

Tarih Oluşmanın Zamanıdır

**ÖNDERLİK GERÇEĞİ
VE
PARTİ TARİHİ**

2018

FUAT ARKADAŞ

Tarih Oluşmanın Zamanıdır

***ÖNDERLİK GERÇEĞİ
VE
PARTİ TARİHİ
2018***

***Basım Yeri: Azadi Matbaası
Basım Tarihi: 2019***

İÇİNDEKİLER

Sunum	7
-------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖNDERLİK GERÇEĞİNE DOĞRU YAKLAŞIM

Giriş	9
- PKK Tarihi Önderlik Tarihidir	19
- Önderlikten Beslenen Ve Onu Besleyen Yoldaştır	23
-PKK Aynasız Görebilme Yeridir	27
-Önderlik yıllara yayılan bir birikimin eseridir	31
-“TC Hayvanlaştıran Bir Rejimin Adıdır”	33
-Toplumsallık, Hakikatin Zeminidir	37
- Önderlik İnsanlığın Bütün Anlam Birikiminin Sentezidir	44

İKİNCİ BÖLÜM

PARTİ TARİHİ

-Tarih Oluşmanın Zamanıdır	67
-Devrimcilik Nuh’un Tufanını Yaratmaktır	71
-Tarihsel Yorum Gücü Senin Anlama Gücün, Senin Yorumlama Gücündür	75
-Parti Tarihi Değer Ortaya Çıkarma Tarihidir	81
-“Kadının İçinde Yer Almadığı Çalışmanın Hiçbir Sevinci Yoktur”	87
-Çelişkiyi Fark Edince Üzerine Gitme Ve Çözme Önderlik Tarzıdır	91
-Değişim Ve Dönüşüm Daima Krizli Ve Bunalımlı Kişiliklerde Olur	95
-Devrimci Halk Savaşı, Zafere Endeksli Savaştır	98
-Önderlikte Sürekli Doğruyu Arayış Esastır	103
-Mahirlerin, Denizlerin, İbrahimlerin Anısına En Doğru Ve Güçlü Bağlılık Önderliğindir	105
-“Kürdistan Sömürge” Tezi Düşünsel Bir Doğustur	115

-1973-1975 Teorik Araştırma Ve İnceleme Dönemi	123
- <i>"Başlangıç İçin Gerekli Olan Tek Şey İyi Duygular Ve Doğru Düşüncelerdir"</i>	131
-Kendine Görelik Önderliğe, Devrime Göre Olmamaktır	135
-Kürdistan'a Dönüş	147
-Önderlikte Daima Birlik Esastır	151
-Kemal PİR Ölüyü Bile Diriltten Bir İnsandır.....	153
-1976-1977 İdeolojik Mücadele Dönemi.....	161
-Dikmen Toplantısı Ve Önderliğin Kürdistan Seferi	173
- <i>"Haki Arkadaş Benim Gizli Ruhumdu"</i>	179
-PKK'nin Kuruluşu Haki Arkadaşın Anısına Yapılmış Bir Kararlaştırmadır	185
- <i>"İnsan Tarihten Başka Bir Şey Değildir"</i>	195
-Hilvan Mücadelesi.....	207
-Maraş Katliamı.....	211
- <i>"Doğru Yaşam, Yanlış Yaşanmaz"</i> Parti Tarihi Budur.....	221
- <i>"İnsandaki Bilinç Kendi Farkına Varmaya Başlayan Bilinçtir"</i>	230
- <i>"Kazanmak Yaşamaktır"</i>	235
-Önderliğin Yurtdışına Çıkışı	238
-Partinin İlanı Ve Siverek Direnişi	243
-12 Eylül Darbesi	250
-PKK Militanlığının Zafer Ruhü Cezaevi Direnişi.....	255
-Parti Tarihi Dersi Özünde Önderlik Gerçeğine Katılmak Ve Uygulamak İçindir.....	269
-Filistin Süreci (1981-1982)	281
-2.Kongre Ve Ülkeye Dönüş.....	287
-15 Ağustos 1984 Gerilla Atılımı	297
-1986 3. Kongre Süreci.....	308
-Agit Arkadaşın Temel Özelliği Ciddiyet Ve Anlayış Gücüdür.....	315
- <i>"Burada Çözömlenen An Değil Tarih, Kişi Değil Toplumdur"</i>	319
-PKK Bir Önderlik Hareketidir, Ölçöleri Önderliğin Ölçöleridir	328

-Uluslararası Komplo	339
-“Yetersiz Yoldaşlık Kendini Yeterli Gören Yoldaşlıktır”	349
-Komplocu Güçlerin Hesapları Ve Örgütsel Durumumuz.....	361
-Önderliğin Paradigma Değişimine Dayatılan Tasfiyecilik	365
-“Tek Bir Yüreğe İki Sevgi Birden Sığmaz”	369
-Parti Bir Ölçüler Çıtasıdır, Bir İlkeler Bütünüdür Bir Mücadele Anlayışıdır	372
Sonuç	375

Sunum

Önderlik Gerçeği yaşamdan kopuk, soyut bir yaşam olarak ele alınamaz. Onu var eden, özelliklerini ortaya çıkartan ve şekillendiren nedenler, etkenler var. Onları bilmeden, anlamadan Önderliği anlamak mümkün değildir. Dahası Önderlik özelliklerini özümsemek ve yaşamla bütünleştirmek mümkün değildir. Eğer Önderliği var eden neden ve etkenler anlaşılmazsa, o zaman somut bir gerçeklik olarak Önderlikte anlaşılamaz.

Önderlik Gerçeğini bu biçimde ortaya çıkartan tarihsel ve toplumsal nedenler ve etkenler var, o nedenler ve etkenler temelinde var oluyor. Doğru olanı yürütmeyi, hata-yanlış gördüğünü değiştirmeyi esas alıyor. Böyle bir 20. yüzyıl sonunda 21. yüzyıl başında insanlık düşüncesinin yeniden sentezlenmesi, yeni bir toplumsallık sentezi olarak kendisini şekillendiriyor. O halde bu sentezi anlamak için onu var eden etkenleri, nedenleri bilmek ve anlamak gerekiyor. Bir bilincin olması için düşüncemizin böyle olmasına kesinlikle ihtiyaç var.

Önder Apo kendi tarihsel anlamını, var olan sorunları açığa çıkartma ve onlara cevap olma gerçeğinde buluyor. O halde sorunlar neler? Hangi sorunlar Önderlik Gerçeğini var etti, gerektirdi, ihtiyaç oluşturdu? Önderlik bu sorunlara nasıl bir cevap verdi, nasıl bir cevap yarattı? Önderliksel cevap neleri ifade ediyor? Tüm bu sorulara cevap teşkil edeceğini düşünerek **Fuat Arkadaşın, Mahsum Korkmaz Akademisi Şehit Taylan Özgür (Semsur) 2017-18 Kış Devresindeki “Önderlik Gerçeği ve Parti Tarihi”** dersinin anlatımını kitaplaştıırıp siz yoldaşlara ulaştırmayı bir görev bildik.

Kitap kronolojik bir anlatımı içermiyor. Kronoloji, tarihsel dönemlerin bir birleriyle bağ içerisinde anlaşılması oluyor. Önderlik, *“Bu tarz bir anlatım parti tarihini anlatmak değildir”* diyor. Parti tarihini anlamak için, Önderlik Gerçeğine bakmak, süreçlerde Önderlik Gerçeğinin duruşunu, tutumunu görmek ve o duruşun, tutumun ışığında kendini yargılamak oluyor. Böyle bir yaklaşım; dönemsel ve günlük görevleri doğru ve

yeterli belirlemeye, doğru bir bakış açısına, düşünce gücüne sahip olmayı gerektiriyor. Yaratıcı olmak, üretken olmak, doğru tarz sahibi olmak bununla mümkün oluyor. Nerede, ne yapacağını bilemeyen birisinin iş yapması, başarı elde etmesi, başarıyı ortaya çıkartacak bir yaşam ve çalışma tarzını geliştirmesi mümkün olmuyor. Sizlere ulaştırmaya çalıştığımız kitap kronolojik anlatıma dayanmıyor, dokunduran, uyandıran gerçeklere dayanıyor.

Bu çerçevede başta Önder Apo olmak üzere tüm yoldaşların parti bayramlarını kutluyoruz. Önder Apo'nun partileşme kararını vermesini yaratan Haki Karer yoldaşı ve onun şahsında Kürdistan Özgürlük Mücadelesinin tüm kahraman şehitlerini bu 40. yıldönümünde saygı ve minnetle anıyoruz.

PKK Basın Komitesi
2019

1. BÖLÜM

ÖNDERLİK GERÇEĞİNE DOĞRU YAKLAŞIM ÜZERİNE

GİRİŞ

Atom altı dünyaya baktığın zaman hareket eden elektron her yerdedir, ama hiçbir yerde de değildir. Hem her yerdedir, hem hiçbir yerdedir. Bu, onun hızıyla bağlantılıdır. Biz de düşünce gücümüzde, düşünce hızımızla her yerde olabiliriz. Tarihin bütün dönemlerinde olabiliriz. İnsanlığın başlangıcına gidebiliriz, evrenin sonsuzluğuna kadar uzanabiliriz. Düşünce gücü bize bunu başartabilir. Bunun için çok fazla okumaya da gerek yok, insanın düşünmesi yeterlidir. Düşünmek, okumakla bağlantılı değildir. Okumanın önemini hiç küçümsemiyorum, ama sorun orada değildir. Yazının bulunmadığı, okulun olmadığı dönemlerde de çok büyük bilgiler ve arifler vardı.

Kürdistan'da kırsal alan büyük ölçüde dağıldı. Eskiden kır insanı içerisinde yaşlı insanlar bilge insanlardı. Okuma-yazmaları yoktu, ama bir evren anlayışları, evrene bakış açıları vardı. Ahlaki ölçüleri, değerleri ve düşünüş biçimleri vardı. Onlar topluma yol gösteriyorlardı.

Son süreçlerde evliyaların üzerinde yoğunlaştım. Beni buna teşvik eden de cezaevinden bir arkadaş oldu. Mükemmel bir yoğunlaşması var. Benim ufkumu açtı ve beni düşünmeye yöneltti. Sonra Önderliğe baktım. Bütün arkadaşlara, hepimize bir çağrı yapıyor. *“Küresel imparatorluk aşamasındaki kapitalizmin doğası çözümlenmeden, özgür yaşama ilişkin oluşturulacak programlar ve formların her türlü saptırmaya açık olacağı birçok tarihsel örnekten anlaşılabilir. Söylenecek her söz, yapılacak her eylem, diğer bir deyişle teori ve pratik rakibin sahasında kendisine rol biçemez. En azından dört yüz yıldır hegemonik bir hal alan kapitalist modernitenin gelenekselleşen, en fanatik dinden daha çok kültleşen kavram ve uygulamalarına karşı en yetkin evliya ve peygamber duruşlarını ve Budistik yaklaşımları geliştirmeden, sistemin değirmenine aptalca su taşımaktan kurtulamayız.”* Önderliğin belirlemesi böyledir. Evliye ve peygamber duruşu bu açıdan önemlidir. Önderlik böyle söylüyor ama içimizde evliye yaşamı üzerine yoğunlaşan kaç arkadaş var. Evliya kimdir? Nereden geliyor? Peygamberlik nedir, ne yapmıştır? Bir evliyanın, bir pey-

gamberin duruşunu sergilemek nedir? Bunlar üzerinde gerçekten yoğunlaşan kaç arkadaş var?

İbn-i Arabi aslında Tasavvufun temellerini atan kişidir. Kendisi Endülüslüdür. Endülüs, İspanya'nın bir kesimidir. Uzun süre Müslümanların denetiminde kalıyor. Burada doğmuş ve yaşamış bir alimdir. Batı biliminin temelini atan İbn-i Rüşd de Endülüslüdür ama ikisinin yöntemleri birbirinden farklıdır. İbn-i Rüşd bilim yöntemini esas alıyor. İbn-i Arabi ise hakikate ulaşmada daha özgün, daha idealist bir yöntemi esas alıyor. İkisi bir-iki defa karşılaşıyorlar. Birbirleriyle konuşma ve diyalogları da oluyor. İkinci seferinde İbn-i Arabi, İbn-i Rüşd'ün mekânına giderken, İbn-i Rüşd'un yoğunlaşma halinde olduğunu görüyor. İbn-i Arabi ise dışarıdan onu seyrediyor. Beli bir süre geçiyor. İbn-i Rüşd, İbn-i Arabi'nin orada olduğunu fark edemiyor. İbn-i Arabi kendi kendine "Onun düşüncesi kendisini benim yanıma getiremiyor. Zayıf bir düşünce, güçlü bir düşünce olsaydı benim buradaki varlığımdan haberdar olurdu. Kendisi benim yanıma gelirdi" diyor.

Ben de şöyle düşünüyorum: Düşüncemiz Önderliği kendi yanıma getirebiliyor mu? Çoğumuzun yaklaşımında 'Önderlik İmralı'dadır. Aramızda mesafe var, deniz var. Bizden çok uzaktadır ve aramızda uçurumlar var. Önderliğe ulaşmamız, Önderlikle buluşmamız mümkün değildir' biçimindedir. Bu sıradan düşünen insanın duruşudur. Eğer düşünce yoğunluğunuz varsa ve en derinliğe kadar gidebiliyorsanız, duygu dünyanızda muazzam bir gelişme ortaya çıkartmışsanız, o zaman Önderlik her an sizin yanınızdadır. Önderliği oradan çıkartıp yanınıza getirirsiniz. Bu hepimiz açısından böyledir. Zaten Önderlik buradadır, sen farkında değilsin. Bu öyle bir Önderlik ki, cezaevinin içerisine tıklılacak ve orada kalacak bir insan değil ki ama sen Önderliği etten ve kemikten bir varlık gibi ele alıyorsun. 'İmralı'da dört duvarın arasında, daracık bir hücrede kalıyor' biçiminde bakılıyor. Önderliğe yaklaşımımız budur. Hatta bazen 'Önderliğimiz çok zor koşullarda kalıyor...' biçiminde yaklaşıyor ve öyle düşünürüz. Ama Önderlik Afrin'dedir. Önderlik Arjantin'dedir. Önderlik Japonya'dadır. Önderlik Avrupa'dadır. En çok da buradadır, sen farkında değilsin. O anlam seninle birlikteyse, o zaman Önderlik buradadır. Önderlik büyük bir anlam gücüdür, bir çizgidir. Önderlik bir yaşam ve mücadele felsefesidir. Önderlik Demokratik Ulus anlayışıdır. Önderlik toplumsal gerçekliktir. Önderlik politik ve ahlaki toplumdur. Önderlik halkımızın demokratik örgüt-

lülügüdür. Eğer bunlar seninle birlikteyse Önderlik buradadır. Böyle bakarak Önderliği buraya taşımak lazım. Eğer Önderlik burada ise, sen hep ona bakarsın. Ona bakmak zorundasın, bakışların hep ona kenetlenmek zorundadır. Dinlerdeki mürşit-mürit ilişkisine benzer. O senin mürşidindir ve mürşit aydınlatmak anlamına geliyor. Işık tutmak, yol göstermektir. O zaman gözün ona dönüktür. Mürit ise izleyendir, uygulama makamında olan kişidir. Senin gözün hep ona dönük olur, onun davranışlarına, duruşuna bakarsın.

Önderliği tanımak için Önderlikle buluşmaya gerek var mıdır? Fiziki olarak karşılaşmanın gereği var mıdır? Zilan arkadaş Önderlik ile buluştu mu? Hayır. Ama Zilan arkadaşın mektubuna bakıldığında Önderliği en iyi tanıyanlardan biri olduğunu çok rahatlıkla görebilirsiniz. Peki o zaman Önderliği nasıl tanıyor? Mücadele gerçeğine, düşüncelerine bakarak tanıyor. Önderlik *“Savunmalarımın olduğu her yerde ben varım”* dedi. Savunmalarda gerçeklikleri ortaya koyuyor. O zaman Önderlik buradadır. Böyle bakmak, Önderliğe bu tarzda yaklaşmak müthiş bir şeydir. Bunu yapabiliriz ve başarabiliriz. Bu konuda kendimize güvenmemiz gerekiyor.

Kültürel soykırımın zemininden geliyoruz, yıpranmış olabiliriz, böyle bir gerçekliğimiz var. Kültür demek, insanlığın tüm geçmişi demektir. Demek ki, kültürel soykırımın temel amacı senin geçmişini karartmak, geçmişle bağını koparmak, seni köksüz bir bitkiye dönüştürmektir. Köklerinle bağını yitirdiğinde solar ve süreç içerisinde ölürsün. Bir bitki nasıl ölüyorsa, bir insan da benzer bir biçimde ölebilir. Kök toprak ve derinliktir. Kökler toprağın derinliklerine doğru gider. Kültür de senin köklerinin tarihsel derinliğidir. Kültürel soykırım ise, insanı tarihsel bağlarından koparıyor. Belki bağlarımız tümünden kopmuyor ama zayıflıyor. Zaten bağlar tümünden kopmuşsa o zaman ortada olan şey ölümdür. Ama bağlarımız zayıftır, bazı damarlarla bağlıyız. Bitkiler alemine bakılırsa bu görülebilir. Bir bitkinin kökü dışarıdadır ama bir-iki damar topraktır ve o bitki toprakta olan o bir ya da iki damardan beslenerek, bir bölümüyle yeşildir. Biz de böyleyiz. Bazı damarlarımız hala sağlamdır ve biz bu damarlarımızla kendi geçmişimize, halkımıza bağlıyız. Buradaysak bu damarlar olduğu için buradayız. Damarlar tümünden kökten kopmuş olsaydı zaten burada olmazdık. O zaman kendi köklerimizle yeniden bağ kurmak için, dışarıdaki kurumuş olan kökleri de toprağın içine koyarak bütünleşmek lazım. Toprak bizim kendi kültürümüzdür, kök kültürdür. Eğer böyle yaparsak daha fazla gür bir biçimde yeşer-

ririz. Ama biz toprağa bağı bir iki damarla yürüyoruz. Temel zayıflığımız işte bu bir iki damarla yürümektir. Efsanevi bir büyümeyi sağlayabilmen için öncelikle kendine inanman gerekiyor.

PKK sıfırdan başladı. İlk ortaya çıktığımız dönemi düşünüyorum, iki-üç kişidir. Bugün genç arkadaşların durumuna baktığım zaman, kendi gerçekliğimle karşılaştırdığımda, bugünkü arkadaşların benden daha fazla birikime sahip olduklarına yürekten inanıyorum. Önderlik ilk adımları beş kişi ile attı. Önderliğin bahsettiği “Çubuk Barajı Toplantısı” budur. PKK’nin temelleri aslında orada atıldı. O toplantıdan Önderlik dışında kalan tek kişi benim, diğerlerinin hepsi bırakıp gittiler. Kürdistan’a bile dönmediler. Peki Önderlik bunları tanımıyor muydu, bunların gerçekliklerini bilmiyor muydu? Biliyordu. Önderlik insanın değişebileceğine inanıyordu, bu da insana inanmaktır. Ama aynı zamanda ‘ben insanı değiştirebilirim’ biçimindeki düşüncede kendine inanmaktır. Ben kendimi değiştirebiliyorsam, başkalarını da değiştirebilirim. Ben kendimi geliştirebiliyorsam, başkalarını da geliştirebilirim. Böyle bakmak gerekiyor. Senin kendi inancın başkalarına inancı getirir, kendine inanmayan başkalarına asla inanamaz. Sen kendine inandıkça, başka insanlara inancın anlam taşıyabilir. ‘Ben kendime inanmıyorum, ama yanımdaki arkadaşla çok inanıyorum’ biçimindeki bir yaklaşım, doğru bir yaklaşım değildir. Zaten inancın kaynağı, kişinin kendisinde başlar. Toprak sensin ve senin toprağında inanç büyümüyorsa, başka insanların toprağında inancın yeşereceğine nasıl inanabilirsin. O nedenle kendinize güvenmeniz, kendinize inanmanız gerekiyor.

Dinler de toplumla, insanla bağlantılıdır. Aslında dinler insan aklının eseridir. İslam dinine, Hristiyanlığa, Musevilğe bakın, bütün dinlerde “Allah insanı kendi suretinde yaratmıştır.” İnsan, Allah’ın eseri olduğuna göre, Allah’ın bazı temel özellikleri insana yansır. Onun yaratıcılığı, yüceliği, büyüklüğü, tanrısal bilgisi, söz gücü insana yansır. İnsan kelim edebilen, yani sözün gücü ile gücünü ortaya koyan bir varlıktır. O açıdan tanrısallık, kutsallık insanda vardır. Bunu görebilmek önemlidir.

Dinlerde hakikat payı büyüktür. İslamiyet’te de hakikat payı büyüktür. Önderlik dinlerdeki hakikat payını da alıyor. Onu kendi düşüncelerine katıyor, kendi düşüncelerinin temeli haline getiriyor. Bize “İslamiyet’i tek bir bütün gibi göremezsiniz” dedi. İslamiyet’in de sağ ve solu var. İslam’da da sosyalizm var. İslam’da da müthiş bir demokrasi anlayışı var. Ama İslam’da bir de devletleşen İslam boyu-

tuyla Erdoğan ve DAİŞ gibi faşizm bile vardır. Ama bir de Ebu Zer, Hallac-ı Mansur, Sühreverdi, Cüneyd-i Bağdadi gibi evliyaların hepsi demokratik geleneğin, İslam'daki temel insani gerçekliğin ifadeleridir. Bunları 'sağ' olarak değerlendiremeyiz. İslam'ın bir de bu yüzü var. Bunların hepsi PKK'nin kaynağıdır. Önderlik düşüncelerinin kaynağıdır. Önderlik, *"Ben kendimi sosyalist bir Müslüman olarak tanımlıyorum. Kürdistan'da hakim olan demokratik İslam kültürüdür. Ateistler bile bu kültürü yaşıyorlar"* dedi.

Önderliği bir bal arısına benzetebilirsiniz. Bal arısı çiçekleri dolaşır, bütün çiçeklerden özü toplar, peteğe getirip işler ve ondan bal yapar. Önderliğin belki de en yoğun bal topladığı çiçekler İslamiyet'in içindedir. Bu açıdan önemsiyorum ve yürekten şuna inanıyorum. Peygamberler hep Firavuni ve Nemrudi rejimlere karşı direnmiş ve savaşmışlardır. Firavun ve Nemrutlar ile asla uzlaşmamışlardır. Firavun ve Nemrut devletçi uygarlığın sembolüdürler. Yaşadıkları müddetçe Peygamberler hiçbir zaman uygarlık ile uzlaşmamışlardır, onun dışında kalmışlardır. O açıdan onlardaki sistem ve uygarlık karşıtlığı, sosyalistlerden daha güçlüdür. Ortadoğu'da PKK'yi bu kadar güçlü kılan şey ondaki bu demokratik özdür. Bu bütün kültürlerin sentezidir, onun birikimidir.

Önderliğin düşüncesi sadece bilime dayanmaz. İçinde bilim, felsefe, mitoloji, din var. Bunların hepsindeki hakikat paylarını alıp sentez yapar, onlara kendisi de bir şey katar ve burada Apocu düşünce biçimi ortaya çıkar. Önderlikteki sağlam mantık yapısı da böyle oluşuyor.

Apocu Hareket, bir Önderlik hareketidir. Bunun anlamı nedir? Bu hareket Abdullah Öcalan'ın çıkışı ve düşünceleri etrafında bir araya gelmiş ve bu düşüncelerin pratikleşmesini ifade eden bir hareket oluyor. Bunu ayrıntılarıyla da ifade edebiliriz. Bu boyutuyla Önderlik şunu ifade ediyor. *"Ben bir peygamberim demiyorum, ama o geleneğe dayandığımı söyleyebilirim, bu geleneğe dayanıyorum"* diyor. Çünkü bu toprakların geleneği öyledir. *"Urfa Peygamberler Diyarıdır"* bu doğrudur. Urfa Savunmasını okuduğunuz zaman Önderlik, *"PKK'nin kurucusu olarak geriye dönüp baktığımda kendime şu soruyu soruyorum. PKK'nin ortaya çıkışına yol açan temel etkenler nedir? PKK, 20. yüzyıla ilişki içerisinde ortaya çıkan bir hareket midir?..."* 20. yüzyıl ile bağlantılı olması şu anlama gelir. 20. yüzyılın büyük sosyal ve devrimci hareketlilikleri var. Sosyal demokrasi, sosyalist hareketler, ulusal kurtuluş hareketleri, büyük devrimler

var. “...ya da PKK’nin Urfa gerçekliğiyle bağı nedir? Urfa gerçekliğinin PKK’nin ortaya çıkışı üzerinde etkileri var mıdır? Önderlik cevabı kendisi veriyor. “Aslında doğru olan, PKK Urfa gerçekliğiyle bağ içinde ortaya çıkıyor” diyor. Urfa kutsallığın ve lanetin diyarıdır. Kutsallık nedir? Kutsallık, özgürce üretebilmek ve yaşayabilmektir. Emekle değer ortaya çıkarabilmektir.

Neolitik devrimden söz ediyoruz, insanlık tarihinin en büyük devrimidir. Peki, geliştiği topraklar neresidir? Bunun merkezi Urfa’dır. Urfa merkezdir ama bir de etrafı var. Merkez Urfa olmak üzere Toros-Zağros dağ silsilesinin etekleridir. Doğu Kürdistan ile Güney Kürdistan arasındaki dağ silsilesidir. Hakkâri’ye kadar gelir ve Hatay’a kadar uzanır. Buna “Altın Hilal” deniyor. Bunun etekleri Neolitik Devrimin gerçekleştiği zeminlerdir.

Neolitik Devrimin temel özelliği ise, insanlığın ilk defa yerleşik yaşama geçmesini ifade ediyor. İlk defa köy kuruyor, ilk defa tarın yapıyor, ilk defa hayvanı evcilleştiriyor, ilk defa toprağı üretime açıyor. Yeni bir kültür geliyor. Ondan öncesi hayvani yaşamdır. İnsan ile hayvan arasındaki mesafenin çok fazla açıldığı söylenemez. İnsan avcılık yapıyor ama hayvan da avcılık yapıyor. İnsan toplayıcılık yapıyor ama hayvan da toplayıcılık yapıyor. Belki de insan toplayıcılığı da, avcılığı da hayvandan öğreniyor. İnsan her varlıktan öğreniyor ama yine de insanlaşma ayrı bir şeydir. İnsan düşünen bir varlıktır. Düşünme önemli bir gerçekliği ifade ediyor. Düşünmek demek, plan yapmak demektir. Temel özelliği budur. Düşünmek demek, tasarımda bulunmak demektir. İnsan geleceğini tasarlıyor, geçmişe dönüp bakıyor. İnsan farkındalık geliştiren bir varlıktır. Kendini fark ediyor. “Ben kimim? Hayatın anlamı nedir? Yaşam nedir?” sorularını soruyor. İnsan belki de öleceğini bilerek yaşayan yegâne varlıktır. Diğer varlıklar öleceğini bilerek yaşamaz ama insan bilerek yaşıyor. ‘Benim yaşamım bir yerde noktalananacak’ diyorsun. Bu kaderin ötesinde bir şeydir, çünkü hayat böyle işliyor. Bu tarzda hayat varlığını sürdürüyor ve belki de ölüm olmazsa hayatın bir anlamı olmaz. Onda fark ediyorsun. Ölüm denilen olgu senin hayata daha fazla sarılmanı ifade ediyor. Yaşadığın sürece yaşama anlam katarak yaşamak istiyorsun. Ömür bir zaman sürecidir. Tıpkı Önderliğin dediği gibi, “Ey zaman ya senin içine başarılar sığdıracam ya da seni hiç yaşanmamış sayacam” diyor. Bu bir insan gerçekliğidir. Yaşamın içerisine büyük anlam sığdırmak demek, büyük eylem demektir. O zaman yaşamın içerisine büyük eylemler sığdırmak gerekiyor.

Ali Şeriyati diye bir İslam sosyoloğu var. Ali Şeriyati'yi SAVAK'ın (İran-Milli İstihbarat ve Devlet Güvenlik Örgütü 1957-1979 kadar faaliyetlerini sürdürüyor) öldürdüğü iddia edilmektedir. Görüşleri Önderlik görüşlerine yakındır. Dinin sosyolojisi üzerinde yoğunlaşan biridir. O da "insanın tanrı ile yarıştığını" söylüyor. Tanrısal özellikler, yaratıcılık insana geçti mi, gerekli olan burada kendi yaratıcılığını daha da derinleştirebilmektir. O açıdan yaratıcılık önemli bir kavramdır. Üretmek, yaratmak, değer ortaya çıkarabilmek, bu da emeği akla getirir. Bütün yaratımların kaynağında kesinlikle insan emeği vardır. Düşünsel emek en başta gelendir. Düşünce üretiminin daha büyük bir emek olamaz. Anlamak, büyük bir emek gerektiriyor.

Ali Şeriyati'nin bir sözü var. "Her insan kendine olan inancı ölçüsünde değerlidir" diyor. Senin değerini belirleyen senin kendine olan inancındır. Bunu somuta uygulamak istediğin zaman 'sen kendine inanıyor musun?' diyorsun. 'Evet, inanıyorum' diyor. Ne yapabilirsin diye sorulduğunda 'şöyle bir eylem yapabilirim' diyor. Peki, inancı neden bu kadar daraltıyorsun ki. İnanç şudur: Bir insan tek başına bütün dünyayı değiştirebilir. Bir insan tek başına bütün bir sistemle mücadele edebilir ve sistemi yenilgiye uğratabilir. Önderlik sistemi yenilgiye uğrattı. AIHM savunmalarına bakıldığında, *"Komplo mekanizmasını paran parça ettim ve komplocuların suratlarına fırlattım. Böylelikle ana kadının iyi bir evladı olduğumu kanıtladım"* diyor. Bu temelde komployu bozguna uğrattığını söylüyor. Komployu bozguna uğratmak demek, komplonun amaçlarını, hedeflerini bilince çıkarmak ve insanlara gösterebilmek demektir. Önderlik daha ilk adımda bunu başardı. Komployu çözdü, bilince çıkardı, gerçekliğini ortaya serdi ve buna karşı direniş konumuna geçti ve mücadeleye yürüttü. Çünkü komplo yüz yıla yayılan bir Kürt-Türk savaşına odaklıydı. Önderlik *"sistem, komplocular Türkiye'yi bir odunluk gibi değerlendirirler, beni de bir ateş topu olarak ele aldılar. Mancınlıklarla beni odunluğun içine attılar"* diyor. Önderlik öncelikli olarak sistemin bu politikasını boşa çıkardı. İmralı'da yapılan ilk savunma bu anlama geliyor. Demek ki, düşünme ve anlama gücü budur. Anlamak özgürlüktür. Özgürlük anlamakla bağlantılıdır. Anlamayan insan özgür değildir. Yapmak için bile anlamak gerekiyor. Anlam, anlamanın içerisinde. Hakikat anlam gücüdür. Anlamanın dile gelmesi, dilde ifadeye kavuşması yapılanması ve bedenleşmesi eşittir hakikattir. Anlamsız bir hakikat olamaz. Anlamsız hakikat, hakikatin

yokluğu demektir. Anlam yitimi eşittir hakikat yitimidir. Kürt yaşamın anlamını kaybetti. O açıdan da Kürt hakikatini yitirdi. PKK'nin ortaya çıkışı öncesindeki gerçeklik böyledir.

Kürt, Önderlik Gerçeğinde anlam sahibi oldu. Anlamak fiili böyle bir şeydir. Anlam, fikir tarzında dile gelir. Fikir, zikre dönüşür. Zikir; fikrin ifade edilmesi ve bir başkasıyla paylaşılmasıdır. Fikir-zikir-fiil. Önce düşüncede yoğunlaşırsın ve bunların üçü de sıkı sıkıya birbiriyle bağlantılıdır. Birinci aşama, ikinci aşama, üçüncü aşama biçiminde değildirler. Önderlik dikkat ederseniz bunların arasına virgül koymuyor. "Fikir-zikir-fiil" yani eylem diyor. Üçü birdir ve aynı anda işler. Düşünürsün, düşünceni ifade eder başkasıyla paylaşırsın, paylaştığında başkasını kendinle birlik yaparsın ve örgütlü hale getirirsin ve örgütlü eyleme geçersin. Bunlar aynı anda işler. Dolayısıyla zikir alanı, propaganda ve örgütlenme alanıdır. Düşüncesini paylaşma ve o düşünce etrafında bir örgütlenme yaratma ve bu örgütlülükle eyleme geçmedir. Bunların üçü birdir, farklı aşamalar değildir. Anladığın an, yaptığın andır. Anladığın an, oluştuğun andır. 'Ben anladım, ama hala oluşmadım' biçiminde olamaz. Çünkü anlama seni oluşturur. Oluşmak, bir tohum tanesinin toprağın içerisinden dışarı çıkması, filiz vermesi ve giderek büyümesi gibidir. Bu insan için de geçerlidir. İnsanda daha harika bir biçimde işler.

PKK'yi anlamdan kopararak anlayamazsınız. Bana 'Önderlik nedir?' diye sorulursa, ben şunu söylerim: Önderliği sadece söz düzeyinde değerlendirmek, onu bir filozof yerine koymaktır. Marks'ın meşhur bir sözü var. "Bu güne kadar filozoflar sadece dünyayı yorumlamakla yetindiler, asıl olan ise dünyayı değiştirmektir" diyor. Önderlik başından itibaren dünyayı değiştirmek için mücadele etti. Dünyayı değiştirme eylemi, kendini değiştirmekle başlar. Kendinizi değiştirdiğinizde, içinde dünyayı da değiştiriyorsunuz. Çözüm gücü üretebilmek, kendini çözüm gücü haline getirebilmek demek, dünyayı kendi kişiliğinde, kendi gerçekliğinde değiştirebilmiş olmak demektir. Çünkü dünya aynı zamanda sensin. Evrensel gerçeklik aynı zamanda insanda vücut bulur. İnsan evrenin özetidir. Her bir birey Kürt'ün özetidir. Kürt'ü değiştirmek istiyorsan, birey olarak kendini değiştireceksin. Aslında sen özgür Kürt'ün çözümü. Özgür Kürt olarak Kürt sorununun çözümü.

Önderlikle ilk karşılaşmamızı hatırlıyorum. Önderlik bana kendi düşüncelerini anlatıyor. Ben ilgi ve merakla dinliyordum. Önderlik anlattığında Hz. Ali'nin sözü aklama gelirdi. "Bana bir harf öğretenin kırk

yıl kölesi olurum” diyor. Ama Önderlik bir harf değil, yaşamın alfabesini sana öğretiyor. Şunu fark ediyorsun: ‘O güne kadar gerçekte yaşamı hiç tanımamışsın, bu güne kadar nasıl yaşadın, gerçekten yaşayabildin mi! Üniversite öğrencisisin ve sözde kendine aydın diyorsun ama yaşamın anlamından bihabersin, kendi köklerin ile bağın yoktur’ diye düşünüyordum.

Önderlik ile tanışmadan önce “Kürt müsün, yoksa Türk müsün?” diye soruluyordu. Ben, sanki bu bir marifetmiş gibi Kürt olduğumu söylüyordum. Önemli olan tarihsel olarak Kürt gerçekliğiyle olan bağıdır. Önderlik *“Ne kadar Kürt olduğunuzu kendi kendinize sorun”* diyordu. Adımız Kürt, ama içeriğimiz ne kadar Kürt. Onun muhtevası, ruhsallığı, kültürü ile ne kadar Kürt’üz. O zaman kendine bakıyorsun, ortada muhteva diye bir şey yoktur. Kör olarak yaşamışsın, karanlığa da alışmışsın, gözlerin açık, ama karanlıkta yaşıyorsun.

Önderlik savunmalarında *“Mesele yaşayıp yaşamamak değil, doğru yaşamasını bilmektir. Her ne kadar doğru yaşamasını bilmesek de, beceremezsek de doğru yaşamın arayışından asla vaz geçmemek, o yolun yolcusu olmaktır”* diyor. Ölçü budur. Ne kadar başarısızlığa uğrarsan uğra, doğru yaşamın arayışından asla vazgeçmemek. Bizde böyle işlemiyor. Örneğin Önderlik yoğun eleştiriler geliştirdiği zaman sende bir yoğunlaşma ortaya çıkartıyor. O an Önderliğin değerlendirmelerinin özünü yakaladığımı hissediyordum. O bende bir süre heyecan, kendine güven yaratıyordu. Bir süre sonra bir bakıyorsun ki gevşeme olmuş, tekrar eski haline dönmüşsün. Önderlik eleştiriyor, sen o eleştirilerin içeriğini yakalayıp pratikte doğru şeyler yapmaya çalışıyorsun. Bir bakıyorsun ki yine de eksiklikler ortaya çıkıyor. O noktada ‘bizden bir şey çıkmaz’ diyorsun. Böyle bakıyorsun. Yanlışlık böyle ortaya çıkıyor. Önderlik bunu reddediyor. Her ne kadar doğru yaşamasını beceremezsek de, doğru yaşamın arayışından vaz geçmemek gerekiyor.

PKK’lilik bir gönül ve aşk işidir. Ne kadar âşık olduğunuz önemlidir. Kendinizi âşık hissediyor musunuz? Âşık olduğunuz şey hayatın kendisidir. Hayat ile bağınız aşk bağı mıdır? Yoksa hayatı sırtınızda bir yük gibi mi görüyorsunuz? Bir an önce hayattan kurtulmaya mı çalışıyorsunuz? Yoksa hayatı daha fazla güzelleştirmeye mi kendinizi adanmışsınız? İki arasında fark var. Hayat zamanı ifade eder, zaman dediğimiz şey oluşmanın kendisidir, gelişmedir, yürüyüş halidir. Bunun içerisine başarı sığdırmak demek, hayatın içerisine daha fazla güzellik, iyilik, doğruluk, özgürlük katmaktır. Bunlar hakikatin özünü meydana getirir ve sen bunları yaşamda somutlaştıracaksın.

Savunmaları okumada bir yöntem önerebilirim. Bazı bölümler teoriktir, zorlanma yaşanabilir. Ama savunmanın bazı bölümleri var ki,

doğrudan Önderliğin yaşamının anlatımıdır. ‘Son savunmada sizi en çok etkileyen bölüm hangisidir?’ diye sorulsa, birçok arkadaş “İmralı adasında cezaevi yaşamıma dair” adlı bölüm olarak cevap verir. Bu bölüm somut olarak Önderliğin yaşamıyla ilgilidir. Önderlik İmralı’da nasıl yaşıyor, İmralı’yı nasıl değerlendiriyor, cezaevine yaklaşımı nedir? Diğer arkadaşların cezaevine yaklaşımı nasıldır? Önderliğin çarpıcı belirlemeleri var. Bu belirlemeleri kendi gerçekliğinize uyarlayabilirsiniz. Önderlikle sizin aranızda birlik mi var, yoksa ayrılık mı var? Ayrılık olsa bile, ayrılığı nasıl birliğe dönüştüreceksiniz?

Bizim Önderlik ile ilişkimiz, bir bütünleşmek ilişkisi olmak durumundadır. Biz, Önderlik ile bir olmak durumundayız. Zorunluluk değil, içerisine zorunluluk girdi mi aşk ölür. Aşk da mecburiyet yoktur, bir gönül işidir. Önderlikle bütünleşme de bir aşk işidir. Aşk da sevinç ve neşe vardır. Sevinç ve neşe aşklı yaşamın içerisinde. Aşk bir tanıma eylemidir, bir keşiftir. Tanıdıkça güzelliği fark ediyorsun, fark ettikçe daha çok seviyorsun. Güzellik açığa çıktıkça, o güzellekle daha fazla bir olmak istiyorsun. O sevgideki güzelliği daha fazla büyütme çalışıyorsun, onun emrine giriyorsun ve bunu gönüllü yapıyorsun. Aşk, güzelliklerin keşfidir. Güzellik insanda keder uyandırır mı? Tam tersi, güzellik insanda sevinci büyütür. Güzellik yaşam coşkusudur, mucizedir. İnsan mucizelerle karşılaşınca uçar. Diğerinin adı “kara sevdadır.” Kara sevda da öldüren sevdadır. Arabesk dünyasındaki aşk gibidir.

Biz Kürdistan halkıyla, halkımızla, insanlıkla ilişkimizi acı çeken ve çektiren ilişkisi olarak mı göreceğiz? ‘Halkımız bize acı çektiriyor, bat-sın bu dünya’ mı diyeceğiz. Böyle değildir. Bunlar basit gibi gelebilir ama böyle değildir. “Hakikat aşktır. Aşk, özgür yaşamdır.” Özgür yaşam ile dopdoluysan zaten âşıksındır. Yaşam da toplumsallıkla bağlantılıdır. Toplumun dışında bir yaşam yoktur. Bireysel yaşam gibi pespaye bir yaşam yoktur. Zaten bireycilik bu demektir. Aşk, toplumsallığın yeniden inşa edilmesidir. Toplumsallığın yeniden var kılınmasıdır. Aşkın toprağı toplumsallıktır. O zaman toplumsallığı inşa edeceksin. Parti toplumsallığı çok daha üst düzeydedir, çok daha rafinedir. Toplumdaki ahlaki bağlar, PKK içerisindeki ahlaki bağlara oranla biraz daha zayıf kalabilir. Bizdeki ahlaki bağlar çok daha güçlü olmak zorundadır.

Önderlik, “*işgal edilmiş yer ve yüreklerde aşk yuva kurmaz*” dedi. Kürt’ün sadece toprağı değil, yüreğı, beyni işgal altındadır. Beyin ve yürek işgal edilmiştir. Önce bu işgallerin temizlenmesi gerekiyor. Bunlar temizlendikçe aşk beynimizde ve yüreğimizde yuva kurar ve böylelikle insanlığa, toplumsallığa, tarihsel gerçekliğe daha fazla bağlanırız. Evrenin tüm unsurlarına çok daha fazla bağlılık gösteririz. Önderlikteki gerçeklik budur.

PKK Tarihi Önderlik Tarihidir

PKK tarihini anlamak istiyorsak Önderlik Gerçeğine bakmak gerekiyor. PKK Tarihi, Önderlik Gerçeğidir. PKK tarihi, Önderlik tarihidir. Çünkü tarih, bilinç ile oluşan bir şeydir ve bu bilincin oluşturuğu gücü Önderliğin kendisidir. Bizim Önderliğe katılımımız, öncelikle ondaki bilince, o bilincin bedenleşmesine katılımımızdır.

Önderlikteki gelişimi çok iyi anlamak gerekiyor. Önderlik, *“Bizdeki parti tarihi anlatımlarının çoğu kronolojik anlatımlardır”* diyor. Kronoloji, tarihsel dönemlerin bir birleriyle bağ içerisinde anlaşılmasıdır. 1973’ten başlarsınız 2018 yılına kadar getirirsiniz, yıl yıl gelişmeleri aktarabilirsiniz. Önderlik, *“Bu tarz bir anlatım parti tarihini anlatmak değildir”* diyor. Parti tarihini anlamak, Önderlik Gerçeğine bakmak, süreçlerde Önderlik Gerçeğinin duruşunu, tutumunu görmek ve o duruşun, tutumun ışığında kendini yargılamaktır. ‘Önderlik böyle yaptı, ama ben nasıl yaptım?’ sorusunu sormak gerekiyor.

3. Kongre sürecinde Önderlik *“Burada çözümlenen an değil tarihtir, birey değil toplumdur”* dedi. Bireyde ve an da tarihsel ve toplumsal gerçekliği çözümledi. Özeleştir, bir yaşamsal duruştur, hep özeleştir olursun. Özeleştir bir yenilenmeyse, bir oluşmayı ifade ediyorsa, o zaman her an oluşmak durumundasın. Oluşmanın kendisi özeleştirmenin gereklerine uygun davranıştır, kendini aşma eylemidir. Bunu siz kendi kendinizle yaparsınız. Özeleştir bir başkasına, kendi kişisel durumuna ilişkin rapor vermek değildir. Özeleştir kendini oluşturmaktır, kendini geliştirmedir. Sürekli bir biçimde oluşma, militanlaşmanın çitasını yükseltme, yeteneklerini daha fazla açığa çıkarma, potansiyelini aktiviteye geçirme ve gerçekten de kendini müthiş bir çözüm gücü olarak ortaya koymadır. Bu eylemlerin hepsi eleştir-i-özeleştir anlamına geliyor. Sen kendini eleştiriyorsun, bunu özeleştir olarak yapıyorsun. Asıl özeleştir budur ve nefis terbiyesidir, nefis savaşıdır.

Hizmet Peygamber meydan savaşlarını, pratik sahadaki savaşları, “Cihad-ı Suhra” yani ‘küçük cihad’ olarak değerlendirir. Ama kişinin kendi nefsiyle savaşımını ise “Cihad-ı Ekber” sayar. En büyük ve gerçek cihad olarak değerlendirir. Nefis senin kişiliğindir. O kişiliğinin tüm özellikleridir, kişisel karakteristik yanlarıdır. Kişiliğini yeniden yapılandırma, savaşarak eksikliklerini aşma, nefsin terbiye etme, güdülerini kontrol etme, kendini bu temelde iradeleştirme

durumlarının hepsi özeleştirici kapsamına giriyor. Nefs savaşı denen şey budur. Bir anlık bir boşluk bile seni zorlayabilir. Bu açıdan özeleştiriciye bu tarza bakış önemlidir. Önderlik sürekli kendisiyle savaş halindedir. *“Bu savaş ışık hızında sürüyor”* diyor. İmrâlı’da bu daha fazla böyledir. Işık hızında süren bir nefis savaşıdır, kendi kendisiyle savaşıyor. Zaten kendi kendinle savaşıp kendini yenilmez kılmadın mı, sistem karşısında ayakta kalman mümkün değildir. Bu duruş başlangıçtan itibaren Önderlikte var.

Önderlikte temel ilke nedir? Doğruyu arıyorsun, yanındaki en yakın olan annen bile sana yardım edemiyor, o gücü yoktur. Hiç kimsenin sana yardımının dokunmayacağını çok net bir biçimde fark ediyorsun ve bu yürüyüşü tek başına yapacaksın. Bu durumda doğruyu arama yürüyüşünden vaz mı geçeceksin! Önderlik’te bu, ‘Hayır, kendine yükleneceksin, her ne arıyorsan kendinde arayacaksın, kendini imkân haline getireceksin, en büyük imkân insanın kendisidir. İmkân mı arıyorsun, imkân senin iyi duygularındır. İmkân senin doğru düşüncelerindir. İkisini birleştir, yoluna devam et’ biçimindedir.

6. Kongreye geldiğimizde Uluslararası Komplo koşullarıydı. Önderlik hala esir değildi, telefon ve kasetlerle kongreye katılıyordu. Şunu söyledi: *“Siz sırtımdaki küfede taşıdığım yedi cüceler konumundaydınız. Ben artık sepeti indiriyorum, sizi kendi başınıza bırakıyorum, kendi ayaklarınız üzerinde duracak ve kendiniz yürüyeceksiniz”* dedi. Önderlik komplonun sonuçlarını hesap ediyordu, cezaevine düşme vb. durumlar var. İşte kendine güven, kendine inanma burada devreye girer, ayakları üzerine durabilme temel bir ilke olmalıdır.

Özgür insan; kendi ayakları üzerinde durabilen, payandasız yürüyebilen insandır, koltuk değneklerine ihtiyaç duymayan insandır. Ahbap çavuşun senin koltuk değneğindir. Yalnız kaldığında düşersin onun için payandalara, koltuk değneklerine ihtiyacın var, kendine bir kaç ahbap çavuş bulursun, onlarla idare edersin. Onlarla aran bozuldu mu yeni ahbap çavuşlar bulursun. Biz ahbap çavuş değil, yoldaş arıyoruz. Yoldaşlar nedir? Kendi ayakları üzerinde duran insanların birliğidir. Her biri kendi ayakları üzerinde durur, güç ve irade budur. Burada iradeler birleşir. Güç, iradelerin birliğinden doğar, ortak irade böyle oluşur. İki zayıf iradenin bir araya gelişiyse, güçlü bir irade doğmaz. İki tane eksi iki, toplandığında eksi dört eder, ikiye göre daha küçük bir sayıdır, daha büyük bir sayı değildir. Demek ki iki zayıf iradenin bir araya gelmesi, daha zayıf bir iradenin ortaya çıkması anlamına gelir ama iki güçlü iradenin birleşmesi, çok daha üstün bir iradenin ortaya

çıkması demektir. Kolektif irade böyle doğar. PKK iradesi kolektif iradedir. Biz, ayakları üzerinde duran insan olmalıyız. Öz güç bireyde oluşur ve ondan sonra toplumsallaşır. PKK, öz gücüne inananların birliğidir. Yoksa güçsüzlerin bir araya toplandığı ve güç oluşturduğu bir yer değildir. O zaman her bir arkadaşın mutlak suretle gücünü geliştirmesi gerekiyor. Bunlar hayal değildir, bir çaba ve emek işidir.

Bilinçaltımızda veya duygu dünyamızda “Önderlik farlıdır” diyoruz. Beyin, düşünme organıdır. Duygular bile beyinle bağlantılıdır, beynin sağ lobu duygusal zekâdır, sol lobu analitik zekâdır. Beyin, her iki zekânın da merkezi durumunda olan bir organdır. Her birimizin beyni var. Sorun şuradadır: Beynimizin kaçta kaçını çalıştırabiliyoruz. Dehalar ya da dâhiler %10’nun biraz üzerinde çalıştırabiliyorlar. Beynin çalışma biçimi bile enerjiyle, nöronlarla bağlantılıdır ve bir elektriklenme işidir. Düşünce de enerjinin bir biçimidir, o zaman sendeki nöronlar ne kadar harekete geçiyor, ne kadar çalışıyor?

Günümüzde insan beyninin çalışma biçimini ölçebiliyorlar. Derin uykuda olanın beyni ne kadar çalışıyor. Açığa çıkan sonuçlara göre eğriler vardır, çok fazla çalışmıyor. Yoğunlaşma halinde olan insan beyninin çalışma biçimine bakıyorlar, çok daha fazla çalışıyor. Rüya gören insanın beyni, derin uykudakine göre daha hızlı çalışıyor. Mesele yoğunlaşma meselesidir, istersen beynini çalıştırabilirsin, o da kişinin kendi elindedir, iradeleşmeyle bağlantılıdır. Eğer tanrı vergisi ise tanrı her kese beyin vermiştir. ‘Tanrı bazılarına fazla, bazılarına az vermiş’ denilemez. Demek ki, insan kendi kaderini kendisi belirleyebilir. Önderlik için ‘zaten tanrısal bir özelliği var, ondaki potansiyel başından beri zaten var’ diyoruz. Önderlik böyle bir söylemi kendisine yöneltilmiş en büyük hakaret sayıyor. Böyle söylendiğinde *“siz beni inkâr ediyorsunuz, ben kendi emeğimle bu duruma geldim, ben kendi emeğim ile kendini yarattım, siz emeğimi inkâr ediyorsunuz. Beni bu tarzda göstererek kendi tembelliğinizi, kendi ataletinizi meşrulaştırmaya çalışıyorsunuz”* diyordu.

Önderlikten Beslenen Ve Onu Besleyen Yoldaştır

“Biz Önderlik ile yoldaş olamaz mıyız?” Bu tarzda bir soru bile yanlıştır. Çünkü böyle bir soru kendi içerisinde ‘olabiliriz de, olamayabiliriz de’ biçiminde bir olumsuzluğu da barındırıyor. Bazıları bu soruya olamayız diyebilir, bazıları olabiliriz diyebilir ama ‘ben Önderliğin yoldaşı olacağım’ demek bir kesinliği ve duruşu ifade eder. Bu, soru yerine bir istemi ifade eder. ‘Ben Önderliğin yoldaşı olacağım’ bu soru değil, bir cevaptır. Önderlikle karşı karşıya gelindiğinde, Önderlik şunu söyler: *“Ben sizin Önderliğiniz değil miyim?”* Sizin bu soruya vereceğiniz cevap ‘evet siz bizim Önderimizsiniz’ biçimindedir. Eğer senin Önderliğinse, o zaman senin onunla ilişkin bir yoldaşlık ilişkisi olmak durumundadır. Paylaşan yoldaştır. Ondan beslenen ve onu besleyen yoldaştır. Hem beslenir, hem de onu besler. Esası Önderliği beslemektir, yoldaşlık Önderlikten beslenmek değildir. Önderlikle yoldaşlık ilişkisi bir alma ilişkisi değildir, bir verme, katma ilişkisidir.

Şöyle ifade edilebilir: Önderlik birçok şeyi bize hazır olarak veriyor ve sunuyor. Bu bir gerçekliktir. Karanlık hep yutar, ışık ise hep verir. Onun için kendini ışık haline getirmek önemlidir. Sen ışık olacaksın, ışık olduğunda sen de verirsin. Sen ışık oldukça büyük ışığı besler ve çoğaltırsın. Sen Önderliğe ancak kendini çözüm yaparak katabilirsin. Kendini çözüm gücü haline getirerek katılırsın. Bir bardak suyu Önderlik Gerçeği olarak ele alalım, bir bardak suyun içerisine bir damla su olarak düşüyorsun, bir damla da olsa suyu çoğaltıyor ve besliyorsun. Katılma budur. Yoksa bardakta olan suyu almak değildir. Sen Önderliğe ancak kendini çözüm yaparak katılırsın. Diğer bir taş olarak suyun içerisine atılmaktır. Katılım böyle değildir. Katılım yabancı bir nesne olarak suyun içerisine düşmek değildir, su olarak buraya katılmaktır. Sen su olursan suyu beslersin, ama taş suyu beslemez. Önderlik katılım biçimimizi eleştiriyordu, *“Siz bir taş gibi partinin midesine oturuyorsunuz, erimiyorsunuz”* diyordu.

Bir hasta ve doktor ilişkisini düşünelim. Bizim toplum hasta bir toplumdur. Sömürge toplumu, hasta toplumdur. Hele hele kültürel soykırım altında olan toplum, kesinlikle patolojik toplumdur. Böyle bir toplum da, birey de patolojik özellikler taşır. O zaman sen ne yapacaksın? Bu harekete katıldığında ‘ben hasta toplumu iyileştirecem’ diyorsun ve iddian budur, doktorluğa soyunuyorsun. Önderlik en genel doktorluk görevini üstleniyor ve hastalığı aydınlatmıştır.

Sen de birey olarak hastaları tedavi etmek üzere bu partiye geliyorsun, onlardan sağlıklı insan ortaya çıkarmaya çalışıyorsun. O zaman ona göre doğru katılım yapacaksın.

Özgürlük daima zorluk içerir, zorlukları aşarsan özgürleşirsin. Devrimcilik bir büyümenin ifadesidir. Bir devrimciyi büyüten şey nedir? Bu soruları sormak önemlidir. İnsanı, büyük düşüncesi büyü-tür. Büyük düşünce, büyük amaç demektir. Demek ki, insanı esas olarak büyüten şey amaçlarının büyüklüğüdür. Önderliğin büyük amacı nedir? Tüm insanlığı özgürleştirmektir. Önderlik görüşme notlarının birinde, *“Bizim dönemin en temel hastalığı büyük düşünce-yi örgütleyememektir”* diyordu. Büyük düşünceyi örgütlemek seni büyütür. Büyük düşünceyi örgütlemek, yaşamsallaştırmak bir yol yürüyüşüne tekabül eder, bir eylemlilik halidir ve eylemlilik de ha-kikat yolunda ilerlemek demektir. Hakikat yolu düz değildir, engebe-ler, dikenler, yılanlar ve çıyanlar var. Bu zorluklarla karşılaşma sü-recinde, zorlukları aşma iraden seni büyütür. İnsanı büyüten, zor-luklarla savaşımdır. Dünya tarihine bakılabilir, ama PKK militanından daha fazla fedakârlık yapan insan ender bulunur. Buna inanmak gerekiyor. Hiç bir arkadaşa ‘sen zorluklara katlanmıyorsun’ diyemi-yorum ama katlanmak ayrıdır, zorlukları aşmak ayrıdır. Zorluklarla boğuşma, büyüme amaçlıdır. Buna göz dikmek zayıftır, yoksa zor-luklar ortamında bulunma mucizevidir ama sonuçları üretken değil-dir.

Nikos Kazancakis’in “El Greko’ya Mektuplar” romanını okumuş-tum, orada şunu söylüyor: “Kişi güreştiği hasmının cüssesine bürü-nür” diyor. Bu şuna benzer: Çocukla güreşmeye başlarsan çocukla-şırsın ama bir dev ile güreşirsen devleşmek zorundasın, bunun baş-ka yolu yoktur. Kürdistan’ın zorlukları devasadır diyoruz. Bu zorluk-ları aşma, boğuşarak onların üstesinden gelme iradesini gösterdi-ğinde zaten müthiş bir büyüme yoluna girmişsin demektir. Bunun adı zafer ve kazanma iradesidir. Ufkunda kazanma olmayan devrim-cilik, devrimcilik değildir. Ufkunda kazanma ve büyük zafer olmayan devrimcilik, PKK devrimciliği değildir. PKK devrimciliği kendisini ölüme yatıran bir devrimcilik değildir. Böyle bir duruş tehlikelidir ve doğru değildir. Önderliğin bunu reddettiğini, böyle bir durumun Önderliği zorladığını, düşmanın asla Önderliği zorlamadığını, Önder-liğin düşman politikaları karşısında sapasağlam ayakta durduğunu ama bizim eksikliklerimizin sürekli Önderliği büyük ölçüde zorladığını bilmek durumundayız. Düşman zorlayamıyor, biz zorluyoruz.

Önderlik zaten şunu söylüyordu: *“Benim kavgamın %10’nu düşmanladır, %90’nı sizinledir.”* Bizimle kavgası yapıcıdır. Düşmana bile yapıcı yaklaşmıyor mu? Onu da değiştirmek ve dönüştürmek istiyor. Bunu yaptı. Bu yapıcı çalışmaya bizim kendi cephemizden olumlu karşılık vermemiz gerekiyor. Bunun karşılığı, Önderliğin *“ben sizin Önderliğiniz değil miyim?”* sorusuna *“evet sen bizim Önderimizsin”* biçimindeki cevabımız olmak durumundadır.

Çocuklardan çok şey öğrenilir. Çocuk aşamaları vardır. Önce sırt üstü yatar, çok fazla hareketli değildir. Bezlerini açarsınız, ayaklarını havaya kaldırır, ellerini sürekli sallar. Bu çocuğun bir öğrenme girişimidir. Öğrenme ana rahminde başlar, çünkü yaşamın kendisi bir öğrenme biçimidir. Daha sonra çocuk oturmayı öğrenir. Genelde anneler çocuğu ayağa kaldırmaya çalışırlar ama zaman zaman da düşer. Yine de ısrarlı bir biçimde hep ayakları üzerinde durmaya çalışırlar. Sonra da yürüme devreye girer. Ayağa kalkar, yürümeye çalışır, bir mesafeden sonra çoğunlukla düşer, bir yerlerini kırar, bazen kafasını kırar ama çocuk yine de yürümekten vaz geçmez. ‘Ben her yürümeye kalktığımda kafamı bir yerlere vuruyorum, en iyisi yürümemektir’ diyen bir çocuk var mıdır, hayır yoktur. Demek ki, ‘çocuk’ demek öğrenmek demektir. İnsanın gerçek doğasını çocukta keşfedersin.

İkincisi; çocuk çok meraklıdır, her şeyi öğrenmek ister. Mesela çocuk ilk defa kedi görüyor, kedi geldiğinde çocuk hareket eder, kediye doğru yürümek ister, çünkü yeni bir şey keşfetmiştir. Hayranlıkla kediye bakar, çünkü bir keşfin sevinci vardır. Yeni bir şey görmenin sevinci vardır, o sevinci bütün hareketlerine yansıtır. Büyüklükler, “ne bağırıp çağırıyorsun, bir kedidir, o kadar bağırıp çağırmanın ne gereği var” derler. Büyüklerin çocuğa tepkisi genelde böyledir. Çocuk sırt üstü yatarken eline bir şey vererseniz, yenilip yenilmediğini anlamak için ilk yaptığı şey eline verilen şeyi ağzına götürmektir. Bu bir öğrenme biçimidir. Çocuk öyle dener, yenilmeyeceğini anladıktan sonra yere vurmaya başlar. Bu da bir öğrenme biçimi oluyor. Böyle yaparak kırılıp kırılmadığına bakar. Bu da bir öğrenme biçimidir. Bu ilgi ve meraka tekabül eder. Öğrenmenin temel koşulu öncelikle merak etmek ve ilgi duymaktır. Bilmek, daima merak etmekle, ilgi duymakla başlar. İnsan ilgisiz olduğu bir şeyi öğrenemez. Onun için Önderlik varlıkla doğrudan ilgilidir. Bir toz zerreciğini bile anlamaya çalışır. Toz zerreciği niye var, toz zerreciğinin anlamı nedir? Bunu bile anlamaya çalışıyor. Önderlik, *“Ben kendi*

çocukluk hayallerime ihanet etmedim” dedi. Önderlik kendi içindeki çocuğu yaşattı, o çocuğun temel özelliklerini, onun hayallerini yaşattı. Bu açıdan Önderliğe böyle bir bakış açısı da büyük önem taşır.

Siz kendi içinizdeki çocuğu gerilere itiyorsunuz, en azından susturuyorsunuz. Sistem içerisinde yer alma yolunuzun, o çocuğun susmasından geçtiğinizi görüyorsunuz. O çocuğun dili oldukça sizi sisteme yöneltmez. Bu noktada kendi içinizdeki çocuğu, onun hayallerini yaşatabilmek önemlidir.

Çocuklukta da belli bir evre vardır. Genelde 5-7 yaş arası önemli bir dönemeçtir. Çocuk artık daha iyi anlamaya başlar, ya da anlama eylemi çocukta daha belirgin bir hal alır, bazı şeyleri çok daha iyi fark eder. En azından kendi farkını görür, kendisi ayrıdır, bir yönüyle de yalnızdır. Farklı olmak aynı zamanda yalnızlıktır, bir eşi daha yoktur, tektir ve özgündür. Zaman içerisinde şunu fark eder: Toplum, farklılıkların birliğinden oluşuyor, onları bir araya getiren bağlar var. Sonra ölümü fark eder, bunun dehşetini hisseder.

İlk hissettiğim dehşetli şeylerden birisi insanların ölüyor olduğunu fark etmemdi. Ölüm; kazalar vb. şeyler hariç, genelde gelip yaşlıları bulur. Babanız ve annenize bakıyorsunuz, ‘annem benden önce mi ölecek’ diyorsunuz. Ben hep dua ederdim ‘ben annemden önce öleyim, ama annemin ölümünü görmeyeyim’ diyordum. Bu bir çocuk duygusudur, ciddi bir duygu olarak değerlendirilebilir. Kısacası 7 yaşından itibaren çocuk soru sormaya, derin sorgulamalara girmeye başlar. Bu süreçlerde çocuk daha çok duygusal zekâ boyutundadır. Çocukta analitik zekâ ön planda olamaz, bu mümkün değildir. Yeni ilkokula başlayan çocuğa, üniversitede okutulan matematik kitabındaki bir problemi asla soramazsınız, çünkü çözemezsiniz. Ama bir üniversite öğrencisi de 7 yaşındaki bir çocuğun hayal dünyasına ulaşamaz. Çocuk demek hayal etme gücü demektir. Çocukların hayalleri çok önemlidir.

İçinizdeki çocuğu yaşatmak demek, hayal gücünüzü canlı tutmak demektir. Büyük hayalleriniz var mı? İnsan hayallerinin büyüklüğü ölçüsünde özgürdür. Büyük hayaller büyük gerçekliklere dönüştürülebilir. Bizim hayalleriniz bazen mekân değiştirme biçimindedir. “Elime bir silah alsam, düşmana bir kurşun sıksam” biçimindedir. Özgür bir dünya hayal edin, kapitalizmin nasıl yerle bir edileceğini, bunun enkazı arasından yeni bir hayatın nasıl fışkırabileceğini tasarlayın. En azından özgür Kürdistan’ı düşünebilmek, ona götürecek yol ve yöntemler üzerinde yoğunlaşmak. İşte büyük hayal budur.

PKK Aynasız Görebilme Yeridir

Önce zihniyet ve bakış açısı değişmelidir. Savaşmak isteyen insan hazır olanla işe başlamamalıdır, kendisi yaratmalıdır. Komutan gidip hazır kuvvetlerin başına konmaz, kendi askerini yaratır. Bu, Önderlik felsefesidir. İmkânlarla işe başlama, imkân arama. İmkânın olmadığı yerde o zaman durur ve vaz geçersin. İmkân her zaman başa bela getirir. En büyük imkân senin iyi duygularındır, doğru düşüncelerindir ve onlarla birlikte doğru yaşamasını bilmektir. Bunlar da sana aittir, sendedir, sensin. En büyük imkân insanın kendisidir. Kendinizi en büyük imkân olarak göreceksiniz. PKK tarihinin özü budur. Önderlik, tarihin özünü böyle tanımlıyordu. Bu tarihten çıkarılabilecek en önemli ders budur. En büyük imkân insandır, onun iyi duygularıdır, doğru düşünceleridir. Yeter ki duygularına güven, yeter ki düşüncelerinin arkasında dur ve pratikte onun başarısı için uğraş, gerisi mutlaka gelir. PKK tarihinin özü budur. Bundan daha değerli bir şey olamaz. Özgürlük ufkunu açma, kendini özgürleştirme, payandasız yola çıkma budur. Yol almak için araç gerekmez, kendini tanıman için yüzüne ayna mı tutman lazım. Aynasız kendini tanıyamıyor musun, ayna bir araçtır. “Körler çarşısında ayna satılmaz” denir. Biz körler çarşısında mıyız? PKK aynasız görebilme yeridir. Zaten en büyük ayna Önderliğin kendisidir. İmkân; araç demektir, en büyük imkân ve en büyük araç sensin, başka araçlara ihtiyacın yoktur. Bir başka insanı da araç olarak değerlendiremezsin, insan hem kendisinin amacıdır, hem de kendisini gerçekleştirmek için değerlendirebildiği en mükemmel araçtır. Kendi amacını gerçekleştirmede en etkili araç yine sensin.

Burada “öz güç” kavramı üzerinde duruyoruz. Önderlik Gerçeği bu demektir. Önderlik kendisini anlatıyor. Hakikatin daima çözüm olduğunu bileceksin, hakikat çözüm demektir. Önderlik çözümdür. Çözüm demek, bir netliği ifade eder ve bilmekle bağlantılıdır. Bunun anlamı şudur: Okursunuz, bütün hastalıklar ve ilaçlar konusunda bilginiz olur, çözüm gücü budur. Ama somut olarak bir hasta ile karşılaştığımız zaman hastalığını teşhis edecek ve iyileşmesi için kendisine yarayacak bütün şeyleri verecek konumdasınız. Çözüm gücü olmak denilen şey budur. Hem kendini çözüm gücü yapmışsın, hem de gücün ötesinde çözümsün. Devrimcilik çözüm demektir, yoksa sorunun bir parçası olmak demek değildir. Önderliğin bize yönelik eleştirisi, daha çok bizim sorunun parçası olduğumuz biçimindedir.

Bizi öyle eleştiriyor ama biz bundan çıkabiliriz, zaten bundan çıkmak durumundayız.

Bizim büyük yanılgımız nerededir? Büyük yanılgımız, Önderlik ile ilişkilerimizdedir. Önderliğe yaklaşımımız yanlıştır. Önderliğin bize sorduğu soru şudur: ‘Neden beni tanıyamıyorsunuz?’ demiyor, *“Siz neden beni tanımak istemiyorsunuz?”* diyor. Tanımak, katılmaktır. Siz ona katılarak kendiniz olabilirsiniz. Önderliğe katılmak demek, onun her şeyine katılmak demektir. Onun hayallerine, ideolojisine, politikasına, örgütüne, çizgisine, yaşamına katılmak demektir. ‘Benim hayallerim var. Her yiğidin gönlünde bir aslan yatar, benim gönlümde de yatan aslanlar var’ biçiminde değildir. Bireyciliğin kendisi budur.

Önderlik ile bizim aramızdaki ilişki şudur: O anlamın kaynağıdır. Biz onu izleriz, ona yürürüz, yüzümüz hep ona dönüktür. O anlamın kaynağıdır, biz uygulama gücüyüz. Biz uygulama makamındayız, uyguladığımız Önderliktir. Biz onun hayallerini, düşüncelerini bedenleştirme gücüyüz.

Önderliğin kendi etrafında Kürdistanî grup örgütlemeye çalıştığı dönem 1972 yılı sonbaharıdır. Cezaevinden çıktı ilk arkadaş grubunu oluşturdu. Kürdistanî grup, Kürtlerden oluşuyordu. Kemaller biraz bunun dışındadır, çünkü Türkiyelilerdi. Önderliğin düşüncelerini önce onlar benimsediler ama Türkiyeli oldukları için, mesela bir Alman ya da bir Fransız gibi düşünüldüğünde “gelin Kürdistan’da kavga yürütün” diyemezsin. Ancak Kürtler için öyle değildir. Kürdistanlı olabilir ama Türk de olabilir. İlk grubumuz içerisinde Serhatlı Azeri arkadaşlar vardı. Farklı kimliklerden yoldaşlar vardı ama temel özelliği Kürdistanlı olmalarıydı ve Önderlikte Kürdistanî bir grup kuruyordu. Önderlik daha ilk aşamada iş kolay, gelin katılın demiyordu. Bize mücadelenin zorluklarını anlatıyordu. *“İdeolojide netliği yakalayacaksınız, kendinizi politikleştireceksiniz, iyi örgütçü olma haline geleceksiniz. Halka gideceksiniz, çözüm gücü olacaksınız, halkı örgütleyecek, aydınlatacak ve mücadeleye kaldıracaksınız”* diyordu. Ortada bunlar yok ama bir düşüncesi var. Zorlukları anlatırken de, *“Kürdistan’da politika yapmayı kolay sanmayın, Kürdistan’da politika yapmak sırat köprüsünden yürümeye benzer”* diyordu. Bizde dinden biraz öğrenmiştik, sırat köprüsü kıldan ince, kılıçtan keskindir.

Ben kendi tutumumu şöyle özetleyebilirim: Benimle konuştun, aslında benim yaşamadığımı bana gösterdin. Sen gözlerimi açtın.

Bana yaşam nasıl bir şeydir, onuruyla yaşamak nedir, onu gösterdin. Bana düşmanı gösterdin. TC, Kürt halkının soy düşmanıdır, çünkü soyumuzu, kökümüzü kurutmak istiyor. Dersim’de kurutmaya çalıştı. Ben öyle bir soykırım geleneğinden geliyorum. Önderlik İmralı’dan gönderdiği bir görüşme notunda beni tanımlarken, *“katliam bebeği”* diyor. Bunun anlamı da katliam artıklarının çocuğu olarak dünyaya geliyor, ama çocuk olarak kalmış, büyümemiş diyor.

İşte ben o düşmana doğru koşuyordum, sen o düşmanı bana gösterdin, bu sefer ben o düşmanla bağımı kestim. Artık ben bu düşmana kin, öfke, nefret duyuyorum, ben bu düşmanla savaşılabiliyorum. Ama sen sadece savaşmaktan, direnmekten söz etmiyorsun, *“Biz zafer kazanacağız, biz Kürdistan’ı özgürleştireceğiz, sırat köprüsünden yürüyerek bunu yapacağız”* diyorsun. Önderliğe şunu söyledim: *“Başkanım Kaygusuz Abdal diye bir Türkmen şairi var, bir şiirinde tanrıya sitem ediyor, ‘kulların geçsin diye kıldan ince, kılıçtan keskin köprü yaratmışsın, hele biz şöyle bir duralım erkeksen sen geç’* diyor. Biz de size bakıyorduk ‘biz o kıldan ince kılıçtan keskin sırat köprüsünden geçemeyiz, öyle bir politika da olmaz, yiğitsen buyur sen geç, biz kendi bildiğimizi yapacağız.” Bunları söyleyebiliyordum, bunu fark edebiliyordum. Aslında biz Önderliği tanımak istemiyorduk. Tanımama, sırat köprüsünden geçmek için çaba harcamamadır. ‘Köprüden geçilmez’ diyerek kendi bildiğini uygulamadır. Onun için Önderlik *“bizde herkes kendisini Apo sanıyor”* diyordu. Aslında kendi bildiğiyle yetinmek, kendini önder gibi görmektir. Herkesin kendisini Apo sandığı yerde kendi bildiği ile yetinmesi vardır, Apo’ya ihtiyaç yoktur. Kendine görelik budur. Uygulama makamı bu değildir. Uygulama makamı Önderliğin hayallerini, onun düşüncelerini hayata geçirmektir, ondaki anlam gücünü derinleştirmektir, her şeyi ile Önderliğe katılmaktır. Önce kendini yakmak, yok olmak, yeniden Önderlikte kendini var etmektir. Zemin Önderlik gerçeğidir, onun içerisinde kendini var kılıyorsun. Ama biz dışında kalıyoruz. Bu açıdan Önderlik ile ilişkimiz sorunludur. Düzeltilmesi gereken temel nokta budur.

Buradaki hiçbir arkadaş Önderlik gerçeğinin dışında değildir, tam tersine hepimiz Önderlik gerçeğinin içerisindeyiz. Ama içinde olmamıza rağmen Önderlik Gerçeğine duruşumuz terstir. Yüzümüz en azından ona dönük değildir. Önderlik eğer hakikatse, hakikat bütünlük demektir. Bütün olan, her şeyi içerisine alır. Önderlik, özgürleşen Kürt gerçeğidir. Bizim de özgürlük iddiamız var, bu hareke-

tin içerisindeyiz ama Önderlik Gerçeğinin içerisinde olmamıza rağmen onunla ters bir duruşun temsili durumundayız. Önemli olan bunu değiştirmektir. Önderliği zorlamak böyle gerçekleşiyor. Düşman Önderlik Gerçeğinin dışındadır, bu onu zorlamaz ki, zaten cepheden ona karşıdır. Sen içerisinde sin, onu zorluyorsun. Neden zorluyorsun? Çünkü ona katılmayarak onu zorluyorsun. Bir anda sistemin her şeyiyle bağımızı koparmıyoruz, birini atarım, diğerini daha sonra atarım diyoruz. Bir anda sistemden koparsın, öyle parça parça kopuşlar olmaz. İlk adımın eski dünyayla tüm bağlarını koparmaktır. Ruh dünyanda bunu gerçekleştirebilirsin. O dünyadan kalıntılar senin dünyanda varlığını sürdürebilir ama iradenle sen hep onları denetim altında tutarsın, aslında kopmuşsundur. Sonrası kendini inşa etme sürecidir ama ilk adım genelde uygarlık yaşamından, özelde kapitalist modernite yaşamından kopuş sağlayabilmektir. Peki, bu kopuş yeterince sağlanıyor mu? Bunun sağlanmadığını düşünüyorum. Basit maddi şeylere tenezzül etme var, kişisel zaaflarına, zayıflıklarına yenilme ve öykünme var. Bireyciliğe meyil etme var. Sistemle bağımızı bıçakla kesip atar gibi koparmamız lazım.

Önderlik Yıllara Yayılan Bir Birikimin Eseridir

Hakikat açıklıktır, hiçbir yanlış, hakikatin açıklığından kaçamaz, onun için gizlenemez. Önderlik *“siz köşeyi döndüğünüzde Önderlik görmez diyorsunuz, en büyük yanlışınız buradadır”* diyordu. Eğer görmüyorsa Önderlik değildir. Bunu da maddi olarak anlarız, görmeyi de yüksekçe bir yerlere çıkıp gözetleyici olmak biçiminde anlıyoruz. Böyle değildir. Görmek insan tanımadır, kişilik çözümlemektir. Hangi kişiliğin neler yapabileceğini kestirebilmektir. Önderlik hangi kişiliğin ne yapacağını bilir. Küçük burjuva kişiliği nasıl davranır. Bir köylü kişiliği nasıl davranır. Bir kendine göre olan kişi nasıl hareket eder. Önderlik bunları biliyor, sen bilmediğini sanıyorsun. Bilmek denilen şey budur. Hiçbir şey Önderlikten ve hakikatten gizlenemez. Hakikat gerçeğe tutulan ışıktır. O zaman her kesin rengi ortaya çıkar. Önderliği ışık olarak kabul ediyorsak, o hepimizin üzerine düşüyor ve hepimizin gerçeği o ışığın altında nettir. Orada Önderliğin karşısında gizlilik yapılmaz. Bu açıdan Önderliğe yaklaşımımız bellidir. Hepimiz istisnasız uygulama gücüyüz. Bu hareketin içerisinde en üst düzeydeki yetkiliden tutalım, en sıradan bir savaşıya kadar istisnasız her bir yoldaşımız Önderlik gerçeğinin uygulayıcısıdır, uygulama gücüdür.

Sema arkadaşın mektubunu okuduğunuzda o da “Bizim iki tane güneşimiz yoktur” diyor. Bizim güneşimiz de Önderliktir ve biz onun uygulama güçleriyiz. Önce kendin ışık olacaksın, ışık olursan Önderliğin hayallerine ulaşırsın. Önderlik duygularına, düşüncelerine ulaşmak ve bu çerçevede Önderliğe katılmak ve onun içinde kendini var kılmak. Seni kendi yapacak olan şey Önderliği uygulama gücüdür. Önderliğin düşüncelerini benimsediğinde, o düşünceler senin olur ve o düşünceler seni sen yapar. Ama seni sen yapan o düşünceleri özümsemek kadar, onları uygulama ve pratikleştirme gücüdür. Önemli olan yüzümüzün nereye dönük olduğudur. Hep Önderliğe bakmak, hep oraya odaklanmak, hep onu izlemek. Buna “edep halı” diyorlar. Edep halkasından tutmak gerekiyor. Edep halkası sürekli mürşidi izlemektir. Mürşitsiz yol alınamaz, Önderliksiz yol alınamaz. Bir yol yürümek istiyorsan, bir kılavuza ihtiyacın var, senin rehberin Önder Apo’dur. O açıdan rehberin yoksa o zaman yol alamazsın, yolun yanlış olur.

Şunu ifade edebilirim: Bilgi bir anda, bir eşya gibi toptan satın alınamaz. Önce yöntemi bilmek gerekiyor. Yöntem, yolun kendisidir.

Önce Önderliğin açtığı yola gir. Bu yürümeye başlangıç noktasıdır. İlk adımını attığında belki yürünebilecek milyonlarca adımlık yolun var ama sen daha ilk adımdasın. İlk adımda da hakikati temsil edebilirsin, ilk adımın bilgisi ile bir milyon adım sonrasının bilgisi katbekat değişiktir. Önemli olan ilk adımdaki bilginin seni yürütebilme gücüdür. Kişi, Önderliği anladığı kadarıyla onu uyguluyorsa, gerçek bir Önderlik yoldaşdır. Önderliğin gerçek yoldaşı, anladığı ölçüde Önderliği uygulayan insandır. Yoksa Önderliği tümüyle anlayıp o zaman uygulamaya kalkışmak veya o zaman kendini Önderliğin yoldaşı saymak doğru değildir. Bu uygulamamak demektir, böyle bir gelişme asla olmaz. Önderlik bile yıllara yayılan bir birikimin eseridir. 7 yaşındaki Önderliğin bilgisi ile 70 yaşındaki Önderliğin bilgisi arasında devasa bir fark var. Bizimki de öyle olmalıdır. Önderlik ile uygulama gücü olarak yoldaşları arasındaki en temel ilke ‘anladığın kadar yap, yaptığın kadar anla.’ Anladığın kadar yapıyorsan zaten sonrasında anlama gücün daha fazla gelişir, bu da daha üst düzeyde yapmayı beraberinde getirebilir.

Farz edelim ki, ben Önderlikten çok şey biliyorum ama yapmıyorum. Sen benden çok daha az şey biliyorsun ama bunu olduğu gibi pratiğe uyguluyorsun. O zaman Önderliğin gerçek yoldaşı sensin, çünkü anladığın kadar yapıyorsun. Hayati olan bu noktadır, Önderlik ile gerçek yoldaşlık budur. Yeni savaşçılar var, anladıkları kadar uygulamaya ve savaşılmaya çalışıyorlar, işte Önderliğin gerçek yoldaşları onlardır. Bu hepimiz için geçerlidir. Belli bir süreden sonra anlama işini bir tarafa itiyorsunuz. Tehlike buradan başlıyor. Yoksa başlangıçtaki yaklaşım farklıdır. Niyetleriniz temizdir, sınırlı bir anlama gücü ile geliyorsunuz, en sınırlı anlama ile bile en ciddi işleri yapma işine yöneliyorsunuz. Başlangıçtaki duruş iyidir ama bu duruşu niteliklileştirerek daha ileriye taşıyamıyorsunuz. Ondan sonra kendine görelik başlıyor.

Duygu terbiyesi daima önde gelir. Öfke, sevinç, kin, nefret, sevgi terbiye edilebilecek şeylerdir. Doğru seveceksin, doğru öfke duyacaksın, doğru nefret edeceksin ve bu duygularını çarpıcı kılacaksın, keskinleştireceksin. Duygularını mutlaka sağlam bir doğrultuya sokacaksın. Duygularda doğrultu, duygularda kesinlik, duygularda keskinlik, duygulardaki çarpıcılık, bunlar bilinçten önce gelir. Çünkü bizim sorunlarımız esas itibarıyla duygularımızda yaşanıyor. Sorun bilme sorunu değildir, yanlış bilgi duyguların çarpıtılmasına yol açar. Bize yüklenen bilgilerin hepsi yanlıştır. Ailede edinilen bilgi,

okulda edinilen bilgi, toplumda edindiğimiz bilgi yanlıştır. Bozulmuş, çarpıtılmış, çürütülmüş toplumdan, en güçsüz duruma düşürülmüş aileden sağlıklı bir bilgi çıkmaz. Kişiliği şekillendiren onun bilincidir. Çarpık bilinç, çarpık kişilik şekillenmesi demektir, bu da çarpık duygu anlamına gelir. Bu açıdan ruhsal dünyanın kirletilmesi demek, duyguların kirletilmemesi demektir. Ruhsal bekâretini korumak demek, duyguların kirlenmesine izin vermemek demektir. Önderlik, bekâretin biyolojik bir olay olarak ele alınamayacağını, esas itibarıyla duygularla, devrimcilerle bağlantılı olduğunu ve bu anlamda kendisini rahatlıkla ruhsal bekâretini korumuş insan olarak tanımlayabileceğini söylüyor.

Bu çerçevede bakmak gerekiyor. Önderlikte bazı özelliklerin çocuk yaşta başladığını belirtmiştik. Çocukta duygular, aynı anlama gelmek üzere hayal dünyası önemli bir rol oynar. Çocuk, insan ilişkilerine, toplumsal gerçekliğe bakar. Anne-baba ilişkisine bakar. Mevut durumu sorunlu sayar, bunu bilimsel bir çözümleme temelinde yapmaz, çocuğun davranışlarına yansır. Huzursuz ve kavgacı olur, birçok şeyi reddeder ve beğenmez, isyan eder. Önderliğin duruşunda da bunlar var. Kişi toplumsal gerçeklik tarafından şekillenir. Birrey içinde şekillendiği toplumsal gerçekliğin özelliklerini yansıtır ama o topluma katılmışsanız böyledir. Eğer o toplumsal gerçekliğe katılmışsanız sizi şekillendirir, dışındaysanız sizi şekillendiremez. İşte Önderlik o toplumsal gerçekliğe katılmıyor.

“TC Hayvanlaştıran Bir Rejimin Adıdır”

Önderlik 1949 doğumlu, okula başlaması 1956-57 olabilir. Önderlik çevresine bakıyor. O zamanın Kürdistan’ına sömürgecilik egemendir, her yere hükmediyor. 1921 Koçgiri isyanından başlamış, en son Dersim’e kadar geliyor. Dersim katliamı soykırımın bir mührü gibidir. Sömürgeciliğin zaferinin ilanıdır. Sömürgeciliğin zafer mührüdür. En dehşet verici soykırım Dersim’de yapılandır. Dolayısıyla 1920 ile 1940 yılları arasındaki süreç Kürdistan’da fiziki soykırımlar ve katliamlar sürecidir. Ondan sonra TC, Kürdistan’a hâkim oluyor. Bu hâkimiyeti soykırım ve şiddetle sağlıyor. Bunun üzerinden bir Türkleştirme politikası yürütüyor, bu da insanı kendisi olmaktan çıkarma oluyor. Bütün bir topluma deyim yerindeyse bir pişmanlık yasası dayatıyor. Sen

Kürt değilsin, halis muhlis Türk sensin, Türk olacaksın. Pişmanlık yasası böyledir. Kürt dilini yasaklıyor, çarşıda, pazarda, okullarda Kürtçe konuşmayı yasaklıyor. Ya susacaksın ya da konuşursan Türkçe konuşacaksın. Bu hayvanlara bile reva görülemeyecek bir uygulamadır. Onun için Önderliğin, TC sömürgeciliği için *“TC hayvanlaştıran bir rejimin adıdır”* diyor.

Sizde eksik gördüğüm bir yan şöyledir: İlk grup döneminde çok roman okuduk, romanlar da eğitimimizin bir parçasıydı. Cezaevi direnişleriyle ilgili çok sayıda roman okumuştuk. Vietnam, Yunanistan, Almanya, Franko’nun cezaevleri, Rus cezaevleri, tüm buralarda cezaevlerindeki direnişlere ilişkin kitaplar okumuştuk. Pişmanlık yasası oralarda da uygulanıyor. Yunan direnişi eziliyor, faşist bir diktatörlük var, cezaevlerinde müthiş bir pişmanlık yasası dayatılıyor. Kendi ideallerinden vaz geçeceksin, devletin güdümüne gireceksin. O zaman direnen bazıları pişmanlık yasasını şöyle tanımlıyorlar: *“Pişmanlık yasasıyla uyum göstermek, insan olarak kendini öldürüp hayvan olarak yeniden doğmaktır”* diyorlar. Kürtlere de böylesi bir hayvanlık dayatılıyor. Kürt olarak kendini öldüreceksin, Türk olarak yeniden doğacaksın. Kültürel soykırım özünde budur. Bir bülbüle ne kadar baskı yaparsan yap yine de bülbülün bir ötüş biçimi var, değiştirmez. Ama Kürt bunu değiştirebiliyor, insan değiştiriyor. Bu doğaya aykırı ama imkânlar dâhilinde olan bir şeydir, çünkü toplumsal gerçeklikler inşa edilmiş gerçekliklerdir. Sömürgeciler, devletler bunu biliyor. İnsanın karakterini değiştirebilirsin. Onu hayvanlaştıracak de, tanrı katına da çıkarabilirsin. Kürdistan üzerinde yürütülen kültürel soykırım özünde bir hayvanlaştırma politikasıdır. Bu soykırım gerçeğinden habersiz yaşamak, deyim yerindeyse hayvanlaşmış olarak yaşamak demektir. Bunun öfkesi olmalıdır. Önce iliklerimize, hücrelerimize kadar hissetmemiz gereken budur. Duygu buradan çıkar.

Zaman zaman karşılaştırmalar yapıyorum. Dersim’de 77 yılında cezaevindeydim, cezaevi tek koğuştu. 25-30 kişi vardı. Yaşlı bir amcayı izliyordum. Duruşu, davranışları hoşuma gidiyordu. Bir gün cesaretimi topladım, gidip yatağına oturdum. Cezaevlerinde bir kişinin yatağına gidip oturmak, onun misafiri olmak demektir. Bana *“hoş geldin”* dedi. Ben kendisiyle *‘Biz Kürt’üz,*

bizim ülkemiz Kürdistan'dır, şöyle bir tarihimiz var. Türkler sömürgeci, bizim bu sömürgecilğe karşı mücadele yürütmemiz ve özgürleştirmemiz lazım' biçiminde 15 dakika konuştum. Bunun yanı sıra Türk devletinin yaptıklarını da anlatmaya çalışıyordum. Beni saygıyla dinledikten sonra konuşmaya başladı. Bana soykırım sırasında gözleriyle tanık olduğu bir olayı anlattı. "Biz dağın zirvesine yakın bir yerdeydik, altımızda köy vardı. Türk askerleri köyü kuşattılar. O anda bir genç kadın dışarı çıktı, askerlerin köyü kuşattığını fark etti, eve tekrar girip çıktı, bir ip elindeydi, ağacın dalına taktı ve kendisini astı. Biz de bunu izliyorduk. Askerler çemberi daralttılar, evlere girdiler, bütün evleri ateşe verdiler. Sonra kadının yanına gidip ipi kestiler, kadının cesedini indirdiler, cesedini tümseklerden birini altına götürdüler, ondan sonra da askerler gidip geldi" dedi. Bunları anlatırken insanın duygu dünyası alt-üst oluyor. Düşman bunu bugün de yapıyor. Belki ağlama yanlıştır, şimdi bile kendimi zorluyorum ama acıyı biriktirmek lazım. Ağlamak acıyı hafifletmektir. Acıyı biriktirerek öfkeyi çoğaltmak, onu intikam hırsına dönüştürmek lazım. Kürt'e düşen görev budur. İntikam almak baş kesmek filan değildir, DAİŞ gibi yapmak değildir. İntikam almak, bu soykırım sistemini yerle bir etmektir. Yoksa bu olaylar sürekli yaşanır. Gerillaya karşı da yaşananlar var. Şehit düşen kadın yoldaşlarımız var, bazı askerlerin anıları var, cesetlerine nasıl hakaret ettiklerini anlatıyorlar. Bu, Dersim ile sınırlı kalan bir şey değildir.

Önderlik, *"Arkadaşlara önerim şudur: Bizim savaş pratiğimiz değerlendirilmeli, bu konuda bir kitap yazılmalı ve kitabın adı da 'komutanını arayan savaş' olmalıdır"* diyor. Bir savaş veriyoruz, ama komutanı yoktur. Onun için, *"Neden içinizden bir Giap çıkmıyor"* dedi. Herkes gözünü muzaffer bir gerilla komutanı olmaya dikmelidir. Herkes komutanlaşacak, savaşçısı bile komutanlaşacak, savaşçılık bile yapsa bir komutanın duruşuyla, ruh haliyle savaşın içerisinde yer alacak ve bu savaş bir komutanlar savaşı olacak.

Parti tarihini güncelleştirmek lazım. Tarih şimdidir. Önderlikte öyle diyor. Çünkü oluşma andan başlar. Biz tarih yazıyorsak bunu şimdiden başlayarak yazarız ve her bir yoldaş kendisini tarihin yapıcısı, yazıcısı, öznesi olarak görmelidir. Bilinçli özneler

olarak bu tarihe katılıyoruz ve bu tarihe biz yön veriyoruz. Her bir kadın-erkek yoldaşımız buna odaklanmalıdır. Bundan daha büyük heyecan verici bir şey olamaz.

Önderliğin hangi savunmasına bakarsak bakalım, daha ilk girişte kendi gerçeğini anlatmaya çalıştığını görebiliriz. *“Bir Halkı Savunmak”* ile işe başlıyorsunuz. Daha ilk cümle de, *“Toplumsal gerçeklikten kaçmak zannedildiğinden daha zordur. Özellikle bireyi olunan soy toplumu için böyledir”* diyor. Bizim soy toplumumuz kimdir? Kürtlerdir. *“Yedi yaş civarında anayla girilen toplumsal yarış süreci yetmişine kadar devam edip gider”* diyor. Ondan sonra da yaşamını anlatıyor.

Toplumsallık, Hakikatin Zeminidir

Burada bunu hatırlatmaktaki amacım, siz doğru olanın yürüyüşüne girdiğiniz zaman, aslında yeni bir yaşamın arayışına yöneliyorsunuz. Peki, bu yaşam nasıl bir yaşamdır? Bu yaşam kesinlikle toplumsal bir yaşamdır. ‘Ben kendime güzel bir yaşam kuracam’ biçiminde değil, bireyci bir yaşamla alakası yoktur. Yaşamın toplumsal bağlamı anlamında ele alıyorsunuz. Yaşam toplumsaldır. Hakikat toplumsaldır. Toplumdan kopuk bir birey olamayacağına göre, toplumsallıktan kopuk bir hakikat de yoktur. Onun için Önderlik yaşamındaki kilit kavram toplumsallıktır. 7 yaşında başlıyor. Hepimiz okuyoruz ama anlama ve yorumlamada yetersiziz, okuyup geçiyoruz. Önderlik, *“Toplumsal gerçeklikten kaçmak zannedildiğinden daha zordur. Özellikle bireyi olunan soy toplumu için bu böyledir. Toplumsallaşma konusunda 7 yaş civarında ana ile içine girilen yarış süreci halk tabiriyle yetmişine kadar öylece devam edip gider. Ananın toplumsallaşmanın esas gücü olduğu bilimsel olarak da tespit edilen bir doğrudur. Kişiliğim açısından ilk suçum, ananın bu hakkına kuşkuyla yaklaşmam ve kendi toplumsallığıma en erkenden kendim karar vermemdir”* diyor.

Ana ile bütün kavgası bunun üzerinedir. Yeni bir yaşam yaratmak, kendine yeni bir toplum yaratmaktır. Bizim belki toplumdan kopuk bir yaşamımız olmayabilir, ama pratik toplumdan kopuk bir yaşam anlayışıdır. Mücadele yürütürken bile onun toplumsallıkla bağı anlamında zayıflıklar içerisindeyiz. Onunla bağı kurmuyoruz. ‘Halkım için savaşıyorum’ diyoruz ama derinlik zayıftır. *“...Kişiliğim açısından ilk suçum ananın bu hakkını kuşkulu bulmam ve kendi toplumsallığıma en erkenden bizzat karar vermemdir. Evrenimiz hakkında son bilimsel tespitlere göre, en azından 20 milyar yıllık çok özgün bir yaratımı olan insan toplumunu anasız ve efendisiz olarak yalnız yaşamaya cüret etmem, başlı başına incelenmesi gereken bir konudur”* diyor. İnsan toplumu da 20 milyar yıllık bir sürece yayılan evrensel oluşumun bir yaratımıdır. İnsanın tür olarak şekillenışı 6-7 milyon yıl önce başlıyor. Ama bu evrensel gelişmenin içinden, onunla bütünlük içerisinde ortaya çıkıyor. Evrensel gelişme olmadan, insansal gelişme olmaz ama toplumsallaşma o anda başlıyor. İnsanlaşma toplumsallaşmayla at başı olarak gidiyor. Toplumsallaşma olmadan, insanlaşma olmaz. İnsanın insan olma mücadelesi, toplumsallaşma mücadelesidir.

Önderliğin incelenmesi gerekir dediği şey, “Böyle bir toplumda anasız ve efendisiz yaşama cüret ettim” diyor. “Anamın büyük uyarılarını boğma denemelerini ciddiye alsaydım, yaşadığım trajedilerin yolu açılmayabilirdi.” Anasının uyarıları nedir? Önderlik bazılarıyla arkadaşlık yapıyor, ana “bunlar seninle arkadaşlık yapmazlar, bunların her biri kendi çıkarlarını düşünür, zora düştüklerinde seni yüzüstü bırakırlar” diyor. İşte Önderlik “Anamın bu uyarılarını daha çocuk yaştayken dikkate alsaydım, bu günkü trajedi komployla esir düşme başıma gelmezdi” diyor. Önderlik, “benim yaşadığım trajedinin temel sebebi yetersiz yoldaşlık ve sahte dostluktur” dedi. Esaretten bizleri sorumlu tuttu.

“Anamı dikkate alsaydım bunları yaşamayabilirdim. Ama annem bin yılların tanrıça kültürünün belki de tükenmekte olan en çözümsüz son kalıntı simgesiydi. Çocuk halimle bundan korkmamak kadar, onun sevgi ihtiyacını duymamak kadar da kendimi özgür hissettim. Fakat yaşamamın anamın namusunu ve onurunu korumaktan geçtiğini bir an için olsa bile unutmadım.” Peki, ananın namusu ve onuru ne demektir? Ana toplumsallığın oluşturucu gücü ise, ananın namusunu ve onurunu korumak, toplumsallığı korumaktır. Namus, toplumsal kurallar demektir. Ölçüdür, toplumun ahlak yasasıdır. Kurallı yaşam demektir. Toplumsallıktaki kurallı yaşam eşittir namustur. Yaşamamın tek şartı dağılmış Kürt toplumunu savunmaktan geçtiğini bir an olsa da unutmadım. “Ben anamın onurunu koruyacaktım, fakat kendimce doğru bildiğim biçimde, onların bana öğrettikleri namus anlayışıyla değil, onun namus anlayışı bana tersti, bu temelde anamla çeliştim ve kavga ettim. O tanrıça artığı beynimden silindikçe benim için ne duyduğunu hiç sorgulama gereğini bile duymadım. Zalimce bir ayrılış ama bir gerçektir. Kehanetleri ve beddualarımı desem, anamın bana söylediklerini trajik anlarda hep hatırladım. Bunlar en değme bilgenin tespit edemeyeceği doğrulardı. Bir büyük doğrusu da şöyleydi. Arkadaşlarına çok güveniyorsun, ama çok yalnız kalacaksın.” Önderlik bunu bize söylüyor.

Önderliği yalnız bırakan kimdir veya Önderliği yalnız olmaktan çıkarmak nasıl olur? Önderlikle yoldaş olmakla olur. Önderlikle yoldaş olma hayatımızın anlamıdır, bundan başka bir anlam yoktur. Parti ve hakikat de budur. Önderlik, “Ben 7 yaşından itibaren anamla kavgaya tutuştum, bu mücadelenin özü de toplumsallaşma üzerineydi, anam beni terbiye ederek topluma hazırlamaya çalışıyordu” diyor. Genelde annemiz ya da babamız bizi neden terbiye etmek isterler.

Ahlaklı bir birey olarak toplumda yerimizi almamız için bunu yapıyorlar. Eğitimin amacı budur. Bu böyle işler, insanlar çok derinlikli bilincinde olmasalar bile geleneği bilirler ve o geleneği sürdürürler. İnsanlar çocuklarını terbiyeli, ölçülü, ahlaklı bir birey olarak yetiştirirler ki, toplumda yüzleri kızarmasın. Dayanışma duygusunu öğretirler, ahlakı öğretirler, saygılı olmayı öğretirler. Bütün bunların hepsi bireyi topluma hazırlamak içindir.

Önderlik, *“Ben önce aileye bakıyordum, babam ve annem her gün kavga ediyorlardı. Evde kavgasız geçen tek bir gün bile yoktu”* diyor. Neden? Baba otorite olmak istiyor. Fakat Üveys ana Ömer amcanın otoritesini kabul etmiyor. Evde iki otorite var. Biri diğerini bastırmak istiyor. Bastıramıyorlar, ama dengede bir durum oluyor. Bu durum sürekli kavga yaratıyor. Önderlik, *“Ben kavgasız bir aile istiyordum, başlangıçta keşke benim de diğerleri gibi bir ailem olsa diyordum.”* Önderlik daha sonra bu düşüncesini değiştiriyor. *“Ailem benim gelişmem için bir şanstı”* diyor. Evde mutlak hâkim bir otorite yoktur. Anne ile baba ikisi bir otorite odağı olarak ortaya çıkıyor. Birbirleriyle mücadele var ama aralarında bir denge söz konusudur. O arada yeni bir otorite olarak sıyrılma imkânı veriyor. Çocuk daha özgür büyüyor. Bu bir avantajdır. *“Aile böyle olmamalıydı”* diyor. Hayallerinde canlandırdığı bir aile var, öyle bir ailenin özlemini duyuyor. İkincisi; toplumsal gerçekliğe bakıyor. Topluma katıldığınız zaman onun yaşamına katılırsınız. Herkes topluma katıldığı zaman onun ölçülerine ve kurallarına katılır.

Toplum politik ve ahlakidir. İnsanları bir arada tutan ölçüler ve kurallar var. Bunlar günlük olarak oluşmazlar, tarihsel olarak oluşurlar. Toplum var kılan, toplumu bir arada tutan, bir yerde toplumun çimentosunu teşkil eden kurallar ahlaktır. Ahlak, toplumun içinde bireyleri bir arada tutan harç işlevini görür. Ahlak olmadan ortada toplum diye bir şey olmaz. Ahlak genel ilke, ölçü ve kural demektir. Kurlsızlık, ahlaksızlıktır. Ahlakın belirgin temel özellikleri var. Ahlakta gönüllülük vardır. Ahlakta zorlama yoktur ama hukukta zorlama var. İkisi arasındaki büyük fark budur. Devletçi toplumun ahlakı hukuktur. Devlet kendi kurallarını zorla yürütür, uymayanları cezaevine atar ama ahlaki toplumda kurallara uymamak sadece bireyi toplumun dışına atmakla, o tarzda cezalandırmakla uygulamaya konur. En ağır ceza tecrit etmektir, gerektiğinde teşhir etmektir.

Alevi toplumunda teşhir ve tecrit bir mekanizma olarak işler. Alevi cemleri vardır. Eskiden cemler, yılda bir ya da iki kez yapılırdı. Cemlerde bütün halk bir araya gelir. Orada herkes sorunları tartışır. İbadet boyutu da var ama asıl olan toplumsal sorunların çözümüdür. Farz edelim ki, köyde biri sürekli sorun yaratıyor, insanlara hakaret ediyor. Bundan şikâyetçi olurlar. Toplumun şikâyetlerini dikkate almazsan, bütün uğraşlarına rağmen direnişini sürdürürsen, toplumun da isteği üzerine Pir ona tecrit uygulama kararına varır. “Kimse bu insana selam vermeyecek, davarını bu insanın davarına katmayacak, tarlasına gitmeyecek, kendisine yardım edilmeyecek...” biçiminde tümüyle yalnızlaştırılıyor. Köy yerinde tecrit edilmiş bir kişi ya da aile yok olmaya mahkûmdur, yaşamı devam ettiremez. Ondan sonra yalvar yakar oluyor, cem yeniden toplanıyor. Belki bizim bildiğimiz tarzda bir özeleştirici değil ama özeleştirici veriyor. “Ben yanlış yaptım, herkesten özür diliyorum” diyor. Pir, cemaate “Siz ne diyorsunuz, suçunu affedelim mi?” diye sorar. “Topluluk ceza verelim” der. Öneriler şöyle gelişebilir: “Bir öküzünü kessin etini bütün köye dağıtsın.” Sorunlu olan kişi “Benim iki tane öküzüm var çift sürüyorum, lütfen benden öküzümü kesmemi istemeyin” der. Pir tekrar danışır. “Tamam, öküz olmasın keçi olsun” vs. söz konusu kişi yine gerekçelerini ortaya koyar ve giderek bir kişi kalkıp “bir elma verirse biz affederiz” der. Böyle netleşebilir. İşte ahlaki ilke, cezayı bile en alt sınıra kadar çekebiliyor ama yapıcı etkisi çok yüksektir. Önce tecrit ediyor, tecritten sonra başlayan şey aslında teşhirdir. Orada yaşam mümkün değil, geri dönmek ve yeniden toplumsallıkla bağ kurmak zordur.

50-60 yıl önce Kürdistan’ın her yerinde -özellikle de kırsal kesimde- ahlaki toplum vardır. Ahlak kuralları işler. Ahlakı da dar anlamda ele almamak gerekiyor. Basit gelenekler biçiminde ele almak dar oluyor. İşleyen ölçüler var, yaşamda bireyleri bir arada tutan değerler var. Toplumun her bir bireyine yönelik yapılan bir saldırı tüm topluma yapılmış sayılır, kabul edilmez, herkes ayaklanır. Kürt toplumunda bunlar vardır. Sömürgeciler Kürtlerin bu özelliklerini bildiği için zamansız bir isyan çıkarmak istiyorlarsa bir kadına saldırırlar, aşiretler ayaklanır, ondan sonra da o ayaklanmayı bastırırlar.

Dersim direnişi böyle geliyor. 1937 yılında Mart ayında askerler bir iki yerde bilinçli olarak bu tür girişimlerde bulunuyorlar. Köylere gidiyorlar, kadınlara hakaretlerde bulunuyorlar. Bir ya da iki yerde tecavüz olayı geliyor. Köy ayaklanıyor, köylerin bağlı ol-

duğu aşiret ayaklanıyor, çevre aşiretler ayaklanıyor. Mesela bizim aşiret olayın dışındadır ama bizim aşiret de katılıyor. Pax diye bir yer var, oradaki karakola yöneliyorlar, yerle bir ediyorlar. Askerlerin çoğunu öldürüyorlar, çatışıyorlar, askerleri Mazgirt kazasına kadar sürüyorlar. Devletin yaptığı bir tahta köprü var, o köprüyü yakıyorlar. Aşiretler, ‘o aşiret kadınına yapılan saldırı bize de gelebilir’ diyorlar. Aslında kadına kutsallık atfediliyor. Sorun dar anlamda bir namus anlayışı değildir. Orada bir toplumsallığa, toplumsal değerlere ve onun temsiline saldırı var. Buna karşı aşiretler ayaklanıyorlar.

Bu gün de aynı durum yaşanabiliyor. O açıdan bir ahlaki çöküş var. Kapitalizmin olduğu yerde toplum yoktur. Bunun nedenleri, kapitalizmin girdiği yerde ahlaki bağları çözmesidir. Kapitalizm ahlaki bağları param parça eder. Toplumsallık yerine bireyciliği geliştirir. Bireycilik ahlaksızlığın kendisidir, çünkü bir topluma bağlı değildir. Ahlak toplumla ilgilidir. Bizde parti ahlakı vardır. Bizi bir arada tutan ahlaki değerlerimiz, ölçülerimiz var. Bunlar durağan da değildir. Ölçülerin çitası sürekli geliyor, daha fazla içselleşiyor ve bağlılık daha fazla geliyor. Kardeşler arasında bile görünmeyen bağlılıklar bizde daha önceden birbirini hiç tanımamış, aralarında kan bağı olmayan arkadaşlar arasında gelişme gösterebiliyor. Belki kardeşi için hayatını ortaya koymaz ama yoldaşı için tüm varlığını ortaya koyar. Ahlak böyle bir şeydir, toplumsallık bununla bağlantılıdır.

Önderlik toplumdaki anlam gücüne, onun ölçülerine bakıyor. *“Toplum bu olamaz, dolayısıyla bunların yaşadıklarının adı yaşam olamaz”* diyor. Yaşam, toplumsal ilişki biçimidir. Toplum ilişkilerine bakıyor, düz, kendiliğinden, kuru, cansız, anlamdan yoksundur. Kendi kendine, *“Burada yaşam ihanete uğramıştır ve mevcut haliyle yaşanmaya değmez. Dolayısıyla ben bu yaşama, bu topluma katılmayacam”* diyerek karar veriyor. 7 yaşındaki kararı budur. Bu bir ilkedir. Anahtar kelime ‘toplumsallıktır.’ Toplumsallık, hakikatin zemnidir. O zemin ortadan kaldırıldığında hakikat kaybolur. Onun için hakikat yitiminden söz ediyoruz.

Önderlik, *“kapitalizmin yarattığı en büyük tahribat, yaşamı tanımlamayı neredeyse imkansız hale getirmesidir”* diyor. Kapitalist dünyaya baktığında, yaşam nedir diye tanımlayamıyorsun. Peki, yaşamı tanımlamak neyle mümkündür? Yaşamı ancak toplumsallığa bakarak tanımlayabilirsin. Toplumsallığın dağıldığı yerde yaşam da param parçadır. PKK’deki toplumsallık, ahlaki karakter ne kadar

güçlüyse, burada ne kadar anlam gücü varsa, ne kadar coşku ve heyecan varsa, ne kadar ortaklık, dayanışma varsa, sen yaşamın gürül gürül aktığını söyleyebilirsin. Ölçü yine toplumsallıktır.

Önderliğin en çok mahkûm ettiği şey bireycilik ve kendine göreliktir. Bireyciliği, fare gibi toplumu kemiren bir kemirgen olarak değerlendiriyor. Bireycilik bir kanser hücresidir. Kanser bir hücrede gelişir, zamanla tüm hücrelere yayılır ve bir hücrenin aşırı büyümesini ifade eder. Bir hücre aşırı büyüdüğünde diğer hücreleri yok eder. Bireycilik de bu tarzda öne çıkınca, o zaman toplumu kemirir ve toplumu dağıtır. O açıdan kapitalist sistem bireyciliğe dayanır. Liberalizm bireyciliğin ideolojisidir. O nedenle buraya bakmak gerekiyor. Toplumsallık başkaları için yaşayabilme gücüdür. Sen ne kadar başkaları için yaşayabiliyorsun, başkalarının sorunlarına ne kadar çözüm üretebiliyorsun, ne kadar onlara hizmet verebiliyorsun. Toplumsallık budur. Ahlakilik buradadır, hakikatte budur. Sen başkaları için yaşadın mı, başkaları da senin için yaşar. Ben yoldaşlarım için yaşarsam, onlar da benim için yaşar. “Birimiz hepimiz için, hepimiz birimiz için” diyoruz. Toplumsallığın temel ilkesi budur. Önderliğin örmeye çalıştığı şey de budur. O açıdan hakikat yürüyüşü dediğimiz şey, toplumu yeniden tanımlamayla bağlantılıdır. Önderlikte bu vardır, toplumsallığı yeniden örgütlemek istiyor. Yaşamı da burada bulmaya çalışıyor. Toplumsallığı örgütlediğin kadar yaşarsın.

Hakikat yürüyüşüne çıkanların ilk yaptıkları arkadaş bulmaktır, yoldaş aramaktır. Birey tek başına sıfırdır, tek başına insan bir solucandan daha güçsüzdür. İnsan yavrusu bağlamında ele alalım, bir kuş yavrusu yumurta çatlayıp çıktığında yuvada kalır ama en fazla on gün ya da on beş gün içerisinde kuş yuvadan uçar gider ve artık tek başına yaşayabilir. Geyik yavrusu doğar, aradan bir iki saat geçer ve hızla ayakları üzerinde durabilir, kendisine yönelen bir saldırı karşısında geyik yavrusu anasıyla birlikte kaçır. Bir kelebek kozasından çıktığı zaman uçup gider. Ancak bir insan yavrusu doğduktan hemen sonra bir yere bırakılırsa 24 saat sonra ölebilir, yaşayamaz. Doğanın en zayıf varlığı insan yavrusudur. İnsan bu zayıflığını toplumsallaşarak gideriyor. Bu hayati bir şeydir, toplumsallaşan insan tanrılaşıyor. Uzaya roketler fırlatıyor, yerin altına inebiliyor, atomun derinliğine iniyor, tarihin başlangıcına gidiyor. Tanrısallık denilen şey budur. Doğanın en zayıf varlığı olan insanı evrenin en güçlü var-

lığı haline getiren, onun toplumsallaşma eğilimidir. Tek başına hiç olan birey, toplumsallaşarak her şey olabiliyor.

Bunu rahatlıkla kendi gerçekliğimize uyarlayabiliriz. Kürtler neden bu kadar perişandır? Çünkü toplumsallığı dağıtılmıştır. Kültürel soykırım, toplumsallığın dağıtılmasıdır. Sadece toplumsallığın dağıtılması da değil, tüm köklerinin sökülmesidir. Köksüzlüktür.

Bazı kavramları okuyoruz. İnsan tartışarak daha fazla gerçeği kavrayabilir. Oluş için iki unsur gereklidir. Zaman ve mekân gerekiyor. Zamansız ve mekansız oluşum yoktur. Zaman derinlik, mekân ise genişliktir. Zaman derinliğe işlemektir, köktür. Bunu çok rahatlıkla bitkilerde görebiliriz. Toprağa bir bitki ektiğinizde zaman geçtikçe kökleri en derinlere doğru gider. İnsanın görünür bir biçimde maddi anlamda kökleri yoktur ama kültür köktür. Bu anlamda insan tarihin kendisidir. Her hakikat arayışı tarihsel insana ulaşmaya götürür. Önderliğin bütün çabaları, bütün çalışmaları hep tarih üzerinedir. İnsanın tarihi, evrenin tarihi, doğanın tarihi üzerinedir.

Önderliğin en muhteşem yanı o tarihsel derinliği yakalamasıdır, en derinlere uzanabilmesidir. Tüm evrenin tarihi içerisinde insanın tarihini ele alması, insanlık tarihi içerisinde Kürt'ün tarihini en derinliğine bilince çıkarması ve o temelde bu tarihle yeniden buluşup tarihsel akışını sürdürmesidir. Bizim tarihimizde kesinti vardır. Hakikatin kaybedildiği yer, tarihimize müdahale edildiği ve tarihin bilinçli özneleri olmaktan çıktığımız yerdir. Bu açıdan önemlidir. Neden ciddi bir kadın tarihi yoktur? Kendisine en fazla kaybettirilen cins, ulus ve sınıf olduğu için. Devletleşmeden hemen önce, uygarlığın doğuşu öncesi kadına kaybettirilmek isteniyor. Ataerkillik devletin olmadığı bir döneme tekabül ediyor. Gerekli olan kadın tarihinin yazılmasıdır. Kadının tarihi, toplumsallığın tarihidir. Kadının tarihi, insanlığın tarihidir. Kadının özne olarak toplumsallığın içerisinde yer aldığı süreç, büyük insanlaşmanın tarihidir, barışın tarihidir, sömürsüz, baskısız bir dünyanın, bir insanlığın tarihidir. Ama erkeğin egemen olduğu tarih savaşın, uygarlığın, parçalanmanın, sınıfsal ayrışmanın, zulmün, zorbalığın, kıyımın, soykırımın tarihidir. Bu bir gerçektir. Egemen erkeğin tarihidir ama bu suça bulaşan herkeştir.

Önderlik İnsanlığın Bütün Anlam Birikiminin Sentezidir

Önderlikten ilk duyduğum şeyler vardır. Önderliğin yine toplumsallıkla işe başladığını çok iyi biliyorum. Bana görüşlerini anlatacaktı, hemen Kürdistan ile işe başlamadı. Şöyle diyordu: *“İnsan nasıl insan oldu”* bunun hikâyesini anlattı. Bunun adı toplumsal tarihtir. Toplumsallaşma nedir? İnsan, doğada farklı bir tür olarak gelişmeye başlar başlamaz, toplumsal bir varlık olarak yaşar. Doğaya ayrı bir tür olarak eklenmesi toplumsallaşmasının ürünüdür. Buradan başladı ve toplumlar tarihini, uygarlık tarihini, kapitalizmi, emperyalizmi, devrimleri bu çağa kadar getirdi. Sonra Kürt tarihine getirdi ve Kürt gerçekliğini anlattı ama toplumsallıkla işe başladı. Önderliğin daha başlangıçtaki yönelimi böyledir. Toplumsallık, kilit kavramdır diyorum. Burası önemlidir. Bizim temel görevimiz nedir, neden buradayız? Toplumumuzu aradığımız için buradayız. Nerede toplum, nerede anadilim, nerede ülkem, nerede tarihim? Bunları arıyoruz, bunlar yoksa yeniden var etmek istiyoruz. Toplumumuzu yeniden var etmek, ülkemizi yeniden özgürleştirmek, tarihimizle yeniden bağ kurmak, özgür bireyler ortaya çıkarmak, özgür bireylerin dayanışması üzerinde yükselen demokratik bir topluma ulaşabilmek, ahlaki ve politik toplumu yeniden inşa etmek. Bunun için buradayız.

Önderlik bizim adımıza aradı ve buldu. Bize düşen, Önderliğin hazır olarak bize sunduğunu anlamaktır. Böyle düşünebiliyor musunuz? Önderlik *“Tekrara gerek yoktur. İnsanlık tarihinde olumlu anlamda elde edilmesi gereken ne varsa sentezlenip süzölmüş bal kıvamında bu yolun yolcusuna sunulmuştur”* diyor. Önünde hazır bal var ama ben nasıl bir bal bulacağım diye arıyorsun. Aradığın her şey Önderlikte var. Zaten Önderlik demek bu demektir. Hakikat, aradığın her şey demektir. Eğer birine ‘Önder’ diyorsan, aradığın her şey ondadır demektir. Önderlik *“Kendime esirgediğim, size vermediğim ne kaldı? Dilim mi muğlak, anlaşılıyor muyum, bu konuda mı eksikliğim var? Varsa bunu düzeltin veya siz benden daha iyi olduğunuza inanıyorsanız buyurun siz gerçekliğinizi ortaya koyun ben size katılalım ama benim inancım şudur. Ben sizin sahip olmanız gereken ne varsa, her şeyi hazır olarak size sunuyorum”* diyor.

Başlangıçta Önderlik bu düzeyde gelişmemişti, ama doğru yoldaydı. Önemli olan budur. Arayışından vaz geçmiyordu. Yönelimi, yönü doğruydı. Önderlik sıfırdan bir şey yaratmadı. Önderliğin sa-

hip olduğu şey tüm insanlığın tarihsel birikimleridir, hakikate ilişkin insanlık adına var olan her şeydir. Önderlik hepsine ulaştı, hepsini bir araya getirdi, onlardan bir sentez oluşturdu, kendisi de buna bir şeyler kattı. Sadece hazır olanı sentezleyerek sunarsanız olmaz, mutlaka kendinizden bir şey katacaksınız. Az olabilir, çok olabilir ama kendinizden bir şey katacaksınız. Önderlik kendinden de bir şey katarak olur ve bu anlamda Önderlik insanlığın bütün anlam birikiminin sentezidir. Hakikat budur. Önderliğe böyle baktığınız zaman ufkunuz bambaşka olur.

Önderlik, *“siz uygulama makamındasınız”* diyor. Anlam arayışı değil, uygulama konusunda arayış içerisinde olacaksınız. Ben anlamını size sunuyorum, ilk yapmanız gereken kavramasını başarmaktır.

Düşünme rastgele olmaz, neye göre düşünüyorsunuz? Ölçsüz, kuralsız düşünme olmaz ki. Bir yol olması gerekiyor, yöntemsiz düşünme olmaz. Bir yola gireceksin, yol olmadan yolculuk olmaz. Yolculuk olmadan zaten düşünce olmaz, düşünce olmadan da zaten yolculuk olmaz. Sizi yolculuğa çıkaran düşünce gücünüzdür ama bunun için de yol gereklidir. İnsan olmak toplumsallıkla mümkündür ve siz eğer bir hakikat yolculuğuna çıkacaksanız demek ki, hakikati kaybetmişsiniz. Hakikatin kaybedilmesi nerede oluyor? Toplumsallığın kaybedildiği, toplumun parçalandığı ve kadına kaybettirildiği yer de oluyor. Kadına kaybettirildiği yer, hakikatin kaybedilmeye yüz tuttuğu yerdir. Kadının eksenli toplum, kendiliğinden demokratiktir, kendiliğinden ekolojiktir, kendiliğinden özgürlükçüdür. Burada özgürlük kavramına bile ihtiyaç yoktur. Özgürlüğün daha sonra kavramlaştığı biliniyor. Amargi sözcük olarak çok sonra çıkıyor. Amargi, özgürlük kelimesinin Yunanca karşılığıdır. Amargi'nin kelime olarak anlamı nedir? Anaya ve doğaya dönüş, ananın toprağına dönüş anlamına geliyor. Ana toplumdan koparılan insan, aynı zamanda doğadan kopuyor ve dolayısıyla onun özlemleri bu tarzda kavramlaşıyor. Özgürlük budur. Özgürlük, yeniden kendi köklerine dönmedir. Özgürlük, kendi köklerinin üzerinden yeniden yükselmedir. Özgürlüğün anlamı budur.

Başlangıçta Önderlikte bu kavramların yeri yoktur ama topluma bakıyor ve gözlemliyor. İnsanlar rahattır, düz yaşıyorlar, anlamsız yaşıyorlar, sanki bir sorunları yokmuş gibi yaşıyorlar. Biz; bu yaşam, yaşam değildir diyorduk, ‘yaşamımızda ne var ki?’ diyorlardı. Çevremizde birçok kişi bunu söylemiştir. İlk süreçlerde ‘bu yaşam ya-

şam değil' dediğimizde "senin yaşın hala bilmem kaç, ama bu dünyayı omuzlarına yüklemişsin, indir at kendin dünyanın tepesine bin, bırak dünya seni taşısin, sen niye dünyayı sırtında taşıyorsun. Yaşın daha yirmi ama saçın beyazlamış" diyorlardı, düşünmemeyi öğütüyorlardı. Başka sorunlarla ilgilenmeyi öğütüyorlardı.

Önderlik özelde kendi toplumsal çevresinde ama genelde tüm Kürdistan'a yayıyor. Toplumsal ilişkilere, toplumsal yaşama, insan ilişkilerine bakıyor, "burası bir bataklık" diyor. Bataklık, ama nasıl bir bataklık, bütün kirli sular oraya akıyor. İnsanlar o kirli suların içerisinde yüzüyorlar, kirli sulardan içiyorlar ve üstelik "ne kadar temiz su içiyorum" diyebiliyorlar. O bataklık yaşamına ideal yaşam olarak bakan insanlar bile var. Önderlik, *"bu insanlar kendilerini kandırıyorlar, olmayan bir yaşamı yaşadıklarını sanıyorlar"* diyor. Bu, Önderliğin temel yaşam ilkesidir. Bizim belki de en önde Önderlikte esas almamız gereken ilke *"aldanmamak ve aldatmamak"* ilkesidir. 'Ben aldanmayacağım ve aldatmayacağım. Kandırmayacağım ve kandırılmayacağım' ilkesidir. Ne kendini kandır, ne de bir başkası seni kandırsın. Bu Önderlik gerçeğinde en hayati ilkedir. Aldanmayan ve aldatmayan insan. Önder Apo budur. Hiç kimse Önderliği kandıramaz. Dostluk adına biri gelmişse *"ben kendisine inanırım"* diyordu ve Ortadoğu'daki dostluğu değerlendiriyordu. Ortadoğu dostlukların geliştiği zemindir. Toplumsallığın olduğu yerde dostluk vardır. Toplumsal ilişkiler, dostluk ilişkileridir.

Önder Apo ilk süreçlerde mevcut zemine baktığı zaman, bir; *"burada hakikat yoktur, buradaki toplumsallık bozulmuş toplumsallıktır"* diyor. İki; *"Buradaki yaşam ihanete uğramış bir yaşamdır ve mevcut haliyle yaşamaya değmez. Ben bu bataklıkta yüzmeyeceğim, ben bu kirli sulara girmeyeceğim, ben bu diyarda gezmeyeceğim"* diyerek ilk tepkisini gösteriyor. Ana, "ben seni bu topluma hazırlayacağım, terbiyeli olacaksın, çünkü bu topluma katılacaksın, bu toplumun bireyi olacaksın" diyor. Önder Apo *"Senin bana verebileceğin toplum yoktur. Senin bu toplumun çoktan dağıtılmıştır"* diyor. *"Bir Halkı Savunmak"* kitabına bakıldığında bunlar görülebilir. *"İsteseydi de ananın bana vereceği bir toplumu yoktu, o toplum çoktan dağıtılmıştı. Ananın yapmak istediği şey bana tutabileceğim bir dal sunmaktı. Kendisi bu imkânı elde edemeyip bana vermek istiyordu"* diyor.

Üzerinde durmak istediğim bir nokta da şudur: Çocuk bir çözümleme yapmıyor, böyle ele alınmamalıdır. Çocuk davranışlarıyla konuşur. Gönül çeşmesinin açılması için önce dil çeşmesinin kapan-

ması lazım. Gönül çeşmesi duygular çeşmesidir. Orada hal dili, davranış dili vardır. Hal yolunu, çözüm yolunu davranışlarıyla ortaya koyarsın. O topluma itirazın aslında o toplumu reddetme anlamına geliyor. Böyle yapıyor. Önderlik yıllar sonra geriye dönüp kendi yaşamını anlamaya çalışıyor, o yaşamı sorguluyor. *“Benim bu tutumum, bu duruşum tam da bu anlama geliyor”* diyor. Biz de kendi yaşamımızı o tarzda sorgulayabiliriz ama bunun için bir ölçümüzün olması gerekiyor. Yargılama bir şeye göre olur. Bir yere bakacaksın ve ona göre yargılayacaksın, temel ölçü toplumsallıktır. İçinde gerçeği görebileceğin bir aynanın olması lazım, ona bakıp yargılayacaksın. Önderlik açısından bu kolay bir şey değildir ve bir hakikat arayışındadır. Hakikate ulaşmıştır da demiyorum ama en önemli duruşu *“ben bu toplumsallığa katılmayacağım, ben bu kirli sulara yüzmeyeceğim, ben bu diyarda gezmeyeceğim”* biçimindedir. Önderlik, ruhu-nu sisteme satmamış insandır.

Önderlikteki hakikat arayışı 7 yaşında başlıyor. Bu açıdan Önderliğin yaşamını parti tarihinden ayıramazsınız. Önderlik yaşamını üç döneme ayırıyor. Birinci dönem; doğal doğuş ve uygarlık ormanına giriştir. İkinci doğuş; sosyalizmle tanışma ve PKK’lileşme sürecidir. Üçüncü doğuş; 1999 ve sonrasıdır. Önderlik yaşamında üç doğuş gerçekleşiyor. Önderliğin bu tarzda yaşamını dönemlere ayırması önemlidir. Birinci dönem, ikinci dönemi hazırlıyor. Yani PKK’nin kuruluşu sürecine hazırlayan birinci dönemdeki birikimidir.

Her hakikat arayışı öncelikle yanlış olanın reddiyle başlar. Hakikatin kelime kökü haktır. Her hakikat arayışı haksız olanın reddedilmesiyle, ondan kopuşla başlar. Önderlik topluma baktığında oradaki sahteliği, ihaneti görüyor. *“Ben buna katılmayacağım”* diyor. Kopma da yoktur, çünkü katılmamış ki kopsun. Önderlikteki büyük fark buradadır. Uygar yaşama katılmıyor, geleneksel yaşama da katılmıyor. Yalnızlığı buradan geliyor. Anayla da kavgalıdır. *“Mevcut topluma anasız ve efendisiz yeltenmek başlı başına incelenmesi gereken bir konudur. Ben dedim ki, ana sana ihtiyaç duymuyorum, ben anasız da yaşayabilirim, ey toplumsal gerçekliklerin verili hali sana da ihtiyaç duymuyorum, sensiz de yaşayabilirim”* diyerek *“inceleyin”* diyor. Burada temiz kalma, kirlenmeme var. Ama burada yerine yenisini koyma var mı, o da yoktur. Yalnız kalmaya dayanabilme gücü önemlidir. Bizim en dayanamadığımız şey yalnızlıktır. Yalnızlığa dayanan çok az arkadaş var. Bireyciliğe alışmış olan zaten yalnız kalmak ister.

Önderlik yanlışı reddediyor ama doğru yaşamı aramak zorundadır. “Nerededir?” diye soruyor. Peki, doğruyu bulana kadar nasıl yaşayacak? Önderliğin kendi kendisine sorduğu soru budur. Şu cevabı veriyor, “Ben bu topluma katılmayacağım, verili topluma alternatif bir ilişki yaratacağım ve öyle yaşayacağım. Diyelim ki, bunu da beceremedim, o zaman soyut yaşayacağım” diyor. Toplumsal ihtiyaçlar somut ilişkilerdir. Bir toplumsal gerçeklik var. Soyut yaşamak ise aslında duygu gücüne, kendi anlam gücüne dayanarak yaşamaktır. Duygular soyuttur. Avucunun içerisinde tutup bir başkasına göstermiyorsun. Duygular soyuttur, anlam soyuttur, manevi alanı ilgilendirir.

Önderliğin bize anlatmaya çalıştığı şey şudur: Maneviyata dayanarak yaşayan insanlar gibi bir yaşamı sürdürmeyi esas alacağım. Bir mümin gibi yaşamayı esas alacağım, ama bu yaşam zor bir yaşamdır. “Kesin kararım bu kirlenmiş somuta asla bulaşmayacağım” diyor. Biz uzun yıllar boyunca kirli somutun içerisinde yaşadık. Yabancılaşmış, özünden kopmuş, değerlerinden uzaklaşmış, dağıtılmış bir toplumsal gerçekliğin içerisinde yaşadık. O toplum kirlenmişti ve kirleri bize bulaşmıştı, bu kaçınılmaz olarak böyledir. Biz de kirlendik, dolayısıyla bizim açımızdan esas olan şey şudur: Biz Önderlik gibi katılmadığımız için kendi ruhsal, zihinsel, düşünsel, kişilik ağırlığımızı koruyamadık, kirlendik. Dolayısıyla bizim açımızdan kopuş bu verili toplumdan, sistemden, onun tüm kötülüklerinden kopmaktır. Bizim açımızdan gerekli olan şey bir arınma sürecidir. Bunu çok ciddiye almamız gerekiyor.

Bizim aramızda çok büyük farklılıklar da var demiyorum, sonuçta aynı toplumsal gerçeklik içerisinde büyüyüyoruz. Bütün Kürtler aşağı-yukarı birbirine yakın düzeyde yaşıyorlar. Urfa mükemmel yaşarken, Dersim en bozuk düzeni yaşamıyor, birbirine çok yakınlar. Belki bazı yerlerde tahribatlar biraz daha fazla olabilir. Ama genelde kültürel soykırım her Kürt’e uygulanıyor. Bu soykırım uygulamasının dışında olan tek bir insan yoktur, dolayısıyla kirlenme bütün Kürdistan’a yayılmış, bütün Kürt toplumuna yayılmıştır. Bireyin kişiliğinin toplumda şekillendiğini bilmek zorundayız. Toplum bireyi şekillendirir ve toplum bizi şekillendirdi. Bizi istediği gibi şekillendirdi denilmeyebilir ama yine de olumlu ya da olumsuz bize kattığı bir şeyler var. Her şeyi olumsuzdu denilemez, varsa olumluluklarımız onları bile bu toplumdan almışız. Ama esas itibariyle hasta toplumun olumsuzluklarıdır ve bunu değiştirmek gerekiyor. Önderliğin

şöyle bir belirlemesi var: *“Bireyin içinde şekillendiği toplumsal yapı, ne denli tahrip edilmiş olursa olsun yine de insana güvenmek esastır. İstediyin kadar tahrip ol, istediğin kadar toplumsal tahribat kişiliğine yansısın, buradan çıkış yapman mümkündür.”* İnsana güvenmek denilen şey budur. Düşmüşlük, büyük yücelmenin gerekçesidir. Yücelme yükselere çıkmadır, düşmüşlük de dibe vurmaktır.

Yüzme bilmeyenin suda boğulma riskine karşı yapması gereken şey önce dibe gitmektir. Dibe gittiğinizde ayaklarınızı hızla dibe vurdunuz mu hız alırsınız ve yukarı çıkarsınız. Düşmek, yücelmemenin, büyümemenin sebebi değil, büyümenin ve yücelmenin gerekçesidir. Biz büyümemenin sebebi yapıyoruz, hâlbuki büyümenin gerekçesi yapmalıyız. Kürt kişiliği büyümek zorunda, çünkü çok düşmüştür. Büyümek zorunda, çünkü bu düşmüşlük ancak büyüyen bir kişilikle alt edilebilir. Bu sorunlar ancak büyüyerek çözülebilir. Büyümek de toplumsallaşmaya, politikleşmeye bağlıdır. Politikleşme, toplumun temel özelliğidir.

Politika veya ahlak nedir? Doğal toplumda politika demek, o toplumun gelişmesi için gerekli olan en faydalı işleri bulmak demektir. Toplum için ne tür işler faydalıdır, o toplumu hangi işler güçlendirir, geliştirir, yüceltir? Duygu olarak, ruh olarak, yaşam tarzı olarak yücelten işler nelerdir? O işleri bulmak, planlamak, örgütlemek, yapmak, yaptırmak ve denetlemek politikadır. Peki, ahlak nedir? Toplumun işlerini en iyi şekilde yapmak demektir. Topluma en yararlı işleri bulmak ise politikadır. İkisi de iş ile bağlantılıdır. Bizim de birer politik ve ahlaki kişilik olarak kendi kendimize sormamız gereken şey şudur: Kürt toplumunu özgürlüğe taşımak için gerekli olan işler nelerdir, ne tür çalışmalar yapmamız gerekiyor? Bunları bulmak ve örgütlemek politikadır. Ondan sonra bunları uygulama, iyi bir şekilde yapmak ise bizim ahlaki duruşumuza işaret eder. Politika ve ahlak; işten, çalışmadan, pratikten kopuk değildir. Her ikisi de pratik alandır, eylem alanıdır. Ahlaki duruş eylemde ve yaşamda belli olur.

Önderliğin toplumdan kopuk bir yaşamı yoktur. Savunmalarda *“İmralı yaşamıma dair”* bölüm var. Burada Önderlik kendi yaşamını anlatıyor.

“Ashında dış koşullar, devlet, idare ve cezaevinin kendisi saraylara özgü bir donanımda olsa dahi, bana özgü tecride nasıl dayanıldığını açıklamaya yetmez. Temel etkenler koşullarda ve devletin yaklaşımında aranmamalıdır. Belirleyici olan, benim kendimi tecrit koşulları-

na ikna etmemdir. Öyle büyük gerekçelerim olmalıydı ki, tecride dayanabileyim, tecritte de olsa büyük bir yaşamın sergilenebileceğini kanıtlayayım. Bu temelde düşününce, öncelikle iki kavramsal gelişmeden bahsetmeliyim.”

“Birincisi, Kürtlerin toplumsal statüsüne ilişkindi. Şöyle düşünüyordum: Benim özgür yaşamı arzulamam için toplumun, bağlı olduğum toplumun özgür olması gerekirdi. Daha doğrusu, bireysel özgürleşme toplumsuz gerçekleşemezdi. Sosyolojik açıdan birey özgürlüğü tamı tamına toplumun özgürlük düzeyiyle bağlantılıydı. Bu varsayımı Kürt toplumuna uygulayınca, algılamam oydu ki, Kürtlerin yaşamı, etrafına duvar örülmemiş zifiri karanlık bir zindandan farksızdı. Bu algıyı edebi bir anlatım olarak sunmuyorum, tamamen yaşanan gerçeğin hakikati olarak ifade ediyorum.

“İkincisi, kavramı tam anlayabilmek için ahlaki bir ilkeye bağlılık ihtiyacı vardır. Kendini mutlaka bir topluma bağlı olarak yaşanabileceği konusunda bilinçli kılacaksın. Modernitenin yarattığı en önemli bir algı da, toplumsal bağlılığı olmadan da kendini yaşatabileceği konusunda bireyi ikna etmesidir. Bu ikna sahte bir anlatıdır. Öyle bir yaşam yoktur aslında, ama imal edilmiş sanal bir gerçeklik olarak kabul ettirilir. Bu ilkedен yoksunluk, ahlakın çözülmüş olduğunu da ifade eder. Burada hakikatle ahlak iç içedir. Liberal bireycilik ancak ahlaki toplumun çözülüşü ve hakikat algısıyla ilişkisinin kesilmesiyle mümkündür. Çağımızda hakim yaşam biçimi olarak sunulması doğruluğunu kanıtlamaz. Tıpkı sözcüsü olduğu kapitalist sistemin ahlaki toplumun çözülmesi ve hakikat algısını yitirmesiyle mümkün olması gibi. Kürt olgusu ve sorunu üzerinde yoğunlaşmamın bir sonucu olarak söz konusu yargıya ulaştım.”

Bir diğer bir paragrafta, “Kürtlerin mutlak köle hali –ki, halen öyledir– benim özgür yaşam mümkünmüş gibi hayal kurmamı kesin olarak engelledi. Şuna ikna oldum: “Benim, içinde özgür yaşayacağım bir dünyam yoktur.”

Bakış açısı önemlidir. Adorno’nun bir cümlesi var, “Yaşama bakış açımız, artık yaşam olmadığını gizleyen bir ideolojiye dönüşmüştür” diyor. Bizim yaşama bakışımız da Kürtler için bir yaşam olmadığını gizleyen bir ideolojidir. Bunu aşmaya çalışıyoruz. Kürt gerçeği de böyledir.

Senin içinde özgürce yaşayabileceğin bir dünya yoktur, hala bu dünyayı kurma çabası içerisinde sin. Önderliğin özellikle kadın arkadaşlara söylediği şudur: “Dünyaya özgür insanlarmışsınız gibi bak-

mayacaksınız, özgürlüğe müthiş muhtaç insanlarmışız gibi dünyaya bakacaksınız.”

“Burada iç ve dış cezaevi arasında epey mukayesede bulundum. Sonuçta dışarıdaki tutsaklığın birey için daha tehlikeli olduğunu fark ettim. Bir Kürt bireyinin kendini dışarıda özgür sanarak yaşaması büyük bir yanılgıdır. Yanılgı ve yalanın egemenliği altında geçecek bir yaşam, kaybedilmiş ve ihanete uğramış bir yaşamdır. Bundan çıkardığım sonuç, dışarıda ancak bir şartla yaşanabileceği, onun da günün yirmi dört saatinde Kürtlerin (kapitalizm koşullarında Türk emekçilerinin) varlık ve özgürlüğü için savaşım içinde olmakla mümkün olabileceğidir. Ahlaklı ve onurlu bir Kürt için yaşam, kesinlikle günün yirmi dört saatinde varlık ve özgürlük savaşçısı olmakla mümkündür.”

Çarpıcıdır. 40 yıllık mücadelemizin sonucunda bile geldiğimiz nokta burasıdır. Duygularınızı düşünün: Bir; ben özgürüm yanılgısıyla bu dünyaya bakmak. İki; özgürlük için belli kazanımlar, belli mevziler elde etmişim ama bunların hepsi tehdit ve tehlike altındadır. Kazandığım mevzileri kaybetmeyeceğim, yerine yeni mevziler kazanacağım, toplumu özgürleştireceğim. İki ayrı duygudur. Birinde kendini kandırma var, ikincisinde müthiş gerçekçi olma var. Apocu gerçeklik seni zafere taşır, yalan ve yanılgılar taşıyamaz. Gaflet, ihanetten daha tehlikelidir. Sen dünyaya nasıl bakıyorsan, onunla o tarzda mücadele edersin. Baktığın dünyada tümüyle çirkinlikten ibaret bir gerçeklik görüyorsan ona asla bulaşmazsın. O sana kendini dünya güzeli gibi sunabilir ama sen onun çirkinliğini göreceksin. Önderlik, *“Kapitalist modernite kendisini dünya güzeli gibi sunsa bile, içindekini kusarak kendisine cevap vereceksin”* diyor.

Sisteme baktığında tiksinenler var. Sisteme baktığında ‘bunlar ne güzel yaşıyorlar, keşke bizde böyle yaşasak’ diyen insanlar var. O tiksinierek bakan, yeni dünyanın gerçek savaşçısıdır. Diğer sıradan bir yaşam için bile her şeyini satmaya hazır özellikler taşıyan biridir. İkisi arasında dağlar kadar fark vardır. O açıdan karşıdaki sistemi reddetmek, onun dışında kalmak büyük önem taşır. Aslında biz fiziki olarak dışındayız, fiziki olarak hiçbirimiz diyemeyiz ki, biz sistemi yaşıyoruz. Ama sistem aynı zamanda bir zihniyet ve bakış açısidir. Sistemi zihniyetimizde de yıkmamız lazım. Asıl en büyük mücadeleyi orada vermemiz gerekiyor. Sistemi zihniyetimizde yıktığımızda ve onun yerine yeni bir zihniyet yerleştirdiğimizde, artık bizim için sistemi tanıma sorunu diye bir şey olmaz. Sistem tüm çirkinliği ile

bizim gözümüzün önündedir. Biz onu biliriz, biz onu tanırız, biz ona bulaşmayız.

Önderlik sistemle uzlaşmayan insandır. *“Sadece eleştirmiyorum, aynı zamanda tiksiniyorum”* diyor. Zaten kusmanız için bile midenizin bulanması gerekiyor. Sisteme baktığınızda mideniz bulanıyorsa onun üzerine kusabilirsiniz. Ne kadar bilinçli sistem karşıtıysanız, o kadar kendi sisteminizi kurma kararlılığınız gelişir. Önderlik paradigmasının en temel özelliği onun inşacı karakteridir, pozitif yanındır. Yaratmak, üretmek, inşa etmektir. Yıkma değildir. Çok az şeyi yıkarın, asıl olan yaratmaktır.

Bu konuda da bazı örnekler verebilirim: Önderlik her zaman sisteme mesafeli duruyor. Görünürde sistemle uyumlu davranabilir. Mutlak suretle girdiği bütün okullarda kendi sınıfının birincisidir ama birinci olması demek, o eğitim sistemini olduğu gibi kabul etmesi demek değildir. Tam tersine kendisini kabul ettirmenin bir yöntemi olarak bakıyor. Köyde Önderliğin ana, baba, çevre ve toplumla hep kavgalı durumuna bakıyorlar, ailelerin birinde şöyle bir söz var. *“Allah hiç kimsenin çocuğunu Üveys’in oğlu gibi yapmasın”* diyorlar. Yani Üveys’in oğlu tehlikelidir. Önder Apo’da daha o zaman çocuktur ama şunu söylüyor, *“Ben Üveys’in oğlunun kim olduğunu size gösterecem”* diyor. Önderlik aykırıdır ama bu toplumdan da kendisine gelen eleştiriler var. Toplumdan kendisine yönelen eleştirileri boşa çıkarmak için bir savunma yöntemi olarak okulların birincisi olmayı vb. durumları esas alıyor, ama onu benimsemiyor.

Bazı kavramlar vardır: ‘Ana, baba, öğretmen, büyükler, devlet’ toplumda bunların her birine yüklenen bir anlam var. Önderlik, *“benim için bunların bir anlamı yoktu, bir anlamsızlık yüklüydü, ben onların bana öğrettiklerini öğrenme yeteneğini göstermeyecektim.”* Sistem size bir şeyler öğretir, sizde içselleştirir. Önderlik de bir şeyler öğreniyor ama dıştaki bir şey gibi kalıyor. Önder Apo’nun iki şeye karşı tutum geliştirmesi söz konusudur. Bir; o koşullarda egemen sistem eskinin feodal toplumdur. Önderlik o toplumla zaten bütünleşmiyor. Yeni gelişmekte olan kapitalizm var, onunla da mücadele halindedir. Her iki sistem de Önderliğin kişiliğinde bir doğuş yapmıyor. Bizim kişiliklerimizde doğuş yapmadığını söyleyemeyiz. Birçok arkadaş şöyle söyleyebilir: Özellikle erkek arkadaşlarda feodal özellikler var. Kadın veya erkek arkadaş’a ‘sende küçük burjuva özellikler var’ diyebilir. Demek ki, içselleşiyor. Önderliği bir küçük burjuva, bir köylülük, bir işçi olarak tanımlayamazsın. Tümüyle farklı

dır. Sistemin hiçbir özelliği Önderliğin kişiliğinde vücut bulmuş değildir. Ne eskinin aşılan geleneksel feodal toplum özellikleri, ne de yeni gelişen kapitalist toplum özellikleri Önderlik kişiliğinde vücut bulabilmiştir. İkisinin de dışında kalıyor. Bu anlamda özgün, sistemin dışında, aykırı kalabilme ve giderek bu sistemle çelişmesini sürrekli bir biçimde derinleştirme duruşu var. Önderlik geleneksel topluma da ters düşüyor. Yeni gelişen modern topluma da terstir. İkisi ile bütünleşmiyor. Zaten bu ikisi olmadan da arayış gelişmez. Bunları tümüyle reddedeceksin ki, arayış olsun. Bizde arayışların sınırlı olması veya anlama yeteneğinin fazla gelişmemiş olması, mevcut olanla yetinmeden kaynaklıdır. Böyle de olabilir diyoruz, fazlasına ihtiyaç olmadığına inanıyoruz. Sınırlı bazı şeylerle yürüyebileceğimizi sanıyoruz. ‘Şu olumsuzluk neden büyütülüyor ki, çok fazla sakıncası yok, bu küçük eksiklik mi, terslik mi benim önemde engel oluşturacak. Neden bu kadar abartıyorsunuz ki!’ deniliyor. Bunun dehşet verici bir şey olduğuna inanıyorum.

İslam düşüncesinde Hz. İsa’ya ilişkin bazı belirlemeler vardır. Hz. İsa, Cebraile tarafından göğe çıkartılır, fakat göğün dördüncü ya da beşinci katında durur. Bunun nedeni ise, yakasında bir tane iğnenin olmasıdır. Maddi dünyaya ait bir iğne vardır ve o iğne onun en üst kata çıkmasının önünde engeldir. Bu dünya ile ilişki içerisindedir, en azından bu dünyaya ait onda bir iğnesi vardır. Demek ki, bu dünyaya ait olan her şeyi üstümüzden atmamız gerekiyor. Bu anlamda senin de miracın var, miraca çıkabilmen için bu maddi dünyaya ait her şeyden arınman gerekiyor, ona ait toplu iğne başı kadar bir şeyin olmaması gerekiyor. Ben Önderliği böyle değerlendiriyorum. Ruhunun bekâretini koruyan insan, bu uygarlığın kirine ve pasına bulaşmayan insan. Hep hakikatin peşinde koşan insan.

Önderlik sistemle ve köy yaşamıyla kavgalıdır. Roman yazan bir ekip var, Amara’ya gitmişler, Üveys anayı ve Önderliği tanıyan kim varsa hepsiyle görüşüp, konuşup belge toplamışlar. Özellikle Üveys ana üzerinde yoğunlaşmışlar, şaşırtıcı şeyler var. Üveys ana evli ve genç bir kadındır. Kadınlar o zaman gidip kuyudan su çekiyorlar, kuyunun başında kadınlar çok toplandığı için kendi aralarında konuşuyorlar, konuşmalarının konusu Üveys anadır. ‘Şöyle kavgaya etti, şöyle söyledi...’ diğerlerinden genç olmasına rağmen, o kuyunun başına geldiğinde bütün kadınlar kenara çekilir, ‘buyur gel kuyudan su al derler’ çok sinirlidir, kavgacıdır. Sadece aile içerisinde değil, dışa karşı da kavgacıdır. Erkeklerin bile korktuğu bir kadındır, kim-

se sataşmak istemiyor. Sataşırse zararlı çıkacağını çok iyi biliyor. Çocuklarına, özellikle Önderliğe karşı da öyledir. Eğitmek mi istiyor. Önderlik anasının dediğini yapmıyor. Ana terbiye etmek istiyor, ama çocuk da *“terbiye ile beni bir topluma hazırlamak istiyorsun da öyle bir toplum yoktur”* diyerek reddediyor. Bunun üzerine Önderlik anlatıyor, *“Beni ahıra götürüyordu, boğazımı sıkıyordu, gözlerim yuvalarından çıkacak gibi oluyordu, öleceğime inanıyordum. Tam o anda boğazımı bırakıyordu, ben elinden kurtulduktan sonra kapıyı vuruyordum, çekip araziye gidiyordum ve bildiğimi yapıyordum”* diyor.

Bir gün Önderlik yine anasıyla kavga ediyor, o zamana kadar anasıyla direnişi yoktur. Bir seferinde taşları alıyor anasına karşı saldırıya geçiyor. Anasını şaşkına çeviriyor, ana kaçıyor. Üveys ana artık vaz geçiyor. *“Senle baş etmek mümkün değil, ne yaparsan yap”* diyor. Böyledir. Ben bunu bilmiyordum, babasını taşıdığını biliyordum, ama bunu bilmiyordum. Roman yazan arkadaşların anlatımında var. *“Anne içeri kaçıyor ve bir daha da boğma denemesi ya da farklı bir şekilde Önderliğin üzerine gitmiyor.”* Önderliğin de kendisini savunma mekanizması böyle işliyor.

Önderlik *‘ilk isyandan’* söz eder. İlk isyan üzerinde durmak gerekir. Önderliğin en ilginç yanı sürekli üretimle iç içe olmasıdır. Emek konusunda hayranlık verici bir yaklaşımı var. Bağla, bahçeyle ilgilenme, hayvanlara bakma, hayvanları en iyi otlak yerlere götürme, bu konularda hiç kimse Önderlik ile yarışmıyor. Deyim yerindeyse havanlar ve bitkiler ile arkadaş gibidir. Önderlik, *“Benim aşkım da böyleydi, onlarla ilişkim bir aşk ilişkisiydi”* diyor. Bahçe ve bağla uğraşılıyor. Kardeşi Memed gidip bahçeden rast gele üzüm koparıyor ya da diğer meyveleri toplarken hoyratça yaklaşıyor. Önderlik bir-iki sefer onu uyarıyor, bu yine vaz geçmiyor. O zamana kadar Önderlikten fazla dayak yememiş, Önderlik taşlarla saldırıyor, Memed fırtına gibi köyün içerisine kaçıyor. Babası önüne çıkıyor, çocuğu hala küçük olduğu için korumak istiyor. Önderlik bu sefer babasını taşıyor. Babası da Önderliği taşıyor. Önderlik, *“Köylüler damın üzerine çıkmıştı bize gülüyorlardı. Hem müthiş bir acı duyuyorum hem de utaniyorum, kendi kendime artık benim bu köyde kalmamam lazım. Babamın içine değerli şeyler koyduğu çıkını vardı, tahminen nereye koyabileceğini düşünerek samanlığı aradım ve duvarın bir yerinde buldum. İçinden 10 lirayı aldım ve kapatıp yerine koydum, köyü terk ettim. Köyün dışına çıktım, yolun geçtiği yerde bir ağacın altına oturdum, gözyaşlarım sel gibi akıyordu, ağlıyordum. Döndüm*

köye 'bir daha asla sana dönmeyeceğim' dedim." Önderlik bunun özelleştirisini veriyor. "Sıkça kendi kendime hayatımın en büyük alçaklığını köyün her şeyinden kopmak olduğunu düşündüm." Bu cümle de çok etkileyicidir. O zaman 10 ya da 11 yaşındaki bir çocuktur. Ama 11 yaşındaki bir çocuğu o tarzda yargılıyor, çünkü köyün her şeyinden kopmak istiyor. Köy ne kadar geri kalmış olursa olsun, ne kadar oradaki yaşam bozulmuş olursa olsun, yine de eğer hakikati araya-caksan damarları köydedir, kırsal yaşamdadır. Köy neolitik devrimin merkezidir. İsyanını doğru buluyor. "Köyün geleneklerine isyan etmem gerekiyordu, çünkü bozulmuş geleneklerdi. Oradaki yaşam tarzına, ilişkilere kesinlikle isyan etmem gerekiyordu, bu da doğrudur, bu konuda kesinlikle isyanım yerindeydi" diyor. Baba otoritesine karşı duruş, tutum ve babayı taşlama geleneği putları taşlamadır. Böyle bakılmalıdır. Geleneksel toplumu taşlamaktır, onlardan kopuştur.

Ana ve babayla süreli kavga ediyor. Akşam olur, kıra gitmiştir mutlaka gelir diye düşünülüyor. Akşam olduğunda bakıyorlar ki gelmiyor. Bütün köylüler seferber oluyor, hiç kimsenin aklına çocuk olduğu için onun şehre gidebileceği gelmiyor. Yas oluyor, 'gidip kendisini bir kayadan atmış olabilir, bir yerde yılan sokmuş olabilir ya da intihar mı etti...' vb. biçimde yorumlar yapılarak Üveys anayı, babayı suçluyorlar. Aradan iki gün geçiyor 'bari cesedini bulalım' diyorlar ama onu da bulamıyorlar. Önderlik Nizip'e dayılarının yanına gidiyor. Dayısı köye giderek "Abdullah bizim yanımızdadır" diyor. Bu sefer de bayram ediyorlar. Çünkü onlar öldü biliyorlar.

Senin eyleminin değeri, senin ona yüklediğin anlam kadardır. Eylemine sen değer biçersen, eğer kendi eylemine değer biçmiyorsan o eylem değersizdir. Bilinçli her eylem değerlidir. Önderlik bu eylemini yorumlamasaydı, biz bu boyutuyla Önderliği hiç tanımayacaktık ama Önderlik değerlendirdi. Bizim de yaşamımızda benzer veya ona yakın eylemlerimiz yok mudur ama biz değerlendirmiyoruz. Kendimizi tanıma çabamız bu yönüyle zayıftır. Önderlik bu süreçleri bu tarzda değerlendirdiği zamanlar 93-94-95 süreçleridir. O zaman Kürdistan Devriminin romanının yazılmasından söz ediyor ve ilk isyanını anlatıyor. "İlk İsyan Halk Savaşına" Önderliğin böyle bir kitabı da var.

Önderliği bu boyutuyla da tanımak gerekiyor. Boyun eğdirilmeyen bir kişiliktir. 10 yaşındadır. Anne yapması için bazı şeyler söylüyor ama Önderlik reddediyor. Annelerimiz mutlaka çoğumuza "seni doğuracağıma taş doğursaydım, sütüm sana haram olsun" demiştir.

Kızdıkları zaman bunu söylerler. Üveyş ananın söylediklerini Önderlik yapmayınca “seni 9 ay karnımda taşıdım, seni doğurdum, büyüttüm, emek verdim. Benim hakkım var, hakkımı sana helal etmem” diyor. Önderlik, *“Bunu söylerken ben 10 yaşındaydım, bir tavuğun etrafında civcivleri dolaşıyordu, ben dedim ki, o tavuğun civcivleri üzerinde ne kadar hakkı varsa senin de benim üzerimde ancak o kadar hakkın var.”* Büyükler bunları söyleyebilir ama bir çocuğun öyle bir karşılaştırma yapması gerçekten müthiş bir şeydir. Kırsal alandaki bir çocuk için bu tarz bir karşılaştırma gerçekten çarpıcıdır. Önderlik orada analığı eleştiriyor, ana demek doğurup bir kenara fırlatmak değildir. Yaşam veya bir annenin yapması gereken şey, içinde özgürlük olmayan bir dünyaya evlat getirmek değildir, evladına sunabileceğin bir dünya varsa çocuk dünyaya getir. Önderliğin reddettiği odur. Sorgulama buradadır.

“Felsefe Notları” biçiminde Önderlikten derlemeler var. Orada ana olgusunu sorguluyor. *“Ben biyolojik anayı küçümsemiyorum, sıfırlamıyorum, çocuk dünyaya getiren bir varlık olarak ananın da elbette bir değeri var. Ama benim için analık toplumsallığı ifade eder.”* Önemli olan toplumsal analık olgusudur. Bu önemli bir kavramdır. Toplumsal analık konumuna gelmek için illa da çocuğun olması mı gerekiyor, hayır, toplumsal analık konumuna gelmek önemlidir.

Önderliğin başlangıçtan itibaren belki de çocukluktan gelen bir şeydir, *“çocuk sahibi olmamaya ahtım vardı, yemin etmiştim”* diyor. *“Ben Tapu Kadastro Meslek Lisesinde öğrenciyken yazdığım bir kompozisyon ödevinin başlığı ‘Sen benim hiç doğmamış çocuğumsun’ biçimindeydi”* diyor. Bir Halkı Savunmak kitabına bakalım, *“Başkalarını ölümüne yargılamak isteyenler, kendilerini de yargılayabilmelidir. Başkalarını savunmak isteyenler, önce kendilerini savunmasını bilmelidir. Başkalarını özgür kılmak isteyenler de önce kendilerini özgür kılmayı bilmelidir. Böylece hiç özgür doğmamış çocuklarımızın özgür doğma hakları belki de bir gerçeklik haline gelebilecektir”* diyor. Amaç budur. Bu dünyaya gelen çocukların özgür dünyaya gözünü açmalıdır. Böyle bir dünya kurmak istiyorsun, buna odaklanıyorsun. Kürt çocukları için özgür bir dünya kurmak istiyorsun.

“Doğru Tanımlanmak İsteyen Bir Kimlik” Bu bölümün özellikle ilk girişleri çok önemlidir.

“Bu savunmamda kimliğimi yeniden tanımlamamak önemli bir eksiklik olurdu. Daha önceki tanımlamayı tekrarlamak yerine, tamamlayıcı nitelikte eklemeler yapacağım.”

Bu bölüme hazırlandığımda zihnimi meşgul eden kimlik Enkidu'ydü. İlk yazılı destan ve destanımız olan Gılgameş'teki Enkidu'yu anlamaya çalışırken, sonunda onun devlete ve şehre koşan herkes olduğunu fark ettim."

Enkidulaşmanın kelime karşılığını çevirirseniz ne diyebilirsiniz. Yabancılaşma, işbirlikçileşme, hainleşme Enkidu budur.

"İlkokula ve şehre ilk gidişlerimi Enkidu öyküsü ile karşılaştırıncı, destanın aslında beni de anlattığını kavramakta gecikmedim. Bu konuda bir anımı da hatırlamakta yarar var. Çocukları komşu büyük köy Cibin'e ilkokula gitmek için teşvik ederken, bunlardan biri de Şevket adındaki bir çocuktü. İlk gerilla eylemini yaptığım Cumo'nun küçük kardeşiydi. Anası köyün yoksul ve iptidai kadınlarının başında gelmekteydi. Fakat Şevket'in okula gittiği gün yaptığı değerlendirme en değme profesöre taş çıkartır cinstendi. Halen aklımdadır, şöyle demişti: "Şevketê me biye hükümet, eşittir Şevket'im hükümet olmuş." Ben bu sözün anlamını ancak bu son savunmamda daha iyi çözdüm."

"Hepimiz birer Enkidu olarak şehre, devlete koşturulmuş kişilerdik artık. Ana toplumdan kopuyorduk. Köy giderek bize hor geliyordu. Şehrin üstünlüğü karşısında köyümüz silindikçe siliniyordu. Anamız önemini yitirdikçe yitiriyordu. Kabile, aile bağlarımızı küçümsemeye başlamıştık. Şehir ve ondaki devlet bizi mıknaş gibi çekiyordu. Artık etkisinden kurtulmak kolay olmayacaktı. Şehir ve ondaki devlet kendi başına objektif olarak korkunç bir propaganda aracıdır. Şehrin her şeyi harikulade sunulmuş gibiydi. İyi giysiler ve sürmeler içindeki fahişeyi reddetmek mümkün olamazdı. Her şeyiyle kendi üstünlüğü için kullanırken, köyceğimiz bir yetim gibi arkamızda kalakalmıştı. En sıradan devlet memuru yeni ilahımızdı. Her sözü, giysisi yeni tanrısalıktı. Etki öyle hazırlanmıştı. Bir de Kürt'e 'kuyruklu' lakabı takılmıştı. Artık ondan bir an önce kurtulmak için formül eşittir, şehirleşmek, devletleşmek, Türkleşmektü. Sadece köyümüze, ailemize değil, Kürtlüğümüze de hor bakmaya başladık. Bunlar adeta ayağımızdaki bir pranga gibi geliyordu. Bütün dünyamız bu üçlü içinde geçecekti: Ne kadar şehirleşir, devletleşir ve Türkleşirsen, o kadar adam olacaksın. Yeni toplum töremiz buydu. Dinimiz, irfanımız bu temelde anlam kazanacaktı. Yeniden bu üçlü etrafında toplumsallaşıyorduk."

Kilit kavram yine toplumsallaşmadır. Sınıflaşma sonradan geliyor. Buradan çıkaracağımız sonuç nedir? Bizim bunu çözmemiz gerekiyor. Savunmalar okunduğunda görülecektir, Önderlik koçberlerden söz eder. Bunların özgürlüğe en yakın toplumlar olduğunu

söyledi. Çünkü sistemin dışındadırlar, sistemle kolay kolay bütünleşmiyorlar. Dolayısıyla özgürlüklerine daha düşkünler, daha az bir bozulma var. Köy toplumuyla bağları daha güçlüdür ve kır toplumdurlar. Ama şehir, ana toplumdaki koptukça şehirleşme olabilir. Şehir seni nasıl karşılar, devlet ve şehir seni yeniden toplumsallaştırır. İçine katıldığın yeni toplum devletçi toplumdur ve kendi toplumundan kopuyorsun.

Önderlik bu durumu; "Buradan çıkardığım sonuç, sınıflaşma ve uluslaşmadan önce şehirleşme, devletleşme öncelik taşımaktadır. Sınıldığının aksine, şehirleşme ve devletleşme en temel toplumsallaşma etkenleri olarak en erkenden başlamaktadır. Proleterlik, sosyalistlik şehirleşme ve devletleşmenin bir ürünü olarak bizi karşılamıştır. Bunlar devlet tanrısının sıfatları gibidirler. Devlet ve şehir içinde oluşan kişilik sosyolojide henüz çözümlenmemiştir. Kırsal ve komünal kişilikle şehrsel ve devletsel kişilik aralarında çok büyük farklar bulunan sosyolojik olgulardır. Bu olguları çözümlmeden, tutarlı bir sınıf, sosyalizm ve demokrasi çözümlemesi çok eksik kalacaktır. Şehir ve devletin damgasını vurduğu toplumla, kırsal ve komünal toplum arasında da köklü farklar, çelişkiler vardır. Şehir ve devletin damgasını vurduğu toplum ne kadar devletçi, otoriter ise, kırsal toplum o denli komünal (eşitlikçi) ve demokratiktir (özgürdür). Tarihteki en önemli çelişki bu anlamda şehir-devletçi toplumuyla, kırsal komünal toplum arasında-dır. Asıl mücadele şehir-devletçi otoriterizm ile kırsal komünal demokrasi arasındadır. Bu olguyu da çok sonra fark edecektim" sözleriyle açıklamaktadır.

Ben ortaokul öğrencisiydim, annemi doktora götürüyordum, Pülümür diye bir kasabamız vardı. Batının bir köyü gibi bile değil, sokaklar da yoktur, evlerin içerisinde geçiyorsunuz. Ama ben yine de önüme çıkan insana Türkçe “dış doktoru nerededir” diye soruyorum. Onlarda bana tarif ediyorlardı. Anam, “yanında ben varım diye utanıyor musun?” dedi. Ben, “Hayır kesinlikle öyle bir şey yok” dedim ama anne hissediyor. Ben devletleşiyorum, yeniden toplumsallaşıyorum, şehirli bir birey oluyorum ama annem benim kaynağımı gösteriyor. Ben Kuyruklu Kürt’ten geliyorum, utandığım şey ananın benim asıl gerçeğimi deşifre etmesidir. Bu dehşet verici bir durumdur. Kır, köy insanına basit, sıradan bakılır. Ama unutmayalım ki, köy-kır demokratik uygarlığın meskeni ve mekânıdır, yurdudur. Çünkü demokratik uygarlık orada gelişiyor. Neolitik devrim bir kır ve köy devrimidir. İnsanlık orada toplumsallaşıyor, hakikatin aran-

ması gereken zemindir. Şehir ise hakikatten koptuğunuz yerdir. Kültürel soykırım mekanizmasının en etkili bir biçimde geliştiği yer ve yabancılaşmanın en fazla derinleştiği mekân kenttir, şehirdir

Dikkat edelim Önderlik o kadar eleştiri-özeleştiriyor. Bizim bu konuda hiçbir özeleştirimiz yoktur.

"Verimli Hilal'deki yaşamın tadını biraz da edebi dille anlatmalıyım. Sözüme Diyarbakır-Çayönü kazılarını başlatan P. Braidwood'un bir gözlemiyle başlayayım. Braidwood, "Dünyanın hiçbir yerinde, yaşam, Toros-Zagros dağ silsilelerinin kavisli eteklerindeki yaşam kadar anlamlı olamaz" der. Çok uzak bir kültürde yetişmiş olan bu insan, acaba hangi duygularla bu sözleri söyledi? Uygarlığı iyi tanıyan bir arkeolog ve tarihçi olarak, neden en anlamlı yaşamı bu kültürel saha-da gördüğünü belirtebildi? Hâlbuki bugün buralarda yaşayanlar, Avrupa'daki en düşük bir ücret için bile kırk takla atıp, vebadan kaçır gibi bu topraklardan kaçmak istiyorlar. Hiçbir kutsalları ve estetik değerleri kalmamış, bu değerler bir daha elde edilemeyecekmiş gibi, göçü bir kader olarak karşılayabiliyorlar.

İtiraf etmeliyim ki, bir dönem ben de modernite hastalığına tutularak, anne baba dâhil, bu toprakların her şeyinden kaçmak istedim. Hayatta en büyük alçaklığımın bu olduğunu kendime sıkça itiraf ederim. Ama Braidwood'un gözlemde bulunduğu gerçeklikten tümüyle kopmadığımı da biliyorum. O dağ eteklerinin çocuğu olarak, dağların başını tanrı ve tanrıçaların kutsal tahtı, eteklerini ise bolca yarattıkları cennetin parçaları olarak görüp, hep dolaşmak istedim. Adım daha çocukken 'dağ delisi'ne çıkmıştı. Bu yaşamın daha çok tanrı Dionysos'a ait olduğunu sonradan öğrendim. Dionysos, peşinde ve paş'ında (Kürtçe, önünde ve arkasında) Bakha adlı özgür ve sanatkâr kızlar grubuyla kırlarda dolaşmış. Birlikte yiyip içip eğlenirlermiş. Bu tanrısal yaşamı sevmiştim. Filozof Nietzsche de bu tanrıyı Zeus'a tercih eder, hatta birçok özdeyişinin altına 'Dionysos'un Çömezi' imzasını atarmış. Köy yerindeyken, dinin gereklerine pek uymasa da, nişanlılık, baş göz olma oyunlarından ziyade, kızlarla birlikte oyun oynamaya çok istekliydim. Doğal olanı da bana göre böyle olmalıydı. Hâkim kültürün kadını kapatmasına asla hoşgörü göstermedim. Namus dedikleri kanunu tanımadım. Halen kadınla sınırsız özgür tartışmaya, oynamaya, yaşamın diğer tüm kutsallarını paylaşmaya yanıtım evet, ama adına ne dersek diyelim, gerekçesi ne olursa olsun, birbiriyle güç temelinde ilişki kurmaya ve mülkiyet kokan kölece bağlılıklara yanıtım ise sonuna kadar hayırdır.

Bu dağlarda özgür kadın gruplarını hep tanrıça esiniyle selamlayıp öyle 'anlamlaştırmaya' çalıştım. Haber bültenlerinde sıkça geçen, "Kamyon ve traktör kasalarına doldurulmuş bir grup Güneydoğulu kadın ırgatçılığa giderken filan bölgede yol kazasında öldü" cümlesini duyduğumda, yaşamını yitiren bu kadınların sözde sahibi erkek, aile, hiyerarşi ve devlete duyduğum öfkeyi hiçbir olaya daha göstermediğimi çok iyi hatırlarım. Tanrıça soyundan bu kadar düşüşün yaşanması nasıl mümkün olabilir? Aklımın ve ruhumun kesinlikle kabullenmediği bu düşüşü zihnime asla yedirmedim. Benim için kadın ya tanrıça kutsallığı içinde olacak ya da hiç olmayacaktı. Şu sözün doğruluğuna hep inanırım: "Bir toplumun kadınlarının yaşam düzeyi, o toplumun tanımında esas ölçüttür." Anamdan bahsederken, neolitiğin 'ana tanrıça kültüründen kalma' sözünü kullanmıştım. O da onlar gibi şişmandı. Modernitenin inşa ettiği yapay ana tipinin etkileri, anamdaki kutsallığı görmemi engellemişti. Hayatımda büyük acılar yaşamama rağmen, hiçbir olay karşısında ciddi olarak göz yaşı döktüğümü hatırlamıyorum. Fakat modernite kalıplarını yıktıktan sonra, anamı ve onun şahsında tüm Ortadoğu analarını hep içim burkularak ve gözlerim yaşararak hatırlarım, bakarım. Anamın zorbela taşıdığı sitildeki kuyu suyunu daha yarı yoldayken indirip yudumlayışıma, en seçkin ve yürek burkucu hatıralarımdan biri olarak bakarım. Herkesin, moderniteyi tüm zihin kalıplarında yıktıktan sonra, yaşadığı ana-baba ilişkilerine bakmasını tavsiye ederim. Aynı bakış açılarını neolitikten kalma 'köyün tüm ilişkilerine' de yansıtmalarını isterim. Modernitenin en büyük zaferi, şüphesiz inşa edilmiş on beş bin yıllık kültüre bakışımızı yıkması ve bu kültürü hiçe indirgemeyi başarmasıdır. Bu kadar yıkılmış ve hiçe indirgenmiş birey ve topluluklarından soylu, özgür bir bakış, direniş ve yaşam tutkusunun beklenemeyeceği anlaşılır bir şeydir.

Toros-Zagros kavisinin eteklerinde yer alan köyümüzün çevresindeki her bitki ve hayvan benim için bir tutku nesnesiydi. Onlara sanki kutsal bir mana taşıyorlarmış gibi bakardım. Onlar benim için, ben onlar için yaratılmış birer arkadaş gibiydik. Peşlerinden aşkla çok koştum. Benim aşkıma biraz da böyleydi. Halen bu konuda en affetmediğim hareketim, avladığım kuşların başını hiç acıma hissi duymadan koparmamdı. Özne-nesne anlayışının altında yatan derin tehlikeyi görmemde, hiçbir anlatım beni bu olaylar kadar etkilemedi. Ekolojik tercihim, çocukluğumun ağır suç oluşturan bu tutkusunu itiraf etmemle yakından bağlantılıdır. Avcılık kültüründen kalma bu tehlikeli ruhu, ancak kökeni yine avcılığa dayanan 'güçlü sömürgeci, buyurgan

adamin' (maskeli ve maskesiz tanrılarla örtük ve çıplak kralların) sanatı olan ve sayısız savaşlara yol açan iktidarın maskesini dűřürmekle giderebilecektim. Bitki ve hayvanların dilini anlamadıkça ne kendimizi anlayabilecek, ne de ekolojik toplumcu olabilecektik. Beni bırakmayan bitkilerim ve hayvanlarımın anılarına böyle anlam verecektim.

Yöredeki dağların hemen eteklerinden başlayan ovalarda, bahrın başından güzün sonuna kadar toprağın üretime hazırlanmasını, ürünlerin derlenmesini ve harmanlanmasını, tanelerin toplanmasını babamın çiftçiliğinden hatırladıkça, hiçbir romanın vermediğİ duygu yüklenimlerimi zor tutarım. Büyük hayıflanmam var: Neden o tanrı yolcularını tam anlayıp kendileriyle arkadaş olamadık? Gerçi tüm ilişkilerim arkadaşlık içindeydi. Ama o korkunç modernite ilişkileri yüzünden, babamın ölümünün büyük yasını bile tutamamayı halen affedemiyorum. Babam belki de babaların en güçsüzüydü, ama saf ve temiz tanrı kullarından biriydi. Bana göre çiftçi babalar yine de en değerlisidir.

Tüm köy ilişkileri bana vaktini doldurmuş, bilinmeyen bir dönemin ölgün çabaları gibi gelmiştir. Köyden kaçarcasına kente sığınmayı da bir suç gibi görüyorum. İnsan için ideal yaşamın kanserli birer yapı olan modernitenin (tüm uygarlığın) kentlerinde değİl, ekolojik köylerde sağlanacağından kuşku duymuyorum. Kent, ancak ekolojik köylerle tam uyumlu olduğunda, izin verilecek bir mekân olabilir."

Gerçek özeleştiri budur. Talimatı şudur. Önce moderniteyi zihin kalıplarınızda yıkın, sonra dönüp kendi anne ve baba ilişkilerine bakın, aynı bakış açısını neolitikten kalma köyün tüm ilişkilerine yansıtın, o zaman yerinde farklı şeyler göreceksiniz.

PKK'yi Önderliğin hakikat arayışıyla birlikte ela almak gerekiyor. İlk dönem yani birinci doğuş dönemi, uygarlık alanına giriş, ikinci doğuşun bütün unsurlarını kendi içinde taşıyor. Ona bir hazırlık niteliğindedir. Ama dikkat edilirse bir kopuş vardır. Kır toplumundan kopuş, Enkidulaşma var. Şehirleşme, devletleşme ve Türkleşme olgularına karşı bir ret duruşu içerisinde olsa da etkileniyor. Etkisini nasıl gösteriyor? Anne-baba ilişkilerine bakış, kıra bakış, köy yaşamına bakış tarzında gösteriyor ve Önderlik bunun özeleştirisini veriyor.

Hakikati yitirmişseniz onu ancak kaybettiğiniz yerde bulabilirsiniz. Peki, insanlık kendi hakikatini ne zaman ve nerede kaybetti? Önderlik "uygarlıkla birlikte kaybettiğini" söylüyor. Uygarlık yalana

dayalı bir toplum sisteminin oluşumunu ifade eder. Öncesi kesinlikle doğal toplumdur, kadın öncülükli özgür toplumdur ve demokratik karakter taşır. Hakikat budur. Bu toplumdan kopmak, toplumun parçalanmasını ifade ediyor. Toplum önce kadın ve erkek biçiminde parçalanıyor. Toplumun öncüsü olan kesim, bu otoritede ifadesini buluyor ama kadın otoritesi baskıcı bir otorite değil, tümüyle özgürleştiren, iş yaptırtan, gönüllü olarak bağlanılan ve kutsanan bir otoritedir. İnsanlar bu otoriteyi gönüllü kabul ediyorlar. Ama sonrasında erkek şahsında egemenlik zihniyeti ortaya çıkıyor, sonra bu kültürleşiyor ve sonrasında kadına yöneliyor.

Kadına yönelirken aslında kadının sistemine yöneliyor, sorun cinsellikle alakalı değildir. Sorun doğrudan toplumsallıkla ilgilidir. Erkeğin geliştirdiği sistem özel mülkiyete dayalı bireyci bir sistemdir. Kadının sistemi bunun önünde engeldir, çünkü komünal bir sistemdir. Kadının komünal sistemini alt etmeden, erkeğin özel birikimine dayalı sistemini geliştirmesi zordur. Bunun için öncelikle kadının etrafındaki erkeği kadından koparması lazım. "Saçı uzun aklı kısa" biçiminde kadına ilişkin ne kadar olumsuz belirleme varsa o dönemde türetiliyor. Çünkü kadını kötülemesi gerekiyor ki, erkeği ondan uzaklaştırabilsin. Bu kolay gerçekleşen bir şey değildir, bin yılları alan bir durumdur. Yaklaşık olarak MÖ 5 bin 500 yıllarından itibaren başlıyor. MÖ 3 bin de uygarlık ortaya çıkıyor. Demek ki uygarlıktan önce 2500 yıl önce ata erkilliğe, erkek egemenliğine doğru bir gidiş var.

'Aşiretçi toplum devletçi toplum değildir' denilebilir. Ama aşirette erkek egemen kültür hâkimdir. Böylede olsa aşiret devletçi toplum değildir. Kadın, aşiret toplumunda ilk sırada olmasa da, yine de her şeyini kaybetmemiştir. Ama devletçi toplumla birlikte, uygarlıkla birlikte kadın her şeyini kaybetmeye başlar. Demek ki, yeniden kaybedilen yere gideceğiz. Kaybedilen yerden yeniden başlatacağız. Önderlik hakikat arayışının bir sonucu olarak şunu ifade etti: *"İnsanlığın geçmişi daha gerçektir. Ona saygılı olacağım ve yaşamı orada arayıp bulacak ve yeniden başlatacağım. Gelecek bu çabaların işleyiş halinden başka bir şey değildir."*

Doğal toplumun değerlerine dönmek demek, 10 bin yıl öncesine dönmek değildir. O değerleri bu günün bilimsel tekniğiyle bütünleştiriyorsunuz ve toplumu yeniden inşa ediyorsunuz. O temel olmadan toplumu yeniden inşa etmek mümkün değildir. Bunun koşulu öncelikle uygarlıktan kopmaktır. Uygar toplumdan kopmadan zaten ha-

kikat arayışına girilmez. Parti tarihimiz açısından yeni doğuşun ilk koşulu budur. Üçüncü doğuş dönemidir. Temel özelliği, başlama gerekçesi veya başlama biçimi, genelde uygarlık yaşamından, özelde kapitalist uygar yaşamdan kopuşla başlamasıdır. Reel sosyalizmde modernizmden kopuş diye bir şey yoktur. PKK'nin, Önderliğin modernizmle sorunu var ama bu sistematik bir hal almış değildir. Üçüncü doğuş dönemi, bu noktada çözümü yakalamasıdır. Önderlik, uygarlık sistemini çözerek aşıyor, alternatif bir sistemin de temel özelliklerini ortaya koyuyor. Dolayısıyla bizleri bu alternatif sistemi inşa etmeye davet ediyor. Karşı sistemden kopmadan, kendi alternatif sisteminin oluşturamazsın. Senin sistemin onun dışındadır. Ondan etkilenmeyen bir sistemdir. Tam tersine ona ait olan her şeyden arınan ve kendi kökleriyle birleşen bir sistemdir. Doğal toplum değerleriyle, demokratik uygarlık değerler ile beslenen bir sistemdir. Önderliğin bize anlatmaya çalıştığı da budur.

Ulusallık ve evrensellik ilişkisi büyük bir önem taşır. Yerel kimlik ve evrensel kimlik, insan kimliğinin iki temel özelliğidir. Tikellik ve evrensellik ilişkisi, özgünlük ve genellik ilişkisi birbirleriyle sıkı sıkıya bağlıdır. Evrensellik-tikellik ilişkisini Önderlik, *"her gül bir tek tikelden geliyor"* diyordu. Sarı gül var, kırmızı gül var, pembe gül var. Çok sayıda kendi özgünlükleri olan güller var. Bu renkleri onların tikelliklerine denk düşer, ama hepsinin gül olarak adlandırılmasını sağlayan ortak yanlar var. O da onların evrenselliğine tekabül eder. Evrensellik, bizi birbirimize bağlayan ortak yanımızdır. Kadın kimliği açısından da öyledir. Her bir kadın yoldaş kendi tikelliği içerisinde bir özgünlüğü ifade eder. Ama bir de onu kadın kimliğiyle diğer kadınlara bağlayan ortak yanı var, bu da onun evrenselliğine tekabül eder. Hepimizin insan olarak adlandırılmasını sağlayan ortak özelliklerimiz var, o da bizim evrenselliğimize tekabül eder. Önemli olan burada tikellik ve evrensellik dengesini veya ilişkisini doğru kurabilmektir. Biz tikel olana takılı kalıyoruz. Hâlbuki kişilikteki büyüme evrensellekle doğrudan ilişkilidir, ulus genelinde ulusallıkla doğrudan ilişkilidir, ulusal düzeyi yakalamaktır.

Kürt kimliğine bakıldığında zaman birçok alt kimlik bulunur. Kurmanc, Soran, Kirmanc(zaza), Kelhur, Lor ve daha bir sürü alt kimlik var. Bunların her biri bir özgünlüğe tekabül eder ama üstte hepsinin Kürt olarak adlandırılmasını sağlayan ortak değerler var. Soran, Zaza, Kelhur kimliğini reddetmeden, üstte ulusal kimliği yakalamak

önemlidir. Kürtlükte bile evrensellik vardır. Kürt'ün evrenselliği onun ulusallığıdır, ulusal bütünlüğüdür.

Önderliğin yürüyüşü hep evrensel olana doğrudur. *“Çocukluğumda bile doğruyu arama yürüyüşüm tüm insanlık ve geri plandaki evren temelindeydi”* der. Dar anlamda Kürt'ün içerisinde de değil, 'bu doğruyu arayışım beni evrensel olana götürmek zorunda, evrensel olanı yakalamak zorundaydım.' Hakikat evrenseldir, tikelliği içerisinde barındırır da özünde evrenseldir. 'Bütün' evrenseldir. 'Parça ilişkisi' bile doğru bir kavram değildir. 'Tikel ve evrensel ilişkisi' daha doğrudur. Bizde parça kopuktur. Hâlbuki tikellik-evrensellik ilişkisi bir insanın organizmasındaki hücrelerin birbirleriyle ilişkisi gibidir, hep birbirine bağlıdır, iç içedir. Kopararak anlayamazsın. Parmağın kendi özgünlüğü var ama bedene bağlıdır. Tikel-evrensel ilişkisi böyledir. Aslında Kürt gerçeğine böyle bağlısın, kopuş senin zihninde var. Tersinden birliği de kendi zihninde oluşturabilirsin, kendini öyle görebilirsin.

Hakikat bize ulaşmaz gibi gelir, bu da yabancılaşmadan kaynaklanmaktadır. Sonuçta şunu fark ettim: Hakikat gözümüzün önündedir ama aramızda bir perde var. O perdeyi indirmek gerekiyor. Ariflere “Hakikate nasıl ulaşılır?” sorusu soruluyor. “Kendini yolun üzerinden kaldırarak ulaşabilirsin” diye cevap verirler. Yani yolu tıkayan sensin, yolun ortasından kalk hakikate ulaşırısın. Hakikatin hep sade olduğunu bilmemiz gerekiyor. Gerçeğin maskesi yoktur. Maskeli olan her şey altında başka bir gerçekliği taşır. Hakikate ulaşmak için önce bütün perdeleri kaldırmak, bütün maskeleri düşürmek lazım. Hakikat kendisinden başka her yerde gizlenir ama kendisinden gizlenemez denir. Kendinden kaçmayarak, kendinle yüzleşmesini bileceksin. Ariflerin deyimi ile “Görmek istiyorsan önce kendini gözünün önünden kaldır” diyorlar. Görmeyi bile engelleyen sensin, sendeki benlik olgusudur, kendine göreliktir, bu da görmeyi engeller. Bireycilikten, bencilikten, kendine görelikten çıktığın zaman bent ortadan kalkıyor ve sular akmaya başlıyor. Bütün hakikat sendedir. Kendini tanımak o kadar kolay değildir. Evrensel olan da sendedir. Onu da kendinde bulacaksın. Hem tikel, hem de evrensel olan sendedir ve sen evrenin özetisin. Burada gerekli olan kendine araçsız, dolaysız, direk bakabilmektir.

Bazı insanlar hastadırlar ama doktora gitmekten korkarlar. Çünkü doktor, hasta olduklarını kendilerine söyleyecektir. Aslında hastalığını biliyorlar ama kendilerine itiraf etmiyorlar. Böyle insan-

lar var. Bir biçimiyle bizlerde de bunun etkileri vardır. Bunu aşabilmeliyiz. Kendini tanıma bir anda gerçekleşecek bir şey değildir. Mutlak hakikati yakalamak istiyorsun, bu imkânsız gibi bir şey ama yine de bir yola gidiyorsun. Kendini sonuna kadar tanıyamasın, ama yine de tanıma yoluna girersin. Bu bir heyecanlı yolculuktur, kendi içine yolculuk yapabilmek ve bunu dışarı yansıtabilmek önemlidir. Kendinde bütün insanı tanıyorsun, kendinde bütün evreni tanıyorsun. Özellikle kadın gerçeği söz konusu olduğunda bu daha heyecan vericidir. Hakikati salt kadına özgü bir şey olarak değerlendirmek doğru değil ama kadındaki hakikat payı daha güçlüdür. Bunun nedeni de kadının toplumsallığa olan yatkınlığıdır. Başka bir şey değildir. Sorun biyolojik farklılığımız değildir.

Üzerinde yoğunlaşmanız için savunmadan kısa bir bölümü okumak istiyorum. Kadına ilişkin bir tanımlama var. *“Kadını biyolojik farklılığı olan bir cins olarak algılamak, toplumsal gerçeklik konusunda körlüğün temel etkenleri başında gelmektedir. Cinsiyet farklılığı kendi başına hiçbir toplumsal sorunun nedeni olamaz. Evrende var olan her zerrede ikilem nasıl hiçbir varlıkta sorun olarak işlenmezse, evrendeki her zerrede eril ve dişil ikilemi var. Nasıl hiçbir varlıkta sorun olarak ele alınmazsa, insan varlığındaki ikilem de sorun olarak işlenemez. Varlık neden ikilemlidir sorusuna verilecek cevap ancak felsefi olabilir. Ontolojik çözümleme bu soruya cevap arayabilir. Benim cevabım şudur: Varlığın ikilem dışında başka türlü var oluşu sağlanamaz. İkilem var oluşun mümkün tarzıdır. Kadın ve erkek mevcut haliyle olmayıp da eşeysiz (eşi olmayan) olsalar bile, bu ikilemden kurtulamazlar. Çift cinslilik denen olay da budur. Şaşırmamak gerekiyor, fakat ikilemler hep farklı oluşmaya eğilimlidirler. Evrensel zekâya kanıt arayacaksa bu ikilem eğiliminde aranabilir. İkilemin iki tarafı da ne iyidir, ne de kötüdür, sadece farklıdır. Farklı olmak zorundadır. İkilemler aynılaşırsa varoluş gerçekleşemez. Kadın erkeğe benzerse, erkek kadına benzerse, o zaman varoluş gerçekleşemez. Farklılaşma varoluşu gerçekleştirebilir. Örneğin iki kadın veya iki erkek ile toplumsal varlığın üreme sorunu çözümlenemez. Dolayısıyla ‘niçin kadın veya erkek?’ sorusunun değeri yoktur veya illa bu soruya cevap aranacaksa evren böyle oluşmak zorunda ve durumundadır diye felsefi bir cevap verilebilir.”*

“Kadını sosyal ilişki yoğunluğu olarak incelemek, bu nedenle sadece anlamlı değil, toplumsal kör düğümleri aşmak (çözümlemek) açısından büyük önem taşır.” Hakikatte odur. İnsan toplumsallaşarak insan oluyor

ve onu gerçekleştirende kadındır. Bu tarzla bakmak gerekiyor. Yoksa marifet kadın olmak ya da erkek olmak değildir. Bunlar nötr kavramlardır, bir sorun olarak işlenemez. Bu anlamda biri iyi ya da biri kötü değildir. İyiliğin, kötülüğün ölçütü toplumsallığa karşı duruştur. Toplumsallığa olumsuz yaklaşım kötüdür, toplumsallığa olumlu yaklaşım iyidir. Ölçü toplumsallıktır ve kadının ölçüsü toplumsallıktır. Kadının hakikat payının gücü de onun toplumsallıktaki yoğunluğundan gelir. Erkeğin toplumsallıktan uzaklaşmaya çalışan özellikleri var. Duygusal zekâ ile analitik zekâ kopukluğunu yaşama olasılığı daha güçlüdür. Kadında iki zekâ iç içedir ve yoğundur. Kadın sadece duygusal zekâ yoğunluğu da değildir, kadın aynı zamanda analitik zekâ yoğunluğudur. Kadın, her iki zekânın diyalektik bütünlüğünü kendi kişiliğinde oluşturan bir varlıktır. Erkekte bu azdır. Birinde daha çok yoğunlaşırız. Bazen analitik zekâda ön plana çıkar, duyguları geri plana iter. Onun için yaşamdaki tavırlarımız farklıdır. Kadın arkadaşların ortamının dili, ilişki biçimleri farklıdır, daha anlam yüklüdür. Bunu fark edersiniz, daha duygu yüklüdür. Erkekler öyle değildir, daha seçicidir. Kadın ortamları bu anlamda daha duyarlıdır. En zayıf haliyle bile böyledir. Bu da kadının ilişkilenedeki becerisinden gelir, dili bile farklıdır. Erkeğin dili farklıdır, kadının dili daha farklıdır. Kadının dili hakikate daha yakındır, sevgi dilidir.

Kadın ve erkek sonradan birbirinden koptu, önceden böyle değildir. Doğal toplumda kadın ve erkek birlikte yaşıyorlar ve 'kadın ana' etrafında toplanıyorlar ama yöneten, yaşamı çekip çeviren, otorite olan, büyük kutsallıklarla donatılan ana kadındır. Erkek de bu kutsallıktan payını alıyor. Ataerkil toplumda ise kadın düşüyor, erkek kendisini yüceltiyor, abartıyor, tanrı oluyor, tek oluyor. Bu sonradan uygarlıkla birlikte doğuyor. Uygarlığı doğuran da egemen erkek aklısıdır. Bu noktada doğru yaklaşılması gerekir. Kadının gücünü toplumsallığında keşfedeceksin, salt kadın olmak bir şey değildir. 'Kadınlar daima iyidir, erkekler daima kötüdür' böyle yaklaşılsa doğru sonuçlara varılamaz. Öyle değildir. O zaman Önderliği anlamak mümkün değildir. Hayır, 'Önderlik istisnadır!' denilemez. Böyle bakılmamalıdır. Bu dünyayı yeniden kurarsanız, kadın eliyle erkeği değiştireceksiniz.

2.BÖLÜM PARTİ TARİHİ

Tarih Oluşmanın Zamanıdır

Parti tarihini anlatıyoruz. Tarihe nasıl baktığımız önemlidir. Ortadoğu'da masallar etkilidir. "Binbir Gece Masalları" vb. masalar var. Parti Tarihi böyle değildir. Süreçlerin özünü anlatmak önemlidir. Zaten Önderliği anlatmak, Parti Tarihini anlatmaktır. Parti Tarihi, Önderliğin tarihidir. Çünkü tarih bilinçle yoğrulan bir şeydir. Bilinç olmadan tarih olmaz. Kendilendilik tarih anlamına gelmiyor. Tarih oluşmanın zamanıdır. Tarihin tanımı budur. Oluşma da bilinçle olur. Bilinç olmadan oluşma olmaz. Oluşma; var olmadır, gelişmedir, yetkinleşmedir, çoğalmadır, çeşitlenmedir, bedenleşmedir. Bilinç oluşmaya götürür, oluş varlık haline getirir. Bilinç-oluş-varlık, bu üçü birbirine bağlıdır.

Bu açıdan tarih bir yönüyle de, bilinçle bir hedefe doğru bilerek yürümedir. Ön açmadır, engelleri aşarak ilerlemedir. Hareket halinde olabilirsiniz ama sizi hareket ettiren şey nedir? Sürüklenen insan tarih yapamayacak insandır. Sürükleyen insan tarih yapar. Kaldı ki, sürükleyen de değil, bilinçli öğeler yaratan insanlar tarih yaparlar. Tarih bilinçle yoğrulduğuna göre, bu tarihsel akış içerisinde yer alan herkesin en başta bu ortak bilince katılması gerekiyor. Bir ulusu ve toplumu yeniden var etmenin, inşa etmenin bilinci önemlidir. Tarihin yasaları ve kanunları var. Koca bir kayayı bile kaldıraçla kaldırebilirsiniz. Arşimet "Bana bir dayanak noktası verin dünyayı yerinden oynatayım" der. İşte tarihin yasalarına hâkim olmak, tarihin kaldıraçını elinde tutmaktır ve dolayısıyla tarihin özünü yaşamaktır. Tarihin özünü yaşayabilmek, bilinçli öğeler, özneler olarak tarihe katılmaktır.

Parti tarihi anlatımındaki temel amacımız şudur: Tarihi yazacak bilinçli özneler ortaya çıkarmaktır. Onun için özne-nesne ayrımları yapılıyor. Oysa keskin özne-nesne ayrımı yapılamaz. İnsanda nesnelleşme var. Toplumsal parçalanma bazı tipleri öne çıkarıp öznelleştirirken, geniş çoğunluğu nesnelleştiriyor. Mesela Türkiye'de nesnel bir toplum var. Nesnelleşme sürüleştirmedir. Kürt toplumu da sürüleştirilmiş bir toplumdur. O toplumdaki bu gün özneler topluma, kendisi olabilen bir topluma doğru bir gidiş var. Bunu ortaya çıkartan Önderlik Gerçeğidir. Önder Apo, *"PKK tarihi benim tarihimdir, sizler-*

de bu tarihe katılmak istiyorsanız, bir kurtuluş savaşçısının gerekli kıldığı bütün özellikleri kendinizde temsil etmek zorundasınız” diyor-du. Katılmak daima her zaman bilinçle olur. Bilinç olmadan eylem olmaz, bilinçsiz eylem hayvanca eylemdir. Hayvanlar bilinçsiz eylem yapıyor. Hayvan, plan ve tasarı yapmaz, önüne ne çıkarsa onu yaşar. Ama insanlar bilinç biriktirir, bilinçle geçmişi, günümüzü ve geleceği çözümler, ondan sonra geçmişin üzerinden geleceğe doğru yürür. Verili olanın üzerinden yeni bir dünya inşa eder. Bir plan doğrultusunda bunu yapar. Planınız ve bilinciniz yoksa sürükleniyorsunuz demektir. Sürüklenen tarih yapamaz. Hele hele Kürt gerçekliğinde hiç yapamaz.

PKK tarihi hakikatin kendisidir ve Önderlikte ifadesini bulur. Hakikat, anlamın dile gelmesi, dilde ifadeye kavuşması ve bedenleşmesidir. Senin düşüncen dile gelir, dilde ifadeye kavuşur, (ifadeye kavuşmak çözümlenektir, durum değerlendirmesi yapmaktır) bir teorik-ideolojik birikim halini alır. Ondan sonra o sende bir tasarı olarak önce bedenleşir. Her ulusal kurtuluşçu aslında kendi ulusunun bedenidir. Ulus önce onda vücut bulur. Özgür Kürtlük her bir bireyde vücut bulur, bulmuyorsa o zaman öyle bir insanın kurtuluşçuluğundan söz edilemez.

Hep Önderliğe bakmak gerekiyor. Parti tarihi Önderlik tarihi olduğuna göre oraya bakmak lazım. Ama onu taklit etmemek lazım. Taklit, dalkavukluktur. Anlayıp uygulamak lazım. Önderlik taklit edilemez. Önderliği taklit edersen, kendin de taklit bir Apo olursun. Senin görevin Apo’nun taklidi olmak değil, kendin olmaktır. Önderlik onun için *“beni taklit etmenize gerek yok ki, ben zaten benim, benim bütün amacım da sizin siz olmanızdır”* diyor. Sizin göreviniz kendiniz olmaktır, bir başkası olmak değildir. Siz kendiniz olduğunuz zaman Apo’ya katılırsınız veya Apo’ya katıldığınız zaman kendiniz olursunuz. İkisi birbirileriyle bütünlük içerisinde. Onu anlayıp kavradığınızda kendiniz olursunuz. O size yol gösterir, o size yön verir ama kendinizi yaratacak, yapacak olan malzeme sizdedir. Başka yerde değil. Bu malzemeyi başka yerde ödünç alamazsın. Kendini yapacak bütün malzeme sendedir. Dışarıdan aşırıamazsın, ödünç alamazsın, satın alamazsın. Kişi kendisini kendi yetenekleriyle yapar. Senin yeteneklerin, üzerine kalın kül tabakası örtünmüş bir ateş gibidir. Köy yerinde kalan arkadaşlar bilirler, ateş sönmesin diye üzerine kül örterler. O ateş tümüyle sönmez, altında biraz kalır, sonrasında küçük bir köz parçası bile kalsa ondan yeni bir ateş yakarlar.

Senin de içinde hala sönmemiş böyle bir köz vardır, oradan ortaya çıkıp kendini yangın yapacaksın, kişiliğinde yangın bile çıkarabilirsin. Kişiliğini baştanbaşa ateş kesebilirsin. Gerekli olan budur.

Önder Apo sana yol gösterir, sana yöntem verir. Düşüncenin özü sana yol gösterir, düşüncenin özü gerçeğe ışık tutmaktır, netleştirmektir. Temel görevi odur, aydınlatmaktır. Düşünce bir gerçeğe tutulan ışıktır. Karanlık bir odadasın, seçim yapabilir misin, 'bu iyidir, bu kötüdür, bu çirkindir, bu güzeldir' diyebilir misin, karanlıkta insan seçim yapamaz. Özgürlüğün kendisi seçim yapmak, yaptığı seçimin arkasında durmaktır. Ama seçim yapabilmen için görmeyi, görmeyi için de karanlığa ışık tutulması lazım. Önderlik karanlığa ışık tutuyor, seçim yapan sensin. Önderlik senin adına seçim yapmaz. O zaman senin özgürlüğün kalmaz. Senin seçme hakkın elinden alınmışsa en iyisini yapsan bile özgür olamazsın. Tercihi yapacak olan sensin. Bunu içtenlikle, gönüllüce, aşkla yapmak zorundasın. Başkası sana dayatıyorsa sen aşığı diyemezsin. O sana yol gösteriyor. Bu yol cehenneme gidiyor, bu yol cennete gidiyor der. Cehenneme gidersen sonuçları budur, cennete gidersen sonuçları budur der. Gerisi senin tercihin kalmıştır der. Zaten Önderlik bize bunu söylüyor. Bilinçli ve özgür insanlar haline gelmek için tercihi bize bırakıyor. Eğer sen Önderliğe âşıkсан -ki bu biyolojik bir aşk değildir- bu aşk anlamda ve yaşamda ifadesini bulan aşktır, yaşamın kendisidir. Çünkü o sana doğru yaşamı gösteriyor. Zaten senin onunla ilişkin aşk ilişkisidir ve senin o durumda yaptığın şey mümkün olduğu kadar büyümek, sevdiğinin hizmetinde olmaktır, onun amaçlarıyla bütünleşmek, onun amaçlarını hayata geçirmektir. Parti Tarihi böyle bir şeydir, bu yolda yürümedir.

Bu konuda bilinçten bir kaçış vardır. Önderliğin ısrarla bize vurguladığı şey şudur: *"Kürt kişiliği kaçış kişiliğidir"* diyor. Bu saflardan kaçıyor anlamında değildir, bu kaçışın en basit biçimidir. Kaçışın en kötü biçimi örgüt ortamında kalarak, örgütü uygulamamaktır. Hareketin saflarında kalarak Önderliği uygulamamaktır, kendini uygulamaktır. Kaçış budur. Bu kaçıştan vaz geçmek gerekiyor. İlk önce Önderliğin bu eleştiriyi somut olarak bana yönelttiğini belirtmek isterim. *"Fuat uluslaşmaktan kaçtı, kendi köyünün dışına çıkmadı. Derimle sınırlı kaldı. İsteseydi on tane Mao olabilirdi. İsteseydi Kürdistan'ı defalarca özgürleştirirdi"* dedi. Önderlik yanlış mı söylüyor. Hayır. Demek ki, istesen yaparsın. Kaçma dediğim şey budur. Alışkanlıklar sende öyle bir noktaya gelmiş ki, alışkanlıklarından vaz

geçmiyorsun. Alışkanlık köleliğin kendisidir. Köleliğin zincirlerini kırmak istemiyorsun. Duygusalsın, kendine güvenmiyorsun, zafer kişiliğini yakalayamıyorsun. Duygusallık yenilgili kişiliğin ruh halidir. Düşman vurmuş öyle bir noktaya getirmiş ki, sende artık zafer inancını yok etmiştir. Yenilginin yerine zaferi koyamıyorsun, gözünü zafere, kazanmaya dikmiyorsun. Bir çatışmaya girip, o çatışmadan başarı elde etmekten söz etmiyorum. En dar anlamda zafer Kürdistan'ın özgürlüğüdür. Kürdistan'ın özgürlüğüne kilitlenmiş, amacı o olan, bütünüyle o amacı pratikleştirmeye kendisini adayan insan, eylemini buna göre yapan, örgütlenmesini buna göre yapan, propagandasını buna göre yapan, kendisini buna göre şekillendiren bir devrimci kişilikten söz ediyorum. Önderliğin bize söz ettiği budur. Parti Tarihi bu demektir. Parti Tarihine katılmak, böyle bir kişilik düzeyine ulaşmak demektir.

Bu zor mudur? Hem zordur, hem de kolaydır. Sen eğer işin içerisine girersen, zorlukların üstesinden gelerek aslında başarılabilir bir şey olduğunu kanıtlarsın. Başarmak, aslında onun kolay olduğunu gösterir. Ama kendine inançsızsan, başından itibaren teslim olmuşsun demektir. Hatta 'imkânsızdır, ne gerek var ki, zaten herkesin önder olmasına, önder kadro olmasına gerek yok ki, herkes burada komutan olsa peki bizim askerimiz kim olacak' tarzında düşünenler bile vardır. 'Ben geride kalsam bile birileri çıkar komutan olur.' Bende böyle düşündüm.

Devrimcilik Nuh'un Tufanını Yaratmaktır

Hala hiçbir yerde, Kürdistan'da gruplaşma yoktu. Ama ilk gruplaşmayı Dersim'de ortaya çıkardık. 1973 yılının sonunda yerelden bize ilk katılımlar Dersim'den oldu. 74'te Dersim'de grubumuz vardı. Ama biz 75 yılının sonunda Kürdistan'a çalışma yürütmeye başladık. Yoğun katılımlar vardı, özellikle genç kadın katılımları çok yüksekti. Sen Önderliğin düşüncelerini oraya taşıyorsun ve onların senden beklentileri var. Beklentilerini yerine getirirsen gerçekten Önderliğin bir yansıması olursun veya onun bir kolu olursun, oradan alıp hareketi götürürsün. Ama gereklerini yapamazsan umut kırıcı olursun. 77'ye gelindiğinde Dersim'de iyi bir uyanış var. Yeni gençler de geliyordu. Sürecin zorluklarını anladım. Zorluklar bana şöyle gelmiyordu: Ölüm var, işkence var biçiminde değildi. Ben onlara can atıyordum. 'Benim işkence görmem lazım ki, kendimi deneyeyim. Polis beni yakalamadığı zaman kızıyordum. 'Bizde bir şeyler yapıyoruz, bizi de yakalasana' diyordum. Gerçekten bunu söylüyordum.

Bir anımı anlatmak istiyorum: 1974 yılının sonunda ADYÖD (Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği) diye bir dernek kurduk. Önder Apo'da başkanıydı. Dev-Genç'in Ankara koşullarına uyarlanmış haliydi. Sonra derneğimiz polis tarafından basıldı, içerde 164 öğrenci vardı. Polis binanın etrafını çevirdi, sokağı ve koridorları tuttu, bizi yukarıdan indirdiler, arabalara koyup emniyet sarayına götürdüler. Önder Apo, Abbas arkadaş, Kemal Pir, Kesire ve ben vardım. Yukarıdan indirilirken Kemal arkadaş benim önümdedir, ben de onun hemen arkasındayım, beraber yürüyoruz. Bizim derneğimiz dördüncü kattadır, biz aşağı doğru iniyoruz. Dış kapıya geldiğimizde Kemal arkadaş çevreye baktı, "gel kaçalım" dedi. Ben baktım kaçılacak yer de yok, kaldı ki ben gerçekten kaçmazdım. Elime ilk defa fırsat düşüyor, polise düşeceğim. 'Ben kaçmıyorum, ben gidip o emniyet sarayını göreceğim' dedim. Çevrede, polislerin arkasında kalabalıkta oluşmuştu. Polisler birileriyle uğraşırken, iki polis farklı iki tarafa bakınca Kemal arkadaş aradan sıyrılarak gitti. Tek kaçan oydu. Biz diğerlerimizi toplayıp, arabaya bindirip, emniyet sarayına götürdüler. Bazılarını bıraktılar, orada bizi tutukladılar. Önderlikte dâhil olmak üzere bizi Mamak askeri cezaevine götürdüler. Ruh halim budur. Cezaevinden çıktık geldik, Önderlik Kemal Pir arkadaş *"gerçek yiğitlik seninkidir, bravo"* dedi. Yiğitlik odur, cezaevine düşmek değildir. 'İnsanın bedeninde sigara söndürüyorlar' diyorlardı.

Bunda ne var ki dayanabilirsin diyorduk. Ölümü bile arzuluyorsun. Buna varsın.

1977 bizde politikleşme dönemidir. Kadroları ciddi bir biçimde örgütlemek ve onların önüne somut görevler koymak gerekiyor. Bunun yanı sıra toplumu örgütlemen lazım. Örgütlü bir mücadele yürütmen, örgütlü eylem geliştirmen lazım. Anladım ki, gerçek zorluk bunlardır. Burada öncülük etmek, bu kadar yükü omuzlamak bana göre değil. Ben 'bir militan olarak savaşmak bile muhteşem bir şeydir. Ben kazandığım, mücadeleye kattığım bir insanın komutası altında savaşmaya hazırım, bu da iyidir. Ben onun emri altında savaşırım, bunu gönüllüce yaparım ve bu harekette de ölümüne kadar varım" dedim. Karar bu mudur? Kendine görelilik buradan başlıyor. Burada ne yapıyorsun? Kendini sınırlandırıyorsun. 'Ben bu kadarını yaparım' diyorsun. Kendine böyle bir şey çiziyorsun. Ufku geliştirme yerine, ufku daraltıyorsun. 'Ben bu alanın içerisinde oynarım' diyorsun. Kendini sınırlandırma da kendine göreliğin bir biçimidir. En tehlikeli şeylerden biridir. Tasfiyeciliktir, sonuçta oraya götürür. Asla zafer kazandıramaz. Enerjinin bütün kapaklarını açmak, sel olup taşmak lazım. Devrimcilik böyle bir şeydir. Öyle bir tsunami olacaksın ki, uygarlık altında kalacak. Devrimcilik Nuh'un tufanını yaratmaktır. Böyle bir şeydir. Ben küçük bir dere olurum, bir yerde bir çaya karışırım, ondan sonra oradan da gider ırmağa dökülürüm. Kendini bu tarzda sınırlandırma yaklaşımları var. Bunda bizim payımız büyüktür.

Olumlu örnek, ideal örnek Kemal Pir'dir. Kemal durdurulamaz. Kemal gittiği her yerde propagandadır, Kemal ajitasyondur. Kemal devrim coşkusudur. Kemal devrim heyecanıdır. Kemal isyan insanıdır. Gittiği yerde insan ayaklandırır. Kemal ölü cana can verir. Kemal böyle bir insandır. Devrimcilik böyle bir şeydir. Kemal olmak zor değil, istemekle bağlantılıdır. Onun için PKK'lilikte şöyle bir şey var. "Yapamıyorum deme, yapmak istemiyorum de, yapmak istemediğin için yapamıyorsun." Yapmak istersen yaparsın. İradeleşme zaten yapma kararlılığı demektir. İradeleşmemiş insan, özgür olmayan insandır. İradesi kırılmış insan nasıl özgür olabiliyor. Eğer yaşamı tanıyorsanız, zaten o coşkuyu yaratırsınız. Eğer yaşamı tanıyorsanız zaten PKK'li olursunuz. PKK'yi tanımak, Önderliği tanımak yaşamı tanımaktır. Çünkü hakikatin özü yaşamın anlamıdır. Eğer yaşamın anlamının farkındaysan zaten yaparsın. Aslında bizlerin daha çok

yaptığı şey yaşamdan kaçmaktır. Daha doğru bir deyimle aslında doğru yaşamdan kaçmaktır. Çünkü ortalığı yanlış yaşam kaplamıştır.

Teodor Adorno'nun bir sözü var. "Yanlış yaşam doğru yaşanmaz" diyor. Tabi ki, kendi koşullarında müthiş bir değerlendirmedir. Kapitalizm demek yanlış yaşam demektir. Uygarlık, yanlış yaşam demektir. Eğer günümüz dünyası tümüyle kapitalizmin hükmettiği bir dünyaysa, o zaman yanlış yaşamın hükmettiği bir dünyada yaşıyoruz. Ama bu zeminde kalarak doğru yaşanamaz demek istiyor.

Önderlik *"Ben bu günkü noktada şunu ortaya koyuyorum: Doğru yaşam yanlış yaşanmaz. Ben bu noktaya getirdim"* dedi. Adorno "Yanlış yaşam doğru yaşanmaz" diyerek, kapitalist yaşam yanlış yaşamdır, buna bulaşmayın demek istedi. Günümüzde bu cümle bize doğru yaşamı gösteriyor mu, göstermiyor. Ama Önderlik *"ben onu bu noktaya getirdim, doğru yaşam yanlış yaşanmaz."* Doğru yaşam da Önderliğin yaşamıdır. Önderlik gibi yaşarsan veya Önderliğin yaşamına yaklaşan bir yaşamın içerisinde olursan, yanlış yaşamazsın. Önderlik yaşamının dışındaki bir yaşam yanlış yaşamdır ve asla doğru yaşanmaz. Bu kadar nettir. Eğer Önderliği seviyorsanız bunun için sevin. Daha sonra, *"Gerçekten siz beni niye seviyorsunuz? Diyelim ki, ben düşünce yeteneğimi kaybettim, yaşlandım, elden ayakta düştüm, yine de beni sevecek misiniz? Siz benim politik gücümü mü seviyorsunuz? Politik olarak gerçekten güçlüyüm, siyasete yön veriyorum, beni bunun için mi seviyorsunuz? Eğer bunun için seviyorsanız, bu sevgi değildir."* diyor. Biz Önderliği niye seviyoruz? Veya sevgi nedir? Sevgi yük olmak mıdır? Sevgi yükü hafifletmek midir? Sevgi kesinlikle Önderliğin yükünü hafifletmektir. Önderliği sevmek, onun yükünü hafifletmektir.

Önder Apo'ya bakıyoruz. Önder Apo'yu aslında yalnız kalmış insan olarak değerlendirmek mümkündür. Milyonlarca taraftarı var, milyonlarca hayranı var, muazzam bir halk bağlılığı var. Onun için kendini yakanlar, ateşe atanlar var. Son nefesinde adını haykıranlar var. Ama Önder Apo yine de yalnızdır. *"Son nefesinizde benim adımı haykırıyorsunuz. Niye yaşamın tam ortasında benim adımı haykırıyorsunuz. Gerekli olan şey yaşarken benim adımı anmaktır, ölüme doğru giderken değil"* diyor. Sorun ad anma meselesi de değildir. Şunu söylemek istiyor: 'Beni anıyorsanız o zaman görüşlerimi anıyorsunuz. Tarzımı, taktiğimi, yaşam biçimimi, bütün bunları esas alıyorsunuz. O zaman yaşamın tam ortasında, bulunduğunuz anda beni düşünün' diyor. Şu anda, burada deyim yerindeyse yaşamın

tam ortasındayız. Tam ortasında bulunduğumuz bu süreçte Önderliği anıyoruz. Önderliği anıyor ve anlamaya çalışıyoruz. Yaşamın her anında Önderlikle birlikte olmak önemlidir. O zaman her an Önderliği anmış oluruz, son nefesimizde değil. Vicdan, bunları düşünerek yaşamaktır. Vicdan, özgürlük ahlakıdır. Özgürlükle bağlantılıdır. Özgür insan veya özgürlüğe düşkün insan, vicdanlı insandır. Özgürlük tutkusu ve aşkı olmayan insan vicdansızdır.

Özgürlük bir hedef değildir. Ben oraya ulaşırsam özgür olacağım biçiminde değildir. Özgürlük andadır. Ya özgürsün ya da değilsin. 'İnsan dört duvarın arasında olursa özgür olamaz!' böyle bir şey yanlıştır. Özgürlük anlamak ile bağlantılı olduğuna göre, duvarın arasında olsan da, darağacında olsan da özgürsün. Bunu anlayabiliyor muyuz? Anlamakla bağlantılıdır. Ne yaptığını biliyorsun, nasıl yaşamak gerektiğini biliyorsun ve ona göre yaşıyorsun. Dar ağcında da böyledir. Son nefesini verinceye kadar da böyledir ve özgür insan olarak yaşamına nokta koyuyorsun. Özgürlük bir yürüyüş, bir oluşma halidir. Anlamaktır, anlayarak oluşmaktır. Hep anlama ve oluşma halinde olduğunda özgürsün. Bu bir yürüyüş halidir. Durduğun an bitmiştir. Düşünmenin durduğu an, senin özgürlüğünü yitirdiğin andır. Kendini değiştirme eyleminin durduğu an, senin özgürlüğünü yitirdiğin andır. Önderliğin durduğu bir an var mıdır, bu mümkün müdür? Önderlik her yerdedir. Önderlik tarihin tüm zamanlarındadır. Tarihin başlangıcındadır, insanlığın başlangıcındadır, evrensel oluşmanın başlangıcındadır. Tarihin tüm kahramanlarıyla birlikte ve gelecektedir. Önderlik buradadır, bizim içimizdedir. Biz onu görmesek bile buradadır. Önderliğin burada olduğunu bilmek zorundayız, aslında o bize bakıyor, biz onu görmüyoruz. Bu duyguya inanıyor musunuz? O sana bakıyor ama sen onu görmüyorsun. O her zaman sana bakıyor, bunu hissedeceksin. 24 saat Önderlik ile birlikte olmak denilen şey budur. O senin yanındadır ve sana bakıyor, izliyor.

Tarihsel Yorum Gücü

Senin Anlama Gücün, Senin Yorumlama Gücündür

Önderliğin çocukluğunu biliyorsunuz. Fakat biz sadece hikâye olarak alırız. Gerçekten Önderlik bunları anlatırken bize ne söylemek istedi. Bunu çok fazla bilmeyiz veya orada derinleşmeyiz. Aslında derinleşmemiz gereken nokta orasıdır. Önderliğin yöntemi yorumlamadır. Biz de bir olayı yorumlarız, kendimize oradan sonuç çıkartırız. Tarihsel yorum gücü, senin anlama gücün, senin yorumlama gücüdür yoksa ezberleme gücün değildir. Kafana olduğu gibi nakşedebilirsin, mesela Kuran'ı hafız edenler, hatmedenler, ezberleyenler var. Ondan sonra da kitap olmadan da Kuranı okuyabilirler. Peki, bu durum onların Kuran'ı anladıklarını gösterir mi? Asıl önemli olan yorum gücünü geliştirmektir.

Mesela Önderlik hayatında bir olayı anlattı. “Cumο, Mıxo diye iki çocuk var. Herkesle kavgα ederler, çocukları dövlerler, hakaret ederler. Önderlik çocuktur, Cumο'dan dayak yiyor, perişan olmuş, gözü yaşlıdır. Annesinin yanına geliyor, “Cumο beni dövdu” diyor. Anası elinden tutuyor, dışarı atıyor. ‘Git kendi intikamını almadan buraya ayak basma, intikamını almadan sana ekmek bile yoktur’ diyor. Önderlik o anda “Ne kadar zalim bir ana, ben zaten dayak yemişim, nasıl intikam alayım. Gücüm olsa zaten cevap verirdim. O beni bir canavarın önüne atıyor” biçiminde ele alıyor. Önderlik sonra düşünüyor, başka yolu yok, benim bir şeyler yapmam lazım diyor. Cumο'yu takibe alıyor. Nereye gidiyor, ne yapıyor. Gittiği her yerde onu izliyor. Bir gün Cumο'nun yamaçta yürüdüğünü görüyor, kendisi üst taraftadır. Cumο, Önderliğin farkında değildir. Önderlik ise pür dikkat onun zayıflıklarını, zaaflarını ve uygun anı kolluyor. Ceplerine taş dolduruyor. “Yakınımda bir köylü de vardı, onu da gözümə kestirdim, Cumο beni zorlarsa köylüye sığınırım, köylü Cumο'yu değil beni savunur.” Böylelikle müttefikte seçiyor. “Cumο'ya yaklaştım ve taşıladım, attığım pek çok taş Cumο'ya değdi, evin içine kadar kovaladım, avluya soktum, kapıyı arkadan kapattı ama ben kapıyı taşlamaya devam ettim. Cumο bir daha bana yaklaşmadı. Eve geldikten sonra anam beni övdü” diyor. Aslında Üveys ana bir isyancı yetiştiriyor. Şu net bir biçimde ortaya çıkıyor. Üveys ana, Önderliğin kendisiyle kavgα ettiği bir ana, bir kadın değildir, aynı zamanda Önderliğin en büyük direniş ve isyan öğretmenidir. Önderlik o anlamda direnmeyi, haksızlığa kafa tutmayı, ona boyun eğmemeyi, mutlaka intikamını alma-

yı, hiçbir haksızlığı cezasız bırakmamayı anasından öğreniyor. Her şey o değildir ama ilk ders anneden aldığı derstir.

Önderlik, *"Bir gerilla eylemi yapıyorsunuz, kendi gerilla eylemini zi gözünüzün önüne getirin, birde benim Cumo'ya karşı eylemimi göz önüne getirin, hangisi gerilla taktiklerini daha etkili bir biçimde uyguluyor. Sizde doğru dürüst bir keşif yok, doğru dürüst bir istihbarat ve palan yoktur. İttifak yoktur. Arazi yapısı vb şeyleri hesaba katmıyorsunuz. Rast gele yapıyorsunuz. Ben öncelikle Cumo'yu günlerce izledim, uygun anı kolladım, Cumo'nun en zayıf yanlarını anlamaya çalıştım. Arazinin konumu, Cumo'nun kendisini savunamayacak konumda yakalamak. Baskın yaparak, onun kendisini savunmasına asla fırsat vermeyerek, sonuna kadar giderek iradesini kırmak. Bu noktaya getirdim. Benim ilk gerilla eylemim budur"* diyordu. 9-10 yaşındaki bir çocuğun gerilla eylemidir. *"Sizin tarzınız benim babamın tarzına benziyor. Babam köylülerle kavga ettiği zaman damın üzerine çıkar bağırır, küfürler yapardı. Bir sefer köylülerden biri babamla kavga etti, adam güçlü ve kuvvetliydi. Babamı altına aldı, babamın ayakları havadaydı, babam adamın altından bağırıyordu. 'Abdullah git içeriden bıçak getir' diyordu. Ben utanıyordum, sizde babam gibisiniz, sırtınız yerde, ayaklarınız havada, alttasınız, ondan sonra da 'bana bıçak getirin' diye bağırıyorsunuz"* diyordu. O anda ne vardır: Düşünme, plan yapma, yoğunlaşma, uygulama yöntemleri üzerinde yoğunlaşma, tarzı, temposu üzerinde yoğunlaşma. Tüm bunlar çocukluktan itibaren var.

Sonra okula gidiyor. Öyle yapıyor ki, Cumo Önderliğin liderliğini kabul ediyor. Namaz grupları oluştururken Önderliğin arkasında durup namaz kılanlardan biri de Cumo'dur. Bu önemlidir. Bunu yorumlama biçimimiz nasıldır. Bu işin hikâye tarafı, 'şöyle bir çocuk, iyi yapmış' biçiminde değildir. Şunu fark etmek gerekiyor: Eğer düşünerek iş yaparsanız, son derece zayıf olsanız bile, sizden katbekat güçlü birini yenilgiye uğratabilirsiniz. Dar anlamda fiziki güçle üzerine giderseniz kaybedersiniz. Ama onun üzerinde yoğunlaşır, zayıf yönlerinin üzerinde çalışır, planlı hareket eder, en uygun zeminde ona karşı mücadele edersen mutlaka sonuç alırsın. Demek ki, işin içerisinde tasarı, plan, tarz, tempo var. Ama en başta düşünce gücü ve yoğunlaşma var.

Buradan yola çıkarak Önderlik *"sizdeki hayvanlık neden bu kadar güçlüdür?"* diye soruyordu. Bazı arkadaşlar *"Önderlik böyle ağır sözler niye kullanıyor?"* diyebilir. Ama ben de şunu söyleyebilirim:

İnsan bütün canlı birikimlerinin toplamıdır. Hayvan da, bitki de insanın içerisinde. Ama insan onlardan daha fazla bir şeydir. Evrenin özeti olmak denilen şey budur. İlk canlı da sende yaşar, en son canlı da sensin. Dolayısıyla tüm bitkiler ve hayvanlar âleminin mirasçısı, onların bütün mirasını kendinde taşıyorsun. Hayvanı olumsuzlama anlamında söylemiyorum, böyle bir iddiam yoktur. Tam tersi söz konusudur. Hayvan nesnelleştirilemez. Onların da özelliği bir özelliği var. Bir çiçeği bile bir özne olarak değerlendirmek lazım. Önderlik, *“yaşamı anlamak isteyen insan dışında tüm canlı ve cansız varlık sadece kendi anlarını yaşar”* diyor. Anını yaşamak nedir? Gelecek tasarımı yapmamak, geleceği düşünmemektir. Kapitalizmin bireyi düşürdüğü nokta da budur. Şimdi de yaşayan bir insan gerçekliği var, geçmişi ve geleceği yoktur. Geçmişi silinmiş ve belleksizdir. Dolayısıyla gelecek tasarımı da yapamaz, sadece bu günde yaşar. Kapitalizmin hayvanlaşma sistemi budur. Sürüleştiren insan budur. Önderliğin de bize anlatmaya çalıştığı budur.

Bir iş yapacaksanız öncelikle geçmiş üzerinde yoğunlaşarak, geçmiş pratikleri araştırmanız lazım. Ondan sonra ne yapmak istiyorsunuz? Bu bir gelecek tasarımıdır. İnsan geçmişi değil geleceği planlar, geçmişi anlamak istersiniz ama geçmişi tasarlayamazsınız, gelecek tasarımı olur. Tasarım olmadan inşa olmaz. Tasarım, planlama demektir. Geleceği planlıyorsunuz, o planı inşa edersiniz. Ama bunların hepsi de gelir şimdiye, yani an’a dayanır. Geçmişi ve geleceği getirip şimdide birleştirmek. O açıdan PKK devrimciliği anın devrimciliğidir. Ama geçmişten ve gelecekte kopuk olmayan, ikisini kendi içerisinde barındıran bir andır. Geçmişi değerlendirmişsiniz, geleceği neyin üzerinde inşa edeceğinizi netleştirmişsiniz, buna temel diyorsunuz, geleceği bu temel üzerinde inşa edeceksiniz ve bu inşa şimdiden başlayacaksınız. Sonuçta nereye giderseniz gidin, şimdiye gelirsiniz, uygulama anı şimdidir. Şimdi de ancak inşa edebilirsiniz. Onun için PKK devrimciliğinin gerçekliği odur. Şu andaki durum nedir? Şimdi inşa anıdır, oluşma şimdide olur, an’da gerçekleşir. O açıdan an’ın değeri büyüktür. An’ın gereklerini yerine getirmezsen, ertelemeciliğe düşersin.

Bir hikâye var: Bir kervan çölden geçer, bakarlar ki, Mecnun çölde oturmuş elindeki eklele kum eliyor. “Mecnun” kelime anlamı deli demektir. Gerçek adı “Kayıs”tır. “Deli ne yapıyorsun” diyorlar. Mecnun, onlara hiç bakmadan “görüyorsunuz Leyla’yı arıyorum” der. Leyla, nadide ender bulunur bir mücevher gibidir, hiç bu çölün

kumları içerisinde olur mu! Leyla'yı yanlış yerde arıyorsun" derler. O yine de işine devam eder. "Bu gün elime bu elek geçti, önümde de bu kızgın çöl kumu uzanıyor ve ben bu eleği kullanarak Leyla'yı bulmaya çalışıyorum. Leyla'yı bulamayacağım bahanesi beni onu aramaktan vaz geçiremez" der. Biz bir sürü bahane ileri sürüyoruz, oluşmamak için bulduğumuz sayısız bahane var. "Şimdi zamanı değil, daha erken," erteleme denilen şey budur. Aşıksan nerede olursan ol, maşukunu arayacaksın. Senin aşkın, maşukun kimdir, senin hal-kındır, özgür gelecektir, özgür toplumdur, özgür insanlıktır, özgür kadınlıktır, bunları arıyorsun, o zaman vaz geçme, her anın onunla dolu olsun, her anın onu aramamın, onu bulmanın eylemiyle yüklü geçsin. "Leyla'yı bu çölde bulamayacağım bahanesi beni onu aramaktan vaz geçiremez." Yorum daha derinlikli yapılabilir ama bu tür örnekler son derece değerlidir. Erteleme denilen şey budur. Önderliğin eleştirdiği de ertelemeciliktir.

Önderlikten alıntılanarak kullandığımız bir kavram var. Önderlik, "*aramızdaki makas açılmıştır*" diyor. Halbuki Önderliğin orada söylediği çok daha önemli şeyler var. "*İlk kurşunda, ilk sözde, ilk öğrenmede, ilk adımda duruyorsunuz*" diyor. Bunun anlamı, yerinizde sayıyorsunuz, kendinizi tekrar ediyorsunuz, ilerleme yoktur. Erteleme budur. Aslında orada Önderliğin özde sözünü ettiği ertelemedir. Biz yerimizde sayıyoruz ama Önderlik "*aramızdaki mesafe, makas açılmıştır*" dedi. Biz yerimizde sayıyoruz, hep ilklerde çakılıp kalıyoruz. Ama Önderlik sayısız ilki başarmış ve gitmiştir, makasın açılması odur. Bir de makas bizim bildiğimiz terzi makası da olmayabilir. Trenlerde de makas değiştirirsin, makas değiştirdiğinde yol farklılaşır. O zaman sen Önderlikle ayrı yollara girersin, ayrı yollar da yürürsün. Önderliği bu çerçevede de doğru anlamak lazım.

Eziklik duygusu kadar ürkütücü bir şey olamaz. 'Biz zaten bu-yuz' biçimindeki ezik bir duygu, insanı bitiren bir duygudur. Bize adım attırmayan şey budur. Ezik insan asla gelişme gösteremez. Suçluluk duyan insan gelişme gösterir. O suçundan kurtulmak ister ama ezik insan suçlu bile olsa ezikliğinden kurtulamaz, ezikliği nedeniyle suçluluğunu atlatamaz. Onun için asla eziklik hissetmeyin, kendinize öfke duyun, ağlamaklı olmakla bir yere varılamaz. Eziklik, çarpık bir duygudur. Ama öfke soylu bir duygudur. Kendinize müt-hiş öfke duyarsınız, o öfkeniz dünyayı değiştirir, o öfkeniz sizi değiştirir. 'Ben nasıl bunu yapabilirim, bundan sonra böyle yapacağım' biçiminde kendinize öfke duyarsanız gelişme yaratabilirsiniz. Onları

aşmak için insan bazı olumsuzluklarına, bazı zaaflarına ve yetmezliklerine karşı nefret duyabilir.

Önder Apo, *“Kin, ilkel bir duygudur, ama bizim gibi soykırım altında yaşayan bir toplum için mutlak suretle gerekli olan bir şeydir. Siz düşmana kin duyamıyorsunuz veya düşmana duymanız gereken kini yanınızdaki yoldaşınızın üzerine boşaltıyorsunuz, çünkü güçsüz-sünüz. Kininizi düşmana kusacak gücünüz olmadığı için, o kini yanınızdaki yoldaşın üzerine kusuyorsunuz. Sizdeki birbirini çekememe, bir birbirinin ayağını kaydırmaya çalışma aslında düşmana duymanız gereken kinin yanındaki insanın üzerine kusulmasıdır”* diyordu. Ama gerçekte yapılması gereken, kinini düşmanın üzerine kustumaktır. Onu kusabilmek için de gerekli örgütlülüğü yaratmak, eylemi ortaya çıkarmak, savaşçı yetiştirmek, komutan yetiştirmek, kendini eğitmek gerekir. Bütün bunlar kinin doğru bir biçimde kusulmasını ifade eder. Onun için Önderlik *“örgüt içerisinde birbirini çekememe, birbirinin ayağını kaydırma, üslupsuzluk, buradan ileri gelmektedir. Tepkiciliğin kaynağında da bu var. Sizdeki tepkicilik buradan ileri geliyor”* diyordu. Tersine olan şey nedir. *“Kinsizliktir”* diyordu. Bu bizde nasıl yansır. Ahbap çavuşluk, öfkeden yoksunluk vb bir durumdur. Ona karşı Önderliğin söylediği ise şöyleydi. *“Uzlaşmacılık kesinlikle kinsizliğe girer, uzlaşmacı kişilik kinsiz kişiliktir, bu da namussuzluk kategorisine girer”* diyordu. Bu belirleme Önderliğin belirlemesidir. Ne uzlaşıcı ne de tepkici ol, her ikisi de örgüte ve yanındaki yoldaşına zarar veriyor. Düşmana ise hiçbir zararı yoktur, tam tersine düşmana katkıda bulunuyor.

Öfke biriktirin ama düşmana öfke olmalıdır. Yanındaki yoldaşına sevgi biriktirin. Yanlışıklarına, eksikliklerine, yetersizliklerine öfke duyabilirsiniz ama kişinin kendisine sevginiz ancak onun yanlışıklarına karşı mücadele etmenizi beraberinde getirebilir. Bunları Önderlik bize böyle anlatıyordu. Bu nokta önemlidir ve bunlar başlangıçta Önderlikte var. Bu Önderlikte bir karardır. Şunu ısrarla söylüyor: *“Eğer bir yerde her şey bozuksa, her şey yanlışsa, doğru denilebilecek, sarılabilecek bir küçük doğru parçası bile bulamıyorsanız, orada yapmanız gereken şey o verili gerçeğe mümkün olduğu kadar aykırı davranmaktır. Ben sonuna kadar aykırı olacağım, çocukken kararım buydu.”* Aykırı oldun mu verili toplumda herkesin tepkisini çekiyorsun, herkes sana kızıyor. Önderlik için, *“Allah hiç kimsenin çocuğunu Üveys’in oğlu gibi yapmasın”* diyorlar. Önderlikte *“Ben Öcalan soyadını boşuna almadım, ben Üveysin oğlunun kim olduğunu*

size göstereceğim” diyor. Önderliğinki kaba öç alma, intikam alma değildir, en büyük intikam mevcut durumu değiştirmedir. Yanlışın yerine doğruyu koymadır, çirkinin yerine güzeli koymadır, köleliğin yerine özgürlüğü koymadır, kötülüğün yerine iyiliği koymadır. Onu yerleştirmedir, onu hâkim kılmadır. Aslında intikam budur.

Önderlikteki anlayış şudur: Kurt ile kuzuyu birlikte yaşatmak. Başlangıçta ikisinin atası da birdir. O zaman birlikte, bir arada niye yaşamasınlar ki, aralarındaki ayrılık sonradan gelişti. Düşmanı dost yapmak, bütün çabası ona yönelikti. Yola gelmiyor mu, o zaman sen onu engel olmaktan çıkar. Bir daha saldırıya geçmemesi için en şiddetli tarzda yönelirsin, bu ayrı bir şeydir. Buna bir şey denilemez, imha et, yok et, bir daha o ezilenlerin üzerine o tarzda aşırıya gitmez. Bedelinin ne olduğunu görsün, buna sonuna kadar evet dedi. Önderliğin çeteciliğe öfkesi bundandır. Düşmanı taklit ediyorsun. Onun yaptığını sen de tekrarlıyorsun ve dolayısıyla ona benziyorsun. Ona benzemek, onun eylemini tekrarlamaktır. Yoksa savaşmadır, düşmanı imha etmedir, darmadağın etmedir, buna sonuna kadar evet dedi.

Parti Tarihi Değer Ortaya Çıkarma Tarihidir

Önderlik; üretimle, hayvanlarla, bitkilerle ilişkisini çok çarpıcı bir biçimde ortaya koyuyor. Önderliğin çocukluk yıllarında köydeki üretim içerisindeki çalışma temposu da müthüştür. Büyüdükten sonra köye gittiğinde de böyledir. Temiz işi yapmada örnektir. İş en iyi, en temiz şekilde yapmak ve sonuç almak. Bu, Önderliğin tarzıdır. Bu yönüyle belki de Önderliğin iş yapma tarzındaki güzelliğini, fethediciğini en erkenden keşfeden babasıdır. Babası çalışma içerisindeki durumuna bakıyor, “oğlum senin alnında fetih işareti var, o iş ne kadar zor olursa olsun aldığın her işi mutlak suretle başarısın” diyor. İş dediğim, bir bağa bakmadır, bir bağ budamadır, toprağını havalandırmadır, mercimek yolmadır, buğday biçmedir, arpa biçmedir, bunların harmanlanmasıdır. Bu çalışmaların hepsinin içerisinde ve herkese örnek olabilecek bir çalışma tarzını sergiliyor.

Parti tarihi değer ortaya çıkarma tarihidir ama aynı zamanda bu değerlerin korunması tarihidir. Bizde değerleri koruma zayıftır. Her şey bir değerdir, insan emeğinin içine geçtiği her şey bir değerdir ve o anlamda kutsaldır. Bütün kutsallıkların kaynağında insanın emeği vardır. Bir değer ölçüsü emektir ve emeğin fiyatı, bedeli yoktur. Onun için bir nesneye fiyat koymak, aslında onu değersizleştirmektir. Bu en önemli ilkelerden biridir. Emeğe, emek değerlerine fiyat konulamaz. Sen bir; değer ortaya çıkarıyorsun. Senin o değeri ortaya çıkarabilmek için belirli bir yaşa gelmen gerekiyor. İki; sen o yaşa gelip o değerleri ortaya çıkardığında, sana geçmiş başka insanların emeği var. Öncelikle senin annenin emeği var, senin annene geçen başka annelerin emeği var, geriye doğru gider. İnsanın kendisi tüm insanlığın ortak emeğinin ürünüdür. Dolayısıyla o insanın emeğinin ürünü satmak eşittir tüm insanlığı satmaktır. Ücretli çalışma bu anlamda kendini satmaktır, sadece kendini satmak değil, kendisiyle birlikte bütün değerleri satmaktır.

Önderliğin Marks’a eleştirisi özellikle böyledir. Marks, “emeğin değeri parayla ölçülür” diyor. Günde 8 saat çalışan bir işçinin gerçek emeğinin karşılığı örneğin 200 liradır. Önderlik şaşıyor, sen nasıl ölçebiliyorsun. Bu açıdan anne örneğini veriyor. O emek harcayacak noktaya geldiğinde sana geçen sayısız emekler var. Senin annenin emeği var, seni eğiten insanların emeği var, okullarda öğretmenlerinin sana geçen emeği var, yoldaşlarının sana geçen emeği var. Bir sürü emekler var. Peki, bu emeklerin karşılığını nasıl ödeyeceksin.

Bunun karşılığı olabilir mi? Gerçek değer kendisine fiyat konulamayan değerdir. Asıl değer budur. İnsanın fiyatı olamaz ama gerçekten sen emeğini satınca kendine fiyat koyuyorsun. Başkasının işinde çalışma kendini satmadır, dolayısıyla kendisiyle birlikte tüm insanlığı satmadır. Çünkü insan, tarihsel toplumsal gelişmenin özetidir. Bu açıdan da kendi emeğini sattığında, insanlığın tüm birikimlerini satıyorsun demektir. Bunu biraz kavradığınız zaman, Önderlikteki o müthiş özgürlük anlayışını daha iyi bir biçimde görebilirsiniz. Onun için kendi işinde çalışmak soyludur. Ortak iş, toplumun işi de kendi işidir. Bir ailenin işi de kendi işidir. Orada gerçekten değerler ortaya çıkartırsın ve yarattığın değerlere yabancılaşmazsın. Ama emeğine fiyat konduğu zaman sen emeğine zaten yabancılaşıyorsun, kendine yabancılaşma budur. Bu nedenle Önderlikte emek her şeydir.

Urfa Savunmasını okuduğunuzda bunu çok daha net bir şekilde görebilirsiniz. Kutsallığın altında ne var? Emek var, ana emeği var. Buluşçusu, yetiştiricisi odur. Buğdayı ilk eken odur, ilk başakları devşirirken ne kadar sevinmiştir. Bunları söylüyor. Kutsallığın kaynağında emek var ve Önder Apo her şeyden önce bir emek insanıdır. Emeğiyle kendisini var kılan bir insandır. Önder Apo'yu Önder yapan kendi emeğidir. Emeği ile öyle oluyor ve biz de böyle olabiliriz. Kendi emeğimizle gerçekten her birimiz birer önder kadro haline gelebiliriz, gelmek durumundayız. Özgürleşmenin yolu budur. Bu bir aşk yoludur.

İkincisi, Önderlikte bir işi asla yarım bırakmak yoktur. İş mutlak suretle sonuna kadar götürme var. Bir işi bitirmeden, Önderlik o işi yarım bırakmıyor. Bize şunu söylüyordu. *“Siz canım sıkıldı diyerek birçok işi yarım bırakmışsınız, yarım bıraktığınız çok iş var.”* Yarım bıraktıklarımız çoktur. Önderlikte yarımlik denebilecek hiçbir iş yoktur. İmralı'ya ilk düştüğünde sadece bir şey söyledi. *“Yarım kalan çalışmam kadın özgürlük çalışmasıdır”* dedi. Ama sonradan o çalışmayı da tamamladı. Jineolojiye kadar götürdü, yarım bırakmadı. Cezaevine düştüğü için yarım kalmıştı ama ondan sonrasında yoğunlaşarak o çalışmayı da tamamladı.

Bir; işi sonuna kadar götürme. İki; o işi en iyi şekilde yapmak. Üç; bu işi düşünerek, planlayarak yapmak. Plansız, tasarısız iş yapmamak. Bu Zerdüştlükte ifadesini buluyor. *“İyi düşün, güzel konuş, temiz iş yap”* üçü birdir. *“Fikir-zikir-fiil.”* Şöyle de denilebilir: *“Soğuk akıl, sıcak yürek, temiz el.”* Yürek, beyin ve elin birlikteliği. Birinin soğukluğu, duyguların sıcaklığı ve ellerin temizliği. İşte bu

Önderlik yöntemidir. Zerdüştlüğün de temel ilkesidir. İyi düşün, doğru konuş, temiz iş yap. Bu aynı zamanda Apocu ilkedir.

Ben, Önderlikle birlikte aynı yıl Siyasal Bilgiler Fakültesine giriş yaptım. Önderliği cezaevine düşünceye kadar tanımadım. Hala birinci sınıf öğrencisiyiz, Ekim ayında kayıt yaptırmışız. Önderlik 6 Nisan'da yakalandı. 7 ay cezaevinde yattı ve çıktı. Okulda imtihanlar vardı. Yaz dönemi okullar bitince sınavlara giriyorsun. Diyelim ki bazı dersleri geçtiniz ama kaldığınız dersler var, kaldığınız dersler için sonbahar da ikinci bir sınav hakkı var. O sınavda diğer dersleri verip sınıfı geçebilirsiniz. Önderliği tanımadan önce de 'ben devrimci olacağım' dedim ve kararım şöyleydi: 'Okulun benim için bir anlamı yok, o zaman sınıf geçmenin de bir anlamı yoktur,' önüme sınav geçme konuluyor ama benim için önemli olan okuldan atılmamaktır. Sınıfta kalsam bile okuldan atılmayacağım, onun için geçersen iyi, geçmezsem de kıyamet kopmaz.' Kararlaşmam böyledir. Yaz sınavları geldi, bazı hocalar ile aram iyiydi. Onların derslerini severdim, en yüksek notu alıyordum, fakat derslerin çoğunluğundan zayıf aldım. Sonbahar oldu yine sınava girdim. Bir iki sınava girdim iyiydi. Sonra girdim, baktım zayıf alacağım, ondan sonraki sınavlara da girmedim. Zaten iki zayıfın olursa sınıfta kalıyorsun, girmedim.

Önderlik cezaevinden çıktı, yaz sınavlarına cezaevinde olduğu için girememişti. Mamak Cezaevinde ders çalışma imkânı da yoktur. Önder Apo cezaevinden çıktığında sonbahar sınavlarına iki haftalık bir süre vardı. Bizim okulda sınav sistemi zordu. Geçmen için ortalamayı yedi olarak tutturman gerekiyordu. Önderlik o iki hafta içerisinde hazırlandı, sınavlara girip bütün dersleri vererek sınıfı geçti. Akıl karı değildi, gerçekten insana imkânsız gelen bir şeyi başarmıştı. Önderlik bunu bir iş olarak ele aldı. Önüne bir iş konuluyor, bu iş kendi seçimi değildir ama Önderlik *"ister o işi bir başkası önüme koy-sun, ister kendim gönüllü bir işe talip olayım, o işi mutlaka en iyi şekilde yapmaya çalışırım ve mutlaka o işte başarıyı esas alırım"* diyor. Önderlik 'okul okumanın, sınıf geçmenin devrimcilikle ne alakası var. Nasıl olsa okuldan atmıyorlar' biçiminde yaklaşıyor. Önüne bir iş konuluyor ve o işi en iyi şekilde yapmaya çalışıyor. Benim tarzdaki sapmam burada ortaya çıkıyor. Güya keskin devrimciyim. Zaten sistemle bağımızı koparmışız, benim çekindiğim şey bizi erkenden askere almalarıdır. Okuldan atılırsak askere alırlar, onun için sınıf geçmem lazım diyorum, okuldan atılmamak için sınıfı geçmem lazım. Ama sınıfta kalma hakkım varsa iki defa kullanabilirim.

Onu bile bir hak olarak değerlendiriyorum. Önder Apo sınıfı geçti, ertesine sene oldu. Önder Apo, "benim yöntemimi izle" dedi. Yarım yamalak yöntemini izledim ve sınavları geçtim. Bir tek sınavım kalmıştı, cezaevine düştüm, benim yerime başka birini soktular, öylelikle sınıfı geçtim. Sorun yöntem ve tarz sorunudur. Önderlik demek tarz demektir. Apocu tarz var. Apocu tarz kesinlikle başarı ve zafer tarzıdır. Mutlak suretle başarma vardır. Tarzda yenilgi yoktur, tarz da sonuçsuzluk yoktur. Mutlak suretle sonuca kenetlenme, mutlak suretle sonuç alma vardır.

Önderliğin tarzı, pratik ve sonuç alıcı tarz demektir. Tarzınız yoksa pratikte başarı olmaz. Tarzın içerisine en başta örgütlenme girer. Plan, program, sistem, kararlılık, irade olacak. Bütün bunlar etkindir. Tarzın içerisine maddi ve manevi unsurlar girer, özü ise örgütlülüktür. Tarz, programlar hedefine kilitlenir. Devrimci çalışma programlı bir çalışmadır. Bir programın olur, programı hayata geçirmek örgütlülüğe bağlıdır. İrade de örgütlenmeyle bağlantılıdır. İradeleşme, kararlılık, hep örgütlenmeyle bağlantılıdır. Eğitim, kararlılık tarza girer. Aydınlatma, netleşme bunların hepsi tarza girer ama esasında özü örgütlülüktür. Programa kilitlenip, onu örgütleyerek hayata geçirme eşittir tarzıdır. Peki, tempo nedir? Bu planı hayata geçirme zamanıdır, uygulama süresidir. Planı yıllara da, saniyelere de yayabilirsin. Tarz, çalışmanın örgütlülüğüdür, tempo ise çalışmanın hızıdır. Onun için Önderlik gerçeği tarz ve tempo gerçeğidir. Buna üslubu da katabilirsiniz ama üslup da tarza girer.

Önderlik hep pratikten söz ettiğinde etik ve estetiği de yan yana getirirdi. Estetik, güzellik felsefesidir. Bir işi yaparken daima güzellikler ortaya çıkarmak için yapılır. Rast geleciliğten çık, işe güzellik kat, kendini ve ruhunu katmak onu güzelleştirmektedir. Bu her şeyde, bütün çalışmalarda böyledir. Etik nedir? İlkeli davranmaktır. İş en iyi şekilde yapmaktır. Önderlik tarih yapımında etik ve estetiği asla göz ardı etmememizi söyledi. Yapılan her işte güzellik kaygısı hissederek hareket etmek ve bir de ilkesel olmak. O da işi en iyi şekilde yaparak sonuca taşımak anlamına gelir. Yoksa güzelliği dar anlamda bir bedene indirgemek doğru değildir.

Güzellik; özgürleşmekle, örgütlü insan olmakla bağlantılıdır. Örgütlü insan güzeldir, örgütlü çalışan güzeldir. Çünkü örgütlü mücadele eden güzeldir. Örgütlü savaşan güzelleşir, özgürleşen güzelleşir, güzelleşen sevilir. Yoksa kılık kıyafetlerle insan güzelleşmez. Bu dünyayı güzelleştirmek için, dört temel olguyu hiç bir zaman unut-

mamak gerekiyor. İyilik, güzellik, doğruluk ve özgürlük. İyi ve kötü seçimi ahlaka girer. Güzel-çirkin ayrımı estetiğe, sanata girer. Devrimcilik en büyük sanattır. En büyük sanatçı devrimcidir. Sanatsal yaklaşmak estetiği ifade eder. Güzellik-çirkinlik kaygısı estetikle ilgilidir. Doğru-yanlış kaygısı ise etikle ilgilidir ve hakikati ifade eder. Hakikat doğru olandır. Özgürlük zaten hepsinin özüdür. Bütün bunlar oldu mu, özgürlük olur. Önderlikte bunlara vurgu yapıyor ve *“daha iyi, daha doğru, daha güzel ve daha özgür olanın arayışından asla vazgeçmemeliyiz”* diyor. Hep şöyle düşünmek gerekiyor. Bir şeye iyi demeyin, çünkü ondan daha iyisi vardır. İyi, donmuş bir şey değildir, ‘iyi’ bir eylem halidir. İyilik, güzellik, doğruluk ve özgürlük bir eylem halidir, bir akıttır her zaman daha iyisi, daha güzeli, daha doğrusu, daha özgürü vardır. Bunlar Apocu ruhun, anlayışın, yaşamın ve mücadele felsefesinin özüdür ve bunlar Önderlikte çocukluğundan itibaren var.

Önder Apo ilkokula gidişle birlikte bakıyor ki bir çocuk “İlmi-hal” diye bir broşür taşıyor, onu alıyor içinde süreler var, namaz üzerine bazı şeyler var. Önderlik daha o zaman 33 tane Kuran Süresini ezberliyor. Okula gidiş gelişlerde bütün çocuklara yolda namaz kıldırıyor. Çocuklar önce bunu bir oyun olarak anlıyorlar. “Aptessiz namaz kılabilir miyiz?” diye soruyorlar, Önderlik *“bu iş ciddi bir iştir, abdest alarak namaz kılınır”* diyor. Hepsine abdest aldırıyor, öyle namaz kıldırıyor. Cibin köyüne gidiyor. Cuma günleri de okul var. Eskiden Cumartesi öğlene kadar da vardı. Cuma günü öğle arasında Cuma namazına gidiyor. Genel de yaşlılar gidiyor, çocuk olarak Cuma namazına giden sadece Önderliktir ve köyde el üstünde tutuluyor. Örnektir. Gerillaya en yüksek katılımların olduğu yerlerden biri Cibin köyüdür. Kürt köyü değil, eski Ermeni köyüdür ama Türkleşmiştir. Önder Apo’nun çocukluğundan etkileniyorlar, katılıyorlar.

Önderliğin çocukluğundaki her eylemi bir toplumsal eylemdir. Namaz, çocuk gruplarını bir araya getirmek içindir. Onun etrafında bir toplumsallık örüyor. Çocuk birlikleri oluşturuyor. Benzer şeyi avcılıkta yapıyor. *“Ben vadilere gidiyordum, oralarda mağaralar da vardı. Uçurumlarına güvercinler çok birikiyordu, belirli saatlerde giderseniz, zor olmasına rağmen yine de güvercinleri yakalayabilirsiniz. Ben gidiyordum, yakaladığım güvercinin kafasını kopararak torbama atıyordum. Getirip temizledikten sonra çocukları çağırıyordum, pişiriyordum ve her çocuğa bir parça veriyordum.”* O zaman çocuklar da avcılığa ikna oluyorlardı. Onlara bir şey sunmazsanız olmaz. Burada pay-

laşma vardır, paylaşarak sahip olduğunuz şeylerin değerini onlara tanıtmazsanız, insanlar sizin etrafınızda birleşmez. ‘Haydi, gelin gidiyoruz’ dersen arkandan kimse gelmez. Ama o çalışmanın değerini kanıtlarsan, daha fazla birlik yaratabilirsin. Önderlikte böyle yapıyor. Avcılığındaki bir amaç da çocuk birliklerini oluşturmaktır. Bana deseniz ki, Önderliğin en temel arayışı nedir? Size dostluk ve arkadaşlık arayışıdır derim. Hakikat arayışı budur. Hakikat arayışları yoldaşlarla birlikte yapılır, tekil hakikat arayışı olmaz. Onun için Önderliğin bütün derdi, bütün çabası arkadaşlık arayışı üzerine kuruludur.

Bana hep şunu söylüyordu: *“Ben hiç kendi arkadaşıma ihanet ettim mi, en azından benim için bu adam şu konuda arkadaşına ihanet etti diyebilir misin”* diyordu. Ben hayır diyordum. İlk fark ettiğim şeylerden biridir. Anlatımlarından da bunu anlamak mümkündür. Önderlikteki en güzel yan, onun arkadaşlarına bağlılığıdır, sadakatidir. Önder Apo Kemal ve Haki’nin arkadaşlık anlayışını ortaya koyarken *“onlar zor işlerin üzerine kendileri yürüdüler, kolay olanı kendi arkadaşına bıraktılar. Kürdistan’a gitmek gerektiği zaman yorganı ilk omuzlayan Haki’dir. İlk Kürdistan’a dönüş yapan Kemal Pir’dır”* diyor. Dilini hiç bilmedikleri, kültürüne hiç aşina olmadıkları bir halkın içerisine giriyorlar. Gidip o halkın içerisinde çalışıyorlar. Önderliğe tehlike gelmesin diye en başta kendileri tehlikenin üzerine yürüyorlar.

Benzer bir şey Hamza arkadaş için var. Komplo Önderlik sahasındadır. Cihangir Hazır, Topal Metin, Şener var. O zaman aslında Önderliğe komplo yapmak istiyorlar. Önderliği fiziki olarak tasfiye etmek istiyorlar. Hamza arkadaş bir biçimde bunu boşa çıkarıyor, kendisi şehit düşüyor. Önderlik o şehadet üzerine komployu fark ediyor ve komployu boşa çıkarıyor. *“Arkadaşlarım büyük arkadaşlardı. Gılgamış için Enkidu, Aşil için Patroklos neyse benim için Kemal Pir de odur”* diyor. Bunlar tarihteki büyük arkadaşlıklardır. Gılgamış, Enkidu arkadaşlığı, esas destanda işlenin budur. Önderlik onu başka bir biçimde de değerlendirdi ama arkadaşlığı da söyledi. Kemal Pir’i de o tarzda izah etti. Bizim ve Önderlik ilişkisinin bir arkadaşlık ve yoldaşlık ilişkisi olduğunu, öyle olması gerektiğini, ona kenetlenmemiz gerektiğini unutmayalım. Önderlik ile yoldaş olmak için öncelikle onunla yoldaş olabilenlerin yoldaş olmak gerekiyor. Bunun anlamı nedir? Kemal Pir’e yoldaş olmak, Zılan’a yoldaş olmak, yoldaşın yoldaşları onlardır. Biz ise yoldaşların yoldaş olmalıyız. Onlarla yoldaş olduğumuz da, Önderlikle de yoldaş oluruz.

“Kadının İçinde Yer Almadığı Çalışmanın Hiçbir Sevinci Yoktur”

Önder Apo için oyun, bir tür yeni yaşamın inşası denemesidir. Çocuk oyunları gerçekten ciddidir. *“Aslında yaşamın kendisini bir oyuna çevirmek lazım”* diyordu. Ama nasıl bir oyun? O anlamda oyun ciddi bir kavramdır, öyle sıradan bir şey değildir. Önderlik *“ben çocuk oyunlarına kız çocuklarının da katılmasını çok isterdim, gidip getirirdim, evlerine dayanırdım, çağırırdım, kendilerini getirip oyuna katılmalarını sağlardım”* diyor. Hamza arkadaşın kız kardeşi Önderliğin oyunlarında yer alan kız çocuklarından biridir. *“Bir gün oyuna gelmedi, ben gidip kapısına dayandım, kendisini davet ettim. Ben artık evli biriyim, kusura bakma artık ben gelemem”* diyor. Bunun üzerine Önderlik *“sistemin kadın arkadaşlarımı benden çalmasına müthiş bir öfke duydum, bunu intikamını almaya çalıştım, kadın hareketini bunun için yarattım”* diyordu. Dikkat edin ‘intikam’ dedim. Ama intikam alma biçimi Özgür Kadın Hareketidir. Muhteşem bir şeydir. Gerçek insanlığın yeni yüzüdür. İnsanlık Kürt’ü özgür kadının yüzüyle tanıyor. Bu yüz olmazsa insanlık Kürtleri çok fazla ciddiye bile almaz. Ama yepyeni bir durumdur. Kürtlük içerisinde kadın renginin bu kadar çarpıcı olarak ortaya çıkması, bu kadar somut bir görünüm olarak insanlığın yüzüne vurması, insanlığı müthiş etkiliyor. Bu yeni bir durumdur, yeni bir yaşamın müjdecisidir. Bunu gördüğü için buna sarılıyor. Yoksa diğer şeyler değildir ya da çok iyi silah kullandığı için değildir. DAİŞ’liler az mı savaşıyorlar. Onların savaş tarzları, gözü karalıkları korkunçtur. Ama amaçları muğlaktır, karanlıktır, çirkindir. İnsanı yeniden içerisine sokmak istedikleri düzen korkunçtur, vahşidir. İnsana muameleleri korkunçtur. Emevi saltanatını yeniden yaratmak istiyorlar. Bizim ki ise daha farklıdır. Sadece işin silah boyutu olsaydı onlar da yüceltilirdi. Kürtlerde yüceltilen silah değildir, anlam gücüdür. Kadında ve kadın rengine dile gelen büyük anlam gücüdür, bu da yeni yaşam demektir ve bütün insanlık buraya bakarak yönünü Kürtlere çeviriyor, destek sunuyor.

Önderlik böyle sistemden intikam aldı ve başlangıcı doğru yaptı. 95’te Zap’ta yüzlerce arkadaş bir araya geldik, telefonu kurduk, ben konuşuyordum, aynı zamanda arkadaşlar Önderliği dinliyorlardı. Önderliğin o zaman orada kullandığı bir cümle vardı. Bazı cümleler var mıx gibi yüreğinize çakılır. *“Kadının içinde yer almadığı çalışma-*

nın hiçbir sevinci yoktur” diyordu. Kadın, içinde yer aldığı her çalışmaya yaşamın sevincini katar.

Almanya’da cezaevindeydim, duruşmalara gidip geliyoruz. Önderlik çözümlemelerinden şunu fark ettim: Önderlik, Çerniçevski’nin “Nasıl Yapmalı” romanından bahsediyordu. Hep arkadaşlara soru soruyor, arkadaşlar da cevaplıyor. Önderlik, kadın üzerine muazzam çözümlemeler yapıyordu, erkeği de orada çözümlüyordu. Ben de “Nasıl Yapmalı” romanını okumak istedim. Romanın birinci cildini okuyorum ama zorlanıyorum, çünkü erkeği eleştiriyor. Kıskançlık duygusuna ‘hayvanlıktır’ diyor. Ben de içimden ‘hayvan sensin’ diyordum. Birinci cildi zar zor okudum. İkinci ciltte bir noktaya geldim, yine erkeği çözümleme var. O kadar ağır cümleler kullanıyor ki, kitabı alıp duvara fırlattım, ‘okumuyorum’ dedim. Ondan sonra öyle kaldı.

Cezaevinden çıktıktan sonra Önderlik sahasına geldim. Baktım kardeşim de oradadır. O da 88-89’da katılmıştı. Aradan zaman geçtiği için de biz biraz resmiydik. Diğer arkadaşla daha samimiydim. Daha sonra onunla da bağ kurdum. Konu açılınca Çerniçevski’nin ‘Nasıl Yapmalı’ kitabını okudun mu diye sordum. “Fuat arkadaş ilk cildi okudum çok zorlandım, ikinci cildin bir yerine geldim, kitabı bir yere fırlatıp attım, okumadım” dedi. Böyle söylediğinde ben şok oldum. Benim kopyam dedim. O zaman da İngilizler “Dolly” diye bir koyun kopyalamışlardı, ben “Dolly” nedir ki, gelip Kürt ailesine bak-sınlar dedim. Neden şaşırıyorsun ki, aynı aile ortamında büyüdün, aynı anne-babanın çocuğusun, aynı toplumsal zeminde yetiştin, elbette kopyan olur.

Biliyorum, yanlış yapıyordum. Bir kitabı okumaya bile tahammül edemiyordum. Kendi kendime: “Ben nasıl bir şeyim? Bana bunu yaptıran nedir?” biçiminde sorular sorabiliyordum. Üzerine gittikçe kendi gerçekliğini daha iyi anlıyorsun. Erkek arkadaşların içinde böyle kendimi değerlendirirdim ve karşılaştırma, kıyaslama yapardım. ‘Dersim’de feodalizm yoktur, ben öyle çok feodal değilim’ diyordum. Bunlar birer kandırma biçimidir. Sonradan düşündüm, tamam Dersim’de feodalizm olmayabilir, peki Dersim’de bu dünyanın içindedir. Feodalizmin kokusu da mı oraya ulaşmadı, hiç etkilemedi mi, ataerkillik oraya hiç ulaşmadı mı! Bunları sorgulayınca şunu fark ediyorsun. Müthiş bir kendini kandırma var. Erkeği öldürmek, inşa edilmiş sahte erkeği öldürmektir. Toplumsal gerçeklikler inşa edilmiş gerçekliklerdir, bizim erkekliğimiz de inşa edilmiştir. Biz ken-

dimiz inşa etmedik, toplumsal gerçeklik öyleydi. İçinde doğduğumuz toplum ataerkil bir toplum, feodal bir toplum, o bizi şekillendiriyor. Bir erkek tipi yaratıyor, biz de onu benimsiyoruz. Şimdi o erkeği çözümlememiz lazım. Bu kadar nettir. Kendini yanıltmak, 'ben diğerlerinden farklıyım' demek doğru değildir.

Önderliğin her çözümlemesi, kendisine karşı mücadelenin bir ürünüdür. Önderlik aynı zamanda kendisini çözümlüyor. Önderlik hep dışarıdakine bakıyor, aynı zamanda erkek olarak kendini çözümlüyor. Önce kendindeki erkeği öldürüyor. Önderlik erkek olarak da, insan olarak da kendisini çözümleyerek inşa ediyor. Bu noktada da Önderliğe eşlik etmeliyiz.

Kadına yaklaşım temel ölçüdür. Bazen kadın arkadaşlara da söylerim, PAJK'a söylerim, yanımdaki kadın arkadaşlara söylerim. 'Kadının işleri kadını ilgilendirir, sen kadın hakkında bir şey söyleyemezsin' düşüncesi doğru değildir. Ben derim ki, asla böyle bir şeyi benim elimden alamazsınız. Senin, benim kadına ilgisiz kalmamı istemen, benim yaşama ilgisiz kalmamı istemendir. Eğer sen "Jin eşittir Jiyan" diyorsan, ben nasıl yaşama ilgisiz kalırım. Ben elbette yaşamı anlayacağım, yaşamla birlik olacağım, yaşamı tanıyacağım, yaşamı en coşkulu bir şekilde yaşayacağım. Kimse benim bu konuda önüme sınır koyamaz. Ben yaşam hakkında konuşurum, kadın hakkında da konuşurum. Yaşam tutkum varsa, aşk tutkum varsa bu kadına ilgimin doruklaşması demektir, ona ilgim yaşama ilgimdir, bu ilgim onu ve yaşamı tanımak amacıyladır. Önderlikte de böyledir.

Israrla döne döne bir noktaya geliyorum. Bir; Önderliğin her eylemi toplumsal eylemdir. Her toplumsal eylem bir toplumsallaşma eylemidir. Önderliğin belirlemesidir. Önderlik yaşıyorsa toplumsallaşarak yaşıyor. Önderliğin çocukluğundan başlayarak toplumsallıktan ayrı tek bir anı bile yoktur. Yalnız kalmış olabilir ama duygu dünyasında toplumsaldır. Duygu dünyasında Önderlik her zaman çoğuldur, tekil değildir. Onun için "*kendimi bütün toplumsal alanlarda erittim*" diyor. Ama ondan önce yaşamdır. Ondan önce de doğrudur, hakikattir. Hakikat doğru demektir. Doğru yaşamla ilgilidir, yaşam hakikat demektir. Yaşam, toplumsal bir zeminde olur. Doğru, toplumsallık demektir. Toplum-birey ilişkisi büyük önem taşır, birey olmakla toplumsallaşmak önemlidir. Toplumsallık, insanlaşma yani hayatın gelişimidir. Hayatın akışı toplumsallaşmayla oluyor. Bu akışın öncüsü kadındır. Toplumsallaşmayı yaratan, dolayısıyla insanlaşmaya damgasını vuran kadındır. Kadındaki hakikat budur, kadın-

daki yaşam gerçeği budur. Kadındaki hakikat yoğunluğu, toplumsal ilişki yoğunluğu bu anlama gelir. Bundan daha muhteşem kadınlık gerçeği olamaz. Yoksa fiziki olarak ayrılığımız değildir, bununla alakası yoktur. Kadının anlamı burada değildir, kadının anlamı yaşamla, toplumsallıkla, hakikatle olan ilişkisinin yoğunluğudur. Önderliğe baktığımızda böyledir.

Ama yine de şunu söylemek gerekiyor: Kadın ve erkek birdir. Hakikat, ikisinin birliğidir. Bir taraf değildir. Hepsi birlik oluşturuyor. İç içe geçme söz konusudur. Böyle bir dünya yaratılmış mıdır? Hayır. Hala mücadele devam ediyor. Bu zorlu bir çabadır, zorlu bir mücadeledir. Çünkü yılların kirlenmesi var, bu kirlerin aşılması gerekiyor. Biz toplumda daha fazla zorlanacağız ama kendi içimizde zorlanmadan söz edemeyiz. Kendi içimizde PKK toplumsallaşmasını yaratmak zorundayız. Biz bunu yaratabiliriz. Buna mecburuz da denilemez. Buna yürekten inanarak yapmak gerekiyor.

Ferhat ile Şirin'i anlamaya çalıştım. Hikâye tasavvufta da işleniyor. Şirin bir Emir'in kızıdır. Ferhat ise bir gençtir. En sonunda oraya su getirilmesi lazım. Ferhat ve Şirin ise birbirlerine âşıktırlar. Zaten vaatle suyu getirene Emir kızını verecektir. Kimse inanmaz, dağın öte yüzünden delinip su bu tarafa mı geçirilir ama Ferhat sevinçle işe girişir ve dağı deler. Şöyle düşünün: Hikâyeyi biraz daha basitleştirelim. Ferhat'ın ailesi gidip kızı istiyor. Onlar kızımızı Ferhat'a vermek istemiyoruz demiyorlar ama imkânsız bir şeyi öne sürerek bunu yapmak istiyorlar. 'Ferhat dağı delerek, dağın öte yüzeyindeki suyu bizim köye getirirse Şirin'i alabilir' diyorlar. Ferhat'ın ailesi perişan bir durumda geri döner, çünkü onlar da öne sürülen şartın imkânsız olduğunun algısı içerisinde. Ferhat ne olduğunu soruyor. Böyle bir şart koşular, vermiyorlar. Aslında veriyorlar ama dağı delip suyu getirirse kızı veriyorlar. Ferhat aletlerini alıyor ve başlıyor dağı delmeye, sonuçta deliyor. İşe başlama budur. Bir; daha başından imkânsız dersin kararsız davranırsın. İki; önüne ne iş çıkarsa o işi büyük bir tutkuyla yapmak. Aşk budur. Aşk bambaşka bir şeydir. Önderlik *"Hakikat aşktır, aşk özgür yaşamdır"* dedi. Eğer özgür yaşama bağlıysan, o sana sevinç ve gönüllülükle yaptırır. Aşkta mecburiyet yoktur, zorunluluğun olduğu yerde özgürlük yoktur, özgürlük bir gönüllülük işidir. Politikada, ahlakta bile gönüllülük var. Ahlaki ve politik toplum gönüllülüğe dayalı toplumdur, zorunluluk uygarlıkta vardır. Hukuk zorunluluklara işaret eder.

PKK militanlığını doğru anlamak gerekiyor. Bir Fransız filozofundan örnek vermek istiyorum. “Aşk bir kadınla bir erkeğin karşı karşıya oturarak, birbirlerinin gözlerinin içine bakması değildir. Bir kadın ile bir erkeğin yan yana oturarak, karşıda ortak bir noktaya bakmasıdır” diyor. Aşk amaç birliğidir. Amaç nedir? Özgür yaşamdır. Bizi birleştiren özgür yaşamdır. Hepimiz aynı şeye aşığız, birliğimiz bunu üzerinedir. Bu muhteşem bir şeydir. Derinliğine bunu kavradığımız zaman, her bir arkadaş özgür yaşam konusunda netleştirdi mi, onda kenetlendi mi, zaten birlik oluşmuş olur. Aralarındaki en sağlam yoldaşlık ilişkisi böyle oluşmuş demektir, o zaman da gerçekten erkek kadınla doğru yoldaşlık yapabilir. Kadın da böyle bir erkekle gerçekten güven içerisinde birlikte yol alabilir.

Çelişkiyi Fark Edince Üzerine Gitme ve Çözme Önderlik Tarzıdır

Önder Apo’nun son savunmada kullandığı bir cümle var. *“Benim için Kürt sorunu, köyümüze beş kilometre uzaklıktaki komşu Cibin köyü ilkokuluna her gün yayan gidip geldiğim günlerde başladı”* diyor. Neden ve nasıl başlıyor? Okula gidiyorsunuz, bir kelime Türkçe bilmiyorsunuz, fakat eğitim Türkçedir. *“Neden kendi anadilinde eğitim göremiyorsun? Bu ruhumu derinden yaraladı ve benim için Kürt sorunu böyle başladı.”* 7 yaşındaki bir çocuktur. Kürt sorunun da başlangıç noktasıdır. Bizim açımızdan da değerlendirilebilir. Eğitim sisteminde tepkimiz gerçekten Önderliğin tepkisi tarzında oldu mu, sanmıyorum. Bende de olmadı. İlkokula gidişte hiç olmadı. Sonra ortaokula gittim, ortaokul ve liseyi yatılı olarak okudum. Anlatımda zorlanıyordum, çünkü Türkçeyi sonradan öğrenmiştim ve bir Türk gibi kendimi izah edemiyordum. Kendi içimden ‘keşke bu kitaplar kendi dilimizde yazılmış olsaydı, o zaman mükemmel anlatırdım’ diyordum. Anadilime hâkimdim. Bu bir sorunu farkına varıştır ama üzerine gitmiyorsunuz, kaynağına inmiyorsunuz. Peki, neden bizim anadilimizde eğitim yok? Bu bir haksızlık değil mi? Bu haksızlığın hesabını sormak gerekmiyor mu? Üzerine gitmiyorsunuz. O zamana kadar gerçekten eğitime ilgim çok yüksektir. Ama onu fark ettikten sonra, bir de anlatım güçlülüğümü fark ettikten sonra geri adım attım. Şevk ve coşkuyla öğrenmek, okulda en iyi dereceyi almak isteyen insandan, ortalama vasat bir şey çıktı. Çelişkinin üzerine yürümüyorsunuz. Önderlik ise çelişkiyi fark ettiğinde üzerine gidiyor. O

çelişkinin varlık nedenini sorguluyor ve sonuçta o çelişkiyi mutlaka çözmeye çalışıyor. Biz ise çelişkinin üzerinden atlıyoruz ya da o çelişkiden kaçıyoruz.

Ruhu yaralanmış bir çocuğun duruşundan söz ediyor. Son savunmada bunu çok net olarak görebilirsiniz. İlkokulu Cibin’de bitiriyor. İlkokulu bitirdikten sonra normalde ailenin çok fazla çocuğunu okutmaya niyeti yoktur. Fakat öğretmenlerin yoğun baskısı var. Özellikle ilkokul öğretmeninin (Mehmet Hoca) “bu çocuğun mutlaka okutulması gerekir, bu büyük adam olacak, potansiyeli çok yüksektir” diyor. Önderlik ondan sonra Nizip’e gidiyor. Nizip’te dayıları var, onların yanında kalıyor. Ortaokulu da orada bitiriyor. Halfeti köylerinin genellikle ilişkide bulundukları kent Nizip’tir. Nizip yeni gelişen bir sanayi kenti olarak değerlendirilebilir. Zeytincilik var. Gelişme halinde olan bir kenttir. Kent demek, yeni bir yaşamın zemini demektir. Önderlik kent yaşamıyla çelişkilidir. Başlangıçta hep yüzü kente dönüyor. *“Köyde böyle bir yaşam yok, ama kentte olabilir”* diyor. Onun için köyün her şeyinden kopmak istiyor. İlk isyanı sırasında *“Bir daha sana asla dönmeyeceğim”* diyor. Kent ile yüzleşince, kentte kendi duygularına cevap vermiyor. Aradığı yaşamın da aslında orada olmadığını fark edebiliyor.

Bu süreçte Türkiye’de askeri darbeye gerçekleşiyor. Herhalde ilkokul sürecindedir. 1960, 6 Mayıs’ta bir darbe oluyor. Bu darbeye Türkiye devleti kendi cumhurbaşkanını, başbakanını, bazı bakanlarını tutukladı. Önderliğin kaldığı cezaevinin denizindedir, Yassı Ada diye bir yere götürüyorlar. Orada tutuklu olarak kalıyorlar, orada yargılanıyorlar. Bu yargılamada cumhurbaşkanına da idam veriyorlar, fakat yaş haddinden dolayı infaz etmiyorlar. Ama Başbakanı ve iki bakanı idam ediyorlar. Adnan Menderes o zaman TC’nin Başbakanıydı. Onunla birlikte dışişleri bakanını ve maliye bakanını idam ediyorlar.

Önderlik şunu fark ediyor: Askerlik önemli bir güçtür. Bu dünyayı değiştirmek istiyorsan asker olacaksın, hatta dayısının oğlu olan Aziz’e *“Sen kara kuvvetleri komutanı, ben de hava kuvvetleri komutanı olalım, daha etkili bir darbe yapalım”* diyor. Burada dünyayı değiştirme istemi var. Dünyayı değiştirmenin yolu güçtür. Gücün olursa dünyayı değiştirebilirsin. Peki, dünyayı en kestirme yoldan değiştirmenin yolu nedir? Asker olmaktır, subay olmaktır. Onun için Önderliğin askeri okula gitme istemi çok yüksektir. Üç yıl Nizip’te okuyor. Ortaokulu bitirdikten sonra askeri okul sınavlarına da gir-

mek istiyor, fakat ilkokula geç başladığı için, yaşı bir yaş büyüktür. O yüzden askeri lise sınavlarına giremiyor. Bu durum Önderlikte bir hayal kırıklığına yol açıyor.

Ortaokuldan sonra yatılı okula gitmek için sınavlara giriyorsunuz. Genelde tercih edilen iki okul var. Bir tanesi Öğretmen Okuludur, bir tanesi de Tapu Kadastro Meslek Lisesidir. Önder Apo, Öğretmen Okulunu tercih etmiyor. Tapu Kadastro Meslek Lisesi imtihanlarına giriyor. Dersim’de Tapu Kadastro Meslek Lisesine gitmek hayal bile edilemez, çünkü toprak bile yoktur. Neyin tapusunu çıkaracaksın ama Urfa ve çevresi zengin tarım topraklarının bulunduğu bir alandır. O açıdan Tapu Kadastro işlemleri önemlidir, dikkat çekici bir şeydir. Önder Apo, Tapu Kadastro Meslek Lisesi sınavlarına giriyor ve kazanıyor. Okulu Ankara’dadır. Ortaokulu bitirdikten sonra Liseyi Ankara’da okuyor. Ankara Türkiye Cumhuriyetinin başkentidir. Cumhuriyet kültürünün merkezi durumunda olan bir kenttir. Yönetim merkezidir. Türkiye’nin en seçkin kenti olarak bile değerlendirilebilir. Buradaki yaşamın zorlukları var. Asıl modernist yaşamla çelişkileri burada derinleşiyor ve modernist yaşamla çok uyum sayılamayacağını çok iyi anlıyor. Çelişkileri daha da derinleşerek devam ediyor. Dindar biridir. İlkokul sıralarındayken başlayan dine ilgisi ortaokul ve lise sıralarında da sürüyor.

Biz dinin hakikati arama yöntemlerinden biri olduğunu bileceğiz. Din de bir yöntemdir, yaşamın anlamına ulaşmadır. Dini hakikatten ayıramazsınız. Sorun işin ritüel boyutu olan namaz, oruç tutmak vb. değildir. Din de kendince nasıl bir yaşam sorusuna cevap veriyor ve çok etkilidir. Peygamberliği Âdem’den başlatıyorlar. Fakat esas olarak bilinen peygamberlik Hz. İbrahim ile başlatılmıştır. Onun için bütün tek tanrılı dinlere, Hz. İbrahim’e dayandırdıkları için “İbrahim’i dinler” diyorlar. Çıkış noktaları uygarlığa karşıdır. Her peygamberlik uygarlığa karşı direniyor. Hiyerarşik ve sınıflı devletçi topluma karşı direnen toplumun sözcüleri oluyorlar. Firavun ve Nemrutlara karşı savaşıyorlar. Firavunluk ve Nemrutluk ise uygarlığı temsil ediyor. Onun için bu kadar rağbet görüyorlar. Din etrafında birleşiyorlar. Dinin böyle bir özelliği var.

Musa’nın, İsa’nın, Davud’un hikâyesini biliriz. Hz. Muhammed’in bile cehaletle savaşı var. Eski toplumda çürümüş olan, artık insanlık için ayak bağı haline gelen eski toplumun yaşam tarzı kadar, etraftaki uygarlık sistemiyle de yani İran’daki Sasanilerle, diğer taraftan Bizanslılarla, Afrika’da ise Habeşlerle, üç büyük İmparatorlukla da

İslamiyet'in, Hz. Muhammed'din sorunları var. Onlarla savaşmayı göze alıyor. İslamiyet geliştikten sonra Sasanileri yıkıyorlar. Bizanslıları Suriye'den çıkarıyorlar. Habeşlileri geriletiyorlar. Üç temel İmparatorluğa karşı kısa süre içerisinde böyle toparlanıp savaşmış ve onları geriletmiş olan bir dindir İslamiyet. Fakat daha sonra kendisi de karşı İslam olarak uygarlıkla bütünleşiyor. Ama Hz. Muhammed'in çıkışı böyle değildir. Uygarlığı tümünden reddetmiyor ama uygarlığa karşı olan yanı gerçekten güçlüdür. Bir toplumsal ve demokratik harekettir. AIHM Savunmalarını okuduğumuz zaman, Önder Apo İslamiyet ve Hz. Muhammed için *"Ortadoğu'nun son aslan kükremesi"* adını verir. Bu olumlama, yüceltmedir.

Bu açıdan din Önderliği de çok etkiliyor. Lise son sınıfa gelinceye kadar iyi bir dindardır, fakat kuşkucudur. Mesela dinde kuşkuya yer yoktur. Din 'inan' der. Sorgulama yoktur. Mesela biri 'Allah'ın kaşı, gözü, eli, ayağı var mı?' sorusunu sormaz çünkü gûnahtır. Allah tarif edilemez, tarife gelmez. Tevrat'a bakıldığında tam tersidir. Tevrat'taki tanrı Yehova mesela Yahudilerle konuşur, böyle kendi kafanızda okuduğunuz şeylerden bir tanrı imajı kendiliğinden oluşur. İslamiyet'teki tanrı evrenin enerjisi gibidir, o açıdan bilime daha yakındır. Bu günkü İslamcılara bakmamak gerekiyor. Onların İslam yorumunun İslamiyet'le zerre kadar alakası yoktur. Ama Önderliğin yorumu böyledir. *"İslamiyet'teki Allah evrenin enerjisi gibi bir şeydir"* diyor. Ama Yahudilerdeki Allah anlayışına baktığınızda ise Yehova orta yaşlı, gür kaşlı, sakallı ve öfkeli bir adam olarak canlanır. Bu imaj oluşur. Daha geridir. Önderlik *"Tanrı nerede?"* diyerek *"Onu kendimce evrenden bir toz zerresinin içine kadar her yerde arıyorum"* demektedir.

Değişim Ve Dönüşüm Daima Krizli ve Bunalımlı Kişiliklerde Olur.

Bu noktada yine bir anı anlatmak istiyorum: Abbas arkadaş ile biz cezaevinden çıktıktan on gün sonra Önderlik sahasına gittik. Bir süre geçti, biz artık okul yaşamına alıştık. Gece saat 22:00 sıralarında Önderlik ve Abbas arkadaş ay ışığında havuzun olduğu yerde volta atarak sohbet ediyorlardı. Önderlik soru soruyor, Abbas arkadaş cevap veriyordu. Benim de işim vardı, işimi bitirdim yanlarına gittim. Hangi konu hakkında konuştuklarından haberim yoktu. Önderlik felsefeden söz ediyor, gerçeklikten, evrenden söz ediyordu. Abbas arkadaş *“Evren hakkında ne biliyorsun?”* diye sordu. Abbas arkadaş ise Kenan Evren’i anlatmaya başladı. Önderlik tebessüm ederek, *“Kenan Evren değil”* yıldızları göstererek *“ne düşünüyorsun?”* diye soruyordu. Tartışıyorlardı. Ben gittiğimde Önderlik bana *“Evren hakkında neler okudun?”* diye sordu. Ben başladım 12 Eylül darbesiyle ilgili kitapları söyledim. Önderlik güldü ve *“Benim bahsettiğim bu evrendir”* dedi. Sonra kendisi anlattı, *“Ben diyordum ki, Allah nerededir? Orada bir yerde olabilir. Hep yıldızları merak ederdim, uzaklıkları, astronomiye o nedenle ilgim çok yüksekti, hep tanrıyla buluşmak istiyordum”* diyordu. Biraz tasavvufçuların Allah’la ilişkisine yakın bir ilişki biçimi oluyor. Onlar da Allah ile aralarındaki her şeyi ortadan kaldırarak, onunla bir olmak istiyorlar. Ebu Bekr-i Şibli (İslam Âlimi) *“Ben Allah’la aynı zeminde olmak isterim, ama arada Şibli olmasın”* diyor. Kendisi hem Allah’la birlikte olmak istiyor ama kendisi de orada olmasın. Gerçekten onlardaki tanrı aşkı, onlardaki tanrıyla buluşmak için kendi benliklerini yerle bir etme gerçekliği çok çarpıcıdır. Benliğini yok etmedin mi, hakikatle bir olamazsın.

Önderlikte hep tanrıyla buluşmak istiyor. Bunu anlatmamın nedeni şudur: Kendisini doğru yaşama ulaştıracak bir gerçeklik olarak din ve tanrı olgusu üzerinde yoğunlaşıyor. Fakat din, sorduğu sorulara yeterince cevap olmuyor. Bu dinden vazgeçmesi anlamına da gelmiyor. O dönemde Necip Fazıl Kısakürek’in seminerlerine, konferanslarına katılıyor, onun anlatımları, İslamiyet’e yaklaşımı Önderliği ciddi olarak etkiliyor. Deyim yerindeyse kafasında birikmiş olan sorulara bazı noktalarda cevap oluşturabiliyor ama tam değildir. Bu noktada düşünsel bir yoğunlaşması var, arayışları devam ediyor.

Önderlik bu süreçte krizli ve bunalımlı bir kişiliktir. Bunalımlı ve krizli kişilikler arayış halinde olurlar. Rahat kişilik neyi arayacak

ki. Değişim ve dönüşüm daima krizli ve bunalımlı kişiliklerde olur. Kendi ruhunun derinliklerinde derin krizler yaşamayanlar, değişim ve dönüşümü ortaya çıkartamazlar. Rahat kişilikler, kendinden memnun kişilikler asla değişim istemi duymayan kişiliklerdir. En başta kendinden memnun olmamak lazım. Önderlik ne çevresinden memnun, ne kendisinden memnundur, hiç bir şeyden memnun değildir, huzursuzdur. Çevresine bakıyor, her şey yalan, her şey çirkindir. Başkası onu güzel görebilir ama Önderliğin gözünde her şey çirkin ve bataklıktır. Bataklık olmayan bir yer arıyor, temiz kalmış bir şey arıyor, bulamıyor. Aramaktan da vaz geçmiyor, bulamayınca da huzursuzdur. Huzursuzluk, aradığın şeyi bulamamaktan doğar, gerilim buradan çıkar. Gerçek ahlaklı insanlar ruhunda büyük gerilim yaşayan insanlardır.

Önderlik o gerilimle hep arıyor, her şeye ilgi gösteriyor. Ankara'da o dönemde "Komünizmle Mücadele Dernekleri" var. Oraya gidiyor. Anti-komünist olduğu için gitmiyor, anlamak istiyor. Bu süreçte Türkiye'de Devrimci Gençlik Hareketinde belli bir gelişme var. Bu gelişme dikkatini çekiyor. Ne istiyorlar, nasıl bir şeydir? Kendisini sağcı olarak değerlendirmek mümkün değildir. Dine yaklaşım sağcılık anlamına gelmiyor, dinin de bir solculuğu var. Önderlik, *"İslamiyet bir bütün değil, İslamiyet'in de sağ ve solu var"* dedi. Komünist bir İslam var. Önderlik *"ben kendimi sosyalist bir Müslüman olarak tanımlıyorum"* dedi.

Okulun seçkin öğrencisidir. Faruk Çağlayan adında bir binbaşı derslerine geliyor. Orduda görevlidir, aynı zamanda askeri liselerde de ders veren bir subaydır. Tapu Kadastro Meslek Lisesinin de Edebiyat derslerine geliyor. Önderlikle çok yakından ilgilidir. Edebiyat dersinde kompozisyon ödevleri olurdu. Size bir konu ya da serbest bir konu vererek 'görüşlerinizi yazın' derler. Ben de bazen yazıyordum, duygusal melankolik şeyler yazardım. Bazı öğretmenlerim benim dilimi çok severlerdi, bazıları hiç sevmezlerdi. Romantikler severdi. Önderliğin kompozisyon derslerinde yaptığı çözümlemeler, yazılı kâğıtlar, bunlar o öğretmenin çok dikkatini çekiyor, cebine koyuyor ve gidip öğretmenler odasında diğer öğretmenlere okuyor, Önderliği övüyor. Önderlik *"O zaman benim yazdığım bir kompozisyon yazısının başlığı 'Sen benim için hiç doğmayacak çocuksun!' biçimindeydi"* diyor. Bunun anlamı nedir? Çocuk, hakikatin bedenleşmesidir. Ortada hakikatin olmadığını işaret eden bir şeydir. Arayışı

sonuç vermemiştir. Dar anlamda istediği yaşamı bulamamıştır. Arzu ettiği yaşam hala kayıptır, onun anlamı odur. Arayış sürüyor.

Fakat tam bu sırada eline bir kitap geçiyor. “Sosyalizmin Alfabetesi” yazarı Leo Huberman’dır. Amerikalı bir sosyalisttir. Tapu Kadastro Meslek Lisesi öyle homojen bir lise değildir. İçinde solcu, sağcı gençler var veya dinci gençler var. MHP’liler var. O zaman “Ülkü Ocakları” vardı. Solcu öğrenciler Önderliğin dindarlığını çok iyi biliyorlar, muhtemelen biraz da muziplik yapıyorlar, “Sosyalizmin Alfabetesi” kitabını götürüp yastığının altına koyuyorlar. Önderlik yastığı düzeltmek isterken altından kitap çıkıyor. Başlıyor kitabı okumaya, elinden bırakmıyor. Kitabı bitirip kapağını kapattığında kullandığı cümle çok çarpıcıdır, “*Muhammed kaybetti, Marks kazandı*” diyor. Sosyalist düşünce sistematüğını doğru bulduğunu, o düşünceleri benimseme yoluna girdiğini ifade eden bir cümledir. Tarih 1969’dur. Bu önemlidir. Önderliğin yaşamında en önemli dönüm noktalarından biridir. Ondan sonra sosyalizm üzerinde yoğunlaşma var. Aynı zamanda bu süreç 1969-70 okulu bitirdiği ve Tapu Kadastro Teknisyeni olarak görevlendirildiği, yani memurluk yaptığı bir süreçtir. Tapu Kadastro Teknisyeni olarak Diyarbakır-Peyas’a atanıyor. Bu da Önderliğin yaşamında yeni bir dönemdir.

Önderliğin Amed’e gelişi aslında bir şanstır. Amed sıradan bir kent değildir. Kürtlüğün olumlu ve olumsuz yanlarıyla Kürt gerçeğine en çarpıcı bir şekilde yansıdığı bir kent durumundadır. O açıdan da Önderliğin Kürt gerçeğini tanımasına hizmet ediyor. Arazi ölçümleri oluyor, köylere çıkıyorlar. Tapulama yapıyorlar ve halkla sürekli iç içedir. İnsanlarla konuşuyor, insanlarla tanışıyor, gözlem yapıyor. Bu açıdan deyim yerindeyse bizzat yerinde, somut olarak Kürt gerçeğini inceliyor. O zaman Kürt gerçeği nasıldır? PKK’yi tanımak için o dönemde Kürtlüğün içinde bulunduğu durumu anlamak lazım. Somut olarak baktığınızda gerçekte ortada bir Kürtlük yoktur. Sesi çıkmayan bir Kürtlüktür. Nasıl ki yerde yatan bir cesetten ses çıkmıyorsa, Kürt gerçeği de biraz bunu andırıyor. En azından Kürt olarak sömürgeciliğe karşı direniş gücünden, yeteneğinden yoksun bir Kürtlük var. Deyim yerindeyse bitişin, tükenişin eşğine gelmiş olan bir Kürtlük söz konusudur. Önderlik o dönemde Kürt olgusunun içine düştüğü durumu gözlemleyerek “*Kürtlerin diri diri mezara yatırıldığını*” söyledi. Bir halk diri olarak mezara yatırılıyor ve mezarın üzeri kalın bir beton tabakasıyla örtülüyor.

Devrimci Halk Savaşı, Zafere Endeksli Savaşır

Daha 1930'da Ağrı isyanı sırasında sömürgeci basında çıkan bazı karikatürler var. Ağrı dağının tepesine bir mezar yapıyorlar, mezar taşında ise "Muhayyel Kürdistan Burada Meftundur." Yani hayali Kürdistan burada gömülmüştür. Daha sonraki süreç var. 1938'de Kürdistan'da en son ayakta kalan direnme noktası Dersim var. Zaten etrafı kuşatılmıştır, Dersim'de yok ediliyor. Korkunç bir katliamdır. Dersim daracık bir alandır. Nüfusunun yarısından fazlası yok ediliyor. Yaklaşık 70 bin insanın katledildiği söyleniyor. Bizim tüm mücadele süreci boyunca verdiğimiz şehitlerin sayısı bile bunun çok daha altındadır. 40 bine yakın şehidimiz var. Kadın, çocuk, yaşlı, genç önüne çıkan, ele geçen herkesi topluca bir araya getiriyorlar, kurşuna diziyorlar, cesetleri üst üste yığıyorlar, üzerine gaz ve benzin dökerek cesetleri yakıyorlar. Bu, Kürtlerin bir daha başkaldırmaması içindir. "Öyle bir şiddet uygulayacaksın ki, Kürtler bir daha Türklere karşı başkaldırmayı aklının ucundan bile geçirmesin; yani yüreğine, aklına, beynine getirmesin" diyorlar. Onun nedeni budur. Geride kalanlar var, anlatırlar. Munzur hep ceset taşıyor. Munzur nehrinin kenarında söğüt ağaçları var. Cesetler gelip oraya takılıyor. İnsanlar gidip cesetleri çıkarıp getirmiyorlar, çubuklarla iterek suya kaptırıp gitsin diyorlar. Bir bakıyorlar köpekler ağızda bebeklerle geliyorlar. Dehşet vericidir. Türk soykırımcılığını iyi tanımak lazım. Bizim düşmanımızı tanımamız zayıftır. Kürtler düşmanlarını yeterince tanımıyorlar. Vahşi nedir ki! DAİŞ nedir ki! Bir bebek ele geçiriyorlar, ayaklarından tutuyorlar, taşlara vurarak bebeği parçalıyorlar. Bunu, geride kalanlara ibret dersi olsun diye yapıyorlar.

Geriye kalan kılıç artıkları var, mecburi iskâna tabi tutuyorlar. Mecburi iskân sürgünden farklıdır. Bu gün de Kürt köylerini yakıyorlar 'nereye gidersen git, burada kalamazsın' diyorlar. Kürtler de her tarafa dağılıyor. O zaman öyle değildir. Kılıç artıklarını Elazığ'da bir yerde topluyorlar, hayvanları doldurdukları trene bindirip kilitliyorlar, belli yerlere götürüyorlar, orada her bir yere dağıtıyorlar. Bunların yerlerinden ayrılmaları yasaktır. Rast gele dağıtmıyorlar, bir köyün 100 Türk nüfusu varsa, oraya 5 Kürt yerleştiriyorlar. Birlik olmalarını önlemek için birbiriyle akraba olanları aynı yere koymuyorlar. İnsanlar korkuyor. Daha doğrusu bu korku yaratıyor. Sömürgecilik korkuyla yönetiyor. Türk sömürgeciliğinin temel özelliği böyledir. Vahşet estir, terör estir, korku yarat başkaldırmasın.

Bu gün de aynı şey uygulanıyor. Bu günkü dünyada Tayyip Erdoğan, Dersim katili ve soykırımcısı Abdullah Alpdoğan'dan daha az zalim değildir, daha fazladır. Cizre ve Sur'da yaptıkları bellidir. Küresel bir köye dönüşmüş, herkesin gerçekliği gördüğü bir dünyada bu kadar katliamlar yapabiliyor. Kürt isyanı daha fazla büyürse, sonuç alır ve onların sonunu getirir. Ama buna karşı da tedbir almak gerekiyor. O yüzden Türk sömürgeciliği, örneği kolay kolay bulunmayan bir sömürgeciliktir. Biraz Moğollara benziyor. Moğolları çok araştırmış değilim ama Emevilere çok benzediğini söyleyebilirim. Emevi geleneğini devralıyor, Hitler geleneğiyle birleştiriyor, iki geleneğin sentezini oluşturuyor ve o tarzda saldırıyor. Bir de kendi tarihsel geleneği var, Osmanlı geleneği var. Osmanlı geleneği de katliamlar geleneğidir. Osmanlı soykırımı var. 20. yüzyılın en vahşi soykırımı Yahudi soykırımı değildir, Ermeni soykırımıdır. O açıdan Erdoğan'ın mevcut durumda yapmak istediği şey gerçekten de soykırımdır. Bu soykırımı alt edecek bir direniş, herhangi bir direniş değildir. Direnmek yetmiyor, herkes direniyor. Kuzey'dekiler de direniyor. Kuzey halkı teslim olmuş değildir ama ayağa kalkamıyor, düşman bırakmıyor, kuşatma altındadır. Dışarı çıkmak istiyor, kapıda vuruluyor. Bir de örgütsüzdür.

Devrimci Halk Savaşını, düşmanı alt edecek bir savaşı geliştirebilmek önemlidir. Sadece direnmek değil, direnme yetmiyor. Biz direniyoruz ama Önderlik direnme savaşı demedi, *"Devrimci Halk Savaşı"* dedi. Devrimci Halk Savaşı, zafere endeksli savaştır. Direnirsin ama kazanamayabilirsin, direnirsin ama yok olursun. Ama Devrimci Halk Savaşı zafere endeksli ve zaferi mutlak kazanan savaştır. Herkes direniyor, Önderlik *"siz fedaisiniz direniyorsunuz ama ben sizin fedailiğinizi kabul etmiyorum, sizin fedailiğiniz beni çok zorluyor"* diyor. O tarzda bir fedailiği neredeyse teslimiyetle eş tutuyor, reddediyor. Bu bir şeyi kurtarmaz, sadece düşmana umut verir. 'Direnen öl, diren öl, diren öl!' Böyle değildir. Yaşa ve yaşat savaşıdır. Bir halkı yaşatmak, yaşatmak için savaşmak, savaşmak için de yaşamak. Ufuk budur. Kazanmadır. Apoculuk böyle ortaya çıkıyor. Önder Apo'nun duruşu budur. Önder Apo'da yenilgi yoktur. Ya yok olursun, bunun adı yenilgi değil, ya da varsan yenersin. Beni öldürmeyen şey sadece beni güçlendirir. Ölürsen ölmüşümdür, zaten yapacak bir şey yoktur. Ama ayakta kalmışsam, yaşıyorsam, düşman ne kadar zulüm ve zorbalık yaparsa yapsın, güçlenen ben olacağım, kazanan ben olacağım, o zayıflayacak. Apocu mücadele felsefesi budur. Bu

Önder Apo'da başından itibaren var, yeni bir şey değildir. Buna mücadele ve zafer tarzı diyorlar. Önderlik, *"kültürel soykırım günlük işliyor"* diyor. Peki, nasıl günlük işliyor? Savunmanın başlığı çarpıcıdır. *"Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak."* Demek ki, kıskaçın içindeyse anlık olarak soykırım altındadır. Bu soykırım kıskaçından kurtulmak nasıl olacak, hep kıskaçta olursan bir şey yapamazsın. Kıskaçın için de kal ama diren, öyle değil, kıskaçı parçalayacaksın.

Kürtlük zaten direniyor. Dersim'de direniyor. Palo-Genç'te direniyor, Ağrı'da direniyor. Sason'da direniyor. Oramar direnişi var. Kürtler direniyorlar ama direnişlerini zafere götüremiyorlar. Çünkü öncü yok, çünkü örgütlü değil, çünkü taktiği yok, çünkü stratejisi yok ama direniyor. Hâlbuki direniş öncülük gerektirir, partili olmayı gerektirir. Komutanlaşmayı gerektirir, mücadeleyi bir stratejiye bağlamayı gerektirir, çok zengin taktik uygulamayı gerektirir.

Önderlik, *"Yahudi soykırımı anlaşılabilir, onu anlıyorum. İnsanlar esir alınmış, toplanma kamplarına doldurulmuş, gaz odalarına, fırınlarına gönderilmiş, yakılmış, geriye kemik yığınları kalmış" bu anlaşılır bir soykırımdır. Keşke bütün Kürdistan vadileri, Kürt insanının cesetleriyle dolsaydı da biz bu duruma düşmeseydik*" diyor. Bu Önderliğin değerlendirmesidir. Direnmişsin, savaşmışsın, kaybetmişsin. Ama en azından diline yasak vurulması karşısında sessiz kalmamışsın, yaşayan ölü durumuna düşmemişsin. Kürt yaşayan ölüdür. O dönemin Kürdistan'ı biraz mezarlığa benzetilebilir. Mezarlığa gidersiniz, mezarlar var, içinde cesetler var ve kendilerinden ses çıkmıyor. Mezar suskunluğu, mezar sessizliği denilen de böyle bir şeydir. O dönemin Kürdistan'ı böyledir. Önderlik bunu görüyor ve hissediyor. Önderlikte imge çok önemlidir. Mezarlık, mezar suskunluğu, mezara gömmek ve üzerini betonla örtmek. Bunlar birer imgedir. Gerçekliği onunla ifade ediyorsun. Bu imgeler gerçekten çarpıcıdır. O dönemde hala "sömürgecilik" tezi yok, hala bu tezi bilince çıkarmış değildir ama Kürtler bitişin eşiğinde olan bir halktır. Bunu biliyor, görüyor, hissediyor.

Önderlik bize bir örnek veriyordu. *"Amed'de arazi ölçümü yapıyorduk, arazinin ortasında bir ağaç vardı, hepimiz ağacın gölgesinde bir araya geldik. 200 metre ötemizde de bir eşek vardı. Hava çok sıcak, eşeğin kulakları düşmüş bütün sinekler gelip eşeğin burnuna, ağzına konmuştu. Ben etrafımda toplanan insanlara 'özgür yaşam, özgürlük, kimlik, direniş, mücadele' biçiminde özgürlüğün gereğinden söz ediyordum, beni dinliyorlardı. Yaşlı bir adam söz aldı 'siz bunları anlatıyor-*

sunuz, ama anlattığınız şeyler seni dinleyenlerin kulağının birinden girip diğerinden çıkıyor. Biz orada karşıda gördüğünüz mahlûka benziyoruz. Ona ne kadar laf anlatırsan, bize de o kadar laf anlatabilirsin” diyor. Zaten Önderliğin *“Hayvanlaştırılmış bir Kürt tipi”* benzetmesi, o köylünün değerlendirmesinden çıkıyor.

O belirlemeyi yapan köylü aslında gerçeği iyi tanımıyor. Sıradan bir insan değildir. Bir bilgedir. O verili insan gerçeğine bakıyor, “sen bunlara laf anlatamazsın, bu insanlardan bir şey çıkmaz” diyor. Önder Apo kendi köyünde de aynı şeyle karşılaştığını söylüyordu. *“Ben insanlara anlatıyordum, Kürtlükten, mücadeleden, kimliğini sahiplenmekten bahsediyordum. Adamın biri bana ‘bak arkadaşım yerde olan kuru kütüğü yeşertebilir misin, eğer bunu yeşertebileceğine inanıyorsan, Kürt’ü de yeniden yaşama çekebilirsin’ diyordu.”* Ölü olana can veremezsin demek istiyor. Aslında herkesin iddiası ‘Kürtlük bitmiştir’ biçimindedir. Ama Önder Apo daha sonra *“Tek bir saç telinde bile bir canlılık işareti varsa, oradan tutum insanı yeniden yaşama çekebilirsin”* dedi. Önderliğin de iddiası budur. Önderlikte de gelişen kararlılık budur. Ben bunu çok önemsiyorum. Kürtlük böyle tarif edilebilir.

Ben geçmişte Kürtlüğün içinde bulunduğu durumu biraz ‘lanet’ kavramıyla da açıklıyordum. Aklıma hep ‘Lut Kavmi’ gelirdi. Lut, İbrahim’in kardeşi Hara’nın oğludur. Urfa’dan göç edip bu günkü Filistin’e yerleşiyorlar. Lut’un kaldığı şehrin adı Sodom’dur. Sodom, ahlaki olarak derin çözülmeyi yaşayan bir kenttir. Tevrat’ta bunlar hikâye olarak anlatılır. Tanrı İbrahim’e görülür, “Ben Sodom’u yerle bir edeceğim” der. İbrahim üzülür, tanrının cezalandıracağı kimse-ler, çoğunlukla tanıdıkları insanlardır, acır. İbrahim “Senin cezalandırmak istediğin yerde elli tane Salih (doğru yolda olan) insan varsa yine de cezalandıracak mısın?” diye sorar. Tanrı “hayır cezalandırmayacağım” der. İbrahim düşünür elli çoktur, deyim yerindeyse bir tür pazarlık gibi sürer, sayıyı ona kadar düşürür. Tanrı “On tane inanmış insan olsun, ben Sodom’a dokunmayacağım” der. Tanrı iki genç erkek kılığında elçisini Sodom’a gönderir. Sodom’un kapısında bunları Lut karşılar. Lut, bunların yabancı olduklarını anlar, “sizin yabancı olduğunuzu biliyorum, benim evimde misafir olun” der. Gençler kabul ederler, alır kendi evine götürür. Belli bir yol yürüdükleri için Sodom’un erkekleri iki genci görürler. Sodom’da da ahlaki çöküş var, eşcinsellik gelişmiştir. Sodom’un erkekleri Lut’un kapısına dayanırlar, “erkekleri bize ver” derler. Lut “bunlar tanrı

misafirimdir, bunları nasıl size vereyim ki!" der. Ama kapıya dayananlar "Eğer vermezsen biz kapıyı kırıp alacağız" derler. Bu sefer Lut "Bunları bırakın benim iki kızım var, üstelik kızlarıma erkek eli değmemiş, kızlarımı size vereyim, misafirlerime dokunmayın." Derler ki, "biz senin kızlarınızı istemiyoruz, bize onları ver."

Burada iki şey var. Misafirlerini korumak için kızlarını feda ediyor. Ortadoğu'daki dostluk böyle bir şeydir. Önderlik komploda bunu işler. Atina savunmasını okuduğunuzda bunlar var. Bunlar kapıya dayandıkları zaman her kes geçici kör olur ve kapıyı bulamazlar. O zaman gençler kendi kimliklerini deşifre ederler, Lut'a derler ki, "Biz tanrı melekleriyiz. Sana inanan kim varsa hepsini şehirden alacaksın ve hızla şehri terk edeceksin, şehri terk ederken ovoidan gitmeyeceksin, dağa vuracaksın, dağa vurduğunda da ne olursa olsun asla geriye dönüp bakmayacaksın, yola devam edip gideceksin." Ondan sonra melekler kaybolurlar. Lut gidip önce tanıdıklarından başlar, "Tanrı burayı cezalandıracak, onun için burayı terk etmemiz lazım" der. Kimse ona inanmaz, "senin tanrının gücü bize yetmez" derler. Onun üzerine Lut, karısı ve iki kızı şehri terk ederler, dağa vururlar. Şehir alevler içerisinde kalınca Lut'un eşi dayanamaz geriye dönüp bakar ve tuzdan bir kayaya dönüşür, taşlaşır. Fakat Lut ve kızları bakmazlar, kurtulurlar. Ancak dört kişi kurtulur. Ama Lut'un da eşi kararsızdır. Tanrının mesajına karşılık veren dört insan çıkıyor.

Bu örnekleri Önderlik için de verdim, Kürdistan'daki ahlaki çöküşü düşününce, Sodom'daki ahlaki çöküş bana sıradan bir şey gelir. Vatana, diline, kültürüne ihanet var. Her şeyden kopuş var. Sahte bir iman, sahte bir inanç var. Görünürde Müslüman ama gerçekte ise İslam'ın, insanlığın hiçbir değeriyle bağlantısı yoktur, ölümü kabul etmiştir. Aslında o dönemin Kürtlüğü böyledir. O dönemin Kürtlüğünden bu güne geliş var. Bu açıdan Kürdistan devrimi bir mucizedir. Önderliğin tarzı mucizevidir. Boşuna "Diriliş Devrimi" demiyorsunuz. Dirilmek önemli bir kavramdır. "Dirilmek" demek, önce ölü olmak demektir. Bir ulus yeniden diriliyor.

Önderliğin kendisini hazırladığı devrim, işte böyle bir halkın devrimidir. Bir başkası olsa, 'ölmüş, bitmiş, tarihsel bir trajedi, sonuçlanmış bir şeydir, uğraşmaya bile değmez, buradan bir şey çıkmaz' der ve vaz geçer. Ama Önderlik vaz geçmiyor. Tarzında kesinlikle bu var.

Önderlikte Sürekli Doğruyu Arayış Esastır

Bir yıllık Kürdistan pratiği Önderliği Kürt gerçekliği üzerinde yoğunlaştırıyor. İlk defa Urfa'dan çıkıyor ve Kürdistan'ı tanıyor. Önderlik sıradan bir memurlukla yetinecek bir kişilik değildir. Amacı Tapu Kadastro Memuru olarak yaşamak, aileye karışmak, çocuk-çocuk sahibi olmak, mal biriktirmek değildir. Böyle bir şey onun dünyasıyla yüzde yüz zıttır. Ben üniversiteye gideceğim diyor. Fakat o dönem Meslek Lisesi öğrencileri üniversite sınavlarına giremiyorlardı. O açıdan Amed'de lise fark derslerini veriyor ve Amed'de Ziya Gökalp Lisesinden diploma alıyor. Hem Tapu Kadastro memurudur, hem de lise diplomasını da alıyor ve 1970'de üniversite sınavlarına giriyor. Önder Apo, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazanıyor. O zaman tayinini İstanbul'a alıyor. İstanbul'un Bakırköy semtinde Tapu Kadastro Teknisyeni olarak çalışıyor. Aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisidir. Ama Üniversiteye devam etmiyor, Önderliğin amacı Hukuk Fakültesi okumak değildir, avukat olmak gibi bir derdi de yoktur. O süreçlerde üniversiteler politikleşmiştir, devrimci gençlik hareketinde ciddi bir yükseliş var. Üniversiteler, demokratik ve sosyalist mücadelenin merkezi durumundadırlar. Bu açıdan Önderliği etkiliyor ama biraz da siyaset üzerinde yoğunlaşmak istiyor. O açıdan da tercihi daha çok Siyasal Bilgiler Fakültesidir. 1970-71 yılını İstanbul'da geçiriyor. Okula devam etmiyor, memurluk yapıyor. Aynı zamanda öğrenci hareketiyle, devrimci gruplarla yoğun ilişki içerisinde. Militan değildir ama izliyor. Önderlikte böyle militanlık hevesleri yoktur. Biz olsak içine dalarız, Önderlik ise kim nedir, ne değildir? Anlamaya çalışıyor.

O dönemde Kürtler'de dernekler biçiminde İstanbul'da örgütlenmişlerdir. DDKO (Devrimci Doğu Kültür Ocakları) bir Kürt derneğidir. Önderlik bu derneğe de gidip geliyor. O dönemde üniversiteye girenler ve bu derneği kuranlar genelde zengin aile çocuklarıdır, Kürt yoksulları henüz üniversiteye gidemiyorlar. Bu derneğe üye olanlar da böyle çok sosyalizmle ilgili değiller, daha çok milliyetçi çizgidir. Milliyetçi çizgide bir yapılanmadır, yine de kimlik itibarıyla Kürtlüğü savunmuş olmaları Önderliği ciddi olarak etkiliyor ve Önderlik derneğe gidip geliyor. Dernekte bir seminer bile veriyor. O dönemde Kürtlerin bağımsızlığından, Kürtlerin ayrı devlet kurmasından söz ediyor. Onların öyle bir şeyi de yoktur. Onlar daha çok bölgeler arası eşitsizliği dillendiriyorlar. "Marmara Bölgesi, Karade-

niz Bölgesi ve diğer bazı bölgeler çok kalkınmış ama Doğu Bölgesi geri bırakılmıştır. Biz bu geri bıraktırmışlıktan çıkmak istiyoruz. Diğer yerlerde nasıl ki yol, okul varsa biz de yol, okul, elektrik istiyoruz” diyorlar. Programları böyledir. Bir de “biz Kürt’üz” diyorlar. Bunu kanıtlamaya çalışıyorlar. Dil üzerinde çalışıyorlar. Türkçedeki dil yapısıyla Kürtçeyi karşılaştırıyorlar, “Türkçe ile Kürtçe farklıdır, dolayısıyla Türk ve Kürt farklıdır” diyorlar. Öyle aktif bir mücadeleleri yoktur. Sınırlı olarak yoksul kökenden gelen Kürtler ise bu derneklere katılmıyorlar. Onlar Türkiye soluna, Mahirlere, Denizlere, İbrahimplere katılmayı tercih ediyorlar. Şahsen ben olsam gider diğer sol örgütlere katılırdım. Milliyetçiliğe katılmam. O açıdan Türkiye solu içerisinde de belli bir gençlik potansiyeli var.

Türkiye’de 1960 darbesinden sonra gençlik hareketinde ciddi bir gelişme oluyor. Zaten dünya çapında 1968’de Dünya Gençlik Hareketi var. 1968 Gençlik Hareketi Türkiye’yi de etkiliyor. Özellikle de üniversite gençliğini ciddi bir düzeyde etkisi altına alıyor ve 70’lere gelindiğinde bu gençlik hareketi içerisinden farklı örgütler doğuyor. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi-THKP-C, Mahir önderlikli hareket oluyor. Sinan Cemgil, Hüseyin İnan, Deniz Gezmiş önderlikli Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu-THKO, İbrahim Kaypakka-ya’nın liderliğini yaptığı TKP-ML/TİKKO (Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu) Ayrıca Doğu Perinçek’in çıkardığı “Proleter Devrimci Aydınlik Dergisi” diye bir dergi var. Kürt sorununu, Kürt kimliğini işliyor. Kürdistan’daki baskıları kendince teşhir ediyor. Önderliğin onlara da ilgisi var. Tanınmak istediği unsurlardan biridir. Zaman zaman toplantılara, seminerlere katılıyor.

Fakat kendisini en derinden etkileyen kişilik Mahir Çayan’dır. Mahir Çayan’ın İstanbul Teknik Üniversitesinin bir kampüsünde konuşmasını izliyor. Onu savunmada da olduğu gibi yansıtıyor. Mahir Çayan’ın konuşmasının özüne katılıyor. Mahir o konuşmasında Kürt gerçeğine de vurgu yapıyor. “Kürt kimliği, Kürt sorunu bir gerçektir, Kürtlerin kendi özgürlükleri, bağımsızlıkları için mücadele etmeleri doğrudur, biz devrimcilere düşen bu mücadeleyi desteklemektir...” vb. değerlendirmeler yapıyor. Önderlik en çarpıcı sistematik Kürt gerçeğine ilişkin değerlendirmeyi bizzat Mahir Çayan’ın ağzından duyuyor. Birde Mahir Çayan düşündüğü gibi yaşayan bir insandır. Önderliğin, Mahir’e büyük sempatisi de oradan ileri geliyor. Gerçek bir devrimcidir. Önderlik, “*Devrimciliğin timsali*” diyor. O açıdan ona sempatisi yüksektir, hatta Önder Apo başlangıçta bir

Mahir Çayan sempatizanıdır, yani bir THKP-C sempatizanıdır. Kendisini Mahir'in görüşlerine çok daha yakın görüyor. Bu arada Musa Anter ile tanışıyor.

Musa Anter daha eskidir. O da zaman zaman DDKO derneğine geliyor. Kürt gençlerine daha tecrübeli olduğu için nasihatlerde bulunuyor, "oyunlara gelmeyelim, birliğimizi koruyalım" diyor. Dikkate alıyorlar. Yine Dr. Hikmet Kıvılcımlı var. Eski bir subaydır. Türkiye'nin en eski Komünistlerinden biridir. TKP'lidir. 1930'da Elazığ cezaevinde haptir. Türk'tür. Ordudan atılıyor. Orada Kürt sorunu üzerinde de araştırmalar yapıyor, çok değerli araştırmaları var. Cezaevinden bilgiler topluyor ve "Kürt Sorunu" üzerine kitap yazıyor. Raporlar biçiminde de Türkiye Komünist Partisine sunuyor. O da derneğe zaman zaman gidiyor. Önder Apo, *"ben ondan da etkilendim"* diyor. *"DDKO bünyesinde bir araya gelen gençlere 'sevgili Mezopotamya çocukları sizleri selamlıyorum' diyerek hitap etti"* diyor. Mezopotamyalı olmak, Kürdistanlı olmak, bunlar Önderlik açısından önemlidir. Önderliği o süreçte etkileyen olgular açısından ifade ediyorum.

Doğu Perinçek, onlarda bir partiydi. Onların da TİİKP (Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi) dergilerinde Kürt sorunu da işleniyor, Önderliğin ilgisi onadır. Yani kişiliklerine değil, ne söylediklerine dair oradaki görüşlere ilgisi var. Önderliğin, Mahir Çayan'a yakınlığı Mahir'in aynı zamanda teorisyen karakterindendir. Mahir bir teorisyendir. Teorik karakteri ön plana çıkıyor. Mesela o zaman Mahir'in "Türkiye Devriminin Manifestosu" niteliğinde iki ciltlik kitabı var. "Kesintisiz Devrim" adını taşıyor. Önderlik o manifestoda dile getirilen görüşlerin önemli bölümüne katılıyor.

Mahirlerin, Denizlerin, İbrahimlerin Anısına En Doğru ve Güçlü Bağlılık Önderliğidir

Bu dönemde 1971, 12 Mart'ta Türkiye'de darbe oluyor. O zaman 1971'de Önderlik yeniden üniversite sınavlarına giriyor. İlk tercihi de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesidir. Bu tercihini gerçekleştiriyor. En yüksek puanla Siyasal Bilgiler Fakültesine giren ilk yirmi öğrenci arasındadır. O zaman İstanbul Hukuk Fakültesinden kaydını Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesine alıyor. Darbe var, o dönemde gençliğe yönelik müthiş saldırılar, yoğun tutuk-

lamalar, korkunç işkenceler var ama gençliğin de çok güçlü bir direnişi var.

Ben de 1970-71 mezunuyum. Puan ortalamasıyla ilkin İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine kaydımı yaptırdım. Sonra puanlar düşünce ben de kaydımı oradan Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesine aldım. Başlangıçta Önderliği tanıımıyordum ama ismini biliyordum. Üniversitede panolar var, bir panoda Maliye Bakanlığının bir ilanı vardı. Maliye Bakanlığı en yüksek puanla fakülteye giren 20 öğrenciye burs veriyordu. Tek şartı var, mezun olduktan sonra Maliye Bakanlığında çalışacaklar, işleri de hazırdır. Zeki öğrencileri devşirme diyorlar ya, öyle bir şeyi var. Ben Önderliğin adını orada gördüm. Bir de “Öcalan” soyadı gerçekten çarpıcıdır. Kolay kolay unutulacak bir soyadı değildir. Hep kafamda kaldı.

Bu süreçte yoğun tutuklamalar, yargılamalar var. Sıkıyönetim mahkemeleri söz konusudur. Askeri mahkemelerdir. Askeri mahkemelerde gençler yargılanıyorlar. O dönemde gençliğin liderleri önemli ölçüde yakalanmıştır. Deniz ve Yusuf, Sivas-Gemerek'te yakalandılar. Yusuf ağır yakalandı. O dönemin gençliği bizim için yaşayan efsane gibiydiler. Deniz'in yakalanması bile başlı başına bir efsanedir. Yolda motosikletle gidiyorlar, sonra jandarma barikatını aşıyorlar, şehre kadar gidiyorlar. Bir yerde araçları bozulunca bırakıyorlar. Yusuf bir yerden atlamak isterken yaralanıyor. Deniz, Yusuf'un öldüğünü sanıyor. Deniz'in kendisi şehrin içerisinde saatlerce askerlerle çatışıyor. En son gece bir yerde mermileri bitiyor. Araçlarla etrafını kuşatıyorlar, bütün projektörleri aynı noktaya yöneltiyorlar, Deniz'e “silahını bırak ve teslim ol” çağrısı yapıyorlar. Deniz dışarıya silahıyla çıkıyor. Fakat komutan ateş emri vermiyor. Birlik komutanının kendisi gidip denizin elindeki silahı alıyor ve Deniz öyle esir düşüyor. İşin ilginç yanı düşmanın bile hayranlığını kazanan bir devrimciliktir. Düşmanlar bile kendisine saygılı yaklaşıyorlar. Komutanın kendisi askerlere gidip silahı alın ve tutuklayın, getirin demiyor. Birlik komutanının kendisi gidiyor, elindeki silahı alıyor, koluna giriyor, alıp götürüyor.

Deniz Gezmiş o zaman yaşayan bir efsanedir. Herkes Deniz'den bahsediyor. O dönemin devrimciliğinin sembolü, militanlığın sembolü Deniz Gezmiş'tir. Deniz'i bir önder olarak değerlendiremezsiniz ama sıradan biri değil ve dönemin öncü devrimci gençliğinin gerçekten en çarpıcı sembolüydü. Dolayısıyla yakalanması düşman için en büyük zafer oluyordu. Önderlik, Kenya'da yakalanıp Türkiye'ye geti-

rildi. Düşman açısından nasıl ki, zafer havası varsa, o zaman Deniz'in yakalanmasında da benzer bir hava estirilmeye çalışılıyor. Hatta İçişleri Bakanı basın toplantısı yapıyor, Deniz'i de gazetecilere teşhir etmek için basın toplantısının yapılacağı yere götürüyorlar. Deniz için ele geçirilmez bir fırsattır. Deniz orada konuşma yapıyor, içişleri bakanı kaçıyor.

Deniz yakalandı. Hüseyin'i akrabaları yakalattı. Kayseri-Sarız'da dayısının evinde kalıyor. Onlar da ölmesin diye polise bildiriyorlar, gelip yakalayıp götürüyorlar. Hüseyin de idam edildi. Asıl liderleri Hüseyin İnan'dır. Ama "Üç Fidan" olarak söz edilir. Deniz, Yusuf, Hüseyin. Genellikle Deniz başa alınır ama Hüseyin en sona itilir. Oysa gerçekte önder olan Hüseyin'dir. Daha önceleri Sinan Cemgil onlar var. Sinan Cemgil, Kürdistan'da ilk gerilla denemesini yapan kişidir. Malatya-Maraş-Adıyaman arasında, Nurhak dağlarında yakalanıyor. İnekli diye bir köyde pusuya düşüyorlar, kuşatmaya alınıyorlar. Üç kişi orada şehit düşmüştü. Sinan Cemgil, Kadir Manga ve diğer bir devrimci.

İbrahim Kaybakkaya Dersim'de yakalandı. Mahir İstanbul'da Maltepe'de bir evde çatışmaya girdi. Yanında Hüseyin Cevahir vardı, Dersimliydi. Hüseyin şehit düştü. Mahir ağır yaralı olarak yakalandı. Dolayısıyla Türkiye Devrimci Hareketinin liderleri esir düştüler. Fakat o zaman Mahir cezaevinden kaçtı. Mahir'in öncülüğündeki hareketin Harp Okulu öğrencileri içerisinde ciddi taraftarları vardı. Büyük bir ihtimalle onlar Mahir'i ve bir grup arkadaşını İstanbul'da cezaevinden kaçırdılar. Cezaevinden Mahirler kaçırıldığı zaman çevresindeki insanlar "hızla Türkiye'yi terk et, senin yaşaman lazım" diyorlar. O zaman Filistin ile bağlantılar var, Filistin'e kanallar açıktır. Biz de Filistin'e gittik, yolu açan Denizlerdir. Onlar daha önceleri Filistin'e gitmişlerdi. Mahir Çayan reddediyor. O zaman en çok işlenen 12 Mart yargılamalarının sembol davası THKO davasıydı. Sembol kişilikleri ise Deniz, Yusuf ve Hüseyin'di. Net bir biçimde görülüyordu. Düşman bu üçünün canını mutlaka almak istiyor. Daha fazla da olabilir ama esas olarak yok etmek istediği bunlardır. Devrimci gençliği cezalandırmak için en önde mutlaka bunların yok edilmesi gerekiyor. Ona kenetlenmiştir. Mahir bu durumu değerlendiriyor. "Düşman alıcı kuşlar gibi onların canını almak isterken, ben dışarıda kendi canımın derdine düşmem, ben dışarı çıkmayacağım" diyor. Hâlbuki Denizler ayrı bir hareketin mensuplarıdır. Mahir THKP-C'nin önderidir. İki hareket arasında ciddi çelişkiler, görüş ayrılıkları

da var. En azından mücadele stratejileri farklıdır. Ama birbirine bağılılıkları da müthiş. Denizlerin yaşamının tehdit altında olduğu bir yerde, “ben kendi canımı kurtarmak için dışarı çıkamam” onun üzerine bir süre İstanbul’da kaldıktan sonra Karadeniz bölgesine geçiyorlar.

Hiç unutmuyorum, sonbahardı üniversiteye kayıt yapmıştım. Bir iki arkadaşımın Ankara’da, Ulus’ta dolaşıyordum. Öğlen saatlerinde Ankara’da çıkan yerel gazeteler vardı, küçük çocuklar satıyorlardı. Biz gazetenin başlığına baktık, “Mahir Çayan ve arkadaşları İstanbul Maltepe cezaevinden kaçtı” diye yazıyordu, çok heyecanlanmıştık. O dönem biz 21-22 yaşında, acemi gençler durumundayız. Biz çocuğa başlığı oku öyle sat dedik. “Yazıyor, Mahir Çayan ve arkadaşlarının kaçtığını yazıyor” diye bağırınca gazeteler anında bitti. Bütün gazeteleri sattı. Biz de dönüp okula geldik. Bizdeki duygu şöyleydi: Gençlik her zaman aynı duyguları yaşar, gençlik demek biraz da hayal gücü, duygularıyla düşünmek demektir. Duygusal düşünce de var. Biz “Mahir dışarıda oldukça, Denizlere bir şey yapamazlar” diyorduk. Üstelik sanki Mahir’in sihirli bir gücü var, Mahir yakalanmaz diyorduk.

Bir süre sonra 26 Mart 1972’de Ordu’nun Ünye ilçesinde bulunan NATO’ya ait radar istasyonunu bastılar. Orada bulunan iki İngiliz, biri Kanadalı olan üç askeri de kaçırdılar. Ondan sonra izlerini kaybettirdiler. Fakat çok büyük ihtimalle düşmanın kontrolündeydiler. En azından düşman hangi hatlardan nereye doğru gideceklerini biliyordu. En sonunda 30 Mart 1972’de Tokat’a bağlı Kızıldere diye bir köyde, kuşatmaya alındılar. İki katlı bir ev, altı samanlıktır. Fakat hepsi THKP-C üyeleri değildiler aynı zamanda THKO’lular da var. Ömer Ayna var. Ömer Ayna THKO’luydu. Ortak bir eylem oluyor. Düşman köyü kuşatıyor, evdekilere teslim ol çağrısı yapıyor. İlk direnişe geçen Mahir’dir. Zaten Mahir aynı anda vuruluyor. İlk şehit düşen de Mahir’dir. Düşman evi yerle bir ediyor. Rehinelere de katlediliyor. Orada Mahir dâhil, on devrimci de katledildi. Sadece kurtulan Ertuğrul Kürkçü’dür. Ertuğrul Kürkçü alt kata iniyor, samanların içerisinde saklanıyor. Daha sonra düşman gelip harabeler içerisinden cenazeleri çıkartıp götürüyor. Fakat gelen ihbara bakıyorlar ki, bir kişi eksiktir. Söylenen sayı bir kişi daha fazladır. Geri dönüp geliyorlar, araştırıp Ertuğrul Kürkçü’yü buluyorlar, canlı olarak yakalıyorlar.

Biz o dönemde gelişmeleri çok dikkatli izliyorduk. Bu gün de haberlere bakarız, acaba haberlerde ne var? O dönemde de ana haber bültenleri akşam saat sekizdedir. Zaten tek bir televizyon kanalı TRT vardı. Okulumuzun karşısındaki kahvelere gider, saat sekiz haberlerini pürdikkat dinlerdik. O zaman da bir grup arkadaşla birlikte haber dinlemeye gitmiştim. İlk haber “Mahir ve 9 arkadaşının Kızıldere’de ölü ele geçirildiği, yanındaki rehinelerin de öldüğü” biçiminde bir haberdirdi. Zaten ondan sonrasını biz dinlemedik. Yurt yakındı, Önder Apo’da öğrenci yurdunda kalıyordu. O anı bu günmüş gibi hatırlıyorum. Böyle tüm öğrenciler yurdu terk etmişlerdi, yurdun önünde toplanmışlardı. Sessiz konuşanlar var, bir köşeye çekilip ağlayanlar var, bir felaket anı gibiydi. Korkunç bir şeydi.

Ne yapacağız, gecedir. Nasıl hareket edeceğiz? Bunu fazla bilmiyoruz. İnanın içimizden biri çıksa ‘yoldaşlar şuraya gidiyoruz’ dese, eminim ki oradaki öğrencilerin hepsi peşine takılır, giderdi. Ben de yanımdaki arkadaşlarla konuşuyorum. En azından okulda öncü kadro dediğimiz kişilikler vardı, biz öyle değildik. Biz militan adayıyız, solcu bir gençsin. Her türlü kavgaya, her türlü mücadeleye varsın ama kendin yol çizecek biri konumunda değilsin. Bu açıdan belli kişiler bizleri tanıyorlardı. Bir süre sonra Önderlikle birlikte tutuklanan bir genç yanıma geldi, ‘toplantı yapacağız gel’ dedi. Kantinin yemekhane kısmı var, baktım ki, yemekhane kısmında bir grup genç toplanmış, 15 ya da 20 kişi civarında bir grup gençti. Gençlerin içerisinden seçmişlerdi. Bizi bir araya toplayan genç THKP-C’liydi. Bize biraz durumu anlattı. Katliamı, şehadetleri, faşizmin zulüm ve zorbalığını ama mücadelenin devam ettiğini, bizim şehitlerin anısına mutlaka bir şeyler yapmamız gerektiğini söyledi. Önerisi de kendisinden geldi. “Boykota gidelim” dedi. Sanıyorum süreli boykottu. Bizim görüşlerimizi de aldı. Hepimiz ‘evet’ dedik. Böyle bir eylem gereklidir. Bizi görevlendirdi. Ertesi gün sabah okula gidecek, tüm öğrencileri birinci sınıfa toplayacaktık. “Biz öğrencileri boykota çağıracağız, mümkündür bazıları çıkmak istemeyebilir, boykota katılmak istemeyebilir. Onları da siz çıkaracaksınız” dedi. Biz de bazıları boykota çıkmaz diye ceketlerimizin altına sopa koymuştuk, etrafı tutmuştuk. Öğrencilerin hepsi toplanınca birisi kürsüye çıktı, kısa bir konuşma yaptı ve “bütün arkadaşları bu katliamı protesto etmek üzere boykota davet ediyorum” dedi. O zaman tepki ne olacak bilmiyoruz, ilk defa bir eylemin içerisine giriyoruz. O anda herkes ayağa kalktı, marşlar söyleyerek sel gibi dışarıya aktı. Ahmet Kaya’nın bir türküsü

var, “Marş söylemeden ölmek bize yakışmaz.” Marş öyle söylenir. Marş söyleyerek, slogan atarak dışarı çıkmak, sonra bir baktık ki, herkes gitmiş boykotu tamamlamakla görevlendirilenler sadece okulun içerisinde kalmıştı.

O anı hiç unutamam, istisnasız herkes boykota katıldı, tek bir öğrencinin bile itirazı olmadı. Bizim okulun üstünde, aynı okula bağlı Basın-Yayın Yüksek Okulu vardı, o da boykota katıldı. Yanımızda Hukuk Fakültesi öğrenci yurdu vardı, o da katıldı. Hemen arkasında Eğitim Fakültesi öğrenci yurdu vardı, o da katıldı. Bunlara Cebeci kampüsü diyorlardı. Ankara Cebeci kampüsündeki öğrencilerin tümü boykota katıldı ve Ankara’da en ağır faşizm koşullarında gelişen etkili eylemdir. Marşlar söyleyerek çıkıyorsunuz ve boykot sürüyor. Sistem öğrencileri yeniden okula getiremiyor. Bu muhteşem bir şeydi. Bu tür mücadele biçimleri sistemi zorlar. Mesela şu anda hiç kimsenin aklına okulları boykota götürmek gelmiyor, etkili eylemdir, gençlikten başlar. Gençlik, sokaklarda yürümek değildir, okulları boşaltmaktır. On tane lise boykota gitsin, Kürdistan’ın her şehrinde bir lise boykota gitsin, 3-4 günlük eylem yapsın, bu en büyük eylemdir. Bu tür eylem biçimleri hiç kimsenin aklına bile gelmiyor. Asıl büyük eylemler bunlardır. Aslında tam da bu noktada Önderliğin siyasi mücadelesi başlıyor. Aslında bu bir Önderlik eylemidir, bizimle yüz yüze gelmiyor ama bu eylemi planlayan grubun içinde ve başında Önder Apo var.

Önder Apo ifade ettim, 1969’da sosyalizm düşüncesiyle tanışıyor. Fakat bizim anladığımız manada doğrudan eylemin içine girişi ise, 1972’dir. Ankara’da 31 Mart’taki boykot eylemidir. Önderliğin ilk örgütlü eylemi oluyor. Bu bir kaç kişilik grubun bir kararlaşması ve ondan sonrasında uygulamaya geçiyor. Düşman hemen tutuklamalara girişmedi. Muhtemelen bilgisi vardı, gençlik içerisinde de ajanları var, okullara öğrenci kılığında giren polisler var, onlar vasıtasıyla bu eyleme öncülük yapan kişiler kimdir onları tespit ettiler. 7-8 kişilik bir gruptur. O zaman Ankara Sıkı Yönetim Komutanlığı, değişik yerlerin Sıkı Yönetim Komutanlıkları vardı. Bildiriler yayınlıyorlardı. Siyasal Bilgiler Fakültesindeki boykota ilişkin olarak da bir bildiri yayınlandı, o bildiride bu eylemi planlayanların adları vardı. Önder Apo’nun adı da geçiyordu. Doğan Fırtına, Kayserili Ramazan diye biri vardı. Bir grup insandı. 4-5 gün radyodan okunuyordu. Her haber bülteninin sonunda “Sıkıyönetim komutanlığının bilmem kaç nolu bildirisi deniliyordu ve adları geçenlerin gelip tes-

lim olmaları ya da bunları tanıyanların en yakın güvenlik güçlerine haber vermesi isteniyordu. 6 Nisan'da Önder Apo yakalandı ve tutuklandı. Diğer arkadaşlarıyla birlikte gözaltına alındı ve Mamak Askeri Cezaevine götürüldü.

Önderliğin o zaman okuldaki en yakın arkadaşı, kendisi de THKP-C üyesi olan Doğan Fırtına diye biridir. Doğan Fırtına bir subay çocuğudur, babası Albaydı ve babası ordu içinde olması itibarıyla etkiliyor. Daha az ceza alma ihtimali var. Önder Apo ile arkadaşları bir süre gözaltında kaldılar, daha sonra tutuklanıp Mamak Askeri Cezaevine gönderildiler. Mamak Askeri Cezaevi o zaman Deniz, Yusuf ve Hüseyin'in de tutulduğu bir cezaevidir. Her üçüne de idam cezası verilmiştir. Dışarıda Mahir vardı, Mahir'de katledildikten sonra bunların idam edilmesinin önünde öyle çok ciddi bir engel kalmadı. Önce idam kararları Yargıtay'a gönderiliyor, Yargıtay onaylıyor, sonra meclise geliyor, meclis bunları gündemleştiriyor, meclis de onaylayınca infaz süreci başlıyor. Dolayısıyla infaz 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan sabah, Ankara'da merkez kapalı cezaevinde gerçekleştirildi. O zaman 5 Mayıs akşamı Mamak Askeri Cezaevinden alınıyorlar, Ankara Merkez Kapalı cezaevine getiriliyorlar, darağaçları orada kuruluyor ve orada saat 3'ten itibaren peşi sıra her üçünü de ayrı ayrı idam ediyorlar.

Önder Apo anlatıyordu. *"5 Mayıs akşamı biz sesleri duyuyorduk, hücre kapılarının açılıp kapandığını, gardiyanların yoğun ayak seslerini duyabiliyorduk."* Onlarda gelişmeleri izliyorlar. Deniz ve arkadaşları hakkında idam kararı verildiğini, bunun onaylandığını da biliyorlar. Bundan haberdarlar ama o zaman yapacakları fazla bir şeyleri yoktur. Bu Önderliğe son derece büyük bir acı veriyor. Hem Kızıldere katliamı, hem Denizlerin idamı, hem de İbrahim Kaypak-kaya'nın katledilmesi, Önderliğin kararlaşmasında belirleyici rolü var.

Denizlerin geride bıraktığı mektuplar var. Annelerine, babalarına yazdıkları mektuplar var. Ayrıca idam sehпасına çıkartılırken söyledikleri son sözler var. Mesela Deniz Gezmiş "Ben Kürt ve Türk halklarının özgürlüğü için seve seve ölüme doğru gidiyorum" diyor ve attığı slogan ise "Yaşasın Türk ve Kürt halklarının kardeşliği" biçimindedir.

Önderlik fiziki olarak, fiili olarak gördüğü ve karşılaştığı insan Mahir Çayan'dır. Ama Denizlerle yüz yüze ve yan yana gelmemiş, karşılaşmamıştır. Zaman zaman bazıları öyle söylüyor ama bu doğru

değildir. Neticede bu önemli de değildir. Denizler çok büyük kahramanlık sergiliyorlar. İdam sehпасına yürürken, idam ipi boyunlarına geçirilirken, ayaklarının altındaki kürsüyü devirirken, çok onurludurlar, çok vakur, mağrur bir duruşları var. Hangi açıdan bakarsanız bakın gerçekten önünde saygıyla eğilecek büyüklükte insanlardır. Hallac-ı Mansur'da Evliyalar içerisinde sayılıyor. Hallac-ı Mansur darağacına çıkarken, "darağacı benim miracımdır" diyor. Miraç, peygamberin Allah'la buluştuğu an veya zemindir. Devrimciler için de darağacı gerçekten bir Miraca çıkış gibidir. Onların çıkışı gerçekten böyledir. Miraca çıkar gibi darağacına çıkıyorlar.

Denizlerin idam edilmesinin üzerinden daha iki hafta geçmeden Diyarbakır cezaevinde İbrahim Kaypakkaya işkencede katledildi. İbrahim Kaypakkaya Dersim'de yakalandı. Bizim köyün arka yüzü oluyor, alana "Haydaran" mıntıkası diyorlar. Orada boş bir mezrada kışın yakalandı. Büyük bir ihtimalle esir düşmesinde ihanetin büyük bir rolü var. İbrahim'i ilk vuran asker değildir, bir av tüfeği ile tam ensesinden saçma ile vuruluyor, kırma tüfeği de onların içerisinde birinin elindedir. Yoksa büyük bir ihtimalle İbrahim kaçabilir, kurtulabilir. Nitekim baskına uğradıkları yerde kurtulanlar da var. Muzaffer Oruç onlar kurtuluyorlar. İbrahim yakalanıyor, köye getiriyorlar. Köyle o mezra arası mesafe yaklaşık 2-3 saatlik bir mesafedir, yalınayak karda yürüterek getiriyorlar. Onun için İbrahim'in ayakları karda yanıyor, ayak parmaklarını kesiyorlar ve gözaltında yaralarına işkence yapıyorlar. İbrahim'in işkencedeki direnişi hayranlık vericidir. Bazen söylerim, sizin eyleminiz daima geçmiş bir miras üzerinden gelişir, sıfırdan başlamazsınız. İbrahim'in de öncesi var ama 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu direnişi de aynı cezaevinde oldu. İbrahim'in geleneği devralındı, daha üst düzeye çıkarıldı ve devam ettirildi. O açıdan gerçekten İbrahim efsanedir.

Ben ifadelerini okumuştum, polis sorgusunu, işkencecilerin sorgularını, mesela 'filan yerde bölge komiteniz var, bölge komitesinde kimler yer alıyor? Diye soruyorlar. İbrahim "bilmiyorum, bilsem bile size söylemem" diyor. Cevapları hep bu tarzdadır. O açıdan İbrahim için yazılan yazıların başlığı, "Ser veren ama sır vermeyen adam" biçimindedir. Başını veriyor ama sırrını vermiyor. Bunlar önemlidir. Mesela cezaevinde bir fiske yemeden konuşanlar var. Halbuki insan sırrını dostuyla paylaşır, bazen dostlarıyla bile paylaşmaz. İlke budur. Düşmanına sır vermemek, bilgi vermemek, reddetme tutumu. Bilsem de vermem. Ben bunu çok önemsiyorum. Bizde de bunun

örnekleri çoktur. Mesela Mazlum arkadaş yakalanıp cezaevine götürüldüğünde sahte kimlikle yakalanıyor, uzun süre düşman gerçek kimliğini bilmiyor. Kimliğini söylemiyor. Düşman da öyle yaklaşıyor. Sonra arkadaşlar Mazlum arkadaşı bir çöp bidonunun içerisine koyuyorlar, gardiyanlar gelip çöp varilini alıyorlar, çöp arabasına koyup cezaevinin dışına çıkarıyorlar. Çöpleri dökerken Mazlum arkadaş saatlerce o çöp bidonunun içerisinde kaldığı için hareket edemiyor, bedeni uyuşmuştur. Dışarıdakiler de müdahale etmiyorlar, Mazlum arkadaş o uyuşmuş haliyle tekrar yakalayıp cezaevine getiriyorlar. O zaman düşman “Bu cezaevinde Kemal Pir var, onu kaçırmıyorlar. Hayri’yi kaçırmıyorlar, peki niye bunu kaçırmaya çalışıyorlar? Bu kesinlikle söylenen kimlik değil” diyerek araştırıyor, Mazlum Doğan olduğu ortaya çıkıyor. Böyledir. Mazlum işkencede bir kelime söylemiyor. Kemal Pir işkencede bir kelime bile söylemiyor. Cevapları kısa kelimeler biçimindedir ‘hayır’ biçimindedir. Reddediyorlar. O açıdan İbrahim geleneği sürüyor. İlkler ve temel atanlar her zaman önemlidir. Çünkü onların mirası üzerine her şey devam eder, başlangıcı onlar yapar ve onlar üzerinden devam eder, ondan sonrası büyür.

Böyle olunca 30 Mart ile 18 Mayıs’a gelinceye kadarki süre içerisinde Türkiye Devrimci Gençlik Hareketi’nin tüm liderleri tasfiye ediliyor. Bir; pratik mücadele sahasında şehit düşüyorlar, Mahir gibi sıcak çatışmada şehit düşüyorlar. İki; idam sehpasında şehit düşüyorlar. Üç; işkence tezgahında şehit düşüyorlar. Ama her üçünde de muazzam bir direniş var. Gerçekten görkemli bir direniş var. Şimdi bunun geride kalanlar üzerinde yarattığı etti çok büyüktür. Mesela ben gençliği hatırlıyorum. Bu dönemin gençliğinin bilinci var ama o dönemin gençliğinin coşkusu ve heyecanı var. Coşku, heyecan, moral, ataklık, gözü peklik. Keşke bu dönemin bilinci o dönemin gençliğinde olsaydı derim. Bu dönemde de böyledir, küçümsemiyorum. Zaten bu günkü mücadele o dönemin gerisindedir demiyorum, tabi ki ilerisindedir, öyle olmak zorundadır. Ama ben gençliğe baktığım zaman aynı heyecanı, aynı coşkuyu görmüyorum, aynı ateşli ruh halini görmüyorum, zayıftır. Ateşin içerisine anında atabilecek bir gençlik var, bunda direnme rol oynuyor. Önder kadro düzeyinde üç sahada Mahirlerin direnmesi, Denizlerin direnmesi ve İbrahim’in direnmesi var. İdam sehpasında, işkence tezgâhında ve sıcak mücadele alanında, her üç alanda da direniş ve bu direnişi sergileyenlerde o hareketin önderleridir. Bu müthiş bağlılık yaratır.

Dışarıdaki gençlik için böyle ama içeridekiler için aynı şeyleri söyleyemem. Ondan sonra düşman içerde uyguladığı rehabilitasyon politikalarıyla cezaevlerine doldurduğu insanların umutlarını kırdı. Hareketi yenilgiye uğrattı. 1971’de Türkiye Devrimci Gençlik Hareketi yenilgi aldı.

Önderlik bu gelişmeleri çok çarpıcı bir biçimde izliyor. Önderlik şunu söylüyor: *“Bunlar gerçekten büyük devrimcilerdir, halklarının davasına ölümüne bağlıdırlar. Kendi kişisel çıkarlarını zerre kadar düşünmüyorlar, onların hiçbir özel yaşamları yoktur, tümüyle halka adanmışlardır. Canlarını işçiler, emekçiler, halklar için seve seve veriyorlar. Eğer halka, devrim davasına bağlılıktan söz edilecekse tam da bu insanların bağlılıkları gibi olmalı, devrime bağlanacaksak onlar gibi bağlanmalıyız. Bu konuda kusur yoktur. Düşünce boyutuyla da sosyalizme inançları tamdır. Bu konuda da zerre kadar kuşku yoktur. O anlamda da değerlidir. Ama sıra tarza gelince, tarzda çok ciddi sorunları var. Mücadelede sürekliliği sağlayacak, mücadelenin kesintiye uğrayacağını önleyecek bir örgütlenme ortaya çıkaramamışlar. Bu ciddi bir eksiklikler.”* Önderlikte örgütlenme üzerinde yoğunlaşma bu tarzda gelişiyor. *“Ben mücadelede sürekliliği sağlayacağım, öyle bir örgütlenme ortaya çıkarmam gerekiyor ki, önderliğine düşman ulaşamayacak, öyle bir örgüt ortaya çıkartacağım ki, düşman istediği kadar vursun mücadele devam edecek”* diyor. Bunu sadece dar anlamda Kürtler için söylemiyor. Genel bir bütün olarak Türkiye için söylüyor. Önderliğin en temel kararlaşması budur. Onların anısı böyle bir örgütlenme ortaya çıkartılarak yaşatılabilir.

Bu bir parti örgütlenmesidir. *“Ben böyle bir partileşmeyi ortaya çıkartacağım”* demek, sıfırdan çıkaracağım biçiminde değildir. Zaten THKP-C var. Ona gireceğim ve o mirası yeniden toparlayacağım, öylesine bir örgütlenmeye dönüştüreceğim. İlk kararlaşması böyledir. İki; geçmişte bir Dev-Genç mirası var. Dev-Genç kısa bir adlandırmadır. Aslında bir gençlik derneği ya da federasyonudur. Açılımı *“Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonudur”* kısa adı Dev-Genç’tir. Türkiye çapında örgütlü olan bir gençlik yapılanmasıdır. Ağırlıklı olarak üniversite gençliği arasında örgütlüdür. 1968 Gençlik Hareketinin etkisiyle de gelişme gösteren, son derece radikal, sistemde egemen ideoloji olan Kemalizm’in kabuğunu kıran, ilk defa resmi ideolojinin dışına çıkan bir devrimci hareket oluyor. 1971’lerin Devrimci Gençlik Hareketi’nin temel özelliği budur. O döneme kadar egemen olan Kemalizm’dir. Ama ilk defa Kemalizm’i kıran Türkiye Gençlik Hareketidir. Sonrasında yine Kemalizm’e döndüler. Onlar kabuğu kırsalar da diğerleri bunu tamir etmeye çalıştılar. Kemalizm’in şoven karakteriyle bütünleştiler.

Önderliğin ikinci kararlaşması Dev-Genç'i yeniden canlandırmaktır. Üçüncüsü; *"Yedek bir güç olarak, bir tedbir olarak Kürdistan'ı bir grup örgütleyeceğim"* diyor. Parti mirası var, partiyi örgütleyecek gençlik potansiyeli yüksektir. En geniş kapsamda bir gençlik örgütlenmesini yaratacak, bir diğeri de çok daha dar, sınırlı, esas itibariyle kadro diyebileceğimiz kişilerden oluşan, Kürdistan'a özgü bir gençlik grubunu ortaya çıkaracağım. Bu üçüncü sıradadır, talidir. Önderliğin özünde kararlaşmaları böyledir. Bu üç temel kararlaşma çerçevesinde cezaevinden çıkıyor.

"Kürdistan Sömürge'dir" Tezi Düşünsel Bir Doğuştur

Cezaevinden çıkmadan önce yurttan atılıyor. Tek başına ev de tutamaz, hem ekonomik imkânları buna el vermiyor, el verse bile polise düşmüş, cezaevinden çıkanlara kolay kolay ev vermiyorlar. Bu sorunu cezaevinde bulunan tanıdığı kişilerle tartışıyor. İçlerinden bir tanesi Kemal Pir arkadaşların kaldığı evin adresini veriyor. "Bahçelievler'de gençler var, çoğunluğu Karadenizlidir, esas olan Kemal ve Haki'dir. Çıkarsan oraya gidersin, ben cezaevinden çıktım kalacağım yerim yok, burada kalmak istiyorum dersin, onlar kesinlikle izin verirler" diyor. Önderlik çıkar çıkmaz cezaevinden aldığı adrese gidiyor. Kapıyı açan kişiye *"ben cezaevinden çıktım, kalacak yerim yok burada kalacağım"* diyor. 'Ben kalabilir miyim!' demiyor. *"Kalacak yerim yok, ben burada kalacağım"* diyor. İçeri alıyorlar, büyük ihtimalle Haki arkadaşdır. Haki ve Kemal arkadaşlarla tanışması böyle tesadüfüdür. Ama o tesadüf üzerinden belki de bizim tarihimizin en mükemmel arkadaşlığı ve yoldaşlığı kuruluyor. Alevilerde "üçler, beşler, yediler, kırklar, on ikiler" derler. "Üçler" denilince aklıma Önderlik, Kemal Pir ve Haki Karer gelir. Önderlik merkezde, Haki sağ kol, sol kol Kemal Pir. Üçler. Alevilerde üçler 'Allah, Muhammed, Ali'dir'.

O zamana kadar Önderliğin yoğunlaşmaları var ama Kürdistan'ın sömürge bir ülke olduğu tezini henüz dillendirmemiştir. Son savunmayı okuduğum zaman benim kanım şöyleydi: Muhtemelen cezaevinde bu sonuca ya da belirlemeye ulaştı diye düşünüyordum. Önderlik ise, Haki arkadaşın kaldığı evde böyle bir belirlemenin dilinden döküldüğünü söylüyor. Hatta *"Kürdistan*

*Sömürge*dir” dediğinde bayıldığını söylüyor. Yanında da sadece Haki’nin olduğunu söylüyor. Bu bir düşünsel doğuştur.

Mesela Hz. Muhammedin yaşadıkları anlaşılmaz geliyor. Hz. Muhammed mağaraya çekiliyor, orada yoğunlaşıyor. Vahi dediğimiz o düşünce yoğunlaşması akıyor. Arap çölünde, yazın sıcağında üşüyor, üzerine yorganlar örtüyorlar ve sarsıntılar geçiriyor. Aynı şeydir, o yoğunluğun dışı vurumudur. Bir düşünsel doğuştur. Düşünsel doğuş anları bu tarzda, böyle sarsıntı yaratıcıdır. Deprem etkisi yaratan sarsıntılardır. Önderlik ilk ve son bayılmasını orada yaşandığını ifade ediyor. Haki ile paylaşıyor. Kemal ile muhtemelen daha sonra paylaşıyor. Çünkü Kemal’i yakalamak zordur. Kemal arkadaş yerinde durmuyor, akışkan, cıva gibi biridir. Bir yerde Kemal’i tutmak, gel konuşalım demek zordur. İnsanlarla sürekli ilişkidedir. Önderlik *“eve gelmiş yatıyordu, o yatağa girmiş elini yastığın üstüne koymuştu, ben ancak yatakta yakalayabildim, kendisiyle yarım saat konuştum. Kemal Pir o yarım saatlik konuşmamla yürüdü”* diyor. Hakikat bazen bir cümlede ifadesini bulur. Önder Apo, *“Bir cümlelik bir doğrunuz olsun, tüm bir yaşamınızı o bir cümlelik doğruya göre sonuna kadar örgütleyebilirsiniz, bu size yeter”* diyordu. Bizim açımızdan da iki kelimelik bir doğruyla ortaya çıktık, *“Kürdistan Sömürge*dir” bu bir doğrudur. Ama bu doğru seni alıp götürüyor. Sende heyecan ve depresimler yaratıyor. Gerçekten beyninde ve yüreğinde depresimler yaratacak bir belirlemedir.

Kemallerle tanışması üzerinden yaklaşık 15-20 gün sonra ben sınıftan çıkıyordum, benim yanıma geldi, önce kendisini tanıttı. *“Merhaba ben Abdullah Öcalan’ım”* dedi. Ben de *“sizi gıyaben tanıyorum, geçmiş olsun”* dedim. Zaten kendisi sormuş, beni tanıdığı için gelip konuşuyor. O dönem bizim duygu dünyamızda bir kişi cezaevine girip çıksın, bizim gözümüzde bir kahramandır. Hele direnmişse böyledir. Ona dokunmak, onun nefesini yakınından hissetmek bile insana büyük heyecan veriyordu. Benim duygu dünyamda o vardı. *“Biraz konuşabilir miyiz”* dedi. Konuşalım dedim. *“O zaman gezelim”* diyerek okuldan çıktık cadde cadde yürüdük. Kurtuluş diye bir yer var orayı geçtik, Sıhhiye’ye gittik, oradan dolandık Kızılay’a, Kızılay’dan döndük tekrar Cebeci’de okula geldik. Yaklaşık iki ya da üç saatlik bir yürüyüştü. Önderlik

bana düşüncelerini anlattı. Önderliğin düşüncesinin bir çerçevesi her zaman vardır. Önce genel çerçeveyi çiziyor, sonra içini dolduruyor. Başlangıçta baktığınız zaman çemberin içerisinde boşluklar vardır ama temel noktalar da vardır. Sonra tümüyle doluyor. Ama asıl olan genel çerçevedir. Genel çerçeve ve bütünlük esastır, sistematiktir. Bu çok önemlidir.

Ben o zamana kadar fazla bir şey bilmiyorum. Mesela bir genci yakalıyoruz, üst sınıfta bizden eskidir. Biz onlara devrimci abilerimiz olarak bakıyoruz. Gidiyoruz yanına aklımıza takılan bir şey var, bu nedir, bu konuda düşüncen nedir? Diyelim seninle beş dakika konuşuyor, sen onun yanından şükran borcuyla ayrılıyorsun, kendini ona minnettar hissediyorsun. Ama parça parçadır, “oportünizm nedir?” vb. biçiminde sorulan küçük küçük ayrıntılardır, onların sana verdiği cevaplar da hep bu temeldedir. Önderlik ise sana bütün bir tarihi anlatıyor. İnsanın oluşumundan başlıyor, bütün bir toplumsallaşmanın tarihini anlatıyor, yakın döneme kapitalizmin gelişimine kadar getiriyor, onun gelişimi üzerinde daha fazla duruyor. Kapitalizmin emperyalistleşme süreci, 20. yüzyıl savaşları, Ekim Devrimi, onun dünya da yarattığı etki. Yeni dünyanın durumu ve bu çerçevede Kürdistan Tarihi. Kürt gerçekliği, Kürtlerin bu günkü durumu, içinden geçtiği süreçler ve daha önemlisi mevcut Kürt gerçekliği karşısında her birimize düşen somut görevler. Böyle bir bütünlük var. Düşünce de sistematiklik önemlidir. Bir sistem oluşturarak düşünmek. Diyelim ki, sistemi bütünlük içerisinde ele alıp çözmek, onu aşarken de kendi düşünce sistemini kurmak, alternatif sistem oluşturmak. Bunu öncelikle kendi düşüncesinde sistematığe dökmek. Bu daha ilk günden beri Önderlikte var. Çember var ama içi dopdolu olmayabilir. Bütünlüğü esas aldığı ortaya çıkıyor. Hakikat bütündür diyoruz. Önderlikte başından itibaren hakikatin bütün olduğuna ilişkin yaklaşımı nettir.

Yanında yürüyorum, hızlı değil yavaş adımlarla yürüyoruz. Kürdistan’a gelince kaçınılmaz olarak daha fazla heyecan duyuyorsunuz, çünkü sizi ilgilendiriyor ve somuttur. Kürt tarihini Med’lerden başlatıyor. Daha sonra yakın tarihe geliyor, 19. yüzyıldaki Kürdistan’ın üzerinde duruyor. Gelişen Kürt isyanlarını anlatıyor ve cumhuriyet tarihine geliyor. 1920 ve 40 yılları ara-

sındaki direnişleri anlatıyor. 1921-40 yılları arası Kürdistan'da katliamlar yaşıyor. Fiziki soykırımlardır. Devlet parça parça Kürdistan'ı düşürüyor ve Kürdistan'ı yeniden işgal ediyor. Kürdistan'ı sömürgeleştiriyor. Bana o arada *"Kürdistan Sömürge bir ülkedir"* diyor. Sonrasında *"biz bu halkın mensuplarıyız, bizimde bir tarihsel kimliğimiz var. İnsan, mensubu olduğu toplumun kimliğiyle insandır. Sınıfsal kimlik, ulusal kimlik, bunlar önemlidir. Kişiyi toplum karşısında sorumlu kılar, toplum dışı yaşamak diye bir şey olamaz. Mutlak anlamda bir topluma bağlı olarak yaşamalısın ki ahlaklı bir birey olabilesin."* Ben dinliyordum, duygularım dalgalanıyor. Bana *"ne düşünüyorsun?"* dedi. Özellikle konuşmasında Dersim üzerinde çok durdu. Ben *"söylediklerinizin, anlattıklarınızın hepsini çok iyi kavradım ve özümstedim diyemem, benim çapım ona el vermeyebilir. Kafamda beni sarsan ve etkileyen en önemli şey Kürdistan'ın sömürge olduğu belirlemenizdir. Bu belirleme insanı uçurur. Bende müthiş heyecan yaratıyor. Ben bir katliam artığıyım, annem-babam çocukken esir alınmışlar, aşireti katliamdan geçirilmiş bir gerçeklikten geliyorum. Akrobalarım katliamda yok edilmişler. Köyde bana hep Dersim katliamı anlatırdı. Ben hepsini dinlerdim, acırdım. Ama ben içinde yaşadım, sizin yorumunuz müthiştir. Bu katliamın neden yaşandığını daha net anlıyorum"* dedim.

O anki duygularınız nasıldır? Yaşamak, bir kimlik sahibi olmakla mümkündür. Bir topluma bağlı olarak yaşamak, o toplumun kimliğiyle yaşamaktır. En önde bir insan kimliğimiz var. İnsanlık ailesinin bir üyesiyiz, Kürt'üz, Kürt kimliğinin bir üyesiyiz. Daha alt kimliklerimiz var. Aşiret kimliği bile bir kimliktir, kabile kimliği bile bir kimliktir. Aile kimliği bile bir kimliktir. Bunların hepsi alt kimliklerdir ve insan pek çok kimliğin taşıyıcısıdır. Ama belki de en belirleyici kimlik; toplum, halk ve ulus kimliğidir. Kimlik tarihseldir. Kimlik insanı geçmişine bağlar. Kimliksizlik geçmişinden tümüyle kopmaktır, o zaman insanın temel özelliklerini kaybetmektir. Bunu hissediyorsunuz, fark ediyorsunuz. Kendi kendinize *"bende aydınım okudum ama ne oldu. Demek ki, Türkiye'deki aydınlatma özünde hakikati karartmadır, beni gerçeklikten koparıyor. 22 yaşına gelmişim, peki nasıl yaşıyorum? Bu güne dek nasıl yaşadım?"* Bunu içinizde sorgularsınız. Duyarlı-

lık gerçekten bunları size sorgulatır ve Önderlik anlatırken bir yandan kanatlanmış gibi sevinirken, diğer yandan büyük bir utanma duygusu yaşıyorsunuz. Peki, ben ne yaptım? Neden sorgulamadım? Dersim katliamı neden oldu? Bu kadar haksızlık yapıldı, benim bu haksızlığa karşı tepkim neydi? Nedenlerini araştırmaya yöneldim mi, yönelmediysem neden? O zaman kendime nasıl insan diyebilirim, bu güne kadar nasıl yaşadım? Ben katliyamcılarla bütünleşiyorum, beni katleden devletin ağzından içeriye girmeye, onun tarafından yutulmaya hazır biri olarak devlete doğru ilerliyorum. O zaman en çok bundan utanıyordum.

Sonra zaman geçtikçe aslında utanmanın insanın en temel en soylu duygusu olduğunu anladım. Bu konuda belirlemeler var. İnsanı tanımlarken, ‘insan, yüzü kızaran bir varlıktır’ denir. Utandığı zaman yüzü kızarır, bir eksiklik yaptığı zaman yüzün kızarıyorsa onu aşabilirsin. Güzel bir duygudur. İnsanı en güzel tanımlayan bir şeydir. Utanmak çok soylu bir duygudur. *“Kürdistan Devriminin Yolu”* manifestomuz var. Onun giriş bölümünün son cümleleridir. *“Kürt toplumunun düşürülmüşlüğünden duyduğumuz utancı, mücadelemizin en güçlü dayanağı haline getireceğiz.”* Utanç seni mücadeleye yöneltir, insana güç verir. O zaman böyle bir bilincim yoktu ama utanma duygum vardı.

Önder Apo orada herhalde Kürt olarak ilişki kurduğu ilk kişi benim. Ondan sonra daha çok bizim okul çevresinden bazı gençlerle de ilişki kurdu. Bu ne zaman oluyor, 1972 yılının sonbaharında oluyor. Ekim ayı olabilir. Sonra Ekim ayından Mart’a gelinceye kadar Önderliğin etrafına topladığı Kürt gençlerinin sayısı beşe ulaşıyor. Ben de onları tanıyorum. Birinin gruba katılımda benim de payım var. Önderliğin etrafında birleşen veya öyle görülen toplam beş kişiydi. Bunlardan üçü Dersimlidir. Bir tanesi Vartoludur. Bir tanesi Urfalıdır. Altı kişiden dördü Alevidir. Bu önemlidir. Daha fazla üniversiteye gidiyorlar. Ondan sonra 1973 yılının Newroz sonrasındır. Önderlik hepimize randevu verdi. Otobüse bindik, Ankara’nın dışına çıktık. Ankara’nın Çubuk diye bir ilçesi var, ilçeye girmeden bir arazide indik. İlginçtir Önderlik oraları nasıl tanımış ben de bilmiyorum. Hafta sonları gidilen piknik yerleri gibidir, çamlık bir alandır. Seyrangâh gibi bir yerdir. Bizi oraya götürdü. Bir ağacın altında oturduk. Önderlik zaten

her birimizle teker teker konuşmuştu, tek tek bize düşüncelerini aktarmış, bu sefer aynı düşünceleri belki de biraz daha sistematik olarak toplu bir biçimde bize aktardı. Kendisi konuştu, biz konuşmamıştık. Bize söylediği, *“Benim size anlattığım hususlar ve yaptığım değerlendirmeleri artık hepiniz benimsediğinize göre bizim ortak görüşlerimiz oluyor, o zaman kendimizi bir grup olarak tanımlayabiliriz. Biz artık bir devrimci grup gibi hareket etmeliyiz. Bu görüşlerimizi derinliğine özümsemeliyiz ve mümkünse yeni gençleri bu görüşlere kazanmalıyız. Onun için bu görüşlerin gençler içerisinde propagandasını yapmalıyız.”* Özü budur.

Kürdistan adına ilk resmi gruplaşma Çubuk barajı toplantısıdır. Tarih Newroz sonrasındır. Mart ayı sonudur. Önemli olan tarihsel adımdır, Kürdistan adına grup olarak hareket etme kararına ulaşabilmektir. Yoksa bileşimine bakarsınız, bileşimi zayıftır. Birincisi, hangi işe başlarsanız başlayın hiçbir zaman hazır, en yetkin, en müsait malzemeyle başlayamazsınız. Bu mümkün değildir. Kürdistan’daki malzeme budur. Bundan iyisi “Şam’da kayısı” diyorlar. Bundan iyisini bulamazsın. Bunlarla adım atmaya cüret edecek ve bu cesareti göstereceksin.

O insanlar şöyle kötü insanlardı demiyorum. Gençlik hevesleri vardı, onlar için belki de bir rüzgârdı, kapılmışlardır. Sonra işin ciddi olduğunu, aslında Abdullah Öcalan’ın ciddi bir insan olduğunu kavradıkları andan itibaren yavaş yavaş bizden uzaklaştılar. O dört kişi de bizden en erkenden koptular.

Şöyle bir duygum vardı. Bu kültür olarak Alevilikte de var. “İkrar vermek” derler. Kararını verdikten sonra geri dönmezsin, eksik yürürsün ama dönmezsin, dönüş olmaz. Böyle bir şeyi aklının ucundan bile geçirmiyorsun. Artık yeni hayat budur, böyle yürüyeceksin, onun gereklerine uyarsın ya da tam yaparsın, eksik yaparsın o ayrı bir şeydir. Madem biz bir grubuz, muhtemelen büyüceğiz, o zaman hızla mücadeleye girmemiz gerekiyor. Denizler ne yapmışsa biz de onları yapacağız. Bize silah lazım, silah için para lazım, para için banka soymak lazım. Muhtemelen başkan bize “Fuat git bir banka soy” diyecek diye hep bekliyorum. Benim beklediğim en ucuz tarzdır. Önderlikte olmayan şey budur. Önderlikte oluşma esastır. Zaten bunun kendisi en büyük eylemdir. Ben hep onu bekledim, Önderlikte hiç söylemedi. Önderlik söy-

lemeyince ben gidip başkalarının eylemine katıldım. Başka birileri banka soydu, ben gidip onlara katıldım ve arkadaşları tehlikeye düşürdüm. Dolaylı katıldım. Onlar banka soydular bir tanesi yakalandı, onlar ortada kaldılar ben sahip çıktım. Aldım bizim arkadaşların evine götürdüm. Paralar da onlarda, Ankara dışına çıkarmam gerekiyor. Gittim Kırşehir'e kontrol ettim, bu taraftan Adana üzeri yolu kontrol ettim, ciddi olarak kontrol noktaları yoktu, gittim kimlik de çaldım, bunları sahte kimlikle Ankara dışına çıkardım. Sonra bir tanesi geldi 'biz yeniden banka soyacağız bize katılır mısın' dedi. Ben olur dedim. Ankara Gençlik parkında 'bir ev tutmamız gerekiyor' dedi. 'Ben tutarım' dedim. Aldım adamı Önderliğin kaldığı yere götürdüm, tam bir çılgınlıktır. Adama 'sana soracaklar nereden tanıyorsun diyecekler, sen Erzurum lisesinde beraber okumuşum oradan tanıyorum dersin' dedim. Önderlikten bile gizliyorum. Neyse ki, ben o tür şeyler yapmadan yakalandılar. Yani öyle olmazsa ben grubu yakalatacağım. Dehşet verici bir şeydir. Yüzeyselliktir, heyecan aramadır. Bu heyecanın yavaş yavaş durgunlaştığı dönem 1977'dir. Ben hep eylem istiyorum ama Önderlik ise önce anlam gelişsin, anlamda derinleşme olsun, önce örgüt olsun istiyor. Çünkü örgütsüz eylem felaket getirir.

Onlar yakalanınca ben boşluğa düştüm. Yıllar geçtikten sonra ben bunları Önderliğe anlattım. Benim durumum budur, yüzeyselliğe tekabül ediyor. En azından yüzeysel olarak ciddiyyim. Ben diyorum ki, artık devrimin içerisindeyiz, başka bir yaşam haramdır. Öyle düzende gözü olmak, bilmem ne olmak, yeniden devlete dönmek gerçekten umurumda değildi. Bu devlete karşı dövüşmemiz lazım diyorum. Fakat ilk grupta yer alan diğerleri, "Bunlar gerçekten Kürt sorunuyla ilgileniyor, ilgililer. Bu adam gerçekten yüzümüzü Kürdistan'a çevirecek, biz gidip Kürdistan'da çalışacağız, zaten devlet Kürt sorunuyla uğraştın mı, üzerine gelecek ve sonu idamdır." Bunu göze almadılar, gittiler ve koptular.

Fakat Önderlikte kendine güven esastır. 'Ben bu insanlarla bir yere kadar yürürüm' diyor. En azından tarihsel bir adımı, bir grup kararını bu insanlarla birlikte alırım, önemli olan tarihe kayıt düşmektir, böyle bir adımı atabilmiş olmaktır. Mesela sayısız basamağı olan merdivene tırmanıyorsunuz. İlk 10 basamağı bun-

larla birlikte yürüyorsunuz ama onuncu basamakta bunlar düşerlerse ondan sonra yeniden katılacak insanlarla basamakları çıkmaya devam ederim ve basamaklar yukarıya doğru çıktıkça kalanların sayısı daha çoğalır. Yolda düşen olur ama ben kendime güveniyorum, ben yenilerini katar, daha güçlü insanları katar ve ilerletirim diyor. ‘Bunlara güvenerek mi yol alacaksın, bunlara güvenerek mi, Kürdistan adına adım atıyorsun’ demiyor.

Bu bizde vardır. Bizde komutan kolay kolay savaşçı beğenmez, sen eylem istersin ‘bana güçlü savaşçı göndermiyorlar ki, bunlarla mı büyük eylem yapılır. Böyle bakan çok kişi vardır. Komutan savaşçısını beğenmez, bu belki genel değildir ama eskiden daha çok olmuştur. Büyük savaşçılıkta var ama eksiklikler de var. Bir komutanın büyüklüğü savaşçısına verdiği değerle ölçülür, o savaşçıyı sen yetiştireceksin. Önderlik bana “nerede olmak istersin” dedi. Ben, “bir bölüğün başında olmak isterim” dedim. Önder Apo’da bana *“kim sana hazır bölük veriyor, önce git kendi savaşçını yarat, senin eline insan veriliyor, onu savaşçı yap, onu en yetkin, en etkili savaşçı haline getir. Senin görevin budur ve doğru olan da budur”* dedi. Önderlik tarzı budur. Önderlikte insandan vaz geçme yoktur. Önderlik dışarıda olduğu müddetçe ben Önderliğin ‘bu işe yaramaz eve gönderin’ dediği tek bir kişi bile tanımıyorum. Ajanlar gönderildi, ajanları devrimcileştirdi şehit düştüler. Gerçekten ajanlaştırmışlardı, içimize koymuşlardı, sonra kendileri itiraf ettiler. Önderlik alıp eğitti, onlardan kahraman çıkardı ve şehit düştüler. Böyledir. İnsan beğenmeme gibi düşünceler yanlıştır.

1973-1975 Teorik Araştırma Ve İnceleme Dönemi

1973-75 arasıdır. 3 yıllık bir süredir. Bu döneme Parti Tarihimizde “Teorik Araştırma ve İnceleme Dönemi” diyoruz. Devrimci grubun teorisini netleştirme dönemi olarak değerlendiriyoruz. Araştırma-inceleme yapıyoruz. Herkes kendi çapında yapıyor ama esas yapan Önder Apo’dur. Daha sonraki süreçlerde kendisine yardımcı olan Mazlum ve Hayri arkadaşlar var. Özellikle ikisi bu konuda daha fazla çaba sahibidirler. Mazlum arkadaş genelde kütüphanelerden çıkmıyor. Kürdistan, Osmanlı tarihi üzerine ve diğer hususlarda araştırmalar yaparak kaynak bulmaya çalışıyor. Genelde kitapların dışarıya çıkmasına izin vermiyorlar. Orada okuyup, bırakıp geri çıkıyor. Ama asıl olan Önderliğin çalışmalarıdır. Biz diğerlerimiz de okuyoruz, okumamız çok rast gele değildir, belli bir sistematığı içeriyordu. Mesela insanlık tarihini anlamaya çalışıyoruz. Bu yüzden toplumlar tarihini okuyoruz. Felsefe bize bir bakış açısı kazandırmak durumunda, dolayısıyla felsefede yoğunlaşıyoruz. Toplumlar tarihi, felsefe, devrimler tarihi, ulusal kurtuluş mücadelelerinin tarihi, bunlar temel yoğunlaşma alanlarımızdır. Temel kaynaklarımız, Marksist-Leninist kaynaklar ve klasiklerdir. Onlara başvuruyoruz. Lenin’in eserleri daima tercih ettiklerimizin başında geliyor. Marks’ı okumak biraz zor, bunu okuyan arkadaşlar da var. Engels’i okuyoruz. Bunun dışında Mao’nun, Giap’ın bütün kitaplarını okuyoruz. Bütün devrimleri inceliyoruz. Vietnam devrimi, Angola, Mozambik devrimi, Bisao devrimi, Büyük Rus Devrimi, Kore Devrimi, bunlar yoğunlaşma konularıydı. Bunların tarihleri konusunda bilgiler ediniyoruz. Küba devrimini inceliyoruz. Kürdistan tarihi konusunda bilgimiz yetersiz olduğu için, diğer devrimlerin pratiklerinden edindiğimiz sonuçları Kürdistan’ın güncel durumuna uyarlamaya çalışıyoruz.

O günün dünyasında sömürgeciliğe karşı mücadele var. Dünyanın birçok yerinde, birçok kıtasında savaşlar var. O zaman dünyayı etkileyen en büyük savaş, Giap’ın önderliğinde Vietnam’da yaşanan ulusal kurtuluş savaşıdır. 1974’te savaş anlaşmayla sonuçlandı, Amerika çekildi, Vietnam bağımsızlığına kavuştu. 74’de kadar savaş devam ediyor. Angola’da, Mozambik’te ulusal kurtuluş savaşları var. Küba’da yeni devrim olmuş, Cezayir’de savaş var ve ulusal kurtuluş savaşları zafere ilerliyor. Sömürgeciliği yenilgiye uğratiyorlar. Bunlar bize büyük heyecan veriyor. Onun için Kürdistan’ın da sömürge

olduğu bilinci temelinde bizde yaptığı ilk çağrışım bizim de bir ulusal kurtuluş savaşına ihtiyacımızın olduğudur. Kürdistan’da biz de bir ulusal kurtuluş savaşı vereceğiz. Kürdistan’da bir ulusal kurtuluş savaşımının gelişimini sağlayacak koşulları hazırlamak, sübjektif ortam, öznel ortam yaratmak. Bunun adı da propaganda, eğitim, örgütlenme, kadro yaratma, militan ortaya çıkarma, savaşı geliştirmektir. Yönelim budur.

Fakat Apocu hareketin o dönemde çıkışına en büyük etkiye bulunan iki temel devrimci mücadeleden söz edilebilir. Bir; Türkiye Devrimci Gençlik Hareketi. İki; Vietnam Devrimi’dir. İlhamınızı Vietnam halkından, Türkiye Devrimci Gençlik Hareketinden alıyorsunuz. Belki de ilk planda Türkiye Gençlik Hareketidir. Mahirlerin, Denizlerin ve İbrahimlerin mirasıdır. Önder Apo, Ertuğrul Kürkçü’ye bir mesaj gönderdi. *“Ona söyleyin Apo diyor ki, ben Dev-Genç geleneğinden geliyorum”* dedi. Bizim grubumuz Dev-Genç’in devamıdır, biz bu gelenekten geliyoruz. O açıdan Türkiye Devrimci Gençlik Hareketi ya da Türkiye Devrimci Güçleri bizim temel dayanağımızdır, çıkış kaynağımızdır. Bunu hiç küçümsememek lazım. Bunun için Türkiye devriminden kopukluk, ondan bağımsız bir durumumuz olamaz. Vietnam, Amerika gibi bir deve karşı savaşıyordu. Ondan öncesin de Japonlara karşı savaşıyorlardı. Japonları kovmuşlardı, bu sefer Fransızlar işgal etmişlerdi, 1954’te Fransızları yenilgiye uğrattılar. Fransızlar yenilgiye uğratılınca bu sefer Amerika işgal etti. Kuzey Vietnam bağımsızdı, sosyalist bir ülkeydi. Ama Güney Vietnam Amerika’nın işgali altındaydı, savaş bu tarzda devam etti. 1974’te zafer kazandı.

Onlar “karıncalar fili alt edebilir” diyorlardı. Bir karınca grubu bir fili yere düşürebilir. Filin karnını deşe deşe bağırsaklarını dışarı çıkarabilir. Vietnam halkını bir karınca grubu olarak değerlendiriyorlardı. Amerika, Japonya ve Fransa fil konumundaydılar ama karıncalar üç tane fili yendi. Biz “Kürdistan halkı da Türk sömürgeciliğini yenebilir” diyorduk. İlhamını oradan alıyorsun, onlar başarıdıklarına göre, biz de başarabiliriz. Bu önemlidir, hayal dediğiniz şey biraz da budur. “Bağımsız ve Birleşik Demokratik Kürdistan” diyorduk, hedef böyle bir Kürdistan’ı ortaya çıkarmaktı. Daha ilk adımda dillendirdiğimiz budur.

Ülkemizin dört parça olduğunu biliyoruz. Kürdistan parçalanmış sömürge bir ülkedir. Herhangi bir sömürge de değil, adı olmayan bir sömürge. Haritaya baktığında Kürdistan diye bir ülke

yoktur. Hâlbuki o zaman Afrika'da sömürge ülkeler çoktur ama bu ülkeler haritada vardır. Angola'nın sınırları bellidir ama sömürgeci. Mozambik'in sınırları bellidir ama sömürgeci. Güney Afrika'da ırkçı bir rejim var ama devletin sınırları bellidir. Sömürgeci devletler orada kukla bir yönetimle ülkeyi yönetiyorlar. Haritada ülkenin adı altında sömürge ülke hangi devlete aittir, onun ismi vardır. Mozambik-Portekiz, Angola-İspanya, ama haritaya baktığında Kürdistan yoktur. Bu da Kürdistan'da bir inkâr ve imha sisteminin olduğunu gösteriyor. Köle olarak bile statüsü yoktur. O açıdan Kürt halkı kölelikten daha beter bir durumdadır. Bunları da o zaman söylüyoruz, bunun bilinci de var. Her hangi bir sömürge değildir. "Kürt yoktur" diyorlar. "Karda yürümüşler, kart-kurt sesi çıkarmış Kürt adı oradan çıkmış, Kürtler dağlı Türklerdir" diyorlar. Afrin'i işgal etmeye başladılar. Şexurze diye bir köy var, Türkler hemen onu 'Şexhoroz' yaptılar. Cinderes'i "Cinderesi" yaptılar. Böylelikle burasının Türk toprağı olduğunu söylemek istediler. Böyle yapıyorlar. Zaten kendilerinin "Güneş Dil Teorisi" diye bir tarih tezleri var. Bütün diller Türkçeden çıkmıştır, insanlığın kaynağında da Türk var demek istiyorlar.

Her şey gelir bizim duygularımıza dayanır, sorun bizim düşünce sistematiğimizde değildir, duygularımızdadır. Duygularımızda ciddi sapmalar ve kaymalar var. Öfkemiz öfke değil, sevincimiz sevinç değil, kinimiz kin değil, aşkımız aşk değildir. Mesela bu tür şeyleri insanda nasıl bir duygu yaratır. Önderliğin konuşmalarına bakın, o duyguları çok çarpıcı görürsünüz. Düşüncelerindeki keskinlik, duygularındaki keskinliğidir. Düşman size bir göz takmıştır. Aslında siz düşmanın görmek istediğini görüyorsunuz, düşmanın duymak istediğini duyuyorsunuz, görmek istediğini söylüyorsunuz, düşmanın düşünmenizi istediğini düşünmek istiyorsunuz. Kültürel soykırım bu demektir. Önce gözünü, kulağını değiştirmek gerekiyor, beyninin çalışmasını değiştirmen gerekir, dilini değiştirmen gerekir. Bu doğrudan duygularla ilgilidir.

Bazı arkadaşlar roman az okumuşlar. Grup döneminde teorik kitapların yanı sıra bolca direniş romanları okunurdu. Mesela arkadaşlar cezaevine girmeden önce çok sayıda cezaevi direnişiyle ilgili kitaplar okumuşlardır. "Direnme Savaşı" diye bir roman var. Soygon zindanlarını, oradaki direnişi anlatır. Çin devrimi ile ilgili "Kızıl Kalyan" romanı var. Yunan devrimcilerinin faşizm altındaki direnişi var. "Fırtına Çocukları", "Haydari Kampı" Dimitrovun Savunmalarını okumuşlardır. İspanyol faşistlerinin zindanlarındaki devrimcilerin

direnışlerini okumuşlardır. Bunlar senin duygu dünyanı alt üst ediyor, onu şekillendiriyor. Sanat ruhu şekillendirir. Ruhu şekillendiren sanattır. Sanata ilgi zayıftır. Çağdaş sanatın en önemli şeyi romandır. Önderlik boşuna *“bir Kürt romanı yoktur”* demiyor. Var olan romanlar bir anı niteliğindedir, tipoloji yoktur. Hain tip kimdir, gerçek kahraman kimdir. Romanda onu sunarsın, tip kurgularsın. Bu yoktur.

Reel sosyalizm yıkıldıktan sonra Doğu ve Batı Almanya birleşti. Bir film var. Polanya’nın güney doğusunda bir Nazi Almanya’sının toplama kampında yaşayanları konu eden bir filmidir. O zamana kadar Almanya’da gösterimi yasaktır. Adı da Sobibor’dur. Bir toplama kampının adıdır. Yahudiler, Rus Devrimciler, diğer halklardan insanlar var. Onların direnişini, mücadelesini anlatıyor. Çılgıncadır, acılar, zulüm, ona karşı müthiş görkemli direniş var. O sizin duygularınız üzerinde etkide bulunuyor. Arkadaşların romanlarını okuyorum ama duyguyu vermiyor. Mesela 14 Temmuz filmi o duyguyu yaratmıyor. Karasu arkadaş *“14 Temmuz direnişinin duygusunu vermiyor, insanlarda o duyguyu yaratmıyor”* diyor. İnsanlarda öfke, insanlarda tutku, insanlarda aşk, insanlarda kin, insanlarda nefret oluşturmuyor.

Bir İspanya romanını okuyorsunuz. Evli olan kadın ve erkek birlikte polis sorgusuna esir düşüyorlar. İki de işkencededirler. Korkunç işkenceler yapıyorlar, kadın direnişini sürdürüyor, erkek çözülmeye başlıyor. Fakat işkenceciler çok erken davranıyorlar, gidip kadına *“sen niye direniyorsun ki, kocan çözüldü”* diyorlar. O da *“benim kocam çözülmez, direnir”* diyor. İşkenceciler *“istiyorsan yüzleştirebiliriz”* diyorlar. Kabul ediyor. Kadına eşini getiriyorlar. Yüzleştirdince kadın devrimci *“Sen çözüldün mü?”* diye sorunca, erkek başını önüne eğiyor. Kadın yüzüne tükürüp gidiyor. Ondan sonra Erkek işkencecilere *“gelin işkence yapın, sıkıysa çözün”* diyerek direnişe geçiyor. Tükürük ona ilaç gibi geliyor. Mesela bunun insanda yarattığı duygu var. Benim yüreğimi kaldırır. İnsanların duygu dünyasına inmek lazım. Kemal’in duygu dünyasına inmek lazım.

Görüntü ve fotoğraflarda var, arkadaşlar mahkemede oturuyorlar. Arkalarında jandarma var. Elleri dizlerinin üzerinde, ayaklar bitişik, başlar karşıdaki mahkeme heyetine bakıyor. Sağa-sola bakış yoktur. Aslında bu duruş sistemin duruma hâkim olduğunu gösteriyor. Herkes kurallara uyuyor, asker gibidir. Kemal orada savunma yapıyor. *“Ben bu hareketin geleceğinde zaferi görüyorum”* diyor. Etrafına baksan, dersin ki, Kemal nereye bakıp zafer görüyor. Bazıla-

rı öyle diyebilir. Peki, Kemal Pir'in ruh halini okuyabiliyor musunuz? O nasıl bir ruhtur. Nasıl bir duygu dünyası var. Önemli olan budur. Çok mu fiziki olarak güçlü, hayır Kemal öyle değildi. Fiziki olarak çelimsiz bir arkadaştır. Demek ki, insan bedenle direnmiyor, yürekle ve beyinle direniyor. Beyinde düşünce var, anlam gücü var, yaşama bakış var. Yaşamı yüceltme var, duygu odur. Yürek var, duyguların kaynağıdır, bir çağlayandır.

Önderliğin gönlü bir duygu çağlayanıdır. Önderlik bir duygu dehasıdır. Bunu önemsememiz lazım, boşuna duygusal zekâdan söz etmiyor. Hissediyor. Hissetmek duygularla bağlantılı bir şeydir. Anlamak, anlamanın en üst biçimidir. Hisleri, kini, öfkesi, nefreti, aşkı, tutkusu, heyecanı var. Bunların hepsi var ve bu dünyayı değiştirecek olan en önemli duygulardır. Önderlikte duygular ve düşünceler birleşiyor, Önderliği büyük ve yenilmez kılan da budur. İkisinin diyalektik birliğidir.

Biz de ise, ya duygusalız, ya da çok fazla yüzeysel duygularımız var. Gelip geçici duygulardır. Önderlik *"ben sizin duygularınıza inanmıyorum, o ağılamaklı ruh hallerinize de inanmıyorum"* diyordu. Duygusalılık yenilgili kişiliğin ruh halidir, hatta cümlesi *"duygusal kişilikler asla dürüst olamazlar. Çünkü dürüstlük başarıya kilitlenmedir. Başarıya kilitlenmemiş insan dürüst değildir. Yenilgili kişilik başarıya, zafere kenetlenemez, dürüstlüğü başka yol ve yöntemi yoktur."* Bu cümleler Önderliğin cümleleridir, benim değildir. *"Duygusal kişilikler dürüst olamazlar"* benim cümlem değildir, aynı olduğu gibi Önderliğe aittir ve muhatabı da benim. Bir başkasına söyledi ben de tanıyıyım demiyorum. Bu nedenle o duygusalılığı duygu yoğunluğuna dönüştürmek lazım. Aynı zamanda duygu yoğunluğunun zemini de olabilir.

Nikos Kazancakis'ten okumuştum, o da soyunu Araplara dayandırıyor. Giritlerin kökeninde Araplar vardır. Araplar Girit'e yerleşiyorlar, Araplarla akrabalık bağına dayandırıyor. Araplarla ilgili bir hikâye anlatıyor. Çöl Arapları yığittirler, savaşçıdırlar ve özgür insanlardır. Bir bedevi kabilesi bir yerde konaklamıştır. Ani bir baskına uğruyorlar. Gençler toparlanıp karşı direnişe geçerken, zafiyet gösteriyorlar. Çünkü hazırlıksızlar, en sonunda saldırıyı kırıyorlar, saldırganları püskürtüyorlar ama geriye dönüp bakıyorlar, kabilenin en yiğit gençleri şehit düşmüşler. Ölünün üzerine kadınlar, gençler birikir ağlarlar. Bilirsiniz Kürtlerde de böyledir. Kabile reisi biraz yüksek bir yere çıkar, cesetlerin üzerinde ağlayan insanlara hitap

eder. “Kardeşler, bacılar, yoldaşlarım ağlamayın, bağırmayın ki, acınız hafiflemesin” der. İşte acını hafifletme, acını biriktir ki intikam alabilesin. Ağlamak acıyı hafifletir. Niye rahat oluyorsun, acıya dayanma gücünü göster. Yaratılan bütün güzelliklerin kaynağında acı vardır. Bütün güzellikler acıyla yoğrulmuştur. Kesinlikle böyledir. Sen onca acı çekiyorsun, Kürt halkı onca acı çekiyordur. Bunun bedeli, karşılığı mutlaka en güzel özgür yaşam olmalıdır. Onun için direnmek yetmiyor. Acıyı hafifletmiyorsan buraya odaklanırsın. Benim çok hoşuma gitmişti.

Bu açıdan duygu dünyamızla, düşünce dünyamızı benzer bir biçimde diyalektik etkileşim içinde birleştirmeliyiz. Önderlik *“devrimcileşmenin yolunu size gösteriyorum, öncelikle duygularınızı politikleştireceksiniz, duygularınızı toplumsallaştıracaksınız”* dedi. Öfken politik olacak, politik alan örgüt alanıdır. Duygularınız sizi örgütlü mücadeleye götürecek, öfkeniz, sevinciniz, tutkunuz, aşkınız, kininiz, nefretiniz, bunlar bir bütündür. Kısacası Önderliğin belirlemesi üzerinde durun ve tartışın. *“Duyguların toplumsallaşması, duyguların politikleşmesi”* çözüm buradadır. Öncelikle duygularınızı politikleştirmeniz gerekiyor. Politik alan ve duygu ilişkisi.

Ne olursa olsun yürekten inanıyorum, yine de bir duygu dünyamız olmasaydı bu hareketin içerisinde olmazdık ama yetmiyor. Yetmediği için de zafere yetmiyor. Duyguları politikleştirmek zaferin temel koşuludur, o seni örgütlendirir, o insana değer verdirtir, o savaşıyı yüceltir. Savaşı ateş parçası haline getirmeyi sağlar. Topluma değer verdirtir, toplumu örgütlemeyi sağlar. Bunların hepsini yaptıran senin duygu ve düşünce dünyandır. Düşünce önemlidir ama düşünceyi tetikleyen de duygudur.

Cezaevindeyken direniyorsunuz, peki sizi direnişe kaldıran şey nedir? ‘Tabi ki, ben bir PKK’li olarak direnecektim, başka ne yapacaktım ki’ biçiminde de değildir. İnsanlar esas olarak bunun için direnmiyor. Ben bir arkadaş’a ‘nasıl direndiniz?’ diye sordum. ‘Canım acıyordu, duygular kıyamet koparıyor, ‘artık yeter’ diye bağrışmalar oluyordu. O an insanın içinden konuşmak geçiyor ama diyor-sun ki, peki ben dışarı çıktığımda o kadar sevdiğim ve bana inanan arkadaşlarım var, ben onların yüzüne nasıl bakacağım diyordum.” Bu muhteşem bir şeydir. Biz de öyle olmalıyız. Her zaman başı dik olabilmek, insanların karşısına çıktığın zaman dünyaya, yoldaşlarına gururla bakabilmek, kendine inanmak. ‘Ben seni temsil ettim, o yüz-

den başım öne eğik değildir. Halkımın, yoldaşımın yüzüne gururla bakabiliyorum' duygusu içerisindeyim.

Toplumsal gerçeklikler insan eliyle inşa edilmiş gerçekliklerdir. Düşman eliyle de inşa edilebilirler. Bu gerçeklik, düşman eliyle yaratılan bu durum devrimcilerin eliyle de değiştirilebilir. *"Toplumsal gerçeklikler inşa edilmiş gerçekliklerdir"* sözünün anlamı budur ve Önderlikten duyduğum en harika belirlemelerden biridir. İnsan eliyle yapılan yine insan eliyle yıkılabilir ve yerine yenisi inşa edilebilir. Kişilikte böyledir. Sistem kişilik inşa ediyor ama insan eliyle inşa ediyor ve dolayısıyla bunu değiştirmekte insan emeğini gerektiriyor, o da insan aklının ürünü olacak, biz bunu başarabiliriz.

1973-75 süreçleridir. Tatillerde memlekete gidiyoruz. Memlekete giden arkadaşlar gidip bulundukları yerde propaganda yapıyorlar. Düşüncelerini aktarıyorlar, gençleri kazanıyorlar. Birinci sene sınıfta kaldığım için bir yere gitmedim, Ankara'da kaldım, beş parasız ama arkadaşlarımla birlikte Ankara'da kaldım. Köye korkudan ve utandığım için gitmedim. Babam beni arıyordu, yakalayamıyordu. En sonunda dolaylı bir şekilde bana mektup göndermişti, "Senin baban benim Deniz Gezmiş değil" diyordu. Daha Önderliğin adını duymamıştı. "Ben sana o kadar emek verdim, sen gidip Deniz Gezmiş'in peşine takıldın" diyordu. 'Ben sana ihanet etmedim' diyemiyordum. 'Ben aslında doğru yoldayım, sen bana emek verdin ama gerçekten senin emeklerin boşa çıkmadı. Senin bana verdiğin emeği ben halkın hizmetine sunuyorum.' Babam bunu dinlemezdi. 74-75'te gittim. Ondan sonra okulu da bıraktım ve oralarda çalıştım.

Şunu demek istiyorum: Arkadaşlar çalışıyorlardı, tek tük insan kazanıyorlardı. Önderliğin kazandığı arkadaşlar var. Hilvan'da Halil Çavgun arkadaş var. Önderliğin ilk arkadaşlarından biridir. 78'de Haki arkadaşın şehadetinin yıl dönümünde şehit düştü. Hilvan Direnişi onun şehadeti sonrasında gelişti. Dersim'de 73 yılının sonunda bize katılan arkadaşlar vardı, grup oluşmuştu. Urfa'da Önderliğin etrafında oluşan bir grup vardı. Elazığ'da Cuma arkadaşlar vardı. Bingöl'de Hayri arkadaş, Karakocan'da Mazlum arkadaş onlar vardı. Mazlum ve Hayri arkadaş onlar daha sonra katıldılar. Esas grupsal çalışmamız 74 yılından itibaren oldu. Yeni arkadaşlar bize katıldı. Mazlum, Hayri, Muzaffer, Karasu arkadaşlar katıldı. Grup büyüdü. Diğerleri gitti, ama nitelik olarak yenileri geldi grup gerçekten nitelik kazandı. Bir de Dersimli öğrenciler çoktu. Tüm Kürdistan'daki üniversite öğrencilerinin toplamı kadar Dersimli öğrenciler vardı,

asimilasyon fazla olduğu için böyleydi. Onun için üniversiteye girenler fazla oluyordu. Biz onun için Dersim Öğrenci Derneğini kurduk. Türkiye’de kurduğumuz ilk ve son dernektir. Kürdistan’da hiç kurmadık. Dersimli gençleri bir araya toplamak için kurulan bir dernekti, bu etkili de oldu. Hatta biz Ankara’da ilk gecemizi o dernek adına yaptık. Dersimliler gecesiydi. 74-75 olabilir. Gecenin yapıldığı yer 10 bin kişilikti ama içeriye 13 bin kişi girdi. İlk defa bizim slogan ve pankartlarımız duvarları süslemişti. İlk Apoculk vurgusu o zaman çıktı. “Apo diye biri var, bunlar onun adamlarıdır. Bunlar Apoculardır” diyorlar. Apocular adı bize dışarıdan takılıyor ve böyle söylüyorlar. Apocular, ‘Kürdistan’ın sömürge bir ülke olduğunu düşünüyorlar.’ Yaklaşımları budur. Ama yine de Dersim adına da ilgileri var. Dersim adı, geceye o kadar insan toplamanın temel unsurudur. Yoğun bir gençlik potansiyeli vardı, belki bunların ezici çoğunluğu katılmadı ama yine de onların başka tarafa gitmelerine engel olduk.

“Başlangıç İçin Gerekli Olan Tek Şey İyi Duygular Ve Doğru Düşüncelerdir”

Önderliğin Kemal Pir ve Haki Karer ile kaldığı ev bir THKP-C örgütünün evi gibiydi. Önderlik onların üst düzey kadrolarını orada toplayıp konuşuyordu. THKP-C’yi yeniden canlandırmaya çalışıyordu. Daha sonra 1974 affı çıktı. Onların hemen hemen hepsi cezaevinden çıktı. Önderlik yine uğraştı, ama gelmediklerini gördü. Önderlik o zaman bundan sonuç alınamayacağını anlayınca ayrı bir ev tutmamız gerektiğini söyledi.

Ev, Kürdistanlı grubun merkezinde olacak. Önder Apo, Cuma arkadaş, ben Yukarı Ayrancı da ev tuttuk. Grubumuzun ilk evi oluyordu. Oraya diğer örgütlerin temsilcileri de geliyordu. Kim bir genci etkilemiş ve katılacağım demişse biz alıp oraya götürüyorduk. Önderlik konuşuyordu, Önderliğin konuşması artık onun gruba katıldığı anlamına geliyordu.

Gerçek parti tarihi aslan yürekliilerin değil, tavşan yürekliilerin yarattıkları tarihtir. Önderlik, *“Sizin yüreğiniz aslan yüreği olabilir, ama benim yüreğim tavşan yüreğidir”* diyordu. Gerçek kahramanlık, kahramanlık yapmamaktır. Kahramanlık, “ölüm nerden gelirse gelsin” biçiminde değildir. Bu halka en büyük kötülüktür. “Geleceği varsa göreceği de var” biçiminde olmaz.

Önderlik, ucuz ölümü, gaflet ve ihanetle aynı kefeye koyuyor. Özünde fark yok, ikisi de kaçıştır. Partiye gelindiğinde “Önderliğe bağlıyım” diyorsun, Önderlikle bütünleşiyorsun, onun varlığının bir parçası oluyorsun. Ondandır da ucuz ölüme geliyorsun, Önderlikten her gün bir parça düşürüyorsun. Sen düştüğünde Önderlikten bir parça düşer. Sen Önderliğe sürekli acı çektiriyorsun, yükünü hafifletmiyorsun, ağırlaştırıyorsun. Önce bizim bunu yenmemiz lazım. Parti tarihi budur. Parti tarihi Kemalleşmedir. Parti tarihi Zılanlaşmadır. Zılanlaşma bedenine bomba sarıp gidip düşmanın içinde patlatmak değildir. Kemal Pir, “Bu halkın geleceğinde zaferi görüyorum” dedi. Zılan, “özgür yaşam” dedi. Kemal Pir ve Zılan’ın kararlaşmaları böyledir. Özgür yaşama ibadete durur gibi sıkı sıkıya bağlanacaksın. Ondandır da gözünü zafere dikeceksin. Zaferin ilk koşulu kaybetmemektir. İkinci koşulu ise arkadan gelen düşmana kaybettirmektir.

Ben sözcükleri sıradan kullanmıyorum. İnsan olmanın ilk koşulu utanma duygusuna sahip olmasıdır. Yanlış yaptın mı utanacaksın,

yüzün kızaracak ve bir daha yapmayacaksın. İnsan olmanın ilk koşulu aynı hatayı iki defa yapmamaktır. Önderliğin bizde en çok eleştirdiği kendini tekrardır. Kendine görelilik, kendini tekrar etmektir. Kendini tekrar ettin mi kaybedersin. Bir de şöyle bir gerçeklik var, bir hata yapıldı mı, o hatanın sonucu ortaya çıktı mı, aynı hatayı senin de yaşaman gerekmiyor. Çünkü o hatanın sonuçlarını görüyorsun, dolayısıyla o hata bir kişiyle sınırlı kalıyor. Sen o hatadan ders çıkarıp, onu tekrarlamıyorsun.

Şahadet kutsaldır. Yerinde ölüm insanları yüceltir, insanları gururlandırır, çünkü yerinde ölümdür. Onun arkasından ne gözyaşı dökersin, ne de yüzün asılır. Kemalın şehadeti insanları üzer mi, mümkün müdür? Ama duyarsızlık, dikkatsizlik yüzünden kayıp veriyorsun. Önderliği zorluyorsun, Partini, yoldaşlarını yaralıyorsun. Öyle bir acı dayanılır gibi değildir. Halka yönelse ondan da büyük acı duyarsın, o acıyı öfkeye dönüştürürsün. Ama elinde silah olan ve savaşı, zafere kenetlenmesi gereken kişi öyle ucuz kaybediyorsa, bunun yarattığı acı büyük oluyor.

Giap'ın bir sözü var. "Yaşamak için savaşmak, savaşmak için de yaşamak gerekir" diyor. İşte Vietnamlılar böyle kazandı. Sen öldün mü savaşamazsın. Özlemlerini gerçekleştirmeden ölmek bir özgürlük savaşçısına yakışmaz. Dolu dolu yaşayıp şehit düştüğün an 'gözüm arkada kalmıyor, can versem de gam yemem, çünkü yaşadığım sürece dopdolu yaşadım' diyebilirsin. Bunu söyleyeceksin. Aslında zor olan bu değildir, zor olan bu kadar ölümlü kolayca kabullenmektir. Düşman beni imha etmek istiyor, çünkü politikası budur. Benim imha olmam düşmanın politikasının başarısıdır. Düşman, "düşünmezsen Kürt yoktur" diyor. O zaman biz şöyle düşünmeliyiz: Bu kadar tehdit altında olan Kürt'ü yaşatmanın yolu nedir? Bunun üzerine yoğunlaşmak gerekiyor. Böyle düşünülüyorsa o zaman Kürt düşünülüyordur. O zaman düşmanın söylediğine gelinmiyor mu?

1988 yılıydı, Avrupa'nın en kötü cezaevinden biri olan Almanya'daki Stammheim cezaevindeydim. Bir grup arkadaşın Mardin'de şehit düştüğünü haberlerden duydum. Mehmet Emin Aslan vardı, çok sevdiğim bir arkadaştı, kendisine hayrandım. Mardinliydi. İlk toplu şehadetlerimizden biri orada oldu. Sürüyü kırıp geçiren kurt olmak varken, ölmeyeceksin, kuzu olmayacaksın. Senin görevin sürüyü kırıp geçiren kurt olmaktır. Ama sen hep kuzuyu ya da koyunu oynuyorsun. Düşman geliyor dalıyor içine yaralıyor, öldürüyor, yok ediyor. Zaten düşmanın temel görevi odur.

Duygularda devrim olmadan zihniyet devriminin değeri yoktur. Duygu devrimi en büyük devrimdir. Zihniyet devrimi, düşünce devrimi bunun üzerinde yükselir. Düşüncelerin üzerinde yükselebileceği sağlam temel duygularındır. İkisinin birlikteliğidir. İntikam hırsı, yaşama isteği ama niye yaşama isteği? Kazanmak için yaşamak, düşmana daha fazla vurmak için yaşamak, daha fazla intikam almak için yaşamak, daha fazla hesap verdiremek için yaşamak, düşmandan daha fazla hesap sormak için yaşamak, hesap sormayı nihai zafere taşımak için yaşamak. Bu zor değildir, zor olan bunun tam tersidir.

Bizim grubun içinde en mülayimlerden biriydim. Türk Solu, Dersim’de Aydın Gül arkadaşımızı şehit düşürdü. Biz de afiş yaptık TÖBDER (Öğretmenler Birliği Derneği) binasına astık. Aradan bir-iki gün geçtikten sonra bir genç yanıma gelerek “TÖBDER’de Aydın Gül yoldaşın afişini indirmişler” dedi. Bunun üzerine TÖBDER’in bulunduğu binanın içerisine girdim, Bazıları kâğıt oynuyor, bazıları oturuyor, sohbet edenler var. Hepsi Türk Solundan insanlardı. TÖBDER başkanının yanına gittim. Yüksek bir ses tonuyla “bu afiş kim indirdi?” dedim. TÖBDER başkanı “bilmiyorum” dedi. Diğerleri önce sustular ama yine de kâğıt oynayanlar, sohbet edenlerden bazıları ‘devam edelim’ dediler. “Susun, beni dinleyeceksiniz” dedim ve konuşmaya baladım. İki kişi beni etkisizleştirmek için arkama geçmek istediler, onları da karşıma geçmeleri için uyardım ve geçtiler. Bana bir kelime bile söyleyemediler. Bir duruşum vardı ve oraya giderken her şeye hazır olarak gidiyorum. Tek bir kişi ve öyle bir öfkeyle gidiyorum ki, kavga etmesini bilmeyen bir adam oradaki 80 kişiyi donduruyor. Afişi tekrar getirip astık ve o afiş hiç kimse indirmeye ikinci kez cesaret edemedi.

1977’dir, Kemal Pir’i Ordu Ulubey Cezaevinden kaçırmışız, oradan alıp Dersim’e getirmişiz. Benim kaldığım yerde kalıyor. Sabah Lise öğrencisi olan gençler, “bugün Leyla Kasım’ın idamının yıl dönümü olduğu için Leyla Kasım anılacak, gel orada konuş” dediler. Hazır değilim, ne konuşacağım ki, dedim. Kemal arkadaş “gençleri kırma git” dedi. Kalkıp gittim, bine yakın kişi toplanmıştı. Bize yakın belki 40 ya da 50 genç vardı. Diğerlerinin hepsi Türk solundan insanlardı. Kawacılar diye bir grup vardı, Leyla Kasım’ı onlar anacaklar ama Türk solu onları kovup Leyla Kasım’ı kendileri anmak istiyorlar. Gidip kürsüde konuşanın arkasında durdum, konuşmasını bitirdi. Ben masayı ittim ve masa aşağıya devrildi, çıktım konuşmaya başladım. Bir kişi çıkıyor, masayı deviriyor ve başlıyor konuşmaya,

orada bulunan yüzlerce öğrenci şaşırılmıştı, şok olmuşlardı. 3 ya da 4 dakika süren konuşmamın özü şöyleydi: “Siz kim oluyorsunuz, Leyla Kasım’ı, şehitlerimizi bile elimizden alıyorsunuz. Ülkemizi, kimliğimizi aldınız, şehitlerimizi bile alıyorsunuz...” biçiminde konuşuyorum, bizim gençlerin hepsi, genç kadın arkadaşların hepsi konuşmamı dinliyor ve heyecanlanmışlardı, öfkeden ağlayanlar vardı. Bir dalgalanma başladı, 40-50 kişi olan bizim gençler bine yakın insanı sildi süpürdü, onları şehir merkezine kadar kovaladılar. 40-50 kişi, onlar bin kişiydiler. İnsanlarda o duygu yoğunluğunu yaratmak önemlidir. Ben onun için o dönemin gençliği bilmem nasıldır diyorum. O zaman duygular vardı. Kapitalizm ve modernite duyguları öldürdü. O zaman modernite fazla gelişmiş değildi. Modernite öyle bir bireycilik geliştirdi ki, bireyciliğin geliştirildiği yerde duygular ölür. Bireycilik duygunun öldüğü andır. Seni önce duyguların hareketine geçirir. Öfken ve nefretin seni düşünmeye zorlar. Senin bu duyguların yoksa nasıl düşünürsün? Onlar yoksa güdülerin düşünür. Onur da bir duygudur. ‘Bir halk, bir devrimci nasıl bu durumda olabilir!’ dersin, ondan sonra o duygularını ayaklandırırsın.

Ben kavga etmesini bile bilmiyordum. Mesele köyde akrabalarım bana saldırdı beni dövmek istediler. Bir tanesi sopayla geldi, sopayı kaldırdı bana vuracak, ben havada tuttum sopayı elinden çektim aldım ve attım. O durumda benim sopayı alıp ona vurmam lazım ama ben sopayı aldım attım. Kavga etmesini bilmiyorum, bir çocuk bile beni döverdi. Sorun kavga etme sorunu değil ama bir duruştur, etkiliyor. Onun için size duygularınızı politikleştirin diyorum. Önder Apo, *“size bir ilke veriyorum, duygularınızın merkezine asla kendinizi koymayacaksınız. Duygularınızın merkezinde daima hep başkası olmalıdır. Bir soylu dava olacak, halkın olacak, insanlığın olacak, yoldaşların olacak, partin olacak. Ben ne olacağım diye düşünmeyeceksin...”* diyordu. Halkım ne olacak, ülkem ne olacak, yoldaşlarım ne olacak onu düşüneceksin. Yine Önderlik *“Biz, PKK denen partiye umut bile denilemeyecek bir duyguyla başladık ve iki kelimeyle yola çıktık”* diyordu. Umut bile denilemeyecek bir duygu ve birkaç kelimenin hareketi olmak, PKK budur. Önderlik, *“Hayırlı bir işe başlamak için imkânlara ihtiyacınız yoktur. Başlangıç için gerekli olan tek şey iyi duygular ve doğru düşüncelerdir. Bu duygular ve düşüncelerle doğru yaşamasını bilmektir”* diyordu. Silah budur. Bakın duyguyu başa alıyor, düşünce ikinci plandadır. Önderlik duygu çağlayanıdır. Pratikte bunu deneyin.

Kendine Görelik Önderliğe, Devrime Göre Olmamaktır

Önderliğe baktığında gördüğün şey nedir? Önderlik Kürt toplumundan söz ederken *“lanetli toplum”* diyor. Urfa’dan söz ederken *“kutsallığın ve lanetin mekânıdır”* diyor. Lanet, kutsallığa sırt dönmektir. Bu kadar değer yarat, insanlığı bu değerlerle besle, fakat kendin tüm değerlerden uzak ol. İnsanlığa ekmeği yarat, fakat NAN’ın ülkesinde kendin NAN’sız kal. İlk yurt kavramını geliştir, toprağa yerleşen ilk insan ol, insanlığa vatan neymiş, yurt neymiş, welat neymiş onu öğret ama kendi ülkende vatansız kal. İlk kimliği geliştir, fakat kendin kimliksiz ol. Kürt budur, bu en büyük lanettir. En dehşet verici lanet durumudur.

Bu harekete kimse ölmek için gelmesin. Bu hareket ölümü öldürdü. Canını vermek isteyen gitsin başka yerde versin. Doğru şahadet için gelinir, bu harekete yaşamak ve yaşatmak için gelinir. Bu harekete bu halkı özgürleştirmek için gelinir. Senin canın ucuzsa bu hareket ucuz canları harcama yeri, anaları ağlatma yeri değildir. Sen iyi bir şey yapsan arkandan anan ağlamayacak, eğer arkandan ağlayacak insan bırakıyorsan ölümün yanlıştır. Arkandan gülen insanlar bırakacaksın, yoldaşların bile gülecek. ‘Yoldaşlık budur böyle düşünür’ diyeceksin.

Bir süredir bu mücadele içinde olan arkadaşlar, Önder Apo’nun *“Neden beni tanımak istemiyorsunuz?”* sorusunu kendilerine de yöneltmiş bir soru olarak da görmeliler. Neden Önderliği tanımak istemiyoruz? Bu soruyu yanınızdaki yoldaşınıza sormayın, doğrudan kendinize sorun. Çünkü o soruyu bize Önderlik yöneltiyor. *“Herkes kendini Apo sanıyor.”* Bunun anlamını da çözün, herkesin kendisini Apo sanması, Önder Apoya ihtiyaç duymamasıdır. O olmaksızın da yaşamasıdır, bunu da çözün. Önderliği inkâr etme vardır. ‘O kadar emek verdi, bu hareketi yarattı, bugünlere getirdi, şimdi cezaevinde yatıyor, onun için bir şeyler yapmamız’ lazım. Böyle mi bakıyorsunuz. Ben de tersini iddia ediyorum. Diyorum ki, savaşı halen O yürütüyor. Gerçek direnişi halen O veriyor. Asıl direnişin merkezi İmralı’dır. Önderlik nasıl direniyor, sen nasıl direniyorsun? Karşılaştırmalar yapmak lazım. O zaman herkesin kendisini Apo sanmaması lazım. Apo herkes değildir, Önderlik bir tanedir. Güneş bir tanedir. O zaman herkesin kendini Apo sanmaktan vazgeçip, Önder Apoya bakması lazım. Kendisinin uygulama makamında olduğunu bilmesi lazım, uyguladığının Önder Apo olduğunu kabul etmesi lazım. İnanın

biz hiç farkında değiliz. Kendini uygulamak demek, Önderliğe ihtiyaç duymamaktır. Kendine görelik Önderliğe, devrime göre olmamaktır, kendine göre mücadele etmektir. 'Her yiğidin gönlünde bir aslan yatar. Benim gönlümde de bir Apo var.' Böyle düşünmektir. Bu sözle dile gelen bir şey değildir.

İnsan konuştuğuyla insan değildir. Dil çeşmesinin önce kapatılması, sonra da gönül çeşmesinin açılması gerekir. Gönül çeşmesi duygu çeşmesidir. Gönül dili hal, davranış dilidir. O yüzüme yansır, eylemime yansır, bütün davranışlarıma yansır. İnsanlar baktıklarında benim sözlerimden değil, davranışlarımdan etkilenir, ateş parçası gibi olunur.

"Ben mücadeleye niye geldim, neden PKK'ye katılıyorum?" soruları önemlidir. Önderliğin senden istediği ve senin bulunman gereken yerde misin? Eğer orada değilsen artık istediğin yer de ol, hiçbir değeri yoktur. İkisinin de birbirinden hiçbir farkı yoktur. Olman gereken yer Apocu sahnedir. Kendi sahneden değil, Apocu sahnede misin? Tam da Önderliğin senden istediği yerde misin? Tam da onun istediği gibi yaşıyor musun? Böyleyse doğru yerdesin. Ama doğru olan bu yerde değilsen, artık istediğin yerde olabilirsin. İster imanlı ol, ister namaz kıl, hiçbir kötülüğe bulaşma, bunların değeri yoktur. Ali Şeriatî'nin (İranlı Müslüman sosyolog, din sosyolojisi ve çağdaş İslam düşüncesi üzerine kitapları var) şöyle bir cümlesi var: "Bir yerde ya da bir ev de yangın varken, seni namaza davet eden biri aslında dine en büyük hakareti ediyor demektir. Orada senin görevin namaza gitmek değil, senin görevin yangını söndürmektir."

Önder Apo bize şunu söyledi: *"Kapitalist modernitenin 400 yıldır gelenekselleşen, en fanatik dinden daha fazla kültleşen kavram ve uygulamalarına karşı, en yetkin evliya ve peygamber duruşlarını sergileyemezsek, sistemin değirmenine aptalca su taşımaktan kurtulamayız. Biz suyu çıkarabiliriz, ama suyun aktığı yer sistemin değirmeni olur ve sen ona hizmet edersin."* Bunlar Kapitalist Uygarlık kitabında var. Peki, hiç kendi kendinize sordunuz mu evliya duruşu, peygamber duruşu nedir? Bir evliya nasıl yaşar? Bir veli nasıl yaşar? Bir nebi nasıl yaşar? Bunlar önemlidir. Nasıl yaşamışlar? Hasan Basri, Hallac-ı Mansur, Söhreverdî, Ebubekir Şibli nasıl yaşadı? Hiç merak ettiniz mi? Ya da bunların adını duydunuz mu? Hallac-ı Mansur'u, Söhreverdî'yi duymuş olabilirsiniz, diğerlerini duydunuz mu? Merak ettiniz mi? Ya da Buda nasıl biri, nasıl yaşamış? Buda neden kaçtı? Buda bir race'dır. (Hindistan'da kral, imparator, büyük toprak sahi-

bi, prens gibi kimselere verilen şan) Hint soylusudur. Ama yaşamı tanıdıktan sonra o cennetvari yaşamdan kaçıyor, hakikatle buluşma adına en yoksul bir yaşamın içine giriyor. Yaptıkları var, yarattıkları var. İnsan kazanmak için izlediği yol ve yöntemler var.

Buda ile ilgili duyduğum bir hikâyeyi size anlatayım. Onun ilk çıkışında da etrafında öğrencileri ve arkadaşları var. Onlarla birlikte yaşıyor. Sistem aleyhine propaganda yapıyor. “Buda, gençleri baştan çıkarıyor, tanrılarımıza küfrediyor, hakaret ediyor...” Bu tür propagandalar yayılınca bir adam bundan çok etkileniyor. O zaman soruyor. Bu, Buda nerede? Tarif ediyorlar, gidiyor ve ulaşıyor. Bakıyor ortada bir adam oturmuş, etrafında da bir grup insan var. Ortadaki-nin yanına gidiyor, “Buda sen misin?” diye soruyor. “Evet, benim” diyor. Ondan sonra Buda’nın yüzüne tükürüyor. Buda sadece “başka” diyerek hiç istifini bozmuyor. Buda’nın yüzüne tükürülmüş, etrafındaki öğrenciler saldırıya geçmek istiyorlar. Buda, “karışmayın o benim yüzüme değil kendi zihniyetine tükürdü, adamı rahat bırakın” diyor. Adam şaşırıyor, fakat geri dönüp gidiyor. Yoğunlaşıyor ve pişman oluyor. Çünkü Buda’nın davranışı onu çok etkiliyor. Buda, hiçbir şey söylememiş, sadece “başka” diye sormuş. Yoğunlaştıktan sonra yanlış yaptığını anlıyor. Ertesi gün tekrar geri dönüp Buda’nın önünde diz çöküyor, ayaklarına sarılıyor. Buda “başka” diye soruyor. Cevabı, “beni af et” oluyor. Buda “ortada af edilecek bir şey yok. Ne dün yüzüne tükürdüğün adam burada, ne de dün yüzüme tüküren adam buradadır. O zaman ortada mesele yok, ben neyi af edeyim ki!” diyor. İnsan kazanmanın en etkili yollarından biridir. Bizimkiler bu tarzda insan kazanıyor mu? Yüzüne tüküren bir insanı kazanabilir misiniz? “Nasıl yüzüme tükürür, linç ederim.” Bizim ilk tepkimiz bu olur. Budistik yaklaşım budur. Budist rahiplerin yaşam tarzı budur.

Evliyaların, bilgelerin yaşamı var. Anlık yoğunlaşma halindedirler. Hallac-ı Mansur’u okursunuz. Hallac-ı Mansur da kırk makam var. İlk makam nedir biliyor musunuz? Adaptır. Adap, yol ve yöntem demektir. Biraz da işin içine edep girer, terbiye de demektir. Demek ki önce bir yöntemin olmalıdır. İlk kapıdır. Son kapı nedir biliyor musunuz? Kırkıncı kapı, bidayettir. Bidayet, Arapça ve Farsça bilenler bilirler; başlangıç demektir. İlk kapı yöntem, son kapı başlangıçtır. Aradaki kapılar birbirine açılır, birleşirler. Beşinci kapı aydınlanmadır, tefekkürdür. Tefekkür, aydınlanmadan geliyor. Düşüncede yoğunlaşma ve dolayısıyla aydınlanmadır. Şunu söyler: “Bir saatlik

tefekkür, bir yıllık ibadetten daha değerlidir.” Yoğunlaşmaya verdikleri değer böyledir ve sürekli bir yoğunlaşma halidir.

Bizde de yoğunlaşma var. Ben arkadaşlar hiç yoğunlaşmıyor demiyorum, yoğunlaşırız. Hatta içimizde bir ışığın çıktığını, ruhumuzun aydınlandığını hissederiz. Bir şeyi yakaladığımızın bilincine varırız ama aradan bir süre geçer sonra vazgeçeriz. Gevşeme olur, süreklilik yoktur. Öyle olunca kendi kendimizi tekrar ederiz. Öyle olunca hata tekrarlanır. Öyle olunca son kertede aslında insanlıktan çıkarız. M.Ö Yunan felsefesinde de bir söz var. “Aynı nehirde iki defa yıkanmaz” denir. Yaşamda tekrar yoktur, insanda tekrar vardır. Yaşam tekrara gelmez, akıştır. Akış, tekrar demek değildir. Ama insan atalete, gevşemeye yatkındır. Evrende hiçbir varlık gevşemez ama insan gevşer. Düşmanları varken niye gevşeme olsun ki? Bundan vazgeçmemiz lazım. Gevşemeye yol açan da analitik akıldır. Analitik akıl hem insanı tanrılaştırır, hem de insanı hayvanlaştırır. Duyguların çarpıtılmasına yol açan da analitik akıldır. Ama duyguları düzeltecek olan da analitik akıldır. Atom enerjisine benzer. İnsanlığın hizmetinde kullanırsan büyük gelişmeler ortaya çıkarabilirsin. Ama ufacık bir nükleer patlama insanlığın sonunu da getirebilir. Analitik aklın temel özelliği böyledir.

Ben iddia ediyorum, benim şu an da anlattığım parti tarihidir. Parti tarihi; militanlaşmaktır, militanlaşmanın tarihidir. Parti tarihi; zafer kazanan kişiliğin tarihidir. Parti tarihi; yenilgiyi kader olmaksızın çıkarmanın tarihidir. Parti tarihi; soykırım ve katliamları tekrarlamamanın tarihidir. PKK’liliğin iddiası tarihi tekerrür ettirmemektir. Bu harekete yenilgi yaşatmamak, bu halka katliamlar ve soykırımlar yaşatmamaktır. İddia bu noktada olmalıdır. Devrimcilik onuruyla ölmek değildir. Devrimcilik onuruyla yaşamaktır. Halkının onurunu yeniden kazandırmaktır. Onuruyla yaşattırmaktır. Bu ‘ölüm’ kelimesini yaşamdan silelim. Şehit düşmeyi bir özleme dönüştürüyoruz. Marifet şehit düşmekte değildir. Doğru yaşayan yerinde ölür. Doğru savaşıyan yerinde ölür. Şehit ölümlü insan değil, o açıdan da yaşamın en diri gücüdür. Yaşamın en diri güçleri şehitlerdir. Bu sözün anlamını çözelim. Çünkü onlar doğru yaşadılar. Doğru ölüm aslında yaşamın kendisidir. Böyle bakalım. Şehit, yaşamın en diri gücüdür. Nasıl çözeceğiz, bunun anlamı nedir? Demek ki, yaşamın en diri gücü olmak, yaşamı en doğru şekilde yaşamaktır. Yaşayan da bunu yapabilir ama şehitler de bunu kanıtlar. Önderlik, her

şehadeti kabul etmiyordu. *“Onlar mezara da gitse orada da yakalarına yapışacağı, onlardan hesap soracağı”* diyordu.

Hayri yoldaşımız “borçlu gidiyorum” derken bize şu mesajı vermek istedi: Öfke yaratmak, sorumluluk duygusu yaratmak, kendisine karşı öfke duymak. “Ben halkıma borçluyum, ben ülkeme borçluyum, borcumu ödeyeceğim.” Bu halka, insanlığa borcunu öde. Hayri yoldaşın mesajı budur. Bu da sevinçle, gururla yüklenilecek bir misyondur.

Zamanın ruhu diye bir şey var. Mesela Hz. Muhammed’in zamanında zamanın ruhu nedir? O zaman da, Hz. Muhammed’in anlamı nedir? Bugünden bakmayacağız. Bugün zamanın ruhu daha da farklılaşmıştır, derinleşmiştir. O zamanın ruhuna göre Hz. Muhammed yiğit bir devrimcidir. Ben cezaevindeydim, Tevrat elime geçmişti coşkuyla okuyordum. Tevrat’ın son bölümünde bir de İncil vardı. Tevrat’a “Eski Ahit” , İncil’e “Yeni Ahit” deniliyor. Özellikle İncil bölümünü daha fazla okudum. Böylece İsa’nın yaşamına hayran olmuştum. Cezaevinden çıktıktan sonra Önderliğin bulunduğu yere geldim. Ben Önderliğe İsa’yı anlatmaya çalışırdım. “Önderliğin duruşu İsa’ya daha yakındır” derdim. Önderlik *“Hayır, benim tarzım Hz. Muhammed’e yakındır”* derdi. Kendisini daha çok Hz. Muhammed’e yakın görüyordu. Önderlik onun yaptıklarıyla kendi yaptıkları arasında çok çarpıcı benzerlikler görüyordu. Onun yoğunlaşmasıyla kendi yoğunlaşması arasında, onun ilk çıkışıyla kendi çıkışı arasında, onun hicretiyle kendi hicreti arasında, onun ilk savaşlarıyla 15 Ağustos Atılımı arasında bağlantılar kuruyordu, benzerlikler buluyordu. Eğer bu örgütün ortamındaysan Önderliğin Hz. Muhammed’i nasıl değerlendirdiğine bakacaksın. Benim de kendi görüşüm var diyorsan, o zaman sen Önderliğin görüşüne katılmıyorsun.

Bir yerde direniş varsa, orada özü itibarıyla direnen kültürdür. Peki, Kürdistan’da egemen olan kültür hangisidir? İslam kültürüdür. Kültürel İslam en az sosyalizm kadar değerlidir. Kültür olarak İslam, zaten demokratiktir, özgürlüktür. Önderlik şunu söylüyordu: *“Bizde kültür olarak toplumda İslamiyet kültürü vardır. Ateist bile bu kültürü yaşar. Tanrı tanımayan insan bile bu kültürü yaşar. Ben kendimi sosyalist bir Müslüman olarak değerlendiriyorum.”* Önderlik 7 yaşından 18-19 yaşına kadar bir Müslüman olarak yaşadı. Dinde yoğunlaştı. Önderlik, İslamiyet’in içindeki olumsuzlukları bizim kadar görmüyor muydu? Tuhaf değil mi, Önderliğin demokratik İslam’a ve Hz. Muhammed’e yaklaşımını görmeden kendine göre de-

ğerlendirmeler aslında şu anlama da gelebilir. ‘Önderliğin 7 yaşından 18-19 yaşına kadar yanlış yaşadığını söylüyorsun.’ Böyle olur mu? İslamiyet’in eleştirilecek yanı yok mudur? Marksizm’in eleştirilecek yanı yok mudur? Elbette eleştirilecek eksik yanları da var. Şuna inanmanız lazım, tek tanrılı dinler bizim mirasımızdır. Marksizm bizim mirasımızdır. Reel sosyalizm bizim mirasımızdır. Ulusal Kurtuluş Hareketleri bizim mirasımızdır. Biz o mirastan gerekli olan ne varsa alıyoruz ve o mirastan eksik olan, yanlış olan bazı şeyler var, onları arındırıyoruz.

Eksik olan şey nedir? Onların devlete yönelmesidir, onların iktidarcı olmasıdır. Biz bunun özeleştirisini veriyoruz. Marksizm yanlışdır demiyoruz ki, Marksizm’in devlete ve iktidara yönelmesi yanlıştır. Marksizm’in proletarya diktatörlüğünden bahsetmesi yanlıştır. Bunlardan arındırdıktan sonra gerisi senindir. İşte İslamiyet dediğimiz şey demokratik uygarlığın en önemli unsurlarından biridir. Hristiyanlık böyledir, Musevilik böyledir. Bunlar demokratik uygarlığın unsurlarıdır. Yoksa demokratik uygarlık nerede kalır. Zerdüştlük öyledir. İslamiyet’te öyle sol İslam akımları vardır ki, komünizm nedir ki, gerçek komünistler onlardır. Marks’ın hayatına da bakıyorum, Engels’in hayatına da, evliyaların hayatına da bakıyorum; evliler Marks’tan bin kat daha fazla komünist olarak yaşamışlardır. Bu böyledir. Onlarda hakikate bağlılık daha fazladır. Ölçü toplumsallıktır. Böyle ele alacağız. Peygamberler toplumsallığı yeniden inşa ediyorlar. Uygarlığa karşı demokratik uygarlığın sözcüsü olarak ortaya çıkıyorlar. Peygamberler, demokratik toplumun sözcüleridir. Sümer rahiplerine benzemezler. Sümer rahipleri uygarlığın sözcüsüdür. Peygamberler -Hz. Muhammed dâhil- demokratik uygarlığın sözcüsüdür. İnsanları Muhammed’e bu kadar öfkeli kılan modernitenin etkisidir, modernist bakış açısıdır.

Önder Apo ile tanışmadan önce bazı arkadaşlarımdan bana söyledikleri cümleler var. Gerçekten insanın yüreğine, beynine mık gibi çakılıyor, sökmek zordur. Benim beynimde öyle yer edinmiştir. Dalmışım, hüznü ve üzüntülüym, bir yerde oturuyorum. Daha üniversiteye girdiğim ilk haftalardı, bir genç yanımdan geçti ve beni o halde gördü. O da devrimci bir arkadaşı, benim de devrimci, solcu adayı olduğumu biliyor. “İşkence altında bile olsan bir an için de olsa otuz iki dişinle gülmesini unutmayacaksın” dedi. Hayat, özgür yaşam, şu an da yaşadığıdır. Gelecekte kuracağın yaşam değildir. Ya özgür yaşarsın ya da değil, bunu unutmamak gerekiyor. Sen özgür

yaşam zeminindesin. PKK yaşamı özgür yaşamdır. PKK'nin şu an da içinde bulunduğu yaşam, bizim buradaki yaşamımız özgür yaşamdır. Özgür yaşayan insan coşkuludur, heyecanlı, morallidir. Aradan 46 yıl geçmiş olmasına rağmen yukarıda belirttiğim cümleyi unutmadım.

İkincisi, yine Önderlikle hala tanışmamıştım. Üniversiteye girişimin üzerinden 3-4 ay geçmişti. Tanıdığım solcu arkadaşlarım var ama onların örgütsel ilişkileri var, benim yoktu. Bir arkadaşım bir yere gidecekti. Ben de "Nereye gidiyorsun" diye sordum. "Niye merak ediyorsun ki, fazla bilgi senin için bir yükür." Ben anlamaya çalışıyorum. Yanlış yaptığımı en azından hissediyorum. Bana bu cümleyi şöyle açtı: "Diyelim ki, ben şimdi toplantıya gidiyorum. Darbe koşullarında yaşıyoruz, faşist diktatörlük var ve sıkı takip altındayız. Yanından ayrıldım gittim ve sen benim nereye gittiğimi biliyorsun. Polis geldi seni yakaladı, sana işkence uyguladı, dayanamadın benim yerimi söyledin. Sadece ben zarar görmem ki, belki de ben çatışır ve şehit düşerim. Toplantıya katılan diğer arkadaşlarım da şehit düşer veya yakalanır, cezaevine düşer. Bir gereksiz bilgi bir sürü insanın katline ya da cezaevine düşmesine neden olur. Benim nereye gittiğimi bilmezsen, sana istedikleri kadar işkence yapsınlar benim yerimi söyleyemezsin, dolayısıyla hiç kimse zarar görmez" dedi. Bana bu konuda yön veren o genç insanın düşüncesidir ve kesinlikle doğrudur.

Peki, bizdekiler böyle midir? Herkes her şeyi biliyor. Her kes her şeyi merak ediyor. Bilgi bankası gibi bilgi biriktiriliyor. Dedikoduculuk en büyük bozgunculuktur. Dedikoduculuk bozguncuların, parti yıkıcıların rapor sistemidir, bilgilendirme sistemidir. Aynı örgütün üyelerisiniz, mesela bir komite üyesisiniz; toplantı yaptığınızda elbette eksiklikleri değerlendirirsiniz, raporlaştırırsınız, gerekli yerlere aktarırsınız ama sizinle sınırlı kalır.

Parti örgütlenmesi şudur: Herkes bir parti örgütünün üyesidir. Bu şuna benzer, mesela HPG'de herkes bir timin üyesidir, bir takımın üyesidir, bir bölük üyesi, bir tabur üyesidir. PKK'de de böyle olmalıdır. Herkes mutlaka bir parti komitesi üyesidir. Hücre de olabilir. Bir parti hücresinin üyesidir. Eğer böyle değilse kesinlikle partili değildir. O zaman onu denetleyecek biri yoktur. Komite üyeleri birbirini denetler. Bunu en iyi HPG'lilere anlatabilirsin. Bir tim nasıl tüm üyelerinden sorumluyorsa, işleyişi nasılsa parti komiteleri bundan daha yetkin bir biçimde aynı işleyişi uygulamak zorundadır. Ama bizim parti komitelerimiz yoktur. Üstte bir Merkez Komitemiz

var, o kadar. Yeni yeni parça komiteleri oluşturuluyor. Altta doğru gidilince örgütlü insan yoktur. Ve kesinlikle Önderliğin Lenin'den aldığı ve kabul ettiği şey şudur: *"Bir parti örgütünün içinde yer alıp da, o tarzda bir çalışma yürütmeyen kişiye parti üyesi denmez."* Ölçü budur.

Ankara'daki çalışmalarımızı anlattım. Kesinlikle o zaman bu çalışmalar her şeyiyle Önderliğin yürüttüğü çalışmalardır. Herkes Önderlikle ilişki içinde çalışıyor. Aktardığı onun görüşleridir, temsil etmeye çalıştığı onun tarzıdır, onun duruşudur, temposudur. Belki de ilk süreçlerde insanlar 'Abdullah Öcalan bizim önderimizdir' biçiminde açıklama yapmıyorlar ama pratik duruşları kesinlikle onu önder olarak kabul etme biçimindedir. Bu konuda Önder Apoyu bilinçli olarak, gerçek anlamda Önder olarak kabul eden, bunun derinliğinde, bilincinde olan ilk arkadaş Kemal Pir'dir. Önder Apo onun için yoldaşlıkta hep bize onu örnek verdi.

Artık askeri darbe devreden çıkmıştı. Boykot gözcüsü deniliyordu. Okullara kimse gelmesin, bazıları derse girmesin diye bizde okul çevresinde bekliyoruz. Önder Apo ise yoğun işleri var, evde çalışıyordu. Araştırma-inceleme faaliyetlerini sürdürüyordu, bir anı bile boş geçmiyordu. Daha önce de belirtmiştim dönem "araştırma-inceleme" dönemidir. Bir gün baktık Önder Apo okulun yanında olan yurda geldi. Bizde yurdun dışında kapının önündeyiz. Önderlik gelince ben ve Karasu arkadaş hızla yanına gittik, hoş geldin dedik. Önderlik "durumlar nasıl" diye bize sordu. Biz de Önderliğe bilgi verdik. Önderlik bizi dinledikten sonra, yapılması gerekenler konusunda bize birkaç cümle söyledi. Ben ve Karasu arkadaş grup üyesiyiz ama bizim dışımızdakilerin hepsi Türk solundan insanlardı. Onlar da etrafımızda birikmişlerdi. Hatay-Samandağlı Arap Alevilerinden biri vardı. Önderliğin yanına geldi, "sen ortalıkta görünmüyorsun, ondan sonra gelip bize talimat veriyorsun. Önce gel boykot gözcülüğünü yap, burada kal ve ondan sonra bize talimat ver, biz de talimatlarına uyalım" dedi. Ben ve Karasu arkadaş onunla Önderlik arasına geçtik. "O senin muhatabın değildir, varsa bir derdin bize söyleyin, muhatabın biziz" dedik. Bu sözü çözmeniz lazım. 'O bizim Önderimizdir, sen Önderimize böyle yaklaşamazsın. Biz onun militanlarıyız, onun adına buradayız' anlamına geliyor. Bir bilinç var ama hala derinlikli değildir. "Apocular çok mülayim görünürler ama nasırlarına basarsanız canavar kesilirler" diyorlardı. Sonuçta onlar

da bizim arkadaşlarımızdı, bizimle kavga edecek değiller ama ciddiye alıyorlardı.

Daha Ankara'dayken Önderlik olarak kabul ediyorsun. Ankara'da bir toplantı mı yapıyoruz, Önderlik istiyor. Parti kuruluşuna mı gidiyoruz, Önderlik istiyor. Kararlaştıran Önderliktir. O öneriyor biz 'evet' diyoruz. Onun söylediği hiçbir şeye 'hayır' demiyoruz. Atılan her adım, yapılan her işi öncelikle onun istemiyle ve ardından da diğerlerinin kabulüyle, onun da kesinleştirmesiyle olmuştur. Tabii ki bize soruyordu. İstisnasız her adımı kesinlikle Önderlik atıyor. Hemen hemen her arkadaşı kazanan Önderliktir. Kendisi konuşmuştur, kendisi düşüncelerini anlatmıştır. Hiçbir arkadaşta çıkıp da 'benim de şöyle görüşlerim var, biraz tartışalım senin görüşlerinle, benim görüşlerini uyusturalım' dememiştir. Kelam ondan çıkmıştır, anlam ondan gelmiştir, insanlar ondaki kelama, ondaki anlama gitmişlerdir. İstisnasız hepimiz böyleyiz. Kemal, Haki, Mazlum, Hayri, Cuma, Abbas, Karasu arkadaşlar böyledir. Bazı arkadaşlar da şöyle olmuştur. Abbas arkadaşla Haki arkadaş önce konuşmuştur ama taşıdığı Önderliğin düşünceleridir. O açıdan düşünce ve her pratiğin altında mutlak suretle Önderlik olmuştur.

1978 yılıdır, bahardan yazıya doğru gireceğiz. Elazığ'da bir toplantı yapıyoruz. Parti kuruluş toplantısından öncedir ve 'nasıl bir örgütlenme olsun' konusunu tartışıyoruz. Mutlaka örgütlenmeliyiz, örgüt kurmalıyız. O zamana kadar da parti programını da hazırlamıyorsunuz. "Bu programı sahiplenecek örgüt nasıl bir örgüt olmalıdır? Parti mi, Cephe mi, ordu mu, parti-cephe mi, birlik mi? Bunları tartışıyoruz. İşin ilginç yanı bana göre, parti kuruluş toplantısına katılan arkadaşları da biliyorum. Katılan arkadaşlar açısından o toplantı daha nitelikliydi. Mesela Kemal Pir arkadaş, Dilaver Yıldırım, Karasungur arkadaş, Mazlum arkadaş, Hayri arkadaş, Cuma arkadaş, Fatma ve Önder Apo vardı. Kalabalık bir toplantı ve o döneme göre çok nitelikliydi. İçeri giriyoruz, arkadaşlar söz alıp, konuşup tartışıyorlar. Bazı arkadaşlar "parti olsun" diyor. Bazı arkadaşlar "biz kim, parti kim" diye görüş belirtiyor. Bazıları "Biz partiyi karşılayamayız. Adını parti koyarız ama gereğini yapamazsak herkes bize güler, onun için daha alt düzeyde bir birlik olsun" gibi görüşler de oluyordu. Kemal arkadaş hiç konuşmuyor, ara verip dışarı çıkıyoruz, herkes Kemal arkadaşın başına toplanıyor. Kemal'in konuşmaları insanları çok etkiliyordu. Özellikle beni çok etkiliyordu. Kemal arkadaş konuşsa yıllarca dinleyebilirim. Ondaki konuşma akıcılığı ve düşünce siste-

matigini yillarca hep özlerdim. Tekrar içeri girdik, ben elimi kaldırdım. Önderlik bana söz verdi. Ben de bir değerlendirme yaptım, sonra “Kemal arkadaşta böyle düşünüyor” dedim ve onun düşüncelelerinden alıntı yaptım. Kemal arkadaşta baktım bozulduğunu fark ettim. Ara verip dışarı çıktığımızda yanıma gelerek “benim adıma niye konuşuyorsun, kendi düşünceni söyle” dedi. Ben de “sen niye konuşmuyorsun? İnsanlar senin düşüncelerine değer veriyor, oradaki arkadaşların hakkı yok mu, sen niye konuşmuyorsun” dedim. Kemal arkadaş geri adım attı. “Ben ne yapayım Önderliğin olduğu ortamda konuşamıyorum, dilim titriyor” dedi. Onun karşısında söz söylenmez. Onun sözü üstüne söz söylenmez. Kemal’de Önderliğe bağlılık müthiş bir şeydir.

Fatma’yı cezalandırmak isterlerken, Cuma arkadaşın tezi vardır. Cuma arkadaş “Türk burjuvazisinin örgütlenme tarzı ilginçtir. Doktorun oğlu, doktor olur. Öğretmenin kızı, öğretmen olur vb. bu da ajanın kızıdır, ajanın kızı da ajan olur” diyordu. Cuma arkadaşın belirlenmesi böyleydi. Cuma ve Kemal arkadaşlar önce ‘vuralım’ diyorlar. Sonra Kemal arkadaş “Önderliğin böyle bir düşüncesi yoksa o zaman bizim böyle bir şey yapmamız Önderliği reddetmemizdir. Önderlik ona tahammül ediyorsa demek ki bir bildiği vardır. Bizim böyle bir şey yapmamız yanlıştır, reddediyorum” diyerek önüne geçiyor. Kemal’in büyüklüğü buradadır. “Önderliğin bir bildiği vardır” diyor. İşte Önderliğe bağlılık budur.

Partileşme geliştikçe daha da netlik kazanıyor. “Biji Serok Apo” sloganını atan ilkin kadrolar değil halktır. Ben 1985 yılında Önderliğe uzun bir mektup yazdım. Rapor gibidir, önce “Ali arkadaş” diye yazıyordum, ondan sonra hitabım “Başkanım” oldu. Önderlik gerçeği çok önemlidir. Bilgeler, “Mümin ben ne yapabilirim diye düşünür, Arif o ne düşünüyor diye sorar.” Önderliğin de bizden istediği arıflıktır. Arif olan Önderlik ne düşünüyor diye sorar. Çünkü onun düşündüğünü yapmak durumundadır.

PKK daha ilk adımda, ilk çıkışta bir Önderlik hareketidir. Sonradan şekillenen bir Önderlik hareketi değildir. Rus Sosyalist Demokrat İşçi Partisinde, Lenin’de böyle değildir. Parti Menşevikler, Bolşevikler diye iki gruba ayrılıyor. Menşevik azınlıktır. Menşist oradan geliyor. Azınlık anlamına geliyor. Bolşevikler, Bolşistvo bu da çoğunluk demektir. Bolşevikler parti içinde çoğunluğu sağlayanlardır. Lenin taraftarları kendilerine “Bolşevik” diyorlar. Martov’un yanında yer alanlar azınlık kesimi teşkil ediyorlar. Onların kendileri ‘Menşe-

vik' demiyorlar, Bolşevikler onlara "Menşevik" diyorlar. Ondan sonra Lenin'in hizbi partiye hâkim oluyor, Lenin partinin lideri veya Komünistlerin önderi oluyor. Ama Önderlik ilk çıkıştan beri böyledir.

Peygamber tarzı biraz da budur. Vahi sözdür, vahi olarak gelen anlamdır. Ayetler, Sureler vahi olarak gelir. Bu anlam gücüdür. Düşünce olarak ağızından çıkar, o düşünceleri insanlara götürür. Bir başkasına vahi gelmez. İnsanlar düşünmez değildir, o anlamda söylemek istemiyorum. Önderlikte şu var: Yoğunlaşma ona aittir. Düşünce üretimi ona aittir. Gerçeği netleştirme ve aydınlatma ona aittir. Diğerleri ona ulaşmaya çalışabilir, zaten bize yöntemi sunuyor. Mevcut durumda aşmamız imkânsız görünüyor ama Önderlik kendisinin aşılmasını ister.

Kadına dönük bende hayranlık uyandıran bir değerlendirmesi var. Nasıl bir kadın yoldaş istiyor: *"Benimle her türlü sorunu tartışan, tartışmadaki düşünce gücüyle beni kendisine hayran bırakan ve beni aşan bir kadınla yoldaş olmak, benim özgür yaşam anlayışımın köşe taşlarından biridir."* Genç bir kadın arkadaşı, genç bir erkek arkadaşı eğitiyorsunuz ama bir baktınız ki sizi aşıyor. Duygu nasıl olur? 'Bazılarında boynuz kulağı geçmesin' biçiminde bastırma tarzında olur. Tahammül etmeyebilirler. Gerçek devrimcinin en büyük heyecanı kendi yetiştirdiği birinin kendisini aşmasıdır. Bunun kadar mutluluk verici bir şey yoktur. Bu hareketin geleceğine talip olması gereken insandır. Böylesi insanlar oldukça parti ve mücadele emin ellerde olacaktır diyeceksin. Bu sadece ve sadece insana gurur verir. O yüzden gelişmenin önünü daima açmak gerekiyor. Hem kendi gelişiminin önünü açık tutmak, hem de kendi yoldaşlarının gelişiminin önünü sonuna kadar açmak, hatta onların hizmetinde olmak gerekiyor. Devrimcilik bir hizmet işidir. Devrimci her şeyden önce kendi yoldaşının hizmetindedir. Komutan kendi savaşçısının hizmetindedir. Komutan onun üstü değil, altta onun hizmetkârı olarak başlar.

BBC "PKK'nin iki numaralı adamı" diye Şemdin Sakık'ı işliyordu. Sistem Önderliğe alternatif yaratmak istiyordu. Zaten o yakalandıktan sonra Önderlik esir edildi. Onun komplodaki payı büyüktür, çünkü düşmana perspektif sundu. Bu anlamda en büyük hain konumundadır. "Siz Apoyu yok edemezseniz, bu hareketi ortadan kaldıramazsınız" dedi. Şahin Dönmez'de "Apo ortadan kaldırılmadıkça, diğerlerine istediğiniz kadar yönelin. Apo insan bulamazsa bile taşları alır, taşı işler, taş a can verir, ondan insan yapar yine de size karşı

savaştırır. Onun için öncelikle Apoyu hedefleyin” dedi. Böylelikle Önderliği hedeflediler. Önderlikte kalıcı değildir. Şöyle düşünmeniz lazım. Bir insan yüzlerce yıl yaşayamaz, ama Önderlik binlerce yıl yaşar. Biyolojik olarak insan ömrü sınırlıdır. Önderlik açısından bile bu böyledir. Ama Önderlik gerçeği, tıpkı İslamiyet’te Muhammed’in, Hristiyanlıkta İsa’nın yaşaması misali binlerce yıl boyunca insanlığa ıfık ve yol gösterdi. Bu boyutuyla Önderlik buradadır. Fiziki olarak da Önderliği aramıza getirmemiz lazım. Fiziki açıdan Önderlik önemsizdir diyemeyiz. İkisi birdir. İkisi bütündür. O çerçeveden baktığımızda Önderliğin fiziki özgürlüğü demek, Kürdistan’ın özgürlüğü demektir. Kürdistan’ı özgürleştirdiğimiz de Önderlikte fiziki olarak özgürleşmiş olur.

Kürdistan'a Dönüş

Ankara'da çalışma yürüttüğümüz süreçte, bizim ufkumuzda şöyle bir şey yoktuk: Ankara'daki çalışmaya son vermemiz, gidip ülkede çalışmamız gerekir. Böyle düşünen belki bir ya da iki arkadaş olabilir, ama bu kararı veren Önder Apo'dur. 1975'te Önderlik bizleri çağırdı. Ankara'nın Dikmen semtinde öğrenci arkadaşların bir evi vardı. Önder Apo toplantı için oraya karar vermişti. Toplantıya katılan arkadaş sayısı yirmi beşin üzerindeydi. Toplantıya katılanların hepsi 3 yıllık çalışma sürecinde ilişki kurduğumuz arkadaşlardan oluşuyordu. Ankara grubumuzun başlangıçtaki sayısı bu kadardır. Önderlik o toplantıya biz Kürdistan grubuz diye Kemal Pir'i, Haki Karer'i çağırmamıştı. Önderlik *"Bunlar benim yoldaşlarım. Aynı düşünleri, aynı duygu dünyasını paylaşıyoruz, aynı gelecek umutları besliyoruz. Bizim bu arkadaşlara karşı sorumluluğumuz var, ben gidip bu arkadaşlara anlatayım"* diye düşünüyor. Önderlik eve gidiyor, Kemal ve Haki arkadaşı bir araya getiriyor. *"Biz bir toplantı kararlaştırdık, bu toplantıda ülkeye dönüş kararı alma ihtimalimiz var. Artık Kürdistan'a gidip çalışma yürüteceğiz. Buradaki çalışmamız sona eriyor, devam etmek tekrar anlamına gelir. Gruba yeni bir aşama yaptırmanız lazım. Siz değerli yoldaşlarsınız, birikiminiz gerçekten yeterlidir. Sizi tanıyorum, potansiyelinizi, gücünüzü, kararlılığınızı da biliyorum. Buna gücünüzün yettiğine inanıyorum, eğer isterseniz siz de Türkiye'de bir grup geliştirin, bizim görüşlerimizi Türkiye'nin koşullarına uyarlayın, gelişmeye aday bir gruplaşma ortaya çıkabilir. Bize yakın gruplar var..."* diyor.

O zaman bizim görüşlerimizi savunanlar vardı. Kurtuluş adında dergi çıkardıkları için, grubun adı da Kurtuluş oldu. Onlar da "Kürdistan sömürgeci" diyorlardı. Hemen hemen bizimle çelişen yanları yoktu. Yaklaşımları da gerçekten dostçaydı. Önderlik, *"...öyle bir gruba katılabilirsiniz. Sizin katılımınız o gruba müthiş bir güç kazandırır, grubun daha fazla gelişimine yol açar. En etkili grup haline gelebilir ve böylelikle Türkiye cephesinde de bizim bir karşılığımız olur veya sizin önerdiğiniz yollar olabilir"* diyor. Önderlik gelin Kürdistan'da çalışın biçiminde bir öneri sunmuyor. Önderlik durum değerlendirmesi de yapıyor. Bizim çalışmaları da değerlendiriyor, en son önerileri sunuyor. İlk sözü Kemal Pir alıyor. "Önerdiğiniz seçenekler anlamlı olabilir ama ben bu seçeneklerden herhangi birini uygulamak istemiyorum. Onların içinde yer almak istemiyorum. Benim isteğim

gruba katılmak, gidip Kürdistan'da çalışmaktır. Ben bir enternasyonalist olarak da katılmıyorum, halkım için katılıyorum. Kürdistan'da devrimci mücadele gelişmeden Türkiye'de devrim olmaz. Bunun için de olsa o mücadelenin içinde yer almak istiyorum" diyor. Haki arkadaşta "Kürdistan'da çalışmaya katılmak istiyorum" diyor.

Önderlik toplantıya geldi, *"Çoğunuz Kemal ve Haki arkadaşları tanıyorsunuz. O arkadaşlarla konuştum, öneriler geliştirdim ama kabul görmedi. Bizzat onların bir önerisi var. Onlar da gelip Kürdistan'daki çalışmalara katılmak istiyorlar. Bizimle hareket etmek istiyorlar. Ne diyorsunuz?"* Bu müthiş bir şeydi, herkes onay verdi. Önderlik, *"o zaman onlar da gelsin toplantıya katılsın"* dedi. Haber verildi Kemal ve Haki arkadaşlar geldi, toplantıya katıldılar, onların katılımıyla toplantı başladı. Bir günlük bir toplantıydı. Önderliğin bir arkadaşı daha vardı, ben de iyi tanıyorum. İlişkileri de iyiydi, ben saygı duyuyordum, Hukuk Fakültesinde okuyordu. Suruçlu, İsmet Ateş diye biriydi. Mevcut durumda yaşıyor. Vedat Aydın'ın cenaze töreninde düşman saldırısında yaralandı, felç oldu. Dürüst bir insandı, hiçbir zaman partiye karşı olmadı. Önderlik onu da toplantıya çağırmişti. O biraz arkadaşlardan geç geldi. Apartman dairesidir. Dairelerin girişinde ayakkabıların konacağı bir bölüm olur. Orada ayakkabılarınızı çıkarırsınız öyle daireye girersiniz. Gelip bakıyor, tıklım tıklım ayakkabı dolu. Kapıyı çaldı ve aralıkta bekledi, bir arkadaş gitti Önderliği çağırdı. O zaman Önderliğe, biraz da samimiyet olduğu için *"sen deli misin, divane misin?"* Biraz da kızmış ve ürk-müştü, *"Nasıl bu kadar kendini riske, tehlikeye atabilirsin. Nasıl bu kadar rahat hareket edebilirsin. Düşman duysa sizin kökünüzü kurutur. Ankara'nın ortasında, gündüz bu kadar insanı getirip buraya toplamak kabul edilemez bir durumdur"* dedi. Toplantıya katılmadı, gitti. Söylediği yanlış değildi, gerçekten risk büyüktü. Önderlik açısından, onun düşünce ve duygu dünyası açısından en zorlu dönemdir. Önderlik bir şey demedi, geri döndü. Biz toplantımıza devam ettik.

Önder Apo 3 yıllık çalışma sürecini anlattı. Çalışma dediğim gibi bir teorik çalışmaydı. İdeolojik, teorik derinlik ve yetkinliğe ulaşma, araştırma ve inceleme gerektiriyor. Önderlikte bu çalışmada belli bir mesafe kat ettiğimizi söylüyordu. *"Bu anlamda teorik çerçevemiz netleşmiş, grubun nitelik ve nicelik olarak yeterli üyesi de var. Artık Ankara'da kalmanın gereği yok. Mevcut düşünceleri hızla Kürdistan'a taşıyabiliriz"* diyordu. Bunun için de herkesi böyle bir kararlaştırmaya katılmaya ve dolayısıyla ülkeye yönelip orada çalışma yürütmeye

davet etti. Bu bütün arkadaşlardan onay aldı. İlk defa biz bu toplantıda Önderliğe yardımcı seçtik. “Grubun bir yönetimi olsun” diye Önderlikte önerdi. 3 kişilik bir yönetim olacaktı. Bizim algımız şöyleydi: Önderlik ve iki yardımcısı. Her iki öneriyi de ben yaptım. Haki arkadaşı önerdim. Dersim’de TİKKO’nun yönetiminde yer almış Kamer Özkan vardı, bize katılmıştı. Kendime göre ona ilişkin öneri geliştirmem şu temeldeydi: TİKKO hem partidir, hem de ordu olmuş, dolayısıyla bir örgütsel tecrübesi var, yöneticilik de yapmış, o örgüt tecrübesini bize de aktarabilir, katkı sunabilir. Bu temelde önerdim. Bütün arkadaşlar kabul etti. Haki arkadaş tüm arkadaşlarca kabul görüyordu. Önderliğin en yakın arkadaşı, en yakın yardımcı ancak Haki olabilir. Kamer Özkan’da kabul gördü.

Sonrası var. Şöyle sanılmamalıdır: ‘25 kişi var, bu 25 kişinin hepsi de olduğu gibi Kürdistan’a dönüyor.’ Böyle bir şey yoktur. Grup döneminin ilişkileri amatör ilişkileridir. Merkezi çalışmaya dayalı ilişkiler değildir. Bir merkez yok, o merkezin komutasında veya denetimi ya da yönetimi altında insanlar yoktur. Şöyle denilemiyor. ‘Heval, sen şuraya gideceksin, sen buraya gideceksin’ biçiminde bir şey yoktur. Bizim çalışmamız böyle yürümedi, gönüllü temelde isteyen gitti. İsteyen istediği yere gitti. İstemeyenler de gitmedi, Ankara’da kaldı. Bazıları İstanbul’a gitti, İzmir’e gidenler oldu. Kürdistan’a dönmek yerine, ‘orada da Kürdistan gençleri var, gider onların içiresinde çalışırız’ diyerek Türkiye metropollerini seçenler oldu. Mesela başlangıçta Kürdistan’a dönen 7-8 kişi bile değildir. Grubun tümü dönmedi, fakat zamanla onlar da çalışmaya katıldılar.

Bazı arkadaşları anlatmam lazım. Parti Tarihini, Önderlik Gerçeğini anlatırken, Önderlik gerçekleşmesi olarak onun yoldaşlarını anlatmak gerçekten çok doğrudur. Önderlik nerede kendisini gerçekleştiriyor, onu unutmayın. Kendi yoldaşlarında gerçekleştiriyor. Siz her biriniz kendinizi nasıl gerçekleştiriyorsunuz? Dar anlamda sadece eylem değil, eylemi sadece silahlı direniş, tetiğe basma olarak almayın. Eylemi düşman vurma olarak almayın. Kendini gerçekleştirmek, bir başka insanda kendini var kılmadır, var etmedir. Eğitim çalışması yürütüyorsunuz, sizin emrinize yeni savaşçı adayları verildi, siz onları yetiştirirsiniz. Onları nasıl yetiştirirsiniz? Siz neyseyiniz aktardığınız odur. Aslında kendinizi onlara aktarıyorsunuz. Sizde gerçekleşmiş olanı onlara taşıyorsunuz. Düşünce de odur, davranışta odur, size göre şekillenirler. Bu kaçınılmaz olarak böyledir. Siz

Önderlikle doğru yoldaşsanız, Önderlikle doğru yoldaşlık yapacak insan yetiştirirsiniz ve kendinizi çoğaltırsınız.

Arkadaşlar 82’de ülkeye geldi, ben 83 Mart’ın da geldim. Ben sürekli gidip “Başkanım ben ülkeye gitmek istiyorum” diyordum. Önder Apo eğitimin yapıldığı yere gelip “Fuat arkadaş diyor ki elime bir mavzer ver, gidip mevzi yapacağım” diyor. Bana “Fuat, sen diyorsun ki şu cepheye gideyim şöyle savaşıyım, bilmem ne yapayım diyorsun, bu olmaz diye bir şey yok ama bunu gerçekleştirmenin yolu bir tane değildir. Git yanına yüz insan al, eğit, yüz tane Fuat yarat gönder” diyordu. “Eğitim savaşın yarısıdır” Önderliğin sözüdür. Adınız Ahmet olsun, Ahmetler yaratma. Adınız Rojda olsun, Rojdalar yaratma. Yüzlerce Rojda, yüzlerce Ahmet yaratmak. Kendini çoğaltmak budur. Tabii ki, bugünkü duygum o zamanki duygum gibi değildir. Mesela ben eğitimlerden geri kaldığım zaman, nasıl duygular yaşıyorum, asıl o zaman savaşmadığımı düşünüyorum. Arkadaşların eğitimine katılmışsam diyorum ki, benim bir cümlem mutlaka o arkadaşın yanında vardır.

Cezaevinden, dağdan, diğer yerlerden mektuplar alıyorum. Şunu hissediyorum, ben Önderlikten onlara bir şey veriyorum, bir aracılık yapıyorum. İnsan için müthiş bir mutluluktur. Bir ara buradaydım hemen hemen gitmediğim okul kalmadı. En son Kuzey’e gidecek arkadaşlar vardı, Delal arkadaşların grubu da dâhil geldim bütün gruplarla toplantılar yaptım. Delal arkadaş onlarla da toplantı yaptım. Onların grubu çok kalabalıktı. Dersim, Amanos grubu ayırıydı. Delal arkadaşların grubu ayırıydı ve çok daha kalabalıktı. Belki tek tek her arkadaşla konuşmadım ama en azından beklentilerimi, duyguyu dünyamı son ana kadar da onlarla paylaştım. Öncesinde eğitimlerine katılmıştım. Şunun farkındayım, kendini çoğaltmak mümkündür. Ben bütün yoldaşlarıma benim gibi ertelemeyin, bu gencecik yaşta kendinizi çoğaltmanın yollarını bulun, yoldaş yaratın diyorum. Hani Önderlik bana diyordu ya, *“Fuat gittin hemen hazır bir bölüğün başına kondun. Önce kendi askerini yarat.”* Sizde kendi askerinizi yaratacaksınız. Savaşçınızı yaratacaksınız, yoldaşınızı yaratacaksınız, hatta komutanınızı yaratacaksınız. Buradaki arkadaşların görevi böyle olmalıdır. Burası bir komuta okuludur. Burada fırtına gibi komutanlar olmalı ve bu komutanlar da büyük komutanlar yetiştirecek düzeyle gelmelidir. Böyle bir misyonu onurla, gururla, şerefle omuzlamanız gerekir.

Önderlikte Daima Birlik Esastır

1973-75 Ankara'da geçen dönem hareketlidir. Önder Apo, Türkiye Devrimci Gençlik Hareketini örgütlemekle yoğun olarak ilgilidir. Daha önce de belirtmiştim, önüne üç temel görev koyuyor. Bir, Dev Genç geleneğini yeniden diriltmek. İkincisi, THKP-C geleneğini yeniden diriltmek ve canlandırmak. Üçüncüsü, Kürdistan'a özgü bir grup kurmaktır. Önderlikte halen devrimi bütünlüklü olarak ele alma var. 'Ben Kürdistan'da bağımsız örgütleneceğim' biçiminde değildir. Bu ihtimal olabilir, gündemde olabilir. Önderlikte yedekli bir çalışma her zaman var. İkisi boşa çıkarsa üçüncüsüne girer. Üçüncüsüz çalışmıyor, yedeksiz çalışmıyor. Onu bir yedek olarak görüyor ama onun da yedeğini hazır tutuyor.

THKP-C'de Önderlik boşa çıktı, yapmadılar. 1974'te aflat birlikte tüm THKP-C'liler cezaevinden çıktı, Önderlik onları toparlamaya çalıştı, gelmediler. THKP-C bölündü. Türkiye solu hepsi bölündü, gruplara ayrıldı. Önderlik ona paralel gençliği örgütlemeye çalıştı. Önce okullarda dernekler kuruldu. Önderliğin yaptığı Ankara'dadır. Ankara'daki bütün üniversitelerde devrimci öğrencileri toparlamaktır. Önder Apo ilkin Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Derneğini kurdu. Dernekler Federasyonu bu derneklerin toplamından çıkıyor. Benim de yönetim kuruluna girmemi istedi. Ben Siyasal Bilgiler Fakültesinde hem kurucuydum, hem de yönetim kurulu üyesiydim ama bize yön veren hep Önder Apo'dur.

Ondan sonra ADYÖD kuruldu. ADYÖD ise bu derneklerin hepsinin temsilinden oluşuyor. Başlangıçta başkaları kurmuştu. Bir hizip-ti, bir eğilimdi. TSİP (Türkiye Sosyalist İşçi Partisi) diye bir parti vardı. O partinin eğilimindeki öğrencilerin kurdukları bir dernekti. Tüm parti temsilcileri geldiler, bunun doğru olmadığını söylediler. Demokratik olmalıdır. Demokratik olmak, çoklu olmaktır. Bu bir parti değil, sen bir parti kurmuyorsun ki, sadece TSİP'liler olsun. Öğrenci gençlik içinde TSİP eğilimini sayarsan çok azdır. O zaman THKP-C eğilimi de olsun, TİKKO'da olsun, THKO'da olsun, Kürt'te olsun, hatta CHP'liler bile olabilir. Bu gençler bunun içinde yer alsın, ona uygun bir yeniden yapılanma olsun. Tartışmalarla kabul edilen bu oldu. Ondan sonra ADYÖD yeniden yapılanırken yeni bir yönetim seçti. Başkanı da Önder Apo oldu.

Daha sonra derneği polis bastı. Dernek çok etkiliydi, bütün eğilimleri bir araya toplamıştı. Dev-Genç geleneği yeniden canlanıyor-

du. En azından Ankara'dan başka yerlere de yayılabilirdi. Faşistlere karşı da yoğun mücadelenin içindeydi. Bir yerde faşistlerin saldırısı varsa, bütün gençleri dernek örgütlüyordu, yardımlarına gidiyordu. Mesela bir bildiri hazırlanmış, Ankara çapında dağıtılması gerekir. 5 bin öğrenci seferber olup bildiri dağıtabiliyordu. Kolay bir şey değildir. Bugün 5 bin kişilik bir insan grubunu görevlendirip her tarafta çalışmaya sokabiliyorlar mı? Yoktur ama Önder Apo'nun başkanlığındaki dernek bunu yaptı. Düşman bunu gördü ve derneğe baskın yaptı. Dernekte bulunan herkesi tutukladı, kapısına mühür vurdu ve ondan sonra derneği kapattı. Derneğin kapatılması bazıları için tam bir fırsat oldu, herkes kendi derneğini kurmaya başladı. Parçalandı, birlik olmadı.

Önderlikte daima birlik esastır. Sadece sana yakın olanları değil, herkesi bir araya getirebilmek. Diğer dernekler de kurulunca biz üye olmadık. Ondan sonra grubun Kürdistan'a dönüşü gündeme geldi. Önderlik daha fazla gruba yoğunlaştı. Kaldığımız süre içerisinde Ankara çapında bütün öğrenci gençlik eylemlerinin içindeyiz. Okuyoruz, araştırma yapıyoruz ve birçok şeyle ilgilimiz. Sadece dar anlamda bizim grubumuz bizi ilgilendirir demiyoruz ve öğrenci gençliğin dışına çıkmıyoruz.

Kemal PİR Ölüyü Bile Diriltten Bir İnsandır

Ama Kemal Pir arkadaş öyle değildi. Kemal arkadaş, “Bu öğrenciler benim ruh dünyamı doyurmuyor. Ben öğrencilerin dışına çıkacağım” diyerek halkın içine giriyordu. Ankara’da Tuzluca’yır ve Abidin Paşa semtleri vardı. Kürdistan ve Türkiye’nin çoğu yerlerinden gelen insanların bir araya toplandıkları yerlerdi. Genellikle Alevi nüfusu vardı. Çoğunlukla solcu ve demokratik bir kitleydi. Abidin Paşa daha eski ve mahalle olarak birbirine yakındılar. Faşistler de örgütlüydü. Kemal Pir arkadaş orada faşistlere karşı mücadele eden gençlerin varlığını haber alıyor. Okulu bırakarak oradaki gençlerin içerisine giriyor. Önce Tuzluca’yır’a Rıza Altun arkadaşın bulunduğu mahalleye gidiyor. Rıza Altun arkadaşın da anti-faşist bir grubu var. Mahalle gençlerinden derlemiş, grup vuran-kıran takımıdır. Rıza arkadaş a hiç kimse “Rıza” demiyor, Rıza diye kimse bilmez. Adı “Şirket”tir. Çünkü besleyen odur. Her şey onda toplanıyor, o dağıtıyor. Kendisine bir arkadaş “Rıza arkadaş sen gruba nasıl katıldın?” diye sormuş. “Ben gruba katılmadım, grup bana katıldı. Benim grubum PKK’nin grubundan daha kalabalıktı” diyor. Böyle bir anti-faşist grubu var. Teorik şeyleri fazla yok, duyguları var. Genelde faşistleri hedefleyerek mücadele ediyorlar, mahalleye faşistleri sokmuyorlar. Polislerle kavgaları var. Kemal arkadaş bunlara ekleniyor ve tanışmak, birleşmek, bütünleşmek istiyor. Grubun hepsini kazanması için Rıza arkadaş kazanması gerekiyor. Onu kazanmadan mümkün değildir. Sonuçta grubu bir araya getiren odur.

Kemal arkadaş sabırla grubun içerisinde çalışıyor. Önce kendisini onlara kabul ettiriyor. Rıza arkadaşın yakın dönemde yayınlanan bir röportajını dinledim. Kemal arkadaş “Bizim yanımdan ayrılıncaya dek, bize grubun görüşleri hakkında bir tek kelime söylemedi” diyor. Kemal arkadaş Dikmen toplantısına gidip katılacağı için artık Kürdistan’a gideceği netleşince, Tuzluca’yır’daki gruba “ben Kürdistan’a gideceğim, bir süre sizden ayrılacağım. Benim size söyleyebileceğim bir tek şey var, kimliğinizi unutmayın, siz Kürt’sünüz, bu kimliğe göre yaşayın” diyor. Söylediği sadece bu kadardır. “Kimliği dikkate alacaksınız. Bu kimliğe göre yaşayacaksınız. Devrimciliğiniz bu kimlikten kopuk olmamalıdır. İleriki süreçte yeniden karşılaşırsak sizin karşınıza bir örgütün ya da bir grubun üyesi gibi çıkar-sak şaşırmayın” diyor ve yanlarından ayrılıyor.

Kemal propaganda yapıyor, onları etkiliyor. Rıza arkadaşla da tartışıyor, Rıza arkadaşın otoritesini aşmak istiyor. Grup kavgacıdır. Faşistler bir gün devrimci gençleri dövüyorlar. Grup bir araya geliyor, Kemal arkadaşta içlerindedir. Grup “biz de gidip ülkü ocaklarını basalım” diyorlar. Bütün üyeler bunu kabul ediyorlar. Kemal arkadaş, “böyle olmaz ki, siz keşif yaptınız mı? Dernekte ne kadar faşist var? Silahlılar mı, silahsızlar mı? Gidip gözlem yaptınız mı, keşif yaptınız mı? Onlar devrimcileri dövmüşler ama kendilerine yönelik saldırının gelişeceğini bilerek muhtemelen tedbirli davranırlar. Güç konumlandırmışlardır. Önce izlemek lazım” diyor. Bunun üzerine Rıza arkadaş “bizim ona ihtiyacımız yok” diyor. Kemal arkadaş ikna etmeye çalışıyor. “Gidip pusuya düşersiniz” diyor. Rıza arkadaş yine de tutumundan vaz geçmiyor. Tartışması Rıza arkadaşladır. Bakıyor ki, ikna olmuyor. Kemal arkadaş “benim gibi düşünenler elini kaldırsın” diyor. Kemal arkadaş kendi elini kaldırıyor, bakıyor ki, kendisinden başka elini kaldıran yoktur. Herkes Rıza arkadaşın görüşünü benimsiyor. Bunun üzerine grup kalkıp gidiyor. Hepsi de gözü kara gençlerdir. Ülkü ocaklarını ya da MHP’nin derneğini basıp darmadağın ediyorlar. Eylemi başarmış olarak geri dönüyorlar. Eylem tesadüfen başarılınca Kemal arkadaş boşa çıkıyor. Rıza arkadaş “Biz geri döndüğümüzde Kemal arkadaş çok zorlanmıştı. Ondan sonra biz ne dediysek, Kemal arkadaş bizimle geldi. Hazırlığınız var mı demedi, geldi tüm eylemlere bizimle birlikte katıldı ve böylelikle grubu etkiledi” diyor. Öyle bir içine giriyorsun ki, onlar gibi oluyorsun, içine girerek onları etkiliyorsun. Dışında kalarak ya da onlara akıl vererek değildir. Ben bunu çok önemsiyorum.

Aynı benzer şey Vietnam’da vardır. Vietnam genellikle ormanlıktır ama dağlık bölgeler de var. Orada orman gerillacılığı var. Bizimki dağ gerillacılığıdır. Rojava’da düz ova gerillacılığıdır. Dağlık olan alanda Botan’daki bazı aşiretlere benzeyen bir kabile var. Amerika onları işbirlikçileştiriyor, onlardan silahlı bir güç oluşturuyor ve Vietnam direnişçiliğine karşı çok etkili bir şekilde kullanıyor. O toprağın insanıdır, Vietnam gerçeğini daha iyi biliyorlar ve bir de savaşçıdırlar. Parti, “bizim gidip onların içinde çalışmamız lazım” diye karar alıyor. Fakat onlar gibi görünmeleri gerekiyor. İşbirlikçileşen kabilenin belli bir yaşa geldikten sonra gençlik yaşında ön dişlerinden iki dişi çekiliyor. Kabilenin tipik yaşam tarzında böyle bir şey var. Oraya giden parti militanları onlar gibi görünebilmek için iki ön dişini çekiyorlar. Onlara benzemek, onların içine girmek ve öyle

kazanmak için böyle yapıyorlar. Kemal de bunu, yaşamın deneyimi içinde fark ediyor. Onlar gibi olacaksın ki, onları etkileyebilesin. Grubun içine giriyor, içerden fetih ediyor. Ondan sonra Kemal Pir arkadaş o grubun tüm üyelerini devrime çekti. Bize ilk toplu katılımı yaptıran Kemal Pir'dir. PKK'de grup kurdu ama Rıza arkadaş onları da grup olarak harekete katan Kemal pir oldu. Kemal grupla Kürdistan'a döndü. Rıza arkadaş döndü, Doğan Kılıçkaya arkadaş vardı, şehit düştü. İbrahim Bilgin vardı, Karasungur arkadaşın yanında şehit düştü. Onu kattı. Yine Şahin Kılavuz, ülkeye dönerken Hezil çayında şehit düştü, onu kattı. Bunların hepsi büyük kahramanlardır. Kemal arkadaş böyle biriydi.

PKK militanlarından örnek alıyorsan, Kemal Pir'i alacaksın. Önderliğe bağlılıkta al, bir de insan kazanmakta al. Şimdi Kemal Pir üzerinde yoğunlaşanlar daha çok onun eylemci yanını esas alıyorlar. Silaha da hâkimdi. Biz de ilk silahlı eylemleri yapan da odur. Kabul ediyorum ama Kemal'in esası bu değildir. Kemal'in esas özelliği insanları etkileme sanatıdır. Ölüyü diriltten bir insandır. Bana taş a hayat veren bir insan gibi gelir. Bu konuda somut olarak gördüklerim, tanıklıklarım var. Bir de Kemal'in Kürdistan'da girip çıkmadığı yer kalmadı. Bizim köye bile geldi. Kemal, bizim köye gelen tek arkadaş tır. Kemal bizim köye gelmiş, ben başka bir yerdeydim. Benim iki dayım vardı, ikisi de benden küçüktü. Büyüğü evliydi, ürkekti. Yanında şiddetten bahsettiğin zaman, devrim, devlet, asker, ona karşı mücadele denildiğinde kaçardı, asla yanında durmazdı. O nedenle onunla hiç konuşmazdım. Umutsuz vaka diyorlar ya, konuşsan da bir şey çıkmaz diyordum. O zaman benim algım böyleydi. Haber aldım Kemal arkadaş köye gelmiş, döndüm eve geldim. Sarıldım hoş geldin dedim, baktım benim o kaçan ve korkan dayım da yanında oturuyor. Öyle bir ateşlenmiş ki, Kemal arkadaşla sömürgeciliğe karşı nasıl savaşacak onu tartışıyor. Kemal böyle bir insandı.

Kürdistan'a döneceğiz. Bizim ilk dönemimiz propaganda-ajitasyon dönemi değildi. Gençler neredeyse biz oraya gidiyor toplantılar yapıyorduk. Bir yerde seminer mi var, bir yerde tartışma mı var, yüzlerce genç bir araya gelmiş, Kemal bunu duyduğunda içlerine dalıyor tartışıyordu. O tür kalabalık gençlik kitlesi oldu mu, arkadaşlar yalnız gitmiyordular, daha fazla etkilemek için kalabalık gidiyorlardı. Mazlum ve Kemal arkadaşların birlikte katıldıkları toplantılar var. Mazlum arkadaş iyi bir propagandacıydı. Gençlik, kim daha etkiliyse, onların ruh, düşünce dünyasına kim hükmederse ondan yana

karar alıyor, sizin peşinize takılıyordu. Arkadaşlar konuşuyorlar, kıpırdamalar oluyor. Mazlum arkadaş konuşuyor, değerdendirmeler yapıyor, uzun uzun net izahlar daha üst düzeyde bir kıpırdama oluyor. Kemal arkadaş çıkıp konuşuyor, gençler harekete geçiyor, Kemal ile birlikte hareket ediyorlar. Sadece ben değil, bütün arkadaşlar Kemal'e bu konuda hayrandı. Mazlum arkadaş "Kemal arkadaş, benim konuşmamın içeriğı seninkinden daha iyiydi. Senden daha güzel konuştum, benim ki daha derinlikliydi. Fakat harekete geçiren sensin, bu nasıl oluyor. Senin konuşman benimkini geçemez ama harekete geçiren de sen oluyorsun, bu nasıl oluyor?" diyordu. Gerçekten de arkadaşlar bu konuda Kemal arkadaşaya hayranlık duyarlardı.

Bir kez Kemal arkadaş Dersim'e gelmişti. Dersim'de kalabalık bir grubumuz var. Dersim'de bir aile vardı, bütün çocukları kadın-erkek bizim sempatizanlarımızdı, kadrolaşma adaylarıydı. Büyük erkek çocukları bizim kadrolarımız sayılırdı. Zengin sayılabilecek bir aileydi. Ancak babaları ise bize karşıydı. Beni uzaktan tanıyordu, bana çok öfkeliydi. Benim için "çocuklarımı baştan çıkaran adam" diyordu. Ailece bizi davet ettiler, Kemal arkadaş dışarıdan gelmişti. Arkadaşımız olan oğluna "babam öğlen çıkıp gelecek, beni orada görürse iyi olmaz, ben gelmiyorum" dedim. Onlar ise "Babamız başka yerdedir, onun için rahatız, hiç sorun yok" dediler. Bunun üzerine Kemal arkadaş ile birlikte gittik. Öğlen saatlerine doğrudur, diğerleri çıktı sadece bizim arkadaşımız olan arkadaş yanımızda kaldı. Kendi aramızda sohbe devam ediyoruz, arkadaşın babası çıktı geldi. Yabancı ayakkabıları görünce, "Yıldırım benim evime teröristleri getiriyorsun" dedi. Bizi hala görmemişti, sadece orada ayakkabılarımızı görmüştü. Yıldırım bizim yanımızdan hemen çıktı, babasını karşılamaya gitti. Babası ona bir tokat attı. "Ben gidip onları polise vereceğim" dedi. Kemal arkadaş "Adam bizi gidip polise verecek, ben gidip bu adamı vuracağım" dedi. Bizim burada öyle söylerler, ama kolay değildir, bizi ihbar etmez bu konuda emin olabilirsin dediğimde Kemal arkadaş biraz rahatladı. Bizim arkadaşımız olan oğluna tokat atınca kızları çıktı. Babaları üzerinde biriktiller "Utanmıyor musun, bunlar bizim misafirlerimiz. Sen misafirlerimize bu kadar hakaret ediyorsun. Senin evin batsın. Bundan sonra senin kendi evin senin olsun, biz senin evini terk ediyoruz" dediklerinde, adam yumuşadı. Genç kadınların duruşu çok olumluydu ve ciddiydiler. Öyle olunca yumuşadı, bizim bulunduğumuz odayı geldi ve beni gördü. Ben konuşmaya başladım, adamı etkilemek istiyorum, bir şeyler söylüyo-

rum. Bir dakika konuşuyorum adam müdahale ediyor. İki dakikaya kadar çıkıyorum, yine müdahale ediyor, fazla dinlemiyor. Firavun gibi bir adam, hiç ikna olmuyor. Bu biçimde on dakika sürdü. Adam gözaltından da Kemal'i süzüyor. Kemal arkadaş ise rahat oturmuş, önüne bakıyordu. Adamla ilgili değil gibi görünüyordu. On dakika sonra "yeğenim sen niye konuşmuyorsun?" dedi. Kemal arkadaş başladı konuşmaya ve adam hiç sözünü kesmedi. Öyle 15-20 dakika konuştu. Öyle teorik şeyler değildi, yaşamını anlattı, yaşamın içindeki insanı anlattı. Adam birden çocuklarını çağırdı, "nerede kaldı yemek" dedi. Kemal arkadaşın konuşmasından sonra, "Bizim kapımız sonuna kadar açıktır. Bundan sonra başımızın üzerinde sizin yeriniz var" dedi. Benim için mucize gibiydi. Kemal arkadaşın yanında biz-zat mucizelerine tanık oluyorum. Bir yıl uğraşsam bile adamı o seviyeye getiremezdim. Kemal arkadaş yarım saat bile sürmeyen bir konuşma ile adamı kazandı ve evini bize açtı. 'Niye çocuklarınızı terörist yapıyorsunuz' düşüncesinden vazgeçti. Ondan sonraki süreçlerde hep İsa aklıma geliyordu. "İsa mucizeler göstermiş" derler. Felçli birini yürütmüş, kör birini görür hale getirmiş. Ben gerçek mucize budur derdim. Adam kördür ama Kemal arkadaş onu görür hale getirdi. "Görmek istemeyenden daha büyük kör yoktur" derler. Aslında gerçek kör bakan kördür. Kemal, onu bakar ve görür hale getirdi. Yine dayım felçli gibiydi, onu yürür hale getirdi. Daha sonra dayımın bir çocuğu mücadeleye katıldı, şehit düştü.

Kemal arkadaşla ilişkin bir olayı daha anlatayım. Antep'te Cuma arkadaş belki kazanabiliriz diye Kemal arkadaşla beni 7 ya da 8 öğretmen olduğu bir köye gönderdi. Evde saat beşe kadar bekledik, akşam öğrenciler dağılınca hepsi bir araya geldi, hemen tartışma başladı. Bazıları yemek hazırlıyordu. Genel de Kemal arkadaş konuşuyor, değerlendirmeleri o yapıyordu. Öğretmenlerin hepsi Türkiye soluna sempati duyuyorlardı. Onlar sıkışınca bize karşı hakaret anlamına gelebilecek sözcükler kullandılar. Küfür değil ama aşağılayıcı tutumları oldu. Kemal arkadaş, "Terbiyesizlik yapmayın, haddinizi bilin, siz kimsiniz? Bu tartışmanın da çok fazla anlamı kalmadı" dedi. Onların evindeyiz, sözde misafiriz, iyi olmadı. Onlar da fark ettiler. Sofrayı kurdular "gelin yemek yiyin" dediler. Biz evinde misafirlerine böyle davranan insanın yemeği yenmez dedik ve yemek yemedik. Akşam olduğu için bir yere de gidemiyoruz. Onlar yemeklerini yediler ama konuşmuyorlar. Yatma zamanı, saat 12'ye geliyor. Buyurun gelin yatın dediler, biz yatmadık. Onlar yattı biz sabah saatlerini

bekledik, sabah şafak sökmeye yakın dönemde evden çıktık, yola vurduk ve yürüdük, şehre gidecek araba arkamızdan geldi. Gün ışıyınca biz arabaya bindik, şehre gittik. Böyle yılmak yoktur.

Kemal arkadaş müthiş alçakgönüllüdür. Gençlikte yarattığı duygu şudur: Öyle bir havaya sokuyor ki, “ben de bir Kemalim” diyor. Şöyle bir duygu yaratmıyor. ‘Kemal ne kadar büyük, ben ne kadar küçüğüm’ biçiminde bir duygu yaratmıyor. Karşısında konuştuğu insanda yarattığı duygu, güven duygusudur. ‘Ben de Kemal Pir’im’ duygusunu yaratıyordu. Biz bu duyguları yeterince yaratamıyorduk. Bir insanda eziklik yaratmak yoktur. Sen bilimsel, entelektüel konuşuyorsun, neredeyse bilmediğin yok gibi davranıyorsun, karşıdaki insanda yarattığın duygu “ben bunların hiçbirini bilmiyorum, ben fukaranın tekiyim” duygusunu veriyorsun. Kemal Pir asla böyle bir eziklik duygusu yaratmıyordu. Kemal konuştuğunda karşıdakinde yarattığı duygu ‘ben de Kemal’in dengiyim’ diyordu. Bu da hayranlık verici bir şeydir. Özgüven duygusunu, kendisine güven duygusunu yaratmak önemlidir. İnsandaki eziklik duygusunu gidermek, güvensizliği aştırmak, özgüven geliştirmek. Çünkü Kemal kendisine güveniyordu. Bu güveni olduğu gibi bir başkasına da taşıyordu.

Kürt gerçeğine hayrandı. Kemal çok içeri girdi-çıktı. Ankara’da Trafik kontrolü aramasında yakalandı. Üzerinde yakalanan silah faşistlere karşı saldırı da kullanılmıştı. Balistik inceleme yapılırsa, Kemal’in cezaevinden çıkması mümkün değildi. O açıdan ‘bir an önce Kemal’i cezaevinden kaçırmamız lazım’ denildi. İki-üç arkadaş örgütlendi, Karadeniz’e gitti. Bilmediğimiz bir yer ve Kemal arkadaşın kaldığı cezaevi ilçe cezaeviydi. Bugünkü cezaevleri gibi değildi. Cezaevini bastılar, Kemal arkadaşını cezaevinden çıkardılar, bir süre yürüdüler, sonra arabaya bindiler, aldılar Dersim’e kadar geldiler. Kemal arkadaş Dersim’e gelince de yaklaşık bir hafta benim yanımda kaldı. Arandığı için fazla dışarı çıkmıyordu. Bana anılarını, cezaevinden çıkardığı sonuçları anlatıyordu. “Haydar arkadaş ben bir daha cezaevine düşmem, cezaevine dayanamıyorum. Sabah kalkıyorsun hep aynı insan yüzleri. Siyasi tutuklu da değil, genelde aynı tutsaklar, aynı yüzler. Hâlbuki ben günde yüz farklı insan simasını görmesem, elli ayrı insanla tartışmasam, o gün yaşadığımı kabul etmem” diyordu. İkicisi; “Ben Karadeniz’de cezaevi yattım, hepsi hemşerim, tanıdığım, benim halkım. Laz. Ağzını açan dedikodu yapıyor. Biri diğeri hakkında konuşuyor. Bu tür şeyler konuşuyorlar. Kürtler öyle midir? Hayır, Kürtlerin içine karıştığında politika tartış-

şır, Kürtler benim ruhumu okşuyor. Kürt halkı içinde mutluyum” diyordu. Kürt varlığı Kemal’i mutlu ediyordu. Gerçekten Kürt toplumsallığına yatkın bir insandı.

Anlattığım tarih 1977’dir. Bugün ise 2018’dir. 42 yıldır. Kürt halkı şimdi o zamanki Kürt’ten daha fazla politikleşmiştir. Türklerden daha fazla politikleşmiş bir halktır. Bunu kesinlikle böyle kabul etmek lazım. Onun için halkta sorun yoktur, sorun bizde ve öncüdür. Öncülük iddiası taşıyan insandadır. Sen doğru öncülük yaparsan o halk örgütlenir, ayağa kalkar. Sen öncülük yapmazsan o halk örgütsüz kalır asla harekete geçmez.

Önderlikle yoldaşlık yapmak isteyen herkes bir yerde onun havarisidir. Peki, havarinin kelime anlamını hiç çözümlediniz mi? Havari; ‘sözü taşıyan’ demektir. Demek ki, Önderliğin havarisi olmak; Önderliğin sözünü anlamak ve o sözü alıp bir başkasına götürmektir. Öncelikli görevimizin söz taşımak olduğunu bileceksiniz. Önderlik anlam gücüdür. Önderliğin anlamını bir başka yere götüremezsek, bir başka insanla paylaşamazsak, ondaki bedenleşme neyin bedenleşmesi olur ki? Biz anlamı bedenleştireceğiz, sözü bedenleştireceğiz.

‘Sahabe’ sözü ilk duyan insan demektir. Sahabe olmakta, havari olmakta sözle bağlantılıdır. Sözü taşımaktır. O nedenle sözü almak lazım. Önderlikteki anlam gücünü anlamak için savunmaların içine daleceksiniz. ‘Ben anlamıyorum’ demeyeceksiniz. Kendini zaten buna ikna etmişsen, zaten anlayamazsın. Bu inancın aynı zamanda inançsızlık anlamına geliyor. Çünkü kendine inanç duymuyorsun. ‘Ben savunmaları anlamayacağıma inanıyorum’ Bu inanç, inançsızlığı getirir. Hâlbuki ‘anlayacağım’ diyeceksin. ‘Bir anda hepsini yutamam ama en azından birkaç cümlesini anlayacağım’ diyeceksin. ‘En azından Önderlikten birkaç harf öğreneceğim’ diyeceksin. Hz. Ali boşuna “Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum” demiyor. ‘Ben Önderlikten bir harf dahi öğrenemem!’ biçiminde düşünülmemelidir. ‘Harf öğrenirim, cümle de öğrenirim, anlamın bir bölümünü de öğrenirim. Onu içselleştiririm ve kendimi bu tarzda geliştiririm’ demek lazım. Kendinize güveniniz ve inancınız olsun.

Kemal Pir arkadaşın, duruşuna, kişiliğine ilişkin bazı vurgular yaptım. Benzer arkadaşlar var. Aynı şekilde Mazlum Doğan’ı da anlatabilirim. Hayri Durmuş yoldaşı anlatabilirim. Ama hepsinden daha çarpıcı örneği Kemal Pir’dir. O yüzden Kemal Pir üzerinde duruluyor. Yoksa benzer arkadaşlar var, daha sonra mücadeleye katılan

arkadaşlar var. Devrimciliğe emsal teşkil eden, örnek oluşturan yoldaşlar var. Bunlar da anlatılabilir. Önder Apo, *“Bu harekete, bu partiye gelen insan eğer kadın ise Zilan olur, erkek ise Kemal Pir olur”* diyordu. Şöyle de diyebilirdi ve isabetlidir. *“Bu harekete gelen erkek ise Mazlum olur, kadın ise Nuda olur”* da diyebilirdi. Başka bir yoldaş olur. Başka bir kadın yoldaş olur. Sema olur. Örnekleri çoktur. Belki de bugün bu harekete gelen kadın ise Delal olur. Bu da rahat olarak söylenebilir. Belki de en çarpıcı olarak söylenmesi gereken budur. Ve şunu söylemek lazım, her insanda Kemal Pir potansiyeli vardır. Kadınlar için de geçerlidir. Kemal’i kadından ayıramazsın. Kemal’i erkek olarak tanımlayamazsın. Kemal’in ruhu kadında da olur, Delal’in ruhu erkekte de olur ve dolayısıyla onların bileşkesi önemlidir. Ama militanlaşma, kadın militan, o anlamda Zilan. Yoksa cinsiyet ayrımı yapmıyoruz, devrimcilikte böyle olmaz.

1976-1977 İdeolojik Mücadele Dönemi

Biz Kürdistan'a dönerken rast gele dönmüyoruz. Değerlendirmeler yapıyoruz, başlangıçta nerelerde çalışmamız gerekir? İlk koşulumuz şudur: Özellikle öğrenci gençlik nerede yoğunsa bizim orada olmamız gerekir. Dolayısıyla asimilasyonun en yoğun olduğu yerleri seçiyoruz. Siz içinde öncü kadro çıkarabileceğiniz gençlik kesimini arıyorsunuz. Böyle gençler nerede olabilir, onlar nerede çıkar, öğrenci gençler içinden çıkar. Genelde lise öğrencileri olur. Kürdistan'da o zaman üniversiteler yoktur. Biz liseler nerede yoğun ise orada çalışma yürütüyoruz. Bir hattır. Antep, yukarıya doğru Maraş'tır. Yan tarafa doğru Adıyaman, yukarıya doğru Malatya'dır. Elazığ, Dersim, Erzincan, Bingöl, Muş, Ağrı, Kars ve Van'dır. Bu aynı zamanda bir çalışma alanıdır. Kürdistan'ın Türkiye ile sınır hattıdır. Bu hatlarda sömürgecilik temelinde de olsa o dönemde aydınlanma, öğrenci gençlik daha fazladır. İçerde Urfa var. Giderek Urfa, Mardin, Amed, içe doğru Batman var. Daha iç bölgeler Botan var. Botan'da daha çok aşiret yapısı egemen, aşiret yapısı içinde daha çok ilkel milliyetçilik var, bize düşmanlık yapanlar da var.

Önder Apo'ya düşmanlık yapıyorlar. Daha biz Kürdistan'a adım atmadan KDP genel sekreteri Tıp Fakültesinde okuyan biridir. Önderliğe "Tehlike Türk sömürgeciliğinden gelmiyor, sende geliyor. Ne demek sınıf mücadelesi? Ne demek sınıflaşma teorisiyle Kürdistan'a girmek? Ne demek sosyalizm, proletarya ideolojisi? Bu Kürtleri bölmektir. Kürtler homojen bir kitledir, birdir. Bu teorilerle Kürdistan'a girmek, Kürt toplumunu parçalamaktır. O açıdan gerçek tehlike sende geliyor" diyerek aslında bizi tehdit ediyordu. "Sizi Botan'a sokmayacağım, Dicle'den öteye geçemezsiniz" diyor. Bu sıradan bir tehdit değildir. Biz tehditten dolayı oraya gitmememiz yapmıyoruz. Bizim önce öncü kadrolara ihtiyacımız var. Yani Önderliğin düşüncelerini ilk elden algılayabilecek, benimseyebilecek insanlara ihtiyacımız var. Hiç okuma-yazma bilmeyen veya ilkokul mezunu bir genç o zamanki bizim düşüncelerimizi çok çarpıcı olarak kavrayamazsa, o düşüncelerimizi gidip bir yerde propagandasını yapamaz. Bizim öncelikle propagandacı, ajitatör ve örgütçülere ihtiyacımız var. Bunları ise biraz aydınlanmış olan gençler içinden çıkarabilirsiniz. O yüzden yoğunlaşmamız biraz böyledir. Örnek vereyim; Kemal ve Cuma arkadaş Antep'e gittiler. Çalışma yeri olarak seçtikleri yer orasıdır ama Antep tek başına değil, Antep'e gidenler Urfa, Maraş, Adı-

yaman, Malatya'yla da ilgileniyorlardı. Eğer o şehirlerde bizim grup tabanı oluştuyorsa Kemal ve Cuma arkadaşlar tarafından oluşturuldu.

Haki arkadaş Adana tarafına gitti. O zaman Adana'da Çukurova Üniversitesi vardı, şimdi halen var. Çukurova Üniversitesinde yoğun öğrenci gençlik vardı. Kürt gençleri de vardı. Birde yoğun Kürt genç işçi kitlesi var. Mesela lise öğrencisidir, tatillerde şehre geliyor, orada pamuk topluyor veya meyve topluyorlar. Haki arkadaş "ben gidip orada gençler içinde çalışacağım" dedi. Ben Dersim'e gittim. Mazlum ve Hayri arkadaşlar Bingöl Karakoçan hattına gittiler. Başlangıçta böyledir. Sonra bunların sayısı artmaya başladı ama ilk çalışma yürüttüğümüz yerler buralardır. Dersim, sadece Dersim değildir. Dersim'e gidenler Dersim'de çalışıyorlar, Erzincan'la ilgililer, Elazığ'la ilgililer ve Bingöl, Karakoçan, bu hatlarda biz çalışma yürütüyoruz. Merkez, daha çok Dersim'dir. Öyle Sayı fazla değildir. Kürdistan'a 15 kişi geldi. 1975 sonu 1976 yılının başıdır. 1977'ye geldiğimizde her tarafta grubumuz var. Kürdistan'da çalışma yürüttüğümüz her yerde, illerde ve ilçelerde gruplarımız var. Bu önemli bir şeydir. Sıfırdan başlıyorsun, bir kişi gidiyor ama gittiği yerde bu tarzda gruplar oluşturuyor. Önemli olan çalışma tarzıdır.

Biz Ankara'da bir aydın gençlik hareketi olarak yola çıktık. PKK bir aydın gençlik hareketidir. PKK'nin içinde yer alanların hemen hemen hepsi üniversite öğrencileridir. Üstelik bunların çoğunun Kürdistan ile alakaları bile yoktu. Ankara'da bulundukları koşullarda en çok aydın gençler arasındaydılar. Kürdistan'da da öncelikle gençler içinde örgütleneceğiz. Kürt ve Türk gençlerini kazanmalıyız. Hedef bu olmalıdır. Neden gençlik? Gençlik her şeyden önce toplumun dinamosudur, motor güçtür. Gençlik toplumun özüdür. Hatta çocuklar da buna dâhildir. Önderlik çocuklara bile çocuk demedi. "Gençliğin gençliği" dedi. Dolayısıyla onlara bile bir genç olarak yaklaşıp, onları toplumu var edecek güç olarak görmeliyiz. Toplum; çocuklarıyla, gençliğiyle varlığını sürdürür. En dinamik, en coşkulu, en fedakâr, toplum kesimi yine gençliktir. Bizim anne ve babamız bizim kadar fedakârlık yapamaz. Neden? Çünkü onların çocukları var, onlara bakarlar, geçindirmek zorunda oldukları bir aileleri var, akrabalarına karşı sorumlulukları var. Gençler halkıyla ilgilenir. "Ben kendimi halkıma adayacağım" demelisiniz. Ben varken babamı mücadeleye katamazsınız. Annem "bir gün tutuklanırsan babanın sırlarını verme" diyordu. Anam defalarca cezaevine girdi. Kız kardeşim cezaevine girdi, bütün işkenceyi anneme yapmışlardı. Annem böyle bir

durumda olmasına rağmen gelip mücadeleye katılamadı. Gençliğin bir de hayalleri var. Gençlik hayaldir. Çocukların büyümüş hali gençliktir. Gençlikte hala çocuk hayalleri canlıdır. Gençlik hep maceracılık, serüven ister. Sen gençlikte bu özellikleri ararsın, sonra onları kontrol edersin ve örgütlü kılarırsın. Daha bilinçli ve örgütlü bir mücadele yürütürsün. O potansiyel varken orada güçlü duruşlar çıkar.

Bizim önce gençliği kazanmamız gerekiyor. Kadro, komutan, savaşçı gençliğin içinden çıkar. Özet olarak gençlik bir yere odaklanmaz. Gençlik kendisini bütün toplumdan sorumlu hisseder. Toplumu süzersin özünü gençlik oluşturur. Nerede toplum varsa orada gençlik vardır. Gençlik topluma ters düşmemelidir. Kendini toplumdan ayrı görmez. Gerçek akıl toplumdadır. Aklın zemini toplumdur. Toplumsallık olmadan aklın gelişimi olmaz. Çünkü insan toplumla insanlaşıyor. Akıl toplumla açığa çıkıyor. Akıl insanın toplumsallaştığı ve bireyin özgürleştiği alandır. Toplum bireyin hafızasıdır. Toplum dağılmışsa hafıza da dağılmıştır. Eskiden evlilikler görücü usulü ile yapılırdı. Bizler de kendimizi toplumun karşısına çıkmış genç kız gibi görüyoruz. Toplumun beni kabul etmesi gerekiyor. Benim de istediğim budur demesi gerekir. O beni beğenmeden ben onu değiştiremem. Benim onun yüreğine girmem gerekiyor. Ben onun beynine girmeden onu değiştiremem. Ben onu değiştirerek mücadeleyi geliştirebilirim.

Çalışmaya gidiyoruz. Bu konuda Kemal Pir ve Cuma arkadaşın örnek vereyim. Antep'e gittikleri ilk gündür. Tanıdıkları kimse yoktur. TÖB-DER'e (Türkiye Öğretmenler Birliği Derneği) gidiyorlar. Gittikleri gün seminer var. Bir kişi "ulusal sorun" hakkında seminer veriyor. Eskiden "ulusal sorun" denildiğinde "Kürt sorunu" olarak anlaşılıyordu. İğne atsan yere düşmez, çok kalabalık bir yerdir. Gençliğin seminere ilgisi çoktur, aydınlar ve öğretmenler var. Bu tür toplantılar genellikle Cumartesi ya da Pazar günleri olur. Yabancılar, o kalabalığın içerisinde ne onlar kimseyi tanıyor, ne de kimse onları tanıyor. Kemal arkadaş "bizde katılalım" diyor. Cuma arkadaş onaylıyor. Ancak Cuma arkadaş Kemal arkadaşla "kendini kontrol et, biz bunları tanımıyoruz, hiç kimse bizi tanımıyor, kavga çıkarma, üslubuna dikkat et ve çok heyecanlı konuşma" diyor. Cuma arkadaşın fikri yanlış değildir, o konuda çok örgütlü, disiplinli ve planlıdır.

Semineri veren kişi konuşmasını sürdürüyor. Zaten seminerleri bir kişi veriyor ve kendi görüşlerini sistematik bir şekilde sunuyor. Konuşmasını bitirdikten sonra katılımcılara "soru sormak isteyen ya

da görüş belirtmek isteyen var mı” diye söz hakkı vermek istiyor. Kemal arkadaş elini kaldırıyor ve kalkıp konuşmaya başlıyor. Bizim görüşlerimizi kısa bir süre içerisinde özetliyor. On dakikaya yakın semineri veren kişinin görüşlerinin yanlışlığını ve çarpıklığını değerlendiriyor. Kalabalığa hitap ederek, “Bunlar devrim adına ortaya çıkıyorlar ama şovendirler, milliyetçidirler. Aslında bunların ‘ulusal sorun’ diye bir davaları yoktur. Devrimci görünüm altında aslında bu sorunu karartmak istiyorlar. Bunların bu karakterini çok iyi biliyorum, bunun için toplantıyı protesto ediyorum ve toplantıyı terk ediyorum. Bütün devrimcileri de bunları protesto etmeye ve bu toplantıyı terk etmeye çağırıyorum” diyerek seminer yerinden çıkıyor. Kemal arkadaş çıkınca arkasından seminere katılan kalabalık bir grup da dışarıya çıkıyor. Cuma arkadaş da çıkıyor. Seminerin verildiği yerin karşısında bir park var, Kemal arkadaş orada alternatif toplantı yaparak bizim görüşlerimizi aktarıyor.

Bizim ilk etapta sorumluluğumuz sözü taşımaktı. Bugün sözü taşıma devri bitmemiştir. Yeni paradigma demek, yeni anlam gücü demektir. Bu anlam gücünü içselleştirmezse, başkalarına götürmezse onların uygulayacakları ne olur ki. Şimdi görev daha büyüktür. Sözü taşıma gücü şimdi daha büyüktür. Propagandacı olmak şimdi çok daha önemlidir. Eğitim de bu anlamda önemlidir. Propaganda, geniş kitleleri toplarsın, her konuda konuşma yaparsın, genel anlamda paradigmayı anlatırsın ama bunu uzun süreye yayarsan bunun adı eğitim olur. Propaganda da bir eğitim biçimidir ama kısa vadelidir. İki saat propaganda yaparsın ama eğitim saatlerce ya da günlerce olur.

Bir de ajitatörler vardır. Ajitasyon nedir. Ajitasyon da tek bir konu üzerinde yoğunlaşırsın. Diyelim ki, polislerin Kürt gençlerine yaptığı kötülükler, ona odaklanırsın ve ajitasyon yapar hedef gösterirsin, oradaki kalabalığı polise saldırtırsın. Ajitatörler de bunu yapar. Propaganda da birçok konuyu gündemleştirirsin, ajitasyonda bir konuyu gündemleştirirsin. Amaç aydınlanmış insanı örgütlemektir. Propaganda yaptığın kişiyi etkiliyorsun, etkilendikçe sen onu örgütlüyorsun. Demek ki, propaganda ve örgütlenme iç içedir. Bazı kitapları iyi okuyun. İncil’in ilk cümlesi şudur “Başlangıçta söz vardı. Söz tanrı ile birlikteydi ve tanrı sözdü” Ben de diyorum ki, ‘PKK’nin başlangıcında söz vardı. Söz Abdullah Öcalan ile birlikteydi ve Abdullah Öcalan sözdü.’ Söz olmadan, bedenleşme olmaz. Anlam ol-

madan beden gelişmez. Onun için propaganda ve eğitim gereklidir. Gençlik buna en yatkın potansiyeldir.

Sara arkadaş üzerine benimle röportaj yapmışlardı, şunu söylemiştim: Sara arkadaş kendi anılarında anlatır. Evlerinin biraz ötesinde tek odalı bir kulübe vardı. Gecekondu gibi bir yerdi. Orada kalan öğrenciler ortaokul öğrencileriydi fakat bizim kazandığımız arkadaşlar da oraya gidiyorlardı. Hem ortaokul öğrencileriyle ilgileniyorlardı, hem de orayı bir toplantı zemini olarak kullanıyorlardı. Veli Tayhan, Dursun Ali Küçük vardı. Dursun Ali Küçük sonradan ihanet etti. Veli arkadaş şehit düştü. Ben de sık sık oraya gidip geliyordum, bizim arkadaşlardan oraya gidip gelenler vardı. Sara arkadaş müthiş bir arayışçıdır. Kürt sorununa da ilgisi var, öğrenmek istiyor. Arkadaşlarla bağlantı kurmak için oraya gidip geliyor. Kendi evlerinden kaçak olarak oraya elektirik bağlıyor, yemek yapıp götürüyor. Sonra bir biçimde oradaki arkadaşlarla tanışıyor. Sonra onlar kendisiyle bizim grubun görüşlerini paylaşıyorlar. Sakine arkadaşın da ilk duyduğu sözdür. Diyordum ki, Sakine arkadaş Önderliğin sözünün gerçekleştiği en soylu bedenleşmelerden biridir. Sara arkadaş Önderliğin sözünün bedenleşmesidir.

Kendinize inanmanızı istiyorum. Eksik de olsanız, yetersiz ya da zayıf da olsanız her biriniz Önderlik gerçeğinin bedenleşmesisiniz. Ona duyduğunuz sevgi bile sizde bedenleşir. Eksiksek, eksik bedenleşme olabilir ama mevcut halinizle bile bir Önderlik bedenleşmesisiniz. Onun için sizler Önderlikten bir parçasınız, kendinizi Önderliğin dışında görmeyin. Aynı bedenın uzuvları gibisiniz. Her birimiz böyleyiz. Önderlik bedeninin uzuvlarıyız. Bir uzuv düştüğünde beden müthiş acı duyar. Yersiz kaybederseniz, Önderliğin bedeni acır. Önderliğin varlığı o acıyı en derinden hissedir.

Arkadaşlar çalışıyorlar ve gençlik neredeyse oradalar. Gençliğin yoğun olduğu alanlar neresidir? Okulların açık olduğu süreyse, okullardır. Kahvelerdir, parklardır. Bizim arkadaşlar hep oradadırlar. Toplantılardır, yürüyüşlerdir. Bizim arkadaşlarımız hep buradadırlar. Bir grup genç buldular mı hemen yanına yaklaşıp konuşuyorsun. Tipine bakınca devrimci sempatizan mıdır yoksa faşist midir anlıyorsun. Tanışyorsun. Bazen kendi adresini veriyorsun. O sana kendi adresini veriyor. Giderek arkadaşlığını ilerletiyorsun, evine gidip gelmeye başlıyorsun. Zaten kalacak yerin de yok, ev de kiralayamazsın.

Cuma ve Kemal arkadaşların Antep'te kaldıkları eve gittim. Evler pahalı olduğu için başka yerde ev tutamamışlar, qereçilerin olduğu yerde bir evde kalıyorlardı. Qereçilerin davul ve zurnaları bile onların kaldığı odada bırakılmıştı. Qereçiler dost olduklarında dışarıya karşı da savunurlar, saldırı geldiğinde kolay kolay vermezler ve aynı zamanda arkadaşları koruyorlar. Arkadaşlar da çok az bir ücretle o evde kalıyorlar. Hatta arkadaşlara yemek götürüyorlar, çünkü onlarda dayanışma güçlüdür. Ben gidip onları o evde gördüm.

Gençleri kazanıyorsunuz, genelde kenar mahallelerde yaşayan yoksul gençlerdir, daha çok onlar size ilgi duyuyorlar. Onlarla ilişki kuruyorsunuz, onlar size bağlandıklarında "abi bize gidelim" diyorlar. Evine gidiyorsunuz, yatma ve yemek sorununu çözüyorsunuz. Başka türlü imkânlarınız olmadığı için para sorunuz olmaz. Diyelim ki, çocuk sorunludur, lümpen özellikleri var. Ama sizinle ilişkilendikten kısa bir süre sonra çocukta değişim yaşanıyor, mahallenin en terbiyeli, düzgün genci haline geliyor. Aile çocuğundaki o değişimi görüyor. Ailesi de size bağlanıyor. Siz sıkça aileye gidip geldikçe, evin ihtiyaçları var; damları onarılacak, odun kırılacak vb. işlere katılıyorsunuz, tanıdık arkadaşlar da çıkıyor, onları da alıp götürüyorsunuz. Onların haftalara yaydığı bir işi siz iki günde hal ediyorsunuz. Mahallede ve komşularında bir kıskançlık geliyor. Onlarda da 'bize de gelsinler' beklentisi oluşuyor. Evlerini kendiliğinden size açıyorlar. Evlerine gidiyorsunuz ve sizi coşkuyla kabul ediyorlar.

Bir ay önce ilişki kurduğunuz genç ile, bir ay sonrası aynı genç arasında dünya kadar fark oluyor. Müthiş saygılı, ahlaklı, düzgün bir genç haline geliyor. Aileler "keşke bizim çocuğumuz da böyle olsa" diyor. Bir genci kazandığınız an, bir aileyi de kazanmışsınızdır. Aileyi kazanmak komşularını kazanmaktır. Komşularını kazanmak, giderek bir mahalleyi kazanmaktır. Mahallede etkili bir hareket haline gelmektir. Bugün çalışmalarımızda bu yöntem izleniyor.

Liseli gençlere gidiyorsunuz. Onların hareketlerini, onların içerisinde en etkili olan kimse, biraz otorite olan, diğer gençlere sözünü dinleten kişiye gözünüzü dikiyorsunuz. 'Ben bu genci kazanırsam çevresindekiler zaten gelirler' diyorsunuz. Siz ona yöneliyorsunuz, onu kazanıyorsunuz, diğer gençler de geliyor. Geniş bir gençlik çevresi kısa sürede oluyor ve giderek bazılarını kadrolaştırıyorsunuz. Onlardan gençlik, okul komitesi kuruyorsunuz.

18 Mayıs'ta İbrahim Kaypakkaya katledildi, 31 Mart'ta Mahir Çayan katledildi. O süreçlerde en etkili eylem okullarda boykot

yapmaktır. Oluşturduğunuz gençlik komitelerine bilgi ulaştırıyorsunuz, onlar zaten okul içerisinde örgütlüdürler, gençliği harekete geçiriyorlar ve okullar boykota gidiyor. Dersim'de okullar her gün boykottaydı. İlkokullar bile boykota gidiyorlardı. Bugün tek bir okulda bile boykot yapılamıyor. Okullarla ilişkin yoksa zaten gençlikle ilişkin yok demektir. Gerçek anlamda gençlik, öğrenci gençliktir. Sen öğrenci gençliği kazanamazsan, diğer gençlik kesimlerini ve dolayısıyla toplumu da kazanamazsın, bu mümkün değildir. Kadrolaşanlar, en yiğitleri o öğrenci gençliğin içerisinde çıkar. Bir okulda 5-10 öğrenci kazandın mı, bütün okulu harekete geçirebilirsin. Bunu biraz da gizlilik içerisinde, onları deşifre etmeden yapıyorsun. Onlar da okulda kendilerini kamufle etmek istiyorlar, okulda alttan alta propagandayla gençleri örgütlemeye çalışıyorlar. Zaten okulun tümünü kazandığında kamufle olmana ve kendini gizlemene de gerek kalmıyor.

Okullar kapalıdır, yaz tatilidir ve gençlerin hepsi köylerine gidiyor. İnsanları işlerinden koparamazsın. Biz gittiğimizde başlıyorduk onlarla birlikte tarla biçmeye, ben orakta hepsini geçerdim. Hem onlarla birlikte çalışıyorsun, hem de onlarla konuşuyorsun. Onlarla bir parça oluyorsun. Onlarla birlikte çalışıyorsun, senin orak sallayışına bakıyorlar, sen onlardan daha iyi orak kullanıyorsun, hayran kalıyorlar. 'Üniversite öğrencisi orak mı sallar!' böyle değil, en iyi orağı biz sallardık. Bizden etkilenirlerdi.

1976'da Çaldıran'da deprem oldu. Dersim'de bir grubumuz vardı. Dersim'den kamyonlarla eşya gönderdik. Benim sırtımda un çuvalları, durmadan un taşıyorum. Bazıları üniversite öğrencisi olduğum için 'haddini bilmez adam, okumaya gücü yetmedi, gelip hamallık yapıyor' diyerek küçümsüyorlardı. Tersinden bazıları da 'devrimcilik böyle olur' diyorlardı. Sırtımda un çuvalları taşıyordum, eşyaları kamyonlara yüklüyorduk, alıp köylere götürsünler diye arkadaşları görevlendiriyorduk. Çaldıran depremi sırasında bizim grubun tüm üyeleri Çaldıran'ın köylerindeydiler. Kimsenin ulaşmadığı yerlere arkadaşlar ulaştılar. Hem yardım göturdüler, hem de yıkıntılar arasından yaralıları kurtardılar. Çok katkıları oldu. Şimdi felaket oluyor, insanları harekete geçiremiyorsun.

Her türlü ihtiyacımızı köylülerden karşılıyoruz. Alttan insanlardan karşılıyorduk ama biz de bedava yiyenlerden değildik, biz de onların işlerini yapıyorduk. Çalışma yürüttüğümüz her yerde halkın çalışmasına da katılım sağlıyorduk. Şimdi arkadaşların giyim kuşa-

mına bakıyorsun, ben çalışmam diyor. Kendileri beyefendi ya da kendileri son derece aydınlanmış, halkta onlara muhtaçmış gibi bir izlenim veriyorlar. Gidecekler halkı aydınlatacaklar ve bilinçlendirecekler. Halk böyle kazanılmaz.

Önder Apo o yaşam tarzımızdan şu değerlendirmeleri çıkarıyordu. *"Biz halka gittiğimiz zaman, halk bizim arkadaşlarımızın ağzından çıkan sözlerden çok, ne yaptıklarına ya da nasıl yaşadıklarına bakarak onların etrafında yer aldı, partiden yana tutum belirledi"* diyordu. Halk, "Bunlar gerçekten bizim çocuklarımız" diyordu. Der-sim'de arkadaşlar için ilginç bir deyim kullanılır. Zaten Saadet arkadaş "Domane Ma" yani 'Bizim çocuklarımız' diye bir kitap yazdı. Halk seni sahipleniyor. Mesela DDKD'liler bizden daha iyi konuşuyorlardı. Türk Solu, bizden daha iyi hâkimdi. DDKD vb. örgütler bizim söylediklerimizin aynısını söylüyorlardı ama halk onlara rağbet etmedi. Onların giyim ve kuşamları markaydı. Bizde ise en sade giyimlerdi. İkincisi, biz hep yoksullara gidiyorduk. Köyün en yoksuluna gitmek bizim için esastı.

En soylu duyguların gelişme zemini yoksulların zemini. Yoksulların zemini senin duygularını soylulaştırır. Bir yoksul aileye gidiyorsun. Çocukları için ayırdığı şeyi senin önüne koyuyor, bunu hissediyorsun. Bunu görmek zor değildir. Böyle bir durum karşısında senin için kaynar. Ona karşı sevgi ile dolarsın. Bir şeyler yersin ama hepsini yemezsin, biraz da onların çocuklarına bırakırsın. Bir parçasını alırsın, diğeri onun çocuklarına kalsın diye bırakırsın, yani sofradan aç kalkarsın. Sonra bakarsın ki, kendisi yerde yatar, çulunu senin altına serer. Ne yapıyorsa candan yaptığını, içtenlikle yaptığını görürsün. "Zengin olan maldan verir, yoksul olan candan verir" deniliyor. Ondaki candanlığı, ondaki içtenliği, samimiyeti çok net bir biçimde görüyorsun. Ondaki yoksulluğu görünce düşmana öfken artıyor, kinin büyüyor. Halkına sevgin, düşmana kinin büyüyor.

Diyelim ki yurtsever bir Orta sınıf aileye gidiyorsun. Evine davet ediyor, arabasıyla evine gidiyorsun. Mükemmel bir sofraya kuruluyor, biraz sohbet ediyorsun. Sana ayrı bir oda ve sıcak bir yatak veriyor. Sabah kalkıyorsun, gideceğin yere arabasıyla bırakıyor. Rahatlıktan başka hiçbir şey hissetmiyorsun. Orta sınıf zemininde sanki hiçbir çelişki yokmuş gibi duygular körelir. Ama yoksulların evine gittiğin zaman tam tersi söz konusudur. Orada duygular ayaklanır. Orta sınıf zemini duyguların törpülendiği zemindir. Öfkenin ve kinin törpülendiği zemindir. Bu bir bilimsel çözümleme değil, bir yaşam dene-

yiminin özetidir. Yaşamın içinden çıkmış bir gerçekliktir. Orta sınıfı reddetmiyorum, orta sınıfın kazanılması gerekiyor fakat senin temel dayanağın ve harcın yoksullardır, emekçilerdir, şehirdeysen özellikle kentin dış kesimleridir. Kırsal alanda köylülerdir. Kentte, en dış kesimlerde oturanlardır, kent yoksullarıdır.

PKK önce gençleri kazandı. Sonra kenar mahallelere gitti, oranın içerisinde etkili oldu. Sonra kıra açıldı, kır yoksullarıyla birleşti. PKK'nin çelik çekirdeği; aydın gençlik, kent emekçileri ve yoksul köylülerdir. Birde arkadaşların kararlılıkları var. Söyledikleri sözün arkasında duruyorlar. Bir şeyi gönülden aşkla savunursun, insanlar onu hissederler. Her konuşma bir aşkın dile getirilmesidir. Âşık insanın ağzından çıkan her söz aşkla ilgilidir. Bir âşık gibi konuşuyorsunuz. Kendinizi böyle ele almanızı istiyorum. Eğer hakikat aşksa, siz âşıksınız demektir. Âşık'ın Maşuk'u dışında ifade edeceği hiçbir şeyi yoktur. Âşık hep Maşuk'u düşünür, dolayısıyla hep aşkını ifade eder.

Eğer ağzınızdan çıkan her şey aşkla ilgiliyse, insanlar bunu görürler. Ben, PKK'liler müthiş âşıklardı demiyorum. Az da olsa diğerlerine göre çok daha fazla özgür yaşama bağlılardı, konuştuklarında özgür yaşamı ifade ediyorlardı. Davranışlarıyla özgür yaşama bağlılıklarını sergiliyorlardı. O yüzden buna inanıyorum. Önder Apo "*Aşk bizi en yaman savaştıran gerçeğimizdir*" diyor. Bir Halkı Savunmak'ta yazıyor. Bizi savaştıran aşktır. Önemli olan bunun bilincidir. Bir bunu bilerek yapmak var, bir de gerçekten farkında olmadan aşkla savaşmak var. Farkında olmak, âşık olduğunun bilincine varmaktır. Önderlik kendisi ve şehit yoldaşlar için "*Aşk yolunun iççiliğini yapıyoruz. Âşıkların yürüyeceği yolu döşüyoruz, doğru yoldayız ama hala yoldayız*" dedi. Yani aşk yolunda yürüyoruz. Kime doğru? Maşuk'a doğru yürüyoruz. Maşuk kimdir? Demokratik Toplum, Özgür Kürdistan, Demokratik Ortadoğu gerçekliği, Demokratik Ortadoğu Konfederasyonu. Buna doğru yürüyoruz, aşk yolu budur. Bugün bu konuda daha netim. Bazı cümleleri ilk kez ifade ediyorum. Bu da belli bir yoğunlaşmanın sonucudur.

Bir yere gittim, gençlik çalışmalarının yürütüldüğü bir alandı. Genelde gençlikte böyle bir durum yaşanıyor demiyorum. Sen aşktan söz ettiğin zaman ayıp bir şey söylemişsin gibi yüzünü dönüyorlar, utanıyorlar. Aşk denilince iki kişinin bir birine duygusal yakınlığı anlaşılıyor. Aşk kelimesini söylediğimde yüzlerini çevirip utanıyorlar, ben de onların o durumundan utanıyorum dedim. Bunu bir yazı

da da yazdım. Bu da beni utandırıyor. Önder Apo'nun anlayışında aşkın cinsellikle ilişkisi sıfırdır demiyorum. Ama cinsellikle ilişkisi ancak yüzde bir olabilir. Yüzde doksan dokuzu anlama aşkıdır, yaşamın kendisidir. Çünkü anlamak özgürlüktür, anlamak doğru yaşamaktır, doğru yaşamak özgürlüktür. Aşk budur. Dolayısıyla her yoldaşımın birer âşık olduğuna inanıyorum. Bazı arkadaşların yaşamına baktığınız zaman bende hayranlık uyandırıyor. O farkında değildir. Sonra Marks'ın sözü aklıma geliyor. "Yapıyorlar, ama bilmiyorlar." Ben de 'âşıklar ama farkında değiller' diyorum. Bunlar genelde genç arkadaşlardır. Âşıktırlar ama çok da âşık olduklarının farkında değiller. Aşkla savaşıyorlar ama aşkla savaştıklarının farkında değiller. Bu konuda bilinç netliğine ulaşırlarsa harikalar yaratırlar.

Biz o zaman Kürdistan'a gittik. Kürdistan'da çalıştığımız bölgelerde, bir sorun çıktığında kendi inisiyatifimizle bir bildiri hazırlıyoruz. Altına da genelde "Kürdistan Devrimcileri" yazıyoruz. O zaman kendimize taktığımız ad Kürdistan Devrimcileridir. Bize UKO'cular (Ulusal Kurtuluş Ordusu) diyenlerde vardı. Bu Ulusal Kurtuluş Ordusu söylemi de Dersim'den çıktı. Dersim'de ilkokullarda bile geliyordu. O süreçte duvarlara sloganlar yazılıyordu. Yazılan sloganların altına hareketlerin adları yazılıyordu. Bizim ilkokul çocukları da tebeşir ya da kömürle duvarlara slogan yazıyorlar ama "bizim adımız nedir?" diyorlar. "Onlar TİKKO, THKO iseler bizde UKO'cularız" diyorlar. Ondan sonra herkes bize 'UKO'cular' demeye başladı. APO'cular da, UKO'cular da, bize dışardan takıldı ama biz kendimizi "Kürdistan Devrimcileri" olarak adlandırıyorduk. Genel bir addir. Dikkat ederseniz "Devrimcileri" diyor. Bir örgüt adı değildir. Grup olarak adlandırılabilir ama örgüt değildir.

Bildirileri gizli basıp, gizli dağıtıyoruz. Bildirileri basmak için bize ilk gerekli olan daktilodur. Çalışma yürüttüğümüz yerlerde gözümüzü diktiğimiz ilk şey bir daktiloya sahip olmaktı. İki; bir teksir makinasına sahip olmaktı. Eskiden basım teksir makinasıyla yapılıyordu. Bazıları elektrikli bazıları da kolluydu, kolu çevirerek kâğıtları tek tek çıkartıyorsun. Öyle olunca çok daha fazla zaman alıyordu. Bir de yazıları mumlu kâğıda yazıyorsun. O kâğıtlarda delikler açılıyor, teksir makinasına takıyorsun, mürekkebi var, mürekkebi içerdikten sonra kâğıtları alt kısmına koyuyorsun, sen çevirdikçe tek tek kâğıtlar çıkıyor. Hiç unutmuyorum, bizim teksir makinasına ihtiyacımız var. Şehit Sara arkadaşın kardeşi Metin, bir de Doğan diye biri

vardı, ikisi de cezaevine girdi. Sonra militanlığı bıraktılar. Fakat ikisi de gözü kara gençlerdi. Onlar lise öğrencileriydiler. Okudukları lise-
de ihtiyacımız olan malzemeler vardı. Onlara siz daktilonun yerini öğrenin, biz gidip daktiloya el koyacağız dedik. Bunlar pencereyi kapatmış gibi yapıyorlar ama içeriden kilitlemiyorlar. Biz gittik pencereyi açıp oraya girdik, bir yerde ışık yanıyor. Bekçiye etkisizleştirmemiz lazım. Silahımız da var. Yüzümüz kapalıdır, maskeliyiz. Metin silahını çekerek bekçiye "teslim ol" dedi. Bekçi bize Zazaca küfür etmeye başladı. Hiç silahtan korkmadı, üzerimize geldi. Metin ve Doğan adamı düşürmeye çalışırken maskeleri düştü, yüzleri açığa çıktı. Baktım bu ikisi beceremiyor, ben de devreye girdim üçümüz adamı yere yatırdık, ellerini bağladık. "Amca seni vururuz, filan kişiyi vurmuş kimseleriz" diyoruz. Hâlbuki biz o zamana kadar kimsele-
ri vurmamıştık. "Daktiloyu alıp gideceğiz. Sabah polis gelince yüzle-
rini gördün mü diye soracaklar, ben görmedim, çünkü yüzleri mas-
keliydi diyeceksin" dedik. Fakat adam durmadan bize küfür etmeye devam ediyordu. Biz gittik teksir makinasını aldık, bir sürü de daktilo vardı içlerinden güzel bir daktilo da alıp götürdük. Bütün işlerimizi onlarla yaptık. Bekçi polise "yüzleri maskeliydi tanımadım" de-
mişti. Belki de bekçinin devlet karşıtlığı vardı ama adamın elini kolunu bağlamışız. İlçelerde bile böyle yapıyorlardı.

Bu şunu gösteriyor: Bir yere çalışmaya giderken bir basın olu-
yor. Bütün çalışmaları birlikte yapıyorsun, çünkü propagandanın basın alanı da var. Şimdi gençlerin buna ilgileri, bütünlüklü bir çalışma tarzı zayıftır. Gençlik olarak çalışıyoruz, gençlik olarak örgütleniyoruz. Ama aynı zamanda kadro ortaya çıkarıyoruz, partileşme-
nin zeminini yaratıyoruz. Yarattığımız kadrolar daha sonra partiyi kuracaklar. Ama gençlik çalışması yine devam edecek. Gençlik partiyi yaratır, gençlik partileşmeye gider. Böyle bir gençlik hareketinden geliyoruz. Günümüzdeki gençlik hareketi biraz daha fazla dardır. Gençliği toplumdan koparıyorlar.

Meslek Odaları vb. toplumun bir kesimini oluşturabilir ama gençlik toplumun kendisidir. Esnafı olur, küçük burjuvası olur, zanaatkarı olur, öğretmeni olur, sağlıkçısı olur. Bunlar toplumun bir kesimidir, mesleklerine göre örgütlenebilirler, dar kalabilirler. Ama gençlik toplumun her kesimindedir. Sağlığın, esnafın, savunma alanında, propaganda alanında, basın alanında var. Gençlik partileşme ve ordulaşma alanında da var. Gençliğin olmadığı bir alan olamaz. Gençlik her yerde olmak durumundadır. Bir okulu kazanmak, bir

okulu kazanırken, bir mahalledeki tüm gençleri kazanmak, giderek Diyarbakır'ın bütün okullarını kazanmak, giderek Diyarbakır'ın bütün mahallelerindeki tüm gençlerini kazanmak ve oradan muazzam bir gençlik hareketini çıkarmak. Böyle bir hedef olmadığı için gençlik hareketi gelişmiyor. Sen gençliği böyle örgütleyemezsen, toplum ayağa kalkmaz. PKK böyle yaptı, böyle çıktı ve böyle var oldu.

Kürdistan'da bizim ilk örgütümüz, "Kürdistan Devrimci Gençlik Birliği"dir. Böyle bir örgüt kurmuşuz ama çoğu insan bunu bilmez. Bu toplantının gerçekleştiği yer Antep'tir. Antep'te Haki arkadaş daha şehit düşmemişti. Toplantımızı orada yaptık, Kürdistan Devrimci Gençlik Birliği'ni kurduk ve ilan ettik. Gizli bir örgüttü, programı ve yönetmeliği vardı. Üye kabul prosedürleri, üyelik yemini vardı. Gençlik yönetimimiz vardı. Ben grup örgütlenmesinde kaldım, sanırım beni yaşlı gördükleri için katmadılar. Önderlik yoktu, ben yoktum, bir iki arkadaş daha yoktu. Mazlum arkadaş, Karasu arkadaş onların hepsi gençlik yönetimiydiler. İllerde komiteleri vardı. Kürdistan Devrimci Gençlik Birliği'nin Dersim, Ağrı, Urfa komiteleri vardı. Mahalle komiteleri vardı fakat parti kurulduktan sonra arkadaşlar parti üzerine yoğunlaştılar. Gençlik örgütü feshedilmedi ama gündemden düştü. Mücadele de şiddetlendi, gençlik çalışması vardı ama ağırlık partiye yöneldi. Bu da önemli bir husustur.

1976 yılı bir zemin yoklama ve zeminin gelişme açısından uygunluk arz ettiğini kanıtlama yılıdır. Yokluyorsunuz ve şunu fark ediyorsunuz: Kürdistan zemini devrimci gelişme için uygunluk arz ediyor, gelişme gösterebilirsiniz. Çalışma yürüttüğümüz yerler, Antep, Urfa, Maraş, Adıyaman, Elazığ, Bingöl ve Karakoçan'da gruplarımız oluşuyor. Özellikle Ağrı ve Kars'ta gruplarımız var. Muş yöresinde Bulanık taraflarında gelişmeler var. Erzincan'a giriş yapıyoruz, Diyarbakır'da sınırlı bir gelişme var. Mardin'de esas gelişme daha sonra olacak, belki de en hızlı gelişmemizin olduğu yer Mardin olacak. Dersim ve Elazığ var. Önderlik ağırlıklı olarak gelişmeleri izliyordu, zaman zaman bazı yerlere gitse de öyle Kürdistan'ın tümünü gezmesi söz konusu değildi. Urfa'ya, Antep'e uğruyor. Çoğu zaman Ankara'da kalıyordu. Önderliği daha çok yoğunlaşmasını sürdürme, araştırmayı devam ettirme, teorik derinlik ve ideolojik yetkinliği yakalama çabası içinde görüyorsunuz. Diğer gruplarla da ilişkileri var.

Dikmen Toplantısı Ve Önderliğin Kürdistan Seferi

76 yılının sonuna gelindiğinde, genel gelişmelerin seyri ortaya çıktığında Önder Apo bir toplantı yapma ihtiyacı hissediyor. Yıl ve durum değerlendirmesi yapma ihtiyacını hissediyor. Öyle olunca Kürdistan'da bizim çalışma yürüttüğümüz bütün alanlardan temsilciler toplanıp Ankara'ya gittiler. Ankara'da Cebeci, Dikimevi semtine yakın ev vardı. Pilot'un (Necati Kaya) kiraladığı bir evdi. Önderlik bizi o evde topladı. Tarih 1976'nın 31 Aralık günüdür, yılbaşı gecesidir. Bizim bütün toplantılarımız gece başlar, sabaha kadar sürerdi. Toplantıya çalışma yürüttüğümüz her yerden delegeler gelmişti. Ankara'daki gruplaşmada yer alan arkadaşlar da vardı. Ama Kürdistan'daki çalışmalarımızda kazandığımız arkadaşlardan da katılım vardı, yeni arkadaşlar yeni yüzler görüyorduk.

Önderlik bu toplantıya ilk defa yazılı bir belge sunuyordu. "Sömürgecilik Tarihi" başlığını taşıyordu. Önderliğin sistem ve sömürgecilik üzerine değerlendirmesidir. Önder Apo, *"bazen oturarak bazen ayakta konuşuyordum, Hayri arkadaş konuştuklarımı kaleme alıyordu. O değerlendirme yazılı hale getirildi"* diyor. Biz o zamana kadar herhangi bir yazılı belge taşımıyorduk. Herhangi bir legal örgütlenmeye gitmiyoruz, mesela bir dernek kurmuyoruz. Önderlikte o konuda son derece tutarlıdır. Önderlik, *"Halkımız bir soykırım politikası altında, üzerimizde bir imha ve inkâr politikası var. Düşman Kürtlük adına ortaya çıkan hiçbir gelişmeye, sıradan bile olsa izin vermiyor, katliamlarla bastırıyor. Bizim de o zaman böyle katliamlara davetiye çıkarabilecek tarzın kesinlikle dışında kalmamız gerekiyordu. Düşmana ipucu vermeyip, uzun süre böyle hareket etmemiz gerekiyor"* diyor.

Eskiden basın faaliyetleri, dergi, gazete çıkarmak devrimci örgütlere yabancı olmayan çalışmalardır. Bizim de yabancı olmadığımız alandır. Şimdi televizyonlarımız bile var. Mahirlerin çıkardığı derginin adı -daha Apocu hareket doğmadan önce- "Aydınlık" Aylık sosyalist dergi deniliyordu. Doğu Perincekçiler "Proleter Devrimci Aydınlık" dergisini çıkarıyorlardı. TKP "Kıvılcım" diye bir dergi çıkarıyorlardı. Bizim böyle bir dergimiz ya da herhangi bir gazetemiz olmadı. Bütün çabamız yazılı bir belgeyi düşmana vermemeyi, düşmanın hem bizi denetim altına almasını engellemek, hem de bize yönelirken bir örgüte üye olmaktan yargılamayı önlemeye dönüktü. Bizi yakalasa bile herhangi bir örgütümüz yok, bireysel olarak bizi

birkaç ay tutabilir ama bırakmak zorundadır. Hukuki açıdan sen düşmana imkân sunmuyorsun.

O süreçte Türkiye Soluna baktığınız zaman muazzam bir parçalanma var. Mahir'in örgütü defalarca parçalandı. TİKKO, THKO defalarca parçalandılar. Her ayrılan ve yeniden şekillenen grup kendisi için bir dergi çıkarıyordu. O dönemde ortaya çıkan tüm gruplar bir derginin adını taşıyordu. DEV-YOL "Devrimci Yolun" kısaltılmışı ve bir derginin adıdır. Halkın Kurtuluşu "Kurtuluş" diye bir dergi çıkarıyordu. Militan Gençlik bir derginin adıdır. Böyle çok sayıda dergi vardı. Ya da DDKD bir dernektir ama bizim ise ne derneğimiz, ne de dergimiz vardı. Genel adımız Kürdistan Devrimcileriydi. Tabi derginin kolaylıkları var. Mesela bazı Kürt örgütleri var. "Özgürlük Yolu" Kemal Burkey'in çevresi ve bir derginin adıydı. "Ala Rızgarı" dergi adıydı. Bunlar dergi etrafında birleşen grup oluyorlar. Bizi bir araya getiren bir dergi etrafında birleşme durumu değildi. Biz isteseydik o günün koşullarında dergi çıkarabilirdik. Bu potansiyelimiz vardı ama tercih ettiğimiz bir yöntem değildi. Bu şu anlama geliyor: Kendi tahlillerinle uyum içinde ol. Madem üzerinde inkâr ve imha sistemi var, madem kültürel soykırım sistemi var, resmen örgütlenip illegal bir çalışmaya girmedikçe legal bir şey yapamazsın, çünkü düşman üzerine gelir. Özetle durumumuz böyledir. Bu da herkesin bir propagandacı olarak, ayaklı bir gazete ya da ayaklı bir dergi olarak çalışmasını öngörür. O dönemin kadrosundan beklenen, gençlik ve toplum içinde çalışan her arkadaşın bir ayaklı gazete, bir ayaklı dergi olarak çalışmasıdır. Bazı arkadaşlar bu işi yetkince yapıyorlardı. Mazlum arkadaşları sadece ayaklı bir dergi ya da gazete olarak da tanımlayamazsınız, ayaklı kütüphane diyebilirdiniz. Hem Mazlum arkadaşları, hem Önderliğe yakışan buydu. Önderlik gerçekten de ayaklı bir kütüphaneydi. Mazlum arkadaşları aydınlanma boyutuyla çok ileriye.

O toplantıda Önderliğin hazırladığı eldeki broşür tek nüshadır, bir risk oluşturuyor. Toplantı baskına uğrasa, o belge ele geçirilse hepimizi örgütten yargırlarlar, çünkü ortak görüşlerimiz var. Bize bir isim takarak yargılayabilirler. Kış koşullarıdır, soba yanıyor. Önderliğin deyişiyle kapısı açıktır. Herhangi bir baskın durumunda düşmanın eline belge vermemek için belgeyi içine atıp yakacağız. Bu kadar tedbirli olma durumumuz var ama görüşlerimizin yazılı hale gelmesi de bize heyecan veriyor.

O zaman Önderlik herkesten biraz bilgi aldı. Herkes kendi bölgesindeki çalışmaları anlatıyor. Nicelik ve nitelik gelişme, ne kadar insan kazandığımızı, kazandığı insanların niteliğini ne kadar geliştirmişiz, bu tür değerlendirmeler oluyor. Mevcut potansiyel değerlendiriliyor. Halkın tutumu bile kısmen ortaya çıkıyor. Daha çok gençlik içinde olduğumuz için halkın durumu çok belirgin olmayabilir ama gençliğin durumu nettir. Açığa çıkan durum şöyledir. Gençler genelde bizi sempatiyle karşılıyor, düşüncelerimize rağbet ediyorlar. Arkadaşları dinliyorlar ve katılımlar iyidir. Gelen gençler sıradan değildirlere, en zeki gençler geliyor. Senin onu etkileyebileceğin başka bir şeyin yoktur, etkileyebileceğin tek şey düşünce gücüdür. Dolayısıyla düşünce gücünü, anlam gücünü esas alanlar sana geliyor. Bu açıdan başlangıçtaki katılımlarımız daima niteliklidir.

İlk oluşumlar çoğu zaman niteliklidir. Bunu unutmamak gerekiyor. Arada nitelik öne çıkar. Düzey, seviye, inanç, kararlılık, irade bunlar öne çıkar. Sayı az olabilir ama bunlar güçlüdür. Öğrenme isteği güçlü, mücadele kararlılığı güçlü, kendini iradeleştirme arzusu güçlü, devrim yapma tutkusu güçlüdür. Böylesi insanlar sizin sayınıza, niteliğinize bakmazlar; sözlerinizin doğruluğuna bakarlar ve o sözlerle ne kadar tutarlı yaşadığınızı gözetirler. Bunların hepsini görüyorlarsa sizinle birlikte olmayı kabul ederler. Bizde de katılımlar bu çerçevede gelişiyor.

Önderliğin söylediği, *“Kürdistan bir çöle benzeyebilir”* diyor. Sen çöle su taşıdıkça çöl elbette suyu kabul eder, hiçbir su damlasını reddetmez. Çöl sulandıkça eskinin o bitkisiz ortamının yarattığı ölüm havası, yerini canlı hayatın kanıtı olan yeşile bırakır ve hayat yeşerir. Siz sözü oraya getiriyorsunuz. Her bir birey topraktır, söz ise tohumdur. Siz tohumları toprağın niteliğine göre saçıyorsunuz. Eğer bereketli topraksa müthiş gelişme oluyor. Çorak toprak ise, kayalıksa bir süre yeşeriyor sonra tekrar soluyor, kayboluyor. Hz. İsa’da bu tür örneklerden bahsediyor. “Ekinci tohumunu ekmeye çıktı, tohumlardan bazıları yol kenarına düştü. Oradan geçen insanlar o tohumları ayaklar altında çiğnedi ve dolayısıyla tohumlar yeşermedi. Bazıları çalılarının içine düştü, çalılarının içerisinde bir toprak bularak yeşerdiler, büyümeye çalıştılar. Fakat çalılar tarafından kuşatıldıkları için fazla gelişme gösteremeyerek kayboldular. Bazıları kayaların üzerine düştü, kuşlar geldi yedi. Bazıları ise verimli toprağa düştü ve bire yüz ürün verdi” diyor. Sizin bedeniniz, varlığınız aslında topraktır. Önderliğin düşünceleri ise tohumdur.

Peki, bu toprak ile bu tohum doğru temelde buluşuyor mu? Ya da Önderliğin düşünce tohumları sizin kişiliğinizin toprağı ile uyumlu ise, sizin toprağınız ona gerçekten kucak açıyor, o tohumu içine alıp sıcakta olsa, soğukta olsa onu koruyor ve giderek karda, fırtınada bile bağrında sakladığı tohumu baharla birlikte derinliklerine kök salarak filizlendiriyorsa, o toprak gerçekten verimli topraktır. Kemal Pirlerin kişiliklerini buna benzetiyorum, verimli toprak. Kemal Pir, Haki Karer, Mazlum Doğan, Hayri Durmuş, Sakine Cansız. Tohum toprağı düşüğünde hızla derinliklere kök salıyor, yeşeriyor, en güzel ürünler veriyor. Başaklar dolu doludur. Bazıları da var, öyle değildir. Zayıflıkları var. Bunları da görüyorsunuz. Bazıları ortayolcu oluyor, hem hareketin içindedirler hem bir ayakları hareketin dışındadır. Bazıları var ihaneti tercih ediyorlar.

1976-77 yılı ağırlıklı olarak ideolojik mücadele dönemi idi. Siz Kürdistan devriminin ideolojisini oluşturuyorsunuz, bu ideolojiyi sahiplerine götürüyorsunuz ya da onu sahiplenecek insanlara götürüyorsunuz. Ama beri yandan siz tek ideoloji değilsiniz. Bir sürü ideolojik grup var ve üstelik onlar sizden önce Kürdistan'a gitmiştir. DDKO bizden çok önce kurulmuştur. Türk Solu bizden çok önce Kürdistan'a gitmiştir. Kürdistan'da devrimci potansiyelin olduğu her yerde Türk Solu gelişme göstermiştir. Gençliğin önemli bir kesimini denetim altına almıştır. Kaçınılmaz olarak onlara karşı ideolojik mücadele vermelisiniz. Halkın Kurtuluşuna karşı bir ideolojik mücadele vermek zorundasınız. Yoksa onun tabanının size doğru akışını sağlayamazsınız. Ya da diğer bütün örgütler böyledir. İdeolojik mücadele düşüncelerin çatışmasıdır ve bu mücadelede doğru düşüncenin kazanmasıdır. Şimdi sizin ideolojiniz kelime haznesi itibarı ile çok fazla kelimedenden oluşmamış olabilir. İdeolojik dağarcıklarında veya haznelerinde sayısız sözcük bulunan gruplarla ideolojik mücadele yürütebilir ve birkaç sözcük ile onların ideolojik haznesini bozguna uğratabilirsiniz. PKK böyle bir hareket, ideolojik gruplaşmamız böyle gelişme gösterdi. Ama zamanla sol örgütler, Kürt örgütleri, milliyetçi örgütler, küçük burjuva örgütleri şunu farkettiler. "Böyle giderse bizim ayağımızın altındaki toprak tümüyle kayacak, onlar büyürken bizler küçüleceğiz, o yüzden de buna izin vermememiz gerekir" diye düşündüler. Dolayısıyla tartışmaların yolunu kapattılar ve fiziki saldırı başlattılar. Apocu harekete, gruba yönelik 77 yılıyla başlayan saldırılarla böyle şehadetler başladı.

Dikmen toplantısında şöyle düşünüyorduk: İyi bir gelişme var ama yazılı görüşlerimiz, belgelerimiz yoktur. Her arkadaş anladığı kadarıyla çalışma yürütüyordu. Birine verdiğiniz düşünceler ancak Önderliğin düşüncelerinden aldığınız kadardır. Olduğu gibi de zaten veremezsiniz. Bu bir zaafiyet oluşturabilir. Mesela bazı yerlerde daha iyi aktarılmıştır. Dolayısıyla orada aydınlanma biraz daha fazla olmuştur. Daha eksik aktarılmıştır, bazı sorunlar vardır. Bu eksikliği gidermenin yolu nedir? Önderlik Kürdistan'a gidecek bizim çalışma yaptığımız her yere uğrayacak, bizim kazandığımız insanlarla toplantılar yapacak. İlk elden görüşlerin sahibi olarak yani Apocu Hareketin görüşlerinin gerçek oluşturucu gücü olarak bizim düşüncelerimizi birincil elden yapıya aktaracak. Böylelikle saflarımızda ideolojik birlik sağlanacak. Bu kesinlikle zorunlu bir şey olarak görülüyor. Bu Önderliğe de söyleniyor. Önderlikte bu gerçeği kabul ediyor. Aslında Önderliğin değerlendirmeleri de bu çerçevededir.

O zaman Önderliğin düşüncesi şöyledir: Kürdistan'da grubumuzun çalışma yürüttüğü bütün yerleri dolaşacağım, bir Kürdistan turu yapacam, her yerde gençlerle bir araya geleceğim, düşüncelerimizi gençlere anlatacağım. Ondan önce Önder Apo başka bir toplantı yapıyor. Türkiye Mimarlar ve Mühendisler Odasının bir konferans salonunda Türkiye soluna bizim Kürdistan sorununa bakışımızı anlatan bir seminer vereceğini söylüyor. Solun bütün temsilcilerini çağırıyor. O zaman Önderliğin yanında bulunan bizim bazı arkadaşlar da bu toplantıya katılıyorlar fakat çoğunluğunu Türkiye Solu oluşturuyor. Önderlik görüşlerimizi sistematik bir biçimde bu kez Türkiye Soluna aktarıyor. Çok yoğun tartışmalar olmuyor, çok fazla karşı çıkışlar da olmuyor. Önderliğin bir niyeti de, *"Ben riskli bir işe çıkıyorum, başıma bir şey gelirse, grup tasfiye olursa en azından biri diyecek ki, düşmanın tasfiye ettiği grubun böylesi görüşleri vardı."* Amaçlarından biri de esas itibarıyla budur.

Önderlik, Mart sonu Nisan başlarında çıktı. İlk başta Kars ve Ağrı taraflarına gitti. Kars'ta hem merkezde hem de bir ilçesinde toplantı yaptı. Ondan sonra döndü Ağrı ve Doğubeyazıt'ta yaptı. Oradan Bingöl'e ve Karakoçan'a geçti. Ben de o sırada Karakoçan'da bulunuyordum. Mazlum arkadaşın evinin hemen arkasında bir öğrenci evi vardı, Önderlik toplantıyı orada yaptı. Karakoçan toplantısının tarihi 1 Mayıs 1977'diydi. Ondan sonra Dersim toplantısı var. Dersim'den sonra Elazığ, Diyarbakır, Urfa ve en son

Antep'tir. Toplantılar buralarda gerçekleştirildi. Bu toplantılar büyük heyecan verdi, güçleri çok etkiledi. Hareketin görüşlerini ilk elden, o düşüncelerin, ideolojinin oluşturucu gücünden öğrenmek arkadaşları mutlu ediyordu. Düşmanın da bunu izlediğini söylemek lazım. Önderlik Ağrı'ya giderken yanında Pilot'u da götürüyor. Pilot'un kendisi Ağrılıdır. Onu Önderliğin yanında görenler şaşıyorlar. Bazı arkadaşlar "Öğrenciliği sırasında MİT ve polis ile ilişkiliydi" diyerek rahatsızlıklarını ifade ediyorlar. Bir şey söylerseniz Önderlik onu unutmaz. Kafasının bir yerinde kalır ama çalışmasını sürdürür. Arkadaşların Pilot için söylediklerinin üzerine yoğunlaşır ve tedbir de geliştirir. Ağrı'dan sonra Pilot, Önderlik ile birlikte hareket etmekten kopuyor. Önderlik tek başına çalışma alanlarını dolaşıyor. Bizim tarihimizde buna "uzun yürüyüş" deniliyor, "tarihi büyük Kürdistan gezisi" de deniliyor. Her yerde birer toplantı yapıyor. Fakat katılımların en yoğun olduğu yer Antep'tir. Antep'te nicelik çok, katılımlar fazla. Önderlik de onun için iki veya üç yerde toplantı yapıyor. Toplantılarını bitirdiğinde 15 Mayıs 1977'dir. Düşman bunu izliyor, böyle bir eylemi sakıncalı bulduğunu kendi pratiğıyle ortaya koyuyor. Tutuklamak yerine cezalandırmayı seçiyor.

“Haki Arkadaş Benim Gizli Ruhumdu”

Bizim ilk şehidimiz Ali Doğan Yıldırım’dır. 1976’da Ankara’da bir kaza kurşunuyla şehit düştü. Kemal Pir’in kazandığı grubun içindeydi. Aynı zamanda grubun son derece değerli bir elemanıydı. Aslen Dersimliydi. Grubun ikinci şehidi ise Aydın Gül’dür. O da 8 Mart 1977’de Dersim’de şehid düştü. Kendisini katledenler ise Türkiye Solundandı, daha çokta Halkın Kurtuluşu diye bilinen bir örgüttü. Halkın Kurtuluşu bize çok saldırdı, çok sayıda arkadaşımızı katletti. Bunlar Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu geleneğinden geliyorlar, aslında o gelenekten kopmuşlardı. Fakat o geleneği temsil eden Denizlerin, Yusufkların arkasına saklanıyorlardı. Üçüncü şehit Mahir Can’dır. Serhat’ta şehid düştü. Sanırım Önderlik Kars’ta, Ağrı’da toplantısını tamamlayıp döndükten sonra yine Türk Solu Mahir arkadaşını katletti. Bizim böyle şehitlerimiz ortaya çıktığında, onların şehadetinin hemen sonrasında biz bazı sloganlar üretiyorduk. Duvarlara yazdığımız sloganlar var, ‘yazılama” diyoruz. “Aydın, Mahir, Haki halk savaşı yolunda ileri!” Daha o zamadan bir halk savaşına yönelmemiz gerektiğini, ortada henüz bir örgüt yokken bile böyle bir mücadele taktığını veya stratejisini izlememiz gerektiğini biliyorduk. Gerçekten anlamlıdır.

Başlangıçta düşman doğrudan üzerimize gelmedi. Mesela Aydın Gül’ün şehadeti Dersim’deki gelişmemize müdahaledir. O zaman Yapı Meslek Liseleri vardı. Aydın arkadaş Yapı Meslek Lisesi öğrencisiydi. Halkın Kurtuluşundan bir genç tarafından tabanca ile katlediliyor. Fakat asıl gruba bir bütün verilen mesaj ve tehlike 18 Mayıs 1977’de ortaya çıktı. Haki arkadaş katledildi. O zaman bize diğer gruplardan insanlar geliyordu. Antep çok gelişme gösterdiğimiz bir yerdir, müfusu kalabalıktır, gençlik de yoğundur. Düşman Halkın Kurtuluşu içerisine ajanlarını sızdırmıştı. Güya ideolojik mücadele ile bizden etkilenmişler gibi oradan kopup, gelip bize katılıyorlar. Biz öyle bakıyoruz fakat bize bu tarzda katılanların bazıları düşmanın içimize ajan olarak sızdırdıklarıdır. Bunlar Haki arkadaşın şahadetinde önemli rol oynuyorlar. İçlerinde Bozan Aslan diye biri var. Tuzluca’yırdan katılan Mehmet diye biri var. Cin Ali diye biri var. Elimizde kanıt yoktur, zaten bu tür şeylere belge bulmak zordur, büyük bir olasılıkla böyleydiler. Bunlar gerçekten sızma niteliğinde harekete katılmış kişilerdi. Bunlardan Terzi Cemal ile Ali Çetiner vardı.

Biz Avrupa’da tutuklandığımızda onlar önce Urfalı birini bize karşı kullanmaya çalıştılar. Bu tür durumlarda Almanya’nın ilginç bir şeyi var. Önce tanık oluşturuyor, belge topluyor, bir tanık buluyor. Sonra tutuklama yapıp o tanığı kullanıyor. Bu tür tipleri kullanıyorlar ve onlar sizin üzerinize ifade veriyor. Ali Çetiner de bizden kaçmış gidip İsveç’e sığınmıştı. Almanya İsveç ile pazarlığa girişti, Ali Çetiner ile görüştü ve ona PKK davasında tanıklık etme görevi verdi, o da kabul etti. Geldi bizim davamızda baş tanık oldu. Başlangıçta 19 kişiydik, sonra sayımız azaldı. Esasta yargılanan Abbas arkadaş ve bendim, bizi terör örgütünün yöneticileri olarak değerlendiriyorlardı. Her gün mahkeme salonuna helikopter ile getirilip götürülüyordu. Zaman zaman sorular soruyorlardı, Ali Çetiner cevap veriyordu.

Bir hususa değinmek istediğim için bunu anlatıyorum. “IQ” zeka testi ölçümü var. Güya bunun üzerinde zeka testi uygulamışlar, zeka testi düzeyi aptallık sınırındadır. Mahkemede okuyorlar, gerçekten aptal biri değildi. Adam orada kendini savunamıyor, ‘ben aptal değilim, aptal olan sizsiniz’ diyemiyor. Şöyle bir durum zorumuza gidiyordu: Biz onu savunuyorduk. Çünkü adam bizim merkezimizde yer almış biridir. O zaman aptallar PKK merkezine rahatlıkla girebiliyor. Bu bizim zorumuza gittiği için biz onu savunuyorduk, adam kendini savunamıyordu. Biz kıyameti koparıyorduk. Mahkememiz tam 4 yıl sürdü. Adli tatil süresi haricinde çoğunlukla haftanın iki günü, bazen üç gün sabahtan akşama kadar duruşmalarımız oluyordu. Biz ilk duruşmadan, karar duruşmasına kadar mahkeme heyeti karşısında hep oturduk, heyet mahkeme salonuna girdiğinde hiç ayağa kalkmadık. Karar okunduğunda da ayağa kalkmadık, bu tutumumuzla ‘sizi tanımıyoruz’ demek istiyorduk.

Bir sefer izinsiz ayağa kalkıp konuştum, Türkçe konuşuyordum. Mahkeme başkanı, “Bay Kaytan lütfen yerinize oturun yoksa sizi salondan atmak zorunda kalacağım” dedi. Ben de elimi sallayarak “atarsan at soytarı” dedim. Benim ne söylediğimi doğal olarak anlamıyordu. Sesim yüksek çıkıyor. Mahkemede bulunan tercümanların çoğu Türk’tü. Fakat ihbarcılık yapmayı gururlarına yediremiyorlardı. Onlar da “bizde anlamadık” dediler. Benim bir soydaşım vardı, Zaza. Kalktı, “sana soytarı dedi” diyerek mahkeme başkanına söyledi. Türkler ihbar etmeyi onurlarına yediremidiler, ama Zaza söyledi. Bazen “Kürt düştü mü kötü düşer” diyoruz. Ondan

sonra beni mahkemeden attılar. Mahkeme üç ay uzaklaştırma kararı aldı. Beni başka bir cezaevine gönderdiler, üç ay orada bekledim, sonra tekrar geldim duruşmalara katıldım. İhanetten düştün mü gerçekten aptallaşıyorsun. Büyük ihtimalle bizden koptuktan sonra Ali Çetiner gerçekten aptallaşmıştı. Ama içimizdeyken öyle çok aptal görünmüyordu. Özetle onun da ajan olma ihtimali yüksekti. Onun üzerinde de öylesi kuşklar vardı. Aile akraba çevresinden devrimcilerde vardı, şehitleri de çoktur. Ona bir şey demiyorum, bireysel düzeyde ele alıyorum. Mücadele içinde olan değerli arkadaşlar var. Düşman bazı kişileri, bu tür ailelerde ajanlaştırabiliyor.

Haki arkadaşın şahadetinde içimize düşmanın sızdırdığı insanların çok büyük rolü var. Mehmet denilen kişi, Haki arkadaşı vuran kişiyle güya randevu alıyor. Ben randevu alınan kişiyi fazla tanımıyorum, gerçek adı Aladdin Kapan'dı. Biz, Topal Süleyman olarak biliyorduk. Eski THKO'ludur. O zaman "Sterka Sor" ya da "Beş Parçacılar" adında grup kurmuştu. Güya onlar daha radikal, biz Kürdistan dört parçaya bölünmüş diyoruz. "Doğu, Güney, Rojava, Rojhilat." Onlar "hayır Sovyetler Birliğinde Kızıl Kürdistan'da var" diyerek kendilerini 'Beş Parçacılar' olarak da tanımlıyorlardı.

Haki arkadaşta haber veriyor, "böyle bir kişi bizimle tartışmak istiyor, özellikle de sizinle tartışmak istiyor, biz de Düztepe'de kahvede randevu verdik" diyor. Antep'in Düztepe semtinde çamlık bir alan var, hemen çamlığın altında bir kahve bulunuyor. Haki arkadaş randevuya gelecek kişiyi tanıyor, karanlık ve kuşkulu biridir. Tanıyan tüm arkadaşlar öyle yaklaşıyorlar. Ben bir yerde duymuştum, Cuma arkadaş iyi biliyor, Haki arkadaş çok iyi biliyor, diğer bazı arkadaşlar iyi tanıyorlar. Ben Ankara'da duymuştum, güya bir ara polis takibinden kaçıyordum, uzaktan bir sefer karşılaştım, öyle yakından tınıma durumum olmadı. Aslında Haki arkadaşın onunla tartışacağı bir şeyi yoktur ama randevu alındığı için gitme gereğini hissediyor. Randevuyu alan kişiyle birlikte yürüyorlar, belli bir mesafe aldıktan sonra Haki arkadaşın aklına geliyor, "Tabancayı aldın mı?" diye soruyor. "Hayır, evde unuttum" diyor. Bunun üzerine Haki arkadaş kızarak gidip tabancayı almasını söylüyor. O gidiyor, geçikiyor, gelmiyor. Haki arkadaş kahveye tek başına gidiyor, kahveye girdiğinde iki kişinin oturduğunu görüyor. Haki arkadaş gidip masaya oturuyor. Onlar zaten katletmek üzere gelmişler, o konuda hazırlıklılar. Haki arkadaş oturur oturmaz onlar

hakaret etmeye başlıyorlar. Haki arkadaş duruma müdahale ediyor, “konuşmaya çağıran siz, o zaman bu ne?” diyor. O zaman bunlar daha da ileri gidiyorlar. Haki arkadaş kalkıp gitmek isterken bunlar vuruyorlar. Haki arkadaş çevredekiler hastaneye kaldırmak istiyorlar. Hastaneye kaldırıyorlar fakat şehit düşüyor. Tarih 18 Mayıs 1977’dir.

Düşman niye bunu yapıyor? Düşman Haki arkadaş çok iyi tanıyor. Ankara’dan izliyor. Haki arkadaş başlangıçta Adana’da Çukurova yöresinde çalıştı. Sonra parti, Haki arkadaşın Batman’a gitmesini istedi. Biz Batman’a çok değer veriyorduk. Çünkü orada zemin olmasa bile, bizim Batman’da çalışmamız lazım. Rafineri vardı. Petrol-İş sendikası da vardı. Belli bir işçi kesimi vardı. İşçilerin içerisinde çalışmayı önemsiyorduk. Bunun için en ideal arkadaş Haki arkadaşdır denilince oraya geçti. Fakat Haki arkadaş Kürtçe bilmiyor. Oraya gidince milliyetçi örgütler hemen propaganda geliştiriyorlar. “Bir Türk nasıl gelir Kürtler adına mücadele yürütür. Kürtlerin köküne kibrit suyu mu ekildi? Kürtler var, madem istiyorlarsa onlar gelip Kürtlere öncülük etsinler” deniliyor. İşin ilginç yanı bugün de aynı propaganda var. O zaman da orada Dervişe Sado diye biri vardı. Halen yaşıyor. KDP’nin en önemli Kuzey Kürdistan’daki temsilcilerinden biriydi. Şimdi de azgın bir Kürt düşmanıdır ve yüzde yüz MİT ajanıdır. Onlar kışkırtıyorlar ve Haki arkadaş çalıştırmıyorlar. Yine de Haki arkadaş ısrarla mücadele etti.

76 yılıydı Kemal arkadaş cezaevinden çıkmıştı. Biz Amed’te bir araya geldik. Önderlik de bizi gördü, biz Haki arkadaş ziyaret etmek istediğimizi söyledik. Önderlik, gidin dedi. Fakat gitmeden önce bize bir mektup verdi. Mektubu Silvan’da eski DDKO’lu birine yazdı. Adı Muhterem Biçimli’ydi. Biz önce Batman’a gittik. Batman’da akşama kadar dolaştık, Haki arkadaş bulamadık. Akşam saatlerinde Haki arkadaş çıkıp geldi ve o gece boyunca durum değerlendirildi. Haki arkadaş o zaman kendi durumunu anlattı. “Beni çalıştırmıyorlar, hatta ajandır bile diyorlar. Türkse gidip Türklerin içerisinde çalışsın, devrimci ise gidip kendi memleketinde çalışsın. Kürtlerin içinde ne işi var. Ben burada çalışırım ama burada gerçekten sonuç alabilecek olan arkadaş Kürtçeyi iyi bilen bir arkadaş olabilir” dedi. Daha sonra biz döndüğümüzde durumu Önderliğe anlattık. Önderlikte o zaman Haki arkadaşın oradan ayrılmasını kabul etti. Haki arkadaş Antep’e geçti. Adana, Batman sonra Antep’tir. 75 yılı sonunda geliyor ve yaklaşık bir buçuk yıllık süre içerisinde üç yerde faaliyet yürütüyor.

Haki arkadaşın yerine o zaman Mazlum arkadaş gitti. Mazlum arkadaş Kürtçeyi biliyordu.

Düşman Haki arkadaş en çok Batman'da izliyor. Ajanları var, KDP var, solcu ve Kürtçü geçinenler var. Haki arkadaşta sürekli o ortamlardadır. Öyle olunca da tartışmalarına tanık oluyorlar. Haki arkadaşın hem kendileri için, hem de devlet için çok tehlikeli biri olduğunu rapor ediyorlar. Öyle olunca da devlet, MİT, Kontgerilla harekete geçiyor. Önderliğin en önde gelen arkadaşını, yardımcısını, sağ kolunu katlederek harekete bir mesaj veriyorlar. Mesaj şudur: "Eğer bu yolda yürümeye devam ederseniz hepinizin sonu bu adamın sonu gibi olur. Onun için vakit daha erkenken aklınızı başınıza alın, bu yoldan vazgeçin" demek istiyor.

Haki arkadaş herhangi bir arkadaş değildir. Grubun ruhudur. Önder Apo Haki arkadaş için *"benim gizli ruhumdu"* dedi. Daha çok Önderliğin ruh ikizi, ikizi gibidir. Kemal Pir, Mazlum arkadaş, hatta diğer arkadaşlar dahil olmak üzere biz tüm eski arkadaşlar, Önderlik konuşur biz dinleriz. Ankara'da Önderlik ile tartışan tek arkadaşır, saatlerce tartışıyorlardı. Önderlikle diyalog yapıyorlardı. Diyalektik bile diyalogtan geliyor. Düşüncenin gelişimi diyalogla oluyor. Onun için 'diyaletik' sözcüğü ikilinin çatışması demektir. İki taraf birbiriyle çatışır ve diyalektik gelişme dediğimiz şey böyle ortaya çıkar. Dolayısıyla Önderliğin gerçekte aradağı arkadaş tipi Haki Karer'dir. Önder Apo, *"Ben hep monolog yapıyorum, ben konuşuyorum siz dinliyorsunuz ama Haki ile diyalog yapıyorum"* diyor. Özlemimi çektiği arkadaşta kendisiyle diyalog yapabileceği arkadaşır. Bizimle de diyaloglar yapıyordu, biz bir cümle söylüyorduk. Çoğunlukla "evet başkanım, doğrudur başkanım, öyledir başkanım" diyorduk. Bunlar belgelerde var. İzlerseniz oralarda uzun uzun değerlendirme yapanlar yoktur. Şu an büyük özlemim nedir biliyor musunuz? Önderliğin böyle bir zeminde bulunması ve benim diyaloga kalkmam, buna çok büyük özlem duyuyorum. Söyleyecek şeylerimin olduğuna inanıyorum. Önderliğe görüş belirtebilirim, düşünce söyleyebilirim, belki şu anda olduğu gibi olmaz, çünkü Önderlik ortamındasınız. Ama soru sorduğunda coşkuyla anlatabilirim, o yoğunlaşmam var.

Haki o zaman tersidir. İçimizdeki en fedakar arkadaşlardan biridir. Tek başına yorganını alıyor Adana'ya gidiyor. Bizim paramız yok, biz bir yere gittiğimizde Önderlikten ya da arkadaşlardan yol parası alıyoruz. Hesaplıyorsun, yolda yemek parası, bir günlük

ihtiyaç parası ve ondan sonrasını sen yaratmak zorundasın. Haki arkadaş gidiyor, narenciye memleketidir, portakal kamyonları gider onların yüklenmesi ve indirilmesi var. Hamallık yapıyor, yük taşıyor, gidip inşaatlarda çalışıyor ve böylelikle para kazanıyor. Böyle ortamlarda insanlarla konuşuyor. Hem kendi ihtiyaçlarını karşılıyor, hem de yeni kazandığı gençlerin ihtiyaçlarına cevap oluyor. Adıyamanlı bir arkadaş vardı. Herhalde şimdi Avrupa'da olması gerekir. Köylü biriydi. Onlar da Adana'da inşaatlarda çalışıyorlar. O anlatıyordu, "Haki geldi bizimle inşaatta çalıştı. Bizimle konuşup propaganda yapıyordu. Bize üniversite öğrencisi olduğunu da söylemişti. Üniversite öğrencisi ama işçilikte bizden daha iyi, öyle işten kaytaran biri değildi. İnşaat işini bile bizden daha iyi yapıyordu. Kendisine hayrandık. Biz genelde yemeklerimizi inşaatta yerdik. Peynir, karpuz, kavun, salatalıktır. Fakat biraz para kazandığımızda bazen haftada bir gidip bir lokantada yemek yiyelim derdik. Birgün lokantaya gideceğiz, gittik Haki'nin yanına sende bizimle gel biz seni davet ediyoruz, korkma parasını biz vereceğiz dedik. Tamam dedi. Hepimiz lokantaya gittik oturduk, ona sormadık, genel de bu durumlarda kebab yersin. Biz de hepimize çorba ve kebab istedik. Ona sormadan onun içinde istedik. Haki arkadaş benimkini iptal edin, kebab yemiyeceğim, siz benim kebab paramı verin ben kuru fasulye yiyeceğim" diyor. Kebab 10 lira ise kuru fasulye 2,5 liradır. 7,5 liyayı artırıyor. Niye harcasın ki, lazımdır. Bunu anlatan kişi büyük bir hayranlıkla anlatıyordu. Kebab benim isim değil demiyor. 'Madem beni yemeğe getirdin, kebabını da kabul ediyorum ama sen bana kebab paramı ver, ben kuru fasulye yiyeceğim.' Şunu söylemiyor: 'Ben mütevazî bir kişiyim, kebab benim isim değil' demiyor. "Kebab paramı alacağım ama kuru fasulye yiyeceğim" diyor. Bir gelir kaynağıydı. Onun için Haki arkadaş müthiş seviliyordu.

Haki arkadaşın bir özelliği de yüzünün hep gülmesidir. Biz bazen sinirleniriz, kızgınlık anlarımız olur. Ama Haki arkadaşın kaşlarını bile çatıldığını görmedim. Bir melek gibi, sen ona baktığında saf görünüyor. Halbuki öyle değildir, sana öyle görünüyor, seni önemsiyor. O haliyle en fazla saygı toplayan Haki'dir. O, o kadar rahattır ama onun girdiği ortamda herkes biraz kendisine çeki düzen veriyor. Rahatlığıyla disiplin sağlıyor, kaşlarının çatıklığıyla değil. Haki arkadaş bu açıdan hepimizi çok etkilemiştir. Hayranlık vericidir ve bizim ilk şehidimizin bir Türk olması anlamlıdır.

Düşünün Karadenizli bir genç çıkıyor. Kürtlük adına öyle çok ciddi bir mücadelede yoktur. Kürt'ü yatırıldığı mezardan ayağa kaldırmak istiyor. Dilini, kültürünü, adetlerini, geleneklerini bilmiyor ama o yola düşüyor, onun için mücadele ediyor. Tüm zorluklara katlanıyor ve bu uğurda ölüyor. Bundan daha büyük şehadet olamaz. Müthiş bir şehadettir. Son derece bağlı kalınması gereken bir şehittir. Önder Apo'nun şehadetlerde gözyaşı döküğünü sanmıyorum ama Haki arkadaşta gözlerinden yaşlar dökülmüştür. Önemli olan tehditin büyüklüğüdür ve mesaj doğrudan Önder Apo'nun kendisinedir. Bunun da böyle bilinmesi gerekir.

PKK'nin Kuruluşu Haki Arkadaşın Anısına Yapılmış Bir Kararlaşmadır

Haki arkadaşın kişiliğini, özelliklerini dikkate aldığınızda, Önderliğin ilk Türk arkadaşının şehadeti grubun üzerinde nasıl bir etki yaratabileceğini kestirmekte zorlanmazsınız. Herkesi derinden sarstı, etkiledi. Herkes ilk defa tehlikenin büyüklüğünün farkına vardı. Grubun temellerini en başta atan bir arkadaşdır, elbette etkisi çok büyük olacaktı. Herkesi kendi durumunu yeniden gözden geçirmeye ve yeni bir kararlaşılmaya yöneltti. Zaten mesaj da o çerçevededir. 'Kararınızı gözden geçirin' özü o anlama geliyor. 'Bu yolda yürüyorsunuz da, tehlikeli yoldasınız, sonu bellidir, o açıdan kararınızı gözden geçirin ve yürüyüşten vazgeçin.' Çağrı, kararlaşılmamızın tersinden olmasını istiyordu. 'Geriye dönün' deniliyordu ama hareket ileriye doğru adım attı. Bu konuda yine belirleyici olan Önderliktir. Önderliğin tutumu, duruşu genel gelişmeleri belirleyen temel unsur oluyor. Bize kalsa katillere yönelirsiniz, Haki arkadaşın şehadetinde yer alanları cezalandırırsınız, intikam alırsınız ve ondan sonra çalışmalara devam edersiniz. Ama Önder Apo her ikisini de biraz yapmaya çalıştı, sadece onunla yetinmedi. Bunu gerekli gördü ama Önder Apo'nun düşünüş tarzı, *"böylesi büyük bir kahramanın, böylesi soylu bir insanın, böylesi bir önder kişiliğin anısının mutlak suretle yaşatılması gerekir."* Peki, böyle bir kişiliğin anısını ölümsüz kılmamanın yolu nereden geçiyor? Bu Kürdistan'da devrimci mücadelede süreklileştirildiği bir parti örgütlenmesinden geçiyor. *"Mutlaka Kürdistan'da profesyonel bir devrimci örgütlenmeyi ortaya çıkarmak gerekiyor"* diyor. Önderliğin Haki arkadaşın şahadetinden çıkardığı kararlaşma budur. PKK'nin kuruluşu bir şehit anısına yapılmış bir

kararlaşmadır. Bir şehit kararlaşmasıdır. PKK bir şehit anısı temelinde gelişen bir partidir. Haki arkadaşın anısına 18 Mayıs kararlaşmasıdır. PKK gerçekten böyle ortaya çıktı.

Bunun için öncelikli olan bir parti programının hazırlanmasıdır. Belki adını bir parti koymayabilirsiniz ama proleter devrimci bir öncü örgütün programını oluşturmaktır. nder Apo Antep'te bu programın yazımına başlıyor. Ondan sonra program üzerinde belli çalışmalar var. 1977 Eylül ayına gelindiğinde program artık bizim elimizdeydi, arkadaşlar tarafından okunuyordu. Her bölgeye dene-timli gönderiliyor. Serhat'a gönderiyorsunuz, "bütün arkadaşlar okuyacak" diyorsunuz. *"Programda eksik gördükleri hususlar varsa öneriler biçiminde eklenmesini isteyebilirler, programda değiştirilmesini gerekli grdğu hususlar konusunda da görüş belirtebilirler. Sonuçta görüşler netleşecek ve daha üst bir toplantıda programa yeni-den şekil verilecektir. O zaman için bir taslaktır ama program taslağı-nın örgüt programına dönüşmesi için de öyle bir toplantıya ihtiyaç var"* diyor nderlik. Veya böyle bir prosedür izleniyor. Program benim elime geçtiğinde Dersim'de cezaevindeydim. Yurtsever bir gardiyan vardı, arkadaşlar gardiyana teslim etmişlerdi, gardiyan getirip bana verdi. Ben cezaevinde okudum ve programı tekrar kendisine verdim, o gardiyan yeniden götürüp arkadaşlara teslim etti.

Bir arkadaş "İlk başladığınızda durum neydi? O anki duygularınız, düşünceleriniz, mevcut durum ile bugün 'an azadi, an azadi' denilen noktadaki durum, ikisi arasında bir karşılaştırma yapabilir misiniz? Bir anınızı da anlatın" dedi. Önderlik ilk sözcükleri bana söylediğinde, bir cümle iki kelimeydi. "Kürdistan Sömürgeci" dedi. Ortada Kürdistan yoktu, bir mezarlık gibi değerlendirebilirsin. Kürt halkı da bu mezarlıkta yatan ller gibiydi. Bunun dışında nderliğin sana verdiği hiçbir şey yoktur. Sana bir şey vadetmiyor. 'Al sana silah, al sana bilmem ne' demiyordu. Ama geline-n noktada bakıyosunuz, yüzbinler ayakta-dır. NATO'nun en büyük ordusu saldırıya geçiyor. Arkasından Rusya bilmem kimler harekete geçiyor. Nere-deyse bütün kapitalistler sana karşı ve sen ona buyun eğmeden sa-vaşıyorsun. Geline-n nokta budur, bundan daha güzel bir anı olamaz dedim.

Bu günkü durum da insana heyecan veriyor fakat ilk başladığınız anda ortada artık bir program var, örgüt olacaksınız, programın maddeleri var. Partinin amaçları, hedefleri yazılı olarak var. Madde 1 : Bağımsız Birleşik Demokratik Bir Kürdistan kurmak. Bu nasıl bir

duygu sağanağı yaratır. Artık söz olmaktan çıkmıştır, yazılıdır ve formül olarak da o noktaya gelmiştir. Böylesine bir iddiaya dönüşmüş ve iddia yazılı bir belgeye dökülmüştür. O an yaşadığım duygu yoğunluğunu bu günkü duygu yoğunluğumla karşılaştırabilirim. O zaman ki duygu yoğunluğum daha yüksektir. Programla karşılaştım. Eminin birçok arkadaş için de bu böyledir. İlk başlangıcı düşünün, bugün geline nokta büyük gelişme noktasıdır. Ortada isim, hiçbir şey yok, senin kaybedeceğin bir şey zaten yok. Geline noktada o kadar çok şey kazanmışsın ki nihai zafer için her şey var ama büyük kaybetmek için de çok şey var. Bugün niye çok korkuyoruz, çünkü kaybedeceğimiz çok şey var. O zaman kaybedeceğimiz bir şey yoktur.

Mesela Afrin büyük ölçüde özgürleşmiş bir alandı. Kazandığınız bir halk var, orada silahlı güçleriniz var, belli bir yönetiminiz var. Eksik olabilir ama var. Devletlerin karşısında duruyor ama şimdi elimizden almak, orayı bir viraneye çevirmek istiyorlar. Size neyi anımsatıyor? Hemen Dersim'i anımsatıyor. Bende o duygu uyanıyor. Dersim'i kuşattılar, halkı yok ettiler, geri kalanları sürüp attılar. Afrin'de de bu tehlike var ama aynı zamanda halk ile birleşirsek düşmanı orada boğma, en büyük yenilgiyi orada düşmana yaşatma ve Kürdistan'ı gerçek anlamda özgürleştirme ihtimali de çok yüksektir. Yani riskler ile tersinden kazanma ihtimalleri aynı düzeydedir. Her ikisinin de potansiyeli var, belirleyici olan senin duruşundur, halkla bütünleşme düzeyindir. Halkı savaştırmandır. 7 yaşındaki bebekten 77 yaşındaki ihtiyara kadar herkes soykırım tehdidi altında olduğuna göre, herkesi savaş konumuna sokmak zorundasın.

Nereye gideceğini bilen biz olmalıyız. En kötü ihtimale karşı tüm toplumu örgütlemeliyiz. Soykırım tehdidi altında olan gerilla değildir. 'Soy' bizzat toplumun kendisidir. Beşikteki bebek ile 77 yaşındaki, deyim yerindeyse bir ayağı çukurda olan ihtiyar arasındaki tüm kesimler soykırım tehdidi altındadır. O zaman bunların savunması olmalıdır. Bunlar kendi kendilerini savunmalıdır. Öz savunma toplumun bizzat kendisini savunmasıdır. Birilerinin onun adına savunması değildir.

Bu Önderlikte bu var, bizde zayıftır. Önderlik bunlara kızıyordu. Bazıları "AKP çözümsüzdür, şöyle yapmak durumundadır..." diyorlardı. Önderlik, "AKP'nin akıl hocaları yok mu, sen ona akıl veriyorsun? Senin görevin AKP'ye akıl dersi vermek midir? Yoksa kendi mücadelen için çözümler geliştirip, pratikleştirmek midir?" diyordu. Bi-

zim başkalarına akıl verecek durumumuz olamaz. Biz kimin bize ne zaman, nasıl saldıracağını bile bilemeyiz. Ama her ihtimali hesaplayarak, ona karşı kendimizi savunacak hazırlıkları geliştirmeliyiz. Biz bunu yaparsak korkunç bir gelişme ortaya çıkarırız.

Birde eylemsel boyutunu anlatayım. Haki arkadaş vuruldu, vurulan kişiyi biliyoruz. Ama onlar kendilerini “Sterka Sor” olarak tanımlıyorlar. En genel anlamda böyle bir grubun varlığından da haberi-miz oluyor. Bizim o zamanki temel yaklaşımımız, katiller mutlaka cezalandırılmalıdır ama adam kaçıp Türkiye’ye gidiyor, bilmem nereye gidiyor. Eşkiya filmini izleyen arkadaşlar var mı? Adam yıllarca cezaevi yatmış, cezaevinden çıkmış, Berfo’yu arıyor. Üstelik hayalinde ki Berfo yıllar öncesinin Berfo’sudur. Bir genç ile tanışıyor, “Berfo’nun nerede olduğunu biliyor musun?” diyor. Sorduğu genç “Bilmiyorum. Peki, ne zamandan beri ayrılmışsın?” diye soruyor. “30 yılı aştı ama İstanbul’da olduğunu biliyorum” diyor. “İstanbul’da bilmem kaç milyon insan var, sen bu insanların içinde Berfo’yu nasıl bulacaksın?” diyor. Eşkiya, “Bulacağım, gerekirse insanları tek tek çevirip yüzlerine bakacağım, Berfo’yu bulacağım” diyor. Haki arkadaşın şehadeti sonrasında bizim Haki arkadaşın katillerine yaklaşımımız aynı böyleydi. Ben onu mutlaka bulacağım ve cezalandıracağım biçiminde bir kararlılığımız vardı. Arkadaşlar bir yerde sıkıştırdılar fakat çatışmada karısı öldü, o kaçtı. Ondan sonra arkadaşlar peşini bırakmadılar, bir biçimde vurdular. Onun tüm örgütünü dağıttılar, tümüyle tasfiye ettiler. MİT’in kurduğu bir örgüttü ama bizim arkadaşlar Sterka Sor’u yok ettiler.

Önder Apo “*O sizden bir tane vurursa siz ondan on tane vurun*” diyordu. Bu niye böyledir? Bir daha sana cüret etmesin, senden iki kişi vurursa sen ondan yirmi kişiyi öldürmüş olursun ve bir daha üzerine kolay kolay gelmez. Caydırıcılık etkisini açığa çıkartıyor. Sende diğer güçlere uyarı yapıyorsun, üzerime gelersen sonun budur, yok olacaksın. Şimdi de geçerlidir.

Geçmişte bazı çetevari şeyler yapıldı. Elbette o tarzda olmamalıdır Mesela adam gidiyor bir korucu köyüne, sonra başlıyor önüne çıkan herkesi vuruyor. Akıl karı değildir. Şemdin, Hogır, Topal Metin onların yöntemi böyleydi. Bu gün de bizi halen zorlayan onların pratiğidir. Bizim iyi tarafımız nedir? Benzer nitelikte eylemler en azından Kuzey Kürdistan’da yoktur. Zaten hiç unutmayalım Önder Apo İmralı’dan dışarıya ilk mesajlarını gönderdiğinde bizden istediği

veya dışarda örgütte verdiği talimat şu oldu. “*Parti kendisini çetecilikten arındırmalıdır*” dedi.

Diğer şehit arkadaşlarımızda da öyledir. Halil Çavgun arkadaş şehit düştüğünde Süleymanlar diye bir aşiret var. Bu aşiretin üyeleri, bir de arkalarında polis var. Haki arkadaşın şehadetinin yıldönümüdür. Onlar gece yazılama yapıyorlar, Haki arkadaşın da afişlerini asıyorlar. Düşman pusu kuruyor, ateş açıyor. Halil Çavgun arkadaş yaralanıyor. Halil bizim en eski arkadaşlarımızdan biridir, Önderliğin arkadaşıydı. Bir polis komiseri üzerine gidiyor, yaralı halde arkadaşını katliyor. Onun üzerine düşman o komiseri hemen başka bir yere göndermişti. Arkadaşlar peşinden gidip o polisi bulup vurdular. O aşiret ile de savaştılar.

Bu süreçte Parti programı da ortaya çıktıktan sonra, ‘Biz nasıl bir örgüt olmalıyız?’ tartışmaları yoğunca yapılıyordu. Dünya genelinde partiler var, bunun örnekleri var. Afrika’dakilerin çoğu cephe- dir. Cephe kuruyorlar. Filistinlilerde de çoğunlukla cephe- dir. “Demokratik Kurtuluş Cephesi, Halk Kurtuluş Cephesi, Cephe Şahbi’ye, Cephe Nidal, Cephe Demokratiye” diyorlar. Çoğunlukla cephe tarzı örgütlenmelerdir. Öncü örgütleri “Cephe” adını alıyorlar. Ama başa- rıya ulaşmış ulusal kurtuluş mücadelelerinin çoğunluğunda parti var. Sovyet örneği var, daha çok partidir. Vietnam da parti var. Ama parti sonra kuruluyor. Başlangıçta gençlik birliği kuruluyor. Sonra Mücadele Birliği diye bir örgüt kuruluyor ve arkasından Vietnam Emek Partisi kuruluyor. Biz ‘işçi’ diyoruz ya, aslında partimizin ger- çek karşılığı da ‘emek’ partisidir. Kürdistan Emek Partisi, Önderliğin yorumu budur. İşçi partisidir ama gerçekte emek partisidir. Fakat arkadaşlar düşünüyorlar, ‘parti erkendir’ diyorlar. Neden? Kendile- rine bakıyorlar, “adımızı parti koysak bile partiyi örgütlendirecek, geliştirecek, öncü bir parti düzenine yükseltecek kapasiteden uza- ğız” diyorlar. Bu açıdan daha bir sürü hazırlık gerekir. Onun için de daha alt düzeyde bir yapılanmaya gitmemiz daha doğrudur, denili- yor. Bu partileşmeyi hiç savunmayan arkadaşlar yoktur anlamına gelmiyor. Bazı arkadaşlar ısrarla parti olmalıyız diyorlar. Mazlum arkadaş daha ileri gidiyor ad bile koyuyor. “Kürdistan Komünist Partisi olmalı” diyor. Ama kabul gören bu arkadaşların önerisi ol- muyor.

Elazığ toplantısından söz ettik. O toplantı ‘Nasıl bir örgüt olmalı’ diye tartışıyor. Daha önce de ifade ettiğim gibi, parti kongresine ka- tılan bileşiminden daha etkili bir bileşimi var. Ciddi tartışmalar olu-

yor. Mesala parti kuruluş kongresinde fazla tartışma olmadı ama Elazığ toplantısında çok yoğun tartışmalar oldu. Cephe olmasını savunanlar, ordu tarzı olsun diyenler vardı. En sonunda 'birlik tarzı bir örgütlenme olsun' diyoruz. Biraz Vietnam örneğini izliyoruz. "Kürdistan'ın Kurtuluşu için Mücadele Birliği olsun, kendimizi böyle adlandıralım" diyoruz. Program da bunun programı olsun. Kongreye gitmeden önce böyle bir kararlaştırmamız vardı. Ad olarak da bu tarzda kararlaştırmıştık. Onun öncesinde program üzerinde tartışmalarımız var. Program üzerinde tartışma Amed'te gerçekleşti. Bizim bazı temel toplantılarımız Amed'te oldu. Seyfettin Zoğurlu arkadaşın evindeydi. O zaman evlenmişti. Biz evinde toplandık. Kürdistan'ın değişik bölgelerinden gelen arkadaşlar vardı, toplantı kısa sürdü. Çünkü programa ek yapılması gereken öneriler yoktu. Program onay buldu ve kabul edildi.

Ardından partinin kuruluş toplantısına gittik. O zaman tarih düşünmüyorsun. 'Aklımda kalsın bu tarihi bir toplantıydı' diye kayıt düşmüyoruz. Ne zaman toplandığımızı çok fazla bilmiyoruz. Daha sonra yıldönümleri geldiğinde, özellikle yurtdışında, parti kuruluş toplantısının hangi tarihte olduğunu araştırıyorsun. Herkes bir şey söylüyor, hangi ay olduğunu biliyorsun ama gününü bilmiyorsun. Tutanaklar var. Tutanaklarda tarih var. Açıyorsun 27 Kasım'da toplanmışsınız, 28 Kasım'da toplantı sonuçlanmış. O zaman "kuruluş tarihi 27 Kasım" diyorsun.

Hemen hemen her bölgeden iki delege geldi. Dersim'den iki delege gelmişti. Elazığ'ın iki delegesinden biri Sara arkadaştı. Arkadaşlar seçip gönderiyorlardı. Ben Dersim adına gelmiştim. Ağrı, Kars, Batman, Bingöl, Urfa, Mardin var. Kuruluş toplantısında hazır bulunan arkadaşların sayısı 22 ya da 23'tür. Bir tane delegemiz resmi delegedir ama dışardadır. O da Mehmet Karasungur arkadaşdır. Hilvan direnişi olmuştu, Hilvan'da bizim hâkimiyetimiz vardı. Siverek sınırına dayanmışsınız, Bucak çetelerinin bize yönelme ihtimali var. O açıdan birinin oradaki direniş güçlerinin başında bulunması gerekiyordu. En uygun arkadaş Mehmet Karasungur arkadaşdır. Karasungur arkadaş o açıdan orada kaldı, toplantıya katılmadı ama toplantımızın delegesidir. Karasu arkadaş sanırım rahatsızdır. Kemal Pir arkadaş cezaevindeydi, katılamadı. Toplantı öyle gerçekleşti.

Toplantının hazırlık komitesi gibi çalışanlar, Abbas arkadaş ile Seyfettin Zoğurlu arkadaş. Abbas arkadaş Diyarbakır'da çalışıyordu, çalışma alanı orasıdır. Gelen delegeler Diyarbakır merkeze geli-

yorlar, arkadaşlar delegeleri alıp Fis köyüne götürüyorlardı. Fis'te öyle bir araya geldik. Yolun hemen alt tarafında bir aile eviydi. İki gün süren bir toplantıydı.

Toplantının belli bir gündemi vardı. Siyasal durumun değerlendirilmesi. İdeolojik ve örgütsel durum, kadroların durumu. Parti Programı, (çünkü programı asıl orası kabul edecek) Parti Tüzüğü, Seçim ve Kapanış. Toplantının gündemi böyle belirlendi. O güne kadar biz toplandığımızda, bir araya geldiğimizde kimsenin aklına biz bir divan oluşturalım gelmiyordu. Her toplantıyı istisnasız Önder Apo yönetiyordu. Herkesin beklentisi yine aynıdır. Fakat toplantı başlar başlamaz Önder Apo, *"Herhalde en çok konuşan ben olacağım, değerlendirmeleri ben yapacağım. O açıdan benim hem değerlendirme yapmam, hem de divanı yönetmem zordur. Bir arkadaş toplantıyı yönetsin, ben konuşacağım"* dedi. O zaman Hayri arkadaş önerildi ve bütün arkadaşlar kabul etti. İki günlük tartışma toplantısını yöneten ve yürüten Hayri arkadaşdır. Tek kişilik divandır.

Daha önce belirtmiştim, Elazığ toplantısında her şey tartışılmıştı. Daha önce "parti program" toplantısında program üzerinde yapılan tartışmalar var. PKK kuruluş kongresi çok yoğun tartışmalarla geçen bir kongre değildir. Ezici çoğunlukla Önderliğin konuştuğu, her gündem başlığında Önderliğin kapsamlı değerlendirmeler yaptığı bir kongredir. Tek tük arkadaşlar söz almışlardır, en uzun konuşan beş dakikadan uzun konuşmamıştır. Önderliğin düşünceleri de çok yoğundur. Kongre konuşmaları var, o zaman Önderliğin bütün konuşmalarını teybe kaydediyorduk. En önemli özelliklerimizden biri buydu. Ondan sonra da çözüyorduk ya da arşive koyuyorduk. O açıdan da bugün o konuşmalar olduğu gibi elimizde var.

Programımızı kabul etmişiz. Tüzük üzerine tartışmalar hala yapılmamış, çünkü toplantıya katılan arkadaşların tüzükten haberleri yoktu ama bir tüzük taslağı hazırlanmış ve toplantıya sunuluyor. Genelde okunan tüzük taslağı da onay gördü. Çok uzayan tartışmalar yok. Önderlik daha çok Kürdistan'da hareketin, grubun gelişimiyle ortaya çıkan yeni durumu değerlendirdi. *"Örgütlenmenin, partileşmenin gereği. Partileşmek için kadrolaşmanın gereği."* Parti kadrolardan oluşuyor. Kadro olmadan parti olmaz. Kadro olgusu Önderliğin üzerinde durduğu en temel olgudur. *"Kadrolaşma, militanlaşma, kendini profesyonel devrimci örgütçüler haline getirme, devrimci örgüt elemanları haline getirme. Bunlar oldukça ancak partileşme anlam bulabilir. Bunlar yoksa parti de yoktur"* değerlendirmelerini yap-

tı. Hatta Abbas arkadaşın da cümlelerinden aktarayım, “Eğer gerçekten de bizi bekleyen görevleri layıkıyla yerine getirir, attığımız bu örgütlenme adımını pratikte gereklerini yerine getirerek destekler ve öncülük edersek, Kürdistan halkının kaderini değiştiririz. Ama tersi olur da gereklerini yerine getiremezsek, pratikte zayıf kalırsak, herkesi kendimize güldüren birer palyaçoğa döneriz.” Bu ciddi bir belirlemedir.

Sonuç olarak, seçim maddesine gelindi. O zaman bizim merkezimiz iki bölümden oluşacaktı. Merkez Komite, “Pratik Merkez ve İdeolojik Merkez” diye kendi içerisinde ikiye ayrılıyor. Merkez Komite ayrıca kendi içerisinde yürütme ve Genel Sekreteri seçiyor. Yürütme, ideolojik merkez, pratik merkez ve kongredir. Alt komitelerimiz de var. Önderlik seçim gündeme geldiğinde, “Seçimi nasıl yapalım?” diye sordu. Öneri şu temelde gelişti: “Zaten Önderlik Genel Sekreterdir, Önderliğe iki yardımcı seçelim. Önderlik ve iki yardımcısı, Yürütme Komitesi olsun. Yürütme komitesi merkezi oluştursun. Uygun gördüklerinden merkez üyesi yapsın.” Bu kabul gördü. Bir merkez seçimimiz kongrede olmadı. Gündem, yardımcıları sorununa geldiğinde Önder Apo “*o zaman arkadaşlar aday önerilebilir, isteyen arkadaş kendisini de önerebilir*” dedi. Öyle dedikten sonra Mazlum arkadaş döndü “*sen kendini önerebilirsin*” dedi. Mazlum arkadaş bir şeyin önünü almak istiyordu. İlk konuşan olduğu için “ben kendimi önermiyorum, onun yerine diyelim arkadaşlar beni önerdi, seçime girdik ve beni seçimde de desteklediler, bana güvenlerini ifade ettiler mi o zaman seve seve onların güvenine layık olmak için elimden ne geliyorsa yapacağım. Ama ben kendimi önermiyorum” dedi. Ben Karasungur arkadaş önerdim, arkadaşlar onayladı ve seçildi. Şahin Dönmez, “ben kendimi öneriyorum” dedi. Arkadaşlar da kabul etti ve onayladılar. Böylelikle bizim yürütmemiz de netleşmiş oldu.

Biz bazen söylüyoruz, ‘kendimi önermiyorum, arkadaşlar önersin’ bazen de insan kendisini önerebilir, bu yanlış değildir. Zaten öneriyorsunuz da. Bu tür yönetimlere önermiyorsunuz ama bir eylem olduğunda “ben gideyim” demiyor musunuz? “Saldırı grubuna ben gireyim” diyorsunuz. Demek ki bu yanlış değildir ama bizim yanlış bulduğumuz, bize tuhaf gelen şudur: Mazlum arkadaş bir şeyin önünü kesmek istedi. Biz de bir arkadaş bir şey söylediğinde ona uyardık, doğrudur öyle yapmamız lazım denirdi. Söyleyen arkadaş bakılmazdı. Ben Karasungur arkadaş önerdim değil mi? ‘Fuat arka-

daş burada ondan daha eski arkadaşlar var, onları niye önermedin' böyle bir şey hiç kimsenin aklından bile geçmez. Her arkadaş yapabilir, ölçü budur. Ama Mazlum arkadaş onu bir gelenek olarak yerleştirmek istedi. Şahin kendisini önerince Mazlum arkadaşın yerleştirmek istediği yaklaşım boşluğa düştü. Daha sonra arkadaşlar Karasungur arkadaşına gidiyorlar. Kendisinin Yürütme Komitesi seçildiğini söylüyorlar.

Karasungur arkadaş yerelde, Kürdistan'a döndüğümüzde bize katılan ilk arkadaşdır. Lise öğretmenidir. Kardeşi Haydar Karasungur'da şehit düştü. Evlidir, bir çocuğu var. O zaman memurlar dört ay askerlik yapıyorlardı. Sonra yine gelip öğretmenlik görevine devam ediyorlardı. Orduda da yedek subay olarak askerlik yapıyorlardı. Oradan öğrendiği belli bir askeri deneyimi de vardı. Fakat halkta müthiş güven yaratan bir insandı. Bir halk insanıydı. Bir halk önderinin bütün özelliklerine sahipti. Herkese güven veren bir arkadaştı. Hepimizden yaşı en büyük olan oydu. Sanırım Önderlikle yaşıttı. Ama duygu dünyasında hepimizden daha gençti. Canlı, dinamik, hareketli, coşkuluymuştu. Karasungur arkadaş devrimin coşkusu demekti. Hilvan direnişi geliştiğinde öğretmenliği bıraktı, gelip direnişin başına geçti. Biz silah kullanmasını hiç bilmiyoruz. El bombası nasıl kullanır kimse bilmiyor. Bu konularda bilgisi vardı. Bu boyutuyla bile arkadaşlara hizmeti oldu. Kemal arkadaştan sonra Hilvan direnişinin komutasını üstlendi. Siverek direnişinin de komutanıydı. Karasungur arkadaş, "Ben sonradan katıldım. Benden daha tecrübeli, daha birikimli arkadaşlar var. Bence o arkadaşlardan birinin yürütme de yer alması daha iyidir. Ben merkez üyeliğini reddetmiyorum. Merkez üyesi olarak görev yapmaya hazırım ama Yürütme Komitesi üyeliği olmazsa iyidir" diyor. Önderlikte bunu uygun görüyor. Ondan sonra Cuma arkadaş Yürütme Komitesinde yer alıyor.

Parti adını tartışmadık. Çünkü Elazığ'daki toplantıda kabul ettiğimiz bir ad var, "Kürdistan'ın Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği." Ondan sonra Önder Apo, 'Parti Kuruluş Bildirgesi'ni hazırlıyor, yoğunlaşmaları da var. Şöyle bir kanaate varıyor: "*Birlik olmaz. Bu iş olacaksa ancak parti ile olur*" diyor. Önderlik yürütme ya da yanındaki merkezde yer alan arkadaşlara danışıyor ve partinin adı "*Kürdistan İşçi Partisi olsun*" diyor. Hatta başlangıçta Partiye Karker Kurdistan'dır. Ferhat Kurtay arkadaş Kürtçeyi daha iyi biliyor, hâkimdir. "Partiya Karkeren Kurdistan" diyor. İlk kuruluş bildirgesi bize geldiğinde verilen talimat şöyleydi: "Partinin ilan edildiğini duyduğunuz-

da açarsınız” denilmişti. İlk sayfası kapatılmıştı, biz açmıyorduk. Parti ilan edildiğinde biz açtık. “Partiya Karker Kurdistan” sonra bir “en” eklendi. Bu tarzda düzelten Ferhat Kurtay arkadaşdır. Parti adını koyan da Önder Apo’dur. Mumlu kâğıtta yazılır, o mumlu kağıdın üzerini belli bir şeyle kapatabilir, sonra yeniden yazarsınız. Önderlik, “*Kürdistan’ın Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği yerine Partiya Karkerên Kurdistan yazın*” diyor. Arkadaşlar da bu düzeltmeyi yaptıktan sonra bölgelere gönderiyorlar. Partinin oluşumu, ad alması, kongre süreci böyledir.

Kuşkusuz heyecan var fakat biz o heyecanı daha önceki toplantılarda yaşamışız. Program kabulünde, Elazığ toplantısında yaşamışız. Burada fazla bir şey yapmıyoruz, sadece onu resmen kararlaştırma niteliğinde bir toplantı olduğu için daha ciddi bir toplantıdır. Sonrası gelişmeler çok büyük önem taşıyor. Parti adını almak, “Kürdistan İşçi Partisi” olmak önemlidir.

Bu süreç içerisinde bir de manifestomuz var. “*Kürdistan Devriminin Manifestosu*” Adı da “*Kürdistan Devrimi’nin Yolu*”dur. Önderlik bizzat kendi el yazısıyla kaleme alıyor. Sonra bir grup arkadaş üzerinde çalışıyor. O manifestoyu hazırlayan komisyon içinde yer alan Mazlum, Hayri, Abbas arkadaşlar, Saime Aşkın ve Kesire’dir. Bir yerde kalamadıkları için sürekli dolaşmak zorunda kalıyorlar. En son Dersim’e gelip tamamladılar. Böylelikle “*Kürdistan Devriminin Yolu*” adlı manifestomuza da son hali verildi. Parti kurulmadan önce hem programı, hem de manifestosu vardı. Genelde önce manifesto hazırlanır sonra bunun içinden program çıkarılır ama bizde tersi oldu. Önce program sonra manifesto oldu ve ardından da parti kuruldu.

“İnsan Tarihten Başka Bir Şey Değildir”

Bilinçsiz, zihinsiz yaşam yoktur. En ilkel bir canlı varlıkta bile mutlaka zihin vardır. Bir elektronun bile zihninden bahsedilebilir. İnsanda ise bu bilince dönüşür. Sadece zihin olmakla kalmaz ve bilinçle insan kendisini var kılar; değiştirir, dönüştürür, geliştirir ve geleceğe taşır. Bilinç oldukça tarih vardır. Bu yönüyle tarih insanlığın yaşıdır denilebilir. Dolayısıyla tarih insanlığın tüm geçmişidir. Mesela tarihsiz, aynı anlama gelmek üzere zamansız varlık yoktur. Bu açıdan da bilinç tarihseldir, tarihin içinden gelir. Her bilinç tarihin içinden çıkar, onunla ilgilidir. Tarihsiz bir bilinç yoktur. Dolayısıyla bilinç geçmişimize ait tüm bilgimizdir. Bir yerde de hafızayla ilgilidir. Geçmişle bağ kurmak aslında hafıza sahibi olmaktır. Örneğin Kürtlerin geçmişle hemen hemen hiçbir bağı, bilgileri yoktu. Hafızası silinmiş bir halktı. Hafızanız silinirse, geçmişten tümüyle koparsınız, o zaman gelecek diye bir sorunununuz olamaz, her şey anda gördüklerinizden ibaret olur. Böyle bir varlık herhangi bir pratik adım atamaz.

Bu noktada Önderliğe bakılabilir. Önderlik hakikati aradığında ne yaptı? Ya da hakikati aramak ne demektir? Her şeyden önce bu konu önemlidir. Önderlik Kürtlerin hakikatini aradı. Bu hakikat neredeydi? Rasgele bir yerlere mi baktı? Bunun için Önderlik geçmişe döndü, bu halkın tarihine baktı ve karartılmış tarihi netleştirdi. Önderliğin bütün pratiğine bakılırsa görülecektir ki hepsi geçmişe dönüp bakmakla ilgilidir. Bu halk nasıl oluştu? Bu oluşum insanlığın neresindedir? İnsanlık nasıl oluştu? Bu oluşum nereye bağlıdır? Bu soruları sorarak evrenin oluşumuna kadar gitti. Evrensel oluşma olmadan insansal oluşma olmaz, insansal oluşma olmadan Kürt oluşumu olmaz. Dolayısıyla geçmişe, tarihe baktı. Önderlik tarihe bakınca şunu fark etti: *“İnsan tarihten başka bir şey değildir.”* Kendimizi tanımak, tarihi tanımaktır.

Bu konuda tarih bilgisi gerçekten zayıftır. Kürt olmak, Kürt’ü tanımak, kendisi olmak, kendisini tanımak, kendi tarihini tanımak, kendi tarihiyle bir olmaktır. Bu noktada bakıldığında Önderliğin hakikat konusundaki büyük netliği, tarihsel gelişme konusundaki büyük netliği demektir. Tarihi netleştirdiği için hakikate ulaşmıştır. Bu yönüyle tarih önemlidir. Herhangi biri tarihten söz ettiğinde bile onu kendi ömrüyle sınırlı tutar. Bireysel tarihten bahsedilirse bile,

örneğin yirmi yaşında olan biri “benim tarihim 20 yıllıktır” diyebilir. Sen insanlıktan kopuk musun? Seni geçmişe bağlayan hiçbir şey yok mu? Annen, baban, onların anne ve babaları ve diğerleri şeklinde geçmişe doğru giden ve seni bağlayan bir şey vardır. En son geriye doğru gidersen ve şunu fark edersen: Bütün evrensel gelişme aslında benim tarihimdir. Yani benim yaşıım evrenin yaşı kadardır dersin.

Ama böyle yapmak yerine genelde kişi kendi tarihini bundan kopuk ele alır. O açıdan da birazcık geçmişini bildiğinde “ben kendimi tanıyorum” der. Ama bu doğru değildir. Şöyle de söylenemez, “ben şu tarihte katıldım, benim tarihim PKK içinde de olsa şu tarihte başlıyor.” Böyle de ele alınamaz. PKK tarihi de kırk yıllık değildir, PKK tarihi de bütün Kürt’ün tarihidir. Kürt’ün özgür yaşadığı bir dönem olmuşsa Kürdün hakikati budur. Kölelik hakikatten kopmaktır. Özgür yaşadığınız bütün süreç sizin hakikatinizdir. Kürt kimliğinin oluşumu neolitik döneme kadar gider. Dolayısıyla PKK o dönemle birleşiyor, o tarihi de kendi tarihi olarak ele alıyor. Sıfırdan bir tarih yazmıyoruz ki! O yüzden PKK’nin kuruluşunun kırkıncı yılını kutluyoruz. Ama PKK tarihi, özelde Kürt tarihi, genelde ise insanlık tarihiyle bağlantılıdır. PKK’nin bütün mirası odur. Mirassız varlık olur mu? Kaldı ki hayvanlar ve bitkiler âlemi bile insanın mirasıdır. İnsan o miras üzerinde yükselir.

Kısacası, kendini toplumdan, özelde tarihten koparmak, daha ileriye gidersek insanlıktan koparmak, daha ötesi olarak da bitkiler ve hayvanlar âleminden koparmak, bütün bir evrensel gerçeklikten koparmak aslında kendini tanımamaktır. Bireyciliğin vardığı noktalardan biri de budur. ‘Geçmiş nedir ki! Masaldır, geçmiş gitmiştir, zaten ölüdür’ derler. Bazı kavramlar vardır ki sorgulamak gerekir. Örneğin ‘eski’ denilince aklınıza ne gelir? Eski denilince sizdeki ilk çağrışım nedir? Fırlatılıp bir kenara konulması gereken, işe yaramaz bir şeydir. Hâlbuki eski olan gerçektir. Asıl gerçek senin geçmişindendir. İnsanlığın geçmişi daha gerçektir. Çünkü insanlığın 7 milyon yıllık bir tarihi var ve bu tarihin 5 bin yılı uygarlığa aittir. Bu tarihin sadece beş bin yılında uygarlık vardır ve uygarlık insanlığın her şeyi değildir. Uygarlık dışında yaşamış olan halklar vardır. Geçmişiyile bağ içinde yaşayıp bugüne gelen halklar vardır. Dolayısıyla tümüyle geçmişinden kopmak söz konusu değildir. Biz bile tümüyle kopmuşsak zaten geçmişle birleşemeyiz. Geçmişle bir de bağımız vardır ve o baği yeniden güçlendirmeye çalışıyoruz. Hiçbir şey bitmez, eğer

Kürtlük bitseydi onun üzerinden yeni bir Kürtlük doğmazdı. Kürtlük ne oldu? Sınırlara itildi, alanı daraltıldı, zayıflatıldı, güçsüzleştirildi, geriye itildi ama ortadan kalkmadı. Daraltılan, marjinalleştirilen, sınırlara doğru çekilen Kürtlük, yeniden PKK ile birlikte kök damarlarını güçlendirmeye çalıştı. Yaşamın kök damarları bitmez. Kürdün damarları yaşamın kök damarlarıdır.

O açıdan tarihle bağ kurmak büyük önem taşır. Kendi tarihimiz açısından da bu böyledir. Yakın tarihimiz, geçmiş tarihimizin en yoğun olarak yaşanan halidir. Önder Apo PKK'nin 25. yılında bir değerlendirmesinde *"25 yıllık PKK tarihi 2500 yıllık geçmiş tarihimizin dengidir. Yani onun en yoğunlaştırılmış halidir. Her bir yıla bir yüzyıl düşer"* diyordu. Bu da Önderliğin bakış açısidir. Tarihi bir de böyle görmek ve yaşamak var.

Kendimizi tanımaktan, bilmekten söz ediyoruz. Nasıl tanıyacağız? Dar anlamda ele alırsak bile ancak PKK tarihine bakarak kendimizi tanıyabiliriz. Tarih insanın kendisini görebileceği en çarpıcı aynadır. Kendini tanıma tarih aynasına bakarak mümkün olur. Kendi geçmişine bakarak kendini tanıyabilirsin. Çünkü sen geçmişten süzülerek bugüne geldin. Onun için kendini geçmişsiz tanıman mümkün değildir. Geçmiş olmadan da zaten gelecek kurulamaz. Bu da hiç mümkün değildir. Günümüzde kapitalizm; insanı toplumdan, tarihten, geçmişten koparıyor ve günübirlik yaşayan varlık haline getiriyor. İnsan böyle maddi oluyor. Oysa bütün maneviyat geçmiştedir. Maneviyat nedir? Tarihin kendisi de kültürdür ve kültürün önemli boyutu maneviyattır. inanç biçimidir, düşünüş tarzın ve anlam gücüdür. Bunların hepsi maneviyata girer. Maddi değildir. Düşünce bile elle tutulamaz. Elle tutulabiliyor mu? Onun için düşüncenin kendisi bile bir manevi alandır. Zihniyet bir manevi alandır. Dil, inanç, ideoloji manevi alanlardır. Toplumun bizzat kendisi bile manevi alandır. Politika maneviyatla bağlantılıdır. Ahlak tümüyle manevidir. Bunların hepsi maneviyata girer.

Önderlik Atina savunmasında *"çok büyük bir acıyla belirtmek zorundayım ki, bir kerhane işletmesinde bile patron, bekçiler ve kullanılan kullar ilişkisinde bir ticaret mantığı vardır"* diyor. Yani buradaki insanlar bu kurallara uyarak kendilerine düşen neyse kader deyip yerine getirirler, yaşamlarını sürdürür giderler. Kürdistan bundan beterdir. Sizin hiç onur duygunuz ayaklanmıyor mu? İnsanın onur duygusu burada ayaklanır ama onur duygusu zayıftır. İşte "ben direniyorum, hatta ölüyorum, ben zaten sistemle uzlaşmıyorum, dağ-

dayım, savaşıyorum, canımı da veriyorum, namusumu da kurtarıyorum...” Böyle de değildir. Bireysel onur olamaz. Toplumun onuru ayaklar altında olduktan sonra, senin onurunun bir değeri yoktur. Toplumun onurunu kurtardığın zaman kendi onurunu kurtarırsın. Bunun için Önderlik, *“Ben hiçbir zaman özgür olduğumu düşünmedim, çünkü benim halkım köleyken ben özgürlüğü nasıl düşleyebilirim. Ben nasıl cezaevinden çıkarsam özgürleşeceğimi söyleyebilirim. Bu yüzden bu büyük bir yanlış ve yalanın egemenliği altında geçen bir yaşamdır”* diyor.

Düşünmeye başlama, anlamaya giriş yapmadır. Anlamak için de önce anlamsız olanın ne olduğunu açığa çıkarmak lazım. Anlamak böyle başlar. Anlamak, önce anlamsız olanı açığa çıkarmaktır. Nasıl hakikat arayışı önce haksız olanın reddiyle başlıyorsa, anlamak da öncelikle anlamsız olanın reddiyle başlıyor. Sen Kürtlerin içerisinde olduğu bu anlamsız yaşamı reddetmezsen, Kürt’e anlamlı bir yaşam bulamazsın. Önce bu anlamsız yaşamı reddetmen lazım. İliklerine, hücrelerine dek bu yaşamın yarattığı tahribatı veya ortaya çıkardığı acıyı tiksintiyi, nefreti hissedecek ve bundan kurtulmaya çalışacaksın, ilkin buna karşı tavır al ki bu seni doğru yaşama götürsün. O açıdan bizde yanlış ve doğru iç içedir. Yan yana kardeşçe yaşıyor. Yanlış ile doğru, iyi ile kötü yan yana olamaz. Güzelle çirkin yan yana olamaz, birinin olduğu yerde diğeri yoktur. Şimdi çirkin güzelin yerini almak ister ama senin görevin çirkinin tasfiye edip yerine güzeli koymaktır. Yanlış tasfiye edip yerine doğruyu koymaktır. Zaten Özgürlük Mücadelesinin anlamı budur. Biz bunun için mücadele ediyoruz. Yoksa diyelim ki Kürdistanı kurtardık, Türk devleti yok ama Barzani var. Kürdistan özgür mü olur? Böyle değildir. Türkiye’de bile eylem yapabilirken Barzani’nin sahasında yapamıyorsun. Demek ki sorun biçimsel olarak Kürt kimliğiyle bir yerde hâkim olmak değildir. Önemli olan burada kurduğun yaşamın doğruyla olan ilişkisidir. Bu yaşam doğru bir yaşam mıdır, yoksa yanlış mıdır?

Önderlik şöyle başlıyor: Çocukluk süreçlerinde *“gel bu topluma katıl, gel böyle yaşa, analık-babalık budur, köy toplumu budur, bu güzeldir, iyidir, doğrudur, ahlakidir, özgürdür”* deniliyor. Ama Önderlik *“bu nasıl ana-baba ilişkisi, bu nasıl köy ilişkisi, bu nasıl ahlaki değer, bu nasıl gelenek, bu nasıl kadınlık, bu nasıl erkeklik!”* Tüm bu olguların hepsiyle çelişki yaşıyor ve kabul etmiyor. *“Burada yaşam yok, gerçek yok, burada güzel olan bir şey yok”* diyor. Hatta *“bağlanılacak bir değer arıyordum, ama bulamıyordum...”* diyor. Bu durumda

ne yapacaktır? ‘Başka çarem yok, buna katılacağım’ demiyor. Bunun yerine *“hayır, ben bu yaşama katılmayacağım, ben bu ihanetin içine girmeyeceğim, ben bu bataklıkta yüzmeyeceğim, ben bu diyarda gezmeyeceğim. Öncelikle bunun dışında kalacağım, sonuna kadar da aykırı olacağım”* diyor. Bunun dışında kalmak, ona katılmamak, ihanete girmemek, ruhunu kirletmemek, ruhunun bekâretini korumak. Önderliğin tutumu budur. Önderlik bu yaşama katılmıyor, onu top-tan reddediyor. Arıyor, doğru güzel bir şey varsa sahip çıkmak istiyor ama bulamıyor, çünkü yoktur. Arama önce bir reddedişle başlar. Reddeder ki sonra bir arama olsun. İnsan belasını aramaz, doğruyu arar. Eğer bir yerde arayış varsa demek ki orada o yoktur. Aradığın şey gözünün önündeyse niye arayasın ki! Demek ki kaybolmuş, ortalıkta yoktur. Demek ki bir yerlerde var. Bir yerlerde kaybetmişindir. Önderlik de bunun üzerine başlıyor ama henüz çocuktur, nerede kaybedildiğini bilmiyor. İnsanlık kendi gerçeğini, doğru yaşamı, onurunu nerede kaybetti? Kadın nerede kaybetti, toplum nerede kaybedildi? Ana dili nerede ve niye kaybettik? Önderlik de oraya doğru yürüyor. Tek başınadır ama vazgeçmiyor. Zorluklar var. Tek başına yaşamanın dehşeti bile ürkütücüdür. Bundan vazgeçmiyor.

O zaman bize gerekli olan nedir? Önderlik bunlarla mücadele etti ve 1999’a gelindi. Uluslararası komplo Önderliği esir etti. Önderlik komploda esir düştüğünde bir şeyi fark etti. *“Ben kapitalist modernitenin bakış açısının etkilerinden kurtulamamışım. Dolayısıyla bu bakış açısından tümüyle kurtulamadığım için kendimi bile doğru dürüst tanıyamamışım. Kendini bile tanıyamayan bir insan bir halka nasıl özgürlük verir”* dedi. Kendisini böyle eleştirdi. *“Ben kendimi bile henüz tanıyamamışım, bu halka nasıl özgürlük vereceğim?”* dedi. Bu bir felaket anıdır. En büyük felaket budur. O dehşeti fark edebilmektir. Bugüne kadar mücadele etmişim, 99’a kadar gelmişim, hakikat yürüyüşünü sürdürmüşüm. Ama gelinen noktada halen hakikat yoktur, ben hakikatle buluşmamışım. Hakikati yaşadığımı halen söyleyemem ama ne yapacağım? Bir de hızla düşünmem ve sonuç almam lazım. Çünkü korkunç bir savaşın içindeyim. Komplo devrededir, bir halkı yok edecektir. Kanatlı düşünme burada gündeme geliyor. Işık hızında düşünme burada devreye giriyor. Bir, düşünmeye tenezzül etmeyen insanlar var. Bir de ışık hızında düşünen insan var. Kafanın içinde canlandırın, ışık hızı nedir? Dünyanın çevresi 40 bin kilometredir. Işık bir saniyede 300 bin kilometre yol alır. Yani dünyanın çevresini bir saniyede en az yedi defa döner. Peki, ışık dünyanın

çevresini saniyede yedi defa dönerken sen kendi çevrende kaplumbağa gibi bir dakikada ancak bir defa dönüyorsun. Karşılaştırma böyledir. Önderlik bize *“sizin hızınız kağı arabasının hızıdır”* diyor-du.

Bundan nasıl kurtulacağız. Bu bizim kaderimiz değildir. Buraya takılıp kalmak, ‘ben buyum demek, buradan çıkış yok demek...’ korkunç olan budur. Önderlik, *“Senin yeni bir arayışa girmene gerek yok. Sen doğruyu da, iyiyi de, güzeli de, özgür olanı da aramıyorsun. Ben bunların hepsini hazır sana sunuyorum. Ben aradım buldum. Ben iyi nedir? Onu sana gösteriyorum. Doğru nedir? Sana gösteriyorum. Özgür olan nedir? Sana gösteriyorum. Ben doğru yaşam nedir? Onu sana gösteriyorum. Doğru yaşamı ben kendimde somutlaştırdım. Doğru yaşamak istiyorsan benim gibi yaşa ama sen ise ya inanmıyorsun, ya da işine gelmiyor. Yok, teşekkür ederim, benimki bana yeter ama yine de ben sana bağlıyım”* diyorsun. Akıl almaz şey budur. Onun için ‘bizim de şöyle arayışımız var’ denmesi en büyük yalancılıktır. Çünkü bizim arayış diye bir sorunumuz yoktur. Bizim uygulama sorunumuz var. Bizim Önderliğin arayıp bulduğunu bedenleştirme sorunumuz var. Önderliğin söylediklerini hayata geçirme sorunumuz var. Önderlik bize, *“Siz uygulama makamındasınız. İnsanlık tarihinde olumlu anlamda elde edilmesi gereken ne varsa, sentezlenmiş, süzölmüş bal kıvamında bu yolun yolcusuna sunulmuştur. Eğer bu yola girmişsen, ben sana gerekli olan ideolojik politik gıdayı, güzelliği, doğruluğu, iyiliği, hakikati, süzölmüş bal kıvamında önüne koyuyorum. Sana düşen o balı yemek, beslenmek, o balla kendini geliştirmek ve halkını özgürleştirmektir.”*

O açıdan bizim arayışımız olamaz. Bir savaşın içindeyiz, şöyle olabilir: Bunun için doğru taktik üzerine çıkış arayabiliriz. Ama en genel anlamda doğruyu, iyiyi, güzeli, özgür olanı arama, doğru yaşamı arama vardır. Doğru yaşam Önderlik yaşamıdır. İyilik Önderliktedir, güzellik Önderliktedir, doğruluk Önderliktedir. Sen ona katıldın mı hepsiyle buluşuyorsun. Onun için Önderdir. Eğer bu Önderlik doğru yaşamın sahibi değilse, iyi, doğru, güzel, özgür olan onda değilse, o zaman Önderlik değildir. Bu açıdan bizim duruşlarımızda Önderlik inkârcılığı vardır. İnkârcılık, var olan bir şeyi yok saymaktır. Vardır ama sen yok sayıyorsun. Nihilizm budur ve bizde nihilizm güçlüdür. Var olanı yok saymak, inançsızlıkla bağlantılıdır. Aslında bu da kişiyi çoğunlukla yaşamı anlamsız görüp intihara yatırır. Mesela intihar kişilikleri nihilisttir. Önderlik *“Sizde intihar kişiliği güç-*

lüdür. Yaşamınız zamana yayılmış bir intihar halidir” diyor. Gerçekten böyledir.

Bu gerçekler ruhta hissedilir. Diyelim ki erkek arkadaşlar hissetmiyor ama kadının doğası başkadır. Kadının dünyası yaşamla daha sıkı bağlıdır, kadın doğadan tümüyle kopmamıştır. Aslında toplumsal gerçeklikten de kopmamıştır. Erkek kadar uygarlıkla da bütünleşmemiştir. Onun için duygu dünyası daha güçlüdür, anlam dünyası da daha zengindir. Kadın isterse bunu daha zengin hissedebilir. Hissettiğinde, anladığında daha fazla açılım sağlayabilir, gelişebilir. Açılım sağladığında bunu çevresine daha fazla yayabilir. Zaten öncülük bunu gerektirir. Erkek ise gecikmeli uyanabilir. Bir de erkeğin iktidar konusunda sahip olduğu bazı şeyler vardır. Dağdaki çoban bile, bir üniversite öğrencisi kadını çok rahatlıkla evirip çevirip ona hükmedeceğini düşünür, buna inanır. Bu açıdan iktidarını kaybetme duygusunu yaşar. Zaten erkeğin direnişi biraz buradan ileri gelir. Ama kadının kaybedecek nesi vardır? Hiçbir şeyi yoktur. Hem kadının, hem de gençliğin zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi yoktur. Gençlik diyorum, bunun içerisine erkek de girer. Gençlik sadece genç kadınla sınırlı bir şey değildir.

Öte yandan erkek açısından, “keşke kadın doğsaydık” gibi bir suçluluk psikolojisi de doğru değildir. Önderlik erkek olarak kendini öldürdü, kendisiyle sınırsız bir mücadele yürüttü ve kendisini çözümlendi. Önderlik hep dışına bakan bir insan değildir, kendisine de bakan bir insandır. Önderliğin iç gözleri de var. Biz ise hep karşıya bakıyoruz. Çünkü bize “Hakikat insandadır, onu orada ara!” diyor. Bu söz onu kendinde ara anlamına geliyor ve Önderlik hakikati kendinde arıyor. Savunmalarda cümle olarak bile bunlar var. “*Temel argümanım benim, ben kendimim*” diyor. Yani araç, argüman, silah, artık her ne gerekirse hepsi benim. Ben kendime bakıyorum, ben kendimde toplumu çözüyorum, ben kendimde erkeği, kadını, insanı çözüyorum, diyor. Önderlik içine bakıyor ama biz öyle değiliz. İnsanın bir özelliği vardır. Çok fazla maddileşti mi göz hep karşıdakini görür ama kendini görmez. Onun için “gönül gözü lazım” derler. Sen kendi gözlerinle kendine bakamazsın ama gönül gözünle kendine bakabilirsin. Duygu dünyanla kendini çözümleyeceksin. Sonuna kadar gönül çeşmesini açacaksın. Tarih bunun için gereklidir.

Eğer Önderliğin büyük yoldaşlığa örnek olarak verdiği arkadaşları tümüyle kötülüklerden veya yanlışlıktan arınmış olan, eksikliği asla bulunmayan insanlar olarak değerlendirirseniz onları öldürmüş

olursunuz. Kemal Pir sıfır hatalı bir insan değildir. Sara arkadaş sıfır hatalı bir insan değildir. Yaşamın içinde onun da, Kemal Pir'in de eksiklikleri olmuştur. Zaten aksi mümkün değildir ama bir özellikleri var. Hatalarını düzeltmişlerdir. Hatalarıyla mücadele ede ede kendilerini yüceltmişlerdir. Bunun için onlar pürüzsüz, berrak, bir nur, bir su gibi demek doğru olmayacaktır. Yaşam böyle değildir. Unutmayalım, gelişmenin olduğu yerde her zaman eksiklik vardır. Eksikliğin bittiği yer mezarlıktır. Mezarlıktaki ölünün eksikliği yoktur ama yaşayan varlık eksik olan varlıktır. Gelişme, bir eksikliği aşmadır. Böyle bir şeydir. Önderlik bile halen mücadele ediyor ve kendini geliştirmek istiyorsa, kendi eksikliklerini aşıyor demektir. Önderlik de eksikliklerden ve yetersizliklerden arınmış bir varlık değildir. O zaman Önderliği Allah yerine koymak olur. Bu doğru değildir. Onun için biz de kendi eksikliklerimizden korkmayalım. Sadece bileceğiz ve onlarla mücadele edeceğiz. Tarihten bunu öğreniyoruz.

Önderlik gerçeğine baktığımızda da şunu görüyoruz: Küçücük bir çocuk ama direniyor. Bu bir çocuksu direniştir. Önderlik, Herkül değildir. Ya da ondaki bu direniş Allah vergisi değildir. Olympos'da, tanrıların yanında, tanrıların katında oturmuyor. İnsan katında, insan zeminindedir. Eksiklikleri ve yetersizlikleri var. En başta çocukken yetersizliği şudur: Zayıftır. Cumo'dan, Miho'dan dayak yer. Ama bu zayıflığı nasıl aşacaktır? Zayıf yanını güçlü yanına dönüştürmenin yolunu ve yöntemlerini arıyor. Buluyor, ondan sonra Cumo onun peşine takılıyor. Cumo'yu peşinden sürüklüyor. Cumo'ya bile önderlik yapıyor. Biz de bunu yapamaz mıyız? Önderliğin daha sonraki süreçleri de var.

Önderlik hep yaşama bakıyor. "Hakikat avcısı" denir, öyledir. Hakikat yaşamın içindedir. Bilgidir. Avcılık, varlığı tanımak demektir. Bilinç, varlığı tanımakla gelişiyor. Hakikat avcılığı varlığın üstündeki perdeyi kaldırmak, onun altındaki gerçeğe ulaşmaktır. Hakikat avcılığı her şeyi tanımaktır, bunun da sınırı yoktur. Mutlak bilgiye ulaşmak imkânsız denemek kadar zordur. Ama Önderlik de ısrarla ondan vazgeçmiyor, mutlak hakikat peşinde koşuyor. Biz ise 'bu kadar bana yeter' biçiminde sınırlı bilgiyle yetiniyoruz. Böyle değildir. Sınırsız bilgiyle donanmalıyız. Fakat gerçek anlamda anladığınız an bambaşka bir insansınız demektir. Her bilinç böyledir. Anladığınız an kendinizi aşmışsınız demektir. Sizde kendini aşma, farklı hissetme yoksa anlamamışsınız demektir. Anlama yeniden oluşmadır ve kendini aşmadır. Onun için farklısınızdır. Kendinizde bile bir fark-

lılık ortaya çıkarıyorsunuzdur. Eğer anlamamışsanız farklılaşma olmaz. Farklılaşma yoksa sadece sözü vardır. Özünü içselleştirmemişsindir, yani kendini yapmamışsındır. Bir şeyi derin kavradığınızda bakışınız değişmiştir, ruhsallığınızda daha farklı ve daha ciddi bir gelişme vardır, daha derinlikli bakıyorsunuz. Kendinizdeki değişimi hissedersiniz. Yaşama baktığınızda daha büyük haz alıp sevinç duyarsınız.

Tarihten bizim çıkaracaklarımız var. Ben Kemal, Haki ve Sara arkadaşları anlatıyorum. Bunlardaki temel özellik çok arzulu, ilgili, meraklı olmalarıdır. İlgi duyarlar, merak ederler, arzu ederler. Tutkuyla bir şeye ulaşmak isterler. Onları diğerlerinden farklı kılan da budur. İlgi duymak ve merak etmek. Bilmenin yolu buradan geçiyor. Tanımadan aşk olmaz. Aşk tanımak demektir. Tanımadan bir şeye âşık olmak mümkün değildir. Aşk bir keşif eylemidir. Önderliği seviyorsan, Önderliği keşfedeceksin. Önderliği keşfettikçe güzelliklerini daha fazla fark edersin. Önderliği keşfettikçe ondaki derinliği daha fazla fark edersin. Önderliği keşfettikçe ondaki doğruların müthiş bilincine ulaşırsın. Önderliği keşfettikçe ondaki özgürlük tutkusunun önüne geçilmezliğini fark edersin ve daha fazla seversin, daha fazla âşık olursun. Âşık olduğun, bağlandığın, tutkuyla sarıldığın şey ondaki büyük özgürlük aşkıdır, büyük özgürlük tutkusu ve dünyasıdır. Ama bunu keşfetmen lazım. Keşfetmeden sevilmez.

Bir de seçici olmamak lazım. Önderlikte bir şeyi olduğu gibi kabul etmek yoktur. Hatta anlatılanları olduğu gibi benimseme yoktur. Bir elek vardır. Her bir arkadaşın bir eleği vardır. Eler, alta düşen onun değildir, üstte kalanını alır. Kendi süzgecinden geçirme var.

Fatma, (Kesire) Karasu arkadaşına bir mektup yazıyor ve “Abdullah Öcalan büyük yanlışlıklar yaptı, sen gel bizimle birlikte hareket et, hatta bizim grubun lideri ol” diyor. Karasu arkadaş çok güzel cevap veriyor. Onun mektubu geçmişte basında da yayınlanmış olabilir. Karasu arkadaş “Ben Önder Apo’nun yanlışlıklarının da militanıyım. Ben onu tüm varlığıyla kabul ettim. Yanlışlıkları varsa onları da kabul ediyorum ve hatta onların bile militanlığını yaparım” diyor. Önderlik de *“Bana katılmak istiyorsanız; doğru katılım güvene dayalı, samimi, alçakgönüllü, mütevazı katılımdır”* diyor.

Burada sen şunu söylüyorsun: ‘Ben Önderliğe inanıyorum. Onun görüşlerini şu anda anlamayabilirim. Çok fazla derinliğine bilmeyebilirim ama ben yine de ona inanıyorum. Bu açıdan Önderliği olduğu gibi kabul ediyorum. Ben kendi güçsüzlüğümü de biliyorum, mevcut

çapımla Önderliği tam bilince çıkarmadığımın da farkındayım. Ama tüm samimiyetimle Önderliği anlamaya çalışacağım ve ben Önderliği her şeyiyle doğruyu temsil ettiğine inanıyorum ve ona bu tarzda katılıyorum, onu olduğu gibi benimsiyorum' diyorsun. Anlamı budur. Hakikat bütünse sevgide bütündür. Onu bütün olarak kabul etmek gerekir. Bizde hiçbir zaman Önderliği bu tarzda reddetme yoktur. Ama Önderliği bir bütün olarak ele alma ve onu bir bütün olarak kavrama da olmadığı için, bu sevginin sağlam dayanağı yoktur. Eğer hakikat bütünse ve Önderlik de hakikatse onu bütünlüğü içinde tanımak ve bir bütün olarak ona katılmak zorundasın. O açıdan o bütünlüğü mutlak suretle dikkate almak gerekir.

Annemin bir sözü vardı: "Oğlum, insanın gönlü bir tezeğe de düşebilir" diyordu. Ben önce anlamıyordum, geçip giderdim. "Bir tezek sevilir mi anne?" diyordum. Şimdi anlıyorum ki Önderliğin gönlü bir tezeğe düştü. Kürt halkı bir tezek durumuna gelmişti. Ama bu tezek durumuna düşmüş halktan dünyanın en savaşkan halkını yarattı. Aşk budur işte. Aşk hizmettir. Sevdiğinin hizmetine girmek, onu büyütmek ve güzelleştirmektir. Önderlik ısrar etti ve *"köle Kürt'ü sevmeyin"* dedi. Dünyaya çağrı yaptı. *"Eğer Kürt'ü seviyorsan onu özgürleştir, savaştır. Onu özgürlük savaşına çek. Savaşan özgürleşir, özgürleşen güzelleşir, güzelleşen sevilir"* dedi. Önderlik bunu yaptı mı? Evet yaptı. Aşk budur. Önderliğin de bu topluma ve halka aşkı budur. *"Benim aşkım da biraz böyleydi"* diyor, işte budur. Bizim de bunu yapmamız lazım. Bunun için de bütünlük gerekiyor.

Bunun imkânsız olduğunu düşünen bir yaklaşım var. Bizde bu inançsızlığı yaratan şey nedir? Kültürel soykırımdır ve biz bunun farkında değiliz. Kültürel soykırım ruhsal kırım demektir. Fizik kırım, bedensel olarak seni yok eder. Kültürel soykırım ise senin ruhuna saldırır, ruhunu yok eder. Kültürel soykırım ruha, maneviyata, kişiliğe, tarihe ve Kürtlük adına duygu, düşünce, ruh, kimlik vb. ne varsa bunların hepsine saldırıdır. Manevi olarak Kürt'ü öldürmek ve Kürt'ten geriye bir cenaze, iskelet bırakmaktır. Hepimiz bu kültürel soykırım sürecinden geçtik. Dolayısıyla anlamsız olan kültürel soykırımdır. O zaman bunu bilince çıkarıp aştığımızda, kültürel soykırımın etkilerini de aşarız ve gerçekten de Önder Apo'nun duruşunu yakalarız. Onun duruşunu, tarzını, mücadele anlayışını, yaşam sevincini, özgürlük anlayışını, kadın yaklaşımını, kadın-erkek ilişkilerine yaklaşımını esas alır ve bunları yücelterek aynı zamanda uygu-

lama gücü oluruz. Bu mümkündür. ‘Tarih’ denilince ben böyle anlıyorum.

Tarih bugündür. Bugün tarihin içindeyiz. Önemli olan bizim bu tarihi inceleyip, bugün tarihin karşımıza çıkardığı görevleri görebilmek ve bunları gerçekleştirebilmektir. Tarih böyle bir şeydir. Önümüzde fazlasıyla birikmiş görev ve sorunlar var. Çünkü ertelenen geçmişte kalmaz, sürüklenir, gelir bugüne dayanır. Bizim önümüzde ertelenmiş ve yerine getirilmemiş bir görev var. Biz onları da yerine getirmekle yükümlüyüz. İşlerimiz bu anlamda zordur. Fakat zor olanı başarmaya çalışmak insanı özgürleştirir. Kolay olan insanı asla özgürleştirmez. Önderlik ısrarla *“nerede kolaylık varsa oradan kaçın, nerede zorluk varsa yüzünüzü oraya dönün”* diyordu. Zorluklarla boğuşmak sizi özgürleştirir. Kürdistan Devrimi dünyanın en zor devrimidir, bu devrim dünyanın en güçlü özgürlük savaşçıları ortaya çıkarır, çıkarmak zorundadır. Mevcut haliyle bile böyledir. Biz kendimizi bu kadar eleştiriyoruz ama dünyanın diğer kesimi ve devrimcileriyle karşılaştıralım, mukayeseye bile gelmez. Dünyada özellikle Latin Amerika’da bir sürü devrimci var, asla senin gibi yaşayamazlar. Bizde ulaşılan bir düzey ve yücelik var, bu inkâr edilemez. Ama biz geriye bakmıyoruz, ölçü o değildir. Bir başkasıyla kendimizi kıyaslamıyoruz. Ölçü Önderliktir. Önderliğe bakıyoruz, ona göre çok geriyiz. Kemal Pir’e bakıyoruz, Zilan’a bakıyoruz, onlara göre geriyiz. Ölçümüz onlardır. Önderliğin yüreği gibi bir duygular kaynağına sahip değiliz. Kaynak var ama o duyguları Önderlik gibi açığa çıkarmış, bakışımızı keskinleştirebilmiş değiliz. Önderliğin bizden isteği, arzusu, bize yoldaşlık çağrısı; *“doğru bakın, doğru hissedin, kendinizi doğru tanıyın, ne arıyorsanız sizdedir, kendinizde açığa çıkartın”* diyor.

Son savunmada Önderlik, *“Ben olsaydım kendi köyüme, Cudi dağına, Cilo dağı eteklerine, Van gölü çevresine, Ağrı, Munzur ve Bingöl dağlarına, Fırat, Dicle ve Zap kıyılarına, Urfa, Muş ve Iğdır ovalarına kadar, yolum nereye düşerse düşsün, sanki korkunç tufandan çıkan Nuh’un gemisinden inmişçesine, İbrahim’in Nemrutlardan, Musa’nın Firavunlardan, İsa’nın Roma İmparatorlarından, Muhammed’in cehaletten kaçmaları misali kaçarcasına, Zerdüş’tün ziraat tutkusuna ve hayvan dostluğuna dayanarak, onlardan ve toplum gerçeklerinden ilham alarak işlerime koyulurdum. İşlerimin sayısı düşünülemez kadar çok olurdu. Hemen köy komüncülüğünden işe başlayabilirdim. İdeale yakın bir köy veya köyler komünü oluşturmak ne kadar coşkulu,*

özgürleştirici ve sağlıklı bir iş olurdu! Bir mahalle veya kent komünü, konseyi oluşturmak ve çalıştırmak ne kadar yaratıcı ve özgürleştirici olurdu! Kentte bir akademi, bir kooperatif, bir fabrika komünü oluşturmak nelere yol açmazdı ki! Halkın genel demokrasi kongrelerini, meclislerini oluşturmak, onlarda söz söylemek, iş yürütmek ne kadar kıvanç ve onur verici olurdu! Görülüyor ki, özlemlerin ve umutların sınırı olmadığı gibi, gerçekleştirilmesi için bireyin kendisinden başka önünde ciddi bir engel de yoktur. Yeter ki biraz toplumsal namus, biraz da aşk ve akıl olsun!”

Ben olsam bu paragrafı alırım ve bana bu yeter derim. Bir duruş, felsefi bakış, yaşam ve mücadele bakışı olarak, bir özgürlük anlayışı olarak bunu yeterli bulabilirim. Zaten bir tarih çizimi yapıyor. Bana yön de veriyor. Yapmam gerekeni söylüyor ve başarmanın yolunu yöntemini de gösteriyor. *“Bütün bunları gerçekleştirmenin önünde kişinin kendisinden başka ciddi bir engel yoktur. Yeter ki biraz toplumsal namus, biraz aşk ve akıl olsun!”* O zaman bizdeki toplumsal namus ne kadardır? Toplumsal namus bizim dışımızda bir şey değildir ki! Biz bu toplumun üyesi ve bir parçasıysak, namus da toplumu savunmaksa o zaman topluma bağlılıkla namus anlayışımızı da geliştirmiş oluruz. Namuslu olmamızın özü topluma bağlanmak, onun derdine deva olabilmek, toplumu savunmaktır. Namus budur. Akıl zaten bizde var. Aşk yüreğimizde var. Olmak durumundadır. Akıllı kendimizde geliştiririz, aklımızı çalıştırırız, toplumsal namusa da bağlanırız. Ben de aşk, akıl ve toplumsal namus yok diyebilir miyiz? Silah bunlardır. Çok sade düşünmüyoruz. Sanki bu dünyanın bilgisini alacağız, bir torbaya koyup, sırtımızda kütüphane taşıyacağız, ondan sonra iyi devrimci oluruz sanıyoruz. Ben de diyorum ki, olamazsın! Evlialardan biri kendi müridine şöyle diyor: *“Bildiğinle amel etmiyorsan, neden yeni şeyler bilmek istiyorsun ki!”* Bırakın yeni bilgiler edinmeyi, aslında biz bildiğimizi bile pratikleştirmiyoruz.

Hilvan Mücadelesi

Daha fazla topluma açılma ise kaçınılmaz olarak yeni bir dönemin başlangıcı haline geliyor. Özellikle de Haki arkadaşın şehadeti ardından başlayan dönem politik mücadele dönemidir. Politika doğrudan toplumsallıkla bağlantılıdır. İdeolojik mücadele alanı düşünsel bir alandır. Politika ise pratik alandır. Politika örgütlenme ve örgütlü eyleme geçme alanıdır. Bir yerde örgütlü eylem varsa orada politika vardır. Dolayısıyla artık önüne örgütlenme görevi çıkıyor. Propagandayla kitleleri aydınlatma, kitleleri örgütlenme ve onları örgütlü direnişe çekme çabaları söz konusudur. Bu yüzden bundan sonraki süreçte politik mücadele süreci diyoruz. Bu da harekette bir üst aşamaya geçiştir.

Politik mücadeleye geçişle birlikte profesyonel örgütlenme gereği açığa çıkar. Politik mücadele örgütü gerektiriyor. Örgüt olmadı mı, politik mücadele olmuyor. Politik mücadele örgütlü mücadeledir. Öncü örgüt gerektirir. Toplumun örgütlenmesini gerektirir. Parti yoksa o zaman toplumu da örgütleyemezsin. Demek ki öncelikle bir öncü örgüt yaratacaksın, bu öncü örgüt etrafında toplumu örgütleyeceksin, toplumu örgütlü mücadeleye kaldıracaksın. Bunun adı politikadır.

O süreçte daha çok Urfa'nın köylerinde, komşu alanlarda halkın mücadeleye ilgisi yükseliyor. Bazı yerlerde bizim aleyhimizde propagandalar yapılıyor. Biz direnişten, silahlı mücadeleden bahsediyoruz. Bizi topluma ve halka teşhir etmek için "silahtan başka bir şey bilmiyorlar" diyenler de çıkıyor. Onunla ilgili çok güzel bir olay anlatıyorlar. Muş taraflarında olması gerekir. Rizgari, Ala Rizgari gece düzenliyorlar. Öyle bir etkinlikte programlarında tiyatro da var. Tiyatro gereği, bütün sol, devrimci gruplar bir araya geliyorlar, bir konuyu tartışacaklar. Bir sorun karşısında nasıl tavır takınacaklarını belirtecekler. İzleyiciler de var, halk katılmış izliyor. Tiyatroda her kесе soru soruyorlar. Herkes, her grup kendi görüşünü açıklıyor. Orada bir tane de Apocu var, hiç konuşmuyor. Güya bu oyunda bu rolle onu teşhir ediyorlar. Oyun gereği ona da soruyorlar, "Keko sen bir şey söylemeyecek misin? Sen konuşmayacak mısın?" O da silahını çıkarıyor masaya koyuyor ve "benim adıma bu konuşur" diyor. Millet alkışlamaya başlıyor. Kürdistan'da silah konuşmazsa hiçbir şey olmaz. Halk bunu bilmez mi? Biliyor. Kürdistan'da silahlı direniş, kendini savunma olmazsa hiçbir şey olmaz. Salondan alkış tufanı

kopuyor, herkes onu alkışlıyor. O gruplar bizi teşhir etmek isterken tam tersine halkın sahiplenmesi ortaya çıkıyor.

Urfa yöresinde, Batman taraflarında, sonraki süreçte Mardin’de gelişmeler var. Hilvan bunlar arasında önemli yerlerden biriydi. Halil Çavgun arkadaşın buradaki varlığı da önemli rol oynuyor. Hilvan zaten öyle çok büyük bir kasaba da değildir. Urfa-Siverek yolu üzerinde bir kasabaydı. Ama kırsal alanı, köyleri, verimli toprakları var. Aşiret yapısının hâkim olduğu bir bölgedir. Orada hareket ciddi gelişme sağladı. Köylerde taraftarlar oluştu. Şehir merkezinde gençler harekete katıldı.

Haki arkadaşın şehadetinin birinci yıldönümünde, 18 Mayıs günü arkadaşlar afişleme, duvarlara yazılamalar yapıyorlar. Halil Çavgun arkadaş da bu çalışmanın içindedir. Orada Süleymanlar diye bir aşiret var. Süleymanlar, Bucaklar kadar güçlü olmayabilirler, ama Siverek’teki Bucaklara benziyorlar, etkilidirler, silahlıdır, devletle işbirliği halindedirler. Bir de içlerinde MHP örgütlüdür. Mesela Urfa’da MHP il başkanı o aşiretin üyesidir. Kontrgerilla, MHP, Özel Harp Dairesi bu aşiretin içerisinde örgütleniyor. Devlet o yörede bazı aşiretleri bu tarzda ajanlaştırıyor. Bu aşiretten derlenen silahlı güçler, polisle birlikte arkadaşlara karşı hareket ediyorlar. Arkadaşlara ateş edince Halil arkadaş yaralanıyor. Polis üzerine gidiyor ve Halil arkadaş katlediyor. Alana ilk gidenler Kemal Pir ve Cuma arkadaşlardır. Halil arkadaşın ailesine gidiyorlar. Aile “burayı terk edin Halil’i vurdular, sizi de vuracaklar” diyorlar. Arkadaşlar bunu reddederek hızla durum değerlendirmesi yapıyorlar. Hem polise, hem de polisle işbirliği yapan o ajanlaşmış yapıya, çeteye karşı mücadeleye geliştirme kararına varıyorlar. Bu noktada Hilvan direnişi özellikle başlangıçta tümüyle Kemal Pir arkadaşın inisiyatifiyle gelişen bir direniştir.

Kemal önce bir durum değerlendirmesi yapıyor. Karşımızda nasıl bir aşiret yapısı var? Bir bütünen aşireti hedeflemek zaten doğru değildir. Aşiretin tamamı ajan olamaz, bu mümkün değildir. İçinden bir kesim var, özellikle de bunlar yönetici konumundadır. Onların etrafında da çeşitli güçleri var. Bunları, yani vurucu güçlerini, karar mekanizmalarını yoğun bir biçimde inceleyip araştırıyorlar. Ondan sonra bunlara karşı sistematik bir mücadele veriyorlar. Devlet, Halil arkadaş vuran polisi başka yere tayin ediyor ama arkadaşlar gidip onu da vuruyorlar. Ondan sonra aşiretin vurucu güçlerine, çeteleşmiş unsurlarına karşı biraz da gerilla tarzı eylemler geliştiriyorlar.

Bunlar vur-kaç taktikleri biçiminde oluyor. Onların beklemedikleri bir mücadele tarzıdır. Onlar da direniyorlar, arkadaşlara yöneliyorlar. Arkadaşlarla işbirliği içinde olan bazı aşiretler var, onlara yönlüyorlar. Bazı yurtseverleri katlettiler. Urfa milletvekili Celal Paydaş Hilvanlıydı. Paydaşlar yurtseverdiler. Bu milletvekilinin kardeşini ya da akrabasını vurdular. Onlar mücadeleye daha sıcak bakıyorlardı, harekete daha sıcak yaklaşıyorlardı. Kürtlükle bağlantıları güçlüydü. Süleymanlar onları da hedefledi.

En son bir eylemde arkadaşlar Süleymanlardan bir grubu pusuya düşürüyorlar. Ölenler oluyor, bazıları ağır yaralı olarak kurtuluyor. Aşiret güçleri yaralılarını alıp acilen Antep'e hastaneye götürüyorlar. Hilvan'daki arkadaşlar Antep'teki arkadaşlara haber veriyorlar. "Çeteler oraya geliyor, yaralıları hastaneye götürecekler, orada vurun" diyorlar. Antep'teki birim hastanenin önüne gidip bekliyorlar ama Süleymanlar gelmiyorlar. Tam ayrılacakları sırada bakıyorlar ki, Süleymanlar geliyor, yaralılarını hastaneye götürülecekleri sırada vurup imha ediyorlar. Urfa merkezde vuruldular. Çünkü aşiretin şehre göçmüş MHP içinde etkili olan unsurları var. Bunlar şok oldular. Antep'te, Urfa'da, Hilvan'da vuruluyorlar. Ondan sonra aracı yoluyla arkadaşlarla görüşmek istediler ve bu görüşme sonucunda onlar teslim olmayı kabul ettiler. Belediye başkanlığı onlardaydı. Belediye başkanlığından sadece istifa değil, belediyenin hoparlöründen halka özeleştirisi vererek istifa edeceklerdi. Arkadaşlar ceza olarak silah da aldılar. Süleymanlar teslim olmayı kabul ettiler, arkadaşların bütün isteklerini kabul ettiler.

Bunlar yörenin ajan gücündüler. Yörede halk polisten değil, bu aşiretin içerisindeki ajanlaşmış yapılardan korkuyordu. Bucaklar için de aynı şeyler söylenebilir. Süleymanlar bu tarzda teslim olunca, bütün köyler ve kent merkezi arkadaşlarla birlikte hareket etti. Halkta muazzam bir coşku oldu. Mesela biz geçen yıllarda özyönetim direnişleri verdik, özyönetim direnişinin ilk başarılı örneği Hilvan'dır. Hilvan'da halk kendi kendini yönetiyordu. Kadınlar, gençlik, köy komiteleri, savunma komiteleri vardı. Çocukların bile yaptığı bir sürü iş vardı, devlet tümüyle tecrit olmuştu. Sadece karakollarda kalmıştı. Kasaba içindeki devlet daireleri, mahkemeler iş görmüyordu. Devlete giden hiçbir dava yoktu. Bütün davalar meclislere ya da arkadaşlara geliyor, onlar çözüyorlardı.

Bu yönüyle Hilvan direnişi, çok görkemli bir direniştir. Doğru değerlendirmeler temelinde gelişen, doğru taktiklerle yürütülen bir

mücadeleyle sonuca ulaşan bir direniştir. Gereksiz güçler hedeflenmemiştir. Hedeflenmemesi gereken güçler hedeflenmemiştir. Suçlu olanlar hedef yapılmış, onlar cezalandırılmıştır. Bu yüzden etkisi çok büyüktür. Biz o zaman şunu söylüyorduk: Bizim tarihimizde yoksul köylülük ilk kez ağalığı, toprak sahiplerini, gerici aşiret yapısını alt ediyor ve yönetimini kendi eline alıyor. O zamanki değerlendirmemiz böyledir. Somut bir örnektir ve herkese umut vaat ediyor. Hilvan direnişi en çok çevre üzerinde etki yaptı. Mardin üzerinde büyük bir etki yarattı. Diyarbakır, Adıyaman hattında çok büyük etkilerde bulundu. Batman üzerinde büyük etkide bulundu. Özellikle de işbirlikçi ağalık sistemine, ajanlaşmış aşiret yapısına karşı mücadelenin geliştirilmesinde önemli bir rol oynadı, halka umut verdi, başarı kazandı. Başarılı bir örnek her zaman çok büyük etkiler. Böylelikle Hilvan'ın sadece kendi bulunduğu alanlar değil, bir bütün olarak Kürdistan'ın tümünde derin etkileri var. Dersim üzerinde bile gerçekten de son derece ciddi etkileri var.

O süreçte Türkiye'de de bazı gelişmeler var. Hilvan kadar olmasa da Fatsa'da benzer bir deneyim var. Fatsa'da belediye devrimci güçlerin elindeydi. DEV-YOL'dan Terzi Fikri vardı. Esas olan onun kişiliğiydi, çevreye yansıyan da oydu. Toplum onun öncülüğünde Fatsa'da demokratik bir sistem kurmuştu. Demokratik bir yaşam, dayanışma kültürü, örgütlü halk, kendini savunan halk vardı. Hilvan ve Fatsa bu yönleriyle birbirine yakın iki örnektir.

Biz Kürdistan'da grup olarak gelişme gösterdiğimiz zaman sistemin karşımıza çıkardığı ilk güç Türkiye Solu'dur. Biz buna "sosyal şoven sol" diyoruz. Sosyal şoven ne demektir? Sözde sosyalist, özde ise milliyetçiliktir. Söylemde sosyalisttirler ama pratikte ise milliyetçiliği en çarpıcı bir biçimde yansıtıyor. Dolayısıyla sonuçta devletin yanında yer alıyor. Milliyetçilik bir devlet ideolojisidir. Sorun sadece milliyetçilik sorunu da değil, çünkü örgütlendikleri taban Kürt tabanıydı. Onlar da inkârcılık konumundadırlar. Dolayısıyla Türkiye Solu Kürdistan'da ulusal inkârcılığı örgütledi. En azından o günün koşullarında durum böyleydi. Özellikle onların tabanından bize yoğun katılımlar olup kendileri güçsüz düşünce, ideolojik mücadelenin kapısını kapattılar. Mesela kavganın olduğu yerde tartışma olmaz. Tartışma varken hep biz kazanıyorduk. Onlar kendi tabanlarını kemikleştirmek için tartışmanın önünü kestiler ve silahı, çatışmayı devreye soktular. Hani kan davası oluyor ya, böyle bir şeydi, geri bir yapı söz konusuydu. Taban da buna göre şartlanıyor ve artık seninle

tartışmıyor. Bu bir devlet politikasıydı. Bu konuda ilk çatışmanın geliştiği yerler ilk başta Dersim'dir. Serhat'ta var. Adıyaman'da, Urfa'da Türkiye Solu birçok arkadaşımızı katletti. Dersim'deki sayı herhalde en fazla olandır. Dersim'de en değerli arkadaşlarımızı katlettiler. Bizim de buna karşı kendimizi savunma eylemlerimiz var. Ama şunu kesinlikle kabul etmek gerekir ki, çatışma bizim istediğimiz bir şey değildi. Biz ideolojik mücadeleden yanaydık. Bu işin içine şiddeti bulaştırmadan sonuç almak istiyorduk ve sonuç da alabiliyorduk ama devlet onları devreye soktu.

Bunlar etkisizleştirilince ve bunlara rağmen hareket büyümeyi sürdürünce bu sefer ajan örgütler, kontrgerilla tarzı örgütler devreye sokuldu. Beş Parçacılar, Tekoşin gibi. Bunlar devreye sokuldu. Polis başından itibaren devredeydi. Gizli polis olarak vardı, siyasi polis devreye girdi. Bunlar da yetmediğinde bu sefer Kürt işbirlikçiliği devreye sokuldu. Feodal işbirlikçi ağalık sistemi devreye konuldu. Buna karşı bilinçli bir mücadele taktiğinin geliştirilmesi lazımdı. O zaman Önder Apo mücadele taktiğimizi, özellikle de Hilvan direnişiyle birlikte somutlaştırmıştı. *"Ajanlaşmış yapı, kurum ve kişilere karşı mücadele"* biçimindeydi. Bunlarla mücadele etmeden zaten halka ulaşmak mümkün değildi. Bunlar halkla arandaki ilişkiyi kesen bir baraj durumundaydılar, bu barajı aşman lazımdı. Belki de devletten önce yönelmen gereken güçler bunlardı, bunları tasfiye etmen gerekir. Süleymanlar, Bucaklar, Batman'da Ramanlar böyleydi. Mardin yöresinde de harekete karşı savaşıyan büyük aileler vardı. Bunlar aynı zamanda bize karşı savaşıyan KDP'nin silahlı vurucu gücü KUK (Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları) denen bir örgütün tabanını veya dayandığı güçleri temsil ediyordu.

Maraş Katliamı

Partinin kuruluşunu anlattım. Parti kurulduğunda acaba devlet sızması var mıdır? Acaba kongrede devletin adamları, ajanları var mıydı? Biri vardı. Kemal Pir orada birinden şüphelendiğini bana söylemişti. Adı Mehmet Turan'dı. Kemal arkadaş içerideydi. Ben de Kemal arkadaşın kuşklarını Önderlikle paylaştım. Önderlik de o alanda çalışan Haki Karer yoldaşın kardeşi olan Baki'yi çağırdı. Baki "Hayır, ben bu kişinin sorumluluğunu üstleniyorum. Devrimci biridir, söylenenler yalandır, dedikodudur" dedi. Onun üzerine kendisi kongre zemininde kaldı. Düşman başka türlü de bilgi almış olabilir.

Sonuçta düşman bizim örgütlenmeye çalıştığımızı, kendi deyişiyile ‘Haki arkadaşın şehadetinden ders almadığımızı’ düşünerek daha üst düzeyde bir katliam denemesine girişti. Bu katliam Maraş’ta yapıldı.

Maraş tek günde gerçekleştirilen bir katliam değildi. Öncesinde katliam hazırlıkları var. Olaylar 22’sinde başlıyor. 23, 24, 25... bu sürçlerde yoğun katliamların yaşandığı süreçlerdir. Binlerce kişiden söz edilmeyebilir ama yüzlerce insanın katledildiği kesindir. Kadın, çocuk katledilmiştir. Tam bir vahşettir, son derece planlı bir katliamdır. İşin içinde doğrudan Özel Harp Dairesi, Kontrgerilla var. MHP de kullanılıyor ama asıl yapan Kontrgerilladır. Daha sonradan netleşen ismiyle Gladio’dur. O zaman iktidarda CHP vardı. Bülent Ecevit başbakandı. İçişleri bakanı da emekli bir generaldi. İstese orduyu harekete geçirebilir, bir günde katliamın önünü alabilirdi. Fakat bilinçli bir biçimde katliam günlere sarktı. Devlet engellemek yerine çevreyi kuşattı, içeride de katliamın yapılmasına göz yumdu. Mezhep görüntüsü altında yapıldı, daha çok aleviler hedeflendi. Alevi kesim içinde de sol örgütlüydü, devrimci güçleri hedefledi. Bu öyle sıradan bir mesaj değildir. Harekete verilen mesaj şudur: ‘Uyardık, vazgeçmediniz, devam ediyorsunuz. Bu adıma devam ederseniz sonunuz katliam olur. Yani Kürdistan’daki katliamlar tarihi yeniden tekrarlanır. Biz bundan vazgeçmeyiz.’

O dönemin başbakanı Süleyman Demirel açıklama yapmıştı. “Bu bölücülük işine karışanlar dönüp kendi tarihlerine baksınlar. Kendi tarihlerinde neler yaşandığını, böylesi davranışlara gidenlerin başlarına neler getirildiğini görsünler. İbret alıp bu işten vazgeçsinler. Yoksa devletimiz gücünü gösterecektir” demişti. Sizi de katlederiz diyorlardı. Maraş katliamı buna ilişkin bir mesaj gibidir. Zaten partinin kuruluşunun üzerinden daha bir ay geçmeden gerçekleşen bir katliamdır. Onunla da yetinilmedi. Devlet Kürdistan’da sıkıyönetim ilan etti. Dolayısıyla Maraş katliamıyla birlikte Parti’nin kuruluşu henüz ilan edilmeden düşman orduyu devreye soktu. Devrimci güçlerin üzerine sadece polis değil, artık ordu da geliyordu. Askeri güçler de devredeydi. Sıkıyönetim demek, askerin söz sahibi olduğu, belirgin rol oynadığı, yönetime katıldığı bir ortam veya süreç demektir. Ondan sonra da operasyonlar gelişti. Kürdistan’ın hemen hemen bütününde sıkıyönetim vardı. Türkiye’nin ise belli başlı büyük kentlerinde bu durum söz konusuydu. İstanbul, Ankara, İzmir,

Adana, Bursa ve Eskişehir gibi büyük illerde sıkıyönetim vardı. Düşman giderek de bizim üzerimize geliyordu.

Bugün Maraş katliamı çok daha nettir. Kontrgerillanın sadece dar anlamda bize bir mesaj vermekle kalmadığı da açığa çıkmıştı. Asıl amaç Fırat'ın batısını Kürtsüzleştirmektir. Orayı Türklüğün yayılma alanı olarak görmektir. Batı yakasında bir Kürt bırakmamaktır. Nitekim katliamdan sonra oradaki nüfus önemli ölçüde boşaldı, halk kaçtı. Avrupa'ya çok yoğun göç başladı. Ben Pazarcık'a gitmiştim. Pazarcık ovası müthiş güzel bir ovadır, çok verimlidir. Köyleri ve arazi yapısı güzeldir. Eskiden Pazarcık ovası bataklıktır. Biraz Türk nüfusu da var. Kürtleri bataklığa sürüyorlar. Türkleri ise dağ eteklerine alıyorlar. Dağlık kesim daha çok Türklerin yerleştirildikleri yerdir. Zamanla bataklık kurutuluyor. Bataklık kurutulunca eskinin bataklığı müthiş verimli bir tarım ovası haline geliyor. Çoğunlukla Alevi Kürt köyleridir. Fakat bugün öylesi bereketli bir toprak parçasında yaşlılardan başka fazla insan yoktur. Bunun dışındakilerin çoğu Avrupa'dadır. Benzer şeyler Maraş merkezi ve ilçeleri için de söylenebilir.

Halbuki tarihsel süreç içerisinde Güneybatı, Osmanlı döneminde de en bilinçli Kürtlüğün yaşandığı yerdir. Hatta Birinci Dünya Savaşında İngiliz ajanları Kürdistan'ın her yerini geziyorlar. Osmanlılara karşı neresi daha güçlü ve daha erken isyana kalkışabilir diye araştırıyorlar. "Güneybatıdaki Kürtlük daha fazla direnebilir, devlete karşı savaşabilir" diyorlar. Güneybatıyı öyle bugünkü durumuyla görmek lazım, tam tersi söz konusudur. Bir de Güneybatı ile Sivas'tan Dersim'e kadar uzanan hattın söz etmek lazım. Dersim'den de çok kopuk olmayan Alevi Kürtlüğün yerleştiği alanlardır. Buralarda Kürtlük bilinci yüksektir. Aşiret yapıları vardır ama halk kendilerine "kirmanc" der. Bazı yerlerde "kirmanc" aşiretten kopmuş insandır. Ama bizde ise aşiretsiz insan değil, bütün aşiretler kendilerini "Kirmanc" olarak tanımlar. Güneybatı'da da Dersim'de de böyledir. Burada Alevilik önemli bir ideolojik kimlik rolünü oynuyor. Alta aşiret kimliği ama üst kimlik olarak Kirmanc, yani Kürt kimliği çok belirgindir. Ulus bilinci denilmese bile geçmişte milliyet bilinci gerçekten çok yüksektir. Kendi öz kültürüne bağlı olarak yaşama eğilimi son derece güçlüdür. Ama düşman egemenlik altına aldıktan sonra mezhep çelişkilerini de kullanarak en çok o alanı Kürdistan'dan koparmak istedi. Biz Antep'te hareket olarak geliştikten sonra, Antep nüfusu içerisinde harekete en yakın duran kitle kesinlikle Maraş, Adı-

yaman, Malatya kitlesidir. Urfa nüfusu da var ama daha çok oraya göç eden Alevi Kürt nüfusedir. Yine aynı şekilde Pazarcık en çok gelişme gösterdiğimiz yerdir. Maraş'ta katliamın en çok geliştirilmek istendiği mahalle olan Yörük Selim Mahallesi bizimkilerin oturduğu yerd.

Kısacası düşman bunları gördü. Baktı ki Güneybatı elden gidiyor, bunun önüne geçmek için böyle bir katliam düzenledi. Bu yönüyle Maraş Katliamı sadece bir mesaj olarak 'geri dön' çağrısı değil, aynı zamanda devrimci hareketin Alevi Kürt kesimi içinde, özellikle bu coğrafyada gelişimini mutlak suretle önlemek, bunun için de katliam dersiyle kitleyi sindirerek harekettten uzaklaştırmaktır. Sadece harekettten de değil, aslında kendi toprağından da uzaklaştırmaktır. İnsanları can derdine düşürerek göç yollarına düşürmektir. Avrupa devletleri de kapılarını açıyorlar ve Güneybatı hattında bulunanların çoğu Avrupa'ya göç ediyor.

Bu süreçte önemli olan Önderliğin değerlendirmeleridir. Önderliğin ihtişamı, görkemi, büyüklüğü süreçleri doğru değerlendirmesidir. Bir de öngörüdür, süreçleri önceden kestirmez. O dönem Önderlik bu devletin yeni komplolar hazırladığını fark ediyordu. Maraş katliamı da büyük bir komlodur. Önderlik o süreçte katliamı değerlendirdi. Hatta "Maraş Katliamı" diye bir broşür var. Önderlik orada da durumları değerlendirir ve çıkardığı sonuçlardan biri budur: *"Bu katliam kesinlikle darbenin bir hazırlığıdır. Ordu faşist bir darbeyeyle yönetime el koyacaktır. Bu da halklar için daha büyük katliamların habercisidir. Onun için yapılması gereken böylesi olası bir darbeye karşı çok ciddi tedbirler geliştirmektir."* Onun için Önder Apo partinin ilanın hızlandırılmasından söz eder.

1979'a gelindiğinde parti çok gecikmeli olarak ilan edildi. 1978'de parti kuruldu ama ilanı 30 Temmuz 1979'dur. 7 ay sonra ilan ediliyor, bu az bir zaman değildir. Arkadaşlar, "Büyük bir eylem yapmalıyız. Partinin ilanı büyük bir eylemlilik ortamında olmalı" diye düşünüyorlar. Güçlü ve büyük bir eylem de, etkili bir hedefe yöneltilmiş bir eylemdir. Tanınmış, bilinen bir hedef olacak. Dünyanın dikkate alacağı bir hedefe yöneldiniz mi, bu eylem kaçınılmaz olarak haber olur. Hem kuruluşun ilanı gecikti, hem de devlet 1979'da kıştan bahara geçince Elazığ'da tutuklamalara başladı. Birçok arkadaşı orada gözaltına aldı. Bunları en iyi belge biçiminde Sara arkadaşın kitabında bulabilirsiniz, çünkü tutuklananlardan birisi de Sara arkadaşdır. Sara arkadaş o zaman Elazığ

Bölge Parti komitesi üyesidir. Hamili Yıldırım ve diğer arkadaşlar da var. Düşman Elazığ'da bölge çapında harekete yöneldi ve tutuklamalar yaptı. Sara arkadaş, şu an Önderliğin yanında olan Hamili arkadaş tutuklandı. Ali Gündüz diye biri vardı, tutuklandı. Sonrasında da Şahin Dönmez tutuklandı. Şahin Dönmez o dönem Önderliğin yardımcısıydı.

Elazığ tutuklamaları merkezi bir kararla olmuyor. Doğrudan bir hükümet veya devlet yönelimi değildir. Aslında CHP, Apocula-ra karşı mücadeleyi merkezi bir kararla yürütmek istiyor. Fakat Elazığ valisi biraz inisiyatif alıyor, kendi yönetim alanında böyle bir operasyon geliştiriyor. Şahin Dönmez tutuklanıncaya kadar direnmeler geliyor. Bazı tipler var, daha sonradan çözüldüler ama başlangıçta direniş halindedirler. Şahin Dönmez yakalandığında polis ona işkence yapmıyor. MİT ve kontrgerillaya haber veriliyor, "Ankara'dan bir ekip geliyor, o ekibi bekleyin, sorgulamayı o ekip yapacak" deniliyor. Elazığ polisi, Şahin hariç diğerlerine çok ağır işkenceler yapıyor. Şahin de çözülme endişesi var, kaldığı hücrede priz yerleri var, onları söküyor. Elektrik kablolarını çıplaklaştırıyor, elektrik akımıyla intihar etmeye çalışıyor fakat onu da beceremiyor. Devlet bunu da izliyor, onun kolay çözüleceğine inanıyor. Ankara'daki ekip gelince Şahin bildiği her şeyi anlatıyor, çözülüyor, ihanetten yana tavır alıyor. Hareket hakkındaki bütün bilgileri olduğu gibi MİT'e, devlete, polise veriyor. Herkesi ihbar ediyor. Kendisi örgütlenmeden de sorumluydu. Birçok yerde kurulan komiteler var. En üst düzeyde yöneticilerden biri olduğu için de her şeyi biliyor ve tüm bildiklerini Türk polisinin emrine sokuyor. Hatta kendisini sorgulamaya gelen ekip Önderliğin yerini soruyor. Şahin, "Bana bir ekip verin, Diyarbakır'a gideyim, kendi elimle koymuş gibi Apo'yu yakalayıp size teslim edeyim" diyor. Elazığ polisi acele etmiyor. Bir de kendi sahalarında olmadığı, yetki alanlarını aştığı için de acele etmiyorlar.

Cuma arkadaş da yakalanıyor, ama üzerinde sahte kimlik var. Cuma arkadaş kendi kimliğinde ısrar ediyor. Neden orada olduğunu soruyorlar. Cuma arkadaş da mantıklı bir cevap veriyor. "Bunu tanıyor musunuz" diye bazılarına gösteriyorlar ama onlar da tanımadıklarını söylüyorlar. Böyle olunca çok kısa bir süre

gözetiminde kalıyor ve bırakılıyor. Aradan üç dört saat geçince polis fark ediyor ki aslında yakalamışlar ama Cuma arkadaş ellerinden kurtulmuş.

Hem Cuma arkadaşın verdiği bilgiler, hem de farklı arkadaşların ulaştırdığı bilgiler sonucunda Önderlik bulunduğu yeri terk ediyor. Amed’de Günaydın apartmanı vardı, Önderlik oradaydı, ben oraya bir kere gitmiştim. Önderlik oraya terk ettiği için yakalanmadı. O dönemin polisi bu günkü gibi örgütlü değildi. Bugün devlet ve polis çok örgütlüdür. Günümüzde teknik olarak da öyledir. Mesela fiziki kontrol, kamera kontrolleri var, kişi hakkında yoğun bilgiler var. Kişi bir olaya karıştığında anında tespit edilip yakalanabiliyor. O zaman öyle değildi, eğer bulunduğu yeri terk etmişsen kurtulma olasılığın yüksektir. Önder Apo’da bulunduğu yeri hızla terk ediyor ve böylelikle kurtuluyor. Fakat Önder Apo o zaman şunu görüyor: *“Bu gidiş iyi bir gidiş değildir”* diyor. Arkadaşlara, özellikle de Hilvan’a bakıyor. Hilvan’da gerçekten ciddi bir mücadele var. Arkadaşlar silahlıdır, gözü karadılar. Mardin yöresine geçiyor, her yeri izliyor, bu güçlenmeyi görüyor ama genel gelişmeye baktığı zaman *“bir askeri darbe olursa hareket direnir ama bu direnmenin ömrü altı aylıktır. Altı ay sonra hareket tasfiye olur”* diyor. Önder Apo bunun çarelerini arıyor. Böyle bir tasfiye olasılığını nasıl bertaraf edebileceğini düşünüyor. Yurtdışına çıkma kararlılığı böyle bir süreçte oluşuyor.

Şahin Dönmez’i biraz anlatmak istiyorum. Tarihimizin ilk ve belki de en büyük ihanetidir. PKK’de en çirkin, en korkunç ve en aşağılık hainlerinden biridir. Önderliğin yardımcısıdır ama bütün harekete ihanet ediyor. Başlangıçta verdiği bilgilerle devleti PKK’ye karşı mücadeleye yöneltiyor. Şahin önce Elazığ cezaevinde kalıyor. Daha sonra darbe olduktan sonra onu Amed’e getiriyorlar. Çünkü darbeden sonra arkadaşlar Amed’de direniyorlar. İçlerinde ihanet eğilimi çok zayıftır. Teslim olanlar varsa bile çok alttadır. Üstte, yönetimde ihanet edenler yoktur. Ama Elazığ’da ise ihanet hâkimdir. En üstte Şahin çözülünce çoğu çözülüyor. Direnenler ise Sara, Hamili ve Aytekin arkadaşlardır. Hatta ben Sara arkadaşın kitabına göz attım. Hamili ve Aytekin arkadaşlar Sara arkadaş tanıdıklarını söylüyorlar. Sara arkadaş onlarla yüzleşince polisin yanında ağzına gelen küfrü söylüyor. “Siz nereden

beni tanıyorsunuz, ben sizi tanımıyorum” diyor. Ondan sonra arkadaşlar “Sara abla haklıdır, küfredebilir” diyorlar. Hayranlık veren şey, Sara arkadaşın orada direnişteki öncülüğüdür. Hamili arkadaşla Aytekin arkadaş bile tutumlarını ondan sonra daha fazla keskinleştiriyorlar. Sara arkadaş “ben bunları tanımıyorum” diyor. Neden orada olduğuna dair de çok mantıklı gerekçeler söylüyor. Müthiş bir direniş yaratıyor. Müthiş bir kişiliktir. Onun o duruşu hayranlık vericidir. İsyanı böyledir. O da ağır işkence görüyor ama o işkenceler karşısında bildiğini savunuyor. Umut beklediği arkadaşlar var ama o arkadaşlar “biz onu tanıyoruz” demişler. Polisle karşılaşınca küfrediyor. “Ben sizi tanımıyorum, siz nasıl beni tanıyorsunuz?” diyor. Bunu bilinçli ve polisin yanında olduğu için yapıyor. Belki de hakaret etmez, yüz yüze gelseler böyle söylemez. Ama polisin yanında haklı çıkmak için bunları söylüyor. Ben çok etkilendim. Şahin’in yüzüne de tükürüyor. Orada direnişin başını çeken Sara arkadaşdır. Diğer direnenler de onu izliyor ama çoğunluğu ihanet ediyor. Korkunç bir şeydir.

Üstte biri çözüldü mü çok etkiliyor. Bir şoför arkadaş vardı. Arkadaşlar onunla Dersim’e geliyorlardı. Yurtsever, arkadaş bile sayılabilir, o genç bir kez Rıza Altun arkadaş ile birlikte Dersim’e geldi. Rıza arkadaş Dersim’in girişine gelince polisler aracı aramak istiyorlar. Rıza arkadaş saatlerce polislerle çatıştı ve kurtuldu. Bir biçimde Dersim’e gelip bir eve yerleşiyor. Tek başına polislerle çatışıp onları püskürtüyor. Fakat şoför yakalanıyor. O genç şoföre Rıza arkadaşın kim olduğunu soruyorlar. Şoför söylemiyor. İşkencede çenesini kırmışlardı, yine de konuşmadı. Ama Elazığ’da Şahin teslim olduktan sonra bu gencin adını da veriyor. Fakat bu sefer o genç ciddi bir işkence görmemesine rağmen tüm bildiklerini söylüyor, çünkü moral bozuluyor. Diyarbakır böyle değildir. Bu nedenden dolayı Elazığ’daki tutukluları Amed’e götürdüler ki Amed’teki tutsaklar üzerinde olumsuz bir etkileri olsun.

Şahin’in anne ve babası boşanmışlardı. Annesi Karakoçanlıydı. Daha sonra Elazığ’da bir faşistle evlenmişti. Babası da yoksul, zavallı bir kadınla evlenmişti. Bir erkek, bir de kız kardeşi vardı. Kız kardeşi çekici bir genç kızdı, fakat aile dağıldığı için kötü yola düşmüş biriydi. Bu bize acı veriyordu. Şahin de çok ciddi bir aile

terbiyesinden geçmiş biri değildi. Bir yükselme hırsı var, geçmişte bizden önce Dersim’de solculuk var. Liselerde, okullarda her gün boykotlar vardı. Şahin Dönmez Dersim’de lise öğrencisi iken boykotları kırmak için okul yönetiminin yanındadır, okul yönetiminin muhbiridir. Sonra Ankara’ya geliyor, bakıyor ki üniversitede muhbirlikle yaşama imkânı yok, devrimci olmayı seçiyor ve bize katılıyor. Ankara’da Hacettepe üniversitesinde okuyordu. Hatta Mazlum Doğan arkadaş Kürdistan’ın sömürge olduğu tezinden ve bizim grubumuzun böyle bir tezi savunduğunu Şahin Dönmez’den öğreniyor. Daha sonra Haki arkadaşla tanışıyor. Haki arkadaş bizim görüşlerimizi Mazlum arkadaşla aktardıktan sonra Mazlum arkadaş gruba katılıyor. Şahin Dönmez’de kariyer hırsı, mevki düşkünlüğü çok üst bir boyutadır. Örneğin bir örgütün yöneticisi olmak, o mevkiyi çekici bulmak; onun görevlerini değil de sandalyeyi esas almak, işin kendisini değil mevkiyi ön plana çıkarmak, böyle bir yaklaşım tehlikelidir, insanı düşürebilir de.

Bizde daha ilk aşamada arkadaşlar birbirlerine çok bağlıydılar. Bir ailede bile o tarzda bir bağlılığın olabileceğine inanmıyorum. Önderlik o ilk dönemi “*Apo Klanı*” olarak tanımladı. Klanda birey yoktur, topluluk vardır. Klanın bizzat kendisi tek bir kişilik gibidir. O dönemde de Ankara’daki grupta arkadaşların büyük çoğunluğu tek bir kişi gibidir. Onun için birbirleri için ölürler. Birbirinin aleyhine bir şey söylemek, birinin yerine göz dikmek, bir diğerini kıskanmak, asla bu tür duygular yoktur. Fakat Şahin Dönmez ayrıdır. Kendini beğenmiş biriymiş, kendini anlatırdı. Onun için arkadaşlar hep rahatsız olurlardı. Ama arkadaşlar “ne de olsa o da bizim içimizdedir” diyorlardı, dışlama yoktu. Ama o dönem gönüllülük dönemidir, henüz amatör ilişkiler döneminde, parti kurulmadan kimse Şahin ile çalışmamıştır. Şahin gittiği her yerde tek çalışmıştır. O dönem çalışmalar gönüllü olduğu için çalışma arkadaşını kendin seçiyorsun. Hangi arkadaşımız yanıma gelse onunla seve seve çalışmaya gideriz. Ama hiç kimse ‘Şahin benim yanıma gelsin, onunla çalışmaya gideriz’ dememiştir. Sevmezlerdi, tutumlarını öyle ortaya koyarlardı.

O dönemde Şahin parti yürütmesine girmiş, Önderliğin yardımcısı konumundadır. Antep’te bir kahvede oturuyorlar. Terzi

Cemal var, o da Antep'in yönetimidir. Şahin Dönmez, Terzi Cemal ile konuşuyor, O sırada bizim sempatizanlardan biri de kahvede oturuyor, Şahin de sigara içiyor. O sempatizan olan kişi sigara yakacak ama ateşi yoktur. Şahin'e "abi ateşini verir misin?" diyor. Şahin öyle üstten bir bakış takınıyor ve "kim bu terbiyesiz, siz nasıl insan eğitiyorsunuz" diye konuşuyor. Kendisinden sigarasını yakmak için onun sigarasının istenmesini bile terbiyesizlik olarak değerlendiriyor. 'Ağanın sigarasından sigara yakılır mı!' gibi bir yaklaşım içerisindedir. Bu bana ürkütücü gelir. Kariyer belki olabilir, kariyer demek sana verilen görevin düzeyidir. O görevden kaçacak mısın? Hayır. Önderlik *"herkesin koltuğu olsun, ama kimse koltuğa yapışmasın"* diyordu. Koltuğu değil, görevi kutsallaştırsın demek istedi. Kariyer demek mevki demektir. Kariyerizm demek, mevkicilik demektir. Kötü olan mevkiciliktir, kötü olan kariyer değil ki! Herkesin bir kariyeri olur. 'Yok, ben kariyersiz yaşarım, sıradan bir savaşı olarak yaşarım' diyerek olmaz. Tim komutanı, takım komutanı, bölük komutanı, tabur komutanı, merkez üyesi vb. bütün bunların hepsi kariyer basamaklarıdır ve gerekli olan şeylerdir. Onun için de bunlardan kaçmak doğru değildir. Kariyerizm ise kötüdür ve insanları en kötü şeylere düşürür.

Bu konuyla bağlantılı olarak bir anıyı anlatmak istiyorum: Zap'a geldik. 1995'te KDP'ye karşı bir savaş başlattık. Biz "26 Ağustos Atılımı" diyorduk. "İkinci 15 Ağustos Atılımı" olarak da geçiyor. Cemal arkadaş o zaman Botan'daydı. Ben Ana Kargâhtaydım. Atılım başladıktan sonra her yerde KDP'yle savaşıyoruz. KDP o zaman radyolarında benim adımı veriyor, durmadan "Kürt değildir, Kürtçe bilmiyor, Kızılbaştır, ajandır" diyorlardı. Biz de Bergare aşiret reisini ve yanındaki bir grup korumasını savaşta esir almıştık, onlar da bize karşı çatışmanın içerisindeydiler. Arkadaşlar bizimle ilişkiye geçtiler. "Onlar aslında KDP'li değildir, kendileriyle konuşup bırakırsanız iyidir" dediler. Ben de onların yanına gittim. Esir olarak şikefte koyup önüne nöbetçi konuluyor. Ben öyle yapmayın dışarıda kalsınlar ama gözetim altında olsunlar dedim. Arkadaşların yanına gittim, onlar da bizi izliyor ve dinliyorlardı. Biz arkadaşlarla yan yana oturmuşuz. Benim onlardan hiçbir farkım yoktu fakat arkadaşlar ikide bir

“Hevale Fuat” dediklerinde dikkatli dikkatli bana bakıyorlardı. Onlar beni nereden tanıyorlar ki? KDP radyo üzerinden bana hakaret ettiği için tanıyorlardı. Belki Cuma arkadaşın adını duymuş olabilirler ama benim adımlı duymamışlardır, radyo üzerinden yapılan anti propagandadan kaynaklı adımlı biliyorlardı. Onlar da en üst yönetici, karargâh komutanı denilince akla başka çağrışım yapıyor. Ama baktılar ki savaşçılarla birlikteyiz, savaşçılardan hiçbir farkımız yoktur. Adam çok etkilenmişti. Tercüman aracılığıyla onlarla konuştum. “Sizi bırakacağız ama dostluğumuzun devam etmesini istediğimizi” söyledim. Aşiret lideri de çok olumlu karşılık verdi. Biz onlardan aldığımız silahları geri vermek istedik. Onlar, “Biz silahlarımızı size hediye ediyoruz” dediler. “Ama senin güvenlik sorunun var, yanında güvenliklerin olacak onların silahları olsun” dedim. “Güvenliğe gerek yok” dedi. Ben tabanca verdim, onu da almadı. Hediye ettiğimi söyledim, yine almadı. Bir davranış etkiliyor. Öyle kariyerist olsaydım beni dikkate bile almazlardı. Mütevazı olmak insanları daha fazla etkiler.

“Doğru Yaşam, Yanlış Yaşanmaz” Parti Tarihi Budur

Anlam ve içerik önemlidir. Önemli olan içerik, muhtevadır. Biçim sürekli değişir ama öz değişmez. Öz yetkinleşir, gelişir, büyür ama değişmez. “Her şey değişir” sözü yanlıştır.

Benim anlattıklarım tarihtir. Kaldı ki ben parti tarihinin içeriğini anlatmaya çalışıyorum. Biçimine hükmedemem, bu mümkün değildir. İçeriğini anlatabilir, izah edebilirim. Benim anlattığım, yazdığım herhangi bir makale bile parti tarihinden kopuk değildir. Tarih, soyutlama yapmaktır. Soyutlama da önemlidir, yoksa diğeri resim çekmektir. ‘Ben şuraya gittim, buraya gittim, bu sokakta şu apartmana çıktım...’ Bu tarz anlatım tarih anlatımı olamaz. Kronolojik anlatım denilen şey budur. Önderlik onun için, *“bizde Parti Tarihi yazılmamıştır”* diyor. Bunu ciddi eleştiriyor ve mahkûm ediyor. Kronolojik anlatımlara değil, dokunduran, uyandıran gerçeklere ihtiyacımız var, diyor.

Mesela Şahin Dönmez’in ihanetini neden anlatıyoruz? Şahin nasıl bir kişilikti ve onu ihanete götüren neydi? Aile yapısı bile önemlidir. Aileniz eğer dağınık değilse, bağlıysa, kişiye belli bir terbiye vermişse o ailenin çocuğu direnir. Dağılmış bir ailenin çocuğu kolay kolay direnemez. Önemli olan burada bu tür sonuçlar çıkarabilmektir. Yoksa aşırı ölçüde ayrıntılı anlatımlar kabul edilir değildir.

Kapitalizm demek maddi uygarlık demektir. Demokratik uygarlık manevi uygarlıktır. Biz maneviyatı, içindeki anlamı esas alıyoruz. O anlamı arkadaşlara göstermeye çalışıyoruz. Önemli olan odur, oraya bakmanız lazım. Yoksa oradan şu bilgiyi al vs. olmaz. Abbas arkadaşta da olay anlatımı yoktur. Daha çok sonuçlar çıkarma, soyutlama yapma vardır.

Önderliğin, partinin 25. yılında, 1998’te yaptığı bir çözümleme var, bir parti tarihidir. Yirmi sayfaya yakın bir değerlendirmedir. Tarihten çıkarılacak en önemli dersi bir cümleyle anlatır: *“Hayırlı bir işe başlamak için çok fazla imkâna ihtiyacın yoktur, bazı iyi duygular ve birkaç doğru düşünce bir araya geldi mi, ikisini birleştirdin mi onu pratiğe uygula arkası mutlaka gelir. Bu tarihten çıkarılması gereken en önemli ders budur”* diyor. Önderlik tarihten ders çıkarıyor. Ben bu tarihten çıkarılması gereken dersleri anlatıyorum. Bunu anlamıyorsa zaten anlamazsın, kendi keyfinize göre anlıyorsunuz. Nasıl bir sonuç çıkarıyorsunuz? Anıları anlat, şunu anlat diye beklentiler var. Önderliğe ilişkin anı anlatmıyorum. Anı, geçmişte kalmış, unutulmuş

bir şeyi hatırlamaktır. Önderliğin yaşadığı yerde ben anı anlatamam. Sanki bir şey kaybolmuş, Önderlik geride kalmış, ortalıkta yok ve bitmiş, ben de ona ilişkin anlatacağım! Ben de tam tersini söylüyorum. Diyorum ki, Önderlik hala bu hareketi yönetiyor ve ben ona ilişkin anı anlatmam. Doğru tutum benim tutumumdur.

Ben bunları her gün en üst örgüt toplantılarında anlatıyorum. Şimdi buradan, yapılan soyutlamalardan, çıkarılan derslerden bir şey alınmayınca bazen niye ders anlatıyorum ki diyorum. Ben kendimi anlatmıyorum. Zaman zaman kendimi anlattığım yerde bile çirkinliklerimi anlatıyorum ki oradan ders çıkartabilirsiniz. Nasıl anlıyorsunuz? Siz ne anlıyorsunuz? İki kelimedir, bir cümledir. *“Doğru yaşam, yanlış yaşanmaz.”* Parti tarihi budur, bu kadar nettir. Parti yaşamı doğru yaşamdır, o da Önderliğin yaşamıdır. Niye böyle almıyorsun? Parti tarihi budur. Yoksa ‘şurada şu olmuş, burada bu olmuş’ demek dedikodudur. Parti tarihi dedikodu yapma yeri değildir. Biz devrimin içindeyiz, sonuç çıkaracağız. Bazı bilgiler var ki beş kuruşluk değeri yoktur, yüküdür. Kafayı dolduruyorsun, koy sepete diyorsun ama gereksiz bilgiyi içinizden söküp atın, sonuç çıkarın.

Siz anlamı süzmüyorsunuz, anlama bakmıyorsunuz. Bu halkın kurtuluşçuları olacaksınız? Buna var mısınız, yok musunuz? Bunun anlamı ise, bu tarihe katılacak mısın, katılmayacak mısın? Tarih yapacak mısın, yapmayacak mısın? Bu kadar nettir. Bu tarihe katılacağız, bu tarihi yapacağız. Özgür kadın, özgür insan gibi yapacağız. Kemal Pir olacağız. Bunun başka yolu yoktur. Kendinde ısrar etmeyeceksin, çünkü felaketin içindeyiz. Her tarafta saldırı var, kafayı ona yoracağız. Eski Kemal Pir’in tekrarı da değil, onu ve Zilan’ı da aşacaksın ve onları tekrarlamayacaksın. Buna var mısın, yok musun? Kararlaşma, yiğitlik, mertlik, dürüstlük, onurlu ve namuslu olmak budur. Buna var mıyız, yok muyuz? İstedığınız gibi eleştirebilirsiniz ama söylediklerim doğrudur. Önderlik bana *“Fuat ben senin ağzından dökülen her sözcüğe inci değeri veriyorum, konuş”* diyordu. Yoldeşlik birbirini dinlemektir. Kaldı ki ağzımdan inci dökülse bile bu inciler bana ait değil, bu inciler Önderliğindir. Ben ikide bir Önderliğe bak diyorum, sen başka bir yere bakıyorsun.

Parti Tarihi 5. Savunmadır. Parti tarihi demokratik ulusun arayışçıları olmaktır. Önderliğin anlattıkları parti tarihinden ayrı mıdır? Hangi çözümlemesi parti tarihi dışındadır. Sen öyle bakıyor musun? Önderliğin çok ender anlattığı olaylar vardır. Mesela bir olayı anlatıyor: *“İsmail diye bir arkadaşımız vardı, bir gün geldiğinde başı sarı-*

lıydı. Ben kendisine nerede yaralandığını sordum. O da Halkın Kurtuluşu'nun bez afişleri vardı, iki direğin arasına asmaya çalışıyorduk, o esnada ben direktten düştüm yaralandım" diyor. Önderlik bunu duyunca kendi kendisine, "Böylesi insanlarla ne yapacaksın? Bunlarla ne kadar yol yürüyebilirsiniz?" diyor. Somut bir örnek gösteriyor. Senin Halkın Kurtuluşuyla ne işin var. Ben kendimden bir örnek verirken bile şunu anlatmıştım. Apocuyum ama gidiyorum Türkiye solunun herhangi bir grubuyla sözde yiğitlik eylemi yaparak grubu tehlikeye atıyorum. Bu yiğitlik değildir, hareketi bile bitirebilirdim. Ben bu tarz da anlatıyorum, yaptığım şeyi olumlamıyorum. Öyle bir yiğitliğin beş paralık bir değeri yoktur. Görüşme notlarına baktığınızda Önderlik orada da söylüyor. Hiç olmazsa biraz vicdanım vardı. Vicdansız biri değildim. Vicdanım şuradadır. Önderlik beni eleştirirken 'Önderlik ne anlatmaya çalışıyor? Ben ne yapmalıyım?' diye kendime soruyorum.

Celalettin'i Rumi üç ciltlik Mesnevi adlı eserini yazmış, Yunus Emre'ye vermiş ve ondan okuyarak görüşlerini paylaşmasını istemiş. Yunus alıp okumuş, bir süre sonra karşılaşmışlar. Celalettin'i Rumi nasıl bulduğunu sorunca, Yunus Emre "Bu kadar uzatmaya ne gerek vardı. Hamdım, piştım, yendim deseydin yetiyordu" demiş. Üç kelimedir; hamdım, piştım, yendim. Parti tarihi de böyledir. Ham olmak, hamlığını aşarak pişmek ve yenilebilir duruma getirmek, başkalarını besleyecek noktaya gelmek. İşte devrimcilik üç kelimedir. Laf cambazlığı değildir, anlam gücüdür. Bazen bir cümlede ifadesini bulur. Önderlik gerçeği de bir cümleyle ifade edilebilir. "Hakikat aşktır, aşk özgür yaşamdır." Ona bakarak her şeyi izah edebilirsin. Bu doğruları bulmak önemlidir. Hakikat doğrudur, olay değildir. Hakikatin özü doğru olandır. O da doğru yaşamdır.

Şunu öğreneceksin: Parti tarihi doğru yaşamın ortaya çıkarılması, onun mücadelesinin verilmesi tarihidir. Bitmiş, tükenmiş, ihanete uğramış bir yaşamın içinden çıkıp doğru yaşamın yoluna girme, doğru yaşamı arama, sonuçta doğru yaşamı bulmadır. Bunu yapan da Önderliktir ve PKK tarihi Önderlik tarihidir. Herkes hatta şehitler dâhil o tarihe katılmıştır. Şehitleri de ortaya çıkaran Önderlik gerçektir. Niye bunları anlamak istemiyoruz? Çok mu zordur? Niye öfkeniyorsun diyebilirsiniz. Ama ben de size şaşıyorum ki öfkeniz yoktur. Devrimciliği, devrimcilik yapan onun sevinci ve öfkesidir. Sizin öfkeniz nerededir? Siz neye öfke duyuyorsunuz? Yoktur, varsa bile sınırlıdır. Öfkeni yanındaki yoldaşın üzerine kusuyorsunuz. Düşma-

nınız üzerine kusacak öfkeniz yoktur. Ölmesini biliyorsunuz, kazanmasını bilmiyorsunuz. Artık yeter, kazanmasını öğrenelim. Giap olalım. Giap kurbanlık İsmail değildir. Giap mı olacaksın, kurbanlık İsmail mi? Kurbanlık İsmail olur, boynunu bıçağın altına yatırırın. O da bir ölme biçimidir, diğeri de bir ölme biçimidir. Hangisi olacaksın? Önderlik *“Bana kurbanlık İsmail lazım değildir. Benim yoldaşım Giap olacak”* diyor. Giap’a var mısın, yok musun? Giap’ın kim olduğunu hiç araştırdın mı, merak ettin mi? En azından ben merak ettim, araştırdım, okudum. Arıyorum Giap’ın kitapları yok. Önder APO Mao’dan söz ediyor. Burada Mao’nun kitapları yoktur. Halk savaşı üzerine en çok onlar yazmışlar. Araştırdınız mı? Arkadaşlara ‘Giap’ın, Mao’nun kitaplarını bize gönderin’ dediniz mi? Önderlik evliya ve peygamber yaşamından bahsediyor, arkadaşlara biraz evliya yaşamıyla ilgili burada kitaplar bulunsun dediniz mi? Merak edip de bunları incelediniz mi? Hangi evliya olay anlatır sana? Evliyalar hep anlamla ilgili şeyler anlatırlar.

Gelip takıldığımız nokta ‘bizden bir şey çıkmaz’ noktasıdır. Bu durum değişecek, başka yolumuz yoktur. Bir şartla PKK’li olunabilir. PKK ortamından kimsenin kimseyi kovma hakkı yoktur. Ama kimsenin de PKK’li olmadan burada kalma hakkı yoktur. Bu ortamda ancak ve ancak PKK’li olunarak kalınabilir. Bunun anlamı da şudur: O zaman herkes PKK’li olacaktır. Kendine göre olmayacak, kendine göre olmak ihanete götürür. Kendine göre olma, sonunda insanı bir hain yapar. Niye bunları görmüyoruz? İstedğin kadar öl, bu seni buradan kurtarmaz. Yaşa, yaşa, yaşa! Parti tarihi budur. Yaşa ve yaşat! Önderlik *“sizin bu duruşunuz beni cezaevine düşürdü”* diyor. Hiç bunun üzerine yoğunlaştınız mı? Ben size anlatıyorum. Elinizde bir elek var, zaten söylediğimi kabul etmiyorsunuz. ‘Acaba neresi doğru, hangi cümlesi doğru olabilir’ diyerek yaklaşıyorsunuz.

Ben gerçekten insanlığımı konuşturuyorum. Öfkelendiğim an insanlığımı konuşturuyorum ve bütün arkadaşları insanlığa davet ediyorum. Doğru insanlığa, doğru yaşama, Apocu insana, Apo’nun Kürt’ü olmaya davet ediyorum. Apo’nun Kürt’ü olacak mıyız, olmayacak mıyız? Mesele bu kadar basittir. Diğer şeylerin kabul edilecek bir yanı yoktur. Şehitler için, onların özlemlerini gerçeğe dönüştürmek için değişecek. Onların gözü açık kalmayacak, yoldaşlık budur. Önder Apo, *“yoldaşların yoldaşı olmak hakikatten pay almaktır”* diyor. Önderliğin bu cümle ile kastettiği şudur: Sara benim yoldaşımdır, sen onun yoldaşı ol. Kemal Pir benim yoldaşımdır, sen onun yol-

daşı ol. Onun yoldaşı olmak onun özlemlerini sürdürmektir. O zaman gözünü oraya dik. 'Ben Kemal Pir olacağım, ben Sara olacağım' diyeceksin. Hakikat budur. Hakikat onlardır. Hakikat yoldaşlardır. Önderliğin yoldaşları da hakikatin içindedir. Yoldaş denilenler Önderliğin yoldaşıdır. Yoldaşların yoldaşı olması gerekenler de bizleriz. Yoldaşlar, Önderliğin yoldaşlarıdır. En genel anlamda şehitlerimizdir. Ama belirgin şehitlerimiz burada ön planda yer alır. Bize düşen onların yoldaşı olmaktır. Kemal Pir'in, Sara'nın yoldaşı olmaktır. Gözümüzü onlara dikeceğiz. Hakikat odur.

Önderlikle onun izleyicisi arasında bir edep halkası vardır. Edep halkası nedir? Edep halkasından kopmak ne demektir? Niye böyle bir yoğunlaşma yok? Önderliğe bakıyorsun ama gerçekte başka yere bakıyorsun. Oraya baksan gördüğün şey ayrıdır, sen onun gibi olursun. Ya oraya bakmıyorsun ya da farklı yere bakıyorsun. Çünkü oraya baksaydın, onun gibi olurdun. Oraya baksaydın, onu izlerdin onun gibi davranırdın. Bu örgütte herkes uygulayıcıdır, herkes Önderliği izler. Hayri arkadaş "Biz Önderliği yeterince izleyemedik, onun tarzını temposunu yakalayamadık, onun için borçluyuz" dedi. Bizim borcumuz Hayri arkadaşın borcundan daha mı azdır? Peki, Hayri arkadaşın sözünden ne anlayacağız? 'Ben mezara borçlu gidiyorum ama siz gitmeyin, yaşayanlar olarak borcunuzu ödemenin bütün tedbirlerini alın' dedi. Vasiyet budur. Borçlu ölmeyeceksiniz. Bu halka, insanlığa, şehitlere, komşu halklara, kadına, yanındaki yoldaşa borçların var. Ödemeyecek misin? O zaman borçlu olanın insanların içerisinde yüzü olabilir mi? Borçlu olan biri başkalarının yüzüne dik bakabilir mi? Parti tarihi budur. Parti tarihi borçlu olmeme tarihidir. Borcunu ödeyerek toprakla buluşma tarihidir. Niye bunlar anlaşılıyor? Bu da mı yanlış?

Okullara gittim. Bir tek okulu muhteşem gördüm. Şehit Beritan devresiydi. Kadın arkadaşlardaki o coşkuyu, öğrenme merakını, canlılığı, dinamizmi gördüm. Dört gün orada ders verdim. Ben hayatımda PKK ortamında öyle coşku görmedim. Geçmişi de hatırlıyorum. Şehit Beritan Akademisi geçmişin zirvesidir. Gözleri parıl parıl parlıyor, öğrenmek istiyorlardı. Güneş gözlerinde doğuyordu. Gözlerinde Önderliğin ışığı doğuyordu. Önderliğe ilgili, Önderliğe meraklıydılar. Onlara ders anlatıyordum, anlat dediler. Yüreğim boğazımda düğümleniyordu, anlatırken gözlerimden yaş akıyordu, sevinç içinde ders anlatıyordum. Ama bu ortama geliyorum yüzünüzde heyecan görmüyorum. Böyle mi savaşıacaksınız? Coşku, istek, heyecan, moral,

ateş parçası değilsiniz. Ben sizi görmüyor değilim, böyle savaşırsınız ama nasıl bir savaş? Eski savaş biçimi olur, kaybedersiniz. Siz kaybederseniz parti de kaybeder. Kazanmanın, zaferin tarihini yazacağız. Var mısınız, yok musunuz? Soykırımlar tarihini tekrarlamayacağız.

Önderlik savunmada *“Biz tarihi tekerrür ettirecek lanetliler tayfasından olamayız. Onlar yenildiler ama biz kazanmak zorundayız. Onlar soykırıma uğradılar ama biz soykırımları bitirmek zorundayız. Bizim kaderimizde yazılı olan zafer olmalıdır”* diyor. Savunmaları böyle okumuyorsunuz. Cümle olarak bile bunlar var. Devrimcilik bir anlık kararlaşıma işidir, sürece yaymayacaksın. Şu anda söz veriyorsun, “ben bundan sonra böyle yürüyeceğim” diyorsun. Bitti! Sözdür, devrimcilik bir karardır, çok şey bilme sorunu değildir. Bir karardır. “Ben zafer kazanacağım” demektir. Bu kadardır. 3-5 ay eğitimle olmaz. Buraya girdin mi bu karar verilmiştir. Ondan sonra bu temelde gelişme olur. Ondan sonra yönün zaten bellidir ama kararı bu kapıdan girmeden önce veriyorsun. ‘Ben kararımı verdim. Devrimciyim, bundan sonra artık bir Kemal Pir’im’ diyorsun. Böyledir. Devrimcilik bir kararlaşımadır. İradeleşme, karar vermedir. ‘Ben irademi süreç içerisinde geliştireceğim’ demek değildir. O zaman öğrenemezsin. İrade oluşturacaksın, öyle başlayacaksın. Önce kararını veriyorsun, ondan sonra kendini yapılandırıyorsun. En üst düzeyde iradeleşme ve kararlaşıma oluyor.

Şimdi bayram anlarıdır. Soykırım tehlikesi de var, bu doğru; kaybetme korkusu da var, bu doğru; ama kazanmanın, bu günleri aydınlığa çevirmenin de zamanıdır. Tam da bu zamandır. Tam da kazanmanın koşullarının da en uygun olduğu zamandır. Düşman tankıyla, topuyla, uçağıyla, her şeyiyle, çeteleriyle üzerimize geliyor, dünya da buna seyirci kalıyor. Ama biz de diyoruz ki, bir insan eğer kendini doğru kararlaştırmışsa bütün dünyaya karşı direnebilir. Kendini bu tarzda kararlaştırmış bir insan, kendini bu tarzda kararlaştırmış bir halktır. Halk sensin! Bunu anlayabiliyor musun? Kararlaştırmış halk, kararlaştıran sensin! Yok, sen kendini halktan ayrı, dağın başında fukara zavallı bir adam gibi görüyorsun. Böyle değildir. Önderlik yalnız kaldı ama hiçbir zaman yalnız olmadı. Onun hayalleri demek tüm insanlık, tüm tarih demektir. Tüm insanlık onunla birlikteydi. Tüm tarih, tüm ezilenler onunla birlikteydi. Sühreverdiler, Hallac-ı Mansurlar, Pir Sultanlar, Mazdekler onunla birlikteydi. Zerdüş onunla birlikteydi. Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, Haki Karer, Ke-

mal Pir, Zilan onunla birlikteydi. “Ben arkadaşlarımı tarihten seçiyorum” dedi. Hiçbir zaman tek kalmadı. Aslında tek bıraktığımız yerde bile o her zaman çoktu, çoğuldu. Siz çoğul olabiliyor musunuz? Yüreğinizde bütün insanlığı taşıyabiliyor musunuz? Her an halk sizin yüreğinizdedir. Halk sizin dışınızda bir yerde değildir. Kendini halklaştırmak demek, halkını kendi yüreğinin içine almak, önce yüreğinde halkını güç yapmak demektir. Sonra o çözümle topluma gitmek ve onu bedene kavuşturmaktır. Önderlik budur. Siz böyle yapıyor musunuz? Siz parti tarihini böyle ele alıyor, böyle yaklaşıyor musunuz?

Kemal Pir o ortamlarda “ben bu hareketin geleceğinde zaferi görüyorum” diyordu. Sen çok rahatlıkla böyle bir süreçte, böyle bir dönemde bunu söyleyebiliyor musun? Kemal arkadaş bu sözü kime bakarak söylüyordu. Bazı arkadaşlar “dışarıya yoldaşlara güvenerek böyle diyordu” diyebilir ama hayır, ben diyorum ki Kemal Pir kendine güvenerek böyle söylüyordu. Sen gururla ortaya çıkıp biz zaferi kazanacağız, çünkü ben varım diyebiliyor musun? Bu halk zaferi kazanacak, çünkü ben varım diyebiliyor musun? Devrimcilik bu iddiadır. Yok, ben yoldaşlarıma güveniyorum falan deniyor. Önce kendine güven, önce kendini çözüm haline getir, ondan sonra da olanlarla birleş. Ondan sonra sorunun üzerine yürü, sorunu çöz. İki sorun bir araya gelince çözüm olmaz. Basit matematik kuralıdır. $-2 + -2 = -4$ ’tür. -4 , -2 ’den daha küçüktür. Olumsuzluk budur. İki olumsuzluk bir araya geldiğinde daha büyük bir olumsuzluk olur, daha küçük bir olumsuzluk olmaz, olumluluğa dönüşmez. İki olumluluk bir araya geldiğinde daha büyük bir olumluluk olur. $1 + 1 = 2$ ’dir. 2 , 1 ’den daha büyüktür. Ama -4 , -2 ’den daha küçüktür. Basit bir matematik kuralıdır. Bunu da bileceğiz. İki çözümsüzlük bir araya geldi mi çözüm olmaz. İki çözüm bir araya geldi mi, daha büyük bir çözüm olur. Her bir kadro bir çözümdür. Her bir kadro eşittir bir partidir. Tek bir kadronun olduğu yerde bir parti vardır. Tek bir komutanın olduğu yerde Heval Cemal vardır. O artık olmayabilir. Yani şunu söylüyorum; orada bir parti komutanı vardır. O artık tek başına HPG’yi, YJA-Star’ı temsil eder. Tek başına bir bütün olarak ikisinin birlikteliğini temsil eder. Bir kadın ve bir erkek komutan bir yerde varsa, orada HPG vardır. Bir yerde bir parti militanı varsa, orada parti vardır. Parti odur. Bu tarzda bir duygu, düşünce, kararlaştırma, iradeleşme var mıdır?

Önderlik sahasına geldim, derse girdim. Önderlik dışarıdan içeriye girerken heyecan duydum. Burada da var. İnsan ilk duruşun süreklileşmesini bekliyor ama zamanla sönüyor. Önderlik gelince seni kaldırıyor, yerinden fırlıyorsun. Benle Önderlik yaşıt sayılırsız ama bütün yeni arkadaşların önünde ben hazırolda saatlerce duruyorum. 5-6-7 saat hiç kıpırdamıyorsun, diyalog yapıyorsun. Öyle ayaklarını aç, rahat ol vs. öyle herkes durabilir. Öyle 15 dakika duramayıp da yere düşüp çenesini kıran arkadaşları biliyorum. Kenetleniyordum. Kenetlendim mi, irademle ayakta dururum. Anlamaya çalışıyordum, kafam hepsini almaz ama en azından yüzeysel olarak da gördüklerimi uygulamak istiyordum. Mezun olduk, Önderlik düzenlemeler de yaptı. Abbas arkadaşına “sen yeniden devrede kalacaksın” dedi. Bana “Bir isteğin var mı?” diye sordu. “Başkanım bir süre Rojava’da kalsam iyidir, benim sizden isteğim budur” dedim. Ben bir iki ay Rojava’yı dolaşayım, göreyim diye söyledim. Başkan da “*tamam*” dedi. Ondan sonra bana “*Rojava’nın sorumlusu ol*” dedi. Okuldan çıktık, eve gittik. Önderliğin yanındayız. Gece tren var, Qamişlo’ya gideceğim. Tren saat ikide kalkıyor. Önderlik gece yarısına kadar bizimle konuştu. Ben de okuldan öğrenmişim. Önderlik hep izliyor ve yaşamın her anını, her eksikliğini senin için derse çevirmek istiyor. Ben de artık utanmayacağım, Önderliği de utandıracak duruma düşmeyeceğim, zorlamayacağım dedim. Her şeyimi hazırladım. Rojava’ya ne götürmem gerekir? Broşürler, kitaplar, eşya, kasetler vb. hepsini topladım, çantama yerleştirdim. Çantamı da dış kapının girişinde içerden kenara koymuştum. Ayakkabıların olduğu bölüme yerleştirmiştim. Pür dikkat Önderliği dinliyordum. Önderlik birden ayağa kalktı “*haydi gidiyorsun*” dediğinde ben ayağa kalktım, kapıya yöneldim. Önderlik, “*çantam*” dedi. Önderlik çantasını unuttu gidiyor diye düşündü. Ben, başkanım çantam kapının yanında beni bekliyor dedim. Önderlik güldü. Şimdi bunu niye anlattım. Her an tetikte olmak gerekiyor. Düşman sahibi insan her zaman tetiktedir, diken üstündedir. Diken üstünde gevşeme olmaz.

Bir örnek daha vermek istiyorum. Bir işkence aleti yapıyorlar. Sizi bir yere koyuyorlar. Orada uyumayacak, duracaksınız. Ayağınızın altında jiletler, keskin bıçaklar var. Siz hafif uyuklamaya başladığınızda ayağınız kayıyor, oraya basıyorsunuz ve o bıçaklar sizi kesiyor. Zaten aylarca kalmak, hatta bir hafta kalmak bile mümkün değildir. Bir de sürekli düşe düşe vücudunuz hep yara bere oluyor. Ben diyorum ki, bizim yaşamımız biraz buna benziyor. Öyle bir ortamda-

yız ki, en ufak bir gevşeme yaralanmamıza yol açıyor, bıçaklar bizi kesiyor. Bu duyguyu yaşıyor musunuz? Bunu hiç hissedebiliyor musunuz? Gevşemek kesinlikle ölümdür. Bu süreç, müthiş kenetlenme, müthiş yoğunlaşma ve tetikte olma zamanıdır ama biz de olmayan budur, çok rahat gevşiyoruz. Gevşeme zamandan, süreçten, tarihten, anlık pratikten kopmadır. Düşman gerçeği karşısındaki duruştan kopmadır. Bu anlamda gevşeme kesinlikle ölümdür. Önderliğin gevşek olan tek bir anı bile yoktur. Işık hızında düşünen ve oluşan bir insanda gevşeme olur mu? Önderlik çözümü, ışık hızında seyretmektir. Peki, bizim düşüncemiz ışık hızında seyrediyor mu? Bunu fark edebilmek, kendini bu noktaya getirebilmek önemlidir. Düşünce zaten ışık hızında seyreder ama bunu fark edecek noktaya kendini getirebilmek gereklidir. Bunun için de kendini, hücrelerini canlandırmak gereklidir.

Düşünce etkileşimle olur. Beyin sayısız nöronlarla birbirine bağlı bir sinir sisteminden oluşmuştur. Nöronlar sinir hücreleridir. Bunlar duyarlılık halinde elektrik yüklenirler. Elektrik yüklendikleri zaman uyarıcılık işlevlerini görür ve canlanırlar. Milyonlarca nöron aynı anda elektrik yüklenip beyne giderse beyin acayip çalışır. Bedenini çalıştırmak senin elindedir. İnsan bedenine hükmedebilir. Dolayısıyla hücrelerine, düşüncesine, bununla kendisine hükmedebilir. Kendisiyle birlikte aslında bütün bir evrene hükmedebilir. Bunun anlamı, sen her bir hücrenle evrendeki her şeye bağlısın. Önemli olan bunun farkında olabilme-ktir. Sen everendeki hiçbir zerreden bağımsız değilsin ama bu her ne kadar böyle olsa da sen bunun farkında değilsin. Özgürlük farkında olmaktır. Özgürlük, her hücremizde evrendeki tüm gerçeklere bağlı olduğumuzun bilincidir. Farkındalık budur. Sen halkına bağlısın. Bir yerde halkından biri yaralanıyorsa, sen yaralanıyorsun. O acı çekiyorsa sen acı çekiyorsun. Bağlılık budur. Ama sen hissetmiyorsun. İşte hissedebilmek farkında olmaktır. Özgürlük kesinlikle farkında olmaktır. Bilmek farkına varmaktır. Bilinç, farkındalık durumudur.

Parti tarihi budur. Önderliğin bana öğrettiği başka bir şey daha var. *“Bir yerde sorun yok gibi görünüyorsa, orada çok büyük sorun var demektir”* diyordu. Onun için talimatıydı. *“Sorun yok görünüyorsa, sen sorun çıkar”* diyordu. Çünkü gelişme sorunun olduğu yerde olur. Sorunu açığa çıkarmakla, üzerine yürümekle olur. Siz kendinizi sorunsuz sanıyorsunuz. Ben de diyorum ki, siz de sorunlar kördüğüm olduğu için bunun farkında değilsiniz. Siz bu toplumdan bağımsız değilsiniz ki! Bu toplumun kördüğüm olmuş sorunları sizde de yankısını bulur. Her biriniz toplumun özetisiniz. Ben de dâhil, hepimiz böyleyiz. Bu toplumun ger-

çekliğini yansıtıyoruz ama bu toplumun lanetli gerçeğini yansıtmaktan kurtulmalıyız. Bu toplumun olumlu tarihsel gerçekliğini yansıtmak zorundayız. Bu toplumun ana tanrıça kültürünü, neolitik kültür değerlerini, Zerdüşt ahlakını yansıtmalıyız. Ama bu toplumun köleliğini, bu toplumun geriliğini, katliama uğramışlığını, işbirlikçiliğini yansıtmamalıyız.

“İnsandaki Bilinç Kendi Farkına Varmaya Başlayan Bilinçtir”

Önderlik savunmada şunu belirtiyor: *“Varlık ve bilinç felsefenin en temel sorunudur. Varlık kavramının kendisi halen en çok merak konusu olan felsefi kavramların başında gelmektedir. Bunun yanı başındaki ikiz kavram ise zamandır. İkisi birbirinden ayrılamaz. Varlık ne kadar zamansız olarak düşünülemezse, zaman da varlık olmadan olmayandır. Zaman tamamen varlıkla ilgilidir. İkisi arasındaki ilişki en çok oluş kavramıyla bağlantılıdır. Varlık ve zaman mutlaka oluşla gerçekleştirilir. Zaman varlıkta oluşa zorlar. Daha doğrusu, varlığın sürmesi oluşla mümkündür. Oluş halindeki varlıktan bahsettiğimizde zaman doğmuş demektir.”*

Bizim devrimciler olarak zamanımız, kendimizi yaratma eylemimizdir. Bu oluşmayı da farklı tarzda ele almamak gerekiyor. Eğitimin kendisi oluşmaktır. Eğitimde kendi eksikliklerini aşıyorsun, kendini yeniden yapılandırıyorsun. Daha üst düzeyde bir bilinç elde etmek, daha fazla aydınlanmak, aydınlanınca görevlerini daha çok netleştirmek, netleşmiş görevlerini daha çok bilince çıkarmak, görevleri gerçekleştirecek başka insanlar bulmak, onları örgütlemek, onlarla birlikte görevlerin üzerine yürümektir. Oluşma da budur. Felsefi kavramları derinliğine tanımlamamızda zayıflıklar var. Bana heyecan veren burasıdır. Arkadaşlar burayı anlamadan diğer tarafa geçiyorlar. Zaten öz buradadır. Dikkat edin, *“Zaman varlıkta oluşa zorlar. Daha doğrusu, varlığın sürmesi oluşla mümkündür. Oluş halindeki varlıktan bahsettiğimizde zaman doğmuş demektir. Oluş varsa, bir yerde iki farklı çiçek mevcutsa, orada varlık ve zaman var demektir. Oluşun olmaması hem varlığın, hem de zamanın yok olduğu anlamına gelir. Oluş varlığın farklılaşma, formlaşma halidir. Oluşum halinde olmayan varlık, olmayan varlıktır, olmayan zamandır.”* Yani biz kendimizi oluşturamıyorsak, ne biz varız, ne de bizim zamanımız vardır. Kendimizi eğitemiyorsak, Apoculaşma doğrultusunda geliştiremiyorsak, Apocu militanlar, komutanlar, kadrolar haline getiremiyorsak, o zaman ne biz varız, ne de bizim için zaman vardır.

Form; biçim, şekil, beden demektir. Ama bunu dar anlamda ele almamak gerekiyor. Örnek olarak söylüyorum, her insanın bedeni onun formudur ama form bunun ötesi bir şeydir. Mesela birine Apo-cu diyorsan, orada onun formu vardır. Orada onun biçim kazanmış hali vardır. Örneğin YJA-Star komutanı olan bir arkadaştan söz ettiğinizde, bir komutan olarak kazandığı bir form vardır, komutanlık onda beden olmuştur. O komutandır. Form, komutanlığın kişide somutlaşmış halidir.

“Oluşum halinde olmayan varlık, olmayan varlıktır.” Yani kendisini sürekli eğitmeyen, sürekli değişim ve dönüşüm halinde olmayan varlık gerçekte yoktur. Olmayan zamandır. Hem olmayan varlık, hem de olmayan zamandır. Bunları anlayabiliyor musunuz? Bu çok zor değildir ama öz budur. Devam ediyorum, *“Oluşma, farklılaşma hali potansiyel haldeki bilinçtir.”* Yani senin potansiyel halde bir bilincin yoksa zaten öyle bir oluşma ihtimalin de yoktur. Seni oluşturan şey bilinçtir. Bu her canlı varlıkta vardır. Hayat diye bir şey başlıyor. Başlangıçta en azından görünür hali yoktur. Evren, gezegenimiz oluşmaya başladığında, yaklaşık 3 milyar yıl önce canlı hayatın ilk belirtilerine rastlanıyor. Bunun ilk belirtisi denizin içinde henüz hücre olamamış bir canlıdır. Hücre bile değildir. Oradan deniz yosunları, kara yosunları başlıyor. Ve oradan bugünkü insana gelen bir farklılaşma var. Meraklı gözlerle bir çevrenizdeki dünyaya, bitkiler âlemine baktığınızda zengin bir bitkiler âlemi vardır.

Önderlik bir yerde doğaya baktığında ondan duyduğu hayranlığı anlatıyor. Orada ne görüyor? Tek tipten farklılaşmaya doğru muazzam bir gelişme, zenginleşme, farklılaşma vardır. *“Evrenin oluşum dili budur ve özgürlük budur”* diyor. Yani özgürlük evrenin kendisinde, her farklılıkta vardır. Özgürlük oluşmaktır. Önderlik hayranlıkla şunu izliyor: *“Evrende bir zihin olmazsa, potansiyel halde bir bilinç olmazsa zaten bu kadar farklılık olmaz, bu kadar farklılık ortaya çıkmaz. Aşk evrenin oluşum dilinden duyulan büyük heyecandır”* diyor. Bu oluşum dilini kavradığın, onun oluşum halinden büyük heyecan duyduğun zaman bunu fark ediyorsun. Bir bitki bile bu kadar çeşitleniyor, sıradan bir yosundan en zengin bir bitkiler dünyası ortaya çıkıyor. Basit bir hayvanla, bitki arasındaki bir canlı türünden bu kadar zengin hayvan türü ortaya çıkıyor ve oradan onun üzerinden insan denilen en harika varlık doğuyor. İnsanı yaratan da bu evrensel gelişmedir. İnsan bunların hedefi gibidir. Bu gelişme en son insana geliyor. İnsan, bilinç patlaması oluyor. İnsan bilinçtir. Öncekilerde

zihin var, sende bilinç var. Zihin olmadan asla gelişme, değişme, dönüşme, varlık hali olmaz. Ama insanda bilinç var. Evrende bu kadar gelişim, değişim, dönüşüm, çoğalma, farklılaşma varsa bir bilinç olmadan olamaz. Bunun farkına varıyorsun.

O zaman evrendeki her varlıkta bilinç vardır ama insanda bu bilinç bütün bilinçlerin toplamı olarak ortaya çıkıyor. İnsan zihni bütün canlı ve cansız âlemin bilinçlerinin toplamıdır. Onların da üstünde, onlardan çok daha fazla bir şeydir. Önderlik *"bütün hayvanları bir araya getir, tek bir insan etmez"* diyor. Çünkü bu matematiksel bir toplam değildir. O bilinçlerin iç içe geçmesi ve sonunda insan denen varlıkta somutlaşması ve insanda zirve yapmasıdır. İnsan öyle bir beynsel gelişme kapasitesine sahiptir ki, en gelişmiş insan bile beyninin düşünme kapasitesinin %13-14'lük bölümünü çalıştırıyor. Ötesi atıldır. Felsefi olarak da bilincin yüzde yüz çalıştığı anda insanın fiziksel varlık olmaktan çıkması öngörülüyor. İnsan o durumda tümüyle ışıktır. Düşünce ışıktır. Bir enerji halidir. Evrenin özündeki enerji insanın kendisinde var. O enerji onun düşünme sistemi olarak var. Düşünerek yoğunlaşan, en yüksek bilinç düzeyine ulaşan insan gerçekten ışıktır kesilen insandır. Belki de biz tesadüfen Önderliğe 'Güneş' dedik ama Önderlik gerçekten Güneştir. Bunun anlamı şudur: Güneş enerjidir, katı madde değildir, gazdır. Gördüğümüz güneş bir gaz kütesidir. Yanan haldeki bir gazdır. Gaz olmasına rağmen yoğunluğu kurşunun 25 katıdır.

Önderlik *"ben kuantumik"* düşünüyorum diyor. Dikkat edelim, oluş ve bilinç diyoruz. Bunu daha da ileriye götürelim. *"Oluşma, farklılaşma potansiyel haldeki bilinçtir. Farklılaşma belki de bilince giden yücelişin ilk adımıdır."* Bunu şöyle de çevirebilirim. Farklılaşma, belki de insana giden yücelişin ilk adımıdır. Çünkü bilinç insandadır. İnsan yücelme demektir. Evrendeki en büyük yücelme budur. Çünkü bütün din kitapları, peygamberler bile insana *"eşrefi mahlûkat"* diyorlar. Neden? Çünkü aklı var ve akıl bilinç oluşturuyor. *"Varlık zamanla oluşup farklılaştı mı, bilince ilk adımını atıyor demektir. Ne kadar oluşum, form, biçim -ki bunların hepsi aynı anlamdadır- varsa o kadar bilinç var demektir."*

Formda yeniden biçimlendin mi, eski bilinci aşıyorsun, yeni bir bilinç elde ediyorsun. Değişme şu anlamdadır; gelişıyorsun, eski bilinç değildir. Onun için bilinçte de farklılaşma vardır.

"Evrensel anlamda bilinç; farklılık, kategorik olarak bilinç ise farklılaşmadaki tüm bilinçlerin en genel evrensel halidir. Ne karar

farklı form varsa, o kadar farklı bir bilinç vardır. Daha doğrusu form-suz, biçimsiz bilinç söz konusu olamaz.” Bunun anlamı, eğer sen gerçekten bir komutanlığın bilincini elde etmişsen, sende o bilinç varsa, sen zaten o bilincin form kazanmış hali olarak komutansın.

“İnsandaki bilinç kendi farkına varmaya başlayan bilinçtir.” Farkına varmak, kendini tanımaktır. Yoğunlaşırsanız şöyle bir özelliğinizi fark edebilirsiniz. Siz eski siz değilsiniz. Evden gelirken farklıydınız, bugün farklısınız. Neyi fark ettin? “Ben yapabilirim” diyorsun. Dün kendisini zavallı hissededen bir insan, bugün düşmanın gözünü en çok korkutan bir varlıktır. Farkına varma budur. Özgürlük zaten farkındalıktır. Bunları niye söyledim? Önderlik bilinç biçimlerinden bahsediyor ve buradaki bilinçten bahsederken *“varlık ve bilinç felsefenin temel konularındandır”* diyor. Dolayısıyla felsefi bilinçten söz ediyor. Bir de avami bilinçten söz ediyor. Avami bilinç nedir? Bu sıradan insanın bilincidir. Bunun temel özelliği üç temel gerçekliğe bağlıdır. Bir, beslenme sorununu çözmek. İki, üreme sorununu çözmek. Üç, korunma sorununu çözmek, hayatta kalmak. Önderlik, *“Sizdeki bilinç avami bilincin sınırlarını aşmıyor. Çoğunuzun kafasında biyolojik çoğalma vardır”* diyor. Bu aslında ayıp bir şey değildir. Ben de böyle düşünüyordum. Soyunu sürdürmeyi biyolojik çoğalma olarak anlıyordum. Özgür insan olarak değil de, biyolojik olarak varlığını sürdürme, çoğalmayı esas almak. Kürt’e bırakılan bu değil midir? Kürt’e bırakılan alan, biyolojik yaşam alanıdır. Evlen, çoluk çocuğa karış, ondan sonra onun üzerine titre, o yeni çoluk çocuk doğursun, soyunu böyle sürdür. Ortada olan kitle nedir? Köle bile olmayan bir sürü toplumdur. Önderlik bu yaşama lanet okudu. Önderliğin hayatın ihanete uğradığını söylediği zemin burasıdır.

Bizim ilk şehidimiz Ali Doğan Yıldırım arkadaşır. Ankara’da bir kaza kurşunuyla şehit düştü. Mezar taşında şöyle bir cümle vardı. Onun şiirinden oraya eklemiştik. *“Umuda kavga verdik, kavgaya ölü verdik ki yeni doğan bebeler uğramasın sömürüye”* Bu kadardır. Onun mezar taşına yazmışız. Kendi şiiridir. O anlamda tabi ki sen soy sürdürmeyi düşünüyorsun ama biyolojik soy sürdürme değil, anlam olarak soy sürdürme, toplumu özgürleştirme, topluma anlam yüklemeyi düşünmelisin. Önderlik de bunu yapıyor. Bunlar öyle sıradan şeyler değildir. Bu açıdan bilince giriş yaptım. Önderliği izleyelim, onu anlayalım, başka yere bakmayalım. Olay anlatımı bizde bilinç geliştirmez. İstedğin kadar masal anlat, Bin bir Gece Masallarını dinlediğin zaman hiçbir bilinç gelişmez. Ama Hegel’i okuduğun za-

man bilinç gelişebilir. Herhangi birimizin bir kitabını okuduğunuzda belki sadece gelişmelerden haberdar olursun. Ama Önderliği okuduğunda bilinç gelişir ve gerekli olan budur.

Vurgularımın çok önemli olduğuna inanıyorum. Altını çizdiğim noktaların hayati, bizim için ekmek, su, hava kadar ihtiyaç olduğuna inanıyorum. Önderlik bütün tarihi anlatırken tek bir yere geliyor. Bize, halkımızın mücadelesini zafere taşıyan komutanlar haline getirebilmenin gayretini veriyor. İkinci olarak, partililer düzeyine yükseltebilmektir. Üçüncüsü ise, yeni bir toplumu ve yeni bir dünyayı inşa edebilmektir. Bu kadardır. Bütün amaç budur. Sorun sonunda gelip tek bir noktada düğümleniyor. Özgürlük savaşçısını yaratmak, özgürlük komutanını yaratmak, yeni dünyayı inşa çabasına öncülük edecek kadroyu yaratmak. Tarihin özü budur. Sonuçta bütün tarih anlatımının temeli esas olarak budur. Önemli olan bu noktaya hizmet edip etmeme sorunudur. Hizmet edebilmen için senin bu noktaya kenetlenerek farkında olman lazım.

“Kazanmak Yaşamaktır”

Bütün buradaki eğitimin amacı buradan güçlü bir komutan olarak çıkmaktır. Böyle değil misiniz? Hedefiniz bu değil mi? Burası komutanlık okuludur. Buradan Apocu komutan çıkar. O zaman amaç ve hedef buradan zafer kazanacak komutanlar olarak çıkmaktır. Yoksa salt direnme konumunda kalmak bize kazandırmaz. Artık “direnme yaşamaktır” devri bile geçti. “Kazanmak yaşamaktır.” Mücadele yeni başladığında ölmek üzeresin, toplum ve insan ölmek üzeredir. Sen, halsiz olan o insana ‘diren’ diyorsun. Ama bugün insana ‘kazan’ demelisin. Bugün kazanmak yaşamaktır. Sloganlar bile dönemleri karşılamak zorundadır, salt direnerek kazanamazsın. Arkadaşlar zaten direniyorlar, ondan zerre kadar kuşkum yoktur. Buradaki her insanın istisnasız müthiş bir direniş geliştireceğinden de kuşkum yoktur. Hayatını ortaya koyar ama bu yetmiyor. Önderlik bunu reddediyor, kazanan komutan istiyor. Gıap savaşı kazandı, Vietnam’ı özgürleştirdi. Bize de Kürdistan’ı özgürleştirecek komutan lazım. Bunun yerine “diren ha diren” demeyi bırakmak gerekiyor. Direnmeyin demiyorum ama kazanmak için direnin. Direnmenin üzerine çıkıyorsun, direnme de zaten bunun içindedir. ‘Bu sefer daha iyi direneceğiz’ demek de yetmez. Bu kez kazanacağız. Yılmaz Güney’in sloganı doğrudur. “Kazanacağız” diyor. Bizimkisi ise hala “direneceğiz” diyor. “Berxwedan jiyan e!” deniliyor. Hala bazıları da “Jiyan berxwedan e!” diyor. Yani yaşıyorsan zaten direniyorsun. Türkiye solunun sloganı budur. “Yaşamak direnmektir” diyorlar. “Yaşıyorsan zaten direniyorsun” demiyorlar mı? Bizim sloganımız tersiydi. “Direnmek yaşamaktır!” diyorduk. Direnmiyorsan yaşamıyorsun. Ama gelinen noktada “yaşamak kazanmaktır. Kazanmak da yaşamaktır!” Kesinlikle bu tarzda değiştireceğiz. Sloganlar insana heyecan verir.

1977’de Önderlikle beraberdik. Ankara Tandoğan’da Ecevit’in mitingi vardı. Önderlik, Cuma arkadaş, Dilaver Yıldırım diye bir arkadaş ve bendim. Önderlik “*gidip Ecevit’i dinleyelim*” dedi. Gittik, biraz dinledik. Önderlik biraz işinin olduğunu söyledi, Cuma arkadaşla birlikte ayrıldı. Biz de biraz dinledik ve miting bitmeden ayrıldık. Oradan yürüyerek Kızılay’a doğru geldik. Ecevit’in mitinginde iki yüz bin kadar insan vardı. Miting dağılınca bu sefer kitle Kızılay’a doğru yürüyüşe geçti. Polisle çatışmalar oldu. Kızılay savaş alanına döndü. Biz de dört beş kişiyiz, çatışmanın içine girdik. Bazen öne

düşüyoruz polise saldırıyoruz. Kitle arkadan geliyor, herkes polise saldırıyor. Geri çekiliyoruz, savaşıyoruz, bir daha geri çekiliyoruz. Böyle saatlerce sürdü. O zaman dört kişi öldü. Bir emekli senatör, bir polis ve iki öğrenci öldü. Yaralananlar ve tutuklananlar da çok oldu. Biz de geri çekildik. Tesadüfen iktidar partisi olan Adalet Partisi'nin önüne doğru yürüdük. Polis bizi kuşatmaya aldı ve yakaladı. İçimizden bir tanesi fırtına gibi kaçtı ve kurtuldu. Biz yakalandık, polis beni aradı, cebimde bir tane sustalı çakı buldu. Bir tane de kitap çalmıştım, "Bolşevik Parti Tarihi" kitabıydı. Polis bıçağı ve kitabı aldı. Biri "Bolşevik Parti Tarihi" diğeri ise sustalı bıçak. Polis beni arabaya koydu. "Bu teröristte kızıl kitap yakaladım" dedi.

Beni tekme tokat dövüyorlar ayakaltındayım, canım acıyor. Birden aklıma Türk bir arkadaşımın yaptığı eylem geldi. Polis onu döverken polise küfretmeye başlıyor. Ben de ağzıma gelen bütün küfürleri söylemeye başladım. Onlar dövmeye devam ediyor ama şaşırdılar, direniyordum. Sorumluları geldi. Diğer polisleri bir kenara çekti. "Benden başka döven olursa..." diyerek o da polislere küfretti. "Ben döveceğim getirin" dedi. Beni getirip bir koltuğa oturtular. Bir polis de koltuğun üstüne çıkıp, boynuma bindi. Kolumu ayaklarıyla kelepçeledi. Polis yumruklarla suratıma suratıma vurdu. O vurdukça ben ağza alınmayacak en berbat küfürleri söylüyordum, bütün hıncımla küfrediyordum. "Korkmuyor musun" diye sorup bağırırdı. Ben, sizin gibi alçaklardan mı korkulur, ne korkacağım dedim. Ben daha pis küfürler ediyordum. Kusura bakmayın anlatıyorum ama düşman karşısında küfür etmek kötü bir şey değildir. Beni oradan karakola işkence için götürecekler "karakola götürün" dediler. Yanımda da Bingöllü bir genç vardı. Bizi dolmuşa bindirdiler. O şoförün tarafında oturuyordu. Polis o gence beni işaret ederek "bunu döv" dedi. Genç göğsümü hafif yumrukladı. Polis ona sert bir tokat vurdu ve "böyle vuracaksın" dedi. Genç ise "ben böyle vuramam, elim kalkmaz" dedi. Ben yol boyunca yine küfür etmeye devam ediyordum. Sonra bizi polise götürdüler. Neyse ki milletvekilleri karakollara dağılmış, orada gözaltına alınanlarla ilgileniyorlardı. Benim yaptığım da doğru değildi, çünkü polisi tahrik ediyorsun.

Benzer şekilde küfretmeden de polisi tahrik edenler var. Rıza arkadaş bir yıl boyunca işkencede kalıyor. Rıza arkadaş çırılçıplak soyup peteğe bağlamışlar. Yanında da peteğe bağlanan Mahmut isminde bir arkadaş var. Mahmut'u dövüyorlar. Rıza arkadaşın gözleri bağlı ve dinliyor. İşkence, kaba dayak vs. sonra polisler yoruluyor. Dinlenip devam edecekleri sırada, Rıza arkadaş bir horultu sesi duyuyor. Polisler uyumuyor ama gelen horlama sesi işkenceyi gören arkadaşındır. O arkadaş uyumuş ve horluyor. O kadar işkence görmüş fakat horluyor. İşken-

ceci polisler, “lanet olsun, bunlar insan değil” diyerek çıkıp gitmişler. Rıza arkadaş o arkadaşla seslenmiş. “Mahmut gerçekten uyuyor musun” demiş. Mahmut ise “uyumuyorum, adamları biraz kızdırmak istedim” demiş. İşte bizde böyle arkadaşlar da vardı.

İnanır mısınız, hıncınız var. O dönem çocukluk döneminizdir. Sene 1977’dir. Daha devrimciliğin “D” sinden bile haberimiz yeni oluyor. Direnişimiz bu biçimdedir ama bu yetmiyor. Ben düşman karşısında zafer mi kazanacaktım? Beni işkenceye götürüp öldürebilirlerdi ama yine de bir anlamı var. Ben neysem, oydum. Emniyet sarayına götürdüler. Baktım, benim dışımda tutulan birçok insan var, aralarında dev gibi bir genç de vardı. İki de bir polise, “Abi bizi ne zaman savcılığa çıkaracaklar?” diye soruyordu. Ben de ona “bir daha polise abi dersen, senin ağzını burnunu kırarım” dedim ama ben onun yanında küçücük kalıyordum. Bir de ben kavga etmesini de bilmiyorum. O benim ağzımı burnumu kırabilir. Ama benim ağzım burnum, yüzüm dağılmış ya, işte bu durum onda saygı yaratıyor. Dağılmış yüzüm direndiğimin göstergeydi. O nedenle o genç de bana “peki abi bir daha söylemeyeceğim” dedi. Başka zaman olsaydı, yüzüm düzgün olsaydı, “sen de kim oluyorsun” diyebilirdi. Ama yüzüm paramparça, gözlerim kapalı, ağzım yüzüm şişmiş, bedenimde siyah olmayan nokta kalmamıştı, ona rağmen hiç acı hissetmiyordum. Düşmana biraz bilinçli öfke olunca böyle oluyor. Ama düşmana nasıl bir öfke olmalıdır? Seni boğacağım ve seni yok edeceğim, senin yokluğun üzerinden ben varlık inşa edeceğim şeklinde bir öfke olmalıdır. Önderlik uygarlığın soyunu kurutmaktan bahsediyor. Biz uygarlığın soyunu kurutacak insanlar olmalıyız ama demokratik uygarlığın soy damarları olarak yeni bir uygarlığı yeşerten insanlar da olacağız. Onların yokluğu üzerinde yeni bir uygarlık yaratacak öncüler olmalıyız. Geline nokta burasıdır. Bunu mutlak suretle başarmak zorundayız.

Direnme konusunda hiçbirinizden zerre kadar kuşku yoktur. Örnekleri var. Her yerde arkadaşlarımız direniyorlar. Tek tük ihanet edenler olabilir, istisnai durumlara bir şey demiyorum. Ama bu hareketin ezici çoğunluğu, onun insanları direniyorlar. Direnmeyi zafere taşımaktan söz ediyoruz. Devrimci Halk Savaşı aşaması zafer aşamasıdır. Biz ilk çıktığımızda hemen Devrimci Halk Savaşına girişelim diyebilir miydik? Hayır, diyemezdik. Önce halka söz götürelim, doğruları taşıyalım dedik. Zamanın ruhu diye bir şey var. Bugünkü zamanın ruhu sadece direnmek değildir, şimdiki zamanın ruhu kazanmaktır.

Önderliğin Yurtdışına Çıkışı

Önderlik artık aranır durumdaydı, yurtdışına çıkacaktı. Tarih 1979'du. Mayıs ayı olabilir. Ben Adıyaman'daydım. Dersim'den çıkmıştım, artık resmi görevli olarak Adıyaman-Maraş alanlarına bakıyordum. Önderlik Urfa'daydı, beni çağırdı, gittiğimde Karasungur arkadaş, Rıza Altun arkadaşlar da oradaydılar. İkisi Siverek'ten, ben ise Adıyaman'dan Önderliğin yanına gelmiştik. Adıyaman ve Siverek birbirine yakındır, komşudur. Önderlik bize yurtdışına çıkacağını hissettirdi. O zamana kadar henüz parti ilan edilmemişti. Önderlik bizimle bir gün konuştu. Özellikle de Karasungur arkadaşla konuştu. 1979, daha o zaman şunu belirtiyordu: *"Siverek'te silahlı propaganda gruplarını örgütlememiz lazım"* diyordu. Biz bunu 1983'te yaptık. Ama Önderlik daha 1979'da bundan bahsediyordu. Silahlı propaganda grupları daha sistemli ve örgütlü çalışan, propaganda yapan ama silahlı olarak propaganda faaliyeti yürüten insanlardan oluşuyor. Hem propaganda ve örgütlenme faaliyetleri önde olan ama yeri geldi mi de eylem de yapan insanlardan söz ediliyor. Propaganda ve örgütlenme çalışması ön planda olduğu için silahlı propagandadır. Mesela gerillada silahlı eylem ön plandadır. Gerilla sadece eylem yapan bir güç değil, aynı zamanda örgütlenme ve propaganda çalışması yürütmesi gereken bir güçtür ama eylemi ön plandadır. Önderlik silahlı propaganda birlikleri için *"Önce kırsal alanda konumlanacak, giderek önce çevre dağlarda güç kazanacak ve en kısa süre içerisinde Botan'a doğru açılacak"* diyordu. Bu, Önderliğin o zaman arkadaşlara söylediği perspektiftir. Önderlik bunu değerlendiriyor, çözümlmelerinde de var. O zaman bir sayfalık silahlı propaganda yönetmeliği hazırlıyor. Daha doğrusu yönetmelik gibi bir taslak hazırlıyor, planı ortaya koyuyor ve bu planı zenginleştirerek hayata geçirmemizi istiyor.

Önderlik Urfa şehir merkezinde kenar bir mahallede kalıyordu. Ben Urfa'yı tanımam, çok gidip gelsem de semt adlarını bilmem. Eski kent merkezinde tek katlı bir aile evinde Önderlik bir süre kalıyor. Zaten savunmada Urfa kalesine çıktığını, Hz. İbrahim'in orada nasıl mancınıklarla ateşlere atıldığının üzerinde yoğunlaşıp düşündüğünü ifade ediyor. Önderlik bu süreçlerde Mardin, Kızıltepe, Derik taraflarını geziyor. Ferhat Kurtay arkadaşla da birliktedir. O günleri özellikle savunmalarda anımsıyor. Ama görevlendirdiği Mehmet Sait isminde bir arkadaşır. Gerçek adı Ethem Akçam'dır. Kendisi Suruç-

ludur. Ethem arkadaşın okuryazarlığı da çok fazla yoktu ama kendisini geliştirmiş bir emek insanıydı. Kaçakçılık yaptığından ötürü, askeri tecrübesi de olan bir genç konumundadır. Önderlik onu görevlendiriyor, sınırı kollamasını istiyor. *“Koşullar olgunlaştığında haber ver geçiyim”* diyor. Önderliğin yurtdışına çıkışından, parti merkezinden bir iki arkadaşın haberi vardı. Bize direk söylemedi ama hissettirdi.

Önderlik Urfa’yı, Siverek’i, Mardin’i izleyince arkadaşların canla başla işin içinde olduğunu görüyor. Ama herkes önüne bakıyor; ileriye bakan, öngörülü davranan, geleceği planlayan yoktur. Herkes günü birlik bir pratiğin içerisinde. Kendililiğindenlik de zaten budur. Kimse çalışmıyor diye bir şey yok, herkes çalışıyor. Özellikle de Mardin yöresinde o zaman bir canlanma, yoğun bir hareketlenme, bir halk hareketi var. O süreçlerde Halk Hareketi denilince akla Mardin gelir. Mardin’de yurtseverlik geliyordu, içinden arkadaşlar da çıkıyordu. O dönem Önderlik darbeyi öngörüyordu. *“Darbe gelecek, ona hazırlanmak gerekir. Darbe mutlaka imha amacıyla gelecektir. Darbenin imha çabalarına karşı silahlı direnişle karşı koymak gerekir. Bunun için de silahlı bir örgütlenmeye gitmek, hızla silahlı propagandayı kurmak ve gerillaya geçmek gerek, darbe ancak böyle karşılanabilir.”* Önderliğin darbe öngörüsü bu şekildedir. Ama insanlara bakıyor, gerçekten bu dediklerinden çok fazla anlayan yoktur.

Mesela ben kendimi ifade edeyim. ‘Örgütlenme’ denildiğinde aklım duruyordu. Diğer şeyleri anlayabiliyorum, ama sıra örgütlenmeye gelince sanki hayali bir şeyi bana anlatıyor, bana öyle geliyordu. Partiyi, halkı örgütlemek, örgütlü mücadele, toplumu örgütlemek bana akıl almaz bir şey gibi geliyordu. Bu, hayatında hiç teknik denilen bir şeyi görmeyen insana benzer. O araç da yoktur ama sen ona anlatıyorsun. Diyorsun ki, “bir düğme var, ona basıyorsun, orada bir insan çıkıyor konuşmaya başlıyor.” Televizyonu görmeyen birine bunu anlatmak nasıl zor olur değil mi? Biraz benim çocukluğuma da benziyor. Köyümüze ilk radyo geldiğinde radyo konuşuyordu, biz içinde biri var mı diye gidip arkasından bakıyorduk. Kim konuşuyor, nasıl konuşuyor? Merak ediyorduk. Örgütlenme konusundaki anlayışımız da böyleydi. Çünkü ondan önce Kürdistan’da bir örgüt pratiği, deneyimi yoktur. Dağılmış, paramparça olmuş bir halk gerçekliği var. Onun için örgütlenmede muazzam zorlanma vardı. Bu yüzden okuyorduk. Defalarca Lenin’i, Marksist kaynakları okuyarak, satırların altını çizerek kendimizi örgütlenme üzerine yetkin kılmaya çalış-

şıyorduk. Ama somut pratiğe uygulamaya gelince şaşırıyorduk. Sonradan örgütsel pratiğimizin gelişmesi üzerinden arkadaşlarda örgütsel deneyim gelişti. İnsanlar öyleydi. Önderlik söylüyor ama diğeri anlamıyordu. O dönemde anlamamak biraz normal gibidir.

Önderlik insanların haline bakıyor, *"bu insanlar bu halleriyle böyle bir darbe karşısında dirense dirense altı ay direnir, altı aydan sonra sonuç imhadır"* diyor. Buna karşı tedbir geliştirilmesi gerektiğini düşünüyor. Tedbir, yurtdışına çıkmaktır. Bununla harekete yeni bir nefes borusu açmak istiyor. Yeni bir nefes borusu açılmazsa Kürdistan'daki o havasızlıktan boğulabilirsin. Önderlik, *"Ben harekete yedek bir nefes borusu açacağım"* diyor. Bunun için Önderlik Suriye'ye çıkış yapıyor. Amacı şudur: Orada konumlanacak, önemli bir kadro kesimini, kadro adaylarını oraya çekecek, orada eğitecek, tekrar ülkeye gönderecek. Öyle uzun vadeli Ortadoğu'da kalma planı da yoktur. Kısa veya orta vadeli birkaç yıl orada kalarak düşmanın ulaşamayacağı yerde kadro eğitmek ve bunlara silahlı eğitim vermek amaçlanıyor. Kürdistan'da temel mücadele biçimi, silahlı mücadeledir. Temel örgütlenme biçimi de ordudur. O zaman silahlı mücadeleye hâkim, ordu olarak örgütlenebilecek insanları ortaya çıkarmak amaçlanıyor. Kadrolar ve komutanlar yaratmak hedefleniyor. Önderlik *"Ben bu komutanları ancak böyle bir zeminde eğitebilirim"* diyor ve dışarı çıkıyor. Bu muhteşem bir öngörüdür. Biz olsak Lübnan'a çıkmak aklımızın ucundan bile geçmez. Kaldı ki biz o zaman Suriye'yi, Lübnan'ı iyi tanımıyoruz. Filistinlilerle hiç ilişkimiz yoktur. O açıdan Önderlik bir bilinmeyene doğru yol alıyor. Belki de bu en büyük maceradır.

Önder Apo'nun hedefi Filistinlilere ulaşmak, onlarla ilişki kurmaktır. Kısa vadeli amaç odur. Önderlik *"ben sınıra geldim, benim o zaman komutanım Ethem oldu. Çünkü ben sınırı geçmemiştim, o sınırın nasıl geçileceğini biliyordu. Benim ayak izlerime bas dedi. Asker tel örgüyü kaldırdı, buyur hemşerim dedi, askerle anlaşmalı geçtik. Ben onun ayak izlerine bastım sınırı geçtim, kendi kendime ilk adımı başardım dedim"* diyor. Ondan sonra devam ediyor, *"bir köye gittik, ben kendimi devrimci olarak tanıtmadım. Beni de kaçakçı biliyorlardı. Bazı insanlar gelip bana mal satmak istediler. Ona rağmen ben kendi kimliğimi deşifre etmedim. Ondan sonrası Şam'a ulaşmaktı"* diyor.

O zaman Suriye rejimi koşullarında Suriye kimliği olmadan arabaya binilmezdi. Suriye bir istihbarat (muhaberat) devletiydi. Önderlik kimlik temin etmeye çalışıyor. Çok büyük ihtimalle YNK vası-

tasıyla bir kimlik ediniyor. YNK'liler hareket edebiliyorlar. Önderlik *"ben kimliğimi gösterip, otobüse binip koltuğa oturduğumda yeni bir adımla daha başardım dedim"* diyor. Önderlik adım adım gidiyor. *"Şam'a gittim, Filistinli örgütlerin büroları var. Onlarla ilişki kurdum. Kendini tanıttım, anlatmaya çalıştım. Çok zorlandım, çünkü bizden önce Filistin'e çıkanlar var. Filistinliler ilkin onlarla tanışmış..."* Onlar, Kürdistan İşçi Partisi'ni başka birileri olarak biliyorlar. DDKD'lilerin adı da PKK'dır. Onlar da Partiya Karker Kurdistan'dır. Onlar kuzeydeki mücadeleyi kendilerinin geliştirdiğini söylemişler. Bu nedenle Filistinliler Önderlikle ilişki geliştirmek istemiyorlar. Ama Önderlik ısrarla Kürdistan İşçi Partisi'nin onlar olmadığını, kendisinin partinin Genel Sekreteri olduğunu söylüyor. Filistinliler buna inandıktan sonra ilişki kuruyorlar. Zaten ondan sonra diğer örgüt de PKK adını değiştirip PPKK (Partiya Peşengtiya Karkeren Kurdistan) olarak isim değiştirdiler. Yani Kürdistan Öncü İşçi Partisi olarak adlarını değiştirdiler.

Lübnan'a Bekaa vadisine giriş yaptığınızda önünüzde bir ova açılır. Önce sınırda dar bir alandan geçiliyor. Sınırda ovaya açılmadan önce arabadan iniyorsunuz, sola doğru dönüp yukarıya çıkıyorsunuz. Filistinli örgütler oradadır. Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi oradadır. Önderlik oraya gidişini şöyle anlatıyor: *"Yanımda bir Filistinli vardı, beraber yürüdük. Ben komutanın odasına girdim, sandalyeye oturdum. O zaman dedim ki ben başardım. Ondan sonrasını yapabilirim. Yeter ki bana mezar yeri kadar bir yer versinler. Ben onu iğne ucuyla kazarım, en geniş bir savunma mevziisine dönüştürürüm"* diyor. Önder Apo'da tarz iğneyle kuyu kazma tarzıdır. Gelişmeyi böyle sağlıyor.

Dikkat edelim, adım adım geliştiriyor. İlkin önünde bir hedef var: Filistinlilere ulaşmak! Oraya ulaşırsa ikna edebilir. *"Aklıma ve dilime güveniyorum. Benim tekniğim adımlarım, en büyük silahım dilimdir"* diyor. Teknik, yani adımlarım beni gerekli olan yere götürür, oraya gittiğimde dilimi silah olarak kullanır insanları kazanırım. Beyinleri ve yürekleri fethederim diyor. Bu şekilde Önderlik Filistinli örgütlerden *"Biz sizden dört yüz insanı eğitebiliriz"* sözünü aldı. Filistinliler *"Silahları, eğitimi, donanımı, maaşları bizden, dört yüz insanı gerekli olan süre içerisinde eğitip hazırlayabiliriz"* diyorlar. Bunları bir anda yaratabilmek efsanevi bir şeydir. Hiç kimse böyle yapamaz

Önderlik o zaman arkadaşlara “dört yüz arkadaş gönderin” diye haber gönderiyor. Bazı arkadaşların da isimlerini veriyor. Mesela Mazlum arkadaş bu arkadaşların içindedir. Çünkü Mazlum arkadaş yazım alanındadır. Önderliğin yanında bu işi en iyi yapabilir ama gecikiyor ve Mazlum arkadaş yakalanıyor. Arkadaşlar ancak ve ancak seksen kişiyi gönderebiliyorlar. Bazılarını mecburiyetten kaynaklı gönderiyorlar. Nasıl bir mecburiyet? Cezaevinden kaçmış, dışarıda aranır durumdadır, dolayısıyla yakalanabilir dediklerini gönderiyorlar. Kemal Pir ve bir iki arkadaş böyle gidiyor. Bir de her bölge gönderiyor. İçerideki yönetim “Sizin istediğiniz sayıda ve belirlediğiniz isimleri gönderirsek peki bu mücadeleyi kim geliştirecek?” deniliyor. Bu nedenle Önderliğin dediği gibi dört yüz kişi gönderilmiyor. Ancak seksen kişiyi gönderiyorlar. Hâlbuki sadece Der-sim’den seksen kişi gidebilir ama gönderilmiyor. Önderliğin en büyük öfkesi bunadır. Sen imkân yaratıyorsun, hazır imkân sunuyorsun ama onu değerlendirme yoktur. Önderliği dinlemek yerine kendine göre düşünme vardır. Eğer onları gönderirsek mücadele alanı boşalır deniliyor. Hâlbuki o kadar insan gönderilse, o kadar insan kısa süre içerisinde hazırlanır ve yeniden ülkeye döner. Bunu çok fazla düşünme yoktur.

Ortadoğu zemini siyaset yapmada en zor zemindir. Önderlik hariç Ortadoğu’da işbirlikçileşmeyen kimse yoktur. Hiç kimse Önderliği kendi çizgisine çekemedi. Önderlik bunları anlatıyor. İsrail’in, Suriye’nin ve diğer güçlerin neler yaptığını anlatıyor. Önderlik kendi bağımsız duruşunu korudu. Dostluk ilişkileri geliştirmek istedi ama bağımsız duruşunu korudu. Bağımsızlık ve özgürlük duruşunu koruma kolay mıdır? Bu bir yetenek işidir. Bu bir akıl ve yürek işidir. Bu bir stratejik ve taktik zekâ işidir.

Önderlik Esat ailesiyle görüşmede beni de götürdü. Hafız Esad’ın kardeşi Cemil Esad ile olan birçok görüşmeye ben de gittim. Sadece yanında gidiyordum. Ama Önderlik beni eğitim için götürüyordu. Ne olup, ne bittiğini anlamam için götürüyordu. Kolay mıdır? Karşıdaki neyi söylüyor? Neyi dayatıyor? Onun o dayatmaları karşısında sen nasıl ayakta durabiliyorsun, bunu izle, bundan dersler çıkar diyordu. Tabi yüzeysel dersler çıkartabiliyordum. Mesela Önderlik git bunu okulda anlat diyordu. Neyi anlatacağım? Anlayabildiğim kadarıyla anlatıyordum. Derinliğine fark edemiyordum. Ama bugün daha iyi fark ettiğimi söyleyebilirim. Önderliğin orada nasıl çıkış yaptığını, 19 yıl boyunca nasıl çalıştığını çok iyi biliyorum. Su-

riye rejimi ki muhaberat devletiydi ama Önderlik orada Kürtleri kazandı. Akıl karı değildi ama yaptı. Hâlbuki Suriye buna izin vermezdi ama Önderlik yaptı. Halkla da ilişki kurdu, halkı kazandı. Kendine has yöntemleri vardı. Bağımsızlığını, çizgisini, onurunu korudu. İşbirlikçiliğe karşı direndi. PKK çizgisini netleştirdi.

PKK militanlığının şekillendiği, sınanıp denendiği alan Diyarbakır zindanıdır. PKK militanlığı orada şekillendi. Ama Önderlik Ortadoğu'da şekillendi. Önderliği Önderlik yapan Ortadoğu'daki mucizevi direnişidir. Şam, dünyanın en köklü siyaset merkezidir. Şam, devletçi uygarlık sisteminin bütün dalaverelerinin, entrikalarının döndüğü yerdir. En eski siyaset merkezidir. Muaviye'nin, Emevilerin başkentidir. İslamiyet'in de merkezlerinden biridir. Bizans'ın ve Roma'nın önemli kentlerinden biridir. Bütün bu politikalarla doğrudan bağlantılıdır. Böyle bir öneme sahiptir. Dolayısıyla Suriye rejimi öyle bir deneyime sahip bir rejimdir. Ama Önderlik onların politikaları ortamında kendi politik çizgisini koruyarak çıkış yapabildi, PKK'yi bugünlere getirdi. Bu açıdan Önderliği buradan bakarak daha iyi tanımak lazım. Arkadaşlar daha iyi yoğunlaşabilirler. Ben en genel hatlarıyla belirtiyorum. Nasıl olduğunu da söylemiyorum. Sadece sonuç olarak diyorum ki, Önderlik orada Önderliksele özelliklerini en üst düzeyde yetkinleştirdi. Zor koşullar ve onlarla mücadelede sağlanan başarı, Önderliksele yetenekleri zirveleştirdi. Önderliğin yaptığı da budur.

Partinin İlanı Ve Siverek Direnişi

Partinin kuruluş ilanı 30 Temmuz 1979'da gerçekleşti. Kuruluş bildirgesi zaten önceden hazırlanmıştı, ciddi bir eyleme bakılıyordu. Arkadaşların düşündükleri eylem ise Mehmet Celal Bucak'ın tasfiye edilerek ortadan kaldırılmasıydı. Mehmet Celal Bucak, Bucak aşiretinin reisiydi. Aynı zamanda parlamentoda Adalet Partisi'nin milletvekiliydi. Bir çete başıydı. Çevresinde suçluları toplamıştı. Örneğin biri cinayet işlemiş, ona sığınmış. Biri kan davasına karışmış, oraya sığınmış. İşte bu gibi insanlardan derlediği silahlı bir gücü vardı. Onlar vasıtasıyla millettten haraç alıyordu. Devletle de ilişkileri var. Devlet adına hareket ediyor ve bölgede en büyük otorite odur. Neredeyse devletten daha büyük otoriteydi. Devlette bunun önünü açıyordu. Bu duruma halkın öfkesi büyüktü.

Hilvan direniş i geliş ip, Hilvan'da Süleymanlar teslim olduklarında Siverek halk ı da dâhil olmak üzere yöredeki tüm halk ın beklentisi, PKK'nin bu sefer Bucaklara yöneleceğ i biçimindeydi. Muhtemelen Bucakların da böyle bir beklentisi vardı. Fakat arkadaş lar buna yönelik bir eylem gerçekleştirmek için bir türlü fırsat yakalayamıyorlar. Ama 30 Temmuz'da Mehmet Celal Bucak'ın Siverek'le Hilvan arasında bir köye geldiğ i haberi alınıyor. Kırbaşı adında karayolu üstünde bir köydür. Orada bir düğün var. Celal Bucak düğün evine geliyor. Düğün sahipleriyle aralarında kirvelik bağı var. Arkadaş lar haber alınca apar topar güçleri bir araya getiriyorlar, arabalara binip Kırbaşı köyüne gidiyorlar. Köye gittiklerinde çatış ma çıkıyor. Arkadaş lar Celal Bucak'ın bulunduğ u evi de tespit ediyorlar, o eve de yöneliyorlar. Fakat bir biçimde o eylem sonuca ulaş mıyor. Mehmet Celal Bucak kurtuluyor. Ölen varsa bile onun çetelerinden olabilir. Bizden ise Salih Kendal arkadaş şehit düşüyor.

Salih Kendal arkadaş Hilvan direniş inde yer almış tı. Önder Apo 1977'de Kürdistan gezisine çıkt ığında Salih arkadaş da Serhat bölgesinde ilkokul öğretmenliğ i yapıyor. Arkadaş lar daha önceden kendisiyle orada iliş ki kuruyorlar. Salih arkadaş Önderliğ in orada yapt ığı toplantılara katılan bir arkadaş tır. Hilvan'da direniş gelişt iğ inde öğretmenliğ i bırakıp gelip direniş e katılıyor. Karasungur arkadaş tan sonra yörede en etkili olan arkadaş tır. Arkadaş ların da sevdiğ i yörenin en önde gelen kadrolarından biriydi, komuta özellikleri de vardı. Aynı zamanda aydın, bilinçli arkadaş larımızdan biriydi. Yaraland ığında kurş un şah damarına denk geliyor, yolda kan kaybından şehit düşüyor. Dolayısıyla eylem başarıs ız oluyor. Ancak eylemin yöneldiğ i hedef siyasi bir hedef, eylemin hedef ald ığı kiş i tanınmış bir kiş ilik, Türkiye'de iktidarda olan Adalet Partisi'nin milletvekilidir. Bu açıdan eylem hemen her taraftan duyuluyor. Uluslararası düzeyde de haber olabilecek bir eylemdir. Arkadaş lar eylem yerinde PKK'nin Kuruluş Bildirgesini bırakıyorlar. Dolayısıyla eylem Kürdistan İşçi Partisi adına üstlenilmiş oluyor. Böylelikle herkes ilk defa PKK'nin kurulduğ unu haber alıyor. PKK'nin ilanı böyledir.

Daha sonra Bucaklarla 1979 ve 1980 yılları boyunca çatış malar geliş ti. Normalde bir aşiret reisinin tasfiyesiyle teslim alınacak bir işbirlikçi yapı, eylem boşa çıkınca bizzat aşiretin kendisiyle bir çatış ma halini alıyor. Bu savaş çok fazla gerilla savaşına benzemiyor. Neredeyse köylü savaş ı söz konusudur. Köylü savaş ı bilinir. Bir taraf bir mevziye yatar, diğ er taraf da baş ka bir mevziye yatar. Karş ılıklı

birbirlerini vurmak üzere kurşun sıkırlar. Çatışmalar bu tarzda sürdü. Bucakların çeteleri de epey zarar gördü. Ama bizim cephemizde de Çuma Tak başta olmak üzere çok değerli arkadaşlar şehit düştü. Maddi imkânlarımız önemli ölçüde zarar gördü. Savaş uzadıkça uzadı ve çıkmaz bir hal aldı. Sonuç almayan bir savaşa dönüştü. Bu bizim açımızdan zorlayıcıydı ama partinin Bucakları hedeflemesi diğer yöreler üzerinde de son derece etkiliydi. Her yerde büyük heyecan yarattı. Mardin'deki halk hareketliliğinin kaynağında bu var. Batman yöresinde, Diyarbakır çevrelerinde, Adıyaman taraflarında ve Urfa'nın diğer bölgelerinde halk hareketinde muazzam gelişmeler ortaya çıktı. Kürdistan halkı yoğun hareketliydi. PKK giderek bir halk hareketine dönüşüyordu.

Bir örnek vereyim. Dersim'de silah sorunumuz vardı. Silah ihtiyaçlarımızı çözecektik. Siverek direnişi öncesinde halka 'para verin kendimize silah alalım' deseydik, çok fazla para vermezlerdi. Biz Hilvan ve Siverek direnişlerinin propagandasını yaparak kısa bir süre içinde bir milyon dört yüz elli bin lira para topladık. Bu miktar o günün koşullarında küçümsenmeyecek bir paraydı. Öyle bir parayla 35-40 tane kaleşnikof alınıyordu. Mücadelenin etkisini ifade etmek açısından bunu ifade ediyorum. Ciddi bir direniş var ama çok planlı, sistemli, Önderliğin öngördüğü tarzda silahlı propagandanın giderek gerillalaşmaya uygun bir planlamayı geliştiren mücadele değildi. Öyle olmayınca salt direniş düzeyinde kalıyor ve sonuç alıcı olamıyor. Bu da zaman, emek, insan, maddiyat kaybı oluyor, her konuda sana kayıplar yaşıyor. Bunu da bu tarzda görmek lazım.

Partinin kuruluşuyla birlikte başlayan Siverek direnişiyle Kürdistan'da inanılmaz boyutlarda bir halk hareketi doğdu. 1980'de o dönemin gazeteleri sürekli olarak Kürdistan'daki mücadeleyi işliyorlar. Mesela Hürriyet Gazetesi'nde atılan başlıklar var. "Doğu Anadolu Kürtçülerin, Apocuların işgali altında" diye başlık atmışlardı. Mücadele bu denli gelişme halindeydi. Halkın mücadeleye ilgisi yüksekti. Halk hareketi öylesine bir gelişme gösteriyordu ki, kadrolar halkın gerisinde kalıyorlar. Önderliğin o dönemde kadrolara yönelik en temel eleştirisi şöyleydi: "*Kadro öncü değil, kitle kuyrukçusu olmuştur*" diyordu. Yani kitlenin peşine takılıyor, kitleye öncülük yapamıyor anlamında eleştiriyordu. Bu aynı zamanda şunu da ifade eder: Devrimci halk dalgası kadroyu aşıp geçiyordu. Bu güvence değil, yetmiyor. Ancak sağlam bir öncülük bu dalgayı örgütleyebilir, uygun hedeflere kanalize edebilirse sonuç alınabilir.

Size Önderliğin bir örneğini vereyim. Bunu kitaplarda bulamazsınız. Sözlü aktarım ve sohbetlerinde geçer. Önderlik halkın enerjisinden söz ediyordu. Güç ortaya çıkarmaktan bahsediyordu. Güç insanda, toplumun kendisindedir. Benimle konuştuğunda verdiği bir örnek vardı. *“Fuat düz bir ovada olduğunu düşün, su yok ve sen su bulacaksın. Ne yapacaksın! Bilimsel yöntemlerle o araziye incelemeye tabi tutacaksın, yüzeye en yakın suyun nerede olduğunu bulacaksın. Bilimsel olarak yüzeye en yakın yerde açığa çıkacak su keşfedilebilir. Ondan sonra toprağı delersin, sondajla derine gidersin ve belli bir derinlikten sonra su toprağın üstüne çıkar. Su enerjidir, tıpkı halkın enerjisi gibi potansiyeldir. Su daha sonra harekete geçip akmaya başlıyor. Diyelim ki sadece bununla yetindin. Enerji açığa çıkardın, yani suyu dışarı çıkardın, akmaya başladı ve öyle bıraktın. Ne olur? Olacağı şey çok açıktır. Su akar ve ovaya dağılır. Düz ovada suyun bu akışı sonrasında etraf çamur yatağına ve giderek bataklığa dönüşür. Suyun kendi haline bırakılması durumunda ortaya çıkan sonuç, suyun akarak etrafı bir bataklığa dönüştürmesidir. Peki, suyu açığa çıkardın, suyun içinde akacağı kanal sistemini oluşturdun ve su kanallarda akmaya başladı. O zaman bataklık tehlikesi ortadan kalkar. O kanaldan akan suyla, içme suyu ihtiyacını karşılayabilirsin. Sulama suyu ihtiyacını karşılayabilirsin. Hatta su enerji kaynağıdır. Değirmen döndürebilir, elektrik üretebilirsin. Su hayatın kendisidir. Eğer kanal sistemin varsa, suyun içinde akacağı kanallar oluşturulmuşsa su bir rahmet halini alır. Ama suyu açığa çıkarıp da kendi haline bırakırsan su bir afet halini alır”* diyordu. O açıdan unutmayalım, halkın potansiyelini açığa çıkarmış ama örgütleyememişseniz o çürür ve afete dönüşür.

Örgüt, enerjinin içinde akıtılacağı kanal demektir. Kadro da öyledir. Kadro örgütlüyse, örgütlü bir yaşamın içindeyse kadro gerçekten bir toplum için rahmet gibidir. Ama örgütsüz bir kadro afettir, tehlikedir. Kimse bu tehlikeye çok fazla dikkat etmiyor. Su örneğini unutmayın. Bu benim örneğim değil, Önderliğin örneğidir. Her yerde de bunu Önderliğin örneği olarak vermek lazım. İnsanda enerji var, her insan kendi potansiyelini açığa çıkardığında aslında enerjisini açığa çıkartıyor. Ama o enerjiyi örgütleyeceğiz, örgütlü mücadeleye, kanallara akıtacağız. Başka enerji kaynaklarıyla birleştireceğiz ve ortak enerjiye dönüşecek. O kanallardan aktı mı, Kürdistan’ı cennete çevirir. Eğer kendi başınaysa, dağınıksa kimin ne yaptığı belli olmayan bir şey olur.

Akıl almaz bir biçimde ajanlaşmalar var. İçimizde rahatlıkla düşmana bilgi veriyorlar. Biz onları yoldaş sanıyoruz, ama onlar ajandır. Bunların sayıları çok olmayabilir. Çoğu yurtsever statüsünde ama kadrolar da var. Başkaları da var mıdır bilmiyoruz ama açığa çıkan bir iki kadro da var. Bunlar onların verdikleri isimlerdir. İsmi verilenler kabul ettiler. Bir tanesi kızmış, harekete küsmüş, kırılmış. Telefonlarda birbirleriyle konuşurlarken bu kırgınlığını ifade ediyor, ondan sonra bir erkekle telefonda duygusal konular konuşuyor. Düşman onu dinliyor. Bir açığını yakaladıktan sonra üzerine gidiyor. “Seninle konuşmak istiyoruz” diyorlar. “Senin elimizde bu kadar bilgin var. Biz de Kürt sorununu akli başında insanlarla çözmek istiyoruz. Sen bunlardan bir tanesi olabilirsin. Onun için bizimle birlikte hareket et” diyorlar. Sonuçta bir biçimde hareket ediliyor ve para bile alıyorlar. Yüzbinlerce dolar para alanlar var, daha azla yetinenler de var. Düşman, ajanlaştırdıkları kişilerin yaptıkları işe göre kendilerine para veriyor. Şaşırp kalıyorum, bu ajanlaşan ruh nasıl bir ruhtur? Düşman en çok insanı takip ediyor. Birinin duygusal bir yönü varsa, onu kullanıyor, oradan yakalıyor. Hatta duygusal da demeyelim. Çarpık ilişki biçimi varsa hemen oradan tutuyor. “Bunu deşifre ederim, örgüt duyarsa zorlanırsın” diye zorluyor. Diğeri de “örgüt duyarsa ben kaldıramam” diyor ve ajanlaşmayı kabul ediyor. Direnen arkadaşlar da var, zaten reddedebilecek olanı biliyorlar, onun için üzerine gitmiyorlar. Kimin zayıflığı, kimin zaafı varsa, bol bol para harcayan ve yiyen kim varsa onları tutuyorlar. Zayıflık ve zaaf düşmanın en çok kullandığı zemindir. Fark etti mi, oradan sonuç alıyor. Bireycilik, bireysel yaşam arayışları, kaçamaklar buldu mu çok iyi kullanıyor, çok iyi değerlendiriyor. İnsanlar oradan düşüyor ve gidiyorlar.

Bir tanesi şöyle bir şey yapıyor. Bizim ortamımıza geliyor. Arkadaşlar onu bir yere veriyorlar. O da anı biçiminde yazmaya başlıyor. Biri okusa bunun ayrıntılı bir anı olduğunu düşünebilir. “Şuraya gittim, şurada şu ilişkim vardı, bana şöyle dedi. Şurada şu yönetici vardı...” Günlük veya anı tutar gibi böyle şeyleri yazıyor. Ciddi bir insan okursa bundan şüphelenir. Çünkü bütün isimler, komutanlar, görevler ve sorumluların isimleri var. Sonra bir flaşa yüklüyor ve bir düğmeye basarak o bilgiler MİT’e gidiyor. Ama sağlam kadının, sağlam erkeğin, sağlam insanın üzerine gitmiyorlar. Ondan bize bir hayır yok diyorlar. Zaten MİT’in amacı tutuklamak değil, o görev emniyete, polise veya jandarmaya aittir. Kendilerinin derdi bir kişiyi ka-

zanmaktır, o kişiyi polise karşı da koruyorlar. Mesela emniyet o kişiyi arıyor ama onu kaçırtıyorlar. Polis yakalamasın diye Hakkâri üzerinden sınırı geçirip Güney Kürdistan'a getiriyorlar. Burada çalışsın diye bunu yapıyorlar. MİT'in faaliyeti böyledir. Arkadaşlara güvenimiz var ama yoğun dedikodu polisin en çok tuttuğu şeydir. Mesela telefonda birbirleriyle konuşurken örgütü, kişileri çekiştiriyorlar. Birbirlerine bilgi aktarıyorlar. Bunların hepsini düşman kullanıyor.

Kısacası, parti yaşamı en sağlam yaşamdır. Militan yaşamı, onun duruşu kaya gibi sağlamdır. Militan hiçbir zaman düşmez. İşin kurallarına göre oynayan, parti sırrını saklayan, duruşu sağlam olan, kendine güvenen, ilişkilerinde hep özgür yaşamı ve ilişkilerini gözetten, yoldaşlarına sevgi ve saygıyla yaklaşan, örgüt resmîyetinden asla sapmayan insanlar asla düşmezler. Zaten dışarıda da içeride de öyledir. Mesela kuzeyde uzun süre eyalet komutanlığı yapmış olan gerilla komutanı arkadaşlar var, onları övüyorlar. Bir arkadaşın açığını aramaya çalıştıklarını ama hiçbir açığını yakalamadıklarını söylüyorlar. Böyle arkadaşlar da var. Açık arıyorlar ama bulamıyorlar. Onun için "bu tür şeyler bizde de saygıyla karşılanır" diyorlar. O tür komutanlara MİT saygı duyuyor.

Çok önemli bir şey daha söyleyeyim. Düşmanın saygısını bile kazanmak! En temel erdemlerden biri budur. Düşmanın bile sana saygı duyacak ama düşenlere saygı duymuyor. Sana para teklif ediyor. Para istemiyorum diyorsun, senin cebine koyuyor, razı oluyorsun. Öyle yapıyorlar. Lüks bir yere götürüyorlar. Çok fazla rasgele gidişlerin olmadığı bir yerlere götürüp oralarda konuşuyorlar. Kabul ettin mi, ya da kabul etme zeminin doğdu mu, cebine biraz para koyuyorlar. Kişi istemiyorum diyor ama koyuyorlar. Bir tanesine önce para teklif ediyorlar, o kişi reddediyor ama çalışmayı kabul ediyor. Sonradan yeniden buluştuklarında yine para teklif ediyorlar. Bu kez 'olabilir' diyor. Polis ne kadar para istediğini sorunca bu ajanlaşan kişi de "ağanın eli tutulmaz" diyor. Yani ne kadar verirseniz alırım anlamına geliyor.

1979 yılı direniş yılıdır. 1980'de bu direniş daha da geliyor. Kürdistan'ın her tarafında direniş ve kitleleşme var. Bazı yerlerde öyle ki belediye başkanlığı seçimlerinde bizim adaylarımız kazanıyor. Biz Batman'ın, Hilvan'ın, Ceylanpınar'ın belediye başkanlığını alıyoruz. Buralarda belediye başkanlıkları bizim elimizdedir. Halk tabanımız da var. Düşünün, 1976'da bir avuç insan Kürdistan'a giriyorsunuz. Hiç kimse-niz yok, 1980'e geliyorsunuz, bazı yerlerde belediye seçimlerini kazanacak kadar gelişme sağlıyorsunuz. Bu da gelişmenin düzeyini ortaya koyabilir. Tabi bunları kendi koşulları açısından ifade ediyorum.

1980'e doğru gittiğimizde ordu da devreye girdi. Askeri operasyonlar başladı. Askerin devreye girdiği operasyonlar oluyordu. Askerle ilk çatışmamız Mardin yöresinde oldu. Orada Şikestun çatışması var. Bloka direnişi var. GAP direnişleri var. Ahmet Kurt, Mehmet Kurt, Salman Doğru gibi isimler şehit düşmüştür. İlk defa asker ölümü o zaman oldu. O direnişte bir yüzbaşı öldü. Zeki Palabıyık arkadaşın yer aldığı grubun şehadeti sırasında çok sayıda asker öldü. Bu, Kürdistan tarihi açısından doğrudan orduyla karşı karşıya gelme açısından ilktir. Bu tür eylemlerin geliştiği yer Mardin'dir. Bu da oradaki yurtseverliğin düzeyiyle bağlantılıdır.

Mardinli arkadaşları tanıdım ve geçmişte yurtseverlikte ilk akımda çağrışım yapan Kürdistan bölgesi Mardin'di. Ama şimdi Mardin'de analar evlerinde çocuklarıyla Türkçe konuşuyorlar. Çocuğunun Türkçe aksanı bozulmasın diye onlarla Kürtçe konuşmuyorlar. Şu anda öyledir. Orada da eski duruştan bir ölçüde biraz uzaklaşma var. Buna yol açan bizleriz, başkasını sorumlu tutamayız. Bunun sorumlusu PKK'dir. Kuzey Kürdistan boş bırakıldı. Yeterli denetim olmadı, ciddi bir parti örgütlenmesi ve öncü örgütlenme olmadı. Hareketin yönetimi liyakat sahibi olmayan insanların eline geçti. Halk da onlardan uzaklaştı. Ben halkı tümüyle kaybettik anlamında söylemiyorum. Tam tersidir. Dün Rudaw Diyarbakır'da halka mikrofon uzatıyordu. Kime mikrofon uzatıyorlarsa "AKP'nin gerçeği bellidir, soykırım savaşı yürütüyor. CHP ise zaten katliamcı bir partidir. İktidara gelse Kürt sorununu çözeceğine inanmıyoruz" deniliyordu. Kime soruluyorsa bu cevaplar veriliyordu. Yani halk politiktir. Öyle direnmiyor, ayağı kalkmıyor diye halk AKP'nin kuyruğundadır denilmemelidir.

Erdoğan kendi anket şirketlerine anket yaptırıyor. Onun yaptığı anketler de bile HDP barajı aşıyor. Bütün çabası buna yönelik olmasına rağmen bunu düşüremiyor. Bunun için o şirketlere anket yapmasını yasaklatmış. Fakat belli bir duruşu olan, politikleşmiş bir halk gerçeği var ama örgütsüzdür. Örgütsüz olunca da kaçınılmaz olarak sistemden etkilenir. Örneğin çocuklarını okullara gönderiyor. Çocukları için okullarda bir gelecek öngörebiliyor. Sistem içinde bir gelecek arıyor. Benim oğlum, kızım okusun bir meslek sahibi olsun. Ondan sonra sistem içerisinde kendisine bir iş bulsun ve geleceği güvence altında olsun diyor. Bunun için çocuğunu okutuyor. Aynı şekilde hareketin geleceği konusunda endişeleri olsa bile çocuğunun geleceğini harekete değil, sisteme bağlıyor. Bu bile ciddi bir aşınmaya yol açar. Bu da kültürel soykırımın derinleşmesi anlamına geliyor.

12 Eylül Darbesi

1979 yılının önemli bir tarihsel gelişmesi de İran'daki İslam devrimidir. O zaman İran'da şahlık rejimi vardı. Şahlık rejimi yıkıldı. Şahlık, Türkiye gibi bir rejimdi. Bölgede sistemin dayandığı üç ülke vardı. Türkiye, İran Şahlığı ve İsrail'di. Şahlık yıkılınca sistem Türkiye'yi güçlendirmeye çalıştı. Türkiye'yi çok önemli görüyorlardı. Türkiye bir cephe ülkesi, bir ön karakoldu. Bu açıdan Türkiye'de devrimci mücadelenin gelişmesini istemiyorlardı. Onun için Türkiye'de darbe yaptıran hep NATO oldu. İran'da devrimin olması 12 Eylül darbesini daha da tetikledi ve Türkiye'de ordu yönetime getirilmek istendi.

1980 yılının en önemli gelişmelerinden biri, bütün Kürt örgütlerinin Apocu harekete saldırmasıdır. İstisnasız bütün Kürt örgütleri bir araya gelerek UDG (Ulusal Demokratik Güç Birliği) isminde bir oluşuma gittiler. Kemal Burkay siyasi olarak bunun başını çekiyordu. Vurucu güçleri ise KUK isminde bir örgüttü. Bu örgüt KDP'nin kuzeydeki silahlı gücüydü. KUK'un sadece Mardin alanında katlettiği arkadaş ve yurtsever sayısı 80'nin üstündedir. Arkadaşlar da kendilerini savunmak için onları vuruyorlardı ama onların düşmana karşı tek bir eylemleri yoktu. Sadece Mardin'de 80'nin üzerinde insan öldürüyorlar. O günün koşullarında bu az bir sayı değildir. Bu da onların gerçekliklerini gösteriyor.

Ecevit hükümeti önemli bir rol oynuyordu. Onlara şu garantiyi vermişti: "PKK'yi tasfiye edin, sizinle Kürt sorununu tartışabiliriz. Kürtlerin bazı haklarını tanıyabiliriz" denilmişti. Doğrudan CHP'nin Ecevit hükümetinden gelen çağrılar veya bu partinin öncülüğüyle bir araya gelişi söz konusuydu. Bu çerçevede bize karşı savaş yürüttüler. Bunlar bizim istediğimiz çatışma ve savaşlar değildi. Kürdistan'da bu çerçeveden baktığımızda devlet, bize karşı savaştırabileceği herkesi savaştırdığını görüyoruz. Birçok arkadaş vuruldu. Abbas arkadaş bile vuruldu. Abbas arkadaşı TKP vurdu. TKP de UDG'yi destekleyen bir güçtü. Abbas arkadaşı Ergani'de vurdular. Başka şehit düşen arkadaşlar da vardı.

Önderliğin de bu süreç içerisinde Filistin sahasında çalışmaları söz konusudur. Orada Önderliğin eğittiği 80 arkadaş vardı. Oradaki askeri güçlerimizin komutanı da Kemal Pir'di. Önder Apo "*Ben kam-pa gittiğim zaman bana ilk askeri tekmili veren kişi Kemal Pir'di*" diyor. O zaman daha darbe olmamıştı. Önder Apo bir grup arkadaş

içeri koyacak, darbe ihtimaline karşı bazı hazırlıklar yapacak, bazı güçleri hazır tutacaktı. Bir grup arkadaş Önderlik içeri gönderiyor. Önder Apo'nun Kemal Pir'i göndermeye niyeti yok ama Kemal arkadaş çok ısrar ediyor, dayatıcı oluyor. Önderlik de deyim yerindeyse mecbur kalıyor. Kemal Pir arkadaş da öyle ülkeye geçiyor. Kemal Pir ülkeye geçerken yanında Agit arkadaş da var. Bir de Kuzey hattına gelen arkadaşlar var. Mesela Elazığ ve Dersim grubu birlikte geldi. Toplam 10 - 15 arkadaş. O günün koşullarında 10 - 15 arkadaşın silahlı ve eğitilmiş olarak kuzeye gelmeleri son derece anlamlıydı. Bizim açımızdan heyecan vericiydi. Serhat bölgesine giden arkadaşlar da var, tümü içeri girmese de içinde Kemal Pir'in olduğu önemli bir kesimi içeriye giriyor. Kuzey'de Delil Doğan arkadaş var. Aslında Önderliğin tasarımı biraz şöyledir: Kemal Pir'de içeri girince Kemal Pir, Agit arkadaş ve Delil Doğan arkadaşlardan oluşan üç kişi yeni oluşacak askeri gücün komutasını üsleneciler. Buna göre Delil arkadaş kuzeyde kalacak, Amed'in güneyinde Agit arkadaş kalacak. Kemal Pir arkadaş da belli bir düzenlemeden sonra hareket edip kuzeye doğru gidecek, düzenleye düzenleye en son Dersim'e ulaşacak. Kemal Pir'in yerleşmek ve karargâh kurmak istediği yer Dersim'dir. Oraya ulaşmak istiyor.

Kemal arkadaş önce Siverek, Hilvan taraflarına gidiyor. Mardin'in ilçelerini dolaşılıyor. Özellikle de Siverek'teki gelişmeler konusunda çok zorlanıyor. Ortada gördüğü durumu kendi raporlarında çok ciddi bir biçimde eleştiriyor. Önderliğe gönderdiği raporları var. Hatta Önder Apo, Kemal Pir'in kendisine gönderdiği bir raporunda *"Bu hareketi kim bu duruma düşürdü. Bunların sorumlularını yakalayacağım. İki elimle yakalarından tutup kendilerinden hesap soracağım"* dediğini söylüyordu. Kemal arkadaş Siverek'e gidince orada arkadaşlarla toplantılar yapıyor. Yeni bir düzenleme oluşturuyor. Mardin'de bir düzenleme yapıyor. Oradan Amed'e giderken Batman hattında olması gerekir, yolda yakalanıyor.

Kemal arkadaşın yanında Agit arkadaş bir de Mehmet Can Yüce diye biri var. Araçla giderlerken yolda askeri devriye var, devriye aracı durdurmak istiyor. Onların niyetleri arkadaşları yakalamak değil, hatta çok büyük bir ihtimalle sigara yakmak için ateş isteyecekler. Arkadaşlar da durdurup arama yapacaklar diye araba seyir halindeyken üçü de arabadan atlıyor. Agit arkadaş arabadan atlar-ken köprücük kemiğini kırıyor, fakat kaçıp kurtuluyor. Kemal arkadaş zemine çakıldığı için bayılıyor. Mehmet Can Yüce de çakılıp bayı-

lıyor. Araç ise devam ediyor. Askerler de şaşırıyor. Bakıyorlar ki yerde baygın halde yatan iki kişi var. İlk yaptıkları şey üst araması oluyor. Kemal arkadaşın üzerinde Önderlikten gelen ve kendisinin Önderliğe göndereceği mektuplar var. Askerler işin çok ciddi olduğunu anlıyorlar. Hemen baygın haldeyken arkadaşların ellerini bağlayıp, götürüyorlar. Kemal'in üzerinde yakalanan belgeler düşmanın alarma geçmesine yol açıyor. Düşman bunu elden kaçırmamak istiyor. Hemen en üst düzeyden yetkililer duruma el koyuyorlar. O dönemlerde devlet gevşekti. Örneğin biri karakola gidince yüksek veya orta meblağda bir miktar para verdiğinizde bir insanı karakoldan alabilirdiniz. Arkadaşlar da karakoldan bu tarzla Kemal Pir'i almak istiyorlar. Ama Kemal çoktan götürülmüş, dolayısıyla bu plan gerçekleşmiyor.

Bazen şöyle düşünüyorum, Kemal arkadaşın esareti ve üzerinde yakalananlar darbenin gelişimini hızlandırdı, darbe erkene alındı diyebilirim. Kemal arkadaşın esir düşmesi bizim açıımızdan ciddi bir kayıptır. Hareketin yeniden toparlanmasını sekteye uğrattıyor. Bir de aynı yerde, Agit arkadaş da yaralanıyor. Omzu kırık olduğu için o da işlevsiz kalıyor. 7 Ekim 1980'de ise Dersim'de Delil Doğan arkadaş şehit düştü. Zaten 12 Eylül'de darbe olmuştu. Böyle olunca artık kuzeyde hareketi yeniden toparlamanın, darbenin karşısında örgütlü bir gerilla direnişi çıkarmanın imkânları alabildiğine azaldı. Darbe de gerçekleşince parti güçlerini geri çekti. Daha öncesinde Önderlikle birlikte de bir geri çekilme var. Buna "kısmi geri çekilme" diyoruz. Kısmi ve sınırlı bir güç eğitim amacıyla yurtdışına çekiyorsun. Ama darbe olduktan, Kemal esir düştükten ve arkasından Delil Doğan arkadaş şehit düştükten sonra parti güçlerini tümüyle yurtdışına çekme kararı aldı. Bu kolay olan bir şey değildi. Burada yine Agit arkadaşın çok büyük bir rolü var. Mehmet Emin Aslan -özellikle emek boyutuyla- arkadaşın ve Mardin bölgesinin bu geri çekilmede çok büyük rolleri var. Bu arkadaşlar en geç Suriye'ye geçenlerdir. Çünkü kuzeyde güç kaldıkça onların geçmeleri zordu. Yanlarında bir grup arkadaş vardı ama sorumlular esas olarak bunlardı. O süreç özetle böyledir.

12 Eylül başlayınca ilk etapta temkinli hareket etti, hemen saldırı başlamadı. Askerlerin ona göre hazırlanması ve konumlanması gerekiyordu. Bu biraz kısa bir geçiş süreciydi. Ondan sonra operasyonlar başladı. Deyim yerindeyse 12 Eylül'de Kürdistan köy köy yeniden işgal edildi. Köy meydanları işkence yerlerine dönüştü. İn-

sanlar teslim alınmaya çalışıldı. Kürdistan'da korkunç bir zulüm ve zorbalık uygulandı. Yüzbinlerce insan işkencelerden geçti. On binlerce insan cezaevlerine dolduruldu. Cezaevleri en ağır işkence ortamlarına dönüştü. Gerçekten de dehşet vericiydi. Böyle bir ortamda parti Kuzey Kürdistan'dan 250 civarında arkadaşı yurtdışına çekti. Dersim grubu kaldı, çıkamadı. Dersim'den çıkan ben oldum. Ben tek kişiydim ama yanımda o hattan iki kişi daha vardı. Biz üç kişi sınırı geçerek 1980 yılının sonunda Suriye'ye ulaştık. 5 Ocak 1981'de de ben Lübnan'a geçtim. Ben tarihleri çok fazla hatırlamam ama o günü hatırlıyorum.

Önderliğin en belirgin özelliklerinden biri duyarlılığıdır. Olacakları hisleriyle fark ediyor. İkincisi ise, öngörülü bir insandır. Önceden neler olabileceğini kestiriyor. Uzun vadeli düşünüyor, gelecekte neler olabileceğini düşünüyor, tedbirlerini ona göre geliştiriyor. Uzun vadeli tedbirler geliştiren bir Önderliktir. Bizim Önderliği zorlayan yanımız ise günlük düşündürmektir. Diyelim ki kendi kafanızda iki yıl sonrasını planlayabiliyor musunuz? Ya da birkaç ay sonrasını planlayabiliyor musunuz? Kendi kişisel durumunuza ilişkin de değil, iki aylık bir süre sonrasında gelişmelerin seyri nereye doğru evrilecek? Bunu öngörebiliyor musunuz? Değerlendirme yapmak zaten bu demektir. Bu türlü bir yoğunlaşmada zayıflık var ve bu da öngörü eksikliğine tekabül ediyor.

Önder Apo ise öngörü demektir. Önceden kestirmek demektir. Yani bir olay gerçekleşmeden, o olayın gerçekleşebileceğini, o ihtimali görmek ve ona göre tedbirlerini almak demektir. Önderlik bugünleri kestiriyordu. O açıdan da tedbirlerini almıştı. Eğer Önderlik yurtdışına çıkmasaydı, PKK hareketi biterdi. Çok gelişme sağlayabileceğimizi sanmıyorum. En azından bugünkü gelişme düzeyimizi yakalayamazdık. Zaten 12 Eylül'de birçok insan idam edildi ve idamlara önce PKK'den başlardı. PKK'lilere de birçok idam verdiler ama idamları infaz etmediler. Bunun nedeni hareketin dışarıda gücü vardı, bunu göze alamadılar. Yoksa idam cezası alan çok arkadaş vardı. DEV-YOL'un hepsini tutukladılar, en fazla idamı DEV-YOL'dan yaptılar. Diğer örgütlerden yaptılar ama bize yapmadılar. Bizden tek bir arkadaş dahi idam edilmedi. Çünkü dışarıda mücadele vardı. Mücadele varken devlet için idam etmek risktir, yapılamazdı. Cezaevine düşen birçok arkadaş bile bu boyutuyla yaşamını Önder Apo'ya borçludur.

Önderliğin tüm öngörülleri gerçekleşti. O öngörüller temelinde Önderlik daha 1979'da Cuma arkadaşı görevlendirip, Türk soluyla ilişkilmesini istedi. Eski THKP-C geleneğine sahip çıkar gibi görünen DEV-YOL ile ilişkilirmek istedi. Onların içinde Önderliğin okul arkadaşları da vardı. Mesela Nasuh Mitap onlardan biriydi. Önderlik Cuma arkadaşı gönderdi. Cuma arkadaş o süreçlerde aranırken İstanbul'a gitti ve o çevreyle ilişki kurdu. Önderlik Türk soluna şunu söylüyordu: *"Darbe olacak, darbe devrimcilerin üzerine şiddetle gelecek, devrimcileri ezmeye çalışacak. Bütün örgütleri dağıtmak isteyecektir. Buna karşı tedbirli olmamız gerekir. Ben imkânlar yaratmışım. DEV-YOL yönetiminden bir bölümünü ve önemli bir kadro birikimini bu sahaya çekebilir, tedbir alabilir. Burada örgütünüzün yedek bir gücü bulunabilir. Biz her türlü yardım ve desteği sunabiliriz"* demişti. Cuma arkadaş bunları Türk soluna aktardığında, onlar da "yanılıyor-sunuz, Türkiye'de böyle bir darbe olmaz" diyorlar. Bunlar yazılı olarak da var. Cuma arkadaş zaten yaşayan tanıktır, kendisi o olayın içindedir. Cuma arkadaşla "Biz böyle bir darbe beklemiyoruz" diyorlar.

O dönemde DEV-YOL'un gücünün yanında bizim gücümüz nedir ki? DEV-YOL Türkiye'deki gençleri yönetiyor. Bunun yanında Kürdistan'daki gençlik hareketi nedir ki? Biz ona göre sınırlıyız. Biz Kürdistan'daki gelişmeden söz ediyoruz. Ama Türkiye'deki devrimci potansiyel Kürdistan'dakinin kat be kat fazlasıdır. Bu potansiyeli de en güçlü bir biçimde kontrol eden ise DEV-YOL'dur. Fakat örgütlü değil, örgütlenmemiştir. DEV-YOL bir dergidir. Dergi, örgüt olur mu? Düşünelim, o kadar devasa gücü var ama örgüt olmamışlar. Faşist devlet iddianamede onları "devlete karşı terör örgütü kurmakla" itham ediyor. Mahkemede DEV-YOLculardan biri, "biz aslında faşizme karşı örgütlendiğimiz için değil, örgütlenmediğimiz için yargılanmalıyız" diyor. Doğru olan belirleme budur. Tabi örgütsüz insan da direnmez. Mesela DEV-YOL davalarında merkezi düzeyde yatanlar var, durumları çok berbattır. Çözülenler var. Direnen birkaç kişi var. En muhteşem direnen Nasuh Mitap'tır. Onu ben de iyi tanıyordum. Biz hep saygı duyardık. Emekçi kökenden geliyor, direnişçi biridir. Fakat örgüte hâkim değildi. Örgüte hâkim olan Oğuzhan Müftüoğlu'dur. Gerçekten ne olduğu belirsiz bir adamdır. Aslında Türkiye'de bu kadar sesliliğin kaynağında DEV-YOL var. Hala etkilidir. "BirGün Gazetesi" onlarındır. BirGün Gazetesinin başlıklarına bakın, Rojava'yla ilgili en ufak bir haber yoktur. Soykırım amaçlı bir işgal

hareketi var ama tek bir ses bile yoktur. Aydınların suskunluğu onunla bağlantılıdır. Yoksa onlar biraz tepki gösterecekler durum değişir. Bu çizgi de Oğuzhan Müftüoğlu'nun çizgisidir.

15 Ağustos Atılımı olduğu zaman cezaevindeki Türkiye solundan insanlar çok etkileniyorlar. Bunlardan bir tanesi Nasuh Mi-tap'tır. O da cezaevindedir. Tabi o pratik olarak da bizden eskidir. Yaş olarak da benden de, Karasu arkadaştan da daha büyüktür. Önderlikten de büyüktür. Karasu arkadaş ben kendisine gittim "Nasuh arkadaş ben Abdullah arkadaşla mektup yazıyorum. Eğer sen de bir şey yazarsan ben ekler gönderirim" demiş. Nasuh ise, "O kendini kanıtlamış bir devrimci, bir Önderdir. Ben hangi yüzle ona mektup yazacağım. Ortada ne pratik var ki, mektup yazayım" demiş. Gerçekten böyle dürüst insanlar vardı. O zaten son zamanlarda kahrından öldü. Önderlikle görüşmeler devam ediyordu, Nasuh vefat etti. Önderlik de çok üzölmüştü. Diğerlerinin çizgisini görünce deyim yerindeyse yaşama küsmüştü.

12 Eylülle birlikte düşman duruma hâkim oldu. Kürdistan'da çatışmalar da oldu. Faşizme karşı büyük direnişler de yaşandı. Kadın-erkek şehadetler de yaşandı. Geri çekilme sürecinde şehadetler de oldu. Öyle faşizme boyun eğme yoktu, direne direne geri çekilme gerçekleşti. Panik yoktu, sistematik bir biçimde yaşanan bir geri çekilme vardı. Bu açıdan hareket bugünkü düzeye gelmeyi bu sayede başardı ve biz bunu da yine Önder Apo'ya borçluyuz.

PKK Militanlığının Zafer Ruhu Cezaevi Direnişi

PKK militanlığının zafer ruhu şekillendi. Bunun örneği cezaevi direnişidir. Bizde ilk toplu tutuklama partinin kuruluşuna giderken oldu. Daha önce tek tük tutuklamalar oluyordu. Ama ilk defa Ağrı'da toplu bir arkadaş grubu tutuklandı. Daha sonra 1979'da Elazığ tutuklamalarıyla devam etti. Siverek direnişi gelişince tutuklamalar arttı. Darbe olmadan önce cezaevinde önemli bir arkadaş grubu birikti. 1979 sonlarında ilkin Mazlum arkadaş yakalandı. Biz beraberdik. Mazlum arkadaş toplantıya gidiyordu. Viranşehir'e geçecekti. Urfa'nın çıkışında yakalandı. Yaklaşık iki ay sonra Hayri arkadaş yakalandı. Yönetim düzeyinde en üstte tutuklanan iki arkadaş onlardı. Sonra diğer tutuklanmalar oldu. Siverek'te, Urfa'da ve Mar-din'de yoğun tutuklamalar gerçekleşti. Özellikle Diyarbakır Cezaevi en çok tutuklunun bulunduğu yer haline geldi.

Baştan itibaren harekette bir direnme ruhu var. Buna dönük hazırlıklar da hep vardı. “Direnmemiz lazım” deniliyor. Savaşın bütün alanlarında, işkencede, cezaevinde, polis sorgusunda, savaş meydanında, nerede olursak olalım, bu düşmana karşı direneceğiz, asla boyun eğmeyeceğiz şeklinde bir tutum baştan beri vardı. Hiç tutuklanmamız yokken bile polis sorgusunda bir devrimci nasıl davranacak diye hem okuyor, hem tartışıyor, hem de ruhen kendimizi buna göre hazırlıyorduk. Cezaevine düşünce de çok ağır işkenceler olmasına rağmen genelde arkadaşlar çok ciddi bir direniş sergiliyor, düşmana bilgi vermiyorlardı. Önemli olan budur.

O dönem düşman senden bilgi almak istiyor. Örneğin sen diyorsun ki, bu eylemi ben yaptım ve eylemi üstlendin. O da diyor ki, bu eylemi tek başına yapamazsın, başkası da var. Sen ise başkası yok, varsa bile vermiyorum diyorsun. Ya da ısrarla ben tek başıma yaptım dersin ama doğru kural bu da değil, eylemi reddetmek ve üstlenmemektir. Direnme esas itibarıyla bu tarzda geliyor. Mazlum arkadaşın üzerinde durduğu nokta burasıdır. “Düşmanın kabul ettirmeye çalıştığı her şeye mutlaka karşı koymak, tümüyle reddetmek, inkâr yoluna gitmek, düşmanla hiçbir şeyi paylaşmamak.” Kendisi zaten öylesine görkemli bir direniş sergiliyor.

Genelde de bazı arkadaşlar içinde yer aldıkları eylemleri söylüyorlar ama başkalarını vermiyorlar. Bu durumlarda ise düşman “sen nerede kaldın, hangi aileye gittin, kim size yardım etti?” vb. sorular soruyor. Bazıları mesela ekmek aldıkları aileleri veriyorlar. Tek tük böyle durumlar da çıkıyor. Yurtseverleri, aileleri veriyorlar. Ondan sonra düşman o ailelere yöneliyor. Ailelere en ağır hakaretler ve işkenceler yapılıyor. Bu konuda zerre kadar bilgi vermemek, asla halka zarar vermemek de temel duruşlardan biridir. Düşmanın önceliği kişiliksizleştirmedir. İtirafçılık kişiliksizliktir. İtiraf anlamına gelecek ifadelerden kaçınmak ise direnişi ifade ediyor.

Mazlum arkadaş darbeden önce cezaevine düşüyor. O zaman sadece kişinin kendisinin içinde yer aldığı eylemi üstlenmesini bile kabul etmiyor, reddediyor. Böyle olanlardan rapor istiyor, onları tecritte alıyor. Çok katı bir ideolojik duruşu var. Zaten Mazlum denince ideolojik duruş akla gelir. Daha sonra Hayri arkadaş tutuklanınca duruma bakıyor, “Mazlum arkadaş biz senin yönteminle yaklaşsak, bizim etrafımızda kimse kalmaz, çok sınırlı bir arkadaş kalır ve hepsini tecrit etmek zorunda kalırız. Bunlar karşıya alınmaz ki, kendi yaptığı eylemi üstlenmiş, başkasına zarar da vermemiş, arka-

daşına da ihanet etmemiş. Bu arkadaşları kazanmak lazım. Hatta belli ölçüde çözülenleri bile kazanmak lazım. Yöntemimiz bu olmalıdır” diyor.

Hayri arkadaş bilge bir insandı. Bilgelik çok önemlidir. Mazlum arkadaş derin, bilgili, bilinçli, örnek bir insandı. Ama Hayri arkadaş bilge bir insandı. Derinliği gören, yöntemlerini her zaman doğru seçen bir insandı.

Belki şöyle bir örnek verirsem durum daha iyi anlaşılabilir: Belirli arkadaşlar Hilvan’a gidip gelmişlerdir. Gidip gelen arkadaşları toplum artık tanımıştır. Mazlum arkadaş Hilvan’a gittiğinde onu gören ve tanıyanlar “eğitimler başlayacak” demişler. Kemal arkadaş gittiğinde “yine birilerinin canı yanacak” demişler. Çünkü Kemal arkadaş eylem için gitmiştir. Ama Hayri arkadaş gidince “sorunlar çözülecek” derlermiş. Hayri arkadaş sorun çözen biridir. Eskiden Kürtlerde vardı “cemaat insanı” derlerdi. Büyük söz söyleyen, cemaatte sorun çözen, zengin yöntemlerle çözüm yolunu gösteren insanlar vardı. Olgun, derin oturaklı öncüler vardı. Gerçekten Hayri arkadaş öyle bir arkadaştı.

Hayri ve Mazlum arkadaşlar arasında çok fazla bir yaş farkı yoktur, yaşları birbirine yakındır. Ama Hayri arkadaş daha uzun boyludur. Mazlum arkadaş ise orta boylu bir arkadaşdır. Hayri arkadaş görünümüyle daha yaşlı görünür ama bize göre yaşı küçüktür. Zaten bizden sonra üniversiteye girmişti. Hacettepe Tıp Fakültesinde okuyordu. Mazlum arkadaş Hacettepe Üniversitesi Ekonomi bölümündeydi. İkisi de hemen hemen aynı süreçlerde gruba katıldılar. İkisinin de Ankara’da gruba katılımı grubun nitelik düzeyinde hızla sıçrama açığa çıkardı. Mesela arkadaşlar ile bir yerde oturuyoruz. Kemal oraya gelse herkes hareketleniyordu. Kemal zaten ortalığı karıştırıyordu. Kemal’in olduğu yerde çok fazla düzen yoktu. Yani, Kemal’in düzeni düzensizlikti. Gelişmenin ve hareketin olduğu yerde zaten karmaşa vardır. Karmaşa dediğim, onun içinde de bir düzen var ama bir canlılık ve akış var. Hayri arkadaş ortama girdiğinde herkes biraz toparlanıyordu. Mesela yaşıımız Hayri arkadaştan daha büyük, hatta ben ondan daha eskiden katılmışım, Hayri arkadaş içeri girdiği zaman ben de kendime bir biçimde bir çeki düzen veriyordum. Her zaman herkeste saygı telkin eden çok değerli bir arkadaştı.

Kemal arkadaşın darbeden kısa bir süre önce yakalandığını söylemiştim. Kemal arkadaş da cezaevine düşünce, aslında bizim örgüt yönetimimizin önemli bir kesimi cezaevine düşmüş oluyor. Yurtdi-

şına çıkan kadro sayısına baktığımızda, içeride bizim kadrolarımızın çok daha fazla olduğu görülür. Kadro ve savaşılarımız içeride kat kat daha fazladır. Halktan, yurtsever insanlar da tutukludur. Bir direniş var ve bu direniş sadece kadrolarla sınırlı değildir. Özellikle bazı yurtseverlerde emsalsiz bir direniş var. Mesela Karasu arkadaşın direnişinden hep söz ederler. Gerçekten cezaevinde güçlü bir direnişi var. Karasu arkadaş da Mardinli bazı yurtseverlerin direnişini esas aldığını söylüyor. Bu sözünü ettiklerim namaz kılan, çoluk çocuk sahibi olan, yurtsever haltan birileridir. Ama Karasu arkadaş “yurtseverlik o insanlarda vardı. Her şeyiyle en ideal, en güzel Kürt nasıl bir varlık diye sorduğunda o insanlar örnek gösterilebilirdi. İşte Kürt budur denilebilirdi. Bu insanlar işkence görürken, en ağır işkenceler altında ağızlarından ‘ah’ diye sesi çıkmıyor, bir inleme sesi bile çıkmıyordu” diyor.

Darbe öncesinde de işkenceler var ama darbeyle birlikte işkenceler artık süreklileşiyor. Eskiden işkence denilince akla hep poliste ki tutuklama ve polis sorgusu gelirdi. O sorgu süreçleri hep işkence süreçleridir. Sorguda kalma süresi 3 ay yani 90 gündür. Şimdi bir hafta ya da on gündür. İki ya da üç defa da uzatabiliyorlar ama o zaman sorgu süresi en az 90 gündür. Mesela bir yıl boyunca polis sorgusunda, işkencede kalan arkadaşlarımız var. Fakat darbeden sonra cezaevinin kendisi bir işkence mekânına dönüşüyor. Cezaevinin her anı da işkenceye dönüştürülüyor. Öyle bir işkence ki, cezaevinde kalan arkadaşların deyimiyle “her bir anı birkaç ölüme bedeldir.” Bu koşullarda müthiş bir direniş sergileniyor.

Düşman 12 Eylül’de dışarıda önemli ölçüde sonuç aldı. Mesela Türkiye cephesinde devrimci hareketi çok daha kolay tasfiye etti. Örgütlenmemişlerdi. Bir sel geliyor hepsini alıp götürüyor. Orada da çok yiğit direnişler var ama genel eğilim teslimiyettir, çok büyük çözümler var. Bizde de çözümler var ama esas olan direniştir. Düşman Türkiye cephesinde sonuç aldıktan sonra Kürdistan’a yüklendi. Kürdistan’da da halkı tümüyle denetim altına alınca, ülkeyi adeta yeni baştan işgal edip Kürdistan’da tam bir pasifikasyon, suskunluk, sessizlik ortamını egemen kıldıktan sonra cezaevine döndü. Artık Kürdistan’da sesin çıktığı yegâne yer var, o da cezaavidir. Cezaevinden dışarıya yükselen sesler de işkence çılgınlıklarıdır ama öte yandan da direniş var. Darbeden, 15 Ağustos 1984 Gerilla Atılımına kadar gelen sürede direnişin önderliğini, sözcülüğünü, merkezini

cezaevleri yapıyor. Özellikle de Diyarbakır Direnişi Kürt Halk Direnişinin merkezi, ocağı, yegâne alanı oluyor.

Cezaevinde öncelikle ‘pişmanlık yasasını’ dayatıyorlar. Kürt olduğunuzu, siyasi kimliğinizi inkâr edeceksiniz. İnkâr etmeniz yetmez, bir de ona karşı savaşacaksınız. Bunlar dayatılıyor. Halk arasında bir söz var “tükürdüğünü yalama”, “bindiği dalı kesme” denir. Daha önce hizmet ettiği, uğruna canını adadığı davaya karşı savaşan biri konumuna gelmek. Yunanlıların deyişiyle “insan olarak kendini öldürüp hayvan olarak yeniden doğmak” diyorlar. Pişmanlık yasasını böyle tanımlıyorlar. Düşman nasıl bir dayatmada bulunuyor? Kendini inkâr et, Kürt olarak kendini öldür! PKK’li olarak, devrimci olarak kendini öldür. Türkleş, Türk olduğunu ve Kemalist olduğunu, Kemalizmin iyi bir savaşçısı olduğunu söyle” diyorlar. Bazıları bunu yapıyorlar. Bunu yapanlar cezaevinde “Genç Kemalistler Birliği” diye bir örgüt bile kurdular. Konuşmalarımın içinde hep geçer. İnsan kimliğiyle insandır. Örneğin birinci olarak benim ulusal bir kimliğim var; Kürt’üm. Siyasi bir kimliğim var; PKK’liyim. Özgün kimliğim var, örneğin özgür kadın militanıyım; kadın kimliğim var. Erkek kimliğinden söz edemeyiz. Devrimciyiz deriz. Ama özgür kadın kimliği var. Bütün bu kimliklerden vazgeçmen isteniyor. Kimliğini terk ettikten sonra insani kimliğini ve varlığını öldürüyorsun. Hayvanlaşma denilen şey budur. İnsan olarak kendini öldürüp, hayvan olarak yeniden doğurtma denilen şey de budur. Buna karşı çok büyük direnişler var.

Başlangıçta zindanda sorunlar büyüktür. Cezaevinde temel görev sadece direnmek de değil, aynı zamanda açılan davalarda partiyi, mücadeleyi savunmaktır. PKK davasını savunmak, PKK’ye sahip çıkmaktır, kendi kimliğini savunmaktır. İdeolojik, siyasi, örgütsel kimliğin yanı sıra ulusal kimlik olarak Kürt kimliğini, ülke kimliği olarak da Kürdistan kimliğini düşman karşısında özgür kimlik olarak savunacaksınız. Düşman da bunları savunmayacaksınız diyor. Senin savunmanın önüne geçmek için gerekli olan ne varsa hepsini yapıyor.

Arkadaşlar başlangıçta o korkunç vahşete karşı açlık grevine başvuruyorlar. Açlık grevleri o güne kadar çok bildikleri bir eylem biçimi değildir. Açlık grevi nasıl olur, neler yapılır bilmiyorlar. Bilmedikleri için de erken düşenler oluyor. Örneğin açlık grevinde su içmiyorlar. Hâlbuki normalde açlık grevinde su, şekerli su vb. içilir. Bunlar vardır. Ölüm oruçlarında bile zaman zaman uzun süreli di-

renmek için su içiliyor. Fakat arkadaşlar böyle yöntemsiz direniyorlar. Davalar da başlıyor. Davalarda savunma yapabilmek için arkadaşlar açlık grevlerini bırakıyorlar. Fakat düşman daha çok üzerlerine geliyor.

1982 yılına geliniyor. O süreçte arkadaşlar mahkemelerde kendilerini savunuyorlar. Mazlum arkadaşın hazırladığı, bizzat onun kaleme aldığı ama cezaevindeki arkadaşlar adına ana davada okunmak üzere hazırlanmış olan bir savunma var. Mazlum arkadaşın yazılarında bu vardır. Kapsamlı bir kitaptır. Arkadaşlar savunma yapıyorlar ama düşman o savunmayı mahkemeye götürmelerine izin vermiyor. Böyle olunca sözlü savunma yapmak durumunda kalıyorlar. Onlar da tutanaklara geçiyor. Mahkemede üç arkadaşın yazılı savunmaları var. Kemal Pir'in, Mehmet Hayri Durmuş'un ve Mazlum arkadaşın yazılı savunmaları var. Partiyi ve mücadeleyi savunuyorlar. Mahkeme bölücülükten söz edince, ilginçtir Kemal arkadaş savunmasında, "Bu bölücülük değildir. Ben Kürt ve Türk halklarının birliğini savunuyorum. Ben sadece bu birlikten de yana değilim, daha büyük birlikten yanayım. Ben Ortadoğu halklarının birliğini savunuyorum" diyor. Bugün "Demokratik Ortadoğu Federasyonu" dediğimiz tezimizi daha o dönemde Kemal arkadaşın dilendirdiği bir şeydir.

Daha önemli bir şey daha söylemek istiyorum. Düşman bazı arkadaşların kişiliklerine büyük saygı duyuyor. Kemal arkadaşın savunmasını okuduğunuzda görüyorsunuz, diyaloglar var. Mahkeme heyeti soru soruyor ve Kemal arkadaş cevap veriyor. Fakat savcı ve hâkim Kemal arkadaş hitap ederken siz diye hitap ediyor. Diğer arkadaşlara 'sen' derken, Kemal arkadaş 'siz' diyor. Yani Kemal öyle bir saygı yaratıyor. Kemal arkadaş polis sorgusunda çok büyük bir direniş sergiliyor. Hiçbir şeyi kabul etmiyor. Kemal arkadaş "sen yurtdışına nasıl gittin, yurtdışından nasıl geldin?" diye soruyorlar. Kemal arkadaş da "gidişte de gelişte de beni kaçakçılar götürüp getirdi" diyor. Peki, kaçakçıları tanıyor musun, diye soruyorlar. Kemal arkadaş "ben kaçakçıları nereden tanıyacağım, tanımam" diyor. Peki, kaçakçılar seni tanıyorlar mıydı diye sorulunca, "elbette tanırılar, ben Kemal Pir'im" diyor. Kemal çok mütevazı bir insandır. Sen, "falan arkadaş seni tanır mı" diye sorsan, "nereden tanısın" der. Ama düşman karşısında "tabi ben Kemal Pir'im. Elbette beni tanıyacaklar" diyor. Düşman karşısında kendi kimliğini de bu tarzda savunuyorsun.

Arkadaşları mahkemede yargırlarken öncelikle poliste verilen ifadeye bakıyorlar. Dosyayı getiriyorlar. O dosyayı açıp, polis ifadesini de okuyorlar. Kemal Pir arkadaşın yarım sayfalık bir ifadesi vardır. Poliste çözülmemiş, her şeyi reddetmiş, bu polis için onursuzluk sayılıyor. Bunun için “Kemal Pir’in ifadesi kayıptır, yoktur” diyorlar. Kemal arkadaş da ısrarla “ben ifademi istiyorum, benim polisteki ifadem okunsun” diyor. Diyelim ki Kemal direniyor, cezaevindeki işkencecilerin ağırlığı Karadenizli, Laz’dır. En ağır işkenceleri yapanlar onlar ama Kemal’e sahip çıkanlar da onlardır. Onlar da “tabi Karadenizlidir, bizim memlekettendir, böyle direnir” diyorlar. Bu müt-hiş bir şeydir. Düşmanında dahi saygı yaratmaktır.

7. Kolordu komuta kademesinde belirli bir kesim Kemal Pir kim diye merak edip, onun hücresinin önünden geçer bakarlarmış. Kemal Pir’i fiziki açıdan çok güçlü sanmayın, zayıftır. Ama Kemal irade demektir. Sizi güçlü ve yenilmez kılan sizin iradenizdir. O da ideolojik gücünüz ve inancınızla bağlantılıdır. Kendinize iman etmenizle bağlantılıdır.

Başlangıçta herkes biraz Kemal Pir’e bakıyor. Acaba Kemal ne yapacak, ne diyecek diye arkadaşlar onu izliyor. Genelde bizim cezaevi yapısı içerisinde en çok tanınan Kemal Pir’dır. Çünkü o dışarıdayken de her yere gidip gelmiştir. Cezaevine düşmüş, eylemlere gitmiş, illeri ve ilçeleri gezmiş, herkes onu anlatmış. Onun için de adını duyan herkes acaba Kemal ne düşünüyor diyorlar. Bütün çıkışları Kemal’den bekliyorlar. Kemal gerçekten de önemli ölçüde öncülük yapıyor. Fakat daha sonrasında arkadaşlar bir ölçüde cezaevinin belirli kurallarına uyuyorlar. Kemal arkadaş bunu bir türlü kabul etmiyor. Onun için de yeni bir direniş başlatmak için herkes Kemal Pir’e baktığında “ben yenilmiş bir ordunun komutanıyım. Onun için yenilmiş bir komutandan yeni bir adım beklemeyin ama herhangi bir arkadaş ilk adımı atsın, arkasında duran ikinci kişi ben olurum” diyor. Ama benden beklemeyin diyor. Bu bir kahramanlık ve özeleş-tirel duruştur.

Mazlum arkadaş çok katı ve ilkeseldir. Mevcut duruma karşı en tahammülsüz arkadaştır. Mevcut durumu tümüyle reddediyor. Nitekim ilk eylemi yapan Mazlum arkadaştır. Hücresinde tek başına kaldığı yerde 20 Mart’ı 21 Mart’a bağlayan gece yaşamına son veriyor. Tabi arkadaşlar şöyle düşünebilirler. Ortada bir ip var, tavanda bir yer var. Boynunuza ip takar, kendinizi tavana asarsınız, öyle değildir. Mazlum arkadaşın yaşamına son verme biçimi bile akıl almaz bir

şeydir. Hiçbir insan onun o eylemini başaramaz. Büyüklüğü de oradan geliyor. Bir direnmedir, bir mesajdır. Boyun eğmenin ve teslimiyetin reddidir.

“Teslimiyet ihanete götürür” diyor. Düşman arkadaşlara en ağır işkenceleri yapıyor. Mesela kurallara uyuluyor, düşman yine de o noktada durmuyor. Üzerine gidiyor, o kişiyi dövüp ona “yanındakini döv” diyor, ya da ona küfrediyor. O kişinin de yanındakinin anasına kardeşine küfredmesini istiyor. Ya da teslim olmuş, kurallara uyan bir insana “Abdullah Öcalan’ın anasına, kardeşlerine, eşine küfret” diyor. İşte ihanetin başladığı nokta artık burasıdır. Bundan sonrası ihanettir. Kurallara uyma bir tür teslimiyettir ama onun ötesine geçme artık ihanetin başladığı noktadır ve ağırdır. Onun için yaşamın bizzat kendi içerisinde şöyle bir söz çıkıyor: “Teslimiyet ihanete, direniş zafere götürür.” Bu söz bu direnişin içerisinde çıkan bir slogandır. Bir şıardır.

Hayri arkadaş, Önderliğin tarzı gibi çözümleyen, öngören, ona göre yerinde tedbir geliştiren, soğukkanlı tedbirler alarak adımlar atan bir arkadaşdır. Onun için eylemleri daha sistemli ve planlıdır. Kaldı ki genel arkadaş yapısı Kemal Pir’i esas alsa da, Kemal arkadaş da Hayri arkadaş esas alıyor. Örneğin biri Kemal arkadaşın görüşüne başvuruyor, Kemal arkadaş kendi görüşünü söylüyor ama arkasından “Doktora da sor, o daha iyisini bilir” diyor. Hayri arkadaşın bizim hareketimizin içindeki kodu Doktor ’dur. Tıp Fakültesinde okuyordu. Özellikle cezaevinde ona böyle sesleniliyordu. Hayri arkadaş sürekli duyulan bir güven var. Bir de Hayri arkadaş örgütte resmi yöneticidir. Kemal arkadaş resmi olarak Parti Merkez Komite üyesi değildir. Ama bırakın Parti Merkez Komitesi olmayı, Önderliğin en yakın yoldaşı olarak aslında en güçlü komutandır. İlla omuzlarına bir apolet koyduktan sonra komutan ya da yönetici olmuyorsun. Kemal arkadaş hiçbir zaman bir parti organı tarafından seçilmiş bir yönetici olmadı ama hep öncüydü. O da onun büyüklüğünün bir kanıtıdır.

Karasu arkadaşın anlattığı bir olay var. Bu olay beni çok etkilemiştir. Karasu arkadaş bazen cezaevinde yazdığı bir şiiri okurdu. Sonra o şiirin gerisindeki ruh halini anlattı. Hangi durumda, ne tür bir durumda söylediğini anlattı. Cezaevinde her türlü işkence var. Zaten arkadaşlara dışarıdan hiçbir bilgi gitmesin diye gazete vermiyorlar. Zaman zaman verdikleri gazeteler de var ama en pespaye gazeteler olan magazin gazetelerini veriyorlar. Saklambaç vb. gaze-

telerden veriyorlar. Yarı çıplak resimlerin olduğu türden gazeteleri de bir işkence aracı olarak kullanmaya çalışıyorlar. Karasu arkadaş ve yanındakiler bir ara gazete aldıklarında çevirip içinde başka bir şey var mıdır diye bakınıyorlar. Bakıp içinde Gırgır isimli mizah dergisinin bir sayısının olduğunu görüyorlar. Derginin kapağında ise bir karikatür var. Bu karikatürde, meyve sebze satan bir manav dükkânı görünüyor. Dükkânın önünde domates, salatalık vs. sebze meyve kasaları duruyor. Salatalık kasasının yanında bir kasanın içerisinde de Barış Manço var ve karikatürde Barış Manço'nun ağzından "Salatalığın yanında kendimi hıyar gibi hissediyorum." Karasu arkadaşın şiiri şöyle başlıyordu: "Her anı bir bahar gibidir, insanlar bazen hıyar gibidir...." Böyle giden bir şiirdir. Kendisine hakaret ederek devam eder ve sonunda "Anam derdi kuduz itin yarası iyileşmez." O şiirde kendisini etrafa mikrop saçan bir varlığa benzetiyor. "Etrafa mikrop saçmasın diye bunu gömün, üzerini de kalın toprak tabakasıyla örtün" diyor.

Kendilerini bu konumda görüyorlar. Etrafa mikrop saçan varlıklar olarak hissediyorlar. O karikatürde "kendimi bir hıyar gibi hissediyorum" deniliyor ya ama mizah olarak değil, deyim yerindeyse bir gerçek gibi herkes o ruh halini yaşıyor. Karasu arkadaşın dediğine göre, Mazlum arkadaşın yazdığı bir şiir varmış, o şiir daha acımasızmış. O dergi elden ele dolaşıyormuş, Kemal arkadaş hücrelerinden arkadaşlara bağırıp "benden pis kokular çıkıyor, bunu hissediyorum" demiş. O mevcut durumu kabul etmiyorlar. Direnmenin temel koşulu buradadır. PKK'lilerin farkı buradadır. O cezaevinin kurallarını kabul etmeyi kendileri için düşmüşlük sayıyorlar. Uzun süre bunlara boyun eğmeyi kokuşmuşluk gerekçesi olarak görüyorlar. Etrafa mikrop saçacak varlıklar haline dönüştüklerini hissediyorlar. Buna karşı büyük öfke duyuyorlar. O duruş aşağılanıyor ve o duruştan çıkış yapmak istiyorlar. Eğer böylesine bir değerlendirme olmazsa, ondan sonrasında o büyük eylemler olmazdı. İşte bu değerlendirmeler Mazlum arkadaşı o büyük eyleme götürdü. İkinci olarak, bu direniş dörtleri bedenlerini ateşe vermeye götürdü. Bu anlayış, bu duruş, bu kendini mahkûm etme durumu zirve olarak 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu direnişine götürdü.

Diğerlerinin umurlarında değil. Örneğin Rizgari diye bir örgüt var. Bu örgütün lideri Esad Oktay Yıldırım'ın köpeğinin bakıcısıdır. O köpeğin yavruları oluyor, o köpeğin yavrularını bu örgütün liderine teslim ediyorlar. Şampuan ve havlu veriyorlar. O kişi de köpeği yıki-

yor, temizliyor, havlulara sarıyor. Bu yapılanlar aşağılamanın bir biçimi ama bunu yapıyor. Bunu yaparken de bir sorun olarak da görmüyor. Onun için direnmeyi kendisine problem yapmıyor. O nedenle hep şunu söyledim: İçinde bulunduğunuz durumun olumsuzluğunu ne kadar iyi görürseniz, o kadar ona karşı kabul etmemek koşuluyla görkemli bir direniş sergilersiniz. Görüyorsun ama kabul etmiyorsun. Kabul edersen zaten direnemezsin. Reddeder, onu mahkûm edersen direnebilirsin. İşte, cezaevindeki büyük direnişin anlamı budur. “Bizim yoldaşlarımız hiç eksiklik göstermediler, sonuna kadar direndiler” demeyin. Öyle değil, arkadaşlar da orada bir süre kurallara uyuyorlar. O döneme “teslimiyet dönemi” diyorlar. Bu döneme karşı ilk şiddetli eylemi, Mazlum arkadaş yapıyor, kendi canını ortaya koyuyor. Diğerinde “dörtler” kendi canlarını ortaya koyuyorlar.

Bu tür eylemler en imkânsız koşullarda yapılıyor. Siz sanırsınız ki, yanında benzin bidonu vardı, aldı başına döküp kendini yaktı. Böyle bir şey yoktur. O eylem üzerinde dört kişi günlerce düşünüyor. Kendilerine ne yapabiliriz diye soruyorlar. Bedenlerimizi ateşe verelim diyorlar. Bunu nasıl yapacaklarını düşünüyorlar. Bunun için yakıcı bir madde gerekir diyorlar. Tineri nasıl elde edeceklerini düşünüyorlar. Cezaevinde tutuklulara duvarlara resim yaptırıp, slogan yazdırıyorlar. “Bizde gidip katılalım her seferinde biraz tiner alıp hücreye getirelim” diyorlar. Günlerce, haftalarca duvar yazılamalarını yapıyorlar. Bir de üstüne o işe gidenlere ayrıca işkence yapılıyor. Dayak yiye yiye o işe giriyorlar. Geri dönüşlerinde haftalarca tiner biriktiriyorlar. Yeterli miktara ulaşıncaya eyleme geçiyorlar. Eylem tarihleri de 18 Mayıs’tır. Yani Haki Karer arkadaşın şehadetinin yıldönümüdür. Mazlum Doğan ise 21 Mart yani Newroz günü eylemini yapıyor.

Bunun dışında cezaevinde görevlendirilmiş muhbirler de var. Onlar idare tarafından görevlendirilmiş ve herkesi adım adım izleyerek, “günlük olarak ne yaptıklarına ilişkin bize rapor edeceksiniz” diyorlar. Bunlar da var. Dörtler onun için bu hazırlıkları büyük bir gizlilik içinde yapıyorlar. Eylem günü herkes uyuduktan sonra onlar kalkıyorlar, sistematik bir biçimde aldıkları tinerleri bedenlerine sürüyorlar. Ondan sonra gazete ve diğer malzemelerle destekliyorlar, ateşe veriyorlar ve halaya duruyorlar. Ortalık alev topuna dönüşüyor ve onlar alevler içerisinde halaya duruyorlar. İnsanlar suya koşuyorlar, söndürmek istiyorlar. Onlar alevlerin içerisinde “su dök-

meyin bu bir eylemdir, su dökmek ihanettir, ateşi daha da harlandı-
rın” diye bağırıyorlar. Bazı arkadaşlar alevler içinde etlerinin dökül-
düğünü görüyorlar. İnsan bedeni yağdır, yanınca dökülüyor ama
onlar halen halaydadır. Eylemin tanığı olan biri ağlayarak anlatıyor.
Bu kişinin sesi çok güzelmış. Ferhat arkadaş ona “ağlama” demiş.
‘Sevdalı’ diye bir türkü var, “o türküyü söyle” demiş. O tanık ise ağla-
yarak Ferhat Kurtay’ın başı dizinde o türküyü söylemiş. Ben o tür-
küyü başka zaman dinleseydim fazla etkilenmezdim, fakat Ferhat
arkadaşın anısıyla bağını gördüğüm zaman benim için büyük bir
anlam kazandı.

Sonuç olarak bu eylem de arkadaşları büyük ölçüde etkiliyor.
Her iki eylem gerçekleştiğinde de hem Kemal, hem de Hayri arkada-
şın sözleri şöyledir: “Bu eylemi yapmak durumunda olanlar asıl biz-
lerdik. Bu bizim borcumuzdu” diyorlar. Ondan sonra da bu arkadaş-
lar hazırlanıyorlar.

Bu tür eylemler düşmana geri adım attırmıyor. Düşman çılgın-
dır. Ama geride kalanlar üzerinde, hatta pişmanlık göstermiş, teslim
olmuş olanlar üzerinde etkide bulunuyor. Ondan sonra asıl büyük
eylem 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucudur. Düşmanın çeşitli oyunları
var. Herkese itiraflar imzalatmak için Hayri arkadaş’a “savunma ha-
zırlayabilir, yazılı hale getirebilirsin” diyorlar. Onu bir odaya götür-
müşler, masada oturup yazı yazmasını sağlıyorlar. Hayri arkadaş da
oturup savunmayı yazıyor. Tutukluları götürüp delikten Hayri arka-
daşı göstererek “Bakın Hayri bile pişmanlık belgesi hazırlıyor” di-
yorlarmış. Tabi Hayri arkadaş bunu da haber alınca artık ona karşı
isyan ediyor. Cezaevinde 14 Temmuz’da mahkemeye çıkıyorlar.
Mahkemede Hayri arkadaş söz alıyor. Gerekçelerini ortaya koyuyor.
Cezaevi koşulları kötü ve biz bunu protesto etmek üzere ölüm oru-
cuna yatıyoruz demiyor. “Bizim partimizi ve kendimizi savunma
hakkımız elimizden alınıyor. Biz bu örgütün üyeleri ve yöneticileri-
yiz. Partimizi savunmamız en doğal hakkımızdır. Ama düşman bunu
bizim elimizden alıyor. Biz bunu protesto ediyoruz, bunun için ben
ölüm orucuna başlıyorum” diyor. Yoksa cezaevleri koşulları değişsin
şeklinde bir talep yoktur. Ya da niye işkence var diye bir soru yok-
tur. Düşmandır, sana işkence yapar. İşkence dursun diye böyle bir
eylem yapılmıyor. Böyle değildir. Tabi ki onurumu koruyacağım,
beni madem yargılıyorsun, o halde partimi savunmama izin vere-
ceksin diye bir duruş var. Partimi savunacağım şeklinde bir kararlı-

lık var. Benim en temel görevim budur diyen bir tavır var. Bu savunma hakkı ellerinden alındığı için direniyorlar.

Mahkemede Hayri arkadaş konuştuktan sonra Kemal Pir arkadaş söz hakkı alıyor. Hayri arkadaşın gerekçelerine katılıyor. Kendisi de birkaç gerekçe daha söylüyor ve o da açlık grevine girdiğini söylüyor. Böylelikle toplam 6 arkadaş ölüm orucuna katılma kararına varıyorlar. Cezaevine döndüklerinde 6 kişiyle eyleme başlıyorlar. Hayri arkadaş mahkemeden döndükten sonra hücresinde yüksek sesle “başardık, başardık, 6 kişiyle başardık” diyormuş. Bakın, “başladık” demiyor. “başardık” diyor. Başarısı zaten başlangıcından belli oluyor. Başlangıçta başarıyı kesinleştiriyor. Ondan sonra zaman geçtikçe, ölüm orucuna daha fazla arkadaş katılıyor. Düşman ne yapıyorsa açlık greviden arkadaşları vazgeçiremiyor.

Bu konuda en önemli duruş, yine de Kemal Pir’in duruşudur. Kemal arkadaştan bahsetmiştim. Bedensel olarak çok güçlü birisi değildir. Ama böyle bir eylemde fizik tükeniyor. Kaslar, yağlar, sinirler eriyor, bedenin enerjisi tükeniyor, görme yetisi kaybediliyor. Kemal arkadaş en erkenden gözlerini kaybediyor ama bunu arkadaşlara söylemiyor. Kemal arkadaş sigara istiyor, Kemal arkadaş sigarayı ağzına alıyor, diğer arkadaş onun sigarasını yakmak için kibriti yakıyor ama Kemal arkadaş hiçbir tepki vermiyor. O zaman anlıyorlar ki Kemal arkadaşın gözleri artık görmüyor. Bunun üzerine hemen doktora haber veriyorlar. Doktor gelip “Kemal, eğer şu aşamada ölüm orucunu bırakırsan ben senin gözlerini kurtarabilirim, yeniden görebilecek duruma gelebilirsin. Ama daha da uzatırsan gözlerini tümünden kaybedersin” diyor. O zaman Kemal arkadaş “Önemli olan benim devrimci kimliğimdir. Benim bu kimliğim elimden alındıktan sonra ben bu gözleri ne yapayım? Ben göz değil, kimlik istiyorum” diyor. Bu herkesin kolayca söyleyebileceği bir söz değildir. Kendi ideolojik, siyasi kimliğine düşkünlük, parti kimliğine büyük bağlılık budur. “Benim PKK’lı kimliğim yoksa ben gözü ne yapayım? Sen benim elimden PKK’lılığı alıyorsun, parti kimliğimi savunmama izin vermiyorsun. Ondan sonra da gelip senin gözünü kurtarayım diyorsun. Bunun ne anlamı olabilir ki! Ben eylemime devam ediyorum” diyor. Nitekim ilk şehit düşen de Kemal Pir’dir. Ölüm orucunda ikinci şehit düşen Hayri arkadaşdır. Üçüncüsü Akif Yılmaz arkadaşdır. Dördüncüsü ise en gençleri olan Ali Çiçek’tir.

Size Akif arkadaş anlatmak isterim. Akif arkadaş Serhatlıdır. Önderliğin Serhat gezisi sırasında toplantıda yer alan arkadaşdır.

Mücadelede son derece aktiftir. Serhat'tan gelip Amed'te faaliyet yürütüyor. Oradaki çalışmalarda yer alıyor. Mazlum arkadaş cezaevindeyken o dışarıdadır. Mazlum arkadaş kaçırılıyor. Mazlum arkadaş çöp bidonuna giriyor, askerler çöp bidonunu alıp arabaya koyup çıkarıyorlar. Dışarıda da bir grup olacak, zaten plan da bu temelde yapılıyor. Mazlum arkadaş askerlerin elinden alıp götürcekler. Aslında zemin ve koşullar da var. Fakat bu plan olduğunda Haki arkadaşın kardeşi Baki dışarıdaki sorumludur, diğerleri savaşçıdır. Baki "takip altındayız, ileride polis var" diyerek müdahaleyi engelliyor. Mazlum arkadaş çöp bidonunda uzun bir zaman kaldığı için vücudu uyuşmuştur, hareket edemiyor. Askerler Mazlum arkadaş fark ediyorlar, tekrar yakalayıp cezaevine götürüyorlar. Akif arkadaş bunun büyük sorumluluğunu hissediyor. Adeta Mazlum arkadaşın şahadetinden kendisini sorumlu görüyor. "Kaçırsaydım Mazlum arkadaş bugün şehit düşmemiş olacaktı" diyor. Bir de yoldaşlığa müthiş bağlılığı var. Bir militanın doğru yoldaşlık anlayışını gerçekten Akif'te görebilirsiniz.

Hücre demek bir kişilik tutuklu yeri demektir. Ama hücrede 15-20 kişi var. Akif arkadaşın hücresi de böyledir. O hücrede Yıldırım Merkit diye biri var. Yıldırım Merkit merkezi düzeyde görevli biridir. Merkez Komite Üyesi olarak biliniyor. Akif arkadaş bu yönünü de dikkate alıyor. Asker gelince hücrede ilk önüne çıkanı dövüyor, dayak fazla arkadaşilere ulaşmıyor. Onun için Akif arkadaş daima en önde duruyor, Yıldırım parti merkezi olduğu için onu en arkaya alıyor. O dayak yemesin diye bütün dayağı kendisi yiyor. O noktada müthiş direniyor. Bir gün Yıldırım Merkit mahkemeye giderken mahkemede teslim oluyor, pişmanlık belgesini imzalıyor, cezaevine öyle dönüyor. Artık devrimcilerin yanında değildir. Esat Oktay kendisini karşılıyor. Yıldırım Merkit'in pişmanlık göstermesine sevindiğini belirterek kendisine hoş geldin diyor. Fakat yalnız gelmesini de anlamlı bulmadığını söylüyor. "Hiç mi etkileyeceğin insan yok" diye soruyor. "Aynı hücrelerde kalıyorsunuz. Senin üzerinde etkide bulunduğun, seni dinleyecek ve pişmanlık gösterecek başka kimse yok mu" diyor. Demek ki Yıldırım, Akif arkadaşın kendisini korumasından yola çıkarak onun söylediklerini yapacak biri gibi ele aldığı için "ben Akif'i etkileyebilirim" diyor. Esat Oktay bunun üzerine "gidin Akif'i getirin" diyor. Getiriyorlar.

Orada masa kurmuşlar. Esat Oktay ilgilenmiyor. Akif arkadaş gelip oturunca, Yıldırım Merkit "Bak düşman bizi cepheden karşıya

alıyor. Ölmüşüz ya da kalmışız umurunda değildir, bizi öldürmek istiyor. Bizim ona karşı izlediğimiz bir politika var. Her gün birimiz ölebilir, böyle giderse düşman bizi fiziki olarak tümünden tasfiye edecektir. Bu bir askeri rejimdir, ebediyen iktidarda kalamaz ki, bir gün geri çekilecek ve dolayısıyla yeniden normal koşullar gündeme gelecek. Şimdilik biz de düşmandan yana görünelim. Normal koşullara döndüğünde yine kendi kimliğimizi sahipleniriz” biçiminde kendine göre gerekçe arıyor. “Sen de arkadaşlardan ayrıl benim gibi yap” diyor. Buna karşı Akif Yılmaz’ın çok çarpıcı bir cevabı var. Bu cevap insanın tüylerini diken diken eder. “Bak Yıldırım, benim duygu ve düşünce dünyamda en ağır, en affedilmez, en yüz kızartıcı, en bağışlanamaz suç bir erkek için kendi anasıyla cinsel ilişki içerisine girmesidir. Benden böyle bir suç işlememi bekleyebilirsin. Belki bu noktada düşebilirim ama böyle düşsem bile kendi yoldaşlarıma asla ihanet etmem” diyor. Yoldaşlık bağlılığı, yoldaşına ihanet etmemek budur. Bu hayranlık verici bir şeydir. Direnişe götüren o yoldaşlık bağlılığıdır. Kişisel kahramanlık değildir. Senin bir davaya bağlılığın, o davanın sahiplerine bağlılığındır. Ben davaya bağlıyım ama yanımdaki yoldaşa bağlı değilim demek olur mu? Davanın bedenleştiği kişi benim yanımdaki yoldaşımdır, elbette ona bağlı olacağım, çünkü dava benim yoldaşımda bedenleşiyor. Özgürlük benim yoldaşımda bedenleşiyor, elbette ona bağlı olacağım. Ona asla ihanet etmeyeceğim. Ona ihanet edip de davaya ihanet etmemek olamaz! Bunun için yoldaşlık sevgisi tüm sevgilerin üstündedir.

14 Temmuz direnişi bu tarzda arkadaşların şهادetiyle sonuçlanınca tüm cezaevi ayaklanıyor. Teslim olanlar, pişmanlık belgesi imzalayanlar, hepsi her şeyi unutuyorlar. Cezaevi ayağa kalkıyor, Esat Oktay kaçıyor. Orada kazanılan bir zaferdir. Ondan sonra mecburen Karasu arkadaşı sedyeyle alıp isyandaki arkadaşlarla görüşmek için götürüp gezdiriyorlar. Karasu arkadaş sedyededir. O da en ağır hasta haliyle arkadaşlarla görüşme fırsatı yakalıyor. Herkesle görüşüyor. Onu da bir örgütlenme zeminine dönüştürüyor. Karasu arkadaş da ölüm orucundadır. Karasu arkadaş ölmüş diye götürüp morga koyuyorlar. Aile geliyor. Aile oğullarını görmek istediklerini söylüyor. Düşman onun morgda olduğunu söylüyor. Aile Sivaslı bir doktor var, ona ısrar ediyorlar, gidip morgdan çıkarıyorlar. Doktor bakıyor ki hala yaşıyor. Ondan sonra doktorun özel çabasıyla yeniden yaşama dönüyor.

Bizde bazı arkadaşlar böyledir. Yaşayan efsaneler de var. Gerçekten böyledir. Ben inanıyorum ki bir başka yerde olsa burada bulunan yoldaşlardan birçoğunun yaşamı efsanedir. Siz farkında değilsiniz. Sizin yaşamınız da öyledir. Akif sizin dışınızda değildir. İçindeki Akif'i bulun. Herkes içindeki Akif'i, içindeki Kemal Pir'i, içindeki Sara'yı bulacak, onunla bir olacak. 14 Temmuz direnişi de böyledir. 14 Temmuz direnişi inkâr ve imha sistemine karşı kazanılmış en büyük zaferdir. Ondandır sonra cezaevinde o işkenceler ve o sistem dağıldı. Nitekim sonunda arkadaşlar Esat Oktay Yıldırım'ı da cezalandırdılar. Buradan çıkaracağımız sonuçlar var. Bu bir keşiftir. Farkındalık o direnişi kendi kişiliğimizde de bedenleştirmedir. Yani o ruhu kendi içimizde açığa çıkarmadır. Temel görevimiz esas itibarıyla budur.

Parti Tarihi Dersi Özünde Önderlik Gerçeğine Katılmak Ve Uygulamak İçindir

Tarihe nasıl bakıyoruz. Tarih sadece geçmiş değildir. Bu doğru bir şey değil. Geleceğin bilinci ve duruşu da tarihtir. Ama tarih denince kuşkusuz aklımıza ilkin geçmiş gelir. Geride kalan, bu güne dek yaşanan kısmı tarih oluyor. Bu da çok yanlış değil fakat geçmiş çoğu zaman geride kalmış, hükmü kalmamış gibi görünür. Tarih böyle değildir. Tarih canlıdır. Tarih bir nehir akışına benzer. Çıkış noktası var. Başlangıç noktası var. Nehir nasıl akarsa, başlangıç noktasından bugüne dek geliş devam ederse, kaynak hala geçmişteyse ve o kaynaktan su nasıl akmaya devam ederse, tarihte akışını devam ettirir. Geçmişin hükmü gerçekten çok yüksektir. Gelecek geçmiş üzerinden çok etkide bulunmaz. Geçmiş gelecek üzerinde etkide bulunur. Esas etkide bulunan, esas hükmünü konuşturan geçmiştir. Geçmiş insanı kendine doğru çekmez, ileriye doğru iter. Geçmiş bir toplumu ve bir halkı kendine doğru değil hep ileriye doğru iter. Ama gelecekte insanın yüzünü hep geçmişe doğru bakmasını emreder. Peki neden? Biz geleceğe doğru yürürken öncelikle nereden geldiğimizi bilmek isteriz. Nereden geldik ve nereye gidiyoruz. Nereden geldiğimizi bilmeden nereye gideceğimizi bilemeyiz. Zaten geçmiş bu yönüyle aydınlanmanın tam kendisidir. Aydınlanma geçmişi netleştirmedir. Aydınlanma geçmişe büyük bir netlikle bakabilme gücüdür.

Önderlik en başta geçmişi netleştirdi. Mesela tüm insanlık tarihini yeniden alıp değerlendirdi. Tarihi yeni baştan kurdu. Yanlış tarih anlayışlarını mahkûm etti ve tarihi düzeltti. Bizim gücümüz buradan geliyor. Önderliğin de gücü geçmişi düzeltmesinden geliyor. Önderlik genelde tarihi değerlendirir, uygarlık tarihini Sümerlerden alıp getirir. Ondan öncesi de var. İnsanlık tarihidir. İnsanlık tarihi toplumsal tarihtir. Toplum ve onun üyesi olarak birey ama bunu insanlık başlangıcına kadar götürür ve bu güne getirir. Biz ilk süreçlerde bunu bilmiyorduk, güçsüzlüğümüz biraz da buradan geliyor. Bugünkü arkadaşlar eski arkadaşlardan çok daha güçlü temele sahiptir. Neden? Bizim tarih bilgimiz, “Medler, İskandinavya’dan gelip Ortadoğu’ya yerleşmişlerdir. Buranın otantik halkı değildir.” Dolayısıyla eskiden Almanların damgasını vurdukları bir Aryen toplum tezi vardı. Kendilerini Aryen olarak değerlendiriyorlardı. Aryalılar genellikle İskandinavya kökenliydi. Oradan Ortadoğu’ya gelmişlerdi. Önderliğin ve bizim ilk değerlendirmelerimize bakın daha çok bu biçimdedir. Şimdi yüzde yüz buna ters bir değerlendirme var.

Medler kuşkusuz tarihimizde önemli bir yere sahiptir, ama onlar öncesinde de onların da içinde yer aldığı Huri toplulukları var. Ama onlar buranın otantik ve yerli halkıdır. Dışarıya yayılmaları da çok değil, yayılan kültürdür. Kürtler, kültür olarak tüm dünyaya yayılıyorlar. Bugün Amerika nasıl ki tüm dünyayı etkiliyorsa, Kürtler de o dönem tüm dünyayı etkiliyordu. Neolitik kültür dediğimiz insanlığın kök kültürüdür. İnsanlık o kültürle var oluyor. Bugün de süren o kültürdür. Tabi ki demokratik kültür dediğimiz kültürün ana unsuru esas olarak bu kültürdür. Bu açıdan insanlığın kaynağında Kürtler var. Geçmişte bunu bilmiyorduk, bugün biliyoruz. İnsanın gücü geçmişin aydınlığından, dolayısıyla buradan çıkarılan bilinçten gelir.

Şimdi Parti Tarihi dersini değerlendiriyoruz. Geçmişte Parti tarihimiz yoktu. Kendi tarihimizi de çok fazla bilmiyorduk ama Sovyetler Birliği Komünist Parti tarihini biliyorduk. Vietnam Emek Parti tarihini biliyorduk. Arnavutluk Emek Parti tarihini biliyorduk. Çin Komünist Parti tarihini biliyorduk. Yani onları okuyarak, o tarihler konusunda netleşerek sonuç almak istiyorduk. Eğitimimiz bunlar üzerindendi. Onların içerisinden bir iki cümle buluyorsun, o bir iki cümle senin en büyük silahın oluyordu. Hem de başkalarının tarihinden. Elbette onların tarihi bizimkinden ayrı değil ama kendi tarihimiz konusunda bilgimiz o kadar fazla değildi. Bugün çok fazladır.

Bugünkü arkadaşların imkânları çok daha fazladır. Eski arkadaşlardan da güçlüdürler. 72’de katıldım. 77’de bir yerde kalkıp yarım saatlik bir değerlendirme yaptığım zaman çok sevindim. Kesintisiz yarım saat bir değerlendirme yapıyorum. Ama bugün bir arkadaş her hangi bir arkadaşla görüşlerini sistematik bir şekilde ortaya koyar. Hem de en zayıf görünen bir arkadaşımız bunu yapabilir. Bu bir gelişmedir, üstelik daha somut konuşur. Bilinçte bir gelişme var. Fakat bizim ölçümüz biz değiliz. Bizim ölçümüz Önderliktir. Önderlikteki büyük aydınlanmaya, Önderlikteki büyük netleşmeye katılmak bizim için önemlidir.

Tarih insanlığın geçmişidir. Bizim geçmişimiz tarihimizdir. Tarih aynı zamanda kültürün oluşumudur. Kendi kültürümüz konusunda da netiz. Geçmişte kültürümüz konusunda güncel duruma ya da yakın dönemin kültürüne bakardık ama bugün geçmişe uzanıyoruz, Neolitik kültürden söz ediyoruz. Eski manifestomuza bakın bunlara rastlamazsınız. Bugün gerçekliğe hangi kavramlarla bakacağımızı, tarihi değerlendirmek isterken hangi kavram ve kuramları esas alacağımızı biliyoruz. Geçmişte bu yoktu. Bugün aydınlanmanın imkânları çok fazladır. Bütün yoldaşlar için bir şanstır.

Önderliğin geçmişte bir belirlemesi vardı, *“Düşüncesi bizim olmayanın eylemi de bizim değildir”* diyordu, bu çarpıcıdır. Eğer senin düşüncen PKK’nin değilse, eylemin asla PKK’nin olamaz. Senin eylemin bir düşüncenin uygulanması olmak durumundadır. Bu düşünce de PKK’ye ait bir düşünce ise senin eylemin PKK’nin eylemi olabilir, dolayısıyla bu halka ait olabilir, halkı ilerletebilir, Özgür Kürdistan’a, demokratik bir topluma taşıyabilir. Değilse taşıyamaz. O yüzden Önderliği anlamak, onun üzerinde yoğunlaşmak, özünü kavrayabilmek önemlidir.

Önderliğe biz nasıl katılım sağlayabiliriz? Önderliğe katılım sağlamadan asla ve asla Kürt özgürlük savaşçısı olunamaz. Bir Halkı Savunma’da Önderliğin mektup var. O mektup bir tür manifesto gibidir. Katılım sorunlarını değerlendireceksiniz. Katılım sorunlarını Önderlikten ele alacaksınız. Katılıma ilişkin en çarpıcı değerlendirme Bir Halkı Savunma’da ele alacaksınız. O mektuptur. Önderlik komplodan sonra hareketi ve kadroları değerlendirdi. O zaman sağ ve sol diyorlardı. Osmanlar sağ olarak değerlendiriliyordu. Önderlik “sağ tasfiyeci” bir de “sol sekte” diyordu. Önderlik *“İkiniz de aynısınız, bana katılmamışsınız, Önderliğe katılırsanız ne sol sekte olursunuz ne de sağ tasfiyeci olursunuz”* diyordu. Önderlik çizgisi ayrıdır. Onun

için ikisini aynı kılan şey Önderliğe katılmamış olmadadır. Bizim durumumuzu böyle değerlendirdi. *“Siz bana katılmıyorsunuz kendi-nizi uyguluyorsunuz”* dedi. Bu belirlemeler çarpıcıdır. *“Başkalarına değil, yüksek zihniyet Önderliğine katılım sağlanır.”* Yüksek zihniyet temsilciliği kimdir? Önder Apo’dur. *“Sizin bana katılmanız gerekir, benim size değil.”* Parti Tarihi dersi özünde Önderlik gerçeğine katılmak ve uygulamak içindir.

Parti tarihi Önderliğin tarihidir. Bunu söylerken içinde kimse yoktur anlamında değildir. Onun bir halkı var etmesinin tarihidir. Savaşan halk gerçekliğinin ortaya çıkarılmasının tarihidir. Büyük militanlığı, savaşan ve kazanan militanlığı ortaya çıkarmasının tarihidir. Özgür kadını tarih sahnesine çıkarmasının ve mücadelenin öncüsü düzeyine yükseltmesinin tarihidir. Bunların hepsi Önderliğin damgasını taşır. Dolayısıyla Önderliği anlamak aynı zamanda savaşan halk gerçekliğini, özgür kadını anlamaktır. PKK militanlığını anlamaktır. Özgür yaşam gerçeğini anlamaktır. Savaşan ve kazanan militan gerçekliğini anlamaktır. Önderlik gerçeği budur. Çünkü Önderlik orada kendini gerçekleştiriyor. Önderlik kendisini nasıl gerçekleştirir? Önderlik nasıl pratikleşiyor? Bir; kendi yoldaşını, savaşan militanlığı açığa çıkartarak. İki; özgür kadın militanlığını açığa çıkartarak. Üç; savaşan halk gerçeğini ortaya çıkararak. Bütün bunların hepsi Önderlik gerçekleşmesi oluyor. Önderlik kendini böyle var kılıyor. Bu açıdan Önderlik tarih oluyor. Dolayısıyla bu tarzla gerçek anlamda kendini var kılanlar bu tarih içinde oluyorlar, tarihe özne olarak katılıyorlar.

Özgür kadın tarihin öznesidir. Başarı ve zafer çizgisinde yürüyen militan bu tarihin öznesidir. Savaşan halk gerçekliği de bu tarihin öznesidir. Nesnel olan kullanılandır. Nesne eşyadır, eşya kullanılır. Mesela gözlük bir nesnedir. Masa bir nesnedir. Bunların öznel olarak kendi eylemlerini kendilerinin planlama durumu yoktur. Başkaları tarafından yönlendirilirler. Gözlüğün kendisi ‘bu adam görmüyor gidip kendimi gözüne takayım’ demez. Başkaları tarafından kullanılır. Önderliğe katılmamakta kişiyi bu duruma düşürür. Bu duruma düşen ya sürüklenir ya da bu PKK gerçeğine aykırıdır. PKK öznelerle yürüyen bir harekettir. PKK’de nesneleştirme olmaz. Nesneleştirme köleleştirme ve metalaşmadır. PKK buna karşı savaş yürütüyor. Metalaşma, eşyalaşma ve nesneleştirmedir.

Önderliğin uygarlığı yargılaması, insanı nesneleştirmesi ve eşyalaştırması üzerinedir. Kapitalist sistemin daha da ileri gidip kadını

metalaştırması üzerinedir. Kaldı ki metalaşan sadece kadın değildir. Kapitalist toplumda metalaşmayan hiç bir şey yoktur. Erkeklerde metadır. Toplumun kendisi metadır. Kadın metaların metasıdır. Önderlik *"kadın metaların kraliçesidir"* dedi. Yani olumsuz anlamdadır. Biz bunu reddediyoruz. Özne olmak, bilinçli özneler haline gelebilmek önemlidir. Öz, kişinin kendisi olması anlamındadır. Kendi olan insan başkalarını özgürleştirebilir ya da başkalarının özgürlük mücadelesine önderlik edebilir. Kendi olmayan yapamaz. Özne olmak bu anlamda kendi olmaktır. Tarihin bizim açımızdan anlamı budur. Bu da bir bilinç sorunudur. Bilinç kişiyi iradeleştirir. İradeleştirmeyen bir bilinç de bilinç değildir. İrade kararlaşmayla bağlantılıdır. Bilinç ve inanç ikisi de birleşti mi irade ortaya çıkarır.

Önderlik, *"Benim önderliğim bir dayatma değildir, bilgelik ve inançla beslenir"* diyor. Demek ki iki şey önemlidir. Bilgelik ve inanç. Bilgelik sıradan bir şey değildir. Kürtlerde 'bilge' kavramının karşılığı 'Zana'dır. Bu düzeyde bir bilinç olmadan zaten Önderliğe katılma olmaz. Bilgeler kendi ayakları üzerinde duran ve kendi kendine yeten insanlardır. Bilgeliliğin en temel ölçüsü kendi kendine yetmektir. Çözüm gücü olmak, özne olmak budur. İnanmak önemli bir kavramdır. Kişi bildiğine inanırsa onu uygular. Onun için bilgelik ve inanç önemlidir. Önderlik, *"Benim önderliğim bir dayatma değildir. Ben kendi önderliğimi kimseye dayatmıyorum. Benim temsil ettiğim önderlik bilgelik ve inançla beslenir, bu gücü olmayanlar ondan uzak durmalıdır."* Bu bir çağrıdır. Sen Önderliği seviyorsan bilgelik için savaşırsın. Bilgelik okumakla alakalı değildir. Yazının olmadığı dönemde okuma yoktur ki okuyasın ama bilgelik vardı. Bizim köy yerlerimizde hiç okuma yazma bilmeyen insanlarımız vardı ama gerçekten bilgelerdi. Diyelim ki alevi ozanları var. Alevi ozanlarının deyişlerindeki insan tanımını, insan anlayışını okursanız hayranlık vericidir. Önderliğin insan tanımıyla bir alevi ozanının insan tanımı arasında çok fark yoktur.

Bilinç dediğimiz şey duyarlılıkla hep tetikte olmaktır. Her an her yerde olabilmektir. Sürekli bir yoğunlaşma halidir. Düşünce ertelenmeye gelmez. 'Ben şimdi eylemin içindeyim sonra düşünürüm' diyemezsin. Önderlik, *"yürürken düşünmek, düşünürken yürümek"* diyordu. Ortadoğu savunmasında bu vardı. Bizde yürürken düşünceğiz, düşünürken yürüyeceğiz. Başka türlü eylemlilik durumumuzun bir anlamı olamaz.

Bunlar o kadar hayatidir, çünkü ateşin içindeyiz. O ateşin içinde yanabiliriz yâda biz ateş olup yakabiliriz. Biz neden yanalım. Biz düşmanı yakalım ve yepyeni bir dünya kuralım. Tarihin hiçbir döneminde görmediğimiz ölçüde bu imkânımız var. Tarihimizde gelişmenin geldiği nokta budur.

Bu da Önderlik Gerçeği ile bağlantılıdır. Dikkat edin, Önderlik orada ama düşünceleri buradadır. Önderlik bizimle birlikte. Kaldı ki bu bir ruh halidir. Cezaevinden mektup yazan arkadaş şöyle diyor. “Önderlik sözünü dile getirirken, Önderlik yanıdaymış gibi konuşun. Yoldaşların konuşurken, Önderlik konuşuyormuş gibi dinle ve sen konuşurken Önderlik karşında duruyormuş gibi konuş.” Biz hep konuşurken Önderlik yanımdaymış gibi konuşacağız. Kaldı ki bizim dilimiz üzerinden kendini ifade eden Önderliktir veya o duruma gelebilmeliyiz. Kendimize ait sözümüz olamaz. O arkadaşın harika bir belirlemesi daha var. Kaldı ki bilgiler de öyle söyler. “Önderliğin sözü üzerine söz söylenmez.” Onun sözünün üzerine söz eklenemez. Neden? Çünkü o söylemiştir. ‘Hayır, benimde sözüm var.’ O zaman senin sözün onunla birleşiyorsa zaten onun sözüdür, değilse yanlıştır. Ortada bal var, süzmüş ve sana vermiş. Sen, ‘bu süzülmüş balı yemiyorum, bana ait olan bir şey var’ dersin de olmaz. Bu, Önderliğe katılmamak olur.

Kısacası yüreğimizin sesine kulak vermeliyiz. Gönül çeşmemizin kapaklarını sonuna kadar açmalıyız. Şuna inanmalıyız: Biz halkı özgürleştirebilirsek, Önderlik özgürleşebilir. Gericiliği geriletmezsek asla ve asla Önderlik özgürleşmez. Önderliğin özgürlüğü dışarıdaki zindanın yıkılmasına bağlıdır. “Apo’ya özgürlük” gibi sloganların hiçbir değeri yoktur. Önder Apo’nun özgürlüğü sadece ve sadece dışarıdaki zindanın yıkılmasına bağlıdır. Dışarıdaki zindanı yıkmamanın fırsatı gelmiş kapımıza dayanmıştır. Önderlik, *“Benim özgürlüğümü temel gündem maddesi haline getirmek bana yapılmış en büyük hakarettir”* diyordu. *“Ben kendimi savunmuyor muyum, bu oportünist siyaset tarzıdır. Sen kendini özgürleştir, ben zaten özgürleşirim. Sen halkı özgürleştirdiğinde dışarıdaki zindan yıkılır. Dışarıdaki zindan yıkıldığında İmralı zindanının kapısı zaten açılır ve ben o zaman özgürleşmiş olurum”* diyor.

Dışarıdaki zindan devam ettiği sürece Önder Apo İmralı’dan çıkmaz. Önder Apo’yu dışarıya çıkarmanın koşulları olgunlaşmıştır, çünkü biz bu sistemi, AKP faşizmini yıkabiliriz. Gerçekten imkânlar var. Bu psikolojik savaştır. Erdoğan o kadar çok yönlü politika yapı-

yor ki, mesela 2019 yılındaki seçimleri kazanmak istiyor ve açık konuşuyor. “Teröristlerin kökünü kurutacağız” diyor, durmadan tutuklamalar yapıyor. OHAL ilan ediliyor, sıkıyönetim var. O kadar keyfi bir yönetim var ki, şaşıyorsunuz. Ben darbeleri görmüşüm, hiçbir darbeye Erdoğan’ın yaptığı kadar baskı yoktur. Bu baskıyı toplumun bu kadar az hissetmesinin nedeni Kürtlerin, gerillanın direnişidir. Bu topumu diri tutuyor. Gerilla olmazsa Türkiye’de insanlık kalmaz. Ama gerillanın varlığı insanlara ne kadar umut verdiğini tahmin bile edemezsiniz. Umut bize bağlanmış. Biz de umutlu olduğumuzu biliyoruz ama bu yetmiyor. Umudu eyleme dönüştürüp faşizmi mutlak suretle yıkmak gerekiyor. Eğer tarih bu tarzda ele alınmıyorsa anlamı kalmıyor.

Tarih şimdidir. Tarihte yerine getirilmemiş görevler şimdi de önümüze konuluyor. En önemli görev devrim yapmaktır. Devrim yapmak öncelikle bu devleti yıkmak değildir. Devleti yıkma hedefini böyle belirlersek olamaz. Öyle Türkiye devletini yıkacağım, orada da devletsizlik doğacak biçiminde değildir. Mutlaka faşizmi yakmak ve Türkiye’yi demokratikleştirmektir. Sen mücadele ettikçe diğer güçlerin önünü açıyorsun ve her tarafta patlamalar ortaya çıkabilir. Türkiye halkı da ayaklanabilir. Türkiye halkı tümüyle Erdoğan’ı desteklemiyor. Onlar zaten %50 artı bire ulaşmak istiyorlar. Demek ki, Türkiye toplumunun %50’si Erdoğan’a karşıdır. Erdoğan’ın %50’si her türlü hakka sahiptir, konuşuyor, eylem yapıyor. Ama diğer %50’si baskı altındadır. Onun da eylem yapması, konuşması engelleniyor. Bunu bileceğiz. Biz Erdoğan’ı %40’a çektik mi, bitmiştir, faşizm yıkılmıştır. Erdoğan seçimle gitmez. Efrin’de fırsat doğmuştur. Kuzeyde bu fırsatı daha da büyüteceğiz, faşizmi yıkacağız. Onların satır aralarında dile getirdikleri o kadar büyük korkuları vardır ki, “Bu devletin Beka sorunu yok” diyorlar ama yalan söylüyorlar. Bu iktidarın Beka sorunu var. Beka ne demek? Kalıcılık ve gelecek sorunudur. ‘Yok olabilirim’ diyor. Bahçeli konuşmasında “Efrin’i almazsan onlar senden Hatay ve Kilis’i isterler” diyor. Bu sözlerin bile bir anlamı var. Üzerinde düşünmeye değerdir, onlar korksun. Onların korkması yetmiyor, korkularını büyütüp faşizmi yıkmamız gerekiyor. Bunun koşulları da vardır.

Önderlik, tarih hakkında bir kaç cümle söylüyor “*Kürdistan Sömürge*dir” diyor. Senin kimliğin hakkında birkaç cümle söylüyor. Bunun dışında sana söylediği bir şey var mı? Ne halk var, ne ülke var, ne toplum var, ne arkadaş var, ne silah, ne de para var. Hiçbir

şey yoktur. Sen iki söze inanıyorsun. İki sözden yola çıkarak bu güne geliyorsun. Bu küçümsenmemelidir. Peki, bu kadar gelişme var, bu kadar zemin ve imkân var, ondan sonra susuzluktan ölebilirim diyeceksin. Kırk yıldır çölü geçtik geldik karşıdan bakıyoruz, belli ki yeşil bir vaha var, belli ki orada su var. Fakat kırk yıldan sonra gözle gördüğün bir yere yürümek yerine diz bağın çözülüyor ve orada susuzluktan ölüyorsun. Böyle olur mu? Şu anda heyecan yaratacak o kadar çok şey var ki, o zaman iki kelime heyecan yaratıyordu. Şimdi de direnen halk heyecan yaratıyor. O zaman sana en yakın olan annen ve babandır, bir şey söylüyorsun, “Ne işin var Kürtlükle! Bizi yeneden soykırımla karşı karşıya mı getireceksin. Bu devlet bizi zaten soykırımdan geçiriyor, bir de siz mi geçireceksiniz. Git solculuk yap, komünistlik yap senin ne işin var Kürtçülükle” diyorlardı. İnsanlar bu derecede Kürtlükten korkuyorlardı. “Ne Kürt’ü, Kürt yoktur” diyenler de oluyordu. En yakınların bile sana bunu söyleyebiliyorlardı. Bugün öyle midir? Başlangıçta bana hep karşı çıkan annem ve babam birer dirinişçi olarak can verdiler. Bundan dolayı gururluyum.

Bugünkü halkın düzeyine baktığımızda, Kürdistan’da bir mezar suskunluğu var diyebiliyor muyuz? Hayır. Tam tersi Kürdistan’da bir özgürlük haykırışı var. Halk isyan halindedir. Kürtler, bu dünyada özgürlüğü dillendiren yegâne halktır. Bütün dünya Kürtlere bakıyor. Avrupalılar ağızlarını açtıklarında, devletler, halklar, milletvekilleri konuştuklarında “Kürtler sizin adınıza savaştı. Sizi DAİŞ’ten kurtardı. Siz Kürtlere olan borcunuzu böyle mi ödeyeceksiniz!” diyorlar. Bu çok nettir. Kürtlerin etrafında insanlık birleşiyor. Böyle bir aşamada zafer için savaşılr. “Kazanmak, kazanmak” direnmek değil, tarihin bize emrettiği zaferdir. Zamanın ruhu bize zaferi emrediyor. Zamanın ruhu -ki parti tarihinin bugünde somutlaşan ruhudur, bize zafer kazanmayı emrediyor. Direnmek değil, kazanmak. Neyi kazanacağız? Bir halk olarak kimliğimizi kazanacağız, özgürlüğümüzü kazanacağız, faşizmi yıkıp halkları kazanacağız. Onlarla dostluk kuracağız ve bu yürüyüş devam edecek.

Önder Apo “Biz bu tarihe birkaç sözle başladık. Ortada umut anlamına gelebilecek hiçbir şey yoktu. Ama umuda yakın bir duygu ile başladık. Silahımız yoktu, imkân aramadık” dedi. Bundan bir sonuç çıkarmak lazım. Zaten tarihe ders çıkarma amacıyla bakılır. Bu kadar imkân varken imkânsızlıktan söz etmek en dehşet verici durumdur. Önder Apo, “Böyleleri ağızlarıyla kuş da tutsalar asla PKK’li olmazlar. Böylelerinin ne yerin altında ne de yerin üstünde yerleri yok-

tur ama ne yazık ki bunlar içimizde var” diyor. Bunu 1998 yılında söylüyor. “Bunların nereye göndereceğimizin belirsizliği bile bizi zorluyor. Mesela ağlayanlar, sızlayanlar, devenin hendeği atlayamaması misali bir türlü başarı adımına güç getiremeyenler, kendilerini satanlar, kahroluyorlar.” Ama o zaman bunu içimizdekilere söylüyordu. Ağlamak, sızlamak, başarı adımlarına güç getirmemek, kişiliğini pazarlar konumda bulunmaları vb konular. Önderlik gerçeğinin bunları kahrettiğini söylüyor. O zaman ki durum farklıdır. Bugünkü PKK farklıdır. Bugünkü arkadaşlar topluluğu farklıdır. Bugün daha fazla birlik var. Eskiden kendi bildiğini okuma tarzındaki ısrar ve inat, bugün fazla yoktur. Düşünün Önderliği bile hedefleyecek noktaya bile gelebilecek bir çetecilik var. Bugün belki çeteciliğin zemininden bahsedebiliriz ama böyle bir çetecilikten bahsedemeyiz. Bu da bizim için önemli bir gelişmedir.

Gelinen nokta eski militanlık düzeyinin biraz daha ilerisine gitmektir, çeteciliği de geriletmektir. Ama Önder Apo’nun istediği zafer kişiliğinden hala uzaklık var. Bu mesafeyi hızla kapatabiliriz, zamana yayma gibi bir sorunumuz olmaz. Bunu an’da kararlaşıma ile aşmak durumundayız. Israrla döne döne bunu vurgulamaya devam ediyorum: Apoculuk bir karar sorunudur. ‘Ben Apocuyum, benim kararım budur. Gerisi tecrübe kazanma ve eğitim sorunudur’ denilmelidir. Katılma budur. Bu biçimde kararlaşıma önemlidir. Bu kararı herkes vermelidir. Gerisi eğitim, tecrübe edinme sorunudur. Karar anda veriliyor, ağızdan çıktı, verdin bitti. Gerisi ‘ben bu kararı veriyorum ama şunun da farkındayım, partiyi yeterince tanımayabilirim. Tanımak için de kendimi eğitmeliyim. Mücadeleye gireceğim, yeterince tecrübem olmayabilir ama parti zaten o fırsatı veriyor, tecrübe edineceğim ve kendimi geliştireceğim’ bu kadardır. Gerisi eğitim ve tecrübe işidir.

Önce bir damla olarak suya girmek lazım. Siz bir damla olarak suya girdiniz mi zaten suyun kendisi oluyorsunuz, artık sudan ayrılamıyorsunuz. Ama taş olarak girerseniz su ile birleşemezsiniz. Önce Apocu olma kararlaşımasına gitmek lazım. Önce su olmak, suyun içerisine bir damla olarak girmek ve sonra suyun her tarafına dağılmak. Biçimsel olarak katılım ancak böyle tanımlanabilir. İçinde bulunduğumuz dönem böyle bir dönemdir. Düzeltme tam da burada yapılır, zamana yayılmaz. An önemlidir. Anın devrimcisi olmak budur, diğeri ertelemedir. Öyle yaptığınızda sadece kendinizi kandi-

rırsınız. Hep ilklerde kalırsınız. İlk kurşunda, ilk katılımda, ilk sözde, ilk eylemde, ilk baskında kalırsınız ve ötesine gidemezsiniz.

Önderlik ilklerde kalma konusunda bizleri eleştiriyor, *“Makas açılmış”* diyor. Adını verdiği kişi benim ve Sara arkadaşın ismini veriyor. *“Dersim’e ilk defa gittiğim zaman kendi kendime şu kararı verdim. Buradaki bu halk kültürü mutlaka yaşamalıdır dedim. Tanıklarım da kadın Sakine Cansız, erkek Ali Haydar Kaytan’dır”* diyor. Orada bir kök kültürü var. Bu aslında Kürt halk kültürüdür. Kültürel soykırma karşı bu kültür yaşatılmalıdır. Ondan sonra Sara arkadaş şehit düştüğünde *“Bu ikinci Dersim katliamıdır”* dedi. Kimse bunu yorumlamadı. Ben de sonradan anladım. Bu ciddi bir eleştiridir. Sara arkadaşla yönelikte bir eleştiridir. Bizim iddiamız 38’i tekrarlatmamaktı ama yaşanan ikinci bir 38 oldu. Böyle bakmak gerekiyor. Arkadaşların hiçbirisi böyle bakmadı. Sara arkadaş bile eleştirdi Önderlik. Beni daha açık eleştirdi. *“Fuat’a bakın bir katliam bebeğidir. Büyümedi yaralı olarak kaldı. Eylem olduğunda ilk karakol baskınında yer almak istedi, şunu yapmak istedi, bunu yapmak istedi, bıraksaydım bir atımlık barut olup yok olurdu, ben tuttum bırakmadım. Fuat’a bakın kendinizi tanıyın”* dedi. Ondan sonra *“makas açıldı”* dedi.

Neden benim adımları verdi? Önderlik beni gerçekten tanıyor. Aslında bana çağrı yaptı. Fuat yaralarını göster, diğer arkadaşlar bu yaralarını görsün ki bu yaraları iyileştirme yoluna gidin. Önderlik, *“Aslında yaralısınız da, ama şu anda o kadar çok imkânınız var ki, isterseniz yapamayacağınız hiçbir şey yoktur”* dedi. Her bir arkadaşın kadın-erkek en temel sorunumuz karar sorunudur. Özgür ya da militanlık demeyeceğim; başarı ve zafer kişiliği, savaş komutanlığı, zafer komutanlığı. Özellikle bu zemindeki arkadaşların temel görevi en gencinden biraz yaşı ilerlemiş olana kadar, tüm arkadaşların temel görevi zafer komutanlığına ulaşmaktır. Bunun kararlaştırılmasıdır. Bu olduğunda parti tarihi özümsemiştir.

İstesem olayları anlatabilirim, fakat özünün bu olduğunu biliyorum. Esasta Önderlik Gerçeğinin temel özelliklerini ortaya koymak lazım. PAJK, Önderlik bedenleşmesidir. PKK, Önderlik bedenleşmesidir. Bedene dönüşüyor. Önderliği biraz tanıdın mı kendini tanıyor-sun. Önderliği tanıdıkça, Önderliğe daha fazla katılım sağlıyorsun. Kararım var ‘ben Önderliğe katılıyorum, kendimi değil Önderliği uygulayacağım’ diyorsun. Çünkü Önderliği anladım mı onu uyguladım. Önderliğin Bir Halkı Savunmasında –tüm savunmalarda da öyledir- cümle olarak ortaya koyduğu şudur: *“Savunmam gerçekleştiri-*

len önderliğin tüm temel niteliklerini yansıtmaktadır. İlgi duyanlara öncelikle düşen görev kavramasını başarmaktır.” Yani uygulamaktır. Bunu en yeni savaşçı da dâhil hepimize söylüyor. Uygulayanlar anlamak zorundalar. Kimi anlayacaklar? Önderliği anlayacaklar. Uygulama güçleri olarak da onu hayata geçireceğiz. Zaten Önderliği izleyenler, Önderliğin yol arkadaşları başka bir şeyi değil, onu uygulayacaklar. Kimin tarzıyla Önderliği uygulayacağım, Önderliğin tarzıyla; kimin temposuyla başaracağım, Önderliğin temposuyla; kimlerle başaracağım, yoldaşlar topluluğuyla başaracağım; yoldaşlar arasında birliği nasıl yaratacağım, Önderliğin yoldaşlık anlayışıyla, onun örgütsel gücüyle yapacağım. Bütün bunlar olduktan sonra başarmamak için hiçbir neden yoktur. Bütün malzeme var. Bütün sorun karar ve iradeleşmedir. Sorun bilme sorunu değil, kararlaşma ve uygulama sorunudur. Bu kadar nettir.

Şimdi bir hikâye anlatayım. Hallac-ı Mansur’un en yakın arkadaşlarından Şeyh Ebu Bekr-i Şiblî bir gün temizliğini yapar, camiye doğru yol alır. O sırada gaipten bir ses duyar. “Bizim dergâhımıza gelecek kadar temiz misin?” Şiblî döner kendine bakar, ruhuna ve benliğine bakar. Temiz olmadığına inanır ve geri döner. Şimdi o düşününce gaipten yeniden bir ses gelir. “Dergâhımıza sırt mı çeviriyorsun?” Şaşırır ve yerinde durur. Tekrar “sabırlı olduğunu mu ima etmek istiyorsun?” Şiblî bu kez ağlamaya başlar. Bu kez “bize hakaret mi ediyorsun?” Şiblî yerinde dövünmeye başlar ve “senden gelecek öfkeye karşı yine de sana sığmıyorum” der.

Ben bu örneği Önderlik ve Partiyle karşılaştırdım. Derim ki katılmak için biz partiye doğru geliyoruz. Önderlik bize şu soruyu soruyor, ‘Peki katılacak kadar temiz misin?’ Çünkü PKK temiz bir ortamdır. Bizde o kadar temiz değiliz geri dönüyoruz. İnsanın aklına soru olarak şu geliyor. ‘Peki, bu partiye sırt mı çeviriyorsun?’ Sen şaşırıyorsun, duruyorsun. Bu kez ‘Sabırlı olduğunu mu ima ediyorsun?’ Sabır biraz erteleme işidir. Ondan sonra bize yönelik eleştiri olunca da tepki göstermeye başlıyorsun, yani ağlamaya başlıyorsun. Tepkilerimiz böyledir. Kısaca bilgelerin değerlendirmeleri gerçeğimizi çok çarpıcı yansıtır.

Önderlik evliya ve nebiler kültürünün içselleştirilmesini de ifade ediyor. Ama sadece o demek değildir. Nebiler ve evliyalar kültürü, Önderlik Gerçeğinde vardır. Peygamberler geleneği Önderlik gerçeğinde var. Bilgelerin geleneği Önderlik gerçeğinde vardır. Ana tanrıça kültürü Önderlik gerçeğinde vardır. Zerdüş kültürü vardır. Ta-

rihsel direniş güçleri, onların mücadelelerinin içeriği Önderlikte var. Önderlik bütün bunların hepsinin toplamıdır ama sentez anlamında toplamıdır. Aritmetik toplam değildir. Sentezliyor ve bunlardan yepyeni ama hepsini içeren bir Önderlik ortaya çıkarıyor.

Önderlik nasıl düşünüyor? Bu soruyu sorun. Biz diyoruz ki, 'bilimsel düşünmek, bilimin dilini anlamak lazım' diyoruz. Önderlik, *"Kuşkusuz en etkili dil bilimin dilidir ama bilimin diline hâkim olacaksınız, felsefenin diline hâkim olacaksınız. Mitolojinin diline hâkim olacaksınız. Dinin diline hâkim olacaksınız. Bu dört dili içselleştireceksin. Bu dört dil de insanlık içindir, hakikati ifade ediyor. Dolayısıyla buradaki hakikatleri alabilmek için öncelikle bu dört dile hâkim olman lazım."* Önder Apo bu dillerin kendinde gerçekleştiğini ifade ediyor. Buna da *"sağlam mantık yapısıdır"* diyor. Bu anlamda Önderlikte sağlam bir mantık yapısı var. Bu sağlam mantık yapısı bu dört dile hâkim olmasından geliyor. Bunların hepsinde hakikat payı var. Dindeki hakikat payı çok yüksektir. Batı biliminde hakikat payını hiç aramayın. Ama kuantumik düşünüş tarzında hakikat payı en etkili ifade biçimlerinden biridir. Kuantumik felsefe oluyor. Mitoloji de bile hakikat payı çok yüksektir. Bütün bunların hepsini Önderlik önümüze koyuyor. Bu tarzda netleştikten sonra bir evliyanın yaşamını okuyun kendinize çok yakın bulursunuz ama önemli olan Önderliği bu tarzda kavrayabilmektir.

İslamiyet'te Peygamber öldükten sonra mezhep ortaya çıkıyor. Peki, Peygamber yaşarken bu olabilir mi? Olamaz. Peygamberin partisi esastır. Mezhep hizipten geliyor. Her biri bir hizip oluyor. Önder Apo bize, *"Her biriniz bir hizipsiniz, sanki her birinizin ayrı bir görüşü varmış gibi duruyorsunuz"* diyordu. Bu anlamda herkesin kendi hizbini dağıtması lazım. Hizipçiliği aşarak PKK'ye katılmak lazım. Bu münafıklıktır. İnsan aklının alamayacağı şey budur. Hizip duruşu Önderliğin yok sayılmasıdır, ölü saymaktır. Önderliğin yorumuna katılmak yerine, kendisi Önderliği yorumluyor. Hizipler, İslamiyet'in yorumundan çıkıyor. Bazıları 'biz böyle yorumluyoruz' diyor. Sağ yorumu, Sunni mezhepçiliğe götürüyor. Sol yorumu, İhvan-ı Safâcılığa, evliyalara götürüyor. Dervişlik sol yorumlardır. Alevilik önemli ölçüde sol bir yorum sayılabilir. Sünnilik içinde de sol yorumlar vardır.

Filistin Süreci (1981-1982)

Bizim Filistin'deki kalış dönemimiz yaklaşık iki yıllık bir süreçtir. 81 ve 82 yıllarıdır. Orada güçlerimizi eğitmek için bulunduruyoruz fakat bir noktamız hariç hiçbir yerde öyle kendi başına bir okul sistemimiz yoktur. Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi'nin kendi kampları ve askeri güçleri var, oralara dağıtıyorlar. Daha çok İsrail sınırına yakın Güney Lübnan gibi yerlere gönderiyorlar. Tam bir askeri ortamdır. Türkiye sınırına gitmek gibi oluyor. Siz onları, onlarda sizi izliyor. İsrailiilerle karşı karşıyasınız. Ciddi bir eğitim yok, dikkatli olmak zorundasınız ama yaşamın kendisi bir eğitimidir. Mesela zaman zaman arkadaşlar geceleri bir araya geliyorlar. Elektriğin olduğu ortamlar da yoktur. Mum ışığında veya gaz lambaları ışığında sığınaklarda belli düzeylerde eğitim görüyorlar. Daha iç kesimlerde olanlar daha avantajlıdır.

Benim bulunduğum ve içinde yer aldığım grup daha kalabalık sayılırdı. 20'nin üzerinde arkadaşlık. Beyrut'un merkezinde, daha sonra İsrail'in katliam yaptığı Şatilla'da bir kampta kalıyorduk. Deniz kıyısında Filistin Mülteci Kampıdır. Onun içinde askeri bir kamp vardı, biz orada eğitim görüyorduk. Biz yirmi arkadaş Filistinlilerle birlikte eğitim görüyorduk. Askeri eğitim dışındaki bütün zamanımızı arkadaşlarla birlikte geçiriyorduk ve kendimizi eğitebiliyorduk. Askeri eğitimlerimiz gerçekten yetkindi, komando eğitimi verilirdi. Bazen neden böyle bir eğitim gördüğümüzü çok fazla anlamıyorduk, içten tepki gösterdiğimiz de oluyordu. Askeri eğitimlerde ateş ve duman çok kullanılıyordu, bütün bunlar olunca, "bizi itfaiyeci mi yapacaklar" diyorduk. O eğitime karşı tepkilerim vardı. Sonradan o eğitimin anlamını fark ediyorsun. Bizim Lübnan'da gördüğümüz eğitim daha çok şehir savaşı için verilen bir eğitimi kapsıyordu. Çünkü kendileri daha çok şehirde savaşıyorlardı. Öyle olunca ateş ve duman daha çok kullanılıyordu.

Bazı komutanları vardı eğitim ortamına girdikleri ve başladıkları zaman canavar kesiliyorlardı. Araba tekerleğini eğitim alanın ortasına koyup yakıyorlardı, seni dumanın karşısına geçiriyor, "nefes al" diyor, sen nasıl nefes alacaksın, duman geliyor. Bu durumda nefes almıyorduk, yakınım 'pat pat' diye silah ile sıkıyorlardı. Köpek ayağını ısıırıyordu. Sıkılan mermilerden biraz tedirgin olunca daha çok sıkıyordu. Çok keskin nişancıları vardı. Bu keskin nişancılar arkadaşların postallarının topuğuna sıkıyorlardı. Kurşuna artık

alışıyorsun. Eskiden tedirgin olurken artık hiç tedirgin olmuyorsun. En kötü havalarda eğitime çıkarıyorlardı, öyle olunca zorlanıyorsun ama seni güçlendiriyor. Eğitime katılıyordum ama şimdi 'keşke oradaki eğitime daha coşkulu katılsaydım' diyorum. Bizim bir genç arkadaş hep birinci oluyordu ama ben hep ikinciliği izlerdim. Onlara göre ayağım sakat olmasına rağmen çabalıyordum. O genç arkadaş için "at gibidir" nasıl yetişeyim diyordum. Fakat daha sonra cezaevine düştükten sonra hep askerlikten kaçtı, müthiş bir asker olabilirdi. Şimdi ise roman yazıyor.

Anlatmaya çalıştığım şudur: Filistinlilerin bize özellikle askeri eğitim konusunda ciddi katkıları oldu. Eğitimi içten veriyorlardı. Özellikle bazı eğitimcileri bizden etkilendikleri için ellerinden geleni yapıyorlardı. Arkadaşların yaşamı Filistinlileri çok etkiliyordu. Eğitimler tatbikat gibiydi. Eğitim alanın etrafına halk gelip çember oluşturunuyordu. Tam gerçek bir savaş sahnesi gibi oluyordu, ağlayan kadınlar vardı. İçinde şiddet sahneleri de var. Eğitim bittikten sonra Filistinliler darbukayı alıp oynamaya başarlardı. 4-5 yaşlarında küçük kız çocukları vardı, bellerine bez bağlayıp oynamaya başarlardı. Bir halk oyunuydu ve hayranlık vericiydi. Filistin halkının kendine has kültürü muhteşemdi.

Diyelim ki kampta 20-25 arkadaş vardı. Düzenli bir yaşam var. Öğlen yemek yeniliyordu. Mutlaka bizim de yemekle ilgilenen nöbetçi arkadaşımız vardı. Yemekleri aşçılar yapıyordu. Ama sofraya kurma ve sofrayı temizleme konusunda düzenleri vardı. Arkadaşlar yemekleri sofraya koyar sonra arkadaşları çağırırlardı. Birlikte yemek yendikten sonra sofrayı temizlerlerdi. Filistinliler ise her biri gidip en iyi parçayı alıp bir kenara çekiliyorlardı. Filistinli bazı komutanlar, bir bize bakıyorlardı bir de onlara bakıyorlardı, aradaki uçurumu görebiliyorlardı. Birindeki düzen, disiplin, arkadaşlık; birindeki bireycilik ve bencilliği görebiliyorlardı. Bize "Biz de bir zamanlar sizin gibiydik" diyorlardı. Bazen düşünüyorum da tasfiyecilik döneminde Filistinlilerin o zamanki yaşamına benzeyen anlayışlar açığa çıktı. 2003-2004'teki süreç biraz böyleydi. Ama mevcut durumda da yaşamımız gerçekten farklıdır. Yaşam tarzımızı küçümsememek lazım, daha düzenli ve disiplinliyiz. Filistinlileri en çok etkileyen şey yaşamımızdaki duruştu, saygıyla ve sevgiyle yaklaşıyorlardı.

Esas eğitim gördüğümüz alan ise, Suriye sınırına yakın bir yerdi. Lübnan topraklarına girdi. Önderliğin ilk ayak bastığı yer olan Hel-

ve'deydi. Helve kampının bulunduğu alan Dürzilerin arazisidir. Mahsum Korkmaz Akademisi orada kuruldu. Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi'nin kampıydı, bizim de bir tür karargâhımız oluyordu. Genelde yönetimdeki arkadaşlarımızın kaldıkları yer oluyordu. Yönetim de orada olduğu için orada genellikle 25-30 arkadaş olurdu, onlar daha sistematik eğitim görüyorlardı. Güçlerimiz sık sık denetleniyordu. Arkadaşlar gidiyorlardı. Özellikle Cuma arkadaş, Karasungur arkadaş gidip her bir birimin yanında bir gece geçiriyorlardı. Güçleri kontrol etme süresi bir ay sürebiliyordu. Her birim bir yerdeydi, çok dağınıktı. En kalabalık birim Helve Kampındaki birimimiz, sonra Beyrut merkezindeki birimimizdi. Bundan daha kalabalık arkadaş grubu yoktu.

Türkiye Solu Avrupa'ya çıktı. Derli toplu geriye çekilme olmadı. O dönemde derli toplu geri çekilen tek hareket biz oluyorduk. O açıdan bizim güçlerimiz çok daha düzenlidir. Bizim de Avrupa'ya çıkmamızı istiyorlardı. Önderlik bunu kabul etmedi. Avrupa'ya çıkarsanız devrim için, savaşı yükseltmek için hazırlanamazsınız, çünkü askeri eğitim zeminleri yoktu. Ortadoğu, özellikle Lübnan zeminini size bu imkânı fazlasıyla sunuyordu. Özgür topraklarda sayılıyorsunuz, kendinizi özgürce eğitebiliyorsunuz. Askeri ortamda, askeri ruhla eğitiliyorsunuz. Bulunduğunuz ortam sıcak mücadele ortamıdır. Zaman zaman İsrail ile de çatışmalar oluyor, bu da sizi güçlü kılabilir. Biz de Avrupa'ya çıksaydık mülteci bir hareket oldurduk ve bugün diğer sol hareketlerin başına gelenler bizim de başımıza gelebilirdi. Bu durumun önüne geçen de Önder Apo'dur, Önder Apo'nun duruşudur. Önderliği Avrupa'ya çekmek istiyorlardı ama Önderlik gitmedi. Önderlik tersine Avrupa'daki güçleri Lübnan'a çekmeye çalıştı. Bunda da diğerleri cevap vermedi.

Hareket dışarıya çıkınca Türkiye, Filistin Kurtuluş Hareketiyle diplomatik ilişki kurdu. Ankara'da temsilcilik açmalarına izin verdi. O zamana kadar Filistinlilerin herhangi bir temsilcilikleri yoktu. Türkiye onlarla resmi ilişki geliştirerek bizi orada baskı altına almayayla da Filistinlilerin imkânlarından yararlanmamızı önlemeye çalıştı. Önderlik bu zorlukları aşmak için oldukça zaman harcadı.

Bu sürecin temel bir özelliği var. Arkadaşların önemli bir kesiminde yaşanan hayal kırıklığıdır. Şaşkınlıklar, öfkeliidirler, tepkiliidirler. Neden? 1979'da başlıyor, 1980'e geldiğinde darbe öncesi Kürdistan'da müthiş bir canlılık, müthiş bir halk hareketliliği var. Kırsal alanı neredeyse düşmanın denetiminden çıkarmışsın. Sonra

darbe oluyor ve geri çekiliyorlar. Geriye dönüp Kürdistan'a bakıyorlar, eski Kürdistan'ın yerinde hiçbir şey yok, devlet tümüyle Kürdistan'a hâkim olmuş, ordu tümüyle Kürdistan'da egemen durumundadır. Halk korkunç işkence altında, cezaevlerinden işkence çıgıllıkları yükseliyor. Bir anda böyle bir duruma geçiş arkadaşlarda şaşkınlık ve hayal kırıklığı yaratıyor.

1981'de konferans yaptık. Parti 1. Konferansı oluyordu. Konferansın temel hedefi, güçlerimizi yeniden toparlamak ve gerilla savaşını geliştirmeye hazır hale gelmektir. Süreç böyle tanımlanıyor. Yurtdışındaki bu süreç 'toparlanma ve gerilla savaşının geliştirilmesinin hazırlık dönemidir.' Toparlanma, zıddı bir kavramı gündeme getiriyor. Niye 'toparlanma' diyorsun? Çünkü dağılma var. Belki fiziki olarak dağılma yoktur ama ruhen dağılma, şaşkınlık, anlayamama ve süreci kavrayamama var. O dönem en zor dönemimizdir. Arkadaşlar halka yapılanları, işkenceleri görüyorlar ve biz de Filistinliler ya da Ermeniler gibi yapalım diyorlar.

Ermenilerin o dönem ASALA olarak adlandırdıkları bir örgütleri var. Türk konsolosluklarına yöneliyorlar, birçok büyükelçi öldürüyorlar. Filistin Halk Kurtuluş Cephesi uçak kaçırıyor. Arkadaşlar "Biz de yurtdışında Türk elçiliklerini basalım, rehin alalım, uçak kaçıralım ve işkencelere dikkat çekelim" diyorlar. Önderlik *"Bu tür tepkilerle biz Kürdistan'daki işkenceleri sona erdiremeyiz. Öncelikle bizim görevimiz Kürdistan'da gerilla savaşını geliştirmeye hazırlanmaktır. Zindanlarda yoldaşlarımızın elinde tuttukları direniş bayrağını onlardan devr almak ve Kürdistan dağlarına dikmektir"* diyor. Önderlik önlerine görev olarak bunları koyuyor. *"Buna hazırlanmalısınız"* diyor. Peki, herkes bu talimata uyuyor mu? Görünürde uyuyor ama gerçekte belli bir direniş var, bunun kırılması ve toparlanmanın sağlanması müthiş bir mucizeyi ifade eder.

Konferans güçlerimizi toparlamanın zirvesi oldu. Güçlerimizdeki dağınıklığa son verdi ve netleştirdi. Özellikle Önderliğin ideolojik olarak yürüttüğü önemli çalışmalar vardı. Kongreye sunduğu "Politik Rapor" müthiş bir eğitim materyalidir. O güne kadar güçlerimize yetecek çok fazla eğitim materyali de yoktur. O zaman Manifesto, "Kürdistan Devrimcilerinin Yolu" vardı. Serxwebûn dergisinin ilk sayısını çıkarmışız. Zaten Manifesto Serxwebûn'un ilk sayısı olmuştu. "Maraş Katliamı" üzerine kısa bir değerlendirme var. Önderliğin "İdeoloji ve Politika" broşürü var. "Hilvan Direnişi" üzerine bir değerlendirme var. Bunlar dışında başka materyalimiz de yoktu. Ön-

derliğin çalışmaları yepyeni materyaller sunuyor ve bunlar gelişme yaratıyordu. Önderliğin konferansa sunduğu “Politik Rapor” güçlerde kendine ve mücadeleye olan güveni yeniden oluşturunuyordu. Konferansta Önderliğin yaptığı değerlendirmeler var. Onlar arkadaşların gelişmesini sağlıyor.

Önderlik şunu fark ediyor: “Güçlerde belli bir hazırlık var ama güçler henüz ülkeye gitmeye hazır değildir. Çizgiyi yeterince içselleştirmiş değildir.” Onun için Önderlik bir süre daha gücü yoğunlaştırdı. Bu, 81’den 82’ye sarkan ve güçlerin hazırlanmasına giden süreç oluyor. Avrupa’ya gönderilen arkadaşlar var. Orada basın çalışmalarına yeniden başlama söz konusudur. Avrupa’da önemli bir Kürt kitlesi var. Kitle içinde, diplomasi vb. çalışma yürütmek için gönderilen arkadaşlar var.

Bu arada Önderliğin Türkiye solu ile geliştirdiği ilişkiler var. Kürt grupları ile geliştirilen ilişkiler de çok fazla sonuç alınamadı. Bunun yerine Türkiye solu ile biraz daha mesafe kat edildi. Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi kuruldu. O zaman PKK, DEV-YOL, gözlemci ya da destekleyen gruplarla birlikte toplam 11 örgüt vardı. Burada önemli olan PKK ve DEV-YOL’un bir araya gelebilmesiydi. DEV-YOL’un asıl kadroları cezaevindeydi. Bunların Avrupa’da dış temsilcilikleri vardı. Kendilerini Devrimci İşçi kanadı olarak tanımlıyorlardı. Avrupa’da “Devrimci İşçi” diye bir dergi çıkarıyorlardı. Dolayısıyla kendilerini o derginin adıyla adlandırıyorlardı. Başlarında Taner Akçan diye biri vardı. Taner Akçam, Önderliğin yanına sık sık gidip geliyordu. Avrupa sosyal demokratların bir ajanı gibiydi. Avrupa’nın sosyal demokrasisi mücadeleyi etkisizleştirerek, Avrupa’ya çekmeye çalışıyordu. Özellikle Önderlikle bağlantı kurması, Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesine katılması, partiyi Avrupa’ya çekmek amaçlıydı. Önderliği etkilemeye çalışıyorlardı. Amaçları mücadeleyi geriye çekmekti. 15 Ağustos Atılımı başladıktan sonra DEV-YOL kendisini geri çekince, Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi de dağıldı.

Bu süreçte Önderliğin yazdığı kitaplar var. “Kürdistan’da Zorun Rolü” kitabı var. Bizim askeri çizgimizi netleştiriyor. “Örgütlenme Üzerine” kitabı var. Parti örgütlenmesi, toplumsal örgütlenme üzerinde muazzam bir netleşme var. “Kürdistan’da Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolu” Ulusal Kurtuluş Cephesinin açılmanmasıdır. Zaten Ulusal Kurtuluş Cephesinin programı var ve faşizm üzerine değerlendirmeler var. Tüm bunlar çizgiye önemli bir netlik kazandı-

riyor ve arkadaşlar da bunları okuyarak, bunları özümseyerek, evlerde ve kamplarda bunlar üzerine yoğunlaşarak ülkeye döner hale geliyorlar.

1982'de İsrail'in Lübnan'ı işgal etmesi bölgenin kaderini değiştirecek olan önemli bir gelişmedir. İsrail ordusuyla Lübnan'a girdi ve önemli bir toprak parçasını ele geçirdi. Beyrut'un kapısına kadar dayandı. Filistinliler o zaman Lübnan'da çok etkin bir güçtü. Kesinlikle devlet içinde devlet gibiydiler. İsrail, Lübnan da işgal ettiği topraklardan Filistinlileri de sürdü. Yaşamlarını yitiren, esir alınan çok sayıda Filistinli oldu. Bizim arkadaşlardan esir düşenler oldu, on kadar arkadaşımız şehit düştü. Bir arkadaşımız da daha önceden şehit düşmüştü. Filistinlilerle ortak mücadele içerisinde on arkadaşımızı şehit verdik. Bir o kadar arkadaşımız da İsrail'e esir düştü. Geri kalan arkadaşların büyük bir bölümü çatışa çatışa öğrendiklerini de uygulayarak gerilla taktikleriyle Suriye sınırına kadar ulaştılar. Bizim orada güvenli durumda bulunan, İsrail işgalinin dışında kalan Helve Kampına ulaştılar. Bir grup arkadaşımız ise Beyrut'a çekildi. Beyrut'a çekilenlerin sayısı daha azdı. O zaman Cuma arkadaşlar da Beyrut'taydılar. Dolayısıyla kuşatma altındaydılar. 1982'de ben Avrupa'daydım. İşgal başladığında ben İsveç'teydim. O zaman oradaki arkadaşların hepsi geldi, ben bazı toplumsal eylemler protesto, yürüyüş vb. eylemler için bir süre orada kaldım ve döndüm.

O zamana kadar devrim ocağının merkezi Filistin Direniş Hareketidir. İsrail işgal edince Filistinlilere çok ağır darbe vurdu. Güçlerini oradan çıkardı, belki halktan mülteci insanlar kaldı ama savaşçı namına bir şey kalmadı, hepsini Lübnan'dan çıkardı. Amerika ve diğer güçler devreye girdiler, İsrail'in Beyrut'a girmesini engellediler. Ulaşılan karar şöyledir: O zaman Beyrut'ta toplanmış olan bütün Filistinli savaşçılar orayı terk edeceklerdi. Filistinliler de bu karara uydular ve Amerika'nın 7. Filosunun koruması altında gemilere bindirildiler ve oradan uzaklaştırıldılar. Yaser Arafat, Corc Habaş bunlar Filistin direniş hareketinin önderleriydiler. Onlar da Amerikan'ın gözetimi altında Filistin'i terk etmek zorunda kaldılar. Suriye her Filistinliyi kabul etmedi, kendine yakın olanları kabul etti. Diğerleri Cezayir, Tunus, Fas, kısmen Libya gibi Kuzey Afrika ülkelerine gittiler. Buralar Filistinlileri kabul eden devletler oldu. Dolayısıyla Filistin Direniş Hareketi ciddi bir yenilgi aldı. Bu durumda devrimin Ocağı Kürdistan'a taşındı. Bu çok önemlidir. O günden bu yana devrimin Ocağı Kürdistan'dır. Kürdistan devrimi, bölge devriminin

merkezidir. Bu bir abartı değil, bugün bunu çok daha çarpıcı bir biçimde görebiliyoruz.

Artık bizim böyle bir durumda ülkeye mutlaka dönmemiz lazım. On şehit İsrail'in saldırısına kıyasla değerlendirildiğinde çok fazla değil, çünkü İsrail sadece Filistinlileri hedeflemiyordu. Filistin güçleri içerisinde dünyanın her yerinden devrimci örgütlerin savaşçıları vardı, orada eğitim görüyorlardı. Bunların tümünü hedefliyordu. Biz on şehadetle bu süreci atlattık. On arkadaş ise esir düştü. Daha sonra Filistinliler ve İsrailliler arasında esir takası oldu. Filistinlilerin elinde birkaç İsrail askeri vardı, bir kaç İsrail askerine karşılık onlar ellerindeki tüm Filistinlileri serbest bıraktılar. Böylece arkadaşlarımızı da Filistinliler ile birlikte bırakmış oldu. Sonra arkadaşları Cezayir'e götürdüler. Esir düşen arkadaşlar 83'de partiye ulaşmayı başardılar.

2.Kongre ve Ülkeye Dönüş

Gerçekleşen PKK'nın 2. Kongresi var. Ağustos ayında düzenlenen bir kongredir. Lübnan'da değil, Suriye'de gerçekleşti. Kongre, Ürdün sınırına yakın, Filistin Halk Kurtuluş Cephesinin Dara'daki kampında toplandı. 80 kişiye yakın bir katılım oldu. Kongre öncesi süreçte Önderlik bazı grupları ülkeye göndermişti. Agit arkadaş kongreye katılmadı. Agit arkadaş en geç Lübnan'a geçen, en erken ülkeye giden arkadaştı. Alanı tanıyordu. Güney Kürdistan, Botan, Doğu Kürdistan ile ilişkileri vardı. Mehmet Karasungur arkadaş daha önceden dönmüştü. Her iki arkadaşta alanı en iyi tanıyan arkadaşlardı. Dolayısıyla ülkeye dönüş hareketini yönetecek olanlar bu iki arkadaş olacaktı. Pratik olarak Agit arkadaş olacaktı. Nitekim Agit arkadaşla paralel bir biçimde Lübnan ve Suriye zeminindeki arkadaşlar ülkeye küçük gruplar haline dönmeye başladılar.

Aynı paralelde kongrede devan etti. Önderlik gerçeği ile bütünleşmeyen, ona karşı direnen, yetersiz devrimcilik örgüte karşı direniyordu. Gerçekten partileşmeye karşı muazzam bir direniş var ve bazı kişilerin şahsında net bir biçimde ortaya çıkıyor. Kongreye katılanlardan önemli bir bölümü daha sonra harekete karşı düşmanlık yapmaya başladılar. İçinden provokatörler de çıktı. Sorunların kaynağında Semir ve Baki vardı. Baki, Haki arkadaşın kardeşiydi. Ziyad diye biri vardı. Selim (Selahattin Çelik), Fatma, bunlar kongrede sorundu. Hatta Önderlikle pazarlık yapıyorlar. "Kongre öncesinden bir

araya gelem, anlaşalım. Kongreye böyle bir anlaşma temelinde gidelim” diyorlar. Bunu sözlü olarak bile önerenler var. Kolay bu güne gelinmiyor. Öncesinden Baki’nin çok ciddi rahatsızlıkları var. Bu rahatsızlıklarını Kesire ile çatışarak ortaya koyuyor. Avrupa’da Semir (Çetin Güngör) diye biri vardı, çok büyük bir ihtimalle MİT ajanı olduğu açığa çıkacak, tam bir provokatördü. O da Baki’yi kışkırtanlardan biridir. Bingöllü Davut diye biri vardı. Bunlar ülkeye dönüş eyleminden rahatsızdırlar. Ülkeye dönmek isteyen kişilikler değildir. Onun için kongre zeminini bir başkaldırı zemini, partiyi parçalama zemini olarak değerlendirmeye çalışıyorlar.

Önderlikte partide birlik oluşturmaya çalışıyor. Sorun çizgi sorunu değil, parti çizgimiz hiçbir zaman bu kadar netlik kazanmamıştır. Askeri çizgi, politik çizgi, ulusal kurtuluş çizgisi, ilişki ve ittifaklar konusundaki anlayış son derece belirgindir. Kongre öncesi bunlar yazılı belgeler halinde kitaplara dökülmüştü. Kongre bu belgeleri parti çizgisini içeren belgeler olarak gördüğü için bir tür kongre belgesi de oluyorlar. Tartışmalar çizgi temelinde değil, partililiğe gelip gelmeme konusundadır, sorun esas itibarıyla odur. Bu da partide merkez sorunun çözülüp çözülmemesi demektir. Parti örgütlenmesi gerçek anlamda kendi görevlerine sahip çıkan bir parti merkezinin oluşumuna bağlıdır. Merkezileşme olmadan çok fazla gelişme olmaz. Yukardan aşağıya doğru parti örgütlenir. Ama merkezi görevlere talip oldukları halde onun gerekliklerine uymayan, parti merkezini koalisyon gibi değerlendirmek isteyen kişilikler var. Bunlar çok sonuç almadı. Önderlik bildiği için tedbirlerini geliştirmişti. Davut’un kongreye katılımı engellendi. Avrupa’dan döndükten sonra tutuklandı. Ruh hastasıydı. Bu dönem biraz da böyledir. Bu tür kritik dönemlerde ruh hastalıkları da gelişebiliyordu. Biz, Sosyal Demokrat İşçi Partisi’nin tarihini de inceliyorduk. Onlarda da 1907 ve 1911 arasında Rusya içinde hiçbir parti örgütü kalmıyor, çoğu tutuklanıyor. Bazıları Avrupa’ya kaçıyor. Avrupa’da yer bulamayanlar var. Çok ciddi ekonomik kriz yaşayanlar var. İntihar edenler var. Ruhsal depresyon yaşayanlar var. Tarihte bunlar da anlatılır. Kritik süreçlerde bu tür depresyonlar ve rahatsızlıklar yaşanabiliyor.

Böylelerine de partinin kapılarını kapatamazsın ama o zaman partiyi çok zorladılar. Bunların hepsi bizden koptular. İkinci kongreye bakarsanız, Önderlik divanda, yanında iki kişi var. Biri Selahattin Çelik (Selim), diğeri de Ziyad’dır. Selahattin Çelik Jeoloji Mühendisi-dir. Ziyad lise de beden eğitimi öğretmenidir. Aydın sayılıyorlar.

Aranır duruma düştükleri için harekete katılıyorlar. Öncesinden aktif olarak diğerk arkadaşlar gibi çalışmaların içinde alan kişiler değildirler. Darbe gelince Apocularla ilişkileri var diye aranır duruma düşüyorlar, bunlar öğretmenliği bırakıp yurtdışına çıkmak durumunda kalıyorlar. Önderlik de bunlara değeri veriyordu, değerdendirilmek istiyordu. Önderliğin yaklaşımı doğrudu ama bunların tutumu da ürkütücüydü. Özellikle de İkinci Kongrede hareketi çok zorladılar. O zaman hareketi bölme riski vardı. Semir bunları kullanmaya çalışıyordu. Semir bilinçli bir ajandı. Belki de gelmiş geçmiş provokatörler içerisinde en akıllısıdır. Uzman bir kişilik gibiydi ve kendisini iyi gizliyordu. İnsanları kullanmaya çalışıyordu ama Önderlikten de kurtulamıyordu. Önderlik İkinci Kongrede asıl tehlikenin ondan geldiğini fark etti.

1982 yılının sonlarına gelindiğinde parti Lübnan'daki güçlerinin ezici çoğunluğunu ülkeye ulaştırmayı başardı. Ülke zeminine giden güç miktarı yaklaşık olarak iki yüz elli kişi civarındaydı. Sınır geçişlerinde bazı şehadetler yaşandı. En ağır kayıp ise Hezil Çayında on arkadaşımızın şehadeti oldu. Arkadaşlarla birlikte Kürdistan'a gelen kurye KDP'liydi. Yolda arkadaşlardan ayrılıp karakola gidip haber veriyor. Arkadaşlar sudan geçecekleri sırada askerler arkadaşlara ateş ediyor, on arkadaş şehit düştü. Bir kişi kurtuldu. Diğerk arkadaşların cenazelerine bile ulaşılmadı. Suyun ortasında arkadaşlar vuruldu. O dönem bizim açımızdan ciddi kayıplardı. Önemli bir kesim Dersimli arkadaşlardı. Gruptan sorumlu Şahin Kılavuz arkadaştı. Serhat'ta, Kürdistan'ın diğerişik yerlerinde çalışma yürütmüş bir arkadaştı. Kendisi Tuzluçayırliydi. Benzer bir biçimde Cahit Dayan arkadaş vardı. Sonuç itibariyle bu kadar gücün ülkeye taşınması büyük bir başarıydı.

1982 yılının sonuna gelindiğinde Kürdistan'da eskiden çalışma yürüttüğümüz tüm bölgelerde gruplarımız vardı. Sadece Güney Kürdistan ve Botan alınana ulaşmakla kalmamışlardı her yere grup gönderilmişti. Dersim, Amed, Güneybatı hattıyla Önderlik ilgileniyordu. Urfa, Adıyaman, Maraş'a da gerilla girdi. Hatta Hilvan ve Sivek'e kadar gerilla ulaştı. Bingöl alınlarına gerilla ulaştı. Garzan yeni üstlenme alanlarımızdan biriydi. Gerilla yoğunlaşmasının bulunduğı asıl alan Botan'dır. O zaman Zagros, Botan diye ayırtırmıyorduk. Botan; Zağros'un kendisi de dâhil tüm alan Botan olarak biliniyordu. Botan, Garzan, Amed, Bingöl, Dersim'di. Birde Serhat alanı vardı.

Serhat biraz farklıydı. Serhat alanından arkadaşlar geri çekilememişti. 6 arkadaştan oluşan bir gruptu. İki yıl boyunca darbe koşullarında kuzeyde yaşamlarını sürdürmüşlerdi. Daha sonra Doğu Kürdistan'a geçmişlerdi ve Güney Kürdistan'dan gelen arkadaşlarla buluşmuşlardı. Başlarında Yaşar Organ diye bir arkadaş vardı. Eyalet sorumlusuydu. Şehit Mahir vardı, Şehit Cemşit arkadaşlar vardı. Tarihimizin büyük kahramanlarıdır. İkisi de Parti Merkez Komite üyeliğini yapmış arkadaşlardı. Bunlar da sağlam bir biçimde partiye ulaştılar. Daha sonra Serhat'a 83'te sağlam bir biçimde güç gönderildi. Bu çok önemli bir gelişmeydi.

2. Kongrenin esas anlamı gerillanın ülke zeminine dönüşünün kararlaştırılmasıdır. Bu büyük bir özgürlük yürüyüşüdür, ana topraklara dönüş hareketidir, bunu kararlaştırmıştır ve bu başarılmıştır. Kongrenin esas itibarıyla çözümlemek istediği sorun ise, örgütsel sorundur. En başta da merkez sorundur. Kongrede bir merkez seçilmiştir. Kongrenin hemen sonrasında Merkez Komite toplantısını yapmıştır. Fakat bu toplantıda merkez bileşimi içinde yer alan her arkadaş özeleştirel bir duruş geliştirmiş ve her bir arkadaş merkez üyesi olmayı hak edecek bir duruşun içinde olmadığını kabul etmiştir.

O zaman şöyle bir durum açığa çıktı. Partimiz bir merkez seçti ama ortaya çıkan bu somut merkez, merkezi görevleri üstlenebilecek konumda değildir. Dolayısıyla kendini merkez olarak tanımlaması doğru değildir. O zaman nasıl olabilir? "Bu merkez kendisini hazırlık merkezi olarak tanımlasın. Altı aylık süre içerisinde merkez üyelerinin pratiğine bakılsın. Her bir üyenin pratiğine bağlı olarak eğer başarılıysa Merkez Komite üyeliği kesinleşsin, değilse düşsün." Karar böyleydi. Altı aylık bir planlama da yapmıştır. Yapılan planlama bahara kadardır. Altı aylık süreç aynı zamanda bir silahlı propaganda çalışma sürecidir. Güçler aynı zamanda bir silahlı propaganda birimi olarak faaliyet yürüteceklerdir. Silahlı propaganda gruplarının öncelikli görevleri; alanı, coğrafyayı tanımdır. Örneğin biz Botan'ı hiç tanımıyoruz, bize yabancı bir memleket gibidir. Neden? Çünkü 12 Eylül öncesinde Botan'da hiç çalışma yürütmemiştik. Botan'ı, halkı, düşmanın güç mevzilenmesini tanımak, etkili üst alanları bulmak, keşif ve istihbarat çalışması yürütmek. Dönemin en etkili çalışması keşif ve istihbarat faaliyetidir. Kırsal alan olduğu için de köylülerle ilişki kurmak, yurtsever unsurlarda ilk ilişkileri geliştirmek. Varsa ajan muhbir ağı, buna karşı da mücadele yürütmek. Bu

altı aylık süreç silahlı propaganda sürecidir. Temel faaliyetlerden biri de keşif ve istihbarattır.

Arkadaşlar çok kapsamlı soru listesi hazırlamışlardı. Her bir gerilla biriminin eline o soru listesi veriliyordu. Alanda ne kadar düşman var? Düşmanın konumlanması nasıl? Coğrafi özellikleri nasıl? Hangi aşiret var, aşiret reisi nasıl, yurtsever mi değil mi? Ajan muhbir ağı var mı? Bu tür sorular soruluyordu. Bunlar bilgi olarak partiye aktarılıyordu. Daha sonra bu belgelerden bazıları MİT'in eline geçti. "Bizim istihbaratımız nedir ki, istihbarat çalışması dediğin PKK çalışması gibi olur" diyorlar. Bizim çalışmamızı örnek aldıklarını söylüyorlardı. O bilgiler yeterli bir biçimde değerlendirilebilseydi muazzam bir bilgi hazinesi ortaya çıkardı. Alanı tanıyarak mücadele yürütmek önemlidir. Alanı tanımak, aşireti tanımak, aileleri tanımak, yurtseverleri tanımak öyle ilişki kurmak, muhbirleri tanımak. Aşiret yapısı içinde temel çelişki nedir, yurtseverlerin düzeyi nedir, halkın sisteme karşıtlığı hangi düzeydedir? Botan, diğer yerler gibi asimile olmuş değildir. Botan'ın o zamanki konumu farklıdır. Botan, Kürt yurtseverliğinin merkezi durumundadır. Düşman her yerin üzerine en şiddetli bir biçimde gitmiş ama Botan'ın üzerine gitmeye cesaret edememiştir. Sınır hattıdır. Üzerine gidilse, Güney Kürdistan'a geçecek, öyle her şeye mecbur değildir. Düşman hep üstten kontrol etmeye çalışmıştır. Aşiretleri de sonuna kadar kazanma durumu yoktur.

15 Ağustos Atılımı başlamadan önce alana gittiğimizde Jirki aşireti erkeklerinin hepsi kaçaktı, mahkûmdurlar. Genelde dağda kalıyorlardı. Köye de gidip geliyorlar ama bir asker gibi yaşıyorlar. Düşmanın olası baskınına karşı dağlara çıkıyorlardı. Düşman da fazla üzerlerine gitmiyordu. Jirkililer de bir sürü asker vurmuştu. Hatta keşif için gelen bir mahkeme heyetinden hâkim ya da savcıyı vurmuşlardı. Jirkililer sömürgecilik karşıtıydılar. Biz zamanında bunlarla ilişki kursaydık kazanabilirdik. Fakat düşman bunları etkiledi. 15 Ağustos Atılımı başladığında düşman bunlara gitti. "Sizin cezalarınızı yok sayacağız. Tüm davalarınızı düşüreceğiz, eskisi gibi yaşayacaksınız, hatta silahlarınız da sizde kalsın ama korucu olacaksınız" dedi. Bunlar da kabul ettiler. Öyle korucu oldular. Devlet, onların devlete karşı işlediği suçları yok saydı. Savcı mı öldürmüş, jandarma mı öldürmüş, hâkim mi öldürmüş, bunların tümünü yok saydı ve koşul olarak da koruculaşmayı önlerine koydu. Jirkililer de koruculuğu kabul etti. Sömürgecilikle çelişkileri yoktu denemez. Diğer

birçok aşiretin gerçekliği böyledir. Yurtseverdirler. Yurtseverlik Botan'da köklüdür.

Mardin'de çalışmamızın çok güçlü olması, Mardin'deki yurtseverliğin bilinçli olmasından kaynaklıydı. Botan'da ise KDP'nin etkisi vardı. Biz Güney Kürdistan'a Xiner'e geldiğimizde, KDP'nin karargâhı oradaydı. "Makar" diyorlardı. Peşmerge birimlerinin konumlandıkları yerler aşirete göreydi. Mesela Gerdilerin Makarı vardı. Tümüyle kuzeyli peşmergelerden oluşan bir yapıydı, onlar ayrı kalıyordu. Gerdiler tümüyle KDP'liydi. Bunların KDP ile ilişkileri olmasaydı ya da biz kuzeye girseydik bize ilk katılanlar Gerdiler olurdu. O aşiret yapısının koruculaşmasında, bize karşı tavır almalarında KDP'nin rolü çok belirleyicidir.

Altı aylık planlamadan sonra gerilla savaşı başlayacaktı. Altı aylık planlama Mart'ta bitiyordu. Dolayısıyla Nisan sonrası artık atılımın başlaması gereken bir süreçtir. 1983 yılı atılım yılı olacaktı. Fakat atılım böyle gelişmedi 1984'e sarktı. Önderliğin buna ilişkin öfkesini savunmalarda çok net bir biçimde görebiliyorsunuz. Bütün savunmalarında var. Hatta isim bile veriyor. Son savunmada ise daha derinlikli bir çözümleme var. O konuda ortaya çıkan yetersizliklerle çok şiddetli bir şekilde eleştiriyor.

Kim ne derse desin 15 Ağustos Atılımı Önderliğin dayatması ile gerçekleşen bir atılımdır. Önderlik müthiş dayattı. Önderlik arkamızdan gelen her grupta bir talimat gönderiyordu. Israrla "başlayın" diyordu fakat öyle olmadı. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu direnişi aynı zamanda gerillanın direniş bayrağını devralması çağrısıdır. 'Artık bu bayrağı siz devralacaksınız, biz bu bayrağı iki yıl boyunca onurla ve gururla taşıdık, bu eylemle birlikte size devrediyoruz' çağrısıydı. Önderlik ona uyuyor, gerillayı aynı süreçte dağa çıkarıyor.

O zaman biz 14 Temmuz direnişinin başladığını bilmiyorduk. Önderliğin de haberi yoktu. 14 Temmuz'da başlamış ama biz Ağustos ayının sonlarındayız. O zaman cezaevinden bir arkadaş çıktı. Şehit Cemal Arat'ın kardeşi Tacettin Arat'tı, o da şehit düştü. Sakine ananın çocuklarından biriydi. Onun üç çocuğu şehittir. O geldi, "Arkadaşlar 14 Temmuz'dan beri ölüm orucundadırlar" dedi. Önderlik bu bilgiyi aldığı anda şöyle demişti. "*Biz gerillayı zaten gönderiyoruz*" dedi. Yani şunu demek istedi. Niye başladı, zaten gerilla dağa çıkıyor. Ölüm orucuna girip böyle bir çağrıda bulunmak yerine zaten biz o görevin farkındayız ve bunu pratikte gerçekleştiriyoruz. Bunu söyledi. Bu Önderliğin duruşudur.

Önderlik grupları gönderiyor, planlama da yapıyor. *“Baharla birlikte gerilla direnişini başlatın”* diyor. Hazırlıkların yeterince olmadığından söz ederek gerekçe getiriyorsun. Önderlik o dönemde birçok şeyin tekrar edildiğinden söz ediyordu. *“Benim yaptıklarımı siz gidip orada tekrarlıyorsunuz, buna gerek yok ki”* diyordu. Çok dogmatik ve sağdan yaklaşım var. Ertelemecilik, ürkeklik, kararsızlık var. Esas olan da kararsızlıktır. Kararsızlık, küçük burjuvalığın ruh halidir. Erteleme kararsızlıktan doğar. Kararsız olduğun için yine erteliyorsun. Kararlılık olsa başlayacaksın. Bunun için her şey hazırdır, hedef bellidir. Elde yıllardır eğitilmiş bir güç var, dünyanın hiçbir gerilla hareketinde görülmemiş ölçüde fiziki, askeri, ideolojik, teknik, örgütsel eğitimlerden geçmiş donanımlı bir gerilla gücü var. Önderliğin eğitiminden geçmiş bir yapı ile her şey yapabilirsin ama böyle bir savaşçılar topluluğunu savaştıracak olan da pratik yönetimdir. Pratik yönetimin kararsızlığı ortama yansıyor. Bu atılımı geriletiyor.

Ben Mart 1983'te Xınere'ye gittim. Önderlik *“Newroz'da kampa ulaşırsan iyi olabileceğini”* söyledi. Hem Newroz vesilesiyle bir değerlendirme yapılabileceğini, hem de kendisinin mesajlarını yapıya taşıyabileceğini söyledi. Ben, Bekir ve Karasungur arkadaş ile birlikte Newroz'a ulaşamadık ama Mart ayı bitmeden karargâhımıza ulaştık. Önderliğin perspektifleri, mesajları yapıya aktarıldı. Biz de çok edildik. Aslında görevlerine sahip çıkmayan birileri konumundaydık. Merkez üyesi seçilmişsin ama kendini merkez üyesi olarak görmüyorsun. Önderlik sana bir misyon biçmiş ama sen ondan habersizmişsin gibi davranıyorsun, sen hep birinden bekliyorsun. Biz hepimiz Abbas arkadaştan bekliyorduk. Onun bize söylemesini, onun söylediğini de yapacağımızı düşünüyorduk. O söylesin, biz yapalım diyorduk. Bu bir kaçıştır. Gerçekten de durum tamı tamına budur. KDP ile ilişkilerimiz sakattır. Gelip biraz da onların denetimine girmişiz. Onların karargâhı ile bizimkinin arasındaki mesafe beş dakikadır. Günlük olarak bizi kontrol ediyorlar. Bizim karargâh kurduğumuz yerin iki yüz metre yükseklikteki tepede onların doçkası var. Önderlik ona da büyük öfkeliydi. Hâlbuki çok geniş bir arazi var. Xakurke bom boş arazidir, çok daha elverişli ve sınıra çok daha yakındır. Önder Apo bizi *“KDP kuyrukçuluğuyla da eleştirdi.”*

KDP, sınıra eylem yapmayın biçiminde tehditleri de oluyordu. Kararsızlığa yol açan etkenlerden biri de budur. Önderlik *“Kürdistan'da eylem yapın”* diyor. Her yerde eylem yapabilirsiniz. Önderliğin

dayatması, beri yandan da “sınırdan eylem yapma” biçiminde KDP’nin dayatması olunca, tam bir kararlılık da gelişmeyince atılım bir yıl gecikti. Ben Önderliğin buna duyduğu öfke kadar, çeteciliğe duymadığını belirtebilirim. Bir yıl erteleme korkunçtur. O kadar güç hazırlamış, sen erteliyorsun. Dünyanın en hazırlıklı gerillasıdır. Siz sanıyorsunuz ki, dünyanın diğer yerlerinde gelişen gerilla bizim gerillamızdan çok daha iyi hazırlanmış, böyle bir şey yoktur.

Küba’yı daha önce de belirttim. Fidel Casrto bir avukattır. Bir ara askeri kışlaya baskın yapıyorlar, bu da darbe girişimi gibi bir şeydir. Şehit düşenler oluyor, Fidel Castro da arkadaşları ile birlikte yakalanıyor. Uluslararası güçler devreye giriyorlar, Küba’daki diktatörlük üzerinde baskıda bulunuyorlar. Onlar da Castro’yu bırakıp sınır dışı ediyorlar. Castro Latin Amerika ülkelerine gidiyor, orada kendisi de işin içinde olmak üzere seksen kişilik bir grubu eğitiyor. Eğitimlerini veren Alberto Bayo diye biridir. İspanya iç savaşından kalma bir generaldir. Öyle derinlikli siyasi eğitimleri de yoktur. Özgürlüğe düşkün diktatörlük karşıtı bir avuç gençtir. Seksen kişi bozuk bir yatı tamir edip biniyorlar. Küba’ya geliyorlar, tam karaya çıkacaklar, o sırada Batista askerleri ile çatışıyorlar. 66 kişi ölüyor. Sadece 14 kişi karaya ulaşabiliyorlar, orada dağa çıkıyorlar. 14 kişi iki yıl içinde devrim yapıyor.

O zaman devlet bugünkü gibi değildir. Şimdi devlet çok güçlendi. Devlet bizimle savaştıkça o da savaş tecrübesi edindi. Şu an bölgede en güçlü savaş tecrübesi olan Türk devletidir. Aynı zamanda sen onu da yetiştiriyorsun, küçümsememek lazım. O zaman doğru dürüst istihbaratı yoktur. Özel olarak eğitilmiş askerleri olsa bile onlar da savaşıyorlar. Askerler dağda yürümeyi bilmiyor, karakollar hazırlıksızdır. İstedğin karakolu basabilirsin. O günkü Türk ordusunun örgütlenme sistemi bugün olsa bir yıl içerisinde devrim yaparsın. Sorun o zamanki yönetimdedir. Erteleme var, ertelemeye yol açan orta yolculuktur. Orta yolculuk tasfiyeciliğe götürür. Tasfiyeciliğin zeminine yol açan bir yönetim gerçeği var. Bir kararsızlık durumu söz konusudur. Bunlar Önderlik çözümlemelerinde ve savunmalarında var. Orta sınıf eğilimi, küçük burjuva ruh hali var. Küçük burjuva ruh halinin daima kararsızlığı ifade ettiğini bilmek gerekiyor. Küçük burjuvazi bir tek noktada kararlılık gösterir, o da kararsızlıkta kararlıdır. Bir türlü kararsızlığı aşamaz, kararsızlıkta kararlılık gösterir. Çok kötü bir ruh halidir. En ilginç bir sınıf özelliğidir. Eski-den biz küçük burjuvalıktan nefret ederdik. Bize her şeyi söylesinler

ama küçük burjuva demesinler derdik. Şimdi birine küçük burjuva dedin mi, kötünün iyisi gibi bakılıyor. Küçük burjuvazi daima kapitalizmin zeminini oluşturuyor. Kapitalizm küçük burjuvazinin temeli üzerinden gelişir.

Daha tehlikeli bir şey oldu. 83'te Avrupa'da Semir provokasyonu gelişti. Semir Avrupa sorumlumuzdur. Avrupa'da partiye isyan bayrağını açtı. Önce orada yönetimde olan diğer arkadaşlarla çatıştı, Önderliğe sahip çıktı. Önderlik onun gerçek niyetini bildiği için onu eleştirince bu kez esas saldırılarını Önderliğe yöneltti. O zaman Devrimci Yolcularla da işbirliği içindeydi. Onların orada gazeteleri, dergileri vardı. Onların dergi ve gazetelerine farklı imzalarla yazılar yazıyordu, bildiriler de yayınlıyordu. Dağdaki gerillaya da çağrıda bulunuyordu. "Ey adsız kahramanlar, siz Apo'ya karşı ne zaman isyana kalkacaksınız. Apo ağzını her açtığında 'direniş direniş' diyor. İspanya iç savaşında sürekli 'ölüm' diye haykıran faşistlerin durumuna benziyor" diyordu. "Direnmekten bahsetmek, insanları direnişe yöneltmek budur. Kendinize bakın, her biriniz 19-20-25 yaşındaki insanlarsınız, şöyle bir dünyaya bakın sizin yaşınızdaki insanlar ne yapıyor? Sizin yaşınızdaki insanlar el ele tutuşuyor, geziyor ve âşık oluyorlar. Apo ise sizi bütün bunlardan mahrum ediyor ve sizi ölüme gönderiyor. İsyen bayrağını ne zaman kaldıracaksınız?" diye çağrıda bulunuyordu. Böyle yazılar yayınlıyordu. İnsan düşünüyor, böyle yazılarla ertelemenin arasında bir bağ kurabilir mi?

Semir kaçtı, Önderlik semirin mutlaka cezalandırılmasını istiyordu. Önderlik konuşuyordu, ben de not alıyordum. Bana "talimatlaştır ve mektup biçiminde Avrupa'ya gönder" dedi. Önderlik şöyle diyordu. "Biz düşmanla boğuşuyoruz. Birbiriyle boğuşan iki adam düşünün, biri alta biri üsttedir. Altta olan biziz, üzerimizde çok güçlü olan düşman var, düşmanın elinde hançer var. Biz alttan onun bileklerinden tutmuşuz. Kollarımızdaki en ufak bir gevşeme onun elindeki bıçağın kalbimize saplanmasına yol açabilir. Biz yok olabiliriz. Koyun bile bıçağın altına yatırıldığı zaman ölmek için çırpınır, kurtulmak ister. Biz insanız bir koyun kadar da mı direnemeyiz. Hani biz anti-emperyalisttik, hani bu emperyalizme karşı savaşıcaktık. Emperyalizmden korkuyor musunuz? Onun için mi bu provakatörü cezalandırılmıyorsunuz" dedi.

Önderlik Semir'in gerçekten cezalandırılmasını çok istiyordu. Önderlik İmralı'ya getirildiğinde "sen kaç kişinin infaz emrini verdin" diye soruyorlar. Önderlik ise "birkaç kişinin" dedi. İlk ve benim bildi-

ğim tek kişi Semir'dir. Semir, solu bizim karşımıza çıkardı. Bütün Kürt grupları onun etrafında birleşti. Alıp İsveç'e götürdüler. Benzer değerlendirmeleri Kemal Burkay yaptı. Kemal Burkay'da arkadaşlara ve ailelere çağrı yapıyordu. Burkay ailelere "Apo çocuklarınızın beyinlerini yıkıyor hepsini ölüme gönderiyor, kendi çocuklarınızı Apo'dan ve PKK'den kurtarın" diyordu. Düşman da "çocuklarınızı PKK'den kurtarın" diyordu. Düşmanın aynı dilini kullanıyorlardı. Semir'e Kürt işbirlikçiliğini birleştirecek kişi olarak bakılıyordu. Bandan dolayı İsveç'e gönderildi. En son bir arkadaş gitti, hem de ilginç bir yerde kafasına bir tane sıktı. Onların bir gecesi var, Semir'e yönelinebileceğini de biliyorlar. Herkesi tek tek arayarak içeri sokuyorlar. Oraya giden arkadaş bir tabanca almış pantolon ve kemer arasına bir yere koymuş, ararken belli olmuyor. Gidiyor Semir'in arkasına oturuyor, çıkarıp kafasına dayıyor ve vuruyor. Arkadaşı linç etmek istiyorlar ama sanırım polis onu çıkartıyor.

Önderlik *"bu bir kahramanlık eylemidir"* diyor. Semir'in tehdit teşkil etmesi itibarıyla söylüyorum. Semir'in en önemli temel ilkesi, "Ben PKK'yi Önder Apo gibi yorumlamak zorunda değilim. Bana göre PKK'nin yorumu farklıdır. Her yiğidin bir yoğurt yiyişi var. Nasıl yorumlarsan öyle yaşa, Abdullah Öcalan öyle yorumluyor, öyle yaşıyor. Ama ben de böyle yorumluyorum" diyor. Ben hep kendi kendime şunu söyledim: Kendine görecilik Semirciliktir. "Herkes yorumladığını yaşar. Bu böyledir, ben niye sana uyayım, ben böyle anlıyorum" diyordu. Dolayısıyla örgüt ortamında küçük burjuvaziye özgün, kendine göreliğin, kendine göre bir parti yorumunun öne çıkmasını tetikleyen temel kişidir. Önderlik ise bunun tam tersidir. Önderlik yorumlar biz Önderliğin yorumuna katılırız. Önderlik değerlendirir ve biz onun değerlendirmesine katılır, uygularız. Kendimize göre yorum olmaz.

Semir, cezaevi ile de bağ kurmuştu. Yıldırım Merkit, Şener ile bağ kurmuştu. Semir provokasyonunun cezaevleriyle de bağlantısı vardı. Hatta cezaevinde Şahin Dönmez'in kurduğu bir örgüt vardı. Genç Kemalistler Birliği ile ilişkileri vardı. O açıdan büyük tehlike arz ediyorlardı. Önderliğin de öfkesi buna zemin sunulmasındandı. Semir nasıl boşa çıktı? Önderlik erkenden fark etti, üzerine yürüdü, o çıkış yapmak zorunda kaldı. Zaten daha sonra boşa çıktığında da "Apo bana düşük yaptırdı" dedi. Zamanında doğuş yapamadı, ölü doğum yaptı. Bu Semir'in bizzat kendisinin değerlendirmesidir.

15 Ağustos 1984 Gerilla Atılımı

Önderlik baktı 83'te atılım olmadı, 83 yılı sonunda beni ve Abbas arkadaşları geri çekti. Biz Şam'a döndük. Yılsonuydu. Ocak ayında Önderliğin gerçekleştirdiği merkez toplantısı var. Önderlik çok öfkeliydi. Hep savaş üzerine değerlendirmeler yaptı. Savaş, savaşta moral, kararlılık, örgütlülük, cesaret, fedakârlık, taktik, strateji. Daha çok savaşın manevi unsurları üzerinde durdu. O konuşmalar çözümlendi. Büyük A 4 defterinden sekiz yüz sayfa çıktı.

O dönemde aynı zeminde Semir provokasyonundan etkilenmiş olan arkadaşlar da vardı. Önder Apo onları kazanmak için evine almıştı. Günlük olarak kendileri ile ilgileniyordu, tartışıyordu. Semir'in gerçekliğini, arz ettiği tehlikeyi ısrarla onlara kavratmaya çalışıyordu.

Temel sorun yaşadığımız ertelemeydi. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu şehitleri anısına yerinde ve zamanında kararlı bir cevap verememeydi. Toplantı tamamlanıp belgelerde hazır hale geldikten sonra, Abbas arkadaş elindeki bütün belgelerle birlikte Şubat ayı içerisinde tekrar döndü. Ben Önderlik sahasında kaldım. 1984'te Önderlik sahasındaydım. Önder Apo, ülkeye geleceğim süreçte günlük olarak hep konuşuyordu, çok yoğun tartışmalar yapıyordu. Ben de Önderliğin söylediklerini, özellikle de talimat niteliğinde yapılması gereken işler anlamında not alıyordum. Haziran ayı içerisinde ben Önderliğin talimatlarıyla yeniden ülkeye döndüm. İran'a geldim. Bir iki gün orada kaldım. KDP'liler bizi götürüyorlardı. Önderliğin yanındayken aldığım tüm notları sistemleştirerek yazılı bir talimat haline getirdim. Arkadaşlara ulaştığımda ise merkez toplantımız vardı. Merkez toplantısına Önderliğin yazılı talimatı gibi sundum. Temmuz ayı olabilir. Xınere Lolan'da gerçekleşen bir toplantıdır. O toplantıda Atılım kararı alındı. Bazı somut işler planlandı. Atılım sırasında kamuoyuna dağıtılacak bildiri hazırlandı. Silahlı güçlerimizin örgütlenmesi, yani ad alması durumu netleştirildi. O zaman biz kendimizi HRK (Hêzên Rîzgariya Kürdistan) olarak adlandırdık. ARGK öncesi HRK'dir. Bu adla gerilla eylemliliğini geliştirme kararı alındı. Dağda bir gerilla dergisinin çıkartılması kararı alındı. Bu derginin adı da Peşmerge'ydi. Sanıyorum Kürtçede 'Peşmerge' sözcüğü fedailiğin karşılığıdır. Bu açıdan kendimize partizan da diyebilirdik ama demedik, derginin adını "Peşmerge" koyduk. Önderliğin de bu-

na itirazı olmadı. Yine atılım sürecinde Ulusal Kurtuluş Cephesini ilan edecektik. Alınan diğer kararlar var.

Genel olarak kararlaşıma vardı. Eylem biçimlerini tartışıyoruz ama yer vb. konularında somutlaşma yoktu. Olursa kasaba baskınları gibi eylemler de olabilir deniliyordu. Ondan sonra arkadaşlar belgeleri alıp Behdinin tarafına geçtiler. İkinci toplantı Şikefta Birindarra'da yapıldı. Agit arkadaş Lolan'daki merkez toplantısında yoktu. Somut olarak kararlaşıma ve eylemlerin somut planlanması, somut olarak güç düzenlenmesi bu toplantıda gerçekleşiyor. Üç temel eylemin yapılması kararına ulaşıyor. Eruh'ta kasaba baskınıdır, kasabanın kontrol altına alınmasıdır. Benzer eylem Çatak için gerçekleştirilecek. Şemdinli de ise askeri hedeflere yönelik saldırılar olacak. Şemdinli biraz daha büyük bir yer, onun için askeri hedefler ön plandadır. Eruh ve Çatak'ta hedeflenen ise çoklu eylem bütünlüğüdür. Eylem içinde eylemler var. Halka propaganda yapma, mümkünse cezaevlerini boşaltmak, yeni gençler kazanmak, düşmanın malzemelerini ele geçirmek, karakolları ele geçirmektir. Daha çok propaganda boyutu ön plandadır. Ama Şemdinli'de askeri eylem ön plandadır. O günün koşullarında Şemdinli'de düşmanın da gücü dikkate alındığında zordu. Eruh'taki eylemin başında Agit arkadaş bulunuyordu. Her bir birlik kendisine bir ad aldı. Silahlı Propaganda Birliği olarak adlandırılıyordu. 21 Mart Silahlı Propaganda Birliği, 14 Temmuz Silahlı Propaganda Birliği, 18 Mayıs Silahlı Propaganda Birliği olarak belirlendi. Sanıyorum Agit arkadaşın başında bulunduğu birlik 21 Mart Silahlı Propaganda Birliği idi.

Bu eylemler gerçekleşti fakat Çatak eylemi gerçekleşmedi. Çatak eyleminin komutanı olarak Terzi Cemal görevlendirilmişti. Onun gerekçesi, güçlerle zamanında ilişki kuramamak olmuştu. Güçleri aramış bulamamış, o yüzden 15 Ağustos'ta böyle bir eyleme girişmemişti. Onun kendisinin iddiası böyleydi. Şemdinli'deki eylemi komuta eden ise Abdullah Ekinci arkadaştı. Bingöllüydü. Kod adı Ali'ydi. Gözlük taktığı için 'Gözlüklü Ali' deniliyordu. Bingöl'den Siverek'e geçmiş. Siverek'te silahlı direnişe katılmıştı. Askeri tecrübesi olan, köklü yurtsever bir aileden de gelen bir insandı. O da Şemdinli eyleminin başındaydı. Her iki eylem de sonuç aldı. Şemdinli'deki eylemler askeri garnizona, bazı askeri hedeflere oldu. Orada düşmana bazı kayıplar verdirildi. Eruh'ta asker kayıpları daha azdır. Fakat Eruh'ta eylemin çok daha büyük bir başarı kazanması durumu var. Arkadaşlar karakolu ele geçirdiler, askerler kaçtı. Camiden halka

propaganda yaptılar. Cami hoparlöründen bütün halka bildiri okunuyor. Şehri zaten tümüyle kontrol altına almışlardır. O zaman cep telefonları yoktu. Telefon direklerinin telleri kesildiğinde şehrin dışarıyla tüm bağlantıları kesiliyor. Arkadaşlar onu da başarmışlardı. Son derece başarılı bir eylemdi. Her iki eylemde de hiçbir kaybımız yoktur. Düşmanda kayıplar vardı.

Önemli olan uluslararası etkisidir. O zaman cihazımız yoktu, bugünkü gibi değildi. Herkesin kulağı BBC'deydi ya da Türk radyoları ne diyecek beklentisindeydik. Radyo dışında hiçbir şeyimiz yoktu. 15 Ağustos gecesi bir grup arkadaşla arazideydim. Mehmet Emin Sezgin diye bir arkadaş vardı. Mardinliydi, Ceylanpınar'da belediye başkanlığı da yapmıştı. Bizden daha yaşlıydı, muhteşem bir insandı. Bizim bulunduğumuz mntıkayı biliyordu, bize doğru geliyordu. 16 Ağustos günüydü karşılaştık. "Deprem olmuş gibi dünya yerinden oynuyor, arkadaşlar Eruh ve Şemdinli'yi basmışlar" dedi. Biz ilk olarak öyle duyduk ama ayrıntıları ise aradan bir ay geçtikten sonra duyabilecektik. BBC'nin Türkçe servisi Kürdistan'daki gelişmeleri haber vererek bir dönem bize hizmet etti.

Atılım sonuçları neye yol açtı, etkileri ne oldu? Bunlar üzerinde durulabilir. 15 Ağustos Atılımı, Kürdistan'ın tarihini değiştiren bir atılımdı. Önemli olan içeriğidir, buna cesaret etmektir. Yoksa Önderliğin istediği düzeyde bir atılım değildi.

Dersim'de gücümüz yok muydu, var. Garzan'da yok muydu, var. Amed'de yok muydu, var. Güneybatı'da yok muydu, var. Peki, neden sadece Botan? Buralarda da eylemler planlansa aynı anda tüm güçler harekete geçse, her yerde sayısız karakol basılır. Bir manga bir karakolu çok rahat ele geçirir. Çünkü düşman beklemiyor, hazırlıksız, tedbirsizdir. Bir sürü düşman silahına el koyabilirsiniz. Güçlerimiz tümüyle harekete geçmemiştir. Üç tane birlik harekete geçmiştir. Güçlerimizin ezici çoğunluğu atıl kalmıştır. Diğer yerlerdeki hiçbir birimimiz eyleme kalkmamıştır. Gerçek budur. Daha sonra Dersim'de arkadaşlar karakol bastılar ve karakolu ele geçirdiler. O zaman olsa sadece Dersim'de 3 ya da 4 karakol kaldırılabilirdi. Garzan, Bingöl, Güneybatı'da öyledir. Çok sistemli ve planlı bir şey değildi.

Atılım demek, eylem sürecinin planlanması demektir. Sadece iki eylem planlaması biçiminde değildir. O zaman bizde olan ise iki eylem planlamasıdır. Eylemler başarıldıktan sonra güçlerimiz geri çekilmişlerdir. Sonrasında ne olacak? Sonrası kendiliğindencilığe kalmıştır. Bu da bir zayıflığı ifade ediyor. Atılım daima süreci plan-

lar, eylem planlaması değildir. Süreç planlamasıdır. Çok sayıda eylemlilik zincirinin planlanmasıdır. Bir yıllık atılım, bir yıllık sürecin planlanmasıdır. Şimdi öyledir. Arkadaşlar planlama yaptıklarında bütün ülkeye yayılacak bir planlama yapıyorlar, somuta indiriyorlar, her eyalet kendi planlamasını yapıyor, yıllık eylem planlamasını yapıyor, hedefler belirliyor. Böyle olmazsa olmaz. Ama orada “Atılım” dediğimiz şey iki eylem planlamasıdır. Özü budur.

15 Ağustos Atılımı sadece bizim içimizde değil, dışımızda da çeşitli güçler tarafından Kürt tarihi açısından bir milat olarak değerlendirildi. “Milat” kelime olarak doğuş, başlangıç demektir. Kürt tarihi açısından yeni bir doğuş, yeni bir başlangıç olarak adlandırılıyor. Bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum. Zaten atılımın ne kadar zayıf kaldığını izah ettim. Önemli olan atılımın çapı, büyüklüğü değildir, bizzat atılımın kendisidir. Türk devletine karşı gerilla savaşı biçiminde bir silahlı direnişin geliştirilmesine karar kılmadır, buna cüret etmektir, bunun cesaretini göstermedir. Bu boyutuyla bir milattır. Yoksa Eruh eylemi tarzında bir eylemi defalarca yapabiliriz. Bugün yapılan birçok eylem söz gelimi bir Cizre direnişi Eruh eyleminin belki yüz katı daha büyük bir direniş anlamına geliyor ama başlangıç olması itibariyle önemlidir. Bunun önemsenmesi gerekiyor. Yeni bir başlangıca cüret etme, yeni bir giriş yapabilmek önemlidir. İnsanlık tarihinde ilkler her zaman büyük önem taşır. Mesela ilk ev düşüncesi olmazsa, bugünkü gökdelenlerin anlamı olmaz. O açıdan insanlığın kerpiçten yaptıkları ilk ev, bugünkü gökdelenlerden binlerce kat daha değerlidir. Çünkü ev düşüncesini geliştiriyor. İnsanlık tarihinde benzer şeyler söylenebilir. Yakın dönem için değil de sömürgeleştirme tarihi açısından ele alındığında, 15 Ağustos Atılımı tarihsel değerde olan atılım özelliğini taşır.

Bunu “ilk kurşun” biçiminde değerlendirenler de var. İlk kurşun tezi Jean Paul Sartre’ye aittir. Bir Fransız filozofudur. Frantz Fanon Cezayir Kurtuluş Mücadelesinde yer alan bir siyahidir, bir aydındır. Fanon doktordur. Teorik kitapları var. “Yeryüzünün Lanetlileri” adlı bir kitabı da var. Bu kitabın önsözünü yazan Jean Paul Sartre’dir. Şöyle değerlendiriyor: “Sömürgecilik altında yaşayan sömürge insanı, sömürgeciliğe ilk kurşun sıktığında aslında bu kurşunu kendisine de sıkıyor, köleleştirilmiş insana da sıkıyor. Öldürülen sadece sömürgecilik değil, aynı zamanda sömürgeleştirilmiş insanı özgürleştiriyor” diyor. Bizde 15 Ağustos Atılımı söz konusu olduğunda sadece sömürgeciyi reddetmiyorsunuz, aynı zamanda sömürgeleştirilen,

köleleştirilen, boyun eğen, teslim olan insanı da reddediyorsunuz, onu da mahkûm ediyorsunuz. Manevi olarak onu da öldürüyorsunuz. Öldürmeyi manevi anlamda değerlendiriyor. Ruhen sömürgeci insanı öldürmek, ruhen ortadan kaldırmak, yerine özgür insanı koymak anlamında bir değerlendirmedir ve son derece çarpıcıdır. 15 Ağustos Atılımı mücadelemizde bu anlamda çok büyük bir yeri ve rolü var.

Öncesinde de biz silahlı direniş geliştirdik. 1976'da başlamak üzere birçok yerde faşistlere, ajanlara, provokatörlere, siyasi polise, 80'lere gelindiğinde askere karşı silahlı direnişlerimiz oldu. Vurduğumuz düşman güçleri oldu ama tüm bunlar çok sistematik değildi. Stratejik bir temele dayanmıyordu. 15 Ağustos Atılımıyla birlikte gerilla direnişi stratejik bir hedefe bağlanmış, bir direniş olarak en temel bir mücadele yöntemi olarak belirlenmiş ve uygulanmıştı. Gelineen noktada sonuç aldı.

Önderliğin şöyle bir değerlendirmesi var. *"Gelişmelerden herkes memnundur. Halk memnun, gerilla memnun, KCK yönetimi memnun, hatta şehit düşen de memnun ama ben değilim. Gelişme olmadı demiyorum, elbette ciddi gelişmeler var fakat benim tarzımla olsaydı gelişmeler bunun beş katı olurdu"* diyor. Benim burada kişisel olarak da ortaya koyduğum şey de arkadaşların emeğinin inkârı, onların fedakârlıklarının inkârı değildir ama yetmiyor.

Daha önemli bir şey söylemek istiyorum. Verili olanla yetinmek köleliğin onaylanmasıdır. Hiçbir zaman mevcut olanla yetinmemek lazım. Yetinmek teslimiyete götürür. Hiçbir şey yeterlidir demeyeceksin. Çünkü mutlaka daha fazlası yapılabilir, daha iyisi ve güçlüsü yapılabilir. O nedenle hep açlık hissetmek lazım. Daha büyük başarılarla ve zaferlere açlık hissetmeliyiz. O açlıktan da yetinmeyi asla kabul etmemek lazım. 'Bu kadarı bana yeter, ben bu kadarını yaptım bu da iyidir' dememek gerekiyor.

Gelineen noktada gerillanın ortaya çıkardığı muazzam gelişmeler var. Daha ilk aşamada 15 Ağustos Atılımı gerçekleştiği güne kadar, faşist darbenin iş başına geldiği günden başlayarak 50'nin üzerinde devrimci idam edilmişti ve idamlar devam ediyordu. Meclisin gündeminde birçok idam dosyası vardı. Parça parça meclisin gündemine getiriliyordu. Mecliste onaylandığında Resmi Gazetede yayınlanıyor ve infazlar gerçekleştiriliyordu. PKK davasında herhangi bir idam cezası uygulanmadı ama Türk solunda çok sayıda devrimci idam

edildi. Ülkücü kesimden de bir iki kişi idam edildi ama esas olarak 50'nin üzerinde devrimciye idam cezası verilip, cezaları infaz edildi.

15 Ağustos Atılımı olduktan sonra tek bir idam cezası gerçekleşmedi. Bu çok önemlidir. Siz bütün idamların önünü kesiyorsunuz ve hatta o zaman idam cezası alan insanlar daha sonraları serbest bırakıldı. Bunlar gerçekten yaşamlarını Apocu harekete borçludurlar. İkincisi; 12 Eylül darbesi olduğunda parlamento feshedilmişti. Siyasi partilerin hepsi, tüm işçi sendikaları kapatılmıştı. Süleyman Demirel başbakandı, Ecevit siyasi yasaklıydı. 15 Ağustos Atılımı ve bu atılımın bastırılmayacağı anlaşıldıktan sonra siyasi partilerin yeniden kendi adlarıyla kurulmalarına izin verildi. O partilerin mal varlıkları yeniden devredildi. DİSK gibi eski sendikaların kuruluşuna izin verildi. 12 Eylül rejimi, halkın muhalefetine gerillaya yönelmesini, onunla bütünleşmesini engellemek için özellikle Türkiye cephesinde bazı hafifletmelere gitti. Baskılar hafifledi. Yasaklar önemli ölçüde ortadan kalktı. Bunlar son derece ciddi gelişmelerdi.

Kürdistan'da baskılar devam etti. Devlet, "Türk muhalefetine ve Kürt muhalefetine birleşmemesi gerekir. Eğer bu baskılar devam ederse kaçınılmaz olarak gerilla bir umuttur, hatta Türkiye'de bile gerillaya katılım zemini doğacak" diye değerlendiriyorlardı. Türkiye'de muhalefetin gerilla ile bütünleşmesinin önüne geçmek için kısmi reformlar yaptı. 15 Ağustos Atılımı aynı zamanda halkta muazzam bir rahatlamaya yol açtı. Korkunç bir baskı, zulüm, zorbalık var. Halk susturulmuş durumdadır. Cezaevleri öyledir. 15 Ağustos Atılımı ile cezaevlerindeki baskılar kalktı. Atılımın üzerinden birkaç yıl geçtikten sonra mevcut rejim ceza indirimi yoluyla Türkiye'de kısmi af ilan etti. Tutukluların cezalarını indirdi, önemli bir bölümü serbest bırakıldı. Diğerleri de kısa bir süre sonra serbest bırakıldı. Türkiye cephesinde cezaevlerinde kalan kimse kalmadı, herkes serbest bırakıldı. Bunu sağlayan da Apocu hareketi. 15 Ağustos Atılımıydı. Atılımın böyle pratik sonuçları oldu.

15 Ağustos bir direniş geleneği yarattı. Halkta kurtuluş umutlarını ve özlemlerini artırdı, halka güven verdi. Cezaevlerindeki işkence sistemi dağıldı. O zamanlar tek tip elbise dayatması vardı. Tutuklulara tam bir köle muamelesi yapılıyordu. O baskıların hepsi param parça oldu. Eskiye göre cezaevlerinde daha rahat bir ortam şekillenmeye başladı. Özellikle de başlangıçta halkın gerillaya ilgisi çok yüksekti. Önderlik başta şunu bize söylemişti: *"Gerilla Atılımı kamuoyu tarafından duyulduğunda halkta büyük bir ayaklanma yaratacak,*

Botan halkı teslim alınmamış bir halktır. Diğer yerlerde de bizim bir halk tabanımız var. Mardin, Amed, Dersim, Serhat'ta kadar birçok yerde güçlü bir halk tabanımız var. Bu halk tabanı da hareketlenmeye başlayacak. Öyle olunca bunun için Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin ilan edilmesi gerekiyor" diyordu.

Önderlik savaşın bu denli uzayabileceğini ön görmüyordu. Belki Vietnam Devrimi kadar uzun olmayacak ama Küba Devrimi gibi kısa bir sürede de sonuç almayacak. Zaten bunlar bizim askeri çizgimizin açılımı olan Önderliğin kaleme aldığı *"Kürdistan'da Zor'un Rolü"* kitabında açık bir biçimde işleniyor. O zaman üç aşamalı halk savaşı teorisini savunuyorduk. "Stratejik savunma aşaması, stratejik denge aşaması, stratejik saldırı aşaması." Biz başlangıçta güçsüz olduğumuz için savunmadayız. Ama savunma içerisinde güçlenerek düşmanı zayıflatırken, biz kendimiz güç biriktirerek daha da büyüzoruz. Öyle bir aşamaya gelecek ki biz ve düşman belki nicelik olarak değil ama gücün kullanımı açısından neredeyse denge durumunu yakalayacağız. Eş güçler bir biriyle savaşacak. Bu biraz uzun sürecektir ve biz bu aşamada savaşı Türkiye'ye yayacağız. Türkiye'de devrimci mücadele gelişecek ve her iki devrim paralel bir biçimde gelişerek stratejik saldırıya geçecek ve mevcut devlet sistemini yıkacağız. Mevcut devleti yıkmaya dayalı bir silahlı direniş anlayışımız vardı. Ama her hâlükârda gerçekleşecek olan şey Türkiye devrimi ile birlik olmaktır. Bundan hiçbir zaman vazgeçmedik, bugün de öyledir. Türkiye'nin, İran'ın, Suriye'nin demokratikleşmediği bir yerde Kürt sorunu çözülemez. Onun için bu ülkelerde demokrasi hareketinin mutlak suretle geliştirilmesi gerekiyor.

Halkların dayanışması olmadan mücadele edemezsiniz, bu mümkün değildir. Kürtler hiç yapamazlar. Nasıl mücadele edecekler ki, çünkü dört tarafı kuşatılmış bir halktır. Kürtlerin en büyük dostları komşu halklardır. Onun için Önderlik, Türkiye halkları açısından birliği, Kürtlerin birliğinden daha fazla önemsiyordu. Devrimin Türkiye halklarıyla birlik temelinde gelişebileceğine inanıyordu. Kürtlerin birliğine de stratejik rol atfediyordu. Asıl atfettiği rol Kürt-Türk birliğidir. Bizim böylesine bir anlayışımız var. Hakiler, Kemaller bu harekete bunun için katıldılar. Bu aynı zamanda onların görüşü ve Önderliğin görüşüydü. Ortak vatan hedefimiz var. Bu Önderliğin belirlemesidir.

Bazıları Önderliğin "takkiye yaptığını" söyleyebilir. Önderlik barış ve demokratik çözüm sürecini geliştirdiği ilk süreçte ateşkes

çağrısı yaptı ve güçlerimizin geri çekilmesini istedi. Arkadaşlar zorlanıyor ve çok fazla anlamıyorlar. O açıdan da bazıları “Önderlik takkiye yapıyor” diyorlar. Yani ‘Önderlik şimdilik buna mecburdur, devleti kandırmaya çalışıyor!’ denilmek isteniyor. Rojavalı bir arkadaş vardı, “Siz Önderliği anlamıyorsunuz. Önderlik devlet kurmak istiyor ama şimdilik gizliyor. Asıl devlet kurmak isteyen Önderliktir” diyordu. Bazı arkadaşlarda bunun gibi anlayışlar vardı. Devletsiz, iktidarsız çözüme inanmayanlar vardı. Adeta şu atasözünü hatırlatır tarzda tutum belirleyenler de vardı: “Tilki erişemediği üzüme koruk dermiş.” Koruk, henüz olgunlaşmamış ekşi üzümdür. ‘PKK’de ulaşamadığı için böyle diyor!’ Böyle düşünenler vardı. Kesinlikle böyle bir şey yoktur.

Partiletiğimiz ilk süreçlerde, bir devlet kurmamız lazım ama bu devlet illa da Kürt devleti olacak biçiminde değildir. Türkiye halkı ile birlikte devrim yapacağız. Ortak devlet, proleter devlet, demokratik devlet, onun çatısı altında bir araya geleceğiz. Ama bugünkü durum farklıdır. Yeni paradigma bu anlamda çok derinliklidir, ufuk açıcudur, muazzam ölçüde heyecan vericidir.

15 Ağustos Atılımından sonra, Türkiye cephesinde yapılan bazı açıklamalar var. O zaman Kenan Evren Cumhurbaşkanıdır. Yaptığı açıklamada “72 saatte bunların kökünü kurutacağız” diyordu. Başbakan ise Turgut Özal’dır. O da hiç ciddiye bile almadı. Atılım olduğunda deniz kıyısında tatildedir. Acilen her hangi bir toplantı düzenleme ihtiyacı bile duymuyor. Nasıl olsa “Bir avuç çapulcudur, bastırılacaklar” diyor. Terörist bile demiyor. Fakat işler onların sandığı gibi gitmeyince, direnişin uzun vadeli olacağı kanıtlanınca, bu kez tersinden yeni şeyler gündeme getirdiler.

O süreçte ordu çok hazırlıklı değildir. 1921’de Koçgiri’de, 1925’te Palu, Genç Hani’de, 1930’da Ağrı’da, 1937-38’de Dersim’de isyan hali vardı. Kürtler isyan ediyorlar. Bunlar bilinen isyanlardı. Bunların dışında Cumhuriyet tarihinde Kürdistan’da yaşanan irili ufaklı birçok isyan var. “Kürtler isyankâr bir halk, ayaklanmaya yönelen bir halk, onun için de ordunun Kürdistan’daki konumlanması genelde ayaklanmaları bastırmaya dayalı bir konumlanmadır. Yani bir ayaklanma olursa, ordu o ayaklanmayı bastıracaktır. Düzenleme de buna göredir. Bir gerilla savaşı çok fazla tahayyül edilen bir şey değil, en azından geri planda rol atfediliyor. Zaten Eruh ve Şemdinli eylemleri geliştiğinde de bunu bir ayaklanma provası olarak değerlendiriyorlar. Aslında halkın ruh hali de buna uygundur. İsyen hali,

ayaklanma hali, niye ayaklanıyorlar da diyemezsin, öyle bir şey olursa da bu da bir avantajdır. Kürdistan'ın diğer yerlerinde çok fazla görülmeyebilir ama Botan öyle değildir.

Bir örnek vereyim: Arkadaşlar Eruh eyleminde saatlerce Eruh'u tutuyorlar, düşmanın silahları ve askeri malzemeleri katırlara yükleyerek alanı terk ediyorlar. Araziye çıktıklarında hep halkla karşılaşıyorlar. Halk silah seslerini duymuş dağa çıkmış. Bazı arkadaşlar "bunlar bizi eskiyi tekrarlayacak güçler gibi görüyorlar" diyorlar. Biz eski değiliz, biz ayaklanma yapmıyoruz, isyan yapmıyoruz, biz gerilla savaşı yürütüyoruz. Ama Önderliğin düşüncesi böyle değildi. Hâlbuki Önderlik, *"Atılım olunca halk harekete geçecek, -bir tür ayaklanma hali gibi- öyle bir durumda ayaklanan halkı örgütleyeceksiniz. Onun için de en ileri unsurları gerillaya katacaksınız. Böyle bir ortamda Ulusal Kurtuluş Cephesini ilan edeceksiniz"* diyordu. Tam da Ulusal Kurtuluş Cephesinin ilan edilmesi gereken dönem bu dönemdir. Halkın hareketlendiği bir dönemdir fakat biz bunu da geciktirdik. O halk hareketliliğini de yeterince değerlendirmedik denilebilir.

Düşman alana genelde hâkim oldu ve yavaş yavaş alanı daralttı. Giderek köyleri etkisizleştirmeye çalıştı ve duruma hâkim olmak istedi. Halk da bunun bir isyan hali olmadığını gördü. Eylemi gerçekleştiren güçlerin beklentilerine uygun davranmadıklarını gördü ve yerine oturdu. Düşman dağlarda operasyonlar yapıyordu ama hiçbir sonuç almadı. Başlangıçta çok başarısızdır. Daha sonra arkadaşlar eylem yapıyordu, çok sistematik değildi ama sürekli vuruyorlardı. Baskınlarda, pusularda, hareket halindeki askerlere vuruyorlardı. Bazı yerlerde askerleri esir alıp serbest bırakıyorlardı. Mesela 11 kişilik bir askeri grubu esir almışlardı. Silahlarını aldıktan sonra kendilerini serbest bırakmışlardı. Düşman o askerlerin tümünü yok etti. Türk ordusunda şöyle bir şey var. Silahını teslim etmeye izin vermiyor. Silahını teslim eden asker ihanetle yargılanacağını, özellikle de katledileceğini biliyor, onun için teslim olmuyor. Sonradan bu bir geleneğe dönüşüyor. Bu açıdan Türk askerini çok fazla teslim alamıyorsun. Arkadaşlar esir aldıkları askerleri öldürme gibi bir yaklaşımaları yoktu, esir bile almıyorlardı.

1984 yılı bu açıdan başarılı sayılabilecek bir yıldır. 1984 yılı sonunda Önder Apo bu kez Agit arkadaşı Önderlik sahasına çekti. Agit arkadaş Nisan ayına kadar Önderlik sahasında kaldı. Burada Önderlik ile yoğun tartışmalar yürüttüğünü, Önderliğin Agit arkadaşı gelecek konusunda hazırladığını, tartışmaların bu noktada olduğunu iyi

biliyorum. Agit arkadaş daha sonra geri döndü. Onun öncesinde örgüt yönetimi o zaman şunu tartışıyordu. Bizim Ulusal Kurtuluş Cephesini ilan etmemiz lazım. Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin ilanını Newroz'a denk getirelim deniliyor. 21 Mart Newroz kış ortamıdır. Fakat karar bu doğrultudadır. Şubat sonunda halkla ilişkileri kurmak için Güney'den Kuzey'e bazı arkadaşlar gönderildi. Sabri Ok arkadaş giden bir grubun içinde yer aldı. İçeri girer girmez kar, tipi, fırtına korkunç bir kış bastırıyor. Giden arkadaşların hepsi neredeyse karda yok olacaklardı. Giden diğer bazı gruplar çatışmaya giriyorlar. Sabri arkadaşlar da yakalandı. 1985 yılının başlangıcı bizim açımızdan çok da olumlu gelişmelere sahne olmadı. Bazı yerlerde dağda kalan arkadaşlar - bugünkü yerleşme düzeni yoktur- büyük mağaralarda kalıyorlardı. Düşman bunlarla çatıştı, bazıları teslim oldu, bazı yerlerde toplu kayıplar oldu. Kuzeye gidenlerden bazıları yakalandı ve sonuçta başarısız oldu.

Önderlik bunu çok ağır eleştirdi. Buna *"yeni sarıkamış seferi"* diyordu. Enver Paşa Ruslara karşı mücadelede çoğunluğu Kürtlerden oluşan bir orduyu kışın ortasında Allah-u Ekber dağlarına vuruyor. 90 bin kişi sadece soğuktan ölüyor. Orduyu kıran düşman değil, mevsimdir, iklim koşullarıdır. Önderlik 85'deki o çıkışımızı da bu tarzda değerlendiriyordu. Dogmatizm diyordu. Dogmatizm nedir? İlla da 21 Mart. 21 Mart şart mıydı? Öncesi de olabilir, sonrası da olabilir. Ulusal Kurtuluş Cephesinin oluşması ille de Newroz'a denk gelecek. Böyle bir kararlaşma zaten doğru değildir. Nitekim Ulusal Kurtuluş Cephesi dağda ya da halkın içinde ilan edilmedi. Atina'da yapılan bir basın toplantısında bildiri okundu ve böylelikle Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin ilan edildiği dünya kamuoyuna, Türkiye'ye duyuruldu.

85 yılı aslında taktiksiz kalındığı, güçlerin sistematik bir mücadele veremediği, kayıpların verildiği, bazı kaçışların yaşandığı bir süreçtir. Kontralaşmalar var. Bazıları kaçtı, daha sonraları bunlar kontralaştı, düşmanla birlikte çalıştılar. Bunların içinde bugün bile JİTEM ile çalışanlar var. JİTEM'in yöneticileridirler. Antepli Nebil diye biri vardı, JİTEM'in en etkili yönetim düzeyinde yer alan elemanlarından biridir. Kardeşi vardı, o da öyledir. Abdulkadir Aygan'da öyledir. O süreçte bunlar kaçıp düşmana sığındılar ve düşmanla birlikte çalıştılar.

Düşman gerillayı kısa süre içerisinde bastıramayınca ne yaptı? Yeni yasalar çıkardı. Bunlardan bir tanesi, köy koruculuğu yasasıydı.

Diğeri ise pişmanlık yasasıydı. Köy koruculuğu yasası eski bir yasadır. Geçmişte Kürt isyanları döneminde çıkarılmış ve uygulanmış bir yasadır. Amacı direnişi bastırmak için işbirlikçi güçleri kullanmak anlamına geliyor. Köy koruculuğu yasasını eski İzaleyi Şekavet Yasası, yani Şakiliğin izole edilmesi yasasıdır. Köy koruculuğu yasası oluyor. Tabi ki, Kürt'ü Kürt ile çatıştırarak savaşı Kürdistanlaştırmak istiyordu. Başlangıçta örneğin Jirkilerde gördüğümüz üzere cezalarının af edilmesi, devletin yanında yer almaları temelinde silahlarının da kendilerinde kalması, onların koruculuğu kabul etmesi bu yasalar ile oluyor. Düşman sadece bununla yetinmedi. Yurtseverliğin ilk geliştiği köylerde düşman zorla halka silah dağıttı. İkincisi ise, pişmanlık yasasıdır. Bu yasa kişinin zaaflarına ve zayıflıklarına hitap ediyor. Dağın zorlukları var. Başlangıçta gerilla direnişinin zorlukları var. Açlık var, soğuk var, bir sürü etken var. Bunlar bazılarında tersi duyguların gelişmesine yol açabilir. Rahat yaşam özlemini doğurabilir. Bu nedenle savaşçılar içerisindeki zayıf unsurların ruh dünyasına hitap eden bir yasaydı. "Gel ceza almayacaksın ama gelirken birini vurarak gelersen daha fazla ödül alacaksın. Hem kendi kurtuluşunu garantiye alacaksın, hem de ödül alacaksın" diyorlardı.

En azından ben bir olay biliyorum. Eski bir arkadaş vardı, bir de yeni katılmış biri, muhtemelen bu tarzda içimize sızdırılmış biridir. Üç kişidirler yolda yürüyorlar, dinlenirken sırayla nöbet de tutuyorlar. Nöbeti yeni kişi devr alınca dinlenen iki arkadaşı katledip, silahlarını da alıp düşmana teslim oluyor. Bu tür kişiler pişmanlık yasasından da yararlandı. Merkezi komuta önemlidir. Savaşı yönetmek, güçleri doğru savaştırmak kesinlikle bir sanattır. Sorun ne olursa olsun, 'gerillanın şu zayıflığından oldu' biçiminde değerlendirmeler doğru değildir. Bu tür kişiler doğru yönetilse de yönetilmese de çıkar ama bir yandan bu tür unsurlar gidip düşmana teslim oluyor, geri kalanlar da doğru savaşıyor ve kayıplar veriyorlar.

Dağa gelirken güçlerimiz iki yüz elli civarındaydı, daha sonra üç yüze ulaştı. 85'in sonuna gelindiğinde dağda yüz elli civarında gücümüz kalmıştı, güç azaldı. Fiziki tasfiyeler, çatışmalarda şehit düşen arkadaşlar, toplu olarak esir düşüp cezaevine girenler, teslim olanlar, tek tük kaçanlar, böyle olduğunda geriye kalan arkadaş sayısı 3. Kongreye giderken yüz elli civarındadır. Bunun kabul edilmeyeceği ortadadır.

Önderlik bunu gördüğünde eski yönetimi değiştirdi, mevcut komutayı tümünden geri çekti ve yeni arkadaşlara görev verdi. Abbas

arkadaş ve ben kışın Doğu Kürdistan'daydık, Urmiye'de kaldık. 85-86 kışını Urmiye'de geçirdik. Yanımızda eğitim görmek için yirmiye yakın arkadaş vardı. Ama esas görevden uzaklaştırma biçimindeydi, yeni arkadaşlar öne çıktı. Önderlik diğer taraftan da bazı arkadaşları Botan hattı üzerinden doğrudan Suriye'ye çekti. 86 baharı ve sonrasında bizler de Doğu Kürdistan üzerinden Suriye'ye geçtik. Yeni arkadaşlar vardı. Şehit Bedran, Şehit Erdal vb arkadaşlar komutayı üstlendi. Hem anlamlı oldu, hem de gelişme de sağladılar.

1986 3. Kongre Süreci

1986 yılı aynı zamanda bir kongre sürecidir. Dönemsel olarak biz kongreye hazırlanıyoruz. Olağan kongrenin 1986 yılında toplanması gerekiyor. Çünkü dört yılda bir kongre yapmak zorundayız. İkinci Kongremiz 1982'de olmuştu. Üçüncü Kongrenin de 86'da gerçekleşmesi gerekiyordu. Büyük bir ihtimalle Önderlik aynı saha üzerinden Agit arkadaşı da kongre zeminine çekmek istiyordu. Muhtemelen Agit arkadaş dönmeden önce Önderlik ile olası bir kongreyi de konuşmuştur.

1985 yılı baş aşağı giden bir yıldır. Yönetim, yönetim olamadığını göstermiştir. Savaşı, gerilla direnişini yönetememiştir. Yoksa gerilla güçlerimizin nitelik düzeyi geri değildi. Bizim gerillamızın donanım düzeyi de öteki ulusal kurtuluş mücadelesindeki gerillaların donanımından çok daha ileri idi. Bu gerçektir, sorunu orada bulmak mümkün değildir. Halkın da direnişe verdiği cevap iyiydi, hareketin etrafında kenetleniliyordu.

Direniş geliştikçe KDP ile olan ilişkilerimizde bozuldu. KDP başlangıçta doğrudan bize yönelmedi. Irak Komünist Partisi'ni bize saldırttı. Bizden kaçan bazı kişiler KDP'ye gitmiyorlardı, Irak Komünist Partisi'ne sığınıyorlardı. Bunlardan bir tanesi Haki yoldaşın kardeşi Bakı'ydi. İlk kaçan o oldu. Daha sonra Ziyad vardı, o da merkez düzeyinde görev almış biriydi. O da Irak Komünist Partisi'ne sığındı. Onların ilişkileri vardı, kaçanları alıp Avrupa'ya çıkarıyorlardı. Bu bir düşmanlık tutumuydu. Ayrıca Irak Komünist Partisi'nin, kuzeyden KUK denen bir örgütle de ilişkisi vardı. KUK, Haftanın tarafında bulunuyordu. Haftanın'de Irak Komünist Partisi'nin peşmergeleri de vardı, onlarla iç içeydiler. Irak Komünist Partisi de onları bize karşı kullanmaya çalışıyordu. Böyle olsa bile bu Irak Komünist Partisiyle savaşmayı gerektirmez. Selahattin Çelik güçlerimizi Irak Komünist

Partisi ile ciddi bir çatışmaya soktu. Haftanın'de ciddi çatışmalar yaşandı. Bizden şehit düşen arkadaşlar vardı. Onlardan çok fazla vurulanlar oldu. KUK'çulardan bazılarını cezalandırdılar. Şiddetle sorunları çözme yöntemi doğru bir yöntem değildi ama Selahattin Çelik Kuzey'deki mücadelenin gelişimini sabote etti. Bizim Irak Komünist Partisi ile çatışma gibi bir taktiğimiz yoktu, böyle bir stratejik anlayışımız hiç yoktu. Temel taktik düşüncemiz Kuzey Kürdistan'da gerilla mücadelesini oturtmaktı. Kürdistan'da gerilla direnişini giderek yükseltmekti. En üst düzeyde bunu geliştirmesi gerekirken, o güçlerimizi götürüp Irak Komünist Partisi ile savaştırdı. Dolayısıyla güç anlamsız bir savaşın içinde hem kuzeye gitmekten alı konuluyor, hem de özü itibariyle bir bölümü de tasfiye oluyor.

Haber alma uzun sürüyordu, haftaları alıyordu. Haftanın'den Lolan'a kadar kuryelerin yola düşmesi gerekir, yolda zorluklar var, yürüyerek gidilmesi gerekiyor. Sonra cevabını tekrar oraya götüreceksin, o da haflarca sürüyor. Bizim başlangıçta arkadaşların Irak Komünist Partisi ile çatıştıklarından haberimiz yoktu. Onun için Lolan'dan bir grup çıktı. Bunlar Önderlik sahasından gelmiş olan arkadaşlardı. Avrupa'dan gelen Rauf diye bir arkadaş vardı. Şehit Sefkan vardı. Lübnan'da bize Arapça tercümanlık yapan aslen Mardinli, ama Lübnan'da büyüyen bir gençti. Böyle 4 ya da 5 arkadaş Haftanın'e doğru yola çıktılar. Haftanın-Metina hattından giderken bir Caminin arasından geçiyorlar. Camide Irak Komünist Partisi'nin peşmergeleri var. Onların nöbetçileri de var. Arkadaşlara kimsiniz diye soruyorlar. O zaman arkadaşlar kendilerini tanıtırken "karker" diyorlardı. Arkadaşlar "karker" dediklerinde bütün arkadaşları tarıyorlar. Orada Hozan Sefkan, Rauf ve diğer arkadaşlar şehit düşüyorlar. Bizim için çok büyük ve ağır bir kayıptı. Irak Komünist Partisi sadece bundan sorumludur diyemeyiz. Buna yol açan Selahattin Çelik'tir. Hüseyin Çelik'in amcasının oğludur. Bunlar her halde tanınmış bir ailedirler. Hüseyin Çelik'in durumu biliniyor. Çok fazla dindar biri de değil, önemli olan iktidar basamaklarıdır. Zaten uzun süre Milli Eğitim Bakanlığı da yaptı.

Arkadaşların şehadetinden haberimiz yoktu. Agit arkadaş alana gelince durumu değerlendirdi, Önderlikten getirdiği bilgileri aktardı. Daha sonra kendisi bir grup arkadaşla birlikte yola çıktı. Fakat Agit arkadaş tedbirlidir, çok duyarlı bir arkadaşdır. Yolda giderken bilgi ala ala gidiyor. Yörede hangi gelişmelerin olduğunu öğrenmeye çalışırdı. Agit arkadaş gittikten sonra Haftanın'de çatışmaların yaşandı-

ğını, şehit düşen arkadaşların olduğunu haber aldık. Gelen arkadaşlara Agit arkadaşlar ile karşılaşp karşılaşmadıklarını sorduk, karşılaşmadıklarını söylediler. Bizim korkumuz da Agit arkadaşın da şehit düşebileceği yönündeydi. Fakat Agit arkadaş geçtiği köylerden bilgi aldığı için şehadetleri öğreniyor. Böylelikle tedbirli bir biçimde Haftanın'e ulaştı.

Bu kez Selahattin Çelik Cudi'ye geçti. Oradan daha ilerilere gidecekti. Abbas arkadaş da Selahattin Çelik'in peşine düştü. Arkadaşlar Selahattin Çelik'in Cudi'de olduğunu duymuşlardı. Bazı işbirlikçi aşiret reisleriyle toplantı yapmış, devlete teslim olmayı görüşmüş. Abbas arkadaşın haber aldığı buydu. Selahattin Çelik'i bundan dolayı yakalamak istiyordu. Abbas arkadaş öfkeyle kuzeye geçti, belli bir plan dâhilinde değildi, kendisi de tesadüfen kurtuldu. Çatışmada kurşun bedenine değmişti ama Radyosuna saplanmıştı, bedeninde herhangi bir şey yoktu. Birlikte yürüyüş halinde olduğu arkadaşlardan biri şehit düştü. Önderlik ona da çok öfkeliydi. Sonuçta Selahattin Çelik çekildi ama yine de gerilladaki tersine gidişi önlemeye yetmedi.

Dış kaynakları değil, araştırma ve incelemeye dayalı bizim kendi kaynaklarımız var. Geçmişte bizim askeri çizgimiz neydi? *"Kürdistan'da Zorun Rolü"* kitabına bakılmalıdır. *"PKK'ye Dayatılan Tasfiyecilik ve Tasfiyeciliğin Tasfiyesi"* kitabına bakıldığında o süreçler zaten özetleniyor. Tümöyle Önderlik çözümlemeleridir. *"Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolları"* bu kitaplar incelenmelidir. Peki, PKK'ye dayatılan tasfiyecilik dışardan mı geliyor, Önderliğin asıl bahsettiği bu mudur? Hayır. Tasfiyecilik içten gelir ve başlığı budur. İçinde ise muazzam bir orta yolculuk çözümlemesi var. Tümöyle bu süreçler işleniyor ve Önderlik isimler veriyor. Kim ne yapmış, en başta yöneticilerin isimleri var. Bizleri eleştiriyor. Kararsızlık, ikircilik durumu nasıl geliyor, hatta Kemalist etkilerin örgüt ortamımıza yansımaları nasıldır. Bunları yoğun eleştiriyor. Bunların bilinmesi gerekiyor ki insanda ciddi bir tarih bilinci gelişsin.

"Bir Halkı Savunmak" kitabında Önderliğin PKK tarihi üzerine değerlendirmesi var. Beşinci Bölüm: *"PKK'nin tarihçesi için değerlendirme taslağı"*, *"Birinci PKK'lileşme hamlesi"*, *"İkinci PKK'lileşme hamlesi"*, *"PKK üzerine bazı değerlendirmeler"*, *"PKK adına eleştiri ve özeleştirir"*, *"Yeni partinin temel özellikleri"*, *"PKK'de yeniden yapılanma sorunları"* çerçeve buradadır. Dikkat ederseniz çok uzun değil

ama öz buradadır. Bu çerçeve açılabilir. Pratik boyutlarıyla çok daha derinlikli değerlendirilebilir.

Ayrıca Önderliğin 2002-2004 tasfiyeciliğinin boy verdiği süreçte yazdığı mektup var, bu mektubu çok önemsiyorum. *“Önderlik tarzım asla dayatma değildir. Büyük bir inanç ve bilgelikle beslenir...”* diyor. Dikkat edilirse ‘benim önderliğim sizi besler’ demiyor. ‘Siz benim önderliğimi besleyeceksiniz’ diyor. Biz Önderliğe katıldık mı Önderliği besliyor ve çoğaltıyoruz. Elbette biz ondan da besleniyoruz. Ama asıl olan bizim Önderliği büyütmemiz ve beslememizdir. *“...Çağımızın tükettiği bireyler bu tarz bir önderliğe katılamazlar, katılsalar da sonuç alamazlar. Kapitalist modernitenin etkisindeki birey böyle bir Önderliğe katılamaz.”* Önderlik sağ ve sol gruplaşmalar olarak değerlendiriyor. *“...son gruplaşmaların temelinde başından beri Önderlik gerçeğine yeniden yaptığım tanımlama temelinde katılımı gerçekleştirmeme rol oynamıştır. Tanımladığım bu Önderliğe doğru katılamamak saydığım bu gruplaşmalara yol açmıştır. Eğer bize ilgi ve saygı varsa gerçekten ideolojik, politik ve örgütsel ortak yürüyüşünde iddialı kararlı ve eylemli olunmak isteniyorsa benim onlara değil onların bana katılması gerekir.”* Bu hepimiz için de gereklidir. Önderliğin bize değil, bizim Önderliğe katılmamız gerekiyor.

“Benim bedenim diri olmam veya ölmem belirleyici değildir. Burada Önderlik için ulaşılan anlam, irade ve ahlak belirleyicidir. Sözü ettiğim Önderlik gerçeği yalnızca ben değil, bende dile gelen tüm bir evren, var olan insanlık ve toplumsal gerçekliğimizdir. Ona dayalı halkımızın demokratik ve eşitlik içinde yeniden yapılanmasıdır.” Saadece bu paragraf bile katılım sorununu çok güzel bir şekilde ortaya koyuyor.

PKK direnişinin yenilmeyeceği, kısa vadeli bir direniş olmadığı, uzun yıllara yayılacak bir direniş özelliğini taşıdığı anlaşıncı sistem PKK’yi hedef aldı. NATO, PKK’yi düşman cephesine oturttu. NATO sözleşmesinin 5. Maddesi bu dönemde hayata geçirildi. 5. Madde şöyledir: “NATO ülkelerinden birine yapılmış bir saldırı, tüm ülkelere yapılmış bir saldırı olarak kabul edilir. Tüm üyeler saldırıya uğramış ülkenin yanında yer alır.” Dolayısıyla NATO bizi hedef aldı. 85 kararı budur. PKK’nin NATO tarafından hedeflenmesi 1985 yılına denk düşer. Böyle bir durumda da harekete geçirilen NATO’nun kirli işlerini yapan gizli örgütü olan Gladyo’ya iş düşüyor. NATO, Türk özel savaş harekâtına yoğun destek sundu. Özel Harp Dairesine,

Türk kontrgerillasına destek sundu. Onların Kürdistan’da savaşı en kirli bir biçimde yürütmelerine sonuna kadar göz yumdu.

28 Şubat 1986’da İsveç Başbakanı Olof Palme öldürüldü. İşin ilginç yanı biz başlangıçta şaşırmıştık. Olof Palme vurulacak bir insan değildi. Avrupa Sosyal demokrasisinin önderi konumunda olan bir kişilikti. Siyasal hayatı boyunca hep ulusal kurtuluş hareketlerine güçlü destek vermişti. Vietnam’daki direniş savaşına ciddi destek sunmuştu. Amerikan saldırılarına karşı gelişen direniş hareketlerine ve direniş güçlerini destelemekte en önde yer almıştı. Güney Amerika’da Apartheid ırk ayrımı politikasına karşı da ciddi bir mücadelesi vardı. Olof Palme’nin Kürt Hareketine de ilgisi büyüktü. Avrupa’da Kürt Hareketine ilgi duyanların ilki İsveç’ti. 12 Eylül darbesinden sonra Avrupa’ya çıkan çoğu Kürt’e İsveç kapılarını açtı. Siyasi mülteci olarak İsveç’e yerleşti. Kürt sorununu her an gündemleştirebilirdi. Amerika yani CIA ve NATO, Palme’yi bir engel olarak görüyorlardı. Nasıl ki Önderliği bir engel olarak gördüler ve uluslararası komplo ile esir alıp İmralı’ya koydularsa, Palme’yi de bir biçimde devreden çıkarmaya çalıştılar. Fakat çıkarırken de Palme cinayetini bize yüklediler.

Ben de 1981’de Avrupa’ya çıktım. Serxwebûn gazetesini çıkarmak için bir grup arkadaş ile birlikte İsveç’e geçmiştim. İsveç’e iltica ettim. İltica hakkı tanıdı, pasaport da almıştım. 9 ay kaldıktan sonra geri göndüm. Bir daha İsveç pasaportunu zaten kullanmadım. Bu açıdan İsveç’i biraz tanıyorum.

Abbas arkadaş ile iki ayrı mahallede kalıyorduk. Palme cinayetini duyduğumuz günün sabahı Abbas arkadaş kaldığım yere geldi. “Gördün mü senin adamını da vurdular” dedi. Ben İsveç’e iltica ettiğim için bunu söyledi. Bu cinayetten sevinç duyacak birileri değildik, bizi üzmüştü ve doğru bulmadığımız bir cinayetti ama bize yükleneceği aklımızın ucundan bile geçmezdi. Biz kim Olof Palme’yi hedeflemek kim. Fakat bizim üzerimize yüklendi. “Olof Palme’yi PKK vurdu” dendi.

CIA ile birlikte İsveç İstihbaratının da payı var. Amerika bir taşla birçok kuş vurdu. Apartheid politikasını Güney Amerika’da destekliyordu. Kürtlerin desteklenmesinin de önüne geçti. Palme’dan sonra Avrupa sosyal demokрасisi Amerika’ya karşı ortak tavır geliştiremedi ve güçsüzleşti. Hangi açıdan bakarsanız bakın sonuna kadar ABD’ye hizmet eden bir cinayet olma özelliğini taşıyor. Bir de o sayede bizi de hedefliyor. Palme’yi hedef almak demek, terör örgütü

olmak için yeterli koşuldur. Terör yaftasını hiç küçümsemeyin ‘var-sın bize desinler’ demeyin. Terör öyle bir şey ki insanlık dışı, ‘onlarla olunamaz, bunların insanlıktan dışlanması gerekir.’ Dünya kamuoyunda yaratılan terör algısı budur. ‘Bunlar insanlıktan anlamıyor, zevk için sol şiddetten anlıyor, her hangi bir amaçları yoktur, sadece kan döküyor.’ Sistemin yaratmış olduğu algı budur. Bu açıdan tehlikelidir.

Benzer algılar tarihten de var. Bizimkiler Avrupa’da slogan atıyorlar. “Assassin Erdoğan!” yani “katil Erdoğan” anlamına geliyor. Assassin, Haşhaşilerden geliyor. Hassan Sabah’ın fedailerine “haşşaşın” diyorlar. Güya haşhaş içiyorlar, kendilerinden geçiyorlar ve cinayet işliyorlar. Böyle bir şey kesinlikle söz konusu değildir. Gerçekten tarihin gelmiş geçmiş en önemli fedai yapılanmasıdır. Selçukluları yıktılar. Selçuklular önce yani Türkler İran’a yerleşiyorlar, fakat Hasan Sabah’ın fedaiileri onlara karşı büyük bir mücadele geliştiriyorlar, onları çıkarıp Anadolu’ya sürüyorlar. Ondan sonra Türkler gidip Anadolu’yu yurt ediniyorlar. Hasan Sabah’ın fedai örgütlenmesinin özelliği demokratik bir hareket olmasıdır. Özgürlükçüdür. Hasan Sabah kişilik olarak da öyledir, özgürlükçü bir karakteri var. Fakat yenilgiye uğradığı için günümüz dünyasında haşhaşiler sözcüğü batı dillerine “katil ve canı” olarak geçiyor.

Benzer bir şey Mani için söylenebilir. Amin Maalof “Işık Bahçeleri” kitabı yazmayıncaya kadar biz Mani’yi çok fazla tanıımıyorduk. Orada Mani’yi anlatıyor. Eğer Mani düşüncesi hâkim olsaydı, bugün demokratik uygarlığın hâkim olduğu bir dünyada yaşıyor olabilirdik. Hristiyanlık ve Zerdüştlüğün sentezinden doğan bir inanç sistemidir. Onun geliştiği yer de Kürdistan’dır. Düşünceler son derece barışçıldır ve eşitlikçidir. Mani, Önderliğin de büyük hayranlıkla bahsettiği bir şahsiyettir. Fakat hareketi yenilgiye uğradıktan sonra Mani adı birçok olumsuzlukta kullanılıyor. “Manyak” kelimesi Mani adından geliyor. Hakaret sözcüğü olarak kullanılıyor. Mesela bazı hastalık isimleri onunla anılıyor. ‘Manik depresif’ de Mani adı kullanılıyor.

Arkadaşlara söyledim, eğer bir gün Apocu hareket yenilirse, bizim Apocu adının başına tıpkı Hassan Sabah’ın fedailerinin ve Mani’nin başına gelen gelir. Bizi de hakaret sözcüğü olarak kullanacaklar. İşte müthiş bir direniş gerekiyor. O yüzden bize terörist damgası vuruyorlar.

Palme cinayeti üzerinden uzun bir süre müthiş bir kamuoyu oluşturarak Kürt avına başladılar. İsveç’te bizim ne kadar sempati-

zanımız varsa hepsini cezaevlerine doldurdular, yoğun baskılar uyguladılar. Hatta Palme cinayetinde benim de adım geçti. Ben Avrupa'da tutuklanmışım. O zaman Palme cinayetinin üzerindeki perde aralanmıştı ama PKK'ye de bir kara çalınmıştı. İsveç'ten bir mahkeme heyeti Almanya'ya geldi. Ben de Almanya'da İsveç mahkemesine çıktım. Önceden avukatımla anlaşmıştım, Abbas arkadaşla da konuşmuştum. "Sen onların elindeki belgeleri iste, vermezlerse ifade vermeyeceğini söyle" dedi. Ben de mahkemeye çıktım, mahkeme heyeti kimlik yoklaması yaptı. Benim ifademi almak istediler. Ben de ifade vermeyeceğimi, bazı koşullarımın olduğunu, davayla ilgili belgeleri verirlerse ifade verebileceğimi söyledim. Mahkeme heyeti ara verdi, toplandı, karar aldı, reddetti. Ben de ifade vermedim, daha sonra dava düştü. Bir daha hiçbir şey sormadılar. Ama biz zararını çok gördük. Ondan sonrasında çeşitli ülkeler PKK'nin "terörist bir örgüt olduğu" konusunda resmi kararlar aldılar. Bugün İsviçre hariç Avrupa ülkelerinin hemen hepsinde PKK bir terör örgütü olarak biliniyor. Fakat bu konuda başı çeken de Almanya'dır. Almanya bize büyük bir düşmanlık yaptı. Önderlik, Palme cinayetini ciddiye aldı. Önderliğin bu durumu mahkûm eden açıklamaları var. Tersinden Palme'nin gerçek kişiliğini ortaya koyan değerlendirmeleri de epey etkili oldu diyebilirim.

ABD ve NATO bizi hedef alıyorlar. Öyle olunca irili ufaklı ve NATO dışında olan ülkeleri bize karşı tavır almaya zorluyorlar. Türkiye'yi sonuna kadar destekliyorlar. Bu da mücadelemizin ne kadar zor olduğunu gösteriyor. İsmail Beşikçi'nin "Uluslararası Sömürge Kürdistan" adlı bir kitabı var. Kürdistan sadece Türkiye'nin sömürgesi değildir. Küresel kapitalist sistemin sömürgesi durumunda olan bir ülkedir. Dolayısıyla Türk devletiyle özünde savaşırken, aslında bu sisteme karşı savaşıyorsunuz.

Türkiye eskisi gibi NATO'nun desteğini tümünden alamıyor. En azından Türkiye'nin etrafındaki sistem önemli ölçüde dağılmıştır. Bu bizim için bir avantaj oluşturuyor. Bugünkü durum biraz böyledir. 15 Ağustos Atılımı dönemindeki o sistemin Türkiye'nin arkasında durması gibi bir gerçeklik söz konusu değildir. Binali Yıldırım "biz sadece terör örgütüne karşı değil, emperyalistlere karşı da mücadele ediyoruz" diyordu. Çünkü dünya kamuoyunda tepkiler var, "sınırlı tutun, Afrin'e girmeyin" vb. dayatmaları da var.

3. Kongre sürecine tekrar dönmek istiyorum. Agit arkadaşın şahadetinden söz etmek gerekir. Agit arkadaş 1986 yılı 28 Mart'ına kadar hep kuzeyde, Botan'da kaldı. Başında bulunduğu bir birlik vardı ve bu

birlik bütün kış boyunca sürekli hareket halindeydi. O günün kış koşulları bugünkünden çok daha zordu. O dönemde hava saldırıları yok denecek kadar azdı. Ne varsa kara güçleriyle oluyordu. Büyük operasyonlar yapılıyordu. O açıdan bugünküne göre kıyaslandığında gerillanın daha fazla hareket etme imkânı vardı.

Agit Arkadaşın Temel Özelliği Ciddiyet Ve Anlayış Gücüdür

Pişmanlık yasasının sonuç alabilmesi için TC'nin yoğunca bastırdığı bir süreçtir. Öte yandan bizim denetimimizdeki yurtsever halka ve köylere koruculaşmanın dayatıldığı bir süreçtir. Asker köyü basıyor, köyü kuşatıyor, köyün muhtarını çağırıyor, erkekleri sayıyor 30 kişi mi netleştirdi, 30 silahı zimmetleyerek köylülere dağıtacak deniliyor. Ağır işkenceler, hakaretler yapılıyor. Silahlar dağıtılıyor ve alınıyor. Muhtar devletin kırdaki temsilcisi olarak görülüyor ve dolayısıyla muhtar görevlendiriliyor. Önden asker gidip köye silah bırakıyor, ardından Agit arkadaş aynı köye gidiyor “silahları almayacaksınız, götürüp karakola teslim edeceksiniz” diyor. Böyle iç içe geçen bir mücadele var. Günlük ve anlıktır, sorun sadece askerle karşı karşıya gelerek çatışma değildir ama asıl olan Agit arkadaşın bizzat kendisinin başında olduğu birliğin koruculuğun gelişmemesi için harcadığı çabayla dolu geçen bir süreçtir. Bazı köylüler her şeye rağmen silahları götürüp tekrar teslim ediyorlar.

Agit arkadaşın yaptığı tarzda koruculaşma siyasetine karşı etkili bir direniş olsaydı koruculuk bu kadar gelişmeyebilirdi. Agit arkadaş zor kullanmıyor, zaten bizim yurtsever köylerimizdi, onları ikna ediyor. Düşman bununla sınırlı kalmayacak, silahı sana verdi mi bu kez seni kendi kardeşlerini vurmaya yöneltecektir. Kendi çocuklarını vur diyecektir. Gerçekten bu tür olaylar oldu. Karşı cephede baba korucu, oğlu gerilladadır, çatışmada oğlunu tanımıyor oğlunu vuruyor. Bu ağır bir durumdur. Düşmanın yaratmak istediği durum budur.

Agit arkadaşın başında bulunduğu hareketli birlik Gabar'dadır. Arkadaşlar Agit arkadaşın şehit düştüğü alanın resmini çekip göndermişlerdi. Bir yerden gidecekler, yukarıya doğru çıkıyorlar. Bizde eskiden hep öncüler olurdu. Agit arkadaş birliğin ortasındadır. Artçıları, öncüler var. Olası bir çatışma durumunda nerede toplanılacağı kararlaştırılıyor. Orası olmazsa yedek bir toplanma noktası belirliyor. Bunlar öncesinden belirlenmiştir. Gözcüler bir kayalığı aşmak

isterken kendilerine ateş ediliyor. Agit arkadaşın da içinde bulunduğu birlik aşağıdan geldikleri için yaralanmaları da mümkün değil, ateş ederek öncüler geri çekiliyor. Birlik de geri çekiliyor. Toplanma noktasına gidiyorlar. Bakıyorlar ki Agit arkadaş yoktur. Yedek noktaya gidiyorlar, Agit arkadaş oraya da gitmemiştir. Bekliyorlar bir türlü Agit arkadaşla ulaşamıyorlar. Ondan sonra o birlik hep çatışmaların içinde, düşmanla çatışa çatışa, şehitler de vererek Haftanın'e ulaşmayı başardı. Sınırın dışına çekildiler. Yaralı arkadaşlar vardı. Şemdin Sakık parmağından vurulmuştu, parmak kopmuştu. Onu alıp Doğu Kürdistan'a kadar getirdiler. Normalde Doğu Kürdistanlık bir durum söz konusu değildi. Şemdin Sakık dışındaki tüm arkadaşlar bir tür soruşturmaya alındılar. Agit arkadaşın nasıl şehit düştüğü netleştirilmek istendi. Zaten dıştan bir saldırı olmadığı kesindir. Askerin ya da bir korucunun kurşunuyla Agit arkadaşın şehit düşme ihtimali yüzde bir bile değildir. Yüzde doksan dokuz içten bir saldırıdır. Bugüne kadar netleşmiş bir durum değildir.

Agit arkadaşın günlükleri var. Günlüklerinde çetecilikten, gerilayı bozan unsurlara karşı mücadeleden bahsediyor. Bunlara izin vermeyeceğini de ifade ediyor. Agit arkadaşın konumu özellikle de Şemdin Sakık'ı yine bazılarını da rahatsız edebilir. Bütün arkadaşlardan birkaç kez rapor isteniyor. Raporlardan bir şey çıkmıyor. Şemdin ise soruşturma dışı kalıyor. Yaralanmış bir adam, nasıl kuş-kulanacaksınız ki! Bir rapor alınıyor ve onunla yetiniliyor. O da kim ne biliyorsa onu tekrarlıyor. Daha sonraki süreçte dikkatler hep Şemdin Sakık'ın üzerinde yoğunlaştı. Korkunç bir insan, onun yapamayacağı kötülük yoktur. Eğer Şemdin Sakık ise aklına gelebilecek her türlü kötülüğü ondan bekleyebilirsiniz. Önünde bir engel varsa ve eline fırsat geçmişse mutlaka o engeli ortadan kaldırır.

Örnek olsun diye bir şey daha belirtmek istiyorum: 1999'un sonlarında biz Xinere'deydik. Bir genç vardı, dağda kalmak istemiyor ama kaçmakta istemiyordu. Gidip legal çalışmalara katılmak istiyor. Hem harekette kalmak istiyor, hem de kendini yaşatmak istiyor. Düşünüyor en sonunda bulduğu yol şöyledir: Eline el bombası alıyor, bir kayalığın arkasına gidiyor tüm bedenini koruyor ve elindeki bombayı patlatıyor, eli kopuyor. Sırf metropole gitmek için elsiz olmaya razıdır. Elsiz olursa gidebilecektir. Bunu yapanlar var. Sırf parti kendilerini bilmem nereye göndersin diye bunu yapabiliyor. Parmağını uçurmak zor bir şey değildir. Silahın namlusunu parmağına dayarsın ve tetiği çekersin, çok acıda hissetmeyebilirsiniz.

Çok ciddi bir eksiklikte oluşturmaz ya da işlevini yitirmez. Bir de seni kahraman yapar. Şemdin Sakık hep konuşurken elini kaldırıp konuşurdu ki, parmaksız olduğunu görsünler. Böyle yaparak bir savaş gazisi havası veriyordu. Ondan sonra da onun üzerinden dikkatler kayıp gidiyor, diğerlerinin üzerinde yoğunlaşıyor.

Askerler durmadan ateş ediyor. Yukarıda olan öncüler de askerlere ateş açıyor, alt tarafta olan arkadaşlar da geri çekiliyor. Onların içinden de ateş edilebilir, panik halidir, silahlar patlıyor. Zaten içerden biri Agit arkadaşı arkadan vuruyor. Şemdin Sakık olma ihtimali çok yüksektir, yüzde doksanın üzerindedir. Önderlik hala Agit arkadaşın şehadetinin netleştirilmesi gerektiğini söylüyor. Bunun anlamı şudur: Zeki üzerinde yoğunlaşmak gerekiyor. Bu Önderlik açısından son derece ağır bir durumdu, Önderlik çok zorlandı. Çünkü umut vadeden bir arkadaştı. Bireyi de küçümsememek gerekir. Giap komutanlığına yatkın bir kişiliktir. Bir orduyu örgütler ve yönetir. Önder Apo'nun Agit arkadaşına bakışı böyledir. Agit arkadaş pratiğiyle bunu doğrulayan bir arkadaşdır. Agit arkadaş pehlivan, atletik yapılı bir arkadaş değildi. Agit arkadaş düztabandır. Türk ordusunda olsa askere almazlar. Düztaban olduğu için askere elverişli değildir. Türk ordusuna kalsa CHE'de askere alınmayacaktı, çünkü astımı vardı. Dünya çapında gerilla liderlerinden söz edildiğinde ilk akla ilk gelen Che'dir. Kendini kanıtlamış olan ve gerilla komutanı olarak şehit düşen bir insandır. Agit arkadaş da benzer özelliklere sahiptir.

Agit arkadaşın temel özelliği ciddiyet ve anlayış gücüdür. Önderlik bize şunu söyledi: *"Gerçek bir devrimci, iyi bir komutan olabilmeniz için sizin iki şeye ihtiyacınız var. Birazcık anlayış gücü, birazcık ciddiyettir. Anlama işine ciddi yaklaşacaksınız, anladığınızı aynı ciddiyetle pratiğe uygulayacaksınız"* dedi. Bu iki unsur olduktan sonra devrimciliğin önünde ciddi bir engel yok demektir. Agit arkadaş anladığını mutlak suretle uygulayan insandır. Diyelim ki az anlayan, az uygulayan; çok anlayan çok uygulayan biçiminde değil, gerçekten anlamak isteyen, anladığının paralelliğinde anında pratiğe geçiren bir insandır. Agit arkadaşın büyük farklılığı buradandır, bu küçük bir farklılık değildir. Sen biliyorsun, ama uygulamıyorsun. Önder Apo bir başka belirlemede *"Anladığını yap, yaptığını anla, eğer böyleysen gerçek bir PKK militanıdır"* diyor. Ciddiyet zaten budur. Eğer böyleyse senden ideal bir PKK militanı yoktur. 'Az-çok' da doğru bir şey değil, anlarsın ve uygularsın. Az anlarsan az uygularsın. Çok anlarsan çok uygularsın. Daha fazla anlarsın, daha fazla uygularsın.

Zaten anlamak ve uygulamak böyle geliyor. Daha fazla anlama öncelikle anladığını uygulamaktan geçer. Anladığını uygulamadan daha fazla anlama olmaz. Onun için bilgiler soruyorlar: “Bildğini amel etmiyorsan, niye daha fazla bilgi istiyorsun ki?” Yani anladığını pratikleştirmiyorsan niye daha fazla anlamak istiyorsun ki! Bilgelerin de söylediği aynı kapıya varıyor. ‘Anladığını uygula, bildğini amel et’ diyor.

Agit arkadaşın farkı buradadır. Ciddiyet denilince çatık kaşlı, asık suratlı demek değildir. Önderlik böylelerini reddediyordu. Bazıları var suratından düşen bin parçadır. Çözümlemelerde var, Önderlik öylelerini bakıyordu, “kırmızı biberli surat” diyordu. Bu Önderliğin tanımlamasıdır. Bazıları var yanındakine diken gibi batır. Ama Önderliğin ciddiyetten beklediği şey ‘kendini şeker şerbet haline getir, başkalarına içir’ biçimindedir. Ciddiyet budur. Sen şeker şerbetsin ama kendini başkalarına da içiriyorsun. Agit arkadaş böyle bir arkadaşdır. O süreçte bugünkü gibi imkânlarda yoktu. Agit arkadaş en üst düzeyde komutan olmasına rağmen nöbet de tutuyor. Arkadaşlardan biri kendi anılarında anlatıyor. “Biz uyumaya çalışıyorduk ama çok soğuktu, büzüşmüştüm, Agit arkadaş kendi parkasını çıkarıp benim üzerime attıktan sonra kendisi nöbet yerine gitti” diyor. O arkadaşın binlerce kitap aktarımı yapsan da aynı etkiyi yaratamazsın. Soğukta parkanı çıkar bir gerillanın üzerini ört, bu binlerce kitaptaki doğrunun yarattığı etkiden daha fazla etki yaratır. Savaşçılara yaklaşımı cezbedicidir. Ciddi bir komutanlık, cezbeden komutanlıktır. Kendine doğru çeken, etrafında birleştiren ve savaştıran bir komutanlıktır.

Önderlik Fatma’dan bahsederken şöyle diyordu: *“Fatma çok iyi bir gözlemciydi. Agit arkadaş şehit düştükten sonra yanıma geldi. Güvendiğin bir tek Agit vardı. O da gitti, peki fukara adam bundan sonra kime güveneceksin”* dedi. Önderlik insana güvenmeyi esas alıyor. O Fatma’nın görüşü ama gerçekten Önderliğin de üzerinde en çok yoğunlaştığı ve değer verdiği arkadaş olduğunu biliyor. Onun için bunu söylüyor. Önderliğin güç kaybettiğine inanıyor, dolayısıyla Önderliğe yükleniyor.

Agit arkadaş şehit düştükten sonra Önderliğin Agit arkadaşın ilişkin yaptığı değerlendirmeler var. Bu değerlendirmeler muhteşemdir. Lenin’in Rus Komünist Partisinde bir mücadele arkadaşı var. O şehit düştüğünde onun mezarı başında Lenin bir konuşma yapıyor. Tek başına bir parti gibi olduğunu söylüyor. Onlarca kadroyu

görevlendirsek, onun tek bir alanda yaptığı bir işi bile ancak başarıya ulaştırabilirler. Sadece bir alanda bile yaptığı bir işi başarıya ulaştırmak için onlarca kadroyu görevlendirmen lazım. Agit arkadaş için de bunlar söylenebilir.

Önderlik sonuçta şunu ifade ediyordu: *“Kürdistan’da takımlar düzeyinde bir gerilla örütlenmesi ve hareketliliği yarattığımızda, o zaman Agit arkadaşın anısına layık olduğumuzu belirtebiliriz.”* O günün koşullarına göre tüm ülke satında her bölgede gerilla takımları düzeyinde bir gerilla savaşı ve gerilla hareketliliğini Önderlik en kısa süre içinde başardı. 3. Kongre’nin hemen sonrasında zaten kongre zemininde eğitilmiş güçleri ülkeye soktu. Büyük bir hızla giderek on binin çok daha üzerinde bir gerilla ordulaşmasına ulaşıldı. Öderliğin şehit anısına bağlılığı budur. Nasıl ki partileşme Haki Karer’in anısına bağlılık olarak geliştirse, Haki Karer gelişmenin andı olduysa, Agit arkadaş da gerilla ordulaşmasının andı oldu. Önderlik böyle yaklaştı, pek çok arkadaş da bu temelde algıladı. Bu temelde gerillalaşmaya çalışıldı.

“Burada Çözömlenen An Değil Tarih, Kişi Değil Toplumdur”

Bu koşullarda üçüncü kongreye gidiyoruz. Koşullar ağırdır. Bir mücadele gelişmiştir ama pratik Önderlikte sorunlar var. Örgütlenme sorunu esas olarak öncülük sorunudur. Askerileşme sorunu öncelikle komutanlaşma sorunudur. Böyle ele almak lazım. Komuta sorunu çözüldüğünde tabi ki ordulaşma sorunu çözölür. Komutan ordu kuran insan demektir. Ordu kuran ve kurduğı ordularla savaşan insan demektir. Partileşmek demek en önde de merkez sorunun çözümüdür. Orada merkez sorununun çözümünde hala ciddi yetersizlikler söz konusudur. Bunlar kendini dayatıcı bir biçimde daha fazla görünür kılıyor. Yine komuta sorununun çözümü kendisini dayatıyor. Agit arkadaşın şehadeti ile birlikte yaşanan süreç böyledir. Buna karşı gelişen 3. Kongre var. Bu açıdan Üçüncü Kongre parti tarihimizde en kritik, en önemli, en can alıcı kongrelerden biridir.

Kongrelerin belli süreleri var. Çin Komünist Partisi herhalde en fazla üye sayısı olan partidir. Çin’in nüfusu bir buçuk milyara yaklaşıyor, milyonlarca üyesi var. Ama Çin Komünist Partisi’nin kongresi bile en fazla üç ya da dört gün sürer. Bizim kongrelerimiz çok uzun sürüyor, çok konuşuyoruz. Onlar ise karar tasarılarını önceden hazırlıyorlar. Bir iki rapor sunuluyor. Arkasından kararlar onaylanıyor,

seçimler yapılıyor ve kongre böylece bitiyor. Konuşacak olanlar bile daha önceden belirleniyor. Kuruluş Kongremiz 2 gündür. 2. Kongremiz 4-5 gündür. 3. Kongremiz bir haftaya yakındır. Resmi platformlar bağlamında söylüyorum. Fakat 3. Kongre sadece resmi kongre zemini şeklinde geçen bir kongre zemini değildir. Kongre öncesinde çok yoğun tartışmalar, toplantılar, yargılamalar var. Bölge bölge, kişi kişi insanların değerlendirmeleri var.

Ben Şam'a ulaştığımda Önderlik, Abbas arkadaş ile birlikte geldi. Kongre ortamını, mevcut zemini, yaşanan sorunları anlattılar. Bazı sorun çıkaranların isimlerini veriyorlardı. Fatma'nın durumunu anlattılar ve Kesire'nin tutuklandığını söylediler. Özellikle Kesire'nin tutuklanması bana işin ciddiyetini gösteriyordu. Kesire gerçekten sorun yaratıyordu. Bizi zorlamaktan çok onun zorladığı esas itibarıyla Önderlikti. Arkadaşlar gitmeden o da alanda bulunan güçlerin yönetiminde yer alıyordu. Alanda yaklaşık yüz elli arkadaş var. Komuta düzeyinde yer alıyor. Özellikle de Önderlik üzerinde hesapları var. Önderliğe karşı insan örgütlüyor. Bir de bazı uygulamaları var, gerçekten akıl alır cinsten değildir. Ben gitmeden önce - savunmalarda da geçer- Ayşe diye bir kadın arkadaşı işkencede öldürüyorlar. O zamana kadar bizim içimizde bu tür şeyler yoktur. Sadece Şahin Dönmez'in bize yaşattığı böyle bir olay vardı. Malatyalı bir genç Dersim öğretmen okulunda okuyordu. Ajan diye bu adamı öldürtüyor. Bir de Davut adını anmıştım. O da Sakine Kirmızıtaş arkadaşısı katletmişti. Bunların dışında böyle olaylar yoktur. İlk defa orada görülüyor. Hem de Önderliğin yakınında bir yerde oluyor, üstelik kadın bir arkadaş işkencede hayatını kaybediyor. Bu bir etken oluyor. Şemdinli'deki birimizin komutanı Abdullah Ekinci arkadaş vardı. O arkadaşın üzerine de sakat bir tarzda gidiyorlardı. O arkadaş da o zeminde intihar ediyor. Sadece bunlar bile o zeminde yaşanan sorunların ağırlığına işaret ediyor. Önderliğin yanında şöförleri vardı. Bir tanesi Mardinliydi. Diğer de Cibin köyündendi. Biri kaçmıştı fakat diğer arkadaş ise hala Önderliğin şoförlüğünü yapıyordu. Fatma bu o arkadaşısı oldukça dolduruşa getiriyor.

O zaman bizim arkadaşımız olan ama daha sonra kaçan bir kadının şiir yazıyor. Türk biriydi, Adı Meral Kızır'dı. "Diyarbakır'a uzanır yollar" diye bir şiiri var. Gerilla şiir kitaplarında yayınlanmış olması gerekiyor. Önderliğin adının da geçtiği bir şiir yazıyor. Fatma bu şiiri kullanıyor. Önderliğin şoförlüğünü yapan arkadaşın adı Ferhan'dı. Daha sonra o da şehit düştü. Gerçek adı Osman Sarıkuş'tu. Sizin ön-

der belirlediğiniz kişi işte böyledir, bir başkası onun için şiir yazıyor. Bu yönlü propaganda yapıyor. Ferhan arkadaş ondan çok etkileniyor. Fatma'nın esas amacı bu arkadaşını dolduruşa getirmektir. Bu arkadaşını giderek Önderliğe öfke ve kin duyacak, sonuçta Önderliğe yönelecek düzeye getirmek istiyor. Ferhan arkadaş neredeyse intiharın eşiğine geliyor. Tam öyle bir anda gidip durumu Önderliğe anlatıyor. Ya ben kendimi vuracam ya da bunların hepsini size anlatmam gerekiyor. Önderlik işlerin çok ciddi olduğunu görüyor. Zaten Fatma Önderliği sürekli kıskırtmak istiyordu. Mesela Önderliği zehirleme hiç kimsenin aklından geçmez ya da biz öyle bir deymi kullanmayız. Farz edelim ki Önderliğe çay mı getiriyor, "korkma seni zehirlemem iç" diyor. Demek ki zehirlemeyi bile düşünebilecek biridir. Önderlik onun bütün yaklaşımlarını değerlendiriyor. Bir intihar, bir de işkenceli ölüm olayı da üzerine gelince Önderlik arkadaşların da görüşlerini alarak Fatma'yı tutuklama kararına ulaşıyor. Ben gittiğimde Fatma soruşturmadaydı. Soruşturmalar devam ediyordu.

Fatma eski arkadaşlara bakıyor, "Bunlar etkisizleşti, itibarlarını kaybettiler. Önderlik bunları çok fazla öne çıkarmayacak. Daha sonradan Ankara'dan Kürdistan'a döndüğümüzde mücadeleye katılan bazı kişiler var, yönetim düzeyinde yer alıyorlar. Bunların bazıları da hareket içerisinde çok fazla etkili olamazlar. Bazıları ile ittifak yapılabilirim diye düşünüyor. Kör Cemal, Terzi Cemal kongrede etkili olmaya çalışıyorlar. Ama Fatma'nın esas prensi Ebubekir'dir.

Ebubekir, Kemal Pir arkadaş gibi cezaevinden kaçmış biridir. 1980 yılıdır, biz Antep'teydik. Cezaevinden kaçtığında yanımıza geldi. Ben aldım arkadaşlara teslim ettik. Önderlik de zaten yurtdışındaydı, yurtdışına çıkarıldı ve Önderlik bir daha onu ülkeye göndermedi, yanında tutuyordu. Bazı çalışmalara da gönderiyordu. Bir sefer Kıbrıs'a gitmişti. Kıbrıs'tan Lübnan'a dönerken bazı sorunlar çıkıyor, bunun üzerine uçakla Ürdün'e gidiyor. Kaçak olarak Ürdün'e girdiği için tutuklanıyor. Cezaevinde kalıyor. Pasaportu İran pasaportu olabilir. Epvey bir süre cezaevinde kalıyor. Fazla dil bilmiyor. Daha sonra Ürdün onu Suriye-Ürdün arasındaki tampon bölgede bırakıyor. Bir şekliyle partiye ulaşıyor. Kelebek diye bir roman vardı. İnsanlar neredeyse onu Kelebek'teki karaktere benzetiyorlardı. Yani onu o kadar maceracı görüyorlardı. İkiyüzlü, kurnaz biriydi ve kendisini uzun bir süre sakladı.

Çetecilikte Ebubekir'in rolü çok büyüktü. Fatma da bunu yıpranmamış biri olarak görüyor. Dolayısıyla Önderlik de değer veriyor.

Geliştirdiği ilişkileri buna dayandırıyor ve bunu öne çıkarmaya çalışıyor. Fatma'nın hesaplarında kesinlikle Önderliğin tasfiye edilmesi var. Ebubekir daha sonra bunalıma düştüğünü söylüyor. Fatma benim üzerimde oynadı diyerek özeleştirisel yaklaşıma çalışıyor. Güya bunalımlıdır, böyle yaparak oradan da sıyrıldı, kimse fazla üzerine gitmedi. Önderlik kongre hazırlık sürecinde bu tur kişiliklerin durumunu netleştirmeye çalıştı. 3. Kongre bir yargılama kongresidir. Yargılama kongre süresi içerisinde olmuyor, ağırlıklı olarak kongre öncesinde oluyor. En başta Abbas arkadaştan başlamak üzere hemen hemen herkes yargılanıyor. Kongrede öne çıkan bazı kişilikler var. Öne çıkanlar Kör Cemal ve Terzi Cemal'dir. Bunlar da yeni yönetim oluyorlar ve dolayısıyla duruma hâkim olmak istiyorlar.

Kör Cemal ilginç biriydi. Çok ideolojik ve teorik birikimi yoktu, zayıftı. Pratikçiydi. Geçmişte eşkıyalık yapmış biriydi. Gençlerden bir grubu var, çete olarak örgütlenmiştir. Biraz da devrimcilere sempatisi de var. Cizre, Silopi hattında gelip geçen arabaları soyuyorlar. Daha çok faşistlerin yoğun olduğu yerlerin arabalarını soyuyor. 25 Erzurum plakasıdır. 25 rakamını taşıyan araçları durdurarak her şeylerini alıyor. Dersim ve Amed plakasına karışmıyor. Elazığ plakasını soyuyor. Böyle bir adamdı. Agit arkadaş gençlerden oluşan böyle bir çetenin olduğunu fark ediyor. Bir biçimde bunlarla ilişki kuruyorlar, onları hem o işlerden vaz geçiriyorlar, hem de kazanıyorlar. 15 Ağustos Atılımı sürecinde de Kör Cemal mücadele içinde de yer alıyor. Savaştan çok kaçan biri değil, biraz pratikçidir, çok art niyetli biri de değildir. Kafası öyle çalışıyor, zihniyeti öyledir.

Örgüt adına pratik çalışma raporu hazırlamıştı. Orada bazı deyimler geçiyor. Mesela 'siyasi politika' hem raporda geçiyor, hem de konuşurken iki de bir 'siyasi politika' kavramını kullanıyor. Siyasi politika dememesi için ben kalkıp kendisini uyardım. Bu doğru değil dedim. Bunun üzerine "Ekonomi politika oluyor da siyasi politika neden olmuyor?" dedi. Ben de, "İkisi aynı anlama geliyor. Biri Latince biri de Arapçadır. Ama politika demek siyaset demektir. Siyaset-siyaset olur mu, politika-politika olur mu? Ekonomi politika olur, kültür politika olur, ama politikanın politikası olmaz.

Kongre zemininde bunlar durum değerlendirmesi yapıyor, şöyle bir kaniya varıyorlar: Fatma, Selahattin Çelik tutuklu, Agit arkadaş zaten şehit düşmüş, Ankara grubunda olanlar için ise onlar miadını doldurmuş, zaten devreden çıkmış ve iktidardan düşmüşler diye bakıyorlar. Geri kalan diğerleri var, bunlarla ittifak yapabileceklerini

düşünüyorlar. “Biz bu hareketin yeni pratik önderliği olarak ortaya çıkabiliriz” diyerek ittifak kuruyorlar. Terzi Cemal ile bu konuda anlaşıyorlar. Terzi Cemal Akademi zemininde kalacak, Kör Cemal ise ülke zeminine gidecek. Terzi Cemal, “aydınlar iktidarı kaybetti, köylü kökenliler iktidara geçti” değerlendirmesi yapıyor. O bunun doğruluğuna da inanıyor.

O süreç muazzam bir çözümleme sürecidir. O eleştirilerin boşa gittiğini söylemiyorum. Tam tersi söz konusudur. Kongreye gitmeden yapılan bütün tartışmalarda netleşme var. Önderlik fiziki olarak hiç katılmadı, zaman zaman talimatları gönderdi. Abbas arkadaşın o pratik süreci çözme istemi vardı ama gücü yetmiyordu. Mesela arkadaşlar bizi değerlendirirken “bunlar hiç bir zaman PKK’li olmamışlar” diyorlardı. Çok zorlanıyordum, nasıl PKK’li olunamamış diyordum. “Siz daha ortada yokken biz harekete katıldık, o günden bu güne geliyoruz. Biz ölümü de göze alıyoruz. Fedakârlık dersin o da var, aileden vazgeçtik, okuldan vazgeçtik, harekete katıldık bu güne kadar da geliyoruz. Biz nasıl PKK’li olmuyoruz” diyorduk. İşte PKK’ye yaklaşımımız o kadar yüzeyseldi. Bu hareketin içerisindeysem PKK’liyim, nasıl PKK’li olmuyorum. Ölümünden mi korkuyorum. Sen beni düşmanın bir hedefi üzerine gönderdin, ondan mı çekindim. Hayır, sonuna kadar varım. Peki, nasıl PKK’li olmuyorum? Akıldan geçirdiğim şeyler bunlar oluyor. Yaşadığım duygu böyleydi. Nasıl bir ruh halini yaşıyorum. Çocuk birkaç günlüktür ya da bir kaç haftalıktır, anne-baba alıp götürür bir cami avlusuna bırakır, birileri sahip çıkar. Çocuk on sekiz yaşına gelir, “sen bizim gerçek çocuğumuz değilsin, biz seni cami avlusunda bulduk” derler. Ben dedim bizim durumumuz aynıdır. Birden bire arkadaşlar “sen PKK’li değilsin” diyorlar. Sanki cami avlusunda bulmuşlar, sen bu ailenin çocuğu değilsin gibi oluyordu. Ruh halim böyledir. Partileşme anlayışımız bu kadar geridir. Sarsıntı geçiriyorsun, o eski partililik anlayışı, eski devrimciliğe, mücadeleye yaklaşım, Önderliğe yaklaşım bunların hepsi yerle bir oluyor, yıkılıyor.

Semir provokasyonu patlak verdiği zaman şunu düşündüm: Çünkü Semir “Ben yorumladığım gibi yaşarım. Her yiğidin bir yoğurt yiyişi var” demişti. O bir provokatör olduğu için söylüyor. Peki, bizim pratiğimiz ne anlama geliyor? Aslında biz de yorumladığımız gibi yaşıyoruz. Benim aklıma 1977’deki kararlaşma geldi. “Herkes Önder kadro olamaz ki, herkes komutan olamaz ki, buna gerek de yoktur. Bazıları olur, bazıları da bir savaşçı olarak bu mücadelede

yer alır. Bu mücadelede bir savaşçı olarak ölmenin de büyük bir onuru var. Ben bu onurun sahibi olmak istiyorum.” Bunun ne farkı var ki dedim. Bu da yorumladığın gibi yaşamaktır.

Önderlik özeleştirisi istemeden ben bir mektup yazdım. Engels’in bir deyimini almıştım. Engelsin “İngiltere’de İşçi Sınıfının Durumu” adlı bir kitabı var. O kitap daha sonra Almancaya çevriliyor. Engels kitabın başına, “Adını değiştir bu hikâye seni anlatır” biçiminde Latince olarak bu cümleyi yerleştiriyor. Almanya işçi sınıfına atfen bunu yazıyor. İngiltere’nin yerine Almanya’yı koy, aslında İngiltere işçi sınıfının durumu Almanya işçi sınıfının durumunu anlatır. Ben de bunu “Semir’in adını değiştir bu hikâye beni anlatır” dedim. Benim keskin bir vicdani sorgulamam vardı. Ondan sonra Semir’i anlatıyordum. “Semir hiçbir zaman partili olmadı” diyorum. Beni en çok etkileyen bu cümleydi. Ama bu provokatördü, bizde mi provokatörüz! Arkadaşlar da hiçbir zaman partili olmadığımızı bize söylüyorlardı.

Üçüncü Kongre bu anlamda partileşme bilincinin gelişme gösterdiği, partileşme anlayışının netlik kazandığı bir kongredir. Ondan önce Parti Tüzüğünde bir parti tanımımız vardı. Bütün Leninist partilerde var olan üyelik tanımı bizim için de geçerlidir. “Parti üyesi, parti programını kabul eden, partiye düzenli aidat ödeyen ve parti örgütlerinden birinin içinde yer alarak pratiğe katılan kişidir.” Bu üçünü yerine getirdiğinde sana partili deniliyordu. İlk şartı; programı kabul etmektir. İki; bir komitenin üyesi olmak. Üç; partiye düzenli aidat ödemektir. Sonradan fark ediyorsun ki, Üçüncü Kongre bu parti tanımını kat be kat aşan kongre olmuştur. Programı kabul etmek önemlidir ama programı kabul etmek insanı PKK’li yapmaz. Parti örgütlerinin içinde de fiili olarak yer alabilirsin ama bu da seni partili yapmaz. Partiye aidat ödemen de seni partili yapmaz. Daha fazlası gerekiyor. Ruhen katılman, parti gerçekliğine katılman, onun içinde erimen lazım, Önderlik gerçeğinde erimen lazım. Günün yirmi dört saatini parti yaşamına ve mücadelesine adaman lazım. Bunlar gerçekleştiğinde partili olunabilir. Eski klasik parti anlayışını, oradaki parti tanımının ne kadar yetersiz olduğunu, kendi pratik deneyimimizden yola çıkarak görebiliyorduk. O açıdan partileşme anlayışının derinleşmesinde Üçüncü Kongrenin çok önemli bir rolü var. PKK tarzı ile derinleşen bir partileşme kongresidir. Apocu partileşme kongresi olarak adlandırılabilir. Anlayışın netliği bağlamında bunu belirtiyorum. Yoksa o kongreye girip çıkan herkesin yeni tarz-

da PKK'ileştiğini belirtmiyorum. Ama kongrenin yeni parti anlayışını en keskin bir biçimde netleştirdiğini belirtiyorum.

Önderliğin kongreye sunduğu belgeler var. "3. Kongre konuşmaları" var. Önderlik bütün süreçler için kullanılan cümleyi kongre zemininden yola çıkarak söyledi. Kongrenin bir yargılama kongresi olduğunu da orada söylüyordu. *"Burada çözümlenen an değil tarih, kişi değil toplumdur"* dedi. 3. Kongrede çözümlenen an değil, bütün bir tarihtir. Kişiler yargılanıyor gibi görünüyor ama genelde yargılanan Kürt toplumunun kendisidir. Çünkü biz kişilik olarak öyle bir toplumsal gerçekliğin içinden geliyoruz. Önderlik bizi çözümlerken toplumsal gerçekliği, toplumsal gerçekliği çözümlerken de her birimizi çözümlüyor. Bu muhteşem bir değerlendirmedir. Kongreyi en iyi özetleyebilecek cümle *"Burada çözümlenen an değil tarih, kişi değil toplumdur."*

Kongre öncesinde bazı tutuklamalar vardı. Selahattin Çelik'de tutuklanıp soruşturmaya alındı. Fatma, zaten tutuklanmıştı. Soruşturma komisyonunda ben de yer alıyordum. Her halde ilk defa yazdığım en uzun yazı o soruşturma komisyonunun raporudur. Rapor da ayrıntılar da vardı. Bir de Fatma'yı tanımak itibarıyla bu görevi üstlendim, Önderlikte soruşturmayı yürütmemi istemişti. Fatma'yı ve ailesini de taniyordum, pratiğini de biliyordum. Bu açıdan da rapor geniş oldu. Fatma'nın kaleme aldığı özeleştirici raporları vardı. İlginçtir. Fatma babasına hiç dokunmadı. Babası bir MİT ajanıdır. Ajanlığı çok eskiye dayanıyor. Şex Sait önderlikli direniş geliştğinde o zaman da MİT ajanıdır. Palu'ya, Bingöl'e sınır alanlarda yaşayan aşiretleri isyana karşı çıkartıyor. Karakoçan hattında, Dersim'in Mazgirt kesiminde alevi aşiretlerinin önemli bir kesimini silahlı olarak örgütlendirip Şex Sait'in süvari birliklerine saldırtıyor. Birleşme bir yana, korucu güç olarak kullanılıyor.

Fakat en büyük tahribatını Dersim katliamı sırasında yapıyor. Dersim'de aşiretlerin büyük bir kesiminin direnişe katılmamasında bunun çok büyük bir rolü var. Milis örgütlenmesinde de çok büyük bir payı var, çok etkili biridir. Hatta CHP ile ilişkileri var. Daha doğrusu İsmet İnönü ve ailesiyle dostluk ilişkileri var. Katliam sırasında Mazgirt önemli bir yönetim merkezidir. Orada kaymakamlık var. Mazgirt Kaymakamına tokat atıyor. Bunun üzerine bunu tutukluyorlar. İsmet İnönü bizzat devreye giriyor ve cezaevinden çıkartıyor. Ailesi CHP ile sıkı ilişkilidir. Ama İnönü ailesiyle de bağları var. Önemli bir kişilik oluyor. Parti, onun babası ile ilişkilerini sorgulu-

yordu. Babası müthiş bir Kemalist'tir. Şu an da bizim elimizdeki tutuklu olan MİT ajanlarından biri Alevidir. Mesela Sünni olan çözülüyor ve bazı bilgileri veriyor. Hatta bunalımlıdır, koşullara dayanan biri değildir. Alevi olan direniyor ve bilgi vermiyor. Bir de her ikisinin ailesi, kendileri de CHP'lidir. AKP ile de sorunları var ama devletçidirler. Devleti savunuyorlar. O noktada PKK'ye bilgi vermek istemiyorlar. Alevi olan hiç bilgi vermek istemiyor. Herkesin verebileceği bazı bilgileri verebiliyorlar. Yakalanma durumu olduğunda hangi bilgiler verilmelidir biçiminde muhtemelen öncesinden de bu konuda anlaşıyorlar. Onların tüm bilgileri verdiklerini söylemek de doğru değildir.

Fatma da Babasına zerre kadar toz kondurtmadı. "Benim babam devrimcidir, feodalizme karşıydı. Kemalizm'i de feodalizme, gericiliğe karşı görüyordu. Bunun için mücadele etti. Yoksa bir ajan olarak bu mücadelede yerini almadı" diyordu. Babasını bir demokrat, anti feodal kişilik olarak sunuyordu. Biz de Fatma'yı deyim yerindeyse çözemedik. Biz çözsek de o kendisini çözümlemeye yanaşmadı, direndi. Kongre sonrasında Fatma platforma çıkarıldı, çok ciddi eleştiriler gelişti. Kendisi eleştirileri kabul etmese de eleştiriler oldukça derinlikliydi. Şehit Ferhan arkadaş o kadar ağır etkilenmişti ki kalktı öneri yaptı. "Ben bu kadının kırk katıra bağlanarak parçalanmasını istiyorum" dedi. Masallarda anlatılır. "Aç ve susuz bırakılan kırk atın bir tarafına su bırakılıyor, diğer tarafa ot bırakılıyor. İnsanların bir ayağı otun tarafında olan atlara bağlanıyor, bir ayağı ise suyun olduğu taraftaki atların ayağına bağlanıyor. Her biri koşarken insanı param parça ediyorlar. Masallarda duyduğumuz şeyleri pratik olarak sundu. Herkes dehşete kapıldı, çok ürkütücüydü. Bu önerinin bizim ortamımızda dillendirilmesi bile ürkütücüdür. Tabi ki yanlıştır. Önderlik "Demek ki, insanları bu denli tahrik etmiş, bu kadar öfkelen-dirmiştir" dedi. Yoksa o yöntem hiç kimsenin aklından geçmez. Karar çıktı. Kararda Fatma'nın örgüt üyeliğinin düşürülmesi, partiden atılması, ERNK üyesi olması kararlaştırıldı. İki yıllık bir süreyi kapsıyordu. İki yılın sonunda pratiğiyle de partileşebileceğini kanıtlarsa parti üyeliği için yeniden başvurulabilir ve üyeliği yeniden kabul edilebilir. Benzer bir karar Selahattin Çelik için geliştirildi. Selahattin Çelik'te partiden atıldı. ERNK üyesi olarak kalması ön görüldü.

Kongrede ordulaşma konusunda önemli kararlar alındı. Biz HRK'ydik. Hezen Rızgariya Kürdistan'dık. ARGK (Arteşa Rızgariya Gele Kurdistan) bu kongrede kararlaştırıldı. Kürdistan Halk Kurtuluş

Ordusu kararı alındı. Gerilla ordusunun ortaya çıkartılması kongrenin en önemli kararlaşmalarından biridir. Siyasi olarak toplumun örgütlen-dirilmesi, kitle örgütlerinin yaratılması, ideolojik çalışmaların derinleş-tirilmesi. Önderlik bütün alanlardaki çalışmayı ordulaşma kavramıyla açıyordu. Mesela Askeri Alan, askeri ordulaşma; Siyasi Alan, siyasi or-dulaşma; İdeolojik Alan, ideolojik ordulaşma. Ordu kavramı önemlidir, askerileşmeyi çağırıştırıyor. Bütün alanlara askeri disiplinle yaklaşma ve mutlaka kazanmayı hedefledi. Savaşçının ruh hali önemlidir. Savaş-çıyı asla küçümsememek lazım. Savaşçıyı duygudan yoksun gibi gör-memek lazım. Savaş, duyguları da yetkinleştirir. Çarpıcı duygular savaş ortamında gelişir, en çarpıcı düşünceler de savaş ortamında gelişir. Bu açıdan duygu ve düşünce birlikteliğini en iyi savaşta görebilirsiniz. Ordu demek disiplin demektir. Önderlik böyle bir disiplinle, cesaretle, karar-lılıkla, fedakârlıkla bütün çalışma alanlarına yönelmemiz gerektiğini ifade ediyordu.

Biz orduyu büyütmeyi esas alıyorduk. Düşman katılan gerillaların ailelerine çok korkunç muameleler yapıyordu. Dövüyordu, hakaret ediyordu, cezaevine atıyordu. Bazı yurtsever köyler şöyle bir öneri ge-liştirmişlerdi. “Gelin bizi köyün meydanına toplayın, hepimizi sıraya dizin, askere almak istediklerinizi alırsınız, biz karşı çıkacağız, bize bir-kaç tokat atın ve alın götürün. Biz karşı çıkmış gibi gözükeceğiz, dolayı-sıyla düşman da bize saldırmamış olacak. Bu bizi de rahatlatır” diyor-lardı. Bir aileden biri katılıyor ama en büyük işkenceyi ailesi görüyor. Bu önemli bir etken olduğu için arkadaşlar ‘Zorunlu askerlik yasası’nı çıkardılar. Köylerde gençleri askere alıyorlardı.

Cephe ise, kitle çalışmalarının derinleşmesini hedefliyordu. En önemlisi kadın öz örgütlülüğün yaratılması, gençlik örgütlenmesi. Esna-fın, sanatçıların, din insanlarının örgütlenmesi. Toplumda çeşitli sosyal kesimlerin örgütlenmesi gerekiyordu. En başta yurtdışında başlatı-labilirdi. Ulusal Kurtuluş Cephesi bu örgütlerin toplamından oluşacaktı. Önderlik bunu da “*siyasi ordulaşma*” olarak tanımlıyordu. Basın çalış-malarının değerlendirilmesi büyük önem taşıyordu. Çok daha önemlisi akademi sistemimizin geliştirilmesi, ordulaşmamız için akademilerin kurulması gerekiyordu. İlk olarak da Mahsum Korkmaz Akademisinin kurulması kararlaştırılmıştı. Akademilerin kurulması da kongre kararıdır. Zaten ordulaşmaya karar veriyorsun, Kürdistan’da gerillanın büyü-tülmesi, gerilla ordusunun ortaya çıkartılması ve gerilla savaşının yay-gınlaştırılması. Karar budur. Tam da Agit arkadaşın anısını yaşatma kararlılığının bir yerde ifadesi oluyor. 3. Kongre biraz da böyle bir kongre oluyor.

PKK Bir Önderlik Hareketidir Ölçüleri Önderliğin Ölçüleridir

Önderlik eski arkadaşların önemli bir bölümünü Avrupa'ya çıkardı. Abbas arkadaş gitti. Numan Uçar, Ali Çetiner gitti. Bunlar Merkez Komite üyeleri idi. Fatma ve Selahattin Çelik daha sonra Avrupa'ya gittiler. Bunlar da eski Merkez Komite üyelerimizdi. Selim ve Fatma'dan önce Önderlik beni de Avrupa'ya gönderdi. Önderlik biraz da bize ders verdi. Dağda yapamıyorsanız buyurun Avrupa'ya gidin dedi. Tabi Önderlik bize iş yaptırtmak istiyor ama işin bir boyutu da çalışmanın içerisinde bizi terbiye ve eğitmek istiyordu. Ülke zemininde yapamazsan o zaman bırak diyor.

Avrupa'ya gittikten 7-8 ay sonra biz tutuklandık. Altı yıl tutuklu kaldıktan sonra Önderlik sahasına döndük. Önderlik bizimle diyalog yaptı. Cezaevi düşünsel, yoğunlaşma anlamında bizim işimize yaramıştı. Önderlik, *"Ben sizi terbiye edemedim, Allah Almanlardan razı olsun, bilseydim sizi daha erken gönderirdim"* dedi. Okulda yüz elli arkadaş vardı. Biz ayaktayız, Önderlik diyalog yapıyor ama yargılama da yapıyordu. *"Ben sizi dağa gönderdim, dağ sizi kabul etmedi üzerime attı. Sizi Avrupa'ya gönderdim, Avrupa'da sizi kabul etmedi cezaevine attı. Sonra yine üzerime attı. Herkes benim üzerime atıyor. Sizi gönderecek bir yer arıyorum, bulamıyorum. Fuat, Abbas arkadaşın ailesinden haberimiz yok ama senin bir anan var. Seni anana teslim etmek istiyorum ama anan da seni kabul etmiyor. Peki, ikinizi ne yapayım? En iyisi bir füze bulup ikinizi uzaya göndermektir. Belki orada bir yerde sizi kabul edecek bir yer bulabilirsiniz."* Gerçekten ciddi bir eleştiriydi.

Şunu anlatmaya çalışıyorum: Önderliğin kabul edebileceği arkadaş gerçekten de Önderlik tarzını izleyen, Önderliğin yaşamını esas alan, Önderliğin temposuna yaklaşan bir insandır. Ciddi, samimi, mütevazı ve yoğun bir çaba ile hep uygulama içinde olacak. Aşkla, şevkle, tutkuyla yapması gerekiyor. Sen bir patlıyorsun, bir sönüyorsun, böyle de olmaz. İstikrar yoktur. İstikrar, değişmezliğe teka-bül ediyormuş gibi görünür ama öyle değildir. İstikrar demek, hep gelişme yolunda ilerleme ve kendini aşmak demektir. Sözünü ettiğim istikrar budur. İstikrar aynı zamanda bir kararlılık anlamına da gelir, bir değişmezliğe tekabül eder gibi görünür ama bizdeki istikrar anlayışı böyle değildir. Dengeden hep dengesizliğe kaçan bir durumdur. Gelişme; dengelerin bozulmasını, yeni dengelerin oluş-

masını ifade eder. Önderliğin öngördüğü insan böyle yoldaşlardır. Genç arkadaşların bu konuda Önderliğe cevap vermeye çalıştıklarını söyleyebilirim. En azından bulunduğu zeminlerde durum böyleydi. Bizim durumumuz tabi ki Önderliğe cevap olma temelinde gelişmedi ve bugün eleştirileri rahatlıkla anlayabiliyorsunuz.

Bir şey daha söylemek istiyorum: Şu anda Önderliğin yanında bulunan Hamili Yıldırım arkadaş var. Önderlik Hamili arkadaşı diyaloga kaldırdığı zaman, duruşu heybetli bir asker görünümündeydi. Önderlik, *"Hamili sen Amerikan ordusunda olsan gerçekten etkili bir general olabilirsin. Ama bizim içimizde bizimle bir savaşçı olarak ne kadar yürürsün bilemem"* diyordu. Demek ki bu bir ölçüdür. Amerikan ölçüleri farklıdır. Başka bir hareketin ölçüleri farklıdır. PKK bir Önderlik hareketidir, ölçüler Önderliğin ölçüleridir, bunlarla kıyasladığınız zaman Önderliğin ölçülerine gelip gelmediğimiz sorgulanabilir. Ondan vazgeçmemek lazım. Partililik; doğru üzerinde yükselen örgütlü mücadele yaşamıdır. Örgütlülükte ise Önderliğin yaşamının esas alınması gerekiyor, çünkü doğru yaşam Önderlikte ifadesini buluyor. Önderlik bunu bizden istiyor. Önderlik bunun inançla olacağını çok iyi biliyor. Onun için *"Benim önderliğim bir dayatma değildir. İnanç ve bilgelikle beslenir"* dedi.

Kongre genel anlamda ideolojik, teorik, tarihsel, toplumsal düzeyde sorunları çözdü ama bazı kişilikler geçici de olsa kendilerini gizleyebildi. Kör Cemal, Terzi Cemal gizledi. Ama kısa bir süre sonra onlarda netleşti. En erkenden açığa çıkan Kör Cemal oldu. Ben Şam'da Önderliğin yanında kalıyordum. Akademinin kuruluşu kararlaştırılmıştı, ders sistemiyle eğitime geçilecekti. Terzi Cemal onu savsakladı, zamana yaydı ve yapmadı. Önderlik talimat üzerine talimat gönderiyordu. Önderlik sürekli rapor ve bilgi alıyordu. Olmayınca da bu duruma müdahale etti. Terzi Cemal tutuklandı. Ondan sonra ders sistemine geçildi.

Bugünkü gibi ders sistemimiz yoktur. Bugün parti tarihi dersi, başka dersler var. O zaman ki derslerimiz öyle değildir. Biz hep geleceğe endeksliyiz, mücadeleyi geliştirmek istiyoruz. Ders programlarını geliştirmeye çalışırken Önderliğin talimatlarını esas alıyoruz. Önderlik hangi konularda yoğunlaşmamızı istiyor, hangi konularda yetkinleşmemizi ve kararlaştırmamızı istiyor, derslerimizi de ona göre ayarlıyoruz. Belli bir ders programımız vardı. Bir dersimizin adı "Bir asker nasıl yaratılır?" Bu soruya cevap verdiğimiz için bu günün dersi olmayabilir. Bu soru cevabını bulmuştur. Artık bir asker de

yaratmasını bilmiyorsa insanı ayıplayabilirler. Diğer ise, “Bir köy nasıl kurtarılır?” Bunlar temel iki dersti. Şunu düşünüyorduk ve Önderlikte belirtiyordu. *“Bir asker yaratabilen, rahatlıkla bir ordu kurar.”* Demek ki komutanın temel özelliği asker yaratabilmektir. Bir savaşçı yaratabilen yüzlerce savaşçı yaratabilir ve onlardan ordu kurup savaşırabilir. İkincisi ise, *“Bir köyü düşmanın denetiminden kurtaran, Kürdistan’ın tüm kırsal kesimini düşmanın denetiminden çıkarabilir. Dolayısıyla kurtarılmış alanlar yaratabilir”* diyordu. Dersi böyle işliyordu. Diğer derslerimiz de vardı. En önemli şeylerden biri de keskin bir askeri dilin gelişmesiydi. Üslup hitabet net olmalıdır. Askeri duruş net olmalıdır. Bugün bunlar zayıftır, o zaman daha güçlüydü. Duruş, kıyafet, tekmil her şeyde yeni bir kararlaşma yaratılıyordu.

Kongre zemininde bulunan arkadaşların da çok iyi hazırlandıklarını biliyorum. Ülke zeminine geçmek, silahlı direnişi geliştirmek istiyorlardı. 1986’da Doğu Kürdistan’a bazı arkadaşları göndermişti. Orada her taraftan gelen arkadaşlar vardı, hem Xakurke’de bir araya gelmişlerdi, hem de Doğu Kürdistan Urmiye’de bir araya gelmişlerdi. O güçlere hem kongre sonuçlarını aktarmak, hem de kongre aktarımı temelinde güçleri hazırlayarak baharda yeniden gerillayı yaymak biçiminde bir kararlaşma vardı. Giden Kör Cemal ile Ferhat’tı. Cuma arkadaş o zemindeydi. Şehmuz diye biri vardı, o da Merkez üyesi durumundaydı. Önderlik; Osman, Kör Cemal bir de Şehmuz’u kongreyi aktarmakla görevlendirdi. Cuma arkadaş çekmek istiyordu, o açıdan görevlendirmede. Kör Cemal tam da bu zemini kullanarak çeteciliği bütün alanlara taşıdı.

Çetecilik geçmişte hareketi en çok etkileyen, zarar veren etkenlerden biridir. Halka, arkadaşlara çok büyük zarar verdi. Bunları savunmada net olarak görebiliyorsunuz. Önderlik savunmalara işledi. Son savunmada Önderlik çeteciliği giderek Gladyo ile bile bağlantılandırıyor. Hem devlette çeteleşme var, hem biz de içte çeteleşme var. Çetecilik nasıl tanımlanabilir? Kaynağı nedir? Önderlik örgüt içinde iki tipten bahsediyor. Birincisi, aydın kökenli olanlar. Bunlardan çetecilikten ziyade daha çok despot kişilikler çıkar. Baskıcı, bildiğini uygulayan, bildiğini yaptırmaya çalışan, kendi sözünü tek söz olarak gören ve doğruyu kendisinin temsil ettiğine inanır. Küçük burjuva özellikleri taşıyan ama daha çok aydın kesimler içinden bu tip kişilikler çıkar.

Köylü kökenliler ise, daha çok çeteleşiyor. Kırsal toplumun tarihine baktığınız zaman, bu toplumlar içerisinde eşkıyalık diye bir yapının olduğunu görürsünüz. Eşkîya nedir? Başlangıçta haksızlığa karşı mücadele ederek ortaya çıkmış olabilir. Mesela bir askeri vurur, bir ağayı vurur veya başka birini vurur ama sonuçta döner halkı vurmaya başlar. Halka her türlü kötülüğü yapar. Gasp ve talan yapar. Milletin namusuna göz diker ve süreç içerisinde de ağanın hizmetine girer. Onlarla işbirliği içerisinde çalışmaya başlar. Oysa başlangıçta haklıdır. Kürtlerde de eşkıyalık var fakat Kürtlerde bile eşkıyalık demezler, çoğunlukla mahkûm derler. Mesela bazı mahkûmlar halkın sevgisini de kazanır. Bunlar haksız olana karşı mücadeleden şaşmazlar. Sürekli haksızlıkla mücadele ederler. Kürtler de Koçero böyledir. Üzerine şiirler, destanlar bile vardır. Mesela Adıyaman, Urfa taraflarında Boz Yılan var. Bir pusuda kalleslikle vurulur. Halk onun üzerine türküler yakar. Uzunca türküler, destanlar yakılır ve destanda onu vuran ya da vurduranın da adı geçer.

Karadağın Boz Yılanı

Gider dolanı dolanı

Aradan yüzyıl da geçse

Unutmam seni vuranı.

Burada bir sahiplenme var. Siz haklı bir dava için bu örgüt zemnine gelebilirsiniz. Burası en şiddetli mücadelenin yürütüldüğü yerdir. Bu örgüt en şiddetli mücadeleyi veren örgüttür. Bu örgütte yanlış yapmamak önemlidir. Çünkü bu mücadelede can almak, can vermek var. Yanlış yaparsanız yanlış can alırsınız, yanlış cana kıyar-sınız.

Bugün gelineen noktada eski çetecilikten ciddi bir arınma var. Bu bir gerçektir. Ama yine de şunu bilmemiz gerekiyor: Çeteciliğin zeminini partileşmemedir. Partileşmedin mi çeteciliğe açıksın. Çete küçük grup demektir. Küçük silahlı gruba çete diyorlar. Partileşme ise büyümedir, genelleşmedir. Örgüt içerisinde genelleşmeyen, büyü-meyen, geneli kapsamayan insan çeteciliğe açıktır. Mesela ahbap-çavuş duruşu çeteciliğe en açık duruştur. Dar ilişkiler çeteciliğe açık ilişkilerdir. Mesela her kesle ilişkilenecek varken o bir-iki ilişki ile yetiniyor. Bu tür ilişkiler çeteciliktir demiyorum ama çeteciliğe açıktır. Genelleşme önemlidir. Zaten felsefi olarak da tekillik ve evrensel-lik ilişkisi var. Tikel olmak, bir olmak yetmez, yani kendin olmak yetmiyor, farkını ortaya koymak yetmiyor. Sende evrensel olanı, her insanla ortak olan insanı ortaya çıkartmak gerekiyor. Partileşme

budur. Seni bütün yoldaşlara bağlayan, halkına bağlayan, cinsine bağlayan ve bütün insanlığa bağlayan ortak özelliklerin var. Bunlar senin evrenselligidir, sen bunların hepsini bir kenara itiyorsun, sadece kendinle sınırlı kalıyorsun. Bireycilik budur. O zaman bireycilik, kendine görelilik, çeteciliğin zeminidir.

Eskiden köylülük çok daha güçlüydü. Şimdi köylülük dağılmıştır. Öyle çok güçlü kır ilişkileri bulamazsınız. Kapitalist ilişkiler gelişmiştir, çok daha değişik ilişkiler içine girmiştir. Bireycilikte daha fazla derinleşme, sivrulma var. Köylü tipi dardır. Köyde feodal ilişkiler egemendir. Feodal ilişkilerin temel özelliği kendini aşırı abartmadır. Özellikle de erkekte böyledir. Erkekliğin aşırı abartılması feodalizmde çok daha fazla belirgindir. Çoğunlukla bozulmuş köylülüğü ifade ediyorum. Bu tür köylülükte kendini tekrar vardır. Sınırlı bir şeyle yetinme vardır. Köylünün çok fazla gelişme derdi yoktur. Köylülükte tekrar esastır. Kendini ciddi olarak eğitime yoktur. Buna çok fazla ihtiyaçta duymaz. Örgütlülük zayıftır. Aşiret dağılmıştır, dar aile ilişkileri var.

Kürdistan'daki örgütlenme gelmiş aileye dayanmıştır. Aile dışında ciddi bir örgütlenme düşüncesi yoktur. Onun için de örgüt içerisine geldiğinde aile çapında ilişkiler geliştiriyor. Bir ailede beş on kişi varsa örgütte de beş on ilişki ona yeter. Böyle bir şey onu darlığa götürür ve bu da çeteciliğe götürür. Köylünün gördüğü otorite nedir? Bir, yanı başında gördüğü jandarma otoritesidir. İkincisi, kendi köyü içerisinde gördüğü ağa otoritesidir. Otorite olmayı, bu iki otoriteye benzeme olarak değerlendirir. Ağa otoritesini nasıl kullanıyorsa, jandarma otoritesini nasıl kullanıyorsa, o da onlara özenerek örgüt içerisinde benzer bir biçimde otorite olmak ve onlar gibi uygulamak ister. Jandarma baskıcıdır. Ağa baskıcıdır. Ağanın sözü üzerine söz söylenmez. Kendilerini böyle değerlendirirler. Gerçekten bazı çeteciler böyledir.

Eskiden vardı. Komutandır. Biraz savaşma yetkinliği var. Köylü unsurlar savaşmaya yatkındır, savaşkandır. Küçümsememek gerekiyor, bunu yeterli sayar. Komutan olarak görevlendirirsin, komutanın hükmettiği savaşçıları var. Bir konuda yapılması gerekene dair komutan bir şey söyler. Bir savaşçı çıkar 'heval sizin söylediğiniz doğru değil, şöyle yaparsak daha doğru olur' diye görüş belirtir. Aslında o savaşçının söylediği komutana mantıklı gelse bile 'savaşçı nasıl benden daha iyi bilebilir' diye ısrarla kendi bildiğini uygular. Arkasında imha olma, kendi canından olma olsa bile kendi bildiğini yapar. Ruh

hali şöyledir: ‘O benden daha iyi bilirse benim komutanlığım gider’ biçimindedir. Başkasını dinlemez, başkasının doğru söyleyebileceğine inanmaz. Bu tip kişilikler kendi önlerinde engel olarak gördüklerini tasfiye ettiler. Mesela birinden kurtulmak mı istiyor. Diyelim ki, düşmanla çatışmaya gidiyorsun punduna getirip arkadan vuruyor, “çatışmada düşman vurdu” diyor. Bu tipler Önderliğe suikastı düşünecek kadar ileriye gittiler. Önderliği tasfiye etmek istediler. Topal Metin, Kör Cemal, Cihangir Hazır, Şener, bunlar aynı devrede kalıyorlar ve Hamza arkadaşı şehit ettiler.

Önderlik “Dörtlü Çete” dedi. Önderlik “Hogır, Topal Metin, Kör Cemal, Şemdin Sakık” bu dördünün adını verdi. Yani bunların şahsında çeteciliği değerlendirdi. Çetecilik açısından insanın değeri yoktur. Onlar için bir silah, bir savaşçıdan daha değerlidir. Hele hele bir tank on kadrodan daha değerlidir. Mesele bir kadroyu hiç bir tedbir almadan bir eyleme sürebilir. Çetecilikte insana değer verme yoktur. Tümüyle maddidir, vicdanla akalası yoktur.

Rahatlıkla şunu söyleyebilirim: Kayıpları alabildiğine azaltma ve en alt seviyeye düşürme varken, hiç bir tedbir almadan çok rahatlıkla ölüme yatmak veya kadroların, savaşçıların kolay ölmelerine zemin sunacak bir ortam ya da yapıda ısrar etmek çetecilikten başka bir şey değildir. Geçmişte her şeyimiz böyleydi demiyorum.

Bir arkadaştan söz etmek istiyorum. Elazığlı Hasan Hayri diye bir arkadaşımız vardı. Ailenin tek erkek çocuğudur. 12 Eylül’den sonra Lübnan’a çıktı. Eğitim gördü, sonra ülkeye döndü. Bir süre karargâhta kaldı, sonra kuzeye geçti. Elazığ’a oradan da Dersim’e geçti. Serhat diye biri vardı, Hasan arkadaş oradaki çeteciliğe karşı çıkıyor. Onun yaptıklarına karşı mücadele ediyor. Böyle olunca diğerlerinin tepkisini topluyor. Bunun o kadar üzerine gidiyorlar ki, arkadaş kaçtırmak için ne gerekiyorsa onu yapıyorlar. Sonra öyle bir noktaya getiriyorlar, “kesin kaçacak” diyorlar, gidip silahının iğnesini çıkarıyorlar. Arkadaş silahını alıp yola düşüyor, onlar da izliyorlar. Bir süre sonra kendisine “dur” diyorlar. O da “üzerime gelmeyin ateş ederim” dediğinde vuruyorlar. Hâlbuki ateş edemez, silahın iğnesini zaten çıkarmışlar, sadece öldürmenin gerekçesini arıyorlar. “Bize silah doğrulttu, biz de vurduk” diyorlar. Serhat denen kişi sadece bir kış pratiğinde Dersim de on dokuz arkadaş ajandılar diye katlediyor. Terzi Cemal’in pratiği var. İşkence ile arkadaşları katletme pratikleri var. Ajan, düşmanın uşakları, düşmanın işbirlikçileri oldukları için bunları yapmıyorlar. Partileşmedikleri için

bunu yapıyorlar. Kürt kişiliği böyle bir şeydir. Dağılmış bir toplumun üyesidir, hiç bir ahlaki değeri yoktur. Hiç bir kültürel temeli yoktur. Hiç bir insani gerçekliği yoktur. Bütün bunlardan kopmuş, uzaklaşmış, öyle partiye gelmiştir. Partide de partinin değerleriyle bütünleşmeyince kaçınılmaz olarak yaptığı bu oluyor.

Bu açıdan eğitimlerimiz anlamlıdır. İnsan nedir? Toplum nedir? Toplum birey ilişkisi nedir? Ahlak nedir? Politika nedir? Vicdan nedir? Toplum denilince akla iki temel özellik gelir. Ahlaksız ve politikasız toplum yoktur. Zihniyet ve vicdan devriminden söz ediyoruz. Ahlak devriminden söz ediyoruz. Bu temelde arkadaşlarımızı eğitmeye çalışıyoruz. Dolayısıyla hepimizde bazı temel duygular uyanıyor. Mesela hangi arkadaşımız sıradan bir şey uğruna bir arkadaşı katledebilir? Bu mümkün değildir. Mevcut olan duruma, bizim zayıflıklarımıza, zaafılarımıza çetecilik denilemez. Kendisini ölüme yatırma var. Bu da korkunç bir şeydir. Zafere gözünü dikmeyince de arkadaşları ölüme götürüyorsun. Hâlbuki zafer kazanmak isteyen insan önce gücünü korur. Gücünü korumadan nasıl savaşı kazanıyorsun? Önce gücünü koruyacaksın ve sonra da gücünü büyüteceksin.

Düşman senin her şeyinden yararlanır. Önce gücünle bir kenetlen. Düşmanın seni parçalamayacağı şekilde gücünü sıkılaştır. Öyle ki küçük bir gedik bulmasın. Devasa barajlarda bile küçük bir sızıntı varsa o baraj yıkılır. İnsan açısından da öyledir. Öyle sımsıkı bir birlik oluşturacaksın ki düşman içine sızmayacak. Sen düşman karşısında birlik olursan kazanırsın. Birliğinle kendini korursun. Bu birlik, bir örgü gibi maddi şeylerin bir araya getirilmesi değildir. Ruhsal olarak, örgütsel olarak, ideolojik-teorik olarak, amaç temelinde birbirine bağlanmaktır. Sımsıkı olarak birbirine kenetlenmektir. Bunlar olmadan zaten birlik olmaz. Bu noktada derinleşmek gerçekten bu tür şeylerin önüne geçebilir. Bu yüzden partileşme her şeydir. Partileşme olmadan hiç bir şey olmaz. Partileşme olmadan insanın insan olması mümkün değildir. Kürt gerçekliğinde insan, insan olamaz. PKK'ye gelmek insan olma yoluna girmektir.

İnsanlaşmakta bir süreçtir. Ben insanım demek bile yetmiyor. İnsanlaşma olup biten bir şey değildir. Bir süreçtir. Sen sürekli insanlaşırsın. Gelişme, yetkinleşme, kendini aşma daha fazla insanlaşmadır. İnsanlaşma donmuş bir şey değildir. Bir formüle ulaştın mı insansın demek değildir. Bir süreç isidir. Özgürleşmenin kendisi de budur. Özgürleşme daha fazla insanlaşmadır. Dikkat edin partili olma demiyoruz, partileşme diyoruz. Bir Süreçtir. Sen diyorsun ki

'ben bu dağın tepesine çıkacağım' hedef koyuyorsun. Gidiyorsun ama bakıyorsun ki ondan daha yüksek bir dağ var. Ona çıkıyorsun. Daha yüksek, daha yüksek tepeler çıkıyor. Sınırı yoktur. Göge merdiven dayamak gibi bir şeydir. Her merdiven basamağını tırmandıkça daha fazla insanlaşıyorsun, partileşiyorsun. Partileşme bir yürüyüş, sürekli bir eylemlilik halidir ama kendini aşan bir eylemlilik halidir. Tıpkı bir çocuğun, çocukluktan kurtulup gençliğe, oradan olgun insana ulaşmasına benzer. PKK'lileşme böyledir.

Çetelerin önde geleni Şemdin Sakık'tır. Şemdin'in ne olduğu belli değildir. Kör Cemal biraz daha farklıdır. Aşırı derecede art niyetli, düşmanla ilişki içerisinde biri değildir. Tipik bir feodal Kürt'tü, bunu aşamamıştı. Devrimcileşememiş, devrimciliğe sadece bulaşmış ama devrimciliğin sadece üzerinde leke olarak kaldığı bir kişidir. Sözde devrimcilik yapıyor ama uyguladığı eşkıyalıktır. O da devrimcilik yaptığını sanarak en büyük kötülükleri yapıyor.

1986-87 kışında kongreyi aktarmaya geldiler. Güçlerimiz bir kısmı Hakurke'deydi, bir kısmı da Doğu Kürdistan da Urmiye'deydi. Bu güçlere kongre sonuçlarını aktaracaklar. O bildiği gibi aktarıyor. Bir belirlemesi şöyledir: "3. Kongreyle birlikte aydınlar kaybetti şimdi köylülük iktidardadır, iktidar bizdedir" diyor. Köylü kökenlileri öne çıkarıyor. Birine "sizi zorlayan biri olursa çatışma ortamında bir punduna getirin tasfiye edin" diyor. Kör Cemal'in aile, akraba çevresi yurtseverdi. Şimdi durumları nedir bilmiyorum ama düşmanla ilişkili bir durumu yoktu.

Topal Metin başka bir örgütten bizim içimize gelmişti, yurtdışına çıkmamıştı. Gerilla Kürdistan'a girerken bize katılan biriydi. Bir kardeşi şehittir, bir kardeşi de Osman onlarla giderek ihanet etti. O da partileşmemişti ama kafasında kirli şeyler vardı.

Şemdin Sakık ise bambaşka bir tipti. Sakıklar Hasköylüdürler. Ağa kökenlidirler. Zengin bir ailedir. Babaları çok evli biridir. Şemdin'in annesi yoksul bir aileden geliyor. Aile içerisinde kendilerine hizmetçi muamelesi bile yapılmıyor. Dolayısıyla onun çocuklarına da yapılmıyor. Sanki başkalarının çocuklarıymış gibi, yanaşmalarını gibi muamele görüyorlar. Bu durum Şemdin'i çok zorluyor. Babasının annesini aşağılamasından, yaptığı ayırmadan, kendisini aşağılamasından dolayı intikam almak istiyor. Kendisinin anlatımları böyledir. Başka örgütlere gidiyor ve o örgütleri babasına karşı kullanmaya çalışıyor, fazla başarılı olamıyor. En son arkadaşlarla tanışınca uygun zemini bulduğuna inanıyor. Örgütte büyüme amacı hep güç

olma, kariyer edinme üzerinedir. Önderlik “çingene paşası” diyordu. Önderlik bu kavramı daha çok Şemdin için kullandı. Diğerleri için kullanmadı. Çingene paşası hikayesi şöyledir. Çingene okula gitmiş, paşa olup memlekete dönmüş ve ilk iş olarak babasını asmış. Gerçekten de Şemdin’de bu vardı. Babasından gerçekten intikam almak istiyor, o ayrı ama ‘Babasını asmak’ derken, örgüt içerisindeki durumuna ilişkin belirtiyor. Kendisine en yakın arkadaşlarını bile tasfiye etmek istedi. Kendisini aşırı bir biçimde abartıyordu. Güç, otorite olmak, insanları kendisine bağlamak, kendisine bağlanmayan insanları tasfiye etmek, dışlamak, onları aşağılamak, bir biçimiyle harcamak. Bütün pratiği böyledir. Özellikle kadın arkadaşlara yaklaşımları tamamen kullanımcı, aşağılık ölçüde bir duruşu var.

Önderlik bununla sürekli mücadele etti, son ana kadar da değiştirmeye çalıştı fakat Şemdin bildiğinde ısrar etti. Çok gözü kara, cesaretli biri de değildi. Mesela Kör Cemal cesur biriydi. Şemdin kesinlikle bunlardan yoksundur. 1996’da dağda soruşturmaya alındı, Önderlik sahasına gitti. Orada yargılandı. Yazdığı özeleştiri raporu var. Rapora “Sinekli Silo Hikâyesi” ile başlıyor. Bana bir arkadaş anlatmıştı. Bizim orada da Sinekli Silo değil de hikâyenin kahramanı Osman diye biridir. Silo çok korkak biridir. O kadar korkuyor ki evinin dışına adım bile atamıyor. Eşi artık bir şekilde punduna getirip kapının dışına atmak istiyor. En sonunda bir yolunu buluyor Siloyu dışarı atıp kapıyı kilitliyor. Adam korkudan yerinde duramıyor ve koşmaya başlıyor. Koşa koşa takatten düşüp bayılıyor. Yorgunluktan, sıcağdan ağzından, burnundan köpükler çıkıp birikiyor. Bütün sinekler gelip ağzına konuyor. Hafifçe uyanıyor, bakıyor ağzında hep sinek var, elini ağzına vuruyor. O esnada burnunun önünden bir fare de geçiyor, elini vuruyor fareyi de öldürüyor. Uyanınca sinekleri sayıyor ki kırk sinek ve bir fare öldürmüş. Biraz cesareti yerine geliyor. Gidiyor kendisine bir kılıç yaptırıyor. Kılıcın üzerine ‘bir yumrukta bir aslan, bir şaplakta kırk can alırım, benim adım deli Silo’ yazdırıyor ve ünü her tarafa yayılıyor. Ondan sonra hikâyeleri başlıyor. Bir köye gidiyor. Köylüler, “Bizim köye dadanan bir vahşi hayvan var. Ne yap, ne et bizi bu dertten kurtar. Gece olunca sürekli suya geliyor. Bir kavak ağacı var, orda bekle gece gelir” diyorlar. Bunu kavak ağacına çıkarıyorlar, köylüler gidiyor. Sabaha doğru bir bakıyor koca bir ayı su içmeye geliyor. Silo, ayıyı görünce eli ayağı tutmuyor kavak ağacından ayının üzerine düşüyor. Can havliyle ayıya sarılıyor, ayı köyün içine doğru koşmaya başlıyor. Köylülerde

pusu kurmuşlar. Bakıyorlar ayının üzerinde bir adam köye doğru geliyor. Köylüler vurup ayıyı öldürüyorlar. Bu bakıyor ki, kendisine bir şey olmamış ayı da ölmüş, köylülere bağırıp çağırıyor. “Ben size onu sağ olarak getirecektim, nasıl öldürürsünüz” diyor. Kahramanlığı böyledir. Hikâyeleri böyle uzayıp gider. Sonuçta eşine ulaşıyor. Kadın bu “bizim sinekli Silo ’dur’ diyor. Hepsi abartıdır, hiç biri gerçek değildir. Önderlikte Şemdin için *“balon kişilik. Şişirme kişilik”* diyordu. Bir iğne batırırsan patlar, içindeki hava boşalınca ortada balon diye bir şey bile kalmaz. Gerçekten bu çeteler balon kişiliklerdi denilebilir.

Buradan çıkaracağımız önemli sonuç şöyle olabilir: Abartılı şeylerden mutlak suretle kaçmak lazım. Alçak gönüllü olmak, mütevazı olmak, ne ise öyle olmak. Olduğu gibi görünmek, görüldüğü gibi olmak. Bize gerçekten de böylesi kişilikler lazım. Kariyercilik, mevki düşkünlüğü hala vardır. Korkunç ve çirkin bir şeydir. İnsan niye mevkiye bu kadar düşkün olacak ki? Mevki niye gerekli? İş yapmak, görev yapmak için gereklidir. Parti size üç şeyi verir. Önce size görev verir. İki, o görevin sorumluluğu altına sokar. Üç, size yetki verir. Burada esas olan görev ve sorumluluktur. Yetki yardımcı bir kuvvet gibidir. Hiç işe yaramaz, hiç kullanma denilemez.

Pratikte kalan arkadaşlar daha iyi bilirler. Düşmanın sizi kuşattığı bir andır. Komutan olarak hemen birliğinizi toplarsınız kısa bir toplantı alırsınız, hemen düzenleme yapıp ona göre harekete geçersiniz. Birileri tartışmayı uzatmaya çalışıyor, komutan orada tutumunu koyar, tartışmayı bitiriyorum bu plan hayata geçecek der. Bu tür anlarda yetki bu tarzda kullanılır ve hayat kurtarılır. Çünkü uzatmak seni imha ile karşı karşıya getirecektir. Kritik anlarda insan yetkisini kullanır.

Bir örnek daha verebilirim. Önderlik sahasında platformum yapılıyor, sonrasında ülkeye geleceğim. Platformu Önderlik yönetiyor. Bir arkadaş kalktı “Fuat arkadaş bazen arkadaşları bastırıyor” dedi. Diğer eleştirilere cevap vermedim ama o eleştiriye “Başkanım doğrudur. Bazen bastırma anlamına gelecek şeyler yapıyorum. Çünkü uzatıyorlar, gereksiz zaman kaybı oluyor, ben de kesiyorum” dedim. Önderlik hiç karşı çıkmadı.

Eğitim ortamlarında zaten tartışacağımız kadar tartışıyoruz. Bizim kadar tartışan yoktur. Eğitim ortamlarında kimse kimseyi bastırmaz, öyle bir şey yoktur. Olabileceğini de sanmıyorum. Varsa bastırmak da doğru değildir. Çetecilerin en temel özelliği zaten bastır-

madır. Alttakinin de en temel zaafı boyun eğmedir. Önderlik buna çok öfkeliydi. *“Sen doğru yaptığına inanıyorsun ama adam ısrarla seni yanlış yönlüyor, sen de bunun farkındasın, aslında o da sana yanlış yaptırdığının farkında ama bilerek onu yapıyor. Silahı başına daya tutukla, ondan sonra sorumluluk benim olsun. Komutanı tutukla, elini kolunu bağla, etkisizleştir sorumluluk benim olsun. Bütün hesabı ben veririm. Militan böyle olur”* diyordu.

Geçmişte “bastırmacılık ve boyun eğmecilik” bu iki kavramı çok kullanırdık. Şimdi örgüt ortamında var mı bilmiyorum ama şimdi arkadaşlar biraz direnmeyi öğrendiler. Başını dik tutma vardır, çok fazla boyun eğme var mıdır, bunu bilemiyorum ama pratikten gelen arkadaşlar bunları daha iyi bilirler. Kadın Hareketinde de bu konuda bir duruş var, kolay kolay boyun eğmezler. Kadın Hareketi de onu kırdı.

Bir insanın özgürlük düzeyi sorumluluk düzeyidir. Senin sorumluluk düzeyin senin özgürlük düzeyini gösterir. Sorumsuz insan kesinlikle köledir. Sorumsuz insan asla özgür olamaz. Her özgürleştikçe sorumluluğunu hissedersin. Özgürleşen insan alabildiğine her şeye karşı sorumludur. Önderlik her şeye karşı kendisini sorumlu hissediyor. Duygusu budur. Bunun için Önderlik *“Hiç bir zaman bireysel olarak yaşama fırsatı bulamadım, bundan sonra sonra doğar mı?”* diye soruyor. Bizimkiler bireysel yaşama fırsat arıyor. Biri “Ben HPG'liyim, diğeri beni ilgilendirmiyor ki!” diyor. Diğeri “Ben basın kadrosuyum, diğeri beni ilgilendirmiyor” diyor. Ben de diyorum ki bu tarzda bölünmenin kendisi çeteciliktir.

Özgür insan her şeyden sorumludur. Sen başkalarından da sorumlusun. Yanındaki yoldaşlarından da sorumlusun. Bir örnek vereyim belki daha iyi anlaşılır. Önderlik sahasındaydım. Önderlik okulda yoktu. Yalçın Küçük okula gelmişti. Önderlik ona git arkadaşlarla sohbet et demişti. Zaman zaman ders de veriyordu. Bir konu belirliyordu, biz de tartışmalara katılıyorduk. Tanıdığım bir arkadaş geldi benim yanıma oturdu ama selam vermedi. Gerçekten üzülmenin ötesinde kırıldım. Tartışmalar yoldaşlık ilişkilerine, yoldaşlık bağlılığına geldiğinde söz aldım konuştum. “Biz kendimizi bu konuda eski sistemden kopmuş sayıyoruz ama bizde de eksikliklerimiz var. Örneğin arkadaşım gelip benim yanıma oturur ama bir selam verme gereksinimi bile duymaz” dedim. Sonra aynı anda “hem buradaki arkadaşlardan hem de sizden özür dilerim, özellikle de sözünü ettiğim arkadaştan özür diliyorum, hata yaptım, geri alıyorum” dedim.

O anda yanlış yaptığımı fark ettim fakat ertesi gün arkadaşlar Önderliğe tekmil verirken “Fuat arkadaş bir arkadaşı şöyle bir tarzla eleştirdi ama sonra şöyle de dedi” diye aktarıyorlar.

Önderlik beni çağırdı. *“Niye başkalarının senin istediğin gibi olmasını istiyorsun. Niye ondan selam bekliyorsun ki, sen ona göre olacaksın”* dedi. Ben önce anlamadım, mesela ben ona diyorum ki bu bir eksikliktir, doğru olanı yapsın, niye böyle davranıyor diye şikâyet ediyorum. Bu biraz hasta doktor ilişkisine benzeyebilir diyorum. Madem hastalığını biliyorum. Bu anlamda nasıl tedavi edileceğini de biliyorum. O zaman ilişkimiz bir hasta doktor ilişkisine benzeyebilir. Hasta mı doktora göre olur, doktor mu hastaya göre olur? Elbette doktor hastaya göre olur. Komutan savaşçısına göre olur, savaşçı komutanına göre olmaz. Bunun anlamı şudur. Komutan savaşçıyı doğru ölçülere çeker. Ondan sorumludur. Yoksa bekle savaşçı şöyle yiğit biri olsun, şöyle başarı ve zafer çizgisinde yürüyen bir savaşçı olsun. Komutan sorumludur. Kadro sorumludur. Bilen sorumludur. Bir başkasının sorumluluğunu üstlenmektir. Önderlik hepimizle uğraşüyor. Cezaevinde uğraşıyor, yazıyor ve çiziyor. Önderlik bize göre olmak istiyor. Onun için biz ne kadar küçüksek Önderlik o kadar büyüyor ki, daha fazla bizi çeksın. Bunlar önemlidir. Bu aşılmadıkça çeteciliğin zemininden kurtulamayız. Bir çetecilik var bir de çeteciliğe zemin olmak var.

Uluslararası Komplö

Komploya karşı mücadelede bize düşen görevler nedir? Bu noktada aydınlanmak büyük bir önem taşır. Önderlik niye esir edildi? Önderlik esir edilirken kadrolar nasıl değerlendirildi? Düşman örgüt yönetimini nasıl ele aldı? Onlardan beklentileri nelerdi? Onların hareketlerine ilişkin düşünceleri neydi? Mesela şunu diyebiliyor muydu? Bunlar Önderliğin boşluğunu hızlı bir biçimde doldurur ve yine aynı çizgide devam ederler! Böyle mi düşündü, yoksa her şey Önderliğe bağlıdır, Önderliği devreden çıkarırsak bu örgüt biter mi, dedi. Böyle dediği kesindir. Altı aylık ömür biçti. “Bu örgüt önce tepki gösterir ama altı ay sonra dağılıp gider” dedi. Düşman örgüte, örgütün yönetimine böyle baktı. Peki, bu tümüyle yanlış mıydı? Esas itibarıyla hesaplarını kimin üzerine kurdu? Neden özellikle Önderlik hedeflendi? Eğer örgüt kadroları, en başta da örgüt yönetimi tümüyle Önderliğe bağlı olsaydı, Önderlik çizgisinde yürüseydi, o çizgiyi

anlamış, özümsemiş ve uygulama konumunda olan bir güç olsaydı, düşman yine de böyle bir komploya başvurabilir miydi? Bunlar önemli sorulardır.

Bu sorulara cevap verdiğimizde çıkış yapabiliriz. Yoksa düşman değerlendirmesini Önderlik zaten yapıyor. Yoksa düşmanın netleştirilecek bir yanı yoktur, çünkü bellidir. Taktikleri biraz daha yoğunlaştırarak yürütüyor. Benzer taktikleri yürütüyor. Savaş taktiklerini geliştiriyor. Belki propagandaya biraz daha hız veriyor. Önderlik düşmana ait ne varsa hepsini ortaya koyuyor. Burada önemli olan bizim durumumuzdur, bu komploju boş çıkartabilecek yetenekte olup olmadığımızdır. Bu gücümüzün bulunup bulunmadığıdır. Kuşkusuz halkın ve hareketin bütün komploları boş çıkarma gücü var ama bu gücü açığa çıkarabiliyor mu? Bu gücü, bu yetenekleri istediği gibi çalıştırabiliyor mu, aktifleştirebiliyor mu? Bu noktada eksikliklerimiz var. Sorgulamanın tam da buradan derinleştirilmesi gerekiyor.

NATO'nun 1985'te karar aldığını, PKK'yi sistemin hedefi haline getirdiğini, bir bütünen TC devletinin yanında yer alarak PKK'ye karşı savaştığını ifade etmişim. 1985'teki karar budur. 1988 yılında bu sefer düşman PKK'yi doğrudan hedef aldı. Bu konuda komplolar var. Mesela Semir komplosunun arkasında Avrupa var, çünkü provakasyon Avrupa da patlak verdi. Gerisinde Alman Sosyal Demokratları vardı, şimdi de komplonun arkasında Almanya var. 1988'de Almanya doğrudan bize yöneldi. Önderlik bizi 1987'de 3. Kongre sonrasında yönetimimizin önemli bir bölümünü Avrupa'ya çıkarmıştı. Almanya önce bizleri izledi. Ondan sonra Almanya kendince uygun anın geldiğine inanıyordu, hedefleyebileceği önemli kişiler vardı, bunlar örgütün yöneticileriydi. Bazı belgelerimizi de ele geçirmişti, basını da izliyordu, bize dönük eleştiriler vardı, bizlerin verdiği bazı özeleştiriler vardı. Bizleri zayıf halka görüyordu. Bunların üzerine gidersem, tutuklarsam, muhtemelen partiden koparabilirim örgütün karşısına çıkarabilir, partiye karşı savaşır konuma getirebilirim diyordu. Sonrasında hemen tutuklamalara girişti. 1988 Mart'ın da tutuklamaları tamamladı. Birçok insanı gözaltına aldı, bazılarını alıp itirafçılaştırdı, itirafçıların bilgilerine dayanarak PKK'nin üzerine geldi. Bu bir NATO kararıydı.

Bugün Türkiye ile NATO arasında çelişkiler var. Türkiye şantaj yapıyor, "ben Avrasyacılık yapacağım, Şanghay Beşlisine katılacağım" diyor. NATO'ya karşı alternatif bir güç değil ama önemli bir

güçtür. Rusya, Çin, Tacikistan, Kazakistan, Kırgızistan var. Bazı gözlemci ülkelerde var. Türkiye de diyalog partneri olarak buna katıldı ama Türkiye aynı zamanda NATO ülkesidir. Türkiye 'üzerime fazla gelerseniz, bana destek sunmazsanız ben sizden kopar, Şanghay Beşlisine katılırım' diyerek şantajı başvurdu. Türkiye, Rusya ile ilişki içerisine girerse Ortadoğu'da NATO'nun çok fazla etkisi kalmaz. Sistem bunu da ciddiye alıyor ve Türkiye'nin üzerine çok fazla gelmiyor. Şimdi belki Türkiye'nin NATO ile çelişkileri var, o zaman ise NATO tümüyle TC'yi destekliyor. Almanya, NATO içerisinde TC'den sorumlu ülke konumundaydı. NATO içerisinde bir Türkiye masası var ve bu masadan sorumlu ülke de Almanya'dır. O açıdan NATO'nun Türkiye'ye ilişkin alınan kararları uygulama sorumluluğu Almanya'nın omuzundadır. Geçmişte bu kesinlikle böyleydi. NATO karar alıyor, PKK'ye karşı bir tutuklama geliştirecek, bir dava açacak, bir uluslararası terörizm davasına dönüştürecek ve yargılamayı da Almanya yürütecek. Bunun nedenleri de var. Kürt kitlesi daha çok oradadır, PKK'nin siyasal faaliyetlerinin en çok yoğunlaştığı ülke Almanya ve PKK üyelerinin bulunduğu ülke de orası. Dolayısıyla bu da Almanya'nın işini kolaylaştırıyor ve Almanya da bunu esas alıyor.

Uluslararası alanda hukuk yoktur, siyaset var. Zaten hukuk siyasetin bir biçimi oluyor. Önderlik *"Hukuk, uzun vadeli kurallara bağlanmış ve kurumlara kavuşturulmuş siyasettir"* diyor. Almanya henüz bizi tutuklamadan mahkeme salonunu inşa etti. PKK terör örgütüdür, yargılananlar teröristtir, mahkeme binası basılabilir gibi gerekçelerle mahkeme yerini yeraltında inşa ettiler. O zaman sadece bizi yargılamaları için mahkeme salonuna 10 milyon Mark para harcanmıştı. Ondan sonra baskınlara başladı. Bir yandan mahkeme salonu binasının yapımını devam ediyor. Bir yandan da baskınlar yapıyor, bilgi topluyor. Evlere baskın yapılıyor, ne kadar belge, bilgi, rapor varsa, Önderliğin konuşmalarını içeren kasetlere el koyuyordu. Kırk bin sayfalık doküman hazırlamışlardı. Mahkeme salonunun arkasında bir duvarın altını üstünü kaplayan klasörlerin hepsi davada kullanılan belgeler durumundaydı.

Birçok rapor, istihbaratla ilgili bazı bilgiler ele geçirildi. Zayıf kişilikleri ajanlaştırma vardı. Nusret Aslan diye biri vardı, Önderliğin anne tarafından akrabası da oluyordu, onu aldı ajanlaştırdı. Baş tanık olarak önce onu bize karşı kullandılar. Daha sonra onun verdiği ifadeler üzerinden yola çıkarak tutuklamalar başladı. Bizi ilk iki yıl en kötü koşullarda tuttular. Mesela ben açlık grevindeydim, hasta-

neye götüreceklardı, ellerim kelepçeli, ayaklarım zincirli olarak götürdüler. Türkiye belki şimdi yapıyor olabilir ama o zamana kadar Türkiye'nin bile yapmadığı bir şeydi. Böyle aşırı bir abartı ile bizi terörist olarak yansıtmaya çalışıyorlardı. Halkta, kamuoyunda yarattığı intiba böyleydi. Mahkeme salonunun yapıldığı mahalle sakinleri, "Madem bu kadar tehlikeli bir terör örgütü ise neden mahkeme salonunu getirip bizim mahallede kuruyorsunuz" diye savunmaya geçti. Yapılan propaganda, kamuoyunda ortaya çıkan görünüm böyleydi. Yargılanan insan sayısı 19 kişi civarlarındaydı. Bir mücadele-miz vardı. Mahkemede siyasi savunma yaptık, mahkemeyi tanımadık. Mahkeme 4 yıl sürdü. Mahkeme salonu her gün doluyordu. Öyle bir noktaya geldi ki PKK'yi terör örgütü ilan etmek için o davayı bekliyorlardı. Fakat davadan karar çıkmadan ve mahkeme sonuçlanmadan Almanya Kasım 1993 yılında PKK'yi terör örgütü olarak ilan etti.

En önemli bir ayrıntıya değinmek istiyorum. Bizi niye yargılıyorlardı? Bizimle ilgili hazırlanan iddianamede asıl ne vardı? "PKK'nin hepsi bir terör örgütü değildir. PKK'nin içinde terörist bir grup var. Bu terörist grubun başı Abdullah Öcalan'dır" diyorlardı. Terör grubunun başı Önderlik, bizleri de o terörist grubun içerisindeki terörist bireyler olarak değerlendiriyorlardı. İddianame böyle hazırlanmıştı. O zamanlar bir provakasyon da patlak vermişti. Fatma, etrafındaki bir kaç kişi ve avukat Hüseyin Yıldırım diye biri hemen harekete geçtiler. Temel sloganları da "Apo'ya hayır, PKK'ye evet" biçimindeydi. Mahkemede de öyleydi. PKK'nin hepsi terör örgütü değil, içinde küçük bir terörist grup var, bu grubun da başı Abdullah Öcalan'dır, ondan kurtulunduğu zaman PKK terör örgütü olmaktan kurtulacak. Sistemin örgütü olabilecek, sistemle bütünleşebilecek olan PKK'yi Önderlikten ve varsa ona yakın duran birkaç kişiden kurtarmak istiyorlardı.

Her bir arkadaş bu konudan sonuç çıkarabilmelidir. Ben sistemin terörist örgüt demediği, Önderlikten kurtarmak istediği bir PKK'nin içinde miyim, yoksa Apocu PKK'nin mi üyesiyim? Bu soru gerçekten önemlidir. Şimdi birçok tutanak var, Önderliğin birçok eleştirileri var, arkadaşların bize çok yönlü eleştirileri var, bizim kendimizin özeleştiri raporlarımız var. Nasıl partileşmediğimizi izah ediyoruz. Sonuçta kararlaşmamızı ortaya koyuyoruz. Almanya, 'biraz üzerlerine gidersek bunlar partiden kopabilir' diye düşünüyor. Bunlar, PKK'nin en zayıf halkalarıdır ve bunları partiden koparabiliriz. İki; bazı vaatlerle olabilir. Üçüncüsü; gelecekte Apo'dan kurtar-

mak istediğim PKK'nin yöneticileri olabilir. Bize potansiyel olarak yaptıkları muamele budur. Yani bunlar Apo'dan kurtarılmış işbirlikçi PKK'nin yöneticileri olacak. Bize yüklemek istediği misyon budur.

Abbas arkadaş, Ben, Şehit Mizgin arkadaşlar vardı, bir grup arkadaşla yönetimi oluşturuyoruz. Arkadaşlar tutuklanıyorlardı, biz Almanya'nın yaklaşımı nasıldır diye bilgi alıyorduk. "Korkunç bir şeydir, akrabalarımız geliyor bizi yan yana görüştürmüyorlar. Görüşme için sizi iki ayrı odaya koyuyorlar, karşıda kurşungeçirmez bir cam var. Karşıdaki ile konuşmak için ya telefonla, ya da camın bir bölümünde küçük küçük delikler var oradan konuşuyorsun. Esası telefondur. Görüşmeci ile tutukluyu yan yana getirmiyorlar" diyorlardı.

Ben de tutuklandım. Görüşmecilerim geliyor ama kan bağım, akrabalık bağım yoktur. Benim için bir masa koyuyorlardı. Görüşmeciler geliyorlar bana sarılıyorlardı. Ben kendi kendime "en sıradan arkadaşımıza bu kadar kötü davranıyorlar, bana neden bu kadar iyi davranıyorlar, bir de yönetici olmama rağmen böyle yapıyorlar." O zaman da biz Mao'yu, Giap'ı çok okuyorduk. Mao'nun çok ilginç bir değerlendirmesi var. "Düşman size saldırıyorsa iyi yoldasınız, düşman sadece size sözlü saldırılarla yetinmiyor güçleriyle sizin üzerinize yürüyorsa kesinlikle en doğru yoldasınız. Düşman üzerinize gelmiyorsa o zaman yanlış yoldasınız" diyor. Bende ne görüyorlar? Demek ki bende bir şey görüyorlar. Benden bir umutları var ki bana bu kadar iyi davranıyorlar. Bunları kendi kendime soruyorum.

Cezaevi müdürü beni çağırđı, "Senin muhatabın benim, bir sorunun olursa benimle görüşmek istediğini söyle, bütün sorunlarını çözerim ama lütfen bir sorun çıkarma, sana söz veriyorum bütün sorunları ben çözeceğim ama yeter ki sen bir sorun çıkarma" dedi. Zaten benim sorun çıkarma niyetim yok ama bunlar "sorun çıkarma ve üstelik muhatabın benim" diyor, peki diğer tutuklulara niye öyle yapmıyorlar. Bunlar "sorun çıkarma" diyorlar, o zaman ben sorun çıkaracağım dedim. Artık ben her gün sorun çıkarıyordum. Baktılar benimle baş edemiyorlar, o zaman sana gösteririz dediler. Beni Almanya'nın belki de Avrupa'nın en kötü cezaevine götürdüler. Stammheim diye bir cezaeviydi. O cezaevi özel olarak RAF (Rote Armee Fraktion- Kızıl Ordu Fraksiyonu) örgütü için yapılmıştı. Tam bir izolasyon uygulanıyordu. Mesela bir an bile İmralı üzerinden uçaklar helikopterler geçemez. O cezaevi de öyledir, uçaklar bile üzerinden geçemez. Yedi katlı bir binaydı, ben yedinci katta kalıyor-

dum. Bir katta bir tutukluları vardı, o da bendim. Gerçekten İmralı'dan farksızdı. Hava bile alamıyorsun, küçük bir penceresi var onu da açamıyorsun, ortasında küçük bir delik var, orayı açıyorsun. İstedğin kadar bağır sesin ne alta ne de üste gider. Her şey demirdir, tam bir izolasyon ve tecrit halidir. Tabi bir yandan da hoşunuza gidiyor, çünkü onlara boyun eğmiyorsunuz. İyi davranarak kendinize mi çekeceksiniz? Siz kimsiniz? Diyorsunuz ve bir bakıma gurur duyuyorsunuz ama öte yandan müthiş bir yalnızlık var. Dört duvar arasında daracık bir hücredesin, ses yok, insan yoktur. Sadece kapınızı açtığınızda gelen gardiyanlar var onların yüzünü görüyorsunuz, onlar da gerçekten öyle bir duygu ki insandan saymıyorsunuz. Onlar sizin karşısınız.

Öte yandan da yalnızlığın yarattığı müthiş bir ağır baskı var. O zamana kadar öyle bir tecrit durumunu yaşamamışsın. O ortamı yaşadığım için ben hep Önderliği öyle hatırlarım. Mesela o ortamın en önemli özelliklerinden biri hiç konuşmamandır. Öyle bir an geliyor ki, oturup yazı yazıyorsun kelimeleri unutuyorsun. Ben diyordum ki, benim bir sandığım var onun içinde de kelimelerim var. Ama sanki sandığın altından bir delik açılmış, onun altında da aşağıya doğru karanlık bir yer var, o kelimeler tek tek oradan düşüyor ve kayboluyor. Doğru dürüst cümle bile kuramıyorsun. Yalnızlığın psikolojik olarak konuşma üzerinde, hatta düşünce üzerinde yarattığı çok ağır tahribatlar var. Önderlik bir savunmasının girişinde bunu söylüyor. Fakat Önderlik onu öyle müthiş aştı ki, yani başlangıçtaki durum ile sonrasındaki harika bir şeydir. Yalnızlığın iki sonucu var; ya tanrısallaşırsın, ya da en dibe düşen insan haline gelebilirsin. Sen orada direniyorsun ama yine de kendine göre direniyorsun. En azından düşmanın dediklerini yapmıyorsun. Arkadaşların çoğu benzer durumdaydı.

Alman istihbaratından sorgu için gelenler oluyordu. Çok kaba bir tarzda direk gel itirafçı ol demiyorlardı. Ne diyorlardı? “Böyle devam edersen ağır hapis cezası alacaksın, konuşursan cezan düşer, daha az bir ceza ile kurtulabilirsin” diyorlardı. O öyle söyledikçe tüylerim diken diken oluyordu.

Havalandırmaya çıkardıklarında yan tarafta bir hücre var. Orada iki üç gardiyan kontrol ediyor. Elbiselerini çıkar diyorlar. Güya onların yanında aranmış elbiseler var, sen onları giyip havalandırmaya çıkıyorsun, döndüğünde tekrar gardiyanların gözü önünde yeniden giydiğin elbiseleri çıkartıyorsun, onların aradığı diğer elbi-

seleri giyiyorsun. Öyle olunca ben havalandırmaya çıkmıyorum dedim. Fakat yine de haftada bir gün gelip arayacaklarını söylüyorlardı. Bu hücreyi defalarca arıyorsun, her taraf demir, bu demirden bir parça koparmakta mümkün değil, ben neyi üzerime alacağım ki beni arıyorsun diyordum. Bizim kurallarımız böyledir diyorlardı. Havalandırmaya çıkmadık, onlar öyle devam edince biz açlık grevlerine girdik ve çıplak arama uygulamasına son verdiler. Fakat istihbaratçılar gelerek, bu durumu da dayatarak ifadenizi almaya çalışıyorlar. Ben onlara şunu söyledim: Önder Apo *“TC hayvanlaştıran bir rejimin adıdır”* diyordu. TC’nin Kürtlere karşı izlediği bir politikası var, Kürtleri insan olarak görmüyor, hayvanlaştırmaya çalışıyor. Temsilcilerine yaklaşımları da böyledir, cezaevlerinde de dayattıkları politika budur. Siz de aynı şeyleri yapıyorsunuz. Sizin de Kürtlere karşı uyguladığınız politika Türklerinkinden hiç de ayrı değil, bize aynı şeyi dayatıyorsunuz. Ben kendimi abartmıyorum. Sizin politikalarınıza karşı zafer kazanacağım da demiyorum. Diyelim ki senin politikan başarıya ulaştı, beni hayvanlaştırdınız, benim size ne faydam dokunur? O duruma düşsem bile PKK’nin kapısında duracağım yine size havlayacağım dedim. Ondan sonra bir daha benim yanıma gelmediler.

Önderlik daha sonra *“Sen orda PKK’yi temsil ediyorsun, kendi adına bireysel konuşma, ne o öyle hayvanlaşma falan...”* diye kızmıştı. Ama ben bir şey anlatmaya çalışıyorum, PKK insanı düşse bile o düştüğü noktada yine size karşı savaşıyor. Hayvanlaşsa bile size karşı tavır alır. Anlatmaya çalıştığım şey buydu ve gerçekten bir daha üzerimize gelmediler. Bütün arkadaşlara uyguladıkları buydu. Çok ilginçtir, bizimle hiç ilgisi olmayan, hatta bize karşı olan insanları tutuklamışlardı. Mesela iki Dersimli kardeş vardı. Bunlar bizden yıllar önce kopmuşlardı, hatta düşmanca ilişkiler içerisindeydiler. Biz onları bile tuttuk. En azından devletin onları bize karşı kullanmasına izin vermedik, amaçlarına ulaşamadılar. Nusret Aslan dediğim kişide de boşa çıktılar. Biz onun bütün foyasını açığa çıkardık. O boşa çıkınca İsveç’ten Ali Çetiner’i getirdiler. Eski Merkez Komite üyemizdi, onu da boşa çıkardık. En son mahkeme heyeti kararında *“Bunlar davalarında haklı olabilir. Ulusları baskı altındadır, devletin zulmü, zorbalığı, katliamları var, buna karşı direnme hakları var ama bizim ülkenizin yasalarına göre geliştirdikleri eylemler suç oluşturuyor ve bunun için cezalandırılmaları gerekiyor”* dedi.

İşin diğer ilginç bir yanı; bizi yargılayan mahkeme, sırf devletin çıkarlarını korumak için bize karşı oluşturulmuş özel bir mahkemeydi. Mahkeme dava sonucunda Alman hükümetine başvurdu ve “TC'nin Kürtlere karşı savaş suçu işlediğini” söyledi. Fakat Alman hükümeti bunları hasıraltı etti. Mahkeme böyle bir sonuca da ulaştı. Demek ki mücadelenin, savunmanın etkileri var. Bütün arkadaşlar iyi savunma da yaptılar. Tabi ne yaparsanız yapın Türkiye ile karşılaştıramazsınız. Önderlik diyor ya *“Hukukun içinde de bir ahlak vardır.”* Hukuk, ahlakın devletleştirilmesidir. Dolayısıyla devletin içindeki o ahlaki unsuru çekip çıkarmak ve ona dayanarak mücadele etmek iyidir. Mesela Almanya da bunu bulabilirsiniz ama Türkiye’de bırakın ahlakı, hukuk bile yoktur. DAİŞ’in ne kadar hukuku varsa, Türkiye rejiminin de o kadar hukuku vardır. Ama bizim anlattığımız anlamda hukuk da yoktur.

Şok üzerine şok yaşıyorduk. Abbas arkadaşı İsviçre’den Fransa sınırına girerken yakalıyorlar. Abbas arkadaşın üzerinde pasaport var. Pasaport sağlam olsa bile kimlik sahtedir. Selahattin Erdem adına bir pasaporttur, Mardinli biridir. Abbas arkadaşın resmi var, belge sağlamdır. Fakat fark ediyorlar ki, Selahattin Erdem değildir, Duran Kalkan’dır. Abbas arkadaş a “nereye gidiyorsun” diye soruyorlar. Abbas arkadaş “seyahat özgürlüğü var dolaşıyorum” diyor. Onlar da “biz sana seyahat özgürlüğünün ne olduğunu göstereceğiz. Seyahat özgürlüğüymüş!” diyerek tutukluyorlar. Avukatlar geldi bana sizin çok önemli bir arkadaşınız yakalanmış dediler, ben de kim olduğunu sordum. Ben Abbas arkadaşın pasaport aldığını biliyorum ama Selahattin Erdem’in kim olduğunu bilmiyorum. Avukatlara bizim böyle bir yöneticimiz yoktur dedim. Aradan bir süre geçtikten sonra arkadaşlar geldiğinde Abbas arkadaşın yakalandığını söylediler. Abbas arkadaş benden bir süre sonra yakalandı.

Almanya işbirlikçi bir PKK yaratmak istiyordu. Bu NATO'nun politikasıydı. Bugün de aynı şeyi yapmak istiyorlar. PKK'yi yok edemeyeceklerini biliyorlar. Osman ve Botan ile yaratmak istedikleri işbirlikçi PKK'dir. Sistemin aynı politikası sürüyor. Rojava’da bunu yapmak istiyorlar. Afrin operasyonu ile zayıflatmak istiyorlar, sisteme daha muhtaç hale getirerek kendi çizgisine çekmek istiyorlar. O durumda sana razı olacaklar. KDP çizgisinde çekip izin verecekler ama özgürlüğünü, çizgini muhafaza ettiğin müddetçe sana izin vermezler. PKK çizgisinde ısrar bu anlamda önemlidir. Şu anda da düşmanın işbirliğine yatmış bir PKK'yi ortaya çıkarma istemi vardır.

Umutlarını kesmiş olabilirler ama bazı yerlerde hala umutları sürüyor. Rojava'dan umutlu olmak istiyorlar. Bizim arkadaşların buna ne kadar karşılık verdikleri ayrı bir şey ama onlar bunu istiyorlar.

Kısacası PKK Almanya davası dört yıl boyunca sürmüş, sonuç almamış bir davadır. Zaten sonuç alamayacağını anladığı için devlet mahkeme sonucunu beklemeden PKK'yi terörist örgüt ilan etti. Fakat sistemin tümü PKK'yi terörist ilan etmedi. PKK'nin Avrupa Birliği tarafından terörist örgüt ilan edilmesi uluslararası komplodan sonra oldu. PKK'nin silahlı direnişi durdurduğu anda oldu. Savaşın en kızgın anında bile terörist demediler ama sen ne zaman ki barışçıl ve demokratik çözümün önünü açtın, onu bir olasılık dâhiline getirdin, o noktada devreye girip "PKK teröristtir" dediler. Eğer PKK terörist ise o zaman bir terörist örgütle görüşülmez. Onunla aynı masaya oturulmaz. Avrupa Birliğinin duruşu, tutumu böyledir. Sistemin kendisi bu anlamda bir komplodur.

Ulus-devlet demek halklara dayatılmış en kapsamlı komplo demektir. Ulus-devletin kendisi komplodur, her türlü komplo gelişebilir. Onun için "komplo devam ediyor" dememek gerekiyor, zaten bu sistemin kendisi bir komplo sistemidir. Komplo yenilir de, bazen gevşer de ama komplolar varlığını sürdürürler. Zaten Önderlik üzerinde saldırılar devam ediyor. Oraya bakarak sistemin PKK'ye, Kürtlere nasıl yaklaştığını anlayabilirsin. Hiç bir itiraz var mı? Bu noktada bir örnek verebilirim. Bu dünyada çeşitli insani örgütler var. İnsan hakları kuruluşları var. Türkiye'de de İnsan Hakları Derneği var. Yaklaşımlarını olumsuzlaştıramayız, çünkü belli bir mücadeleleri var. Ama uluslararası alandan, İnsan Hakları Kuruluşlarından herhangi biri Afrin'deki katliama karşı tavır almıyor. BM diye bir örgüt var, temel görevi savaşı yasaklamaktır, savaşa karşı çıkmaktır, savaşların önüne geçmektir. En şiddetli saldırılar karşısında sesini çıkaran yoktur. Sistem de muazzam bir çürüme var. Ulus-devlet sisteminin çürümesi kaçınılmaz olarak ulus devletlerin birliği olan BM'nin çürümesi anlamına geliyor. Bu tür kuruluşlardan fazla bir şey beklenemez.

Bu günkü dünyanın durumu budur. Bu günkü dünyada yeniden ayağa kalkmış demokrasi güçleri var. Bunlar harekete geçiyorlar, küçümsememek lazım. Mücadeleyi bunlara dayandırmak, halklara dayandırmak gerekir. Önderlik sistem karşıtı güçleri sayıyor. Sen sistem karşıtı olan bu güçlerle dayanışmayı esas alacaksın. Bunlarla bir birlik yaratabilirsen bu çürümüş sistemi yerle bir edebilirsin.

Çürümüş sistemin gücü de kalmaz. Türkiye'nin gücü saldırganlığında-
dadır, bu da güç değildir. Amerika'nın gücü bile kalmamıştır. Küresel
hegemonik güç olma vasfını bile yitirme noktasına gelmiştir. O za-
man durum biraz daha farklıydı. Türkiye'nin arkasında duran bir
sistem vardı, bugün aynı durumdan söz edemiyorsunuz.

Kürtlerin inkâr ve imha sistemi altına alınmasının kendisi bir
komplodur. Milyonlarca insandan oluşan bir halk topluluğu var.
Kimliği, ülkesi, kültürü, hakları yok sayılıyor ve başka devletlerin
egemenliğine veriliyor. Kürt sorunu çözülmeden bırakılıyor. Sistem
şunu çok iyi biliyor. İnkâr denilince yok olmuyor ki, yine de bir so-
run kaynağı olarak varlığını devam ettiriyor. İstedikleri kadar inkâr
etsinler. Zaten Kürt bittiği zaman insanlık biter. Kürtler bitmez ama
bir araç durumuna düşer ve sistem istediği zaman Kürtleri kullanır.
“Türkiye beni zorlarsa ona karşı Kürt sorununu kullanırım. İran beni
zorlarsa kullanırım. Suriye zorlarsa kullanırım. Irak zorlarsa Irak'a
karşı kullanırım” diyor. Arapları, Farsları ve Türkiye'yi kendilerine
yakın tutmak için gerektiğinde Kürt sorununu tehdit aracı olarak
kullanma yaklaşımı var. Sistem Kürtleri böyle kullanıyor. Önder Apo
Kürtlerin bir sopa olarak kullanılmasının önüne geçti, özgür Kürt'ü
yarattı. Özgür Kürt ise, sistemin elinde başka halkları terbiye edecek
bir sopa olmaktan çıkarılmış Kürt'tür. Sistem buna da izin vermek
istemiyor. Ama geline nokta özgürleşen bir Kürt var, aslında bu
komployu boşa çıkarıyor. Komplonun devamı demek, ulus-devlet
sisteminin çözülmemesi demektir. Siz bunu yıktığınızda zaten
komployu tüm varlığıyla ortadan kaldırmıyorsunuz ama muazzam
bir özgürleşme, demokratikleşme zemini yaratmış oluyorsunuz. Biz
bunu yaratmak zorundayız.

“Yetersiz Yoldaşlık Kendini Yeterli Gören Yoldaşlıktır”

Parti ortamı mutlak anlamda bir mücadele ortamıdır. Parti içi mücadele olmadan zaten partileşme olmaz. Önderliğin mücadelesinin yüzde onu düşmanla ilgiliydi. Önderlik mücadelenin yüzde doksanını parti içinde yoğunlaştırdı, parti içerisinde bir mücadele yürüttü. İnsanı değiştirmeyi ve dönüştürmeyi en büyük mücadele olarak görmek gerekir. Bir parti içi savaşımdır. Bu savaşımın durduğu yerde parti biter. Bunu anlamak çok zor değildir. Hiç birimiz partiye çok sağlıklı insanlar olarak gelmiyoruz, hiç kimse gelmemiştir.

Savunmada ilk gruptan başlayarak Önderlik değerlendirmelerde bulunuyor. Kemal Pir ve Haki Karer arkadaşları değerlendirirken *“Onlar bozulmamış iki Karadeniz çocuğuydu. Hareketimizin soy damarlarıydılar. Yoldaşlığa her kesten önce en uyumlu yaklaşımı sergiliyorlardı. Ama aynı ruh yüceliğini düşürülmüş bir halkın üyelerinden beklemek doğru bir yaklaşım olmayacaktı. Yani onlar o ruh yüceliğini sergilerken Kürt toplumu içerisinde çıkmış gençler aynı ruh yüceliğini sergileyemiyorlardı, sergileyemezlerdi de”* diyor. Önderlik somut bir belirlemede bulunuyor. *“TC hayvanlaştıran bir rejimdir adıdır”* diyor. Özellikle egemenliği altında tuttuğu farklı etnik kimlikler, kültürler, halklar üzerinde kesinlikle hayvanlaştırıcı bir politika uyguluyor. Bunları kendi özüne yabancılaştırıyor. Kimliklerinden, tarihlerinden, kültürlerinden koparıyor. Tecavüz kültürüyle eğitiyor. Tecavüz sadece bedene yapılmaz, asıl tecavüz zihne yapılıyor. İnsanın zihnine, kültürüne, kimliğine tecavüz en korkunç tecavüzdür. İnsanı düşürüyor. Hayvanlaştırma budur.

Böylesine düşürülmüş, zavallı, kendine karşı güvensiz, inançsız, tepkileriyle hareket eden, hem duygusal hem tepkisel davranan; kararlı, istikrarlı, sistemli, uzun vadeli, örgütlü bir mücadele yürütemeyen bir tip ortaya çıkardı. Bu bizim suçumuz değil diyebiliriz. Bu dünyaya gelmek bizim elimizde değildi. Hiç birimiz bu dünyaya geliş biletini gönüllü almadık, gönüllü olarak bu dünyaya gelmedik. Bizim tercihimize kalmış bir şey değildir. Ama biz gözümüzü bir inkâr dünyasına açtık, özellikle bizim kuşak böyleydi. Bir inkâr, bir kültürel soykırım dünyasına gözlerini açıyorsun. Köle bile olmayan bir toplumun içerisinde gözlerini açıyorsun ve onun içerisinde şekilleniyorsun, o toplumun damgasını taşıyorsun. Çünkü bireyi şekillendiren toplumdur. Aile şekillendiriyor, fukara bir ailenin sana vereceği bir şeyi yoktur. Ailenin de içerisinde yer aldığı bir toplumsal

gerçeklik var, onun etkileriyle şekilleniyorsun, o zaten dağılmış, lime lime edilmiş bir toplum ve öte yandan sistemin kendisi seni okullarında eğitiyor. Sana verdiği Kürtlük ise tümüyle insanlıktan çıkarma kültürüdür. Yabancılaştırma üzerine kurduğu bir kültürdür. Üçü birbirini tamamlıyor ve ortaya formsuz, bilinçsiz, kimliksiz bir insan tipi çıkıyor. PKK ile ilişkiye geçilince insan bir biçimde temel bazı insani gerçeklikleri öğreniyor. Hepimiz düşmüşlükten geldiğimizi fark ediyoruz ama PKK de bize yücelmenin yolunu gösteriyor. PKK saflarında yüceliği görüyoruz, gözümüzü oraya dikiyoruz ve buraya geliyoruz. Bu çok anlamlı ve güzel bir tercihtir. PKK böyle olmak zorunda, PKK'nin başka bir yolu yoktur.

Bazen arkadaşlara şunu söylerim: Futbol camiasında futbolcu transferi var, biz onun gibi devrimci transfer edemeyiz ki, bozulmamış toplumlardan sağlam kişiliklerden devrimci transfer edemeyiz ki, bu toplumdan çıkar. En düşmüş insanla başlayacaksın, bu kaçınılmazdır. Malzeme budur, başka malzeme yoktur. PKK'nin iddiası, Önderliğin tarzı şudur: En çok düşmüş insan yücelmeye ihtiyaç duyar. Yücelme ihtiyacı en çok düşmüş insan içindir. Önder Apo *"Ben bunu kanıtladım"* diyor. Mazlumlar, Hayriler, Ali Çiçekler, Akif Yılmazlar, Reşitler, Adiller var. Bunlar kanıtlanmış kişiliklerdir. Belki de en büyük yücelmeyi yakalayan Kürt kadınıdır. İnsanlığa yücelmeyi veren, bütün yücelmelerin kaynağı olan Kürt kadınıdır ama gelinen noktada kadının durumuna bakıyorsun, kadın da en zavallı durumdadır. En pespaye erkeğin, en sıradan fiziksel soy sürdürücüdür. Kadına biçilen misyon budur.

Mevcut Kürtlük veya PKK'nin doğuşu sırsındaki Kürtlük en düşmüş Kürtlüktür. Mevcut nesil en bozulmuş nesildir. Mevcut kadın bu bozulmuş neslin fiziksel üreticisidir. Sadece bu değerlendirmelere baktığın zaman Kürt kişiliğinin nasıl bir kişilik olduğunu rahatlıkla bilince çıkarabiliyorsun. Durum budur ama düşmek ayağa kalkmamanın nedeni değil, yücelmenin gerekçesidir. Sen bunu neden olarak da ele alabilirsin. 'Ben düştüm artık kalkamam' diyebilirsin ama Önderlik ise sen düştün bunun için yücelmen lazım. Bunun için ayağa kalkıp bu çukurun dibinden yukarıya doğru tırmanman lazım. *"Yapman gereken budur, insan olmanın gereği budur"* diyor. Bizim buna yeterince karşılık vermemiz lazım. Yoksa başlangıçtaki durumumuz nedeniyle bizler suçlanamayız. Tamam, tarihsel toplum gerçekliği de suçludur. Anne, babalar da suçludur. Biz de kendimize geldiğimiz andan itibaren o suça bulaşmayabilirdik, daha doğrusu o

suçtan kurtulmaya çalışabilirdik ama gücümüz o kadarına yetmedi sistem bizi teslim aldı diyelim. Ama PKK ile tanıştık, PKK bize buradan çıkış yolunu gösterdi, bizim bununla uyum içerisinde olmamız gerekiyor.

Önder Apo'nun en önde keşfettiği gerçeklik budur. Yani Kürdistan'daki en temel sorun kişilik sorunudur. Bu yüzden de Önderlik daha 1982 yılında Kürdistan'da kişilik sorunu üzerine *"Kürdistan'da Kişilik Sorunu, Parti Yaşamı ve Devrimci Militanın Özellikleri"* diye kapsamlı bir eser ortaya çıkardı. Önderliğin yüzlerce kitabı var ve hepsi Kürdistan'daki kişiliği çözümlüyor. Kişiliği çözümlmeyi bir sürekliliğe dönüştürdü. Önderliğin çözümleme gücü buradan gelir. Hasta kişiliği çözümledi ama bundan sağlam insan yaratmak için çözümledi. Kürt kişiliğini sağlam bir kişilik haline getirmeye çalıştı. Buna en önde cevap olması gereken arkadaşlar cevap olmadılar.

Diyelim ki ilk grup içinde yer alan arkadaşların en önde buna cevap vermeleri gerekirdi. Önderlikle gerçekten yoldaş olmayı başarmaları gerekirdi. Buna cevap olunmadı, en azından Önderliğin istediği düzeyde cevap gelmedi. Tabi eğer pratik yönetimimizin durumu böyle ise yeni katılan arkadaşların durumu da onlarınkinden çok farklı olmaz. Önderliğin eski arkadaşlara şöyle bir çağrısı var: *"Yeni arkadaşlar arkanızda sizleri bekliyorlar. Onların önünü açmanızı bekliyorlar. Onların önünü açmak bir kenara çekilmek değildir. Yolu kapatmaktan bu tarzda kurtulamazsınız ve bu tarzda yol da açılmaz. Sen kendini çözeceksin yol açacaksın. Sen kendini çözeceksin ona örnek olacaksın. Bu açıdan eski arkadaşların yaklaşımını önemsiyorum. Onlar ön açıcı olmak zorundadırlar ve en başta sorumlu olanlar onlardır. Komplodan sorumlu onlardır."*

Önderlik bize şunu da söyledi: *"Benim yaşadığım trajedinin temel nedeni sahte dostluk ve yetersiz yoldaşlıktır"* dedi. Yani beni böyle bir trajedi ile yüzleştiren ve benim İmralı cezaevine düşmeme yol açan temel etken sahte dostluk ve yetersiz yoldaşlıktır. Sahte dostluk neydi? Yunan dostluğu ve benzerleridir, bunlar Önderlikle dostluk yapıyorlardı. Peki, yetersiz yoldaşlık kimdir? En önde Önderlikle yoldaş olması gerekenlerin durumudur. Şimdi yeni katılmış bir arkadaş sen yetersiz yoldaşlık yapıyorsun, sen bu trajediye yol açtın denilebilir mi! Onun da sorumluluğu var ama en önde en eski arkadaşların sorumluluğu çok büyüktür. Önderliğin yargıladığı odur. Önderlik eski arkadaşlara *"Siz kendinizi çözeceksiniz"* dedi ama öyle olmadı, yeterli cevap verilmedi.

Cevap ya doğru olur ya da yanlış olur ama eksik cevap olmaz. Eksiklik yanlışlığın bir biçimidir. Doğru vardır, sen eksikliğin farkında olursun, dolayısıyla o eksiklik doğrudan bir eksikliktir ama sen o eksikliği gidererek doğru ile bütünleşirsin. Bu tarzda eksikliğin bir anlamı vardır. Ama diyelim ki, kendinde eksik olan devrimciliğini doğru diye sunuyorsun. Bu anlamda yetersiz yoldaşlık nedir? Karasu arkadaşın çok çarpıcı bir tanımıdır. *“Yetersiz yoldaşlık kendini yeterli gören yoldaşlıktır”* diyor. Kendini yeterli görüyor, değişime dönüşüme inanmamak kendini yeterli saymaktır. Onunla da başara-bileceğine inanmaktır. Böyle değildir. O açıdan yeterlilik ölümün başladığı noktadır. Kendini yeterli görme ölüm noktasıdır. Ondan sonra özgürlük biter, ondan sonra başlayan çürüme olur. Çünkü gelişmeyi inkâr etme anlamına geliyor. Mesela sen rahatsın, aslında kendini yeterli görüyorsun, bununla da bir başarı getirebilirim diyorsun. Bu bir yanılgıdır. PKK de başaran, ancak PKK çizgisine bağlı bir militan olabilir. Bunu gerçekten temsil eden bir militanlık olabilir. Bu militanlık yoksa başarı yoktur.

Hiç farkında değiliz, belki de bu da bir gaflet durumudur. Bu ortamda bulunan hiçbir arkadaşı asla art niyetli olduğunu değerlendiremem. Hiç bir arkadaşta ‘ben bu harekete zarar vereceğim’ gibi bir duygusu yoktur. Demek ki, kötü niyet yoktur, her bir arkadaş iyi niyetlidir. Hatta genel toplum ölçüleri bağlamında ele alınırsa her arkadaş dürüştür. Lenin’in bir sözü var, Önderlikte çok sık kullanır, *“Cehenneme giden yol iyi niyet taşlarıyla döşelidir”* diyor. Anlamı şudur: İyi niyet, seni cehenneme taşır. İyi niyet, seni tasfiyecilikten kurtarmaz. İyi niyet, seni provokasyona alet olmaktan kurtarmaz. İyi niyet, seni yenilgiden kurtarmaz. Yani iyi niyete dayanarak durumu kurtaramayız. Bu bir gaflet durumudur. Önderliğin şöyle bir belirlenmesi var: *“Gaflet bazen ihanetten daha tehlikelidir”* diyor. Gafil bilmeden yapar, hain bilerek yapar. Gafil, bilmeden bir hainden daha fazla tahribat yaratır. Toplumda da çok sık kullanılır. Gaflet bir tür uyku halidir. Gaflet, bir tür bakar körlüktür. Bir tür işitmek ama duymamaktır. Bir tür söylemek ama anlamamak gibi bir durumdur. İncil’de İsa bazı kişilikleri tanımlarken şöyle bir cümle kullanır: “Onlar bakarlar ama görmezler. Duyarlar ama işitmezler, çünkü onların yürekleri nasır bağlamıştır” der. Önderlik duygulardan onun için bu kadar çok söz ediyor. Önderlik onun için, duyguların politikleşmesinden, toplumsallaşmasından söz ediyor. Toplumsallaşmayan, politikleşmeyen duygu hali yüreğin nasır bağlama halidir. Bizim geçmiş

durumumuz biraz böyle izah edilebilir. Bizim çabamız nedir ki, Önderlik korkunç çaba harcıyordu. Önderlik çalışmalarımıza bakıyordu, *“belki içtiğiniz çorbayı hak edebilirsiniz ama bir ulusu kurtarmaya yetmez”* diyordu. İçtenlikle tam bir gönüllülük içerisinde emeklerimizi, çabalarımızı bir araya getirerek kazanabiliriz ama bireysel düzeyde Önderlik çabalarıyla karşılaştırıldığında en iyi çalışan arkadaşın çabası bile ciddi şeyleri kurtarmaya yetmiyor.

Geçmişte Önderlik korkunç bir çaba harcıyordu. İnsan eğitme, çözümlemeler yapma, bireysel ilgilenme, platformlara katılma, planlamalar hazırlama, maddi ihtiyaçları temin etme, ruhsal gıdasını temin etme, hangi açıdan bakarsanız bakın tarih içinde bir insandan bu kadar emek fişkırmamıştır. Bir insan kedisini bu kadar yoğunlaştırtıp da başkasına katmamıştır. Önderlik kendisini ekmek yapıp sana sunuyor. Kendisini bal yapıp sana sunuyor. Kendisini ilaç yapıp sana sunuyor. Her bir bireye böyle sunuyor. En az 30-40 bin insanı tek tek eğit, dağa gönder. Dünyanın hiç bir yerinde bunun bir örneği yoktur. Ne Lenin, ne Hz Muhammed, ne İsa, ne Mao, ne Giap yapmıştır. Önderlik bu konuda tektir ve istisnaidir. Kürt gerçekliğinde de gerekli olan budur ama bu çaba yeterince karşılık görmemiştir.

Eskiden Kürtlerde köylülük güçlüydü. Dardır, ufuksuzdur, sadece kaba gücüne güvenir, savaşçılığına güvenir ve onunla sonuç almak ister. Önderlik *“Bununla olmaz yoldaşım. Düşüncen olmazsa hayvanlıktan kurtulamazsın”* diyordu. Arkadaşların yüzüne bakarak söylüyordu. *“Sizde hayvanlık güçlüdür. Neden? Çünkü siz eylem yapıyorsunuz ama düşünceden yola çıkmıyor ki, eyleminizle düşünceniz arasında kopukluk var. Düşünceden kopuk eylem içindesiniz. Bu sizi hayvanlıktan kurtaramaz. Bunun için önce düşüncenin olması gerekiyor. Düşüncesi bizim olmayanın eylemi de bizim değildir”* diyordu. Herkes tamam diyordu. Ama Önder Apo, *“Dicle suyunu geçtikten sonra Apo'ya selam eskiye devam diyorlar”* dedi. Guyilerin bize katılımı iyiydi, savaşçıydılar, gözü pek arkadaşlardı. Bu toplumsallıkla da ilgilidir. Diğer yerlerden gelen arkadaşlar onların savaş içerisindeki durumuna bakıp onlara özeniyorlar, hatta bir yerde slogana dönüşmüştü. *“Guyileşelim savaşı kazanalım.”* Önder Apo ise *“PKK'lileşelim savaşı kazanalım”* diyordu, o ise Guyileşelim savaşı kazanalım diyordu. Bugün Guyi arkadaşlar bile bunu söylemiyor.

Örgütlenme yukarıdan başlar. Merkezileşme önemli bir olgudur. Bu başa benzer. Baş olmazsa gövde de oluşmaz. Ama merkezileşme de 10-15 kişinin tasarufunda olan bir yer değil ki. Sen bu harekete

ilk katıldığın an diyorsun ki ben merkez üyesi olmaya da hazırım. Katılım budur. Eskiden arkadaşlarla konuşuyordum. Genç kadın arkadaşlara bak güzel bir okuldasin, böyle kendini geliştirebilirsin. Pratiğe gidersen iyi bir komutan da olabilirsin. Onlar ise “Fuat arkadaş ben komutanlığı hiç sevmiyorum” diyorlardı. Ben şaşırıyordum, peki bu yemek midir sen sevmiyorsun. Komutanlık sevip sevmeme işi midir? “Ben PKK'nin şu özelliğini sevmiyorum, o zaman ben uzak durayım” diyorsun. Peki, PKK, “savaş komutanla kazanılır” diyor. Sen ise “ben komutanlığı sevmiyorum” diyorsun. Peki, sen PKK'nin komutanlık tarzını sevmiyorsan PKK'nin neyini seviyorsun? Şaşırıyorsun. “Savaşçılık daha iyidir, savaşırim, kendime de o konuda güveniyorum” deniliyor. Bir kaçış kişiliğidir. Dürüsttür, açık söylüyor. Erkek arkadaşlardan bana ‘ben komutanlığı sevmiyorum’ diyen olmamıştır ama onlarda da komutanlıktan kaçış çoktur. Komutanlaşma; ordulaşma, askerileşme probleminin çözümüdür. Askerleşme demek, komuta sorununun çözümü demektir. Komuta sorunun çözülmüşse askerileşme olur, sen komutanlaşmayı bir kenara bırakacaksın ve ondan sonra da askerleşmekten, savaş sorununu çözmekten söz edeceksin. Bu mümkün değildir. Tam da bu noktada Önderliğe bakmak lazım. Kesinlikle eskinin en iyisini yapmak bile yetmez. Önderliğin istediği düzeyi yakalamak lazım.

Nasıl bir ruh halimiz vardı? Kişisel olarak kendimden bahsedeyim. Tam bir vicdansız olduğumu söyleyemem. Önderliğin anlattıklarını anlamaya çalışıyordum, özeleştirel yaklaşmakta istiyordum. Özeleştirel de her zaman bütün arkadaşlardan daha fazla ileri gittim. Kendime aşırı derecede yüklenmiştim. Hatta bazı arkadaşlar “Fuat arkadaş kendine hakaret ediyor” diyorlardı. Ben de tam tersini söylüyordum. Sizin hakaret dediğiniz şey benim için yücelme anlamına geliyor. ‘Bende bu eksiklik yok!’ asla böyle bir şey söylemedim. Önderlik birini eleştirdiğinde beni eleştiriyor diyordum. Önderlikte bunu biliyordu. Bu da yetmiyor. Bazen öyle anlar yakalarsınız ki, gerçeği yakaladığını hissediyorsun. ‘Bundan sonra böyle yürüyeceğim’ diyorsun. Bunu bir yere kadar götürüyorsun ama o yoğunluk-taki süreklilik devam etmiyor. Bir yerde bakıyorsun yine de bir eksiklik ortaya çıktı. Bir bakıyorsun ki bir eksikliğe düşmüşsün. Sonra o noktada diyorsun ki olmuyor. Yine o noktada diyorsun ki, ne de olsa Önderlik var. Bizim bu duruşumuza, bu tarzımıza rağmen Önderlik yine de bu hareketi götürür. En çürük malzemeye yine de bu mücadeleyi ilerletir.

Sonra Önderlik esir düştü. Artık bunu söyleme durumumuz yoktur. ‘Nasıl olsa Önderlik var’ diyemiyoruz. Önderlikten gelebilecek bir sözün dışarıya ulaşmaması için her şeyi yapıyorlar. Tam bir suskunluk durumudur. Sağlığı nasıldır, durumu nedir? Hiç bir şey bilmiyorsun. Yanında arkadaşlar var onların dışarıya mektup yazması bile engelleniyor. Sadece “bizim sağlığımız iyidir” biçiminde bir cümleye bile izin vermiyorlar. Şu anda İmralı'nın durumu budur. Onlarda mektup yoktur, telefon yoktur. Önderlik bazen mektuplar yazabiliyordu. Daha çok arkadaşlar da yazıyorlardı. Şimdi bunların hiç biri yoktur. Önderliği uygulamayasın diye bunları yapıyor. Şu durumda bizim şöyle bir şey söyleme lüksümüz yoktur. ‘Biz şöyle eksik olsak da, böyle yetersiz olsak da Önderlik alır götürür’ diyemiyoruz. O zaman böyle bir ortamda kişinin kendine yüklenmekten, Önderliğin fiziki olarak yokluğundan, aramızda olmayışımızdan doğan boşluğu bir biçimde doldurmaya çalışmaktan başka yolu yoktur. Hiç kimse bundan kaçamaz. Dolayısıyla her kes yönünü, yüzünü Önderliğe dönmek, ondaki anlam gücüyle beslenmek ve o çerçevede Önderlikteki anlam gücünü bir Apocu militana kavuşturmakla yükümlüdür. O zaman ‘Önder Apo yoktur ama ben ondan bir parçayım’ diyebilir. Kendilerini böyle tanımlayanlar olarak biz bir araya geldiğimizde, en azından bir biçimiyle onun gerisinde kalsak bile uyguladığımız Önder Apo olacaktır demek durumundayız.

Şu andaki gerçekliğimiz, konumumuz budur. Uluslararası komplo sonrasında benim ilk fark ettiğim şey budur. Biz artık ‘nasıl olsa Önderlik var’ diyemeyiz. O şans elimizden gitti. O zaman ya teslim olacağız ya da teslimiyete gidebilecek olan kişiliğin zeminini aşacağız, artık mutlak ve mutlak anlamda Apoculaşma yoluna gireceğiz, Apocu olacağız. Apocu olmak, Apocu bedenin bir organı olmaktır, bir parçası olmaktır. Kadro demek, Apocu bedenin bir uzvu demektir. Kadro Önderliğin koludur, gözüdür. Belki tümü değildir ama bir organıdır. Sen Önderliğin eli olmazsan pratik gelişir mi? Sen Önderliğin ayağı olmazsan Önderlik gerçeğini yürütebilir misin? Sen Önderliğin yüreği, beyni, ağzı, dili olacaksın veya sen konuşacaksın ama senin dilinden konuşan Önderlik olacak. Önderlik senin dilin üzerinden kendini ifade edecek. Önderlik senin elin üzerinden kendini ifade edecek. Önderlik senin ayağın, yürüyüşün üzerinden kendini ifade edecek. Şu anda bize düşen temel görev budur. Komployu aşmak budur. Özgürlüğü böyle kazanabiliriz. Önderliği böyle özgürleştirirebiliriz.

Daha somut bir örnek vermek istiyorum: Almanya tutuklamalar yapıyordu. Eser Altınok adında bir genç arkadaşı da tutuklamıştı. O zaman 12 Eylül faşizminin zulüm, zorbalık, işkence anıları tazedir. Eser Altınok arkadaş Almanya doğumludur. Belki Türkiye'ye gidip gelmiş olabilir ama tanımıyor. Apocu hareketin sempatzanı bir gençtir. Düşman ajanlaştırmak istiyor. Eser, bir ara PKK ile ilişkileri olan halktan bazı insanlara dair bilgi veriyor. Sonra bundan o kadar derin bir pişmanlık duyuyor ki tersinden bir duruş sergiliyor. Müt-hiş bir özeleştiril duruş içerisine giriyor. Ruhsal olarak korkunç çalkantılar yaşıyor. Yaptığından pişmanlık duyan ama onu da aşmak isteyen bir çabası var. Kendisini böyle bir sorgulama sürecine soku-yor. Öyle bir noktaya geliyor ki annesine bir mektup yazıyor. Al-manya'da normaldir, insan her polis bilmem nasıldır diyemez, bir de polis bir arkadaşı var, ona mektup yazıyor. Bedenini ateşe vermeden önce benzini içiyor, öyle ateşe veriyor. Yani iç organlarını da yaka-rak yaşamına son vermek istiyor ve kullandığı cümle çarpıcıdır. Kendisini bir hain olarak tanımlıyor ve "bir hainin gerçeği yanıp kül olmuş yüreğidir" diyor. Benzini içerek aslında yüreğini yakıyor. Mektubu o kadar etkileyiciydi ki, dehşet verici bir şeydi. Bu kadar derinlikli bir özeleştiril, bu kadar ağır bir yoğunlaşma olabilir mi! Müthiş kendisini yargılama var.

İlginç bir cümlesi daha var, PKK ile ilişkide olduğu için, PKK'nin kendisinde bıraktığı bir izden söz ediyor, PKK'den bir kırıntı bulmak istediğini söylüyor ve en sonunda "bunu yakaladım" diyor. "İçimde ufakık bir kırıntı da olsa onu buldum ve asla bırakmayacağım, bu-nunla sonuna kadar gideceğim" diyor. Ben mektubunu okuduğumda şok olmuştum. Yani yaşadığım en yüksek gerilim düzeyiydi, en yük-sek yoğunlaşma ve en derin acıydı. Ben mektubu anında Önderliğe yolladım. Önderlik bir kaç saat aradan sonra telefonla beni aradı "genç yaşıyor mu?" diye sordu. Ben doğrudur başkanım hastanede-dir, yaşıyor, yaşıyor derken can vermiş değil demek istedim. Önder-lik "Ulaşma imkânınız var mı?" diye sordu. Ben polis kontrolü altında ama belki ailesi ile olabilir dedim. "Ulaşabilirsiniz ona özellikle se-lamlarımı söyleyin, o kendisini kanıtlamış büyük bir devrimcidir. Ey-lemi Mazlum'un ayarında bir eylemdir" dedi. Bana telefonda bunu söyledi.

Önderliğin söyledikleri beni daha fazla yoğunlaştırdı. Arkadaş şehit düştükten sonra ben gazeteye bir yazı yazdım. Gazete "bir hai-ne sahip çıkıyor" diye benim yazımı yayınlamadı. Ben onların yöne-

ticisi olmama rağmen, yazımı yayınlamadılar. Şehit düştükten sonra arkadaşları topladım, müthiş bir cenaze töreni, müthiş bir sahiplenme olmalıdır dedim. Önderliğin konuşmalarını da aktardım, bütün örgütlere talimat verildi, hiç kimse cenaze törenine katılmadı, törene katımları engellediler. Üçyüz kişiyle cenaze töreni yapıldı, cenazeyi kaldıran Kürdistan İslami Hareketi'dir. Dini çevreler, ailesi katıldı ama bizim çevreler katılmadı. "Bir haindir" dediler. Önderlik *"O kendini kanıtlamış bir devrimcidir. Eylemi Mazlum'un avarında bir eylemdir"* diyor. Bizimkiler "o bir haindir, bir hainin cenaze törenine katılmam" diyor. Bu akıl karı mıdır? Bu kadar Önderliğe ters düşme var. O açıdan sizlerin durumuyla o zamanki durumun arasında çok büyük bir fark var. Arkadaşlardaki gelişmeyi küçümsemiyorum, hatta yüceltiyorum. Önderliğin söylediğini, hatta yoldaşının söylediğine emir telaki eden arkadaş çoktur. Bu açıdan yücelikli bir durum var ama yetmiyor. Bunu anlatmaya çalışıyorum. O zaman ki durum böyleydi. Sorun beni dinleyip dinlememesi değil, Önderliği dinlemiyor.

Gazeteye ikinci bir yazı yazdım, talimat verdim yayınlayacaksınız dedim. Yazı yayınlandı. Şöyle başlamıştım. "Onlar bakar ama görmezler, onlar duyar ama işitmezler, çünkü onların yürekleri nasır bağlamıştır." Eserin şehadeti karşısındaki duruş, yüreği nasır bağlamışların duruşudur diye yazdım. Sonra Eser arkadaşın ailesi Önderliğin yanına gitti. "Fuat arkadaşın dışında hiç kimde Eser'e sahip çıkmadı" demişti. Önderliğin Eser arkadaşın ailesi ile diyalog ve çözümlemeleri var. Önderlik aileyle kapsamlı değerlendirmeler yaptı. Eser arkadaşı anlattı.

Sonra bizim konferansımız vardı. Önderlikte bizi eleştiriyor, değerlendirmeler yapıyordu, biz de özeleştirisel durumu sergilemek zorundayız. Sıra platformlara geldi, divanda da Kani Yılmaz ve diğer arkadaşlar da vardı. Eser arkadaşın mektuplarının o kadar etkisindedim ki, ben kalktım şöyle bir değerlendirme yaptım: "Önderlik gerçeği bu kadar çözümlüyor, yol nettir. Benim yürüyeceğim yol net değil diyebilir miyiz? 'Önderlik yeterince aydınlatmadığı için, bana gerekli olan şeyleri vermediği için ben de yürüyemiyorum' diyebilir miyiz? Diyemeyiz. Çünkü yol çok nettir. Önderliğin söyledikleri net, yapılması gerekenler net ama yine de bir şey bizi geriye doğru çekiyor. Peki, bizi geriye çeken şey nedir? "Bizi geriye çeken şey içimizdeki ihanettir" dedim. Tarihsel olarak Kürt gerçekliğine yapılmış olan ihanet çok etkilidir. İhanet Kürtlerde çok derinleşmiştir. Bizde

de direnen budur. Bende de direnen budur. Öncelikle bizim bu ihanetten kurtulmamız gerekiyor. Eser'e bu kadar tepki neden? Çünkü Eser içimizdeki ihaneti netleştirdi. İçimizdeki ihanete yöneldi. Eser'in eylemi ihanete yönelmiş bir eylemdir. Eser her birimizdeki ihaneti de yaktı. Canımız yandı tepkimiz onun içindir. Ama ben bunu görüyorum ve yoğunlaşıyordum, özeleştiri vermeye çalışıyorum. Ön sırada bir Dersimli arkadaş oturuyordu, birden ağlamaya başladı dışarıya kaçtı.

Hatırı sayılır bir devrimci böyle ise peki bizim halimiz nedir? Herhalde böyle düşündüğü için ağlayarak dışarı çıktı. Ama ben yine de kararlılığımı sürdürdüm. Apocu olma kararlılığımızı sürdürmemiz lazım. Bunun sözünü verebilirim" dedim. Arkadaşlar söz aldılar, "Bu kadar da olmaz. Fuat arkadaş neden böyle yapıyor. Kendine bu kadar hakaret mi olur?" dediler. O sırada Kani'de söze karıştı. "Fuat arkadaşır. Kendisini zaten aşağılıyor. Bu onun yöntemidir" dedi. Ben tekrar söz alarak "Arkadaşlar ben şu anda ruhen öyle yüceldiğimi hissediyorum ki, temizleniyorum ve kusuyorum, kustukça arıyorum, arındıkça kendimi yücelmiş hissediyorum -ki sizin aşağılama dediğiniz şey bende yücelmedir. Benim ruh halim budur" dedim.

Önderlik savunmalarda *"kapitalit modernite kendisini sana dünyaya güzeli gibi sunsa bile içindekini kusarak ona cevap vereceksin"* diyor. Yani arın ve öyle güzelleş, o güzelliğe doğru gitme, kendini güzelleştir diyor. Ben yoldaşların bu doğrultuda olduğuna inanıyorum ama bu yetmiyor. Tempomuzu büyütmemiz gerekir. Beni en çok sevindiren şeylerden bir tanesi gerçekten öyle ciddi bir anlamda çetecilik diyebileceğim bir eğilimin olmamasıdır.

Kompo ortamının "artık budur, buraya kadardı" biçiminde verdiği ruh hali vardı. Bu ruh halini bilinçli bir biçimde körüklemek isteyenler de vardı. Mesela Botan, Ebubekir, Serhat ve pek çok insan bunu yapıyordu. Önderlik bunu biliyordu. Önderlikle bağlantı kurulduğunda, Önderliğin bize verdiği ilk talimat şudur: "Çeteciliğe karşı mücadele edin, çeteciliğe dikkat edin, partiyi çetecilikten arındırın" biçimindedir. Çetecilik budur. Yetersiz devrimcilikle çeteciliğe karşı yeterli mücadele yürütemezsiniz.

Önderlik savunmalarda eski arkadaşlardan söz ediyor. *"Hiç olmazsa biraz ilkeri, ahlaki ölçüleri, değerleri var."* Yani diğerlerinde bunları arama diyor. Onların her şeyi var demiyor ama böyle de değerlendiriyor. Gerçekten biraz ahlaki ölçülerimiz var. Kişi olarak

ifade edeyim, diyelim hareketten kopmamış, ihanetmiş, bir çıkar aramamış, mesela bunlar aklıma gelmez. Şöyle bir şey düşünebilirsin: 'Madem böyle bir dağılma var, Önderlikten sonra yaşamının ne anlamı var ki, belki toparlamaya bilirim ama ben de en azından Önderliği esir eden böyle bir sisteme karşı bir fedai eylemi gerçekleştirerek hayatıma son verebilirim.' Bu da çözüm müdür? Hayır değildir. İhanet midir? İhanet olarak da değerlendiremezsin.

Düşman şöyle düşünüyor: Şemdin Sakık'ı KDP teslim etti. Türk kontrgerillası, MİT gelip alıp götürdü. Şemdin Sakık'ı çok iyi değerlendirdiler. Şemdin onlarla birlikte çalıştı. PKK'nin zayıf noktası nedir? Önderlik etkisizleştirilip devre dışı bırakılırsa geride kalanlar ne olur? Örgüt kendisini toparlar mı? Önderliğin yokluğunda örgüt güçleri istediği gibi mücadeleyi kaldırır mı? Önderliğin olduğu dönemdeki gibi bir savaşı geliştirebilir mi? Bütün bunları değerlendirdiler. Sonuçta şuna ulaştılar: "Apo etkisizleştirilip devre dışı bırakılırsa örgüt kesinlikle dağılır." İngilizler de güya kendilerine göre sosyolojik çözümleme yapıyorlar. "PKK biraz kişiye bağlı bir örgüttür. Zaten Kürtlerde feodal yapı ilişkileri güçlüdür. Aile içerisinde baba otoritesine, aşiret içerisinde ağa otoritesine veya aşiret reisine bağlılık var. Ailede baba, aşirette aşiret reisi veya ağa devreden çıktı mı, aşiret, aile dağılır. PKK de biraz buna benziyor. Eğer Apo devreden çıkarsa o zaman geride kalan gövde dağılır. Bu beyindir, gövde bir süre çırpınır ama sonra dağılır" diyorlar. Devamında "Müthiş bir saldırıya da geçebilirler. Mesela şiddet eylemleri hızla gelişebilir. Böyle bir yapıda tepki büyüktür. Tepkisel davranır, yakıp yıkar ama altı ay kadar bir ömrü olabilir, altı ay sonra bu yapı biraz sakinleşir ve hızla dağılma gerçekleşir" diyorlar. Planları hep bunun üzerine kuruludur.

İngiltere her zaman bu işlerde akıl hocasıdır. Ben şuna inanıyorum: Türkiye'nin arkasında halen akıl hocası olarak İngiltere var. Komploda da öyledir. Avrupa birliğinden niye ayrıldı? Ekonomik nedenlerle ayrılmadı, başka nedenlerle ayrıldı. Sesi çıkmıyor. Zaten onların politikası "iyi bir köpeğiniz varsa kendiniz havlamayın" diyorlar. Çok havlamıyorlar, işlerini öyle yürütüyorlar. Olduğu gibi gerçeği yansıtıyor denemez.

Önder Apo bu harekete yıllarını verdi. Yani hiç mi bir şey Önderlikten bu yapının içerisine sızmadı. Mümkün müdür? Önder Apo bir gelenek, bir ruh ve duygu yaratıyor. Bir düşünce gücüdür. Bir örgütlenme modeli yaratıyor, bir pratik sergiliyor. Bu elbette harekete geçer. Onların fark etmedikleri budur, çok fazla maddi davrandıkları için bunu hesaplayamıyorlar. Onların görmedikleri toplumsal gerçeklikti. Toplumun ayağa kalkabileceğini hiç beklemiyorlardı. Tam bir ayaklanma haliydi. Her taraf yakılıp yıkılıyor. İstanbul bir savaş alanıdır, devlet

bastıramıyor. Önderliğin yanına gidip yalvardılar, “durdur” dediler. Önderlik çağrı yaptı. Arkadaşlar durdurmayalım devam etsinler dedi. Onlar tekrar Önderliğin yanına gittiler “seni dinlemiyorlar” dediler. Ondan sonra Önderlik *“durdurmazsanız sizi provakatör ilan edeceğim”* dedi. Eylemler dursun diye arkadaşlar çağrı yaptı ve eylemler durdu. Kürdistan ve Türkiye’de bedenlerini ateşe verenler oldu.

Madeleine Albright Amerika Dışişleri Bakanı, Amerika adına açıklama yaptı “biz bu düzeyde bir tepkinin gelişebileceğini beklemiyorduk” dedi. Yani Önderliğin yarattığı direnen bir halk gerçekliği var. Yarattığı bir özgürlük duygusu var. Bu somut olarak ortaya çıktı. Gerillada fedai eylemler gelişti. Daha çok pratikte olan, direk kuzeyden, dağdan giden gerilla arkadaşların yaptığı eylemlerdir. Kadın arkadaşlar var. Fedai eylemi gerçekleştiren kadın arkadaşlar var. Bu düşmanı çok zorladı. Bu direniş örgütü ayakta tuttu. Bu hareketi ayakta tutan Önderliğin ruhu, onun sözcülüğünü yapan şehitlerin ruhu ayakta tutuyor. Bu bir gerçek ve düşmanın görmediği bu oldu. Apocu ruha ‘ya vardır, ya yoktur’ denilmemelidir. O zaman Önder Apo’yu inkâr etmektir, onun gücünü görmemektir. Önderlik bu kadar güçsüz mü hiç bir insan üzerinde etki de bulunmuyor, bu mümkün değildir. Her arkadaşta şu veya bu biçimde bir Önderlik gerçekleşmesi var. Her arkadaşta devrimcileşme bir önderliksel gerçekleşmedir. Önder Apo’nun o arkadaşta vücut bulmasıdır. Böyle bakılmalıdır.

Önderlik bunu açık söylüyordu. Bunu bir örnekle anlatmak istiyorum: 1997 de Önderlik sahasındaydım. Halktan, ailelerden Önderliğe mektuplar geliyordu. “Biz çocuğumuzu gerillaya gönderirken şehit düşme ihtimalinin yüksek olduğunu bilerek gönderiyoruz ama insan gerillaya geldikten iki ya da üç ay sonra şehit düşer mi? Daha bir yıllık pratiğini tamamlamadan şehit düşmek ne demektir? Nasıl bu eksiklikler oluyor” biçiminde eleştirilerini ifade ediyorlardı. Kuşkusuz Önderlik hepsine anlam veriyordu, zaten Önderliğin de eleştirdiği böylesi bir durumdu. En önemlisi Önderlik mektuplarda anne ve babaların büyük acılarını fark ediyordu. Bir kaç arkadaş Önderliğin çevresindeydik, *“Peki ya benim acım ne olacak?”* diyerek soruyordu. Bir anne-baba kaç evladını şehit verebilir, en fazla beş tane şehidi olabilir. *“Benden her gün on parça düşüyor, bunun acısını ancak ben bilebilirim. Bir anne benim yaşadığımı yaşayamaz”* diyordu. Bu açıdan arkadaşlara hep şunu söyledim: Bizim görevimiz Önderliğin acılarını büyütmek midir, yoksa onun acılarını azaltmak mıdır? Önderliğin acılarını azaltmanın yolu nereden geçiyor? Önderliğin acılarını azaltmanın birinci koşulu zamansız ölmektir. Yersiz ve zamansız ölüme dur demektir. Bu önemli bir koşuldur.

Komplocu Güçlerin Hesapları Ve Örgütsel Durumumuz

9 Ekim komplosundan kısa bir süre sonra kongre de toplanmaya başlamıştı. 6. Kongre oluyordu. 6. Kongre yaklaşık olarak kırk güne yakın sürdü. Önderlik şunu hesaplıyordu: Arkadaşlar bir aradadırlar, sürekli düşünürler, komplo üzerinde yoğunlaşırlar, değerlendirmeler yaparlar, kararlara ulaşırlar ve çözüm üretirler. Arkadaşlar da durumu öyle değerlendiriyorlardı. Ama arkadaşlar genelde hep Önderlikten beklediler. 'Önderlik çözümü mutlaka üretir, biz de işimize bakalım. Mutlaka o en kötü durumda bile bir yol bulur' biçiminde bir yaklaşım öne çıkıyor. Bu da PKK'yi yeterince hissedememek anlamına geliyor. Bizim durumumuzu ağırlaştıran etkenlerden biri budur.

Ben kongre zeminine geldiğimde bir aydan daha uzun bir zaman geçmişti, kongrenin sonlarına doğruydum, artık platformlar oluyordu. O anki ortamı, kongre zeminini, bazı insanların ruh hallerini rahatlıkla gözümde canlandırabiliyorum. Bir komplonun olduğu, tehlikenin son derece büyük olduğu, Önderliğin esir düşebileceği olasılığı üzerine yoğunlaşan bir zemin yoktu. Bir kesim arkadaşta olabilir ama genelde böyle bir hava yoktu. Önderliğin esir düştüğü haberi alındığında bu, arkadaşlar için inanılmaz bir şeydi. Bırakın ihtimal vermeyi Önderliğin esir düşeceği aklınızın ucundan bile geçmiyor. Düşünülebilecek bir felaket olarak değerlendirmek bile mümkün değil. Ölüm gibi bir şeydir. Kuşkusuz dehşet verici bir durumdu, her kesi etkilemişti, zaten kongre sona erdi. Kongrede herhangi bir ciddi karar yoktu, bir-iki maddelik kararla çıktık. Hızla harekete geçmek, komploya karşı mücadeleyi yükseltmek ve fedai eylemlerine hazırlanmak, özü budur.

Düşman harekete 6 aylık bir ömür biçmişti. Arkadaşlar da bu altı aylık süreci planlayan bir karşı duruşla buna cevap olmaya çalışıyorlardı. Türkiye'de çok korkunç bir şovenizm dalgası, ikinci bir ulusal kurtuluş savaşını kazanmış gibi bir hava vardı. Buna karşı Kürt halkında da muazzam bir öfke vardı. İlk defa Kürdistan'ın bütün parçaları ayaklandı. Doğu, Rojava, Kuzey, Güney Kürdistan. Avrupa'da halk ayakta idi. Avrupa'da şehadetler de oldu. İsrail konso losluğu önünde yapılan bir gösteride yurtseverler şehit düştü. Kendini yakma eylemleri devam ediyordu. Komplonun esas amacı, sistem Ortadoğu'ya müdahale edecekti. Ortadoğu'ya yeniden şekil vermeye çalışacaktı. Önder Apo'yu ve PKK'yi bunun önünde temel

engel olarak görüyorlardı. Eğer Apo devreden çıkarsa Kürtleri istediğimiz biçimde kullanabiliriz. Sistem Ortadoğu'daki statükoyu değiştirmek istiyor, Kürtler'de bu statükodan rahatsızlık duyuyor, dolayısıyla statükoyu değiştirmek isteyen güçlerin yanında rahatlıkla yer alabilir ya da sistem onları istedikleri gibi kullanabilir. Ama Abdullah Öcalan var oldukça Kürtleri kullanmak mümkün değil, o açıdan da Önderliği etkisizleştirmek istediler. Önder Apo'yu esaretle devreden çıkardılar.

Bir de onlar bölgeyi değiştirmek, Türkiye'nin bölgeye müdahalesini önlemeye çalışıyorlardı. Onlar şunu görüyorlardı: Türkiye'nin yayılmacı, alt emperyal emelleri var. Eski Osmanlı politikalarını yeniden tekrarlayabilirler. Onlar bunu istemiyorlardı. Türkiye'yi kullanmaya çalışıyorlardı. Bunun önüne geçebilmek için de bir Kürt-Türk çatışması yaratırsak, Türkiye kendi iç sorunlarıyla uğraşır ve bölgedeki gelişmelere müdahil olmaz. O açıdan Önderliğin kendi sözleriyle söylüyorum, sistem şöyle değerlendiriyordu: Türkiye bir odun deposu, Önder Apo'da mancınıklarla o deponun içerisine atılan bir ateş topudur, orayı bir yangın yerine çevirecek. Dolayısıyla bir Kürt-Türk savaşı çıkacak, öyle bir kaç yıla yayılan bir savaş olmayacak, on yıllarca sürecek, belki de bir bütün yüzyıla yayılacak bir savaş olacak. Hesap buydu. Önderlik ilk bunu fark etti. *"Ben ilk uçağa bindiğimde, aklıma gelen ilk düşünce -ki örnekleri var, Kemal Pir'in, Hayri'nin yaptıkları gibi bir ölüm orucuna gitmek, susmayı tercih etmek ve direnişe geçmekti fakat düşündüğümde bunun tam da komplocuların öngördükleri, istedikleri bir şey olduğunu anladım ve buna karşı tavır aldım"* diyor. Önderliğin büyüklüğü ordadır.

Önder Apo yeni bir şey geliştirdi. Öncelikle karşılıklı olarak öldür tarzında cepheden bir birine karşı konumlanmış olan bu durumu değiştirmek istedi. Karşılıklı olarak öl-öldür biçimindeki bir kutuplaşma komplocuların istediği bir durumdu. Türkiye komplo-nun içinde değil, çok geride bir güçtür. Zaten İmralı sisteminde de Türkiye'ye biçilen rol gardiyanlıktır. İmralı'da kurulan sistemi yöneten güçler başkadır. Bunu iyi görmemiz gerekir. Bir uluslararası sistem var. Bunun içerisinde en başta küresel hegomonik güç olarak Amerika, İngiltere, arkasında ise İsrail var, sonra Avrupa Birliği ve diğer güçler geliyor. Önderliği Türkiye'ye teslim ettiler, İmralı'ya yerleştirdiler, Türkiye'yi de gardiyan yaptılar.

İkincisi; Önderliği Türkiye'ye teslim ederken, Önderliğin yaşam garantisi yoktur. Uluslararası komplocu güçler, "Biz Türkiye'ye tes-

lim ediyoruz, bu kadar şoveniz ortamında yapılacak tek bir şey var, hızla yargılayacaklar, ondan sonra da idam cezası verilecek, kısa bir süre sonra da infaz edilecek” biçimindedir. Kürt-Türk çatışmasına da yol açan esas itibarıyla Önderliğin idam cezasının infazı olacaktı. Önderlik bu politikayı boşa çıkardı. Barışçıl ve demokratik çözüm çağrısında bulundu. Başlangıçtaki savunmasını öyle değerlendirdi. Öyle olunca her kes boşluğa düştü, biz de boşluğa düştük, böyle bir şey hiç beklemiyorsun. Türkiye boşluğa düştü, uluslararası sistem şaşırıldı.

İmralı duruşmalarını, Önderliğin savunmalarını izleyenler, “Orada herhangi bir örgütün lideri değil, bir filozofun verdiği konferansı dinliyorsunuz gibi bir ortam var” diyorlardı. Önderliğin değerlendirmelerinden ciddi bir biçimde etkilenmeler vardı. Önderlik cepheden direkt karşısına alarak direnirse tam da onların istediği bir biçimde olacak, onların istediği tarzda bir direniş içerisinde olmazsa, yani reddeden bir tutum içerisine girip cepheden Türk devletine karşı savaş açmazsa da “teslim oldu” diyecekler. Örgüt ortamımızda bile bu tarz yaklaşımlar vardı. Önderliğin ilk açıklamaları cezaevinde geldiği zaman, örgüt adına çıkıp televizyonda konuşanlar oldu. İlk konuşan da Osman’dır. Osman o zamana kadar partiden atılmıştır, parti üyesi değildir. Kongreye katılmasına izin veriliyor, kongreyle birlikte aslında yeniden örgüte kabul edilmek isteniyor. Arkadaşlar da öncelikli olarak onu konuşturuyorlar. Hem kardeş olmak, hem de yoldaş olmak kitleler nezdinde daha etkili olabilir diye televizyona çıkarıyorlar. Halka çağrı için onu görevlendiriyorlar. Başka bir anlamı filan yoktur. Onun yaptığı açıklamalar var. “Önderliğimize ilaç verilmiştir onun için böyle konuşuyor” diyor.

Aradan bir süre geçtikten sonra Önderlik güçlerin Güneye çekilmesi çağrısı yaptı. Bu yönlü ilk belirtiler ortaya çıktığı zaman görüşme notları gelmişti. Osman o zaman yönetimimizdeydi, bana “sen de gel görüşme notunu okuyacağız” dedi. Osman kendine göre plan yapıyor. Benim nasıl davranacağımı kestirebiliyor, çok uyanık biriydi. Görüşme notları okunduktan sonra Osman arkadaşlara söz hakkı verdi. Arkadaşların hepsi “Bunlar Önderliğin görüşleri olamaz, bunlar bizi kandırmaya çalışıyorlar” bu tarzda epey değerlendirmeler yapıldı. Ben artık yerimde duramadım. ‘Bakın arkadaşlar bunlar harfi harfine Önderliğin kurduğu cümlelerdir diyemem ama içeriğinin Önderliğe ait olduğuna inanıyorum. Bu görüşler Önderliğin görüşleridir’ dedim, bu sefer arkadaşlar bana yöneldiler. Osman benim

böyle söyleyeceğimi tahmin ediyordu, bunun karşılığında arkadaşların da reflekslerinin çıkacağını biliyordu. Arkadaşlar şunu demeye çalıştılar: 'Biz seni biraz akıllı biliyorduk, sende mi inandın, seni protesto ediyoruz. Bunların Önderliğe ait olduğunu nasıl söyleyebilirsin' dediler. Ben yine de ısrar ettim. 'Bu kadar Önderliğin yanında kalmışız insan biraz hisseder, bunlar Önderliğin görüşleridir, biz bunları anlamaya çalışalım' dedim. Ortam böyle bir ortamdı.

Ben arkadaşları anlayabiliyordum. Önderliğe bağlı oldukları için öyle söylüyorlardı ama Osman gibiler öyle değildi. Onların düşünceleri farklıydı, çünkü onlara fırsat doğmuştu. Bazı arkadaşar ise, "Biz geri çekilirsek o zaman meydana tümüyle TC devletine bırakmış oluruz, çekilmememiz lazım" diyorlardı. Buna anlam verilebilir, yanlıştır diyemezsiniz. Genç arkadaşların bu tür değerlendirmelerini mahkûm edemezsiniz. Genç arkadaşlar "en azından hepimiz geri çekilmeyelim, biraz gücümüz kalsın" diyorlardı. Gerçekten Önderlik daha sonra onları doğruladı, *"yapılması gereken budur"* dedi. Daha sonra biraz daha netleşti, bazılarının direnebileceğini, geri çekilmeyeceğini söyledi. Mesela *"Dersim'de sorun çıkacak, bazıları çekilmeyecek ikna etmeye çalışın"* dedi. Hamili arkadaş biraz zorlandı ama çekildi. İsa arkadaş vardı, Amed'e kadar geldi sonra birimini aldı geri döndü, yolda şehit düştü. 'Böyle yapacağıma şehit düşerim daha iyi!' biçiminde yaklaşıldı. Geri çekilmeyi teslimiyet sayıyorlardı. Önderliğin belirttiği bizdeki dogmatizm budur. Bir şeye alışıyorsun, doğru budur diyorsun. Esnek davranma, duruma göre tavır alma vb. bunlar hiç yoktur. Hâlbuki esneme özelliği en temel özgürlük özelliğidir. Esnemeyen özgür olamaz veya özgürlüğünü koruyamaz. Hayat katı değil, esnektir. Dogmatizm yeni koşullara göre kendini uyarlayamaz, değiştirip dönüştüremez.

Önderlik, parti de değişim ve dönüşüm istiyordu. Bunun büyük bir özeleştirici gerektirdiğini biliyordu. Şimdi biz iktidarcı duygu ve düşüncelerle yoğrulmuşuz. İktidar düşüncesinden kopmak, kendinde iktidarı çözümlemek ve ondan kopmak. İkincisi; devletçi sistemden kopmak, kendinde onu sorgulamak ve onu aşmak. Kuşkusuz yeni bir demokratik sisteme de girmek. Demokratik birliği, sosyalist birliği ortaya çıkarmak, partiyi böyle bir parti düzeyine getirmek. Önder Apo'nun istediği budur. Fakat bazıları iktidara daha fazla odaklandı. PKK büyük bir harekettir, imkânları var, ortaya çıkardığı değerler var. Birçok güç bu değerleri bir an önce ele geçirmek üzere hesaplar yaptı. İran'ın hesabı vardı. 15 Şubat komplosundan sonra

İran yeni mülteci kampları kurdu. PKK'nin bir bölümü İran'a geçecek, teslim olacak, İran onlar üzerinden güç olacak. KDP ile biraz çatışmalıyız diyelim ama YNK ona göre bir hesap yapıyordu. Bazılarını kaçtırmak istiyor, bizden kaçan 25-30 kişi vardı, daha önce de belirtmiştim, bunlar doğrudan YNK'ye gitti. YNK her kesi götürmek istedi. Bizi kıstırdı, Dola Koke diye bir yer de kalıyorduk, dağın eteklerine kadar geldi, zirvelerin yarısına kadar karakollar kurdu. Bizi küçücük bir vadiye sıkıştırdı. Arkadaşlar bu durumu değiştirmek istediler ve YNK ile savaşımız böyle başladı. YNK ile yaşanan savaşla birlikte özellikle Kandil hattındaki alanların tümü bizim elimize geçti. Yoksa onlar bizi ezmek ve bizi sıkıştırarak kendilerine bağlamak istiyorlardı.

Önderliğin Paradigma Değişimine Dayatılan Tasfiyecilik

Birçok gücün hesabı vardı. Bu hesap büyük ölçüde bozuldu ama iç tehlike varlığını sürdürmeye devam etti. Bizde esas büyük paradigma değişimi Atina Savunması ile gündeme geldi. 2002 yılında harekette birlik yaratmaya çalışılıyorsunuz, bir sürü hizip ve grup var. Bunları değiştirmeye çalışılıyorsunuz, eğitimler oluyor, eğitimlerde çağrı yapıyorsunuz, “her kes kendi hizbini dağıtsın” diyorsunuz. Genelde eğitimle ilgili olduğum için çağrı yapıyordum. Bir gün bir arkadaş bana “Fuat arkadaş sen hep gelip bize derslerde böyle diyorsun da, bu hizip sadece kadrolar içinde midir? Sizin merkezinizde hizipçilik doludur, adamlar örgütlüdür, birlikte ve gizli hareket ediyorlar, kendilerine yenilikçiler adını veriyorlar. Size ise muhafazakâr diyorlar ve bu muhafazakâr kesimle birlikte yürünmez dediklerini” söyledi. İsimleri de saydı. Örgüt yönetimi gerçeği bilir de, kadroların gerçeği bilmemeleri mümkün mü? Hayır, aslında tersi doğrudur. Onlar yaşamın içerisinde oldukları için gerçeği daha iyi görüyorlar.

Merkez Komite toplantımız var. O arkadaşın verdiği isimlerin birçoğu toplantıda hazırdırlar. Botan yoktu Maxmur'daydı. Ben de gittim Cuma arkadaş’a, ‘Böyle bir durum var, bu toplantıda konuşacağım ve hepsinin adını vereceğim’ dedim. Cuma arkadaş ‘Sen bilirsin, verebilirsin’ dedi. Toplantıda kalktım, içimizde kendilerini yenilikçi olarak tanımlayanlar var, diğerlerini de muhafazakâr olarak tanımlıyorlar, arkadaşlar da bunun farkındadırlar dedim ve isimlerini tek tek saydım, Botan’ın da ismini verdim. Onlara da sizin adını-

zı vereceğimi söyledim ‘yapma dediler’ ya da şaka yaptığımı sandılar. Böyle olmaz bu durumun dağıtılması lazım, merkezde birliğimizi oluşturmamız lazım. Bu durum değişmelidir, her kes partiye katılmalıdır dedim. Cuma arkadaş da değerlendirme yaptı, katıldığını söyledi ve benim verdiğim isimlere bir-iki isim daha ekledi. Cuma arkadaş da benim gibi çağrı yaptı. “Her kes hizbini dağıtsın” dedi. Biz sanıyoruz ki, ‘her kes hizbini dağıtsın’ denilince her kes emre uyar ve hizbini dağıtır.

Botan “Doğrudur biz birbirimize yakındık ama öyle planlı, örgütlü sistemli değildik. Merkez toplantısında o değerlendirmeler yapıldıktan sonra artık bunlarla birlikte yürümek mümkün değil, biz bunları aşacağız, kararımız bu oldu” diyor. Ondan sonra kararlaşıyorlar. Sen partiye sahip çıkıyorsun ama sen onlar gibi hareket etmiyorsun. Tedbirli olman gerekiyor, ancak bunu yapmıyorsun. Örgütlenme tedbir, taktik geliştirmek demektir. Bu bizde zayıftır.

Sonra Atina Savunması geldi. Atina Savunmasında paradigma değişimi çok net bir biçimde ortaya konuluyordu. Önderlik o zaman yeni demokratik sistemin örgütlenmesini istedi. KADEK feshe-dildi Kongra Gel oldu. Bunun için de karar tasarılarını hazırlayacak, değişim-dönüşümü planlayacak vb. şeyler için hazırlık komitesi oluşturuldu. Komite, Botan ekibinin ellindedir. O zamana kadar Ferhat bir baştı, baktı ‘yenilikçiler’ diye bir grup var, o zaman onlarla ittifak kurdu. Ferhat tam yüzde yüz onlarla birlikte değildi, o ayrı bir baştı, onlar da Önderliğin kardeşi olduğu için Ferhat’ın konumundan yararlanmak istediler. Fakat diğerlerinin başını çeken Botan’dır, daha sonra Ebubekir’dir, aslında akıl hocaları Serhat’tı. Dursun Ali Küçük vb. bunlar özel bir ekipti. Hazırlık komitesi de bunlardandı.

Değişim-dönüşüm var ama bunlar değişim-dönüşümü kendilerine göre algılıyorlar. PKK sosyalizmden, diğer bütün şeylerden kopuyor, demokrasiye geçiyor. Ama nasıl bir Demokrasi? Demokrasi dedikleri de Amerikan demokrasisi oluyor. Hazırlıklar da buna göre oluyor. Bunlar yönetim de oldukları için Amerikalılarla yoğun görüşmeleri var. Ferhat Amerikalılara bir mektup yazıyor, “Siz Irak’a müdahale ediyorsunuz, biz de belli bir sayıda güçle Amerikan ordusunun yanında operasyonlara katılabiliriz” diyor. Amerikalı general mektubu alıp okuyor, “Çok iddialı bir söz, PKK buna izin vermez” diyor. Amerikalı general de inanmıyor. Ferhat onlar böyle mektuplar yazıyorlar ama bunun gerisinde kesinlikle Amerika, Erdoğan rejimi var.

Amerikalılar bunlarla görüşürken, “fazla bir şey sizden istemiyoruz, iki şeyden vazgeçin” diyorlar. “Bir; kadın-erkek ilişkilerine getirdiğiniz katılığı kaldırın, bundan vazgeçin ve sosyal reform projesi geliştirin, ilişkileri serbest bırakın. Bu bireysel bir meseledir, kim nasıl yaşamak istiyorsa öyle yaşasın, isteyen evlenir, istemeyen evlenmez” diyorlar. Onların da kongreden geçirmek istedikleri temel proje sosyal reform projesidir. Esası ve özü budur. “İkincisi; “Abdullah Öcalan sizin önderinizdir, biz buna bir şey demiyoruz. Onun özgürlüğünü isteyebilirsiniz, onun için mücadele edebilirsiniz, eylemlerde bulunabilirsiniz ama kendinizi uygulayacaksınız. Çünkü dışarıda olan sizsiniz, İmralı'dan gelen talimatları uygulamayacaksınız” diyorlar. Kongreden geçirilmek istenen temel iki şey budur ve bunlar Ferhat onların değil, Amerika'nın istemleridir. Gerçeklik budur.

Böyle bir durumda Kadın Hareketi kalmaz. Kadın Hareketinin kalmadığı yerde PKK'nin esemesi okunmaz, adı bile geçmez. Bize dayatılan şey buydu. Kongra Gel sürecini çok iyi hatırlıyorum. Bir proje hazırlamışlardı. Kadın Hareketinin de hazırladığı bir proje vardı. Biraz daha mantıklıydı, diğerlerinin hazırladığı gibi pespaye değildi. Kadın Hareketi hazırladığı projeyi sunar ve böylelikle diğeri düşer diye düşünüyorduk. Onlar bir biçimde tehditle, bazılarına şantaj yaparak geri çekilmesini sağladılar, kendi projeleri tek proje olarak sunuldu ve kabul gördü. O an peki nasıl olacak diye düşünüyorsun? Peki, biz şimdiye kadar nasıl yaşadık? Bundan sonra nasıl olacak, bu ilişkiler nasıl yürüyecek? Biz bunun için mücadele ettik. Biz bir aile sahibi olmak, bir eş sahibi olmak, çocuk çocuğa karışmak için mi bu kadar şehit verdik diye düşünüyorsun. Öfke çok büyüktü ama yönetim düzeyinde de onların kendi etrafında topladıkları insan az değildi.

Hiç unutmuyorum. Türkiye'den gelen bir kadın arkadaş vardı, o proje sunulurken kalktı konuştu. O zaman Türk devleti “eve dönüş yasası” benzeri bir yasa çıkarmıştı, “Bu sosyal reform projesi ile o yasa özü itibarıyla aynıdır” dedi. Ferhat kalktı kadın arkadaşına hakaret etti. Artık bu örgüt nasıl ayakta kalacak diye telaşa düşüyorsunuz. Bu proje kongreden geçti ve kabul gördü. Divanda Remzi Kartal vardı, o yönetiyordu. Söz almak istiyorsun ama size söz hakkı bile vermiyor. Ben söz hakkı istedim, söz hakkı verilmeyince, “Burada PKK'nin kaderi tartışılıyor. Ben de PKK'nin kurucuları içerisinde yer alıyorum, sadece kuruculuktan bile olsa kuruculuktan kaynaklanan

haklarım var, ben bu hakkımı kullanmak istiyorum” dedim. “Fuat arkadaş geçti” diyerek seni susturabiliyorlardı.

Kongrenin yaptığı ilk şey “bizim ulusal bayrağımız budur” anlamında kongre salonunun tepesine KDP bayrağını dikmek oldu. Divan masasına KDP’nin küçük bayraklarını koydular. Bizim kongremiz oldu, KDP kongresi. Basireti bağlanmış bir durumdu, benim aklım almıyordu. En çok söz hakkı almak isteyen Karasu arkadaştı ama söz hakkı verilmiyordu. O kongrede Karasu arkadaş yönetime seçilmedi. Ben aday olmadım. Cuma arkadaş aday olmadı. O zaman “PKK Bilim Aydınlanma Komitesidir” diyorlardı. Biz de “Biz Bilim Aydınlanma Komitesi üyesiyiz, orada yer almak istiyoruz” dedik. O kongreye Güney’den sokaktan tutup getirdikleri bir adam vardı, o seçildi ama Karasu arkadaş yönetime seçilmedi. Akıl karı değildir. Önderlik Karasu arkadaş için “*yaşayan şehit*” diyordu. Sen yaşayan şehidini hiçe sayıyorsun, tanımadığın birini yönetime getiriyorsun. Kongra Gel’i ele geçirdiler, yönetimin çoğunluğu onlardan oluştu fakat bir süre sonra bunlar daha fazla baskı oluşturmak için hepsi bıraktı Güney’e gitti. Ardından Önderlik çağrı yaptı, “*Sağ-sol, bunları istemiyorum. Yeniden bir araya gelin, tartışın, parti birliğinizi koruyun*” dedi. Onlardan bir kısmı geri döndü, bir kısmı da dönmedi. Şunu söylüyorlardı: “Amerika bize güvence vermiş, eğer dağa giden arkadaşlarımız tutuklanırsa Amerika müdahale edecek.” Onun için bazılarını orada bıraktılar, çoğunluğu geldi. Üstelik eşleriyle birlikte geldiler.

Sonrasında genç bir yapı partiyi yeniledi. Tabi eski arkadaşlarda da bir yenilenme var, partide bir aydınlanma yaratıldı, durum değişti, halkta değişim ortaya çıktı, parti ayakta kaldı. Partiyi o tarzda ayakta tutan da Önderlikti, Önderlik olmasaydı sadece bu durum bile dağda çok az bir sayıda insanın kalmasını beraberinde getirebilirdi. Önderlik güçleri yeniden toparlamaya çalıştı. Onları geri getirdi. Kongra Gel yenilendi. Onlardan da bir kısmı yönetimde yer aldı. Fakat Önderliğin değerlendirmeleri onları mahkûm ediyordu. Mesele kadın-erkek ilişkilerini şiddetle mahkûm ediyordu. Sosyal reforma ilişkin çok ağır değerlendirmeleri vardı. Onlar o zamana kadar “Önderliği biz temsil ediyoruz” diyorlardı ama Önderlik müdahalesi sonrasında Önderliğe hakaret etmeye başladılar ve hepsi kaçtı.

Önderlik onları teşhir etti, gerçek yüzlerini öyle açığa çıkardı. Yoksa “Önderliği biz temsil ediyoruz” diyorlardı. Geride kalan diğer arkadaşlara “bunlar Önderliği temsil etmiyorlar” diyorlardı. Önder-

lik *“İki tarafta beni temsil etmiyor. İkiniz de bir birinize benziyorsunuz”* dedi. Önderliğin en çarpıcı değerlendirmeleri o gönderdiği mektupla yaptı. Hiç kimse *“Önderliğin bilgisi yoktu, ondan dolayı böyle yazdı”* diyemez. Çözümü de bellidir. Her iki tarafı yüzde yüz aynı kefeye koymuyor ama şunu söylüyor: *“İkinizin de gerçekliği benimle çelişmenizdir. Biri bana çok daha fazla düşmanlık yapıyor, diğeri dostluk adına benden yararlanıyor. İkiniz de benimle yoldaş değilsiniz. Diğeri cepheden bana karşı düşmanlık yapabilir, sen içerisinde kalırsın ama beni uygulamazsın”* benzerlik buradadır. Her ikisinin de Önderliği uygulamamasıdır. Yoksa her ikisi arasında yüzde yüz bir eşitlik kurarsak, bu konuda vicdansızlık yapmış oluruz. Bu da doğru değildir.

O günün koşullarında temel güç HPG'dir. Bu örgütü yaşatmak isteyen kişi tercihini HPG'den yana yapıyordu, “Ben HPG'ye gideceğim” diyordu. Önderliğin ayakta kalan tek örgütüydü. HPG'ye giden demek ki kararını veriyor ‘ben Önderlikle birlikte yürüyeceğim, şehitlerle ve bu mücadele ile birlikteyim’ diyor. O dönemde bir arkadaş HPG'ye gittiğinde gurur duyuyorduk.

“Tek Bir Yüreğe İki Sevgi Birden Sığmaz”

Bizim âşık olacağımız tek bir gerçeklik var o da Önderlik gerçekliğidir. Bizim aşkımız Önderliktir. Biz Önderlik gerçeği ile nişanlıyız, onunla evliyiz, tek sevgilimiz odur, çünkü hakikat odur. İsa düşüncelerini ilk defa yayıyor, çevrede de yavaş yavaş tanınmaya başlıyor. Petrus diye biri İsa'ya ilgi duyuyor. Bakıyor İsa bir yerde oturuyor, yanına gidip selam verip oturuyor. İsa selamını alıyor. İsa'ya “Ben senin arkadaşın olmak istiyorum” diyor. İsa, “Benimle arkadaş olabilirsin ben de bunu isterim ama benimle arkadaş olman için önce beni sevmen lazım” diyor. O da “Ben seni sevebileceğime inanmasaydım zaten gelip sana senin arkadaşın olmak istiyorum demezdim” diyor. İsa “tamam kabul ediyorum, ama beni sevebilmen için bir başkasını, başka bir şeyi sevmemen lazım” diyor. İsa bunu söyledikten sonra Petrus biraz bozuluyor. “Benim sevdiğim bir kadın var, ben hem onu, hem seni sevebilirim, sevgim ikinize yeter” diyor. İsa da “Sen bir ikiyezlüsün, iki şey birden sevilmez” diyor. Bunu Önderlik sahasında söylemiştim. Önderlik kendi görüşmesine giden avukatlara *“Fuat'ın böyle bir sözü vardı. İki şey birden sevilmez diyordu.”*

Yani Önderlik o sözü doğrular anlamında söylüyor. Benim sözüm değildi, İsa'nın sözüydü. İncil'de de var.

Sonra bir kitap okudum, o örneğe HPG dergisinde de çıkan bir yazımda da işlemiştim. Fudayl Bin İyaz diye bir bilge var. Din bilgini, âlimdir, derviş, evliyadır. Böyle vasıflara sahip biri olarak tanınmıştır. Evlidir, çoluk çocuk sahibidir. Bir gün en küçük çocuğu babasına "Baba beni seviyor musun?" diye soruyor. "Elbette seni seviyorum" diyor. "Peki, Allah'ı seviyor musun?" "Böyle soru mu sorulur, elbette ben Allah'ı da seviyorum." Çocuk, "Baba peki senin kaç tane yüreğin var?" Baba "Bir tane yüreğim var" diyerek cevaplıyor. Çocuk, "Peki sen iki sevgiyi bir yüreğe nasıl sığdırıyorsun?" Baba şok oluyor. "Çocuğum sen ne muhteşem bir vaizsin, elbette tek bir yüreğe iki sevgi birden sığmaz" diyor. Bir yüreğe iki sevgi sığdırmaya çalışmak, yüreği parçalamak demektir. İki sevgiyi bir yüreğe sığdıramazsın. O yürek bir sevgiye aittir. Hakikat ve özgürlük aşkıdır. Bir davaya kendisini adanmış olan birinin aşkı budur.

Şöyle bir yanılmanız olmamalıdır: 'Ne var ki insan birini sevebilir, birine ilgi duyabilir. Bir kadın bir erkeğe, bir erkek bir kadına ilgi duyabilir! Bu yola girdiğiniz ya da bu yola baktığınız zaman bile, hele hele PKK ortamında yoldan çıkmışsınız demektir. Bu yol ne sizi Önderlik yolunda, ne hakikat yolunda, ne özgürlük yolunda tutar, sizi yoldan çıkarır. Buna yürekten inanmanız lazım. Tümüyle hakikate odaklanmak gerekiyor. Sevginizi bölmemeniz lazım. Eğer Mecnunsanız Leyla'dan başka birine bakmamanız lazım. Eğer Leyla iseniz en azından bir Mecnun'la yetinmeniz lazım. O da Önderlik gerçeğidir. Bu konuda yanılığlar var, acemilikler var. Ama PKK de öğrenilmesi gereken ilk gerçek budur. Bu konuda ciddi yoğunlaşılması lazım. Biz aşk yolunun işçileriyiz. Kendimize ait özel bir yaşam kurma gibi ne bir sorunumuz, ne bir derdimiz, ne bir çabamız olabilir. Böyle bir eğilim içerisine girdiğiniz zaman, zaten partiden, davadan, mücadeleden koparız, o bizi savurur götürür. Şimdiye kadar böyle bir yola girenlerden hiç biri partiye yar olmamıştır. Basit bir duyguya yeniliyor.

Hakikat yolunun yolcusunun tek bir sevgisi var, o da hakikattir, ona ulaşınca kadar yürüyüşünü sürdürecektir. Yanındaki yol arkadaşısıdır. Biz birbirimizin yol arkadaşısı, birlikte yürüyoruz. Birbirimizi yoldaşlar olarak seveceğiz, bu bize yeter. Yanımızdaki kadına ya da kadının erkeğe farklı duygularla yaklaşması, farklı tarzda bir bakışı, partiyi belki çok fazla zorlamaz ama o arkadaşların bizzat

kendilerini zorlar. Böyle bir şey hissettiğiniz an, anında kendinizi sorgulayın, yanlış olduğuna inanın, en temel yanlış olarak bundan vaz geçin. Niye yanlıştır, çünkü sizi zorlar, sizi parti ile karşı karşıya getirir. Bir de gücünüz yetmiyor, altından kalkamıyorsunuz. Mesela insan bir yanlış yapar ama yanlışın üstesinden gelir ve düzeltir.

Bizim güneşimiz var. Biz Güneşimize aşığız. Güneşimiz varken niye başkasına gidip âşık olalım ki, niye bağlanalım ki. Yoldaşımızı severiz o ayrı bir şeydir. Ben bir kadın arkadaşa baktığım zaman onun şahsında bir Zilan görüyorum. Bunun içinde bir Zilan var. Gerçekleşmemiş olabilir, henüz açığa çıkmamış olabilir ama şuna inanırım: Her kadın arkadaşa bir Zilan potansiyeli vardır. Gerçekten bazen öyle duygularım olur ki, ben bunların hepsinin önünde secdeye yatabilirim diyorum. Benim sevgim de bu tarzdadır. Erkek arkadaşlar için de öyledir. Benim için her bir erkek arkadaşa bir Agit potansiyeli taşır. Ben onu da nasıl ki Agit yoldaşı yüceltiyorsam, seviyorsam benim erkek arkadaşlara yaklaşımım da öyledir. Ben Kemal Pir'e aşığım. Aşk böyle bir şeydir. Zilan her kesin sevgilisidir. Zilan nasıl her kesin sevgilisi oldu. Evli bir kadındı, eşinden ayrıldı, hareketle evlendi. Bir erkeğin eşi olmaktan kurtuldu, öyle özgürleşti. Bir erkeğe bağlanmak sizi özgürleştirmez, sizi köleleştirir. Tam tersine yoldaşlık bağlarıyla birbirine bağlanmak insanları özgürleştirir.

Mesela bir kuş yuva kurduğu zaman, yuvasını götürüp ayaklar altında kurmaz ki, ağaçların zirvesidir, kaya delikleridir, saçakların altındadır, hatta kayalarda yapışkan yuva kurarlar, oraya yuvalarını kurarlar. İçine yılan sızmayacak, çıyan girmeyecek, alıcı kuşlar zarar vermeyecek. Yuvalarını böyleleri yerlere kurarlar.

Şimdi Kürdistan'ın her tarafı işgal altındadır. Sadece işgal edilen yer, mekân, coğrafya değildir; yürekler, beyinler işgal altındadır. Önderlik *"İşgal edilmiş beyinlerde ve yüreklerde aşk yuva kurmaz"* diyor. Bunu bileceğiz. Halkımıza aşığız, tüm varlığımızla halkımızın, ülkemizin, insanlığın emrindeyiz. Kadın yoldaşlar, tüm varlığıyla cinsine âşıktır, onun özgürlüğü için savaşır. Cinsini yüceltmek, onu özgürleştirmek, tüm kadınların özgürleştiği bir dünya yaratmak, erkeklerle eşit güç dengesine sahip ve ayakları üzerinde durabilen bir kadın ortaya çıkarmak. Şimdi bizim her tarafımız ateşler içerisinde, ülkemiz yanıyor ama biz bilmem neyin derdine düşüyoruz. En azından fiziki olarak böyle bir gerçekliğe bakmak gerekir ve bu tür durumlara düşmemek lazım.

Özü şudur: Biz aynı yolda yürüyen yol arkadaşlarıyız. Aynı dava arkadaşlarıyız. Yüreğimiz birbirimiz için değil, aynı şeyler için çarpıyor. Yüreğimiz halkımızın, cinsimizin, ülkemizin özgürlüğü için çarpıyor. Benim yüreğim onun için, onun yüreği benim için çarpıyor diyemeyiz. Hepimiz aynı şeye aşığız. Hakikat budur. Hakikat özgür Kürdistan'dır. Özgür Kürt halkıdır ve biz o yolda birlikte yürüyoruz. Bizim birlikteliğimiz de bir aşk ilişkisidir ama aynı şeye aşığız. Bizi birbirimize kenetleyen de budur.

"Tabii bireylerin iki cinsten oluştuğunu biliyoruz. Ama savaş meydanındayız. Fatihler her şeyimizi aldıkları için bizim kadınlar diyebileceğimiz kadınlar yoktur. Olan kadınlar düşük kalite halinde metalaştırılan eşya kadındırlar. Bu kadınlarla özgürlük savaşçılarının ilişkisi, özgürlüğe terstir. (Burada kastettiği örgüt ortamı değildir) Bu tip erkeklerle özgürlük peşindeki kadının ilişkisi daha da terstir. Eflatun'dan beri söylenen, mühim olan idealarla kendini sürdürmektir. Fiziksel varlığını sürdürme ise cinsel içgüdüye dayanır. Cinsel içgüdüğü tanıyorum. Halkımıza kendini sürdürmesi için bırakılan tek alandır. O da başa büyük bela olmuş durumdadır. Mühim olan ideal soy sürdürmedir. O da büyük toplumsal, felsefi savaşlardan geçmektedir. Sonuç olarak devrimsel aşkı geliştiremeyen, Türkiye'de de çok tartışılan türbanlı kadın tarzını deneyebilir. Siyasi, askeri alana taşırılmadan, kendi evinde kalabilecek bir kadınla görevlerine ihanet etmeme temelinde kul evliliklerine izin verilebilir. Ama tekrarlıyorum. Bu evlilikler düzen evliliği olup, siyasi ve askeri alana bulaştırılamaz. Aksi halde feodal ve kapitalist yaşamın köleleştirici etkisine ortam ardına kadar açılmış olur. Düzen ordularında bile bu yaşanmaz" diyor. Savunmalara bakın ufuk o kadar açıktır ki, her şey nettir.

Parti Bir Ölçüler Çıtasıdır, Bir İlkeler Bütünüdür Bir Mücadele Anlayışıdır

Önder Apo İmralı cezaevinden dışarıyla ilişki kurarken bize şunu söyledi: "PKK'nin adını değiştirin. Başka bir ad altında PKK faaliyetlerini sürdürebilirsiniz" dedi. Partiyi değiştirin demedi. Partiyi yeniden yapılandırma ayrı bir şeydir. "Parti olmadan Kürdistan'da gelişme olmaz" dedi. Fakat biz PKK'nin adını değiştirmedik, yeni bir örgütlenme yarattık. Kurduğumuz yeni örgütün adı KADEK'ti. Kongre çok daha geniş kesimleri içerisine alan bir yapıdır. Parti ise dar bir yapıdır, kadro topluluğudur. Parti, kadro adaylarından değil,

kadrolardan oluşur. Partinin üyeleri kadrolardır. Parti denildiğinde ilk akla gelen ölçüdür. Partileşmek, bir üye kartını alıp üzerine 'bu bizim üyemizdir' demek değildir. Bu tarzda partililik olmaz. Partililik eğer bir ölçüler bütünü ise o ölçülere göre olan her kes partilidir. Parti bir ölçüler çitasıdır, bir ilkeler bütünüdür, bir mücadele anlayışıdır. Gerisi de pratikleşmedir. Bütün bunlar birleştğinde parti militanı ortaya çıkar.

Kongrede ise her kes yer alabilir. Yurtseverler de kongreye dâhil olabilir, ama bir yurtsever parti üyesi olamaz. Bu yüzden sonuç itibarıyla KADEK aslında partinin feshi oldu. Önderlik partinin feshine katılmadı. Önderlik hiç bir zaman tek başına KADEK demedi. "PKK-KADEK" dedi. Yani KADEK bir kongre değil, bir partidir anlamında değerlendirmeler yaptı. Biz Kongra Gele geldiğimizde de KADEK feshedildi Kongra Gel oldu. İki kongre var. Biri Kürdistan Ulusal Kongresi, yurtdışındaydı. Bir de KADEK vardı. Önderlik *"iki kongre fazladır, birleşsin tek bir kongre olsun"* dedi ve Kongra Gel böyle ortaya çıktı. Dolayısıyla KADEK feshedildi. KADEK'in feshedilmesi özü itibarıyla PKK'ninde feshedilmesi oluyordu. O koşullarda Kongrenin temel bazı komiteleri vardı. Önderlik, *"Bilim Adınlanma Komitesi (PKK)"* olarak tanımladı. Fakat bu yapıyı bir arada tutmadı. Parçalanma oldu. Önderlik onun üzerine PKK'nin yeniden inşasını gündemleştirdi.

Bu konuda da Önderlik, Cemal arkadaşın sorumluluğunda 12 kişilik PKK'yi Yeniden İnşa Komitesinin kurulmasını istedi. 12 kişiden oluşan İnşa Komitesi beşi kadın yedisi erkekti. Şehit Viyan ve Nuda arkadaşlar da İnşa Komitesinin içerisindeydiler. Besê ve Evindar arkadaşlar vardı. Asya diye biri vardı o kaçtı. Yeniden inşa komitesinde ben de yer aldım. İşin ilginç yanı ben kendim bir göreve talip olmuyordum. Arkadaşlar isterlerse içerisinde yer almaktan kaçınmazdım. Abbas arkadaş bana, "Peki nasıl yapacağız, komiteyi nasıl oluşturacağız" diye sormuştu. Ben Abbas arkadaşına kendini öner dedim, örneğin ben Yeniden İnşa Komitesine kendimi öneriyorum dedim. Sonra ben karargâhta kaldım, ideolojik karargâhtan Abbas arkadaş gitti. Beni önermişlerdi, Önderliğe sunuldu, Önderlikte uygun gördü. Cemal arkadaşın dışında 6 kişi daha böyle belirlendi ve 12 kişilik bir Yeniden İnşa Komitesi ile işe başlandı, PKK yeniden inşa edildi.

Fakat PKK'nin bir merkezi vardı ama aşağıya doğru parti örgütleri yoktu, uzun süre bu durum böyle devam etti. En son kongreye

gidinceye kadar bu durum böyleydi. Fakat son kongrede partinin alt örgütlerini kurması kararına varıldı. Daha çok biz Kongra Gel'i örgütledik. PKK'nin merkezi oldu. Kongra Gel'in ise örgütlenmesi oldu. Bu bir eksiklikti. Bugün parti bu eksikliği gidermeye çalışıyor. Parti, komiteler tarzında örgütlenmeyince parti kadrolarını denetleyebilecek bir yapı da olmaz. Her bir partili, parti komiteleri içerisinde yer almak zorundadır, yoksa ne toplantı yapabilir, ne onları denetleyen olur, ne de eleştiri-özeleştiri olur.

Roja'ya'da toplumsal alan çalışmalarında 1400'e yakın kadromuz var ama örgütlülük anlamında bunların çok azı komite tarzında örgütlüdür, altta kadrolar kendi başınadır, yığındır. Kadronun örgütlenmediği yerde toplumu da örgütleyemezsin. Bu mümkün değildir. Bu durum Türkiye'de büyük bir boşluk yarattı. Parti ölçüleri, örgüt ölçüleri kayboldu. Denetim diye bir şey olmadı. Örgütlemeye denetim önemli bir sorundur. Parti üst organlarının temel görevi denetlemedir. Örgütlü bir yapı denetlenebilir, örgütsüz bir yapıyı denetlemek mümkün değildir. Kuzey Kürdistan ve Türkiye'de parti olarak alta doğru komiteler biçiminde örgütlü olsaydık bu kadar olumsuzluklar yaşanmazdı. Böyle bir örgütlülük olsaydı, Kürdistan'da bu denli suskunluk olmazdı. Her kesin kendi ölçüsü vardı. Her kes kendi bildiğini uyguladı. Kimse ölçülere gelmedi. Ölçülere göre davranılıyor mu, davranılmıyor mu, ciddi bir biçimde denetlenmedi. Sonuçta ortaya çıkan durum dehşet vericidir.

Şu anda ciddi bir parti örgütümüz yoktur. Bir koordinasyonumuz var. Belli ölçüde çalışan kadromuz var. Onlar da dağdaki kadroya, bir gerilla savaşçısına benzemezler. Daha farklıdır, dilleri bile değişmiştir. Kullandıkları bir dil var, ben o dile şaşıyorum. Mesela "Toplantı almak" deniliyor. Bu alışveriş işi midir, toplantı alınır mı? Toplantı yapılır. "Biz kendisine telefon ile haber verdik ama bize geri dönüş olmadı" deniliyor. Ben diyorum ki, kimse geriye dönüp sana bakmadı. Tam bir sanal, akıl almaz ölçüde bir dil geliştirilmiştir. Dili bile bizim dilimiz değildir.

Savunmalarda dil konusunda değerlendirmeler var. Dil sadece bir anlaşma aracı değildir. Dil, dar anlamda kültürün ta kendisidir. Dil, kültürdür. Dil, senin kültürünü yansıtır. Konuştuğu dil bizim kültürümüzü yansıtmıyor. Önderlik, *"Dil kavramı, kültür kavramıyla sıkıca bağlantılı olup, dar anlamda esas olarak kültür alanının başat unsurudur. Dili dar anlamıyla kültür olarak tanımlamak da mümkündür"* diyor.

Sonuç

Önderliğin ağırlıklı olarak üzerinde durduğu konu partileşme-
dir. Nasıl partileşeceğiz? Önderlik gerçeği, partileşme ve Savunmalar
neyi ifade ediyor? Özeleştirici nasıl yapılır?

Önderliğin savunmadaki bir belirlemesi de şöyledir: *“Şahsımda geliştirmek istediğim ideolojik, politik, örgütsel ve ahlaki çizgiyi oldukça netleştirdiğim kanısındayım. İdeolojiden kastım, devrimci zihniyet gerçekliğidir; yeni bir dünya, evren paradigmasıdır. Büyük inanç ve düşünce boğuşmaları sonucunda evrenin işleyiş yasalarının özüne varılmıştır. Son savunmamda sınırlı da olsa bu anlayışı yansıtmaya çalıştım. Özünde Avrupa Rönesans'ı yaratmakla birlikte, onu aşmaya çalışmak da söz konusudur. Ortadoğu'da doğup gelişen hiyerarşik ve devletçi paradigmanın çözümlemesini yetkin yaptığıma inanıyorum. Avrupa Rönesans'ı sonrasında aşırılığa kaçan bireysellelikle, Doğu toplumunda adeta yok sayılan, aşırı eritilen bireyselliğin doğru bir toplumsal tanımlamada nasıl bütünleştirilebileceği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Birey ile toplumun sağlıklı denge anlayışı gözetilmiştir. Ne bireycilik adına toplumdan, ne de toplum adına birey olmaktan vazgeçilmiştir. Benim katettiğim bu teorik, ideolojik yetkinliğe iki yoldan eşlik edilebilir: Ya güvene dayalı, samimi ve alçakgönüllüce katılımlım.”*

İlk geldiğimizde ideolojik yetkinliğe, teorik derinliğe öncesinde ulaşmamış olabiliriz. Ama katıldığımızda şunu söyleriz: Önderlikte böyle bir gerçeklik var, ona güveniyorum, bu konuda içtenlikle ona katılıyorum, ama zaman içinde bu konudaki bilincimi derinleştirebilirim, katılımımı daha da güçlendirebilirim. Önderlik *“...teorik öze ve ideolojik birikime yüksek bilinç çabasıyla bilerek katılım”* diyor. Güveneye dayalı katılım da bilme zayıftır ama güven vardır. Bu giderek yüksek bilinç çabasıyla bilerek katılıma dönüşür.

Önderlik devam ediyor *“...PKK'de büyük değer ifade eden başta Haki Karer, Kemal Pir, Mazlum Doğan, Hayri Durmuş, Mahsum Korkmaz olmak üzere, binlerce yoldaş bu iki tarzın dengeli uyumu ile katılım göstermişlerdir. Bu özlü katılım onları sonuna dek en kahramansı tavrın sahibi yapmıştır. Buna karşılık ne içten samimi, mütevazıca katılım, ne de yeterince yüksek teorik ve ideolojik çabalar temelinde katılım gösterebilenler hep tökezlemiş; bazen ahbap çavuş grubu, bazen tasfiyeci gruplar ve çete eğilimleri biçiminde savrulmalar göstermiştir. Temel zihniyet gücümü kavramayan, buna saygı duymayan,*

mütevazıca ve yüksek performansta teorik katılım gösteremeyenlerle ortak zihniyette buluşmamız zordur. Burada katılım sağlanması gereken, yüksek zihniyet sahipliğidir. Yoksa geri zihniyete prim vermek sapmaya yol açar.” Bu ideolojik çizgidir, zihniyete katılımıdır. Onun düşünce gücüne katılım. Teorik öze ve ideolojik yetkinliğe katılım.

Bu sefer politik çizgiye geldik. Politik çizgi nedir? “Politik çizginin doğal demokratik duruştan, bilinçli ve eylemli demokratikleşmeye doğru büyük açılım gösterdiği ve halkla bütünleşmenin sağlandığı anlaşılması gereken ikinci temel husustur. PKK’de benimle temsil edilen önderlik kurumlaşmasının ulusal kurtuluşçu ve reel sosyalist yalpalanmalardan kurtulduğu, burjuva yaşam eğilimlerine iltifat etmediği önemle bilinmelidir. Kürdistan gerçekliğinde ne teslimiyet biçiminde, ne de milliyetçilik temelinde devlet odaklı olan, demokratik, özgür ve eşit politik bir çizgi hem anlayışta, hem pratikte başarılmıştır. PKK kadro yapısından beklenen, bu politik çizgiyi özümsemek ve kitleselleştirmektir.”

Yani toplumsallaşmadır. Çizgi toplumu özgürleştirmeyi öngörüyor. Dolayısıyla özgürleştirilmek istenen toplum, öncelikle örgütlenen toplumdur. Kitleselleştirmek, daha fazla insanı bu çizgi etrafında birleştirmektir, bir yaşam tarzı haline getirmektir. “...PKK kadro yapısından beklenen bu politik çizgiyi özümsemek ve kitleselleştirmektir...” Politika toplumun bir özelliğidir, politika toplumun temel karakteridir. Toplum ne kadar politikleşirse o kadar özgürleşir, ne kadar özgürleşirse o kadar politikleşir. “...Bu politik çizgiyi tam kavramadan, uğruna büyük pratik çabalar sergilemeden içine girilecek politik üslup, er veya geç tasfiyecilik biçiminde sahiplerini vuracaktır. Politika çok yüksek duyarlılık, terbiye isteyen bir sanattır. Yapının bu konudaki temel zaafı rastgelelik, hassasiyetten uzak kalma, dinamik bir tutumdan yoksun tavırda ısrardır. Bu tarzda varılacak sonuç erkenden kaybetmektir. Tasfiyeciliğe, ahbap çavuşluğa alet değildir. Politikanın boşluk kaldırmadığı sürekli göz önüne getirilerek, pratikle doğru yaşamak başarı için esastır.” Bu da politik çizgi oluyor.

Örgütsel çizgiye geliyoruz. “Daha yedi yaşımdan beri hep örgütlü ve eylemli yaşamayı esas aldığım bilinmelidir. Zaten örgütlülük eylem, eylem örgütlülük gerektirir. Bunun hâkim yönü de yıkıcılıktan çok yapıcılıktır...”

Benim en önemsedğim belirlemelerdin biri budur. Bizim politikamız yapıcı bir politikadır. Özü odur, çünkü içinde inşa vardır. İnşa pozitif bir eylemdir, yapıcılıktır.

Önderlik şöyle devam ediyor.

“...İnşa, üretim esastır, çok az yıkma çabası içerisine girilmiştir. Ancak önemli gelişmelerin önünü tıkayan yapının yıkılması uygun görülmüştür. Yıkmayı, gaspı, el koymanın her biçimini mahkûm eden bir eylem kişiliği söz konusudur. Arkadaşlık anlayışım hep soylu işler yapma amacına yönelik olmuştur. Kendini oyalama, eğlendirme, kazanç temin elde etme biçiminde insanlarla ilişkiye asla girilmemiştir. Temsil ettiğim Önderlik gerçeğinin bu yönü özenle bilinmek ve takip edilmek durumundadır. Aksi halde benim Önderliğimde politik birlikten, örgütsel ve eylemsel yaşamdan bahsetmek zordur. Sürekli örgütlü ve ağır basan yönü pozitif eylemlilik olan bir yaşamı sergilemeyenlerin, Önderlik Kurumunda başarıyla rol oynamaları imkânsıza yakındır. Örgütlenme ve eylemlilik bir görevden de öteye yaşam hali olarak anlaşılmalıdır. Nasıl susuz ve havasız olunmazsa örgütsüz ve eylemsiz de yaşanamayacağı bilinerek Önderlik Gerçeğimize anlam verilmelidir. Yoksa örgüt içinde örgüt olma, kendi başına yıkıcı, boş, amaçsız eylemcilik başa hep bela getirir. Çok yetkin örgütlenme, bunu ideolojik ve politik çizginin özüne uygun tarzda somutlaştırma, amaçlı ve verimli bir eylemlilikle bütünleştirme tek doğru bağlılık biçimidir. Önderliğe tek doğru bağlılık türü budur. Sonuca götürebilen tarihi çabaları boşa harcamayan, her tuğlayı binayı biraz daha yüksek kılmak için koymaya götüren tutumdur. Yapının örgütsel ve eylemsel anlayışını, silahlı mücadele de dahil bu konuma yükseltmekten başka başarı şansı yoktur.”

Ahlaki Çizgi: “PKK Önderlik gerçekliğinde ahlaki tutum ideolojik, politik ve örgütsel çizgi temelinde oluşan yeni bir toplumsallığa kanun ve kural olduğu için değil, tutkuyla bağlanmayı ifade eder. PKK Önderlik gerçeği içerisindeki ahlaki tutum bu yeni toplumsallığı yaşamın varoluş biçimi olarak algılar. Yaşam yeni toplumsallığımızdır. Bunun dışındaki yaşam arayışları, kaçamakları, boşluk ve kayıp anlamına gelmektedir. Mümince bir yaşamdan ziyade bilimselliği esas alan, politik özgürlüğü yeni yaratımların çabası olarak gören bir yaşam ustalığı ve bilgeliğidir, çağdaş müminliktir. Bu ahlaki gücü göstermeyenlerin her çabası sapmaya uğramaktan kurtulamaz. Ahlaki yaşam özünde insan toplumunun varoluş tarzına sürekli zihniyet ve özgür iradeyle katılım gücünü göstermeyi ifade eder. PKK'nin gerçek büyük değerleri bu ahlaki tutuma sahip olanlarca gerçekleştirilmiştir. Gerçekten PKK çizgisinde bir yaşam çizgisine sahip olmak isteyenler bu ahlaki gücü göstermek durumundadır.”

“Özcesi şahsımda temsil etmek durumunda kaldığım bu önderlik tanımı her kese katılımını gözden geçirerek, nasıl bu önderlikle bütünleşmesi gerektiğini göstermektedir. Bu çizgideki önderlik tüm evreni, insansal varoluşu, toplumsal gerçekliği ve halkımızın demokratik özgürlüğünü bağrında taşımaktadır. Sadece ulusal değil, evrenseldir. Kusuru ve yanlışları varsa bu temel kategorilerde aranmalıdır, yoksa gölgesinde yaşayarak basit, bencil veya kölecil dünyalar kurarak yaşanabileceğini sanmak gaflet ve hatta sapıklıktır. Savunmalarım gerçekleştirilen önderliğin tüm temel niteliklerini yansıtmaktadır. İlgı duyanlara öncelikle düşen görev kavramasını başarmaktır.”

Biz hakikati yeniden aramıyoruz. Bizim aradığımız şey Önderliktedir, savunmalarındadır. Bize düşen görev bunları okumak ve kavramasını başarmaktır.

“...Eğer yanlış ve yetersiz bulunan hususlar varsa bunları göstermek ve tamamlamak yoldaşlığın gereklerindendir. Görünüşte Önderliğe katılım gösteriyormuş gibi davranıp pratikte başka konumlar arz eylemek eski tabirle münafıklıktır. Önderlik gerçekliğim kabul edilebilir. O durumda uygun bir açıklama ile ayrılmak bir haktır. Bir yandan anladık deyip katılmamak ya da katıldım deyip gerekeni yapmamak yoz ve sorumsuz bir yaşamı ifade eder ki bunun da kalıcılığı ve anlamı olamaz. Önderlik tarzım asla dayatma değildir. Büyük bir inanç ve bilgelikle beslenir. Bu yönlü gücü olmayanlar uzak durmalıdır. Çağımızın hasta ettiği bireyler bu tarz önderliğe katılamazlar, katılsalar da sonuç alamazlar. Son gruplaşmaların temelinde başından beri Önderlik gerçeğine yeniden yaptığım bu tanımlama temelinde katılımını gerçekleştirememek rol oynamıştır. Eğer bize ilgi ve saygı varsa gerçekten ideolojik, politik ve örgütsel bir ortak yürüyüşte iddialı, kararlı ve eylemli olmak isteniyorsa benim onlara değil onların bana katılması gerekir. Benim bedenim diri olmam veya ölmem belirleyici değildir, Önderlik gerçeğinde ulaşılan anlam, irade ve ahlak berirleyicidir. Bu yalnız ben değil, ben de dile gelen tüm bir evrendir, var olan insanlıktır ve toplumsal gerçekliğimizdir. Ona dayalı halkımızın demokratik, özgür ve eşitlik içerisinde yeniden yapılanmasıdır.”

Tüm bunlar üzerinde yoğunlaşmak lazım. Önderlikte talep ediyor. Önder Apo bize çağrı yapıyor. “Benim yoldaşlarım olun” diyor. Bu çizgide birleşmek Önderliğin yoldaşı olmaktır. Bizim bunun karşısında cevabımız nedir? Evet, biz senin yoldaşların olacağız mıdır, yoksa buna gücümüz yetmez midir, yoksa olalım ama istediğin ölçüde yoldaşların olamayız biçiminde midir? Önderliğe bir cevap ver-

memiz gerekiyor. Önderliğin gölgesinde basit, kendinize özgü bireyci, bencil dünyalar kuramazsınız. Böyle bir durumda münafıklık yapmış olursunuz. Ona doğru temelde katılacaksınız ya da uygun bir açıklamayla ayrılma yolunu seçeceksiniz.

Biz bu yolu da tercih edemeyiz. “Ayrılmak bir haktır!” Bu hakkı kullanmak isteyen kimdir? İnsan cennetten çıkıp cehenneme doğru yol alabilir mi? Bu da mümkün değil, o açıdan doğru olan yüzünü Önderliğe dönmek ve sonuna kadar ona katılmak için gereken her şeyi yapmaktır.

Her şey elimizdedir, her şey nettir, her şey gelip biz de düğüm lenir. Dışarıdaki hiç bir güç sizi PKK'lileştiremez. Size yardımcı olabilir, önünüzü açabilir, eğitim verebilir ama kendinizi PKK'lileştirecek olan sizsiniz. İçinizdeki gerçek cevhere ulaştıracak olanlar sizsiniz, her insanın kendisidir. Dışarı, sadece uygun koşul yaratır ama sizi istediği gibi şekillendiremez, öyle olursa sizin özgürlüğünüz kalmaz. Siz kendi kişiliğinizi özgürce şekillendireceksiniz ama Önderlik gerçeğine göre şekillendireceksiniz. Sizin kendinizi özgürce şekillendirmeniz kendi içinizdeki özü tutkuyla açığa çıkarmanıza bağlıdır.

Halk bile böyle değildir. Sen ona gerçekleri götüreceksin, ne ararsan sende var diyeceksin. Dön gönül gözünle kendi iç dünyana bak, kendi içindeki gerçeği, özgür insanı bul, onu tut ve açığa çıkar. Böyle bir duruş, böyle bir yaklaşım gerçekten önemlidir. Önderlik bile seni şekillendiremez. Önderlik sana gerekli olan ne varsa verir. *“İnsanlık tarihinde olumlu anlamda elde edilmesi gereken ne varsa süzölmüş bal kıvamında bu yolun yolcusuna sunulmuştur. Gerekli olan şey bu balla beslenmektir”* diyor. Sana bal veriyor. Bunu yersen, bununla beslenirsen kendi özündeki insana ulaşırsın, ama ona ulaşacak olan yine sensin. Diğer yol ve yöntemdir. Yol, yöntem ve anlamı sunuyor. O anlamı içindeki özle bütünleştirip açığa çıkaracak ve bedenleştirecek olan da sensin.

HPG en örgütlü gücümüzdür. Savaş meydanında da öyledir. Timler, takımlar düzeyinde örgütlüdür. Belki Rojava da bölükler, Bakur da tim ve takım düzeyinde örgütlüdür. Bu bile örgütlü bir hava verir ama toplum içindeki kadroların bu tarzda bir örgütlülükleri yoktur. Tim, takım, bölük vb daha üst düzey de örgütlülük biçimi bile size örgütlü yaşamı verir. Bu sizi partileştirir, partileşme için size en uygun zemini sunar. Aslında bunu bir parti komitesi gibi bile değerlendirebilirsiniz. O açıdan kaygım çok fazla yoktur.

İddiam şudur: Eğer biz toplum içinde çalışan kadroları bu tarzda mevcut durumdaki örgütsüzlükten çıkarıp her birini bir komitenin üyesi haline getirmezsek, kadro bir rahmet unsuru değil, tam bir afet unsuru olur. Öyle bir kadro her an felakete dönüşebilir.

Her animız örgütlü olsun, çünkü bir yaşam tarzıdır. Eylemi de şöyle ele almayın: İnsanın yaşamının eylemsiz bir anı bile olamaz. Kitap okumak, kendini eğitmek, yanındaki yoldaşın ile tartışmak bir eylemdir, onun bir eksikliğini gidermeye çalışmak bir eylemdir, bir yetersizliğini aşmak bir eylemdir. Böyle bakmak gerekiyor. Bu eylemlerin hepsinin mutlak surette örgütlü olması lazım. Bu da ne yaptığımızı biliyoruz demektir. Amaçtan asla kopmuyoruz. Eylemimiz hep bir hedefe yöneliktir, bir hedefe kilitlenmiştir. Bir işi mutlak surette sonuca götürüyoruz. Onun parti ruhuna, parti çizgisine uygun olması için gereken ne ise onu yapıyoruz. Disiplinliyiz. Kendimizi kontrol ediyoruz. İlişkilerde düzeyi hep koruyoruz, son derece duyarlıyız. Eksikliklerin örgüt ortamında yeşermesine izin vermiyoruz. Olumsuzluklara zemin sunan ortamı ortadan kaldırıyoruz.

Bu durumdaysak zaten örgütlüyüz. Yoksa örgütlülük, insanları hep birarada tutmak değildir. Bir sistemdir. Sistem, örgütlü ve eylemli olmaktır. Önderlik *“yedi yaşından itibaren bir yaşam tarzı olarak bunu benimsedim”* diyor. O zaman her arkadaşta kendi içinde her an örgütlü ve eylemli olmak durumundadır. Örgütsüz tek bir eyleminiz olmasın ve her eylem sizi daha üst düzeyde bir örgütlülüğe götürsün.

Benim bütün öfkem bir eksikliğedir, bir yoldaşa değildir. Şunu hissediyorsunuz: Özellikle günümüz koşullarında her eksiklik bize kaybettirme potansiyeli taşıyan bir canavar gibidir. O açıdan bunu hissettiğiniz zaman o eksikliğe öfke duyuyorsunuz. O bize kazandırmaz. O açıdan da temel duygu, temel motivasyon, bütün arkadaşlara zor gelen davranışların kaynağında bu olumsuzluklara yönelme vardır ve o konuda arkadaşları duyarlı kılmaya çalışma vardır. Arkadaşları duyarlılığa davet etme vardır.

Aynı ortamda aynı Apocu havayı soluyoruz. O açıdan aynı dünyanın içindeyiz. Bunu bilmek bile son derece önemlidir. Benim ruhsal dünyamda ayrılık diye bir şey yoktur. Apocu her yerdedir. Felsefi olarak bile öyledir, her arkadaşla birliktesiniz. Mesela ‘o orada, ben buradayım’ duygusunu yaşamıyorum. Ben ondayım o buradadır. Siz nerede olursanız olun, gerçekten duygu dünyamda hep birlikte olacağız. Kazanmaya kilitlenmiş, zafere kilitlenmiş bir savaş var, ölmek

yasaktır, kolay ölmek yasaktır. Ben bir şiir okuyordum, arkadaşlar bir bölümünü almışlar. 89 yılında yazdığım bir şiirdir.

...

Sürüyü geçirip kurt olmak varken
Kolay kolay ölmeyeceksin
Geçirmeyeceksin adını kayıplar listesine

...

Bir cümle olarak şunu da belirtmek istiyorum: Asla ve asla eski soykırımlar ve katliamlar dönemini yaşatmayacağız. Yani bir daha ne olursa olsun, onlar soykırım denemelerinde bulunsalar bile o soykırım denemeleriyle birlikte kaybedecekler ve kazanan Kürt halkı olacak, onun öncüleri olacaktır. Hepinize başarılar diliyorum.

